ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

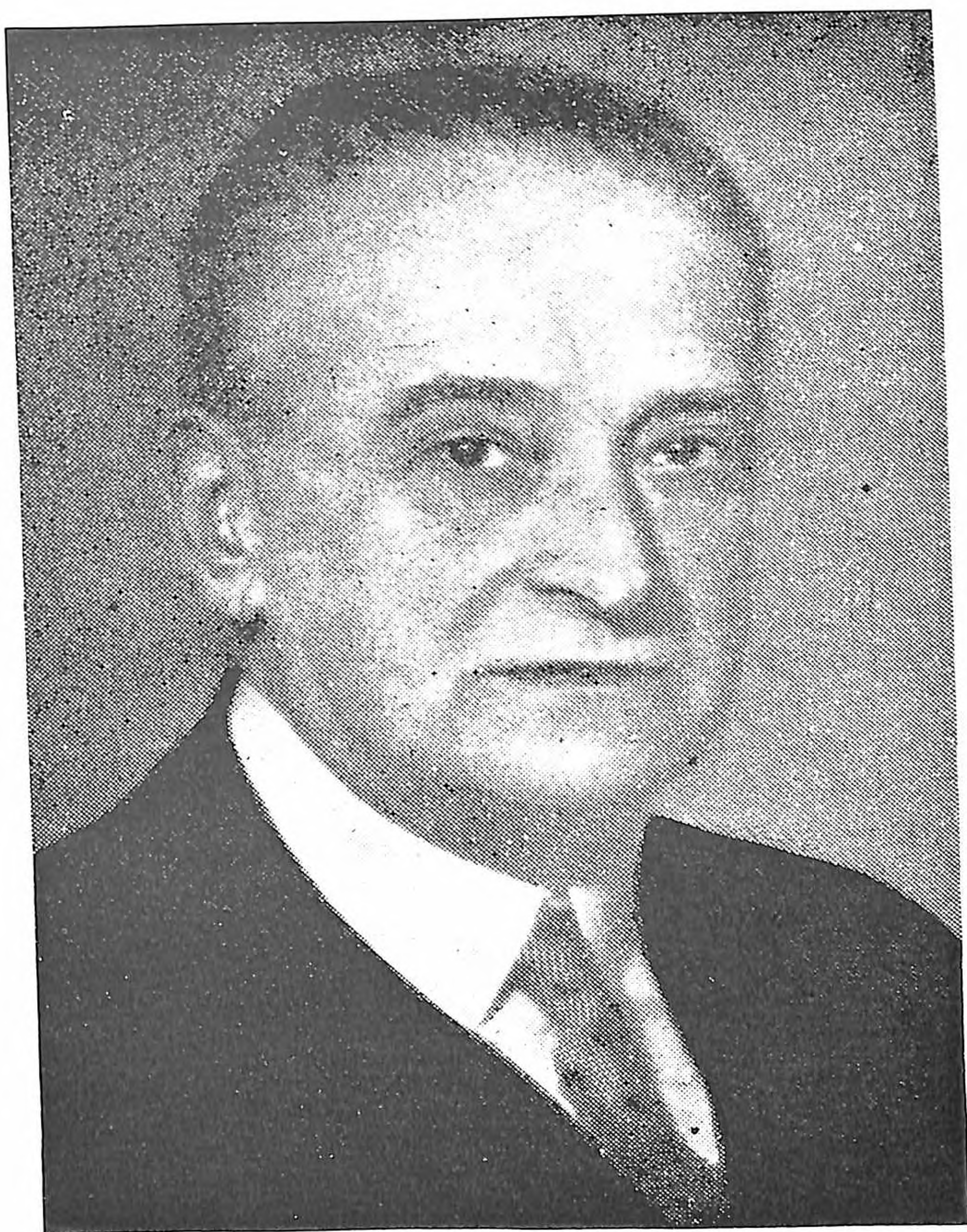
Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ
ΜΕΤΑΣΧΟΝΤΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Ἐμμανουὴλ Τσουδερός.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ

ΠΡΟΣ : ΔΙΣ/ΓΕΣ
2ον ΕΓ/ΓΕΣ

ΚΟΙΝ : 3ον ΕΓ/V/ΓΕΣ
4ον Ε.Γ./ΓΕΣ
Στρ. Τυπογραφεῖον
Ι Στρατιὰ—Α' Β' Γ' Σ.Σ.
Κ.Φ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
3ον 'Επιτ. Γραφεῖον/V
(Τηλ. 418)
'Αρ. Φ. 910/1/192403
ΒΣΤ 902, 17 'Ιαν. 1961

ΘΕΜΑ : Κύρωσις 'Ιστορικοῦ Συγγράμματος «**Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ – Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ**»

ΣΧΕΤ. : ΔΙΣ/ΓΕΣ/Φ.915.2/24/154992/9–11–60 (ἀναφορά).

1. Τὸ ὑπὸ τῆς ΔΙΣ ὑποβληθὲν 'Ιστορικὸν Σύγγραμμα «Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ–Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ»

ΚΥΡΟΥΜΕΝ

καὶ ἐντελλόμεθα τὴν ὑπὸ τοῦ Στρ. Τυπογραφείου ἐκτύπωσίν του εἰς 9000 ἀντίτυπα ἐξ ὧν 496 πανόδετα καὶ 4 δερματόδετα.

2. Τὸ 2ον Ε.Γ./ΓΕΣ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς σχετικῆς ἐντολῆς πρὸς τὴν ΓΥΣ, διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν σχεδιαγραμμάτων.

3. 'Η μέριμνα διὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτύπωσιν ἀνατίθεται εἰς ΔΙΣ/ΓΕΣ.

'Ο 'Υφυπουργὸς 'Εθνικῆς 'Αμύνης
Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ

ΠΡΟΣ : ΔΙΣ/ΓΕΣ
ΚΟΙΝ : 4ον ΕΓ/VII/ΓΕΣ
Στρατ. Τυπογραφεῖον
ΚΦ–3ον ΕΓ/V/ΓΕΣ

ΓΕΝ. ΕΠΙΤΕΛ. ΣΤΡΑΤΟΥ
3ον 'Επιτελικὸν Γραφεῖον/IV
Τηλ. 2273
ΑΡΙΘ. Φ. 205/449686
ΒΣΤ 902 23 Μαρτίου 1966

ΘΕΜΑ : **Στρατιωτικὴ 'Ιστορία**

Σχετ. α. Φ. 910/14/194677/9–6–61 ΓΕΣ/3ον ΕΓ/V
β. Φ. 910/1 /192403/17–1–61 ΓΕΣ/3ον ΕΓ/V
γ. Φ. 205.52/467788/8–3–66/ΓΕΣ/ΔΙΣ/ΙΙ

1. Οἱ δι' ὕπερθεν (α) καὶ (β) σχετικῶν κυρωθέντες 'Ιστορικοὶ Τόμοι, «ΤΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΚΟΡΕΑΝ» καὶ «Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ», νὰ ἐκτυπωθοῦν εἰς 20.000 ἀντίτυπα ἕκαστος, ἀντὶ τῶν ἀναφερομένων 9.000 τοιούτων, ἐξ ὧν 2.000 πανόδετα καὶ 4 δερματόδετα.

2. Τὸ 2ον ΕΓ/ΓΕΣ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν σχεδιαγραμμάτων ὑπὸ τῆς Γ Υ Σ.

ΔΗΜ. ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ
'Αντιστράτηγος Α'Υ/ΓΕΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Ἀντιστράτηγος Κωνσταντῖνος Κανελλόπουλος

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ : Ὑποστράτηγος Μιλτιάδης Παπακωνσταντίνου

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ : Ταξίαρχος Κωνσταντῖνος Ἀναγωστόπουλος

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΤΟΜΟΥ : Ἀντισυνταγματάρχης Χρῆστος Γκιών.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η «ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ», περιγραφομένη εἰς τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον, ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ πολεμικοῦ δράματος, δι' ἧς συνετελέσθη ἡ κατάληψις ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῶν Γερμανο - Ἰταλικῶν στρατευμάτων.

Ἡ ἀπώλεια τῆς μάχης τῆς Κρήτης παρὰ τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα συνέρρευσαν εἰς τὴν νῆσον, ἀποδιωργανωμένα καὶ ἐνίοτε ἄνευ ὁπλισμοῦ, μετὰ τοὺς ἡρωικοὺς των ἀγῶνας εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα, ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν οἱασδήποτε σχεδὸν ἀπὸ ἀέρος ὑποστηρίξεως καὶ εἰς τὰ πενιχρά των ἀντιαεροπορικὰ μέσα. Ἡ ἔλλειψις συντονισμοῦ εἰς τὴν ἀμυντικὴν ἐνέργειαν τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων, δικαιολογημένη ἐκ τῆς καταστροφῆς ἀπὸ τῶν πρώτων ὡρῶν τῶν μέσων διαβιβάσεων τῆς Βρεττανικῆς Διοικήσεως μετὰ τῶν στρατευμάτων της, ὡς καὶ τῆς μεταξὺ τούτων ἐπικοινωνίας, συνέβαλλεν ἐν πολλοῖς εἰς τὸ ἀτυχὲς ἀποτέλεσμα τῆς μάχης.

Αἱ Ἑλληνικαὶ μονάδες οἵτινες συνεκροτήθησαν ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἐπὶ πλέον διέθετον πενιχρότατα πολεμικὰ μέσα, ὡς καὶ ἡ ἐθελουσία συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης εἰς τὸν ἀγῶνα, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποτρέψωσι, παρὰ τὰς ἡρωϊκὰς καὶ τούτου προσπαθείας, τὸ μοιραῖον ἀποτέλεσμα.

Ἡ συντριπτικὴ καὶ συνεχὴς δρᾶσις τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας καὶ ἡ ἰσχὺς ἀνεπάφων καὶ ἀρίστων στρατευμάτων, οἷα ἦσαν οἱ Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτισταί, ἀπετέλουν δυναμικοὺς παράγοντας, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἦσαν ἀνίσχυροι σχεδὸν αἱ ἀμυνόμεναι Ἑλληνο - Βρεττανικαὶ δυνάμεις.

Ὁ στρατιωτικὸς μελετητὴς τοῦ δεκαημέρου τούτου πρωτοτύπου ἀγῶνος, ὅστις διὰ πρώτην φορὰν παρουσιάζεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, δύναται νὰ συναγάγῃ πολλὰ συμπεράσματα καὶ διδάγματα ἐπὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας στρατευμάτων ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἀερομεταφερομένων τοιούτων, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου ἀμύνης κατὰ τούτων.

Εἰς μέλλοντα πόλεμον τοιοῦτοι ἀγῶνες θὰ εἶναι συνηθέστεροι καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα ἢ ὁ ἐξιστορούμενος εἰς τὸν παρόντα τόμον.

Κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀντιστράτηγος

Ἀθῆναι
Μάϊος 1959

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ παρὼν τόμος τῆς σειρᾶς ὁ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ», ἐξιστορεῖ τὴν τελευταίαν φάσιν τῶν ἐπὶ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἐπιχειρήσεων : «ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ».

Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἔλαβον χώραν τὰ ἐξιστορούμενα γεγονότα ὁ νικηφόρος στρατὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς, εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων. Αἱ Ἑλληνικαὶ μονάδες αἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ δὲν ἀπετέλουν μέρος τοῦ ὀργανικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἦσαν μονάδες προχείρως συγκροτηθεῖσαι ἀποτελούμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀγυμνάστων νεοσυλλέκτων, ἀτελέστατα ἐξωπλισμέναι, καὶ τελείως ἀδαεῖς εἰς τὸν ἰδιότυπον ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τοῦ ἐπιλεκτοτέρου δηλαδὴ στρατιωτικοῦ σώματος τοῦ ΙΙΙ Ράϊχ.

Τὰς ἀνωτέρω ἐλλείψεις ἀνεπλήρωσε ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ὁ ἡρωϊσμὸς μὲ τὸν ὁποῖον βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν ἐμπειροπολέμων κατοίκων τῆς νήσου, αἱ ἀπειροπόλεμοι καὶ ἐκ τοῦ προχείρου συγκροτηθεῖσαι μονάδες ἐξεπλήρωσαν τὴν ἀποστολήν των, εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Βρεττανικῶν, Αὐστραλιανῶν καὶ Νεοζηλανδικῶν στρατευμάτων.

Εἶναι λίαν λυπηρὸν ὅτι λόγῳ ἐλλείψεως στοιχείων δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ μνημονευθοῦν τὰ πλεῖστα τῶν ὀνομάτων τῶν διοικητῶν καὶ στελεχῶν, τῶν προχείρως μὲν καὶ μὲ ἐλάχιστα μέσα συγκροτηθεισῶν, ἀλλὰ ἡρωϊκῶς ἀγωνισθεισῶν Ἑλληνικῶν μονάδων τῆς Κρήτης.

Οὕτω δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ σύνταξις πλήρους Διατάξεως Μάχης τῶν μονάδων αὐτῶν.

Ἀκόμη καὶ ὁ δημοσιευόμενος πίναξ τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν, πιθανὸν εἶναι νὰ παρουσιάζῃ ἐλλείψεις. Ἐὰν ὅμως ὀνόματα τινὰ ἡρωϊκῶς πεσόντων δὲν ἀναγράφονται, ἁπάντων ἡ μνήμη θὰ παραμένῃ ἄσβεστος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων.

Αἱ πηγαὶ εἰς τὰς ὁποίας ἀνέτρεξεν ὁ συγγραφεὺς εἶναι :

Ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων, εὑρισκόμεναι εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς ΔΙΣ.

N. Zealand Official History. Τόμος Grete.

Greece and Crete (ἐπίσημος Βρεττανικὴ ἔκδοσις) ὑπὸ C. Bukley.

Ἔκθεσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν δυνάμεων Κρήτης Νεοζηλανδοῦ Στρατηγοῦ Freuberg.

Περιγραφὴ τῆς Μάχης τῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων εἰσβολῆς, Στρατηγοῦ Stundent.

History of the Second W. War (Mediterranean and Middle East), Στρατηγοῦ Plafair (Ἐπίσημος Βρεττανικὴ Ἱστορία).

Die Erroberung von Kreta Στρατηγοῦ J. Ringel.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ παρὼν τόμος τῆς σειρᾶς ὁ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ», ἐξιστορεῖ τὴν τελευταίαν φάσιν τῶν ἐπὶ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἐπιχειρήσεων : «ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ».

Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἔλαβον χώραν τὰ ἐξιστορούμενα γεγονότα ὁ νικηφόρος στρατὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς, εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων. Αἱ Ἑλληνικαὶ μονάδες αἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ δὲν ἀπετέλουν μέρος τοῦ ὀργανικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἦσαν μονάδες προχείρως συγκροτηθεῖσαι ἀποτελούμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀγυμνάστων νεοσυλλέκτων, ἀτελέστατα ἐξωπλισμέναι, καὶ τελείως ἀδαεῖς εἰς τὸν ἰδιότυπον ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τοῦ ἐπιλεκτοτέρου δηλαδὴ στρατιωτικοῦ σώματος τοῦ ΙΙΙ Ράϊχ.

Τὰς ἀνωτέρω ἐλλείψεις ἀνεπλήρωσε ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ὁ ἡρωϊσμὸς μὲ τὸν ὁποῖον βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν ἐμπειροπολέμων κατοίκων τῆς νήσου, αἱ ἀπειροπόλεμοι καὶ ἐκ τοῦ προχείρου συγκροτηθεῖσαι μονάδες ἐξεπλήρωσαν τὴν ἀποστολήν των, εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Βρεττανικῶν, Αὐστραλιανῶν καὶ Νεοζηλανδικῶν στρατευμάτων.

Εἶναι λίαν λυπηρὸν ὅτι λόγῳ ἐλλείψεως στοιχείων δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ μνημονευθοῦν τὰ πλεῖστα τῶν ὀνομάτων τῶν διοικητῶν καὶ στελεχῶν, τῶν προχείρως μὲν καὶ μὲ ἐλάχιστα μέσα συγκροτηθεισῶν, ἀλλὰ ἡρωϊκῶς ἀγωνισθεισῶν Ἑλληνικῶν μονάδων τῆς Κρήτης.

Οὕτω δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ σύνταξις πλήρους Διατάξεως Μάχης τῶν μονάδων αὐτῶν.

Ἀκόμη καὶ ὁ δημοσιευόμενος πίναξ τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν, πιθανὸν εἶναι νὰ παρουσιάζῃ ἐλλείψεις. Ἐὰν ὅμως ὀνόματα τινὰ ἡρωϊκῶς πεσόντων δὲν ἀναγράφονται, ἁπάντων ἡ μνήμη θὰ παραμένῃ ἄσβεστος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων.

Αἱ πηγαὶ εἰς τὰς ὁποίας ἀνέτρεξεν ὁ συγγραφεὺς εἶναι :

Ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων, εὑρισκόμεναι εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς ΔΙΣ.

N. Zealand Official History. Τόμος Grete.

Greece and Crete (ἐπίσημος Βρεττανικὴ ἔκδοσις) ὑπὸ C. Bukley.

Ἔκθεσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν δυνάμεων Κρήτης Νεοζηλανδοῦ Στρατηγοῦ Freuberg.

Περιγραφὴ τῆς Μάχης τῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων εἰσβολῆς, Στρατηγοῦ Stundent.

History of the Second W. War (Mediterranean and Middle East), Στρατηγοῦ Plafair (Ἐπίσημος Βρεττανικὴ Ἱστορία).

Die Erroberung von Kreta Στρατηγοῦ J. Ringel.

Australia in the War of 1939–1945 (Greece, and Syria) G. Long.
Διπλωματικὰ παρασκήνια 'Εμ. Τσουδεροῦ.
'Απομνημονεύματα W. Caurchill (Τόμος III).
The German Gampaigns in Greece (Μέρος Δ'.) Ἔκδοσις Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν Η.Π.Α.

Διάφορα συγγράμματα, μελέται καὶ Ἡμερολόγια Ἑλλήνων καὶ ξένων στρατιωτικῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν μάχην.

Παρὰ τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ ἰδιότυπον τοῦ ἀγῶνος, τὰς συνεχῶς ἐναλλασσομένας καὶ πλήρους ρευστότητος φάσεις τῆς μάχης, καὶ τὴν διαφορὰν προοπτικῆς μὲ τὴν ὁποίαν λόγῳ τοῦ ἀδυνάτου τῆς συλλήψεως τῆς ἑκάστοτε, συνολικῆς εἰκόνος, ἐκτίθενται αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν διαφόρων ἡγητόρων κατεβλήθη πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια ὅπως διὰ τῆς ἐπιμόνου διασταυρώσεως τῶν διαφόρων στοιχείων, ἐξακριβωθῇ ἡ ἱστορικὴ μορφὴ τῶν γεγονότων.

Πάντως, ὑπομιμνήσκεται εἰς τοὺς κ. κ. ἀναγνώστας, ὅτι τόσον ὁ παρών, ὅσον καὶ οἱ ἐκδοθέντες καὶ ἐκδοθησόμενοι τόμοι τῆς Ἱστορίας τῶν Ἑλληνικῶν πολέμων ἔχουσι τὴν μορφὴν τῆς προσωρινότητος.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν οἱ κατέχοντες στοιχεῖα ἐπὶ γεγονότων, ὀνομάτων κ.λ.π., ἅτινα κατὰ τὴν γνώμην των θὰ συνετέλουν εἰς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τοῦ τόμου τούτου, ὑποβάλωσι τὰ στοιχεῖα εἰς τὴν Δ/νσιν Ἱστορίας Στρατοῦ, ἵνα ληφθοῦν ὑπ' ὄψει εἰς μελλοντικὴν ἐπανέκδοσιν.

Εἰς τὰ Παραρτήματα περιλαμβάνονται τὰ σπουδαιότερα εἰς χεῖράς μας σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορουμένην περίοδον ἔγγραφα, ὡς καὶ κατατοπιστικαὶ τινὲς πληροφορίαι.

'Αθῆναι Μάϊος 1959

Χ. ΓΚΙΩΝ
'Αντ/ρχης

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

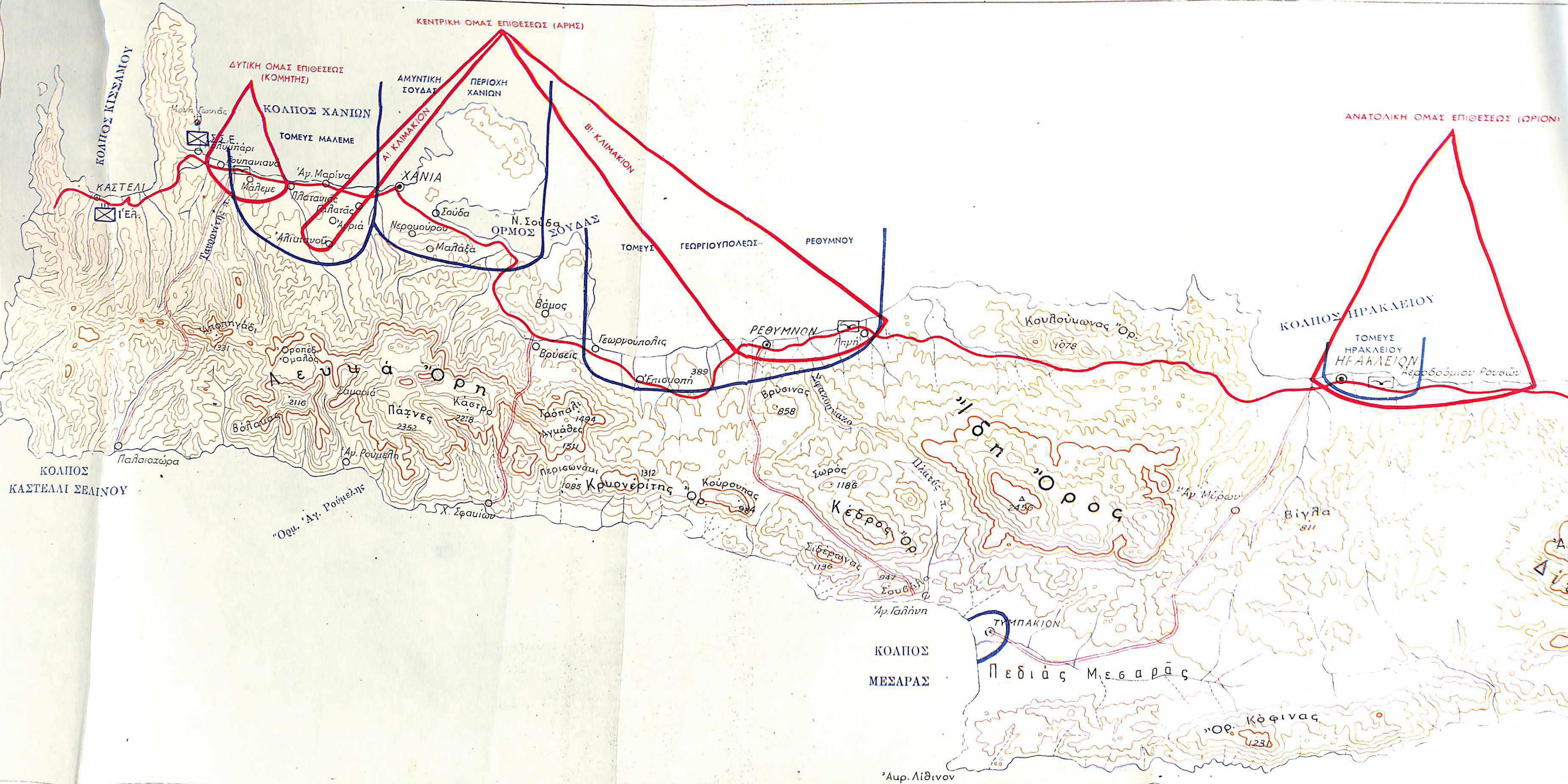
Σελὶς

ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ — ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

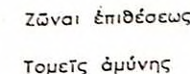

Η ΝΗΣΟΣ ΚΡ

ΚΑΙ Η ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΤΟΜ
ΚΑΙ ΖΩΝΩΝ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ

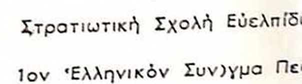
ΚΛΙΜΑΞ 1:400.00

0 4 8

Ζῶναι ἐπιθέσεως

Τομεῖς ἀμύνης

Σ.Σ.Ε. Στρατιωτική Σχολή Εὐελπίδ

1ον Ε.Σ. 1ον Ἑλληνικὸν Συν)γμα Πε

Ἁμαξιτή ὁδὸς I ταξ.

Ἁμαξιτή ὁδὸς II ταξ.

Ὑπὸ κατασκευήν

ΕΣΕΩΣ (ΑΡΗΣ)

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΜΑΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ (ΩΡΙΟΝ)

ΒΙ. ΚΛΙΜΑΚΙΟΝ

Ν. Σοῦδα
ΟΡΜΟΣ ΣΟΥΔΑΣ

ΤΟΜΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΡΕΘΥΜΝΟΥ

ΡΕΘΥΜΝΟΝ

Πηγή

Βάμος

Γεωργιούπολις

Βρύσεις

Ἐπισκοπή

389

Βρύσινας

858

Σπαθοπηγάδα

Ταόπαλη

1494

Ἀγκάθες

1511

Περισωνάι

1085 Κρυονερίτης Ὄρ.

1312

Κούρουπας

984

Σωρός

1186

Κέδρος Ὄρ.

Σιδεράγγας

1136

947

Σούβαλα

Πλάτυς π.

Ἀγ. Γαλήνη

Καυλούμωνας Ὄρ.

1078

Ἴδη Ὄρος

2456

Ἀγ. Μύρων

Βίγλα

811

ΚΟΛΠΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΟΜΕΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

Ἀεροδρόμιον Ρουσῶν

Ἀκρ. Ἀγ. Ἰωάννης

580

Μόχος

Μάλια

760

Καδιστον Ὄρ.

ΚΟΛΠΟΣ ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ

Σελένα Ὄρ.

Τζερμιάδον

Ἀφέντης

1578

Δίκτη Ὄρ.

2147

ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Σητεία

Ζιρός

Ὄρ. Ὀρνόν

Καβούσιον

1257

1475

Ὄρ. Ὀρυπτης

698

ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ

ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ

ΚΟΛΠΟΣ ΜΕΣΑΡΑΣ

Πεδιὰς Μεσαρᾶς

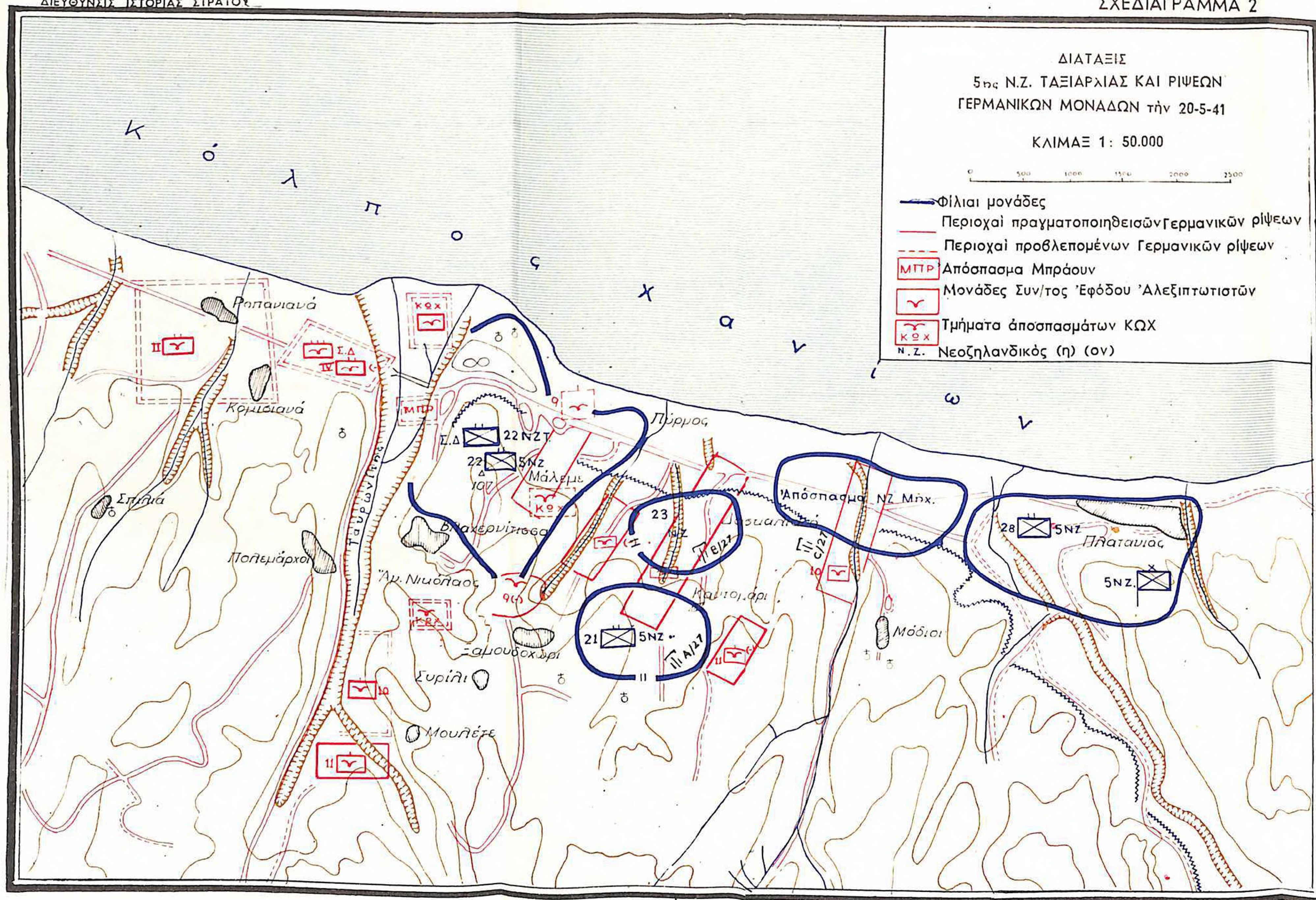
Ὄρ. Κόφινας

1231

Ἀκρ. Λίθινον

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Η ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Στρατηγικὴ ἀξία τῆς νήσου.

1. Ἡ Κρήτη, κειμένη εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, ἀποτελεῖ φυσικὸν τμῆμα τῆς προστατευτικῆς γραμμῆς Γιβραλτὰρ—Μάλτα—Κύπρος—Συρία, ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῆς ὁποίας καὶ μόνον, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκτελοῦνται κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου αἱ διὰ τῆς Διώρυγος τοῦ Σουὲζ μεταφοραὶ ἐκ τῶν λιμένων τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς τὰς Βρεττανικὰς βάσεις τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Δεδομένου ὅτι, τὸ μέγιστον μέρος τῶν πηγῶν ἀνεφοδιασμοῦ τῶν βάσεων τούτων, εὑρίσκετο εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Ὠκεανίαν, καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικήν, εὐνόητος τυγχάνει ἡ κεφαλαιώδης σημασία τὴν ὁποίαν εἶχε διὰ τοὺς Βρεττανούς, ἡ παρ' αὐτῶν κατοχὴ τῆς νήσου, ἢ τουλάχιστον ἡ παραμονὴ ταύτης εἰς φιλίας χεῖρας.

2. Κατεχομένη ἀπὸ τὰς Συμμαχικὰς δυνάμεις ἡ Κρήτη, θὰ παρενέβαλε μεγάλας δυσχερείας εἰς τὴν ἐχθρικὴν ἀεροπορίαν διὰ τὴν ἐνέργειαν προσβολῶν κατὰ τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ καὶ Ἀφρικῇ βάσεων, τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπορικῶν δυνάμεων ὑποχρεουμένων νὰ ἐξορμοῦν ἐκ τῶν μεμακρυσμένων ἀεροδρομίων τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἠδύνατο ἀντιθέτως νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν Συμμάχων ὡς προκεχωρημένη ἀεροναυτικὴ βάσις καὶ ὡς τοιαύτη ἀμφιβίων ἐπιχειρήσεων πρὸς τὰς ἀκτὰς καὶ νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἤλεγχε τὴν θαλασσίαν καὶ ἐναέριον ἐπικοινωνίαν τῆς τελευταίας ταύτης μετὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἔτι πλέον, ἀπετέλει μίαν ἀπειλὴν σοβαρὰν διὰ τὰς Ρουμανικὰς πηγὰς πετρελαίου, ἀπεχούσας 700 περίπου μίλλια ἀπὸ τῆς νήσου. Ἡ νῆσος αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ἐμειονέκτει κατὰ τὸ ὅτι οἱ ζωτικοὶ χῶροι αὐτῆς ἔκειντο ἐπὶ τῆς βορείας ἀκτῆς, ὑποκείμενοι εἰς αἰφνιδιαστικὴν ἀπὸ ἀέρος προσβολήν.

Ἐπὶ πλέον ὅλων τούτων ὅμως, ἡ Κρήτη ἦτο πολύτιμον Ἐθνικὸν ἔδαφος, ἡ δὲ διατήρησις ταύτης ἐλευθέρας, εἶχε τεραστίαν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι εἰς τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, ἦτο τὸ μόνον ἐλεύθερον τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας διαθέτον Ἑλληνικὴν καὶ Βρεττανικὴν πολεμικὴν ἰσχύν, καὶ ἐν ᾧ ὑφίστατο εἰσέτι ἔννοια καὶ οὐσία ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Βασιλέως, τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἐθνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

3. Καταλαμβανομένη ἡ Κρήτη ὑπὸ τοῦ Ἄξονος, παρεῖχεν εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τὰ ἑξῆς στρατηγικὰ πλεονεκτήματα: Ἐπέτρεπεν ἄμεσον ἀεροπορικὴν ἀπειλὴν τῶν διὰ τῆς Μεσογείου διενεργουμένων μεταφορῶν τῶν ἀντιπάλων του. Καθίστα, τῆς Τουρκίας οὔσης οὐδετέρας ἢ φίλης τοῦ Ἄξονος, τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος Ἀξονικὴν λίμνην, ἐπικοινωνοῦσαν ἄνευ ναυτικῆς ὀχλήσεως μετὰ τῶν λιμένων τοῦ Εὐξείνου, ὡς καὶ τῆς Ἀδριατικῆς διὰ τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Ἀπετέλει ὡσαύτως βάσιν ἐξορμήσεως τοῦ Ἄξονος πρὸς τὰς χώρας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὸ Σουὲζ καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ γενικώτερον τὴν Βόρειον Ἀφρικήν, ἀφ' ἧς ἡ ἀπόστασις ἠλαττοῦτο εἰς 250 μίλλια μόνον.

Συνεπῶς, δυσκόλυνε ἀπὸ ἀπόψεως ἀποστάσεως, τὴν ἐνέργειαν προσβολῶν κατὰ τῶν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ καὶ Ἀφρικῇ Βρεττανικῶν βάσεων. Τέλος συνέδεε τὸ Ἀξονικὸν *«φρούριον Εὐρώπη»* μὲ τὸ νοτιοανατολικώτερον προπύργιον τούτου τὴν Δωδεκάνησον.

4. Φυσικὴ συνέπεια τῆς στρατηγικῆς σημασίας τῆς θέσεως τῆς Κρήτης, ἦτο ὅτι ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1940, ὅτε ἡ εἴσοδος τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον ἐφαίνετο ἐπικειμένη, οἱ Βρεττανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἐν τῷ κεφαλαιώδους σημασίας προβλήματι τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν συγκοινωνιῶν των ἀπὸ Σουὲζ μέχρι Γιβραλτὰρ κατὰ τὰς γενομένας σύσκέψεις,

«...συνεφώνησαν ὅτι θ' ἀπέβλεπον εἰς τὸ ν' ἀποκρούσουν τὴν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατοχήν της. Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τούτου, ἡ μόνη θετικὴ λύσις ἐπέβαλε τὴν ἀποστολὴν μικρᾶς δυνάμεως διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ παροχὴν βοηθείας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φρουράν, ἡ πρᾶξις ὅμως αὕτη θὰ ἐξέθετε τὴν οὐδετερότητα τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἐπέτρεπε εἰς τὸν Μουσολίνι νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον. Ἡ μόνη συζητήσιμος ἰδέα, ἦτο νὰ προετοιμασθῇ μία μικρὰ δύναμις, ἥτις θὰ ἦτο ἑτοίμη νὰ μεταφερθῇ εἰς τὴν νῆσον, εὐθὺς ὡς θὰ ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ Ἰταλία παρεβίασε τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἢ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ τοῦτο. Ἐγένετο δεκτὸν ὅπως ἡ δύναμις αὕτη ἀποτελεσθῇ ἀπὸ Γαλλικὰ στρατεύματα, ἅτινα θὰ μετεφέροντο ἐκ Συρίας διὰ Γαλλικῶν πολεμικῶν πλοίων. Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἀσφαλῆ μεταφοράν των, θ' ἀνετίθετο εἰς τὸν Ναύαρχον Caningham (Κάνιγκαμ). Ἀεροπλάνα καὶ Α/Α πυροβόλα θὰ ἐχορηγοῦντο ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν» (1).

Ὁμοίως κατὰ τὸν μῆνα αὐτόν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεδέχθη ὅπως ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως τῆς Ἰταλίας, Βρεττανικαὶ δυνάμεις ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν νῆσον (2).

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, ἐπῆλθεν ἡ κατάρρευσις τῆς Γαλλίας (22α Ἰουνίου) καὶ ἡ εἰς τὰς παραμονὰς ταύτης εἴσοδος τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὰ σχέδια ἐματαιώθησαν.

«...Οἱ μῆνες Ἰούλιος καὶ Αὔγουστος κατηναλώθησαν εἰς συζητήσεις τῶν Βρεττανικῶν Ἐπιτελείων, τόσον ὑπέρ, ὅσον καὶ κατὰ τῆς καταλήψεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων. Κατ' ἀρχὴν ἐπικρατέστερα ἦσαν τὰ κατά, διότι οἱ Βρεττανοὶ δὲν ἐπεθύμουν νὰ παραβιάσουν πρῶτοι τὴν Ἑλληνικὴν οὐδετερότητα. Ἄλλως τε, δὲν ὑπῆρχον καὶ διαθέσιμα στρατεύματα.. (3).

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 ἐγένοντο συζητήσεις μεταξὺ Βρεττανῶν καὶ Ἑλλήνων, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως καταρτισθῇ συντονισμένον σχέδιον διὰ τῆς ἄμυναν τῆς Κρήτης.

Ἐσημειώθη ὅμως μικρὰ μόνον πρόοδος, διότι οἱ Ἄγγλοι δὲν ἠδύναντο νὰ δώσουν οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ὑπόσχεσιν βοηθείας, πλὴν ναυτικῆς δράσεως, ἐνῷ ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἐπέτρεπεν Ἀγγλικὴν ἀπόβασιν πρὸ τῆς κηρύξεως πολέμου ὑπὸ τῆς Ἰταλίας ἐναντίον της (4).

5. Ἐὰν ἡ ἀξία τῆς νήσου ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως δὲν διέφευγε τὴν προσοχὴν τῶν Γάλλων καὶ τῶν Βρεττανῶν, ἐξ ἴσου καὶ ἀντιρρόπως ἀπησχόλει τὸν Χίτλερ, πολὺ πρὶν ἡ Γερμανία ἐκδηλώσῃ ἐμπράκτως τὰς προθέσεις της, ἐπιτιθεμένη κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

---

(1) History of the Second W. War. The Mediteranean and Middle East Τόμος I. Σελ. 85.
(2) Bakley. Greece and Grete Σελ. 145
(3) N. Z. Official, History. Τόμος Κρήτη Σελ. 3
(4) Ὑποστρατήγου Playfair. Ἐπίσημος Βρεττανικὴ Ἱστορία. History of the Second W. War. The Mediteranean and Middle East. Τόμος I. Σελ. 224-229

Πρὶν ἀκόμη ἡ Ἰταλία ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Χίτλερ εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ἡ κατάληψις τῆς Κρήτης θὰ ἐξησφάλιζε μίαν ταχεῖαν ἐπιτυχίαν του εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον καὶ ὅτι ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῆς νήσου ἔδει νὰ γίνῃ δι' ἀπὸ ἀέρος ἀποβάσεως (1).

Οἱ λόγοι δι' οὓς ὁ Χίτλερ ἐπεδίωξε τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου, ἀναφέρονται ἐπιγραμματικῶς ἐν τῷ ἀνακοινωθέντι τοῦ Γενικοῦ Γερμανικοῦ Στρατηγείου τῆς 12-6-41, καθ' ὅ: (2)

«...Ὡς ἰσχυρὸν ναυτικὸν καὶ ἀεροπορικὸν στήριγμα εἰς ἄμεσον γειτνίασιν τῶν θαλασσίων μας συγκοινωνιῶν διὰ τοῦ Αἰγαίου, ὡς προκεχωρημένη βάσις καλύψεως καὶ ἐξασφαλίσεως διὰ τὰ πλευρὰ τοῦ Βορειοαφρικανικοῦ μετώπου καὶ τῆς Βρεττανικῆς θαλασσίας ἐπικοινωνίας μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ Μάλτας, ἡ Κρήτη ἦτο διὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἀντιπάλου εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον ἐξ ἴσου μεγάλης σημασίας, τόσον ἀπὸ ἐπιθετικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀμυντικῆς ἀπόψεως. Τὴν ἰδίαν σημασίαν εἶχεν ἡ νῆσος ἀντιστρόφως, διὰ τὰς περαιτέρω ἐπιχειρήσεις τῆς Γερμανικῆς Στρατιωτικῆς Ἡγεσίας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον...».

Ἑλληνικὰ σχέδια διὰ τὴν ἄμυναν τῆς νήσου.

6. Ἐν Κρήτῃ ἤδρευε προπολεμικῶς ἡ V Μεραρχία (ἀνεξάρτητος), μὲ ἕδραν τὰ Χανιά. Ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας ταύτης ἐτέλουν τὰ 14ον, 43ον καὶ 44ον Συντάγματα Πεζικοῦ εἰς Χανιά, Ρέθυμνον καὶ Ἡράκλειον καὶ τὸ V Σύνταγμα Πυροβολικοῦ εἰς Σούδαν. Ὁμοίως τὸ Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον Χανίων καὶ ἄλλα Καταστήματα καὶ Ὑπηρεσίαι. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Μεραρχίας ἐκ τῆς εἰρηνικῆς εἰς τὴν ἐμπόλεμον σύνθεσιν, εἶχε προπαρασκευασθῇ βάσει τοῦ σχεδίου Ἐπιστρατεύσεως 1939.

Ἡ κατάληψις τῆς Ἀλβανίας ὑπὸ τῆς Ἰταλίας τὴν 7ην Ἀπριλίου 1939, ἔφερε τὴν Ἰταλίαν εἰς τὰ Βορειοδυτικὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος. Ἀποτέλεσμα τῆς νέας ταύτης καταστάσεως ἦτο ὁ καταρτισμὸς τοῦ Σχεδίου ἐνεργείας ΙΒ.

Κατ' αὐτὸ προεβλέπετο ὡς βεβαία ἡ Ἀγγλογαλλικὴ βοήθεια ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως τῆς Ἰταλίας, καὶ ὅτι, καίτοι τὸ μέγεθος τῆς Ἀγγλογαλλικῆς βοηθείας δὲν ἠδύνατο νὰ προβλεφθῇ, ἔδει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἡ Ἀγγλογαλλικὴ ναυτικὴ ὑπεροχὴ θὰ παρεῖχε προστασίαν, πάντως οὐχὶ ἀπόλυτον, τῶν θαλασσίων μας ὁδῶν (3). Λόγῳ τῆς ὡς ἄνω ὑπεροχῆς δὲν θὰ ἠδύνατο ἡ Ἰταλία νὰ ἀναλάβῃ ἀποβατικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπιδρομάς τινας διὰ ταχέων πλοίων συνδυαζομένας τὸ πολὺ μὲ περιορισμένας ἀποβάσεις.

Ὁ πολυάριθμος ὑποβρύχιος καὶ ἐναέριος Ἰταλικὸς στόλος, ἐνδεχομένως δὲ καὶ ἐπιδρομαὶ ταχέων πλοίων ἐπιφανείας θὰ ἐμείουν τὴν ἀσφάλειαν τῶν θαλασσίων μεταφορῶν καὶ θὰ ἐπεβράδυνον ταύτας (4).

---

(1) Ἡμερολόγιον Στρατηγοῦ Halnder (Χάλντερ) Ἐπιτελάρχου τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ. (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 7)

(2) α) Ὑποστρατήγου Julius Ringel. Die Erroberung von Kreta. Κεφ. IV
β) Ἀχ. Κύρου. Ἡ ἀποφασιστικὴ καμπὴ τοῦ πολέμου. Σελ. 131

(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 759/Β1. Σελ. 1

(4) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 759/Β1. Σελ. 1

Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω προοπτικὴν τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ ἀπέστειλε πρὸς τὴν Μεραρχίαν ἐντολὰς καὶ ὁδηγίας διὰ τὴν ἐκπόνησιν σχεδίων ἐνεργείας διὰ τὴν ἄμυναν τῆς νήσου (1), βάσει τοῦ Σχεδίου ἐνεργείας ΙΒ.

Ἡ V Μεραρχία ἐξεπόνησε βάσει τῶν ληφθεισῶν ἐντολῶν : α) τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 Σχέδιον, διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ἐπιστρατεύσεως ἐν περιπτώσει ἀπειλῆς τῆς νήσου. β) τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2 Σχέδιον Ἐνεργείας διὰ τὴν ἀπόκρουσιν βιαίας ἀποβάσεως τοῦ ἐχθροῦ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ πρὸ τῆς μετακινήσεως τῆς Μεραρχίας ἐκ Κρήτης. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 3 Σχέδιον Ἐνεργείας ὅπερ προωρίζετο διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Μεραρχίας συγκροτουμένην Στρατιωτικὴν Διοίκησιν Χανίων, καὶ καθώριζε τὴν ἀποστολὴν καὶ ἐνέργειαν αὐτῆς, ἐν περιπτώσει προσβολῆς τῆς νήσου, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Μεραρχίας. Διὰ τοῦ Σχεδίου τούτου προεβλέπετο ὅτι θὰ παρέμενον ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τὴν Στρατιωτικὴν Διοίκησιν Χανίων τὸ 44ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, ὁ 44ος Οὐλαμὸς Πυροβολικοῦ Συνοδείας, τὰ ἔμπεδα τάγματα, τρεῖς λόχοι τυφεκιοφόρων ἐξ ἀνδρῶν τῶν μεταγωγικῶν σώματος τοῦ 44ου Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ μοίρα ὀρειβατικοῦ πυροβολικοῦ (μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς της).

Τὴν 25ην Μαΐου, τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ συνεπλήρου τὰς πρὸς τὴν Μεραρχίαν διαταγὰς διὰ τῆς ἐντολῆς.

«Ἀμυνθεῖτε τῆς νήσου Κρήτης κατὰ παντὸς ὅστις θὰ ἐπεχείρει νὰ παραβιάσῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυριαρχίαν» (2).

Ταὐτόσημος ἐντολὴ ἀπεστάλη τότε καὶ εἰς τὰς ἄλλας νησιωτικὰς Φρουράς.

Διὰ τῆς ἐντολῆς ταύτης, ὑπεγραμμίζετο διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ἡ θέλησις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν τήρησιν αὐστηρᾶς οὐδετερότητος πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ θέλησις διατηρήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας της, καθ' οἱουδήποτε ἀπειλοῦντος αὐτήν.

7. Λήγοντος τοῦ Μαΐου τοῦ 1940, ἡ Μεραρχία εἶχεν ἀναπτύξει τὰ τμήματα ἐπακτίου ἀμύνης. Ὁμοίως εἶχε γίνει καὶ ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἔναρξις λειτουργίας τοῦ δικτύου ἐπιτηρήσεως θαλάσσης καὶ ἀέρος (3).

Τὰ διὰ τὴν ἐπάκτιον ἄμυναν διατεθέντα τμήματα, ἦσαν συνολικῆς δυνάμεως τριῶν λόχων πεζικοῦ καὶ μιᾶς διμοιρίας πολυβόλων.

Διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Δικτύου ἐπιτηρήσεως θαλάσσης καὶ ἀέρος, ἐγκατεστάθησαν καὶ ἐλειτούργησαν, τὸ Κέντρον Πληροφοριῶν Χανίων (Μικτὸν Κέντρον Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ Στρατοῦ Ξηρᾶς), ἐξυπηρετούμενον ὑπὸ δέκα σταθμῶν ἐπιτηρήσεως καὶ τὸ Κέντρον Πληροφοριῶν Ἡρακλείου (ὁμοίως Μικτὸν), ἐξυπηρετούμενον ὑπὸ τριῶν σταθμῶν ἐπιτηρήσεως.

Ἡ λῆψις καὶ ἑτέρων προεπιστρατευτικῶν μέτρων γενικωτέρας μορφῆς, προκληθέντων ἐκ τῶν ἑκάστοτε διεθνῶν γεγονότων καὶ τῶν συνεπείᾳ τούτων ἀντιδράσεων τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ κατόπιν τῶν συγκεκριμένων Ἰταλικῶν προκλήσεων, εἴς τε τὸ διπλωματικὸν καὶ τὸ καθαρῶς στρατιωτικὸν πλαίσιον, εἶχον προλειάνει τὴν ἐπιστράτευσιν τῆς Μεραρχίας, πρὶν ἀκόμη ἐπιστῇ ἡ ὥρα τῆς ἀναλήψεως τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ὕπαρξίν της.

8. Ἀπὸ ἀπόψεως λήψεως μέτρων παρακτίου ναυτικῆς ἀμύνης, ἡ νῆσος διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος εἶχεν ὑπαχθῇ ἀπὸ τῆς 20-2-35 ὑπὸ τὴν Ἀνωτέραν Διοίκησιν Τοπικῆς Ἀμύνης (ΑΔΤΑ), ὡς 2α Ναυτικὴ Ἀμυντικὴ Περιοχὴ μὲ ἕδραν

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 759 Β/7. Σελ. 19.
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 759 Β/7. Σελ. 2.
(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 794 Β9 Φ. 742/Ε/46

τὰ Χανιά. Ἐν ἔτει δὲ 1939, ἡ Κρήτη ἀπετέλεσε, ἐν σχεδίῳ πάντοτε, τὴν Ναυτικὴν Διοίκησιν Κρήτης μὲ ἕδραν τὰ Χανιά, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν 3ην Ναυτικὴν Ἀμυντικὴν Περιοχὴν, ἑδρεύουσαν εἰς Πειραιᾶ. (1) Περὶ προστασίας διὰ θαλασσίων δυνάμεων, ἐγκαταστάσεως ναρκοπεδίων ἢ φραγμάτων προστασίας ὅρμων καὶ λιμένων τῆς νήσου, δὲν ὑπῆρχε πρόβλεψίς τις. (2)

Ἡ ἔλλειψις μέσων ὀργανώσεως παρακτίου ἀμύνης ἀφ' ἑνὸς (πυροβόλα, νάρκαι καὶ λοιπὸν ὑλικὸν ὀχυρώσεως) καὶ ἡ ἄποψις περὶ βεβαίας ἐπεμβάσεως τοῦ Βρετανικοῦ στόλου τῆς Μεσογείου καὶ γενικωτέρας Βρεττανικῆς βοηθείας ἀφ' ἑτέρου, ὡδήγησαν τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν μὴ λῆψιν εἰδικῶν μέτρων διὰ τὴν Κρήτην ἀπὸ ναυτικῆς πλευρᾶς.

Ἀφ' ἑτέρου, αἱ πιθαναὶ ἐπιδρομαὶ μικρᾶς ἐκτάσεως κατὰ τῆς νήσου, προεβλέπετο ὅτι θὰ ἀπεκρούοντο ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῶν δυνάμεων ξηρᾶς μέχρις ἐπεμβάσεως τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου.

Ἡ Κυβέρνησις βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων, παραμερίζουσα τὴν παράκτιον ναυτικὴν ἄμυναν τῆς νήσου, ἐξοικονόμει τὰ ὀλίγα διατιθέμενα μέσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐσωτερικῶν θαλασσίων ἐπικοινωνιῶν, καὶ τῶν πρὸς Ἀδριατικὴν ζωτικωτέρων σημείων τῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Βρεττανοὶ ἀναλαμβάνουν τὴν εὐθύνην τῆς ἀμύνης τῆς Κρήτης.

9. Τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ἡ V Μεραρχία λαβοῦσα τὴν διαταγὴν περὶ κηρύξεως τῆς Χώρας εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μετὰ τῆς Ἰταλίας καὶ περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως, ἤρξατο πυρετωδῶς τὴν βάσει τούτου ἀνάπτυξιν καὶ συγκρότησιν τῶν προβλεπομένων μονάδων καὶ σχηματισμῶν.

Ἡ πρόσκλησις τῶν ἐφέδρων διὰ τῆς τοιχοκολλήσεως τῶν προβλεπομένων πινάκων ἐπιστρατεύσεως, ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ὑπὸ τῶν κατοίκων, οἱ δὲ καλούμενοι ὑπὸ τὰ ὅπλα, προσήρχοντο ἀθρόοι εἰς τὰς μονάδας κατατάξεώς των.

10. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, τὸ Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, εὐθὺς ὡς ἐγνώσθη αὐτῷ ἡ σύρραξις Ἰταλίας—Ἑλλάδος ἀπεφάσισε καὶ διέταξε (3) ὡς πρώτην ἐνέργειαν (4) πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς νήσου, τὴν ἀποστολὴν ἀεροπορικῶς εἰς Κρήτην ὁμάδος ἀξιωματικῶν ὅλων τῶν ὅπλων, ἵνα αὕτη προβῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀναγνωρίσεως δι' ἐγκατάστασιν μιᾶς βάσεως καυσίμων, ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄμεσον ἀποστολὴν διὰ καταδρομικοῦ ἑνὸς τάγματος. Ὡς δευτέραν ἐνέργειαν (1) ἀπεφάσισε τὴν προετοιμασίαν ἀποστολῆς ἑνὸς ἐπιτελείου ταξιαρχίας, α/α πυροβολικοῦ καὶ βοηθητικῶν σχηματισμῶν, ὡς καὶ ἑνὸς ἑτέρου τάγματος (ἐπιχείρησις Assumption = Ἀνάληψις).

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον «*Δρᾶσις*», περὶ τὴν 1145' τῆς 29ης Ὀκτωβρίου, Βρεττανικὸν ὑδροπλάνον μεταφέρον τὴν μικτὴν ἀναγνώρισιν, προσεθαλασσώθη εἰς Σούδαν καὶ οἱ ἀποβιβασθέντες ἀξιωματικοὶ ἐπελήφθησαν τοῦ ἔργου των, τεθέντος εἰς τὴν διάθεσίν των τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ ΙΙΙ Γραφείου τῆς Μεραρχίας

---

(1) Ἔκθεσις δράσεως Βασιλικοῦ ναυτικοῦ. Τόμος Α.' Σελ. 533.
(2) Ἔκθεσις δράσεως Βασιλικοῦ ναυτικοῦ. Τόμος Α.' Σελ. 533
(3) Ὑποστρατήγου Playfair. The Mediteranean and Middle East. I Τόμος. Σελ. 228-229
(4) Ἐπιχείρησις Action (Δρᾶσις)

καὶ παρασχεθείσης εἰς αὐτοὺς κατόπιν διαταγῆς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ πάσης αἰτηθείσης πληροφορίας διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς βάσεως καὶ τὴν κατασκευὴν ἀεροδρομίων (1).

Τὴν 1ην Νοεμβρίου κατέπλευσεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Σούδας Βρεττανικὴ νηοπομπή, μεταφέρουσα βοηθητικὸν προσωπικὸν καὶ ὑλικόν.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, διὰ τοῦ καταδρομικοῦ *Azax* (Αἴας), ἀφίχθη τὸ 2ον Τάγμα τοῦ Συντάγματος τῶν York and Langaster (Ὑόρκης καὶ Λαγκάστερ) (1).

Ἐντὸς τοῦ ἀπογεύματος ἤρξατο ἡ ἀποβίβασις τοῦ Τάγματος τούτου, ἐνῶ ταυτοχρόνως συνετελεῖτο εἰς τὸν ὅρμον τῆς Σούδας ἡ τοποθέτησις ἀνθυποβρυχιακοῦ δικτύου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐγκατάστασις ἐπερατώθη τὴν 3ην Νοεμβρίου (1).

Μετὰ τὴν ἀποβίβασιν τῶν τμημάτων αὐτῶν, ἐγένετο ἔναρξις ἐργασιῶν ὀργανώσεως ἀεροδρομίου εἰς τὸν παράκτιον χῶρον δυτικῶς τοῦ χωρίου Μάλεμε, ἀνατολικῶς τοῦ χειμάρρου Ταυρωνίτης.

11. Τὴν 4ην Νοεμβρίου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐγνώρισε εἰς τὴν Βρεττανικὴν τοιαύτην, ὅτι εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ μεταφορὰ τῆς V Μεραρχίας ἐκ Κρήτης, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οἱ Βρεττανοὶ θὰ ἀνελάμβανον τὴν ἄμυναν τῆς νήσου. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἡ εὐθύνη τῆς ἀσφαλείας τῆς νήσου ἀνετέθη εἰς τοὺς Βρετανοὺς Ἀρχιστρατήγους Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος (2).

Μέχρι τῆς 6ης Νοεμβρίου, ἐπερατώθη ἡ προσέλευσις τῶν ἐφέδρων. Ἡ δύναμις τῆς Μεραρχίας ἀνήρχετο ἤδη εἰς 568 ἀξιωματικούς, 21790 ὁπλίτας, 5825 κτήνη καὶ 74 ὀχήματα (3).

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, συμφώνως πρὸς τὸ Βρεττανικὸν σχέδιον «*Ἀνάληψις*» κατέπλευσε εἰς τὸν ὅρμον τῆς Σούδας νέα Βρεττανικὴ νηοπομπή. Ἐξ αὐτῆς ἀπεβιβάσθησαν τὸ Στρατηγεῖον τῆς 14ης Ταξιαρχίας καὶ ὁ Διοικητὴς αὐτῆς Ταξίαρχος Titbury (Τίτμπουρυ), ὡς καὶ ἡ 156η Ἐλαφρὰ Α/Α Μοῖρα, ἡ Διοίκησις τοῦ 52ου Συντάγματος Ἐλαφροῦ Α/Α Πυροβολικοῦ, ἡ 151η Βαρεῖα Α/Α Μοῖρα, ὁ 42ος Λόχος Μηχανικοῦ καὶ τὸ 189ον Νοσοκομεῖον Ἐκστρατείας.

Αἱ πρὸς τὸν Ταξίαρχον διαταγαί, καθώριζον ὅτι οὗτος ὡρίσθη Διοικητὴς τῶν δυνάμεων τῶν ἤδη εὑρισκομένων ἐπὶ τῆς νήσου, ἀποτελουσῶν τὴν 14ην Ταξιαρχίαν, ὡς καὶ τῶν μετακινηθησομένων εἰς αὐτήν, εἶχε δὲ οὗτος ἀποστολὴν ὅπως προασπίσῃ τὴν ναυτικὴν βάσιν ἀνεφοδιασμοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Σούδας καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων νὰ ἐμποδίσῃ καὶ νὰ ἀποκρούσῃ κάθε ἀπόπειραν εἰσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ (4).

Εἰς τὰς 7 Νοεμβρίου, κατόπιν τῆς ἀναλήψεως ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἄμυναν τῆς νήσου, τὸ Ἑλληνικὸν Γενικὸν Στρατηγεῖον ἐπληροφόρησε τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Ναυτικοῦ ὅτι ἐσκοπεῖτο ἡ μετακίνησις τῆς V Μεραρχίας ἐκ Κρήτης εἰς Θεσσαλονίκην. Τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Ναυτικοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἔναρξις τῆς μετακινήσεως ταύτης τὴν 17-11-40. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Μεραρχία ἐξηκολούθησε τὴν ὀργάνωσιν τῶν μονάδων καὶ σχηματισμῶν αὐτῆς.

---

(1) Ὑποστρατήγου Playfair. The Mediterranean and Middle East. Τόμος I. Σελ. 228-229
(2) Ὑποστρατήγου Playfair. The Mediterranean and Middle East. Τόμος I. Σελ. 232
Devin. Official History of New Zealand. Τόμος Grete. Σελ. 12. C. Bakley Greece and Grete. Σελ. 149
(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 686/Α1
(4) Bakley. Greece and Grete. Σελ. 146
N. Zealand Official History. Τόμος Grete. Σελίς 12.

'Αφ' ἑτέρου ἐσυνεχίζοντο ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ τῆς ἐν Σούδᾳ βάσεως καυσίμων.

12. Κατὰ τὸν Βρεττανὸν Ταξίαρχον ἐσημειοῦτο ἱκανοποιητικὴ πρόοδος εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς παρακτίου ἀμύνης καὶ τῆς ἀντιαεροπορικῆς τοιαύτης.

Κατεβάλλετο κυρίως προσπάθεια διὰ τὴν ἀμυντικὴν ὀργάνωσιν τοῦ λιμένος τῆς Σούδας καὶ γενικώτερον διὰ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς νήσου.

Λόγῳ ἐλλείψεως ὁδικῶν συγκοινωνιῶν καὶ μέσων διαβιβάσεων, ὁ Βρεττανὸς Διοικητής, ἀπεφάσισε νὰ διαθέσῃ τὰς δυνάμεις του μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σούδας, τὴν δὲ ἀσφάλειαν τῶν ἀεροδρομίων θ' ἀνελάμβανον 'Ελληνικὰ τμήματα. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε ἐπὶ πλέον διετέθη καὶ μικρὸς ἀριθμὸς Α/Α πυροβόλων. 'Απητοῦντο ἐν τούτοις εἰδικαὶ δυνάμεις διὰ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε καὶ σύντονος ἐργασία διὰ τὴν αὔξησιν τῶν δυνατοτήτων ἀμύνης τῆς νήσου, ὡς καὶ ἐνίσχυσις διὰ βαρέων πυροβόλων (1).

13. Τὴν 11ην Νοεμβρίου, ὁ Διοικητὴς τῆς V Μεραρχίας ἐγνώρισεν εἰς τοὺς Διοικητὰς τῶν μονάδων της, ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ληφθείσας διαταγὰς τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, ἡ Μεραρχία ἀπὸ τῆς 16ης τοῦ ἰδίου μηνὸς θὰ μετεκινεῖτο πρὸς τὴν ἠπειρωτικὴν 'Ελλάδα, τὰς δὲ φρουρὰς θ' ἀνελάμβανον τὰ ἔμπεδα καὶ ἡ Χωροφυλακή. (2)

14. 'Εν ὄψει τῆς μετακινήσεως τῆς V Μεραρχίας ἐκ Κρήτης, τὴν 13ην Νοεμβρίου ἐπεσκέφθη τὴν νῆσον ὁ Βρεττανὸς 'Αρχιστράτηγος Μέσης 'Ανατολῆς Στρατηγὸς Wavell (Οὐέϊβελ) πρὸς ἐπιτοπίαν μελέτην τῆς καταστάσεως. Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Αἴγυπτον ἐγένοντο ἀρχικῶς σκέψεις διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς νήσου διὰ δυνάμεων *Ανζακ* (Anzac=Australian-Nz, Army Corps) (Αὐστραλονεοζηλανδικὸν 'Εκστρατευτικὸν Σῶμα), προβλεπομένου ὅτι ἐν περιπτώσει καταλήψεως τῆς ἠπειρωτικῆς 'Ελλάδος ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἡ Κρήτη θ' ἀπετέλει ἄμεσον ἀντικειμενικὸν σκοπόν, καθ' οὗ θὰ κατηυθύνοντο αἱ ἐχθρικαὶ προσπάθειαι. 'Εν τέλει ὅμως, παρὰ τὴν τοιαύτην πρόβλεψιν, τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης 'Ανατολῆς στερούμενον δυνάμεων, ἐγκατέλειψε τὸ σχέδιον μιᾶς σοβαρᾶς ἐνισχύσεως τῆς νήσου, καὶ κατέληξεν εἰς τὸ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς ἐν Κρήτῃ δυνάμεις δι' ἑνὸς τάγματος, τὸ ὁποῖον θ' ἀπετέλει τὸ δεύτερον τάγμα τῆς 14ης Ταξιαρχίας, ὡς καὶ διὰ δυνάμεων καταδρομῶν. Αἱ τελευταῖαι αὗται, θὰ εἶχον ἐπὶ πλέον ὡς ἀποστολὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐγχειρημάτων κατὰ τῶν Δωδεκανήσων (3).

Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τούτων, τὴν 19ην Νοεμβρίου ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν νῆσον τὸ 2ον Τάγμα τῆς *Black Watch* (Μαύρης Φρουρᾶς), τὴν δὲ 26ην Νοεμβρίου περὶ τοὺς 400 ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται τῆς 60ῆς Μονάδος Καταδρομῶν.

15. Μεταξὺ τῆς 16ης καὶ τῶν πρώτων πρωϊνῶν ὡρῶν τῆς 17ης Νοεμβρίου, κατέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας ἐννέα ἐπίτακτα πλοῖα. Τούτων ἐπεβιβάσθησαν τὸ 14ον Σύνταγμα Πεζικοῦ καὶ τὸ V Σύνταγμα Πυροβολικοῦ. Τὴν 0100 τῆς 18-11-40, τὰ πλοῖα ταῦτα ἐπέπλευσαν, προστατευόμενα ὑπὸ ὀκτὼ 'Ελληνικῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ μέχρι τινὸς ὑφ' ἑνὸς ἐλαφροῦ Βρεττανικοῦ καταδρομικοῦ.

---

(1) Bakley. Greece ant Grete. Σελ. 141.
New Zealand Official History. Τόμος «Grete». Σελ. 12
(2) 'Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 686 Α1. Σελ. 5
(3) N. Zealand Official History.Τόμος «Grete». Σελ. 12 καὶ 149

Διὰ τεσσάρων εἰσέτι νηοπομπῶν, αἵτινες ἀπέπλευσαν τὴν 20ην, 22αν, 23ην καὶ 25ην Νοεμβρίου ἀντιστοίχως, συνεπληρώθη ἡ μεταφορὰ ὁλοκλήρου τῆς V Μεραρχίας εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα, συνολικῆς δυνάμεως 566 ἀξιωματικῶν, 18662 ὁπλιτῶν, 687 κτηνῶν καὶ 81 ὀχημάτων. Οὐδεμία ἀπώλεια προσωπικοῦ ἢ ὑλικοῦ ἐσημειώθη κατὰ τοὺς ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῶν Ἑλληνικῶν πολεμικῶν γενομένους πλόας τῶν νηοπομπῶν τούτων.

Καὶ ἡ παρουσία ὁμοίως τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας, ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὸν στοιχεῖον ἀσφαλείας τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μας.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν στόλον αὐτὸν καὶ διὰ τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἡ Ἑλλὰς μόνος ἔργῳ φίλος καὶ σύμμαχος κατὰ τὴν δραματικὴν καὶ ἐνδόξως ὡραίαν ἐκείνην περίοδον, ἀπετέλεσε διὰ τῶν νήσων της καὶ τῶν ἀκτῶν της, πρὸ παντὸς δὲ διὰ τοῦ εὐψύχου ἐν Ἀλβανίᾳ μετώπου της, *ἔνθα τὸ πρῶτον ἐκάμφθη ὁ Ἄξων*, τὸ πολύτιμον ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ προπύργιον ἐν τῇ Μεσογείῳ, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψε τὰς προπαρασκευὰς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας διὰ μελλοντικὰς ἐξορμήσεις.

1. Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν δυνάμεων Κρήτης Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ.

2. Πολυβόλον τεταγμένον δι' ἀντιαεροπορικὴν βολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Η ΚΡΗΤΗ ΥΠΟ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΝ ΕΥΘΥΝΗΝ

Ἐνίσχυσις τῆς ἀμύνης τῆς Κρήτης δι᾽ Ἑλληνικῶν μέσων.

16. Τὴν V Μεραρχίαν μεταφερθεῖσαν εἰς Ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα, ἀντικατέστησε ἡ ὑπὸ ταύτης συγκροτηθεῖσα Στρατιωτικὴ Διοίκησις Χανίων ὑπὸ τὸν Ἀντιστράτηγον Ἀλεξάκην Ἰωάννην, ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὴν Α' Ἀνωτέραν Στρατιωτικὴν Διοίκησιν (Ἕδρα Ἀθῆναι) (1)

Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως παρέμενον τὰ ἔμπεδα Χανίων, Ἡρακλείου καὶ Ρεθύμνου. Ὑπὸ τῶν ἐμπέδων τούτων ὠργανώθησαν κατόπιν διαταγῶν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου τρία τάγματα πεζικοῦ, ἑκάστου τούτων δυνάμεως δύο λόχων καὶ διμοιρίας πολυβόλων Σαὶντ Ἐτιέν (2). Διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Βρεττανικῶν δυνάμεων, ἐφρουρεῖτο ἀμέσως ἡ νῆσος ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1941, κατόπιν ἐρωτήματος τοῦ Ἕλληνος Ἀρχιστρατήγου πρὸς τὸ Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, τοῦτο συνεφώνησεν ὅπως τὰ ὀργανωθέντα τρία τάγματα μεταφερθῶσιν εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα. (3) Οὕτω παρέμειναν ἐν Κρήτῃ οἱ πυρῆνες τῶν ἐμπέδων μὲ δύναμιν κυρίως ἐξ ὁπλιτῶν ὧν ἔληγεν ἡ ἄδεια καὶ μὲ ὁπλισμὸν 1000 ἐν ὅλῳ τυφεκίων Γκρᾶ, μιᾶς δωδεκάδος πολυβόλων Σαὶντ Ἐτιὲν καὶ τεσσαράκοντα περίπου ὁπλοπολυβόλων Ὑποδ. 1915 (4).

17. Βάσει διαταγῶν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου ἀπὸ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ἤρξαντο ἐργασίαι διὰ τὸν καταρτισμὸν μονάδων πολιτοφυλακῆς (5), ἀποστολὴ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ ἀσφάλεια τεχνικῶν ἔργων καὶ εὐπαθῶν ἐν γένει σημείων ἀπὸ ἐνδεχομένην δρᾶσιν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἢ ἀμφιβίου ἐνεργείας.

Κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1941, ἡ Στρατιωτικὴ Διοίκησις Χανίων, συνοψίζουσα τὰ μέχρι τοῦδε διαταχθέντα, ἐξέδωκε διαταγὰς (6) δι' ὧν καθωρίζετο ἡ ὀργάνωσις τμημάτων Πολιτοφυλακῆς, δυνάμεως 1200 ἀνδρῶν διὰ τὸν Νομὸν Χανίων, 550 διὰ τὸν Νομὸν Ρεθύμνης, 900 διὰ τὸν Νομὸν Ἡρακλείου καὶ 400 διὰ τὸν Νομὸν Λασηθίου. Ἐν ταυτῷ διετάσσετο ἡ ἐξεύρεσις τῆς δυνάμεως ταύτης δι' ἐπιλογῆς ἐξ ἀνδρῶν κλάσεων 1915—1920. Ἡ στελέχωσις τῆς δυνάμεως θὰ ἐγίνετο δι' ἐφέδρων ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς, μερίμνῃ τοῦ Ὑφυπουργείου Ἀσφαλείας. Οἱ πολιτοφύλακες θὰ ἔφερον κυανὰ δίκοχα καὶ περιβραχιόνια, ἅτινα καὶ κατεσκευάζοντο ἤδη.

Αἱ Μονάδες Πολιτοφυλακῆς ὑπήγοντο διοικητικῶς καὶ ἐκπαιδευτικῶς ὑπὸ τὰς Ἀρχὰς Χωροφυλακῆς, τακτικῶς δὲ ὑπὸ τὴν Στρατιωτικὴν Διοίκησιν Χανίων. Ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ προσανατολισμὸς τῶν πολιτοφυλάκων εἰς τὴν ἀποστολήν των, ἐγένετο διὰ συγκεντρώσεων αὐτῶν μερίμνῃ τῶν κατὰ τόπους Ἀρχῶν Χωροφυλακῆς. Κατόπιν μεταγενεστέρας διαταγῆς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, κατὰ μῆνα Φεβρουάριον 1941 (7) ἡ δύναμις τῆς πολιτοφυλακῆς ἠλαττώθη

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ.604 Α/5.
(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ.604 Α/34
(3) Παράρτημα 4
(4) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ.603 Α1. Σελ. 71
(5) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ.664 Ε9.
(6) Παραρτήματα 5,6
(7) Παράρτημα 7

εἰς 1500 περίπου, βάσει δὲ τῆς τροποποιήσεως ταύτης τῆς δυνάμεως ὠργανώθησαν τελικῶς ἀνὰ ἓν τάγμα πολιτοφυλακῆς εἰς τοὺς Νομοὺς Χανίων, Ρεθύμνου, Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου, ἅτινα κατ' Ἀπρίλιον 1941 εἶχον δύναμιν : τοῦ τῶν Χανίων 564 ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, τοῦ Ἡρακλείου 484, τοῦ Ρεθύμνου 265 καὶ τοῦ Λασηθίου 243 ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν (1).

Οἱ Βρεττανοὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶχον ὑποσχεθῆ τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς Πολιτοφυλακῆς ἐν Κρήτῃ, πλὴν ὅμως μέχρι καὶ τῆς Γερμανικῆς ἀερεπιθέσεως κατὰ τῆς νήσου, οὗτος δὲν ἐπραγματοποιήθη (2).

18. Κατὰ μῆνα Μάρτιον, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐν Κρήτῃ δυνάμεων ἀπεβιβάσθη εἰς αὐτὴν ἡ Σχολὴ ὁπλιτῶν Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς, συνολικῆς δυνάμεως 15 ἀξιωματικῶν καὶ 900 περίπου ὁπλιτῶν. Ἡ δύναμις αὕτη μετεφέρθη εἰς τὴν περιοχὴν Ρεθύμνου.

Ἡ πρόβλεψις τῆς συνεχίσεως τοῦ πολέμου ἐκτὸς τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑνὸς καὶ ἵνα οἱ κληθέντες πρὸς ἐκπαίδευσιν νεοσύλλεκτοι κλάσεων 1940—41 ἐκπαιδευθῶσιν ἀπερίσπαστοι κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἀφ' ἑτέρου, προεκάλεσαν τὴν 15ην Ἀπριλίου 1941 διαταγὴν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (3) ὅπως ἅπαντες οἱ εἰς τὰ Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως Πελοποννήσου ἐκπαιδευόμενοι ὁπλῖται τῶν κλάσεων 1940β καὶ 1941, ἑτοιμασθῶσιν ἐπειγόντως πρὸς ἀναχώρησιν. Τὰ τμήματα ταῦτα, θὰ ἐπλαισιοῦντο ὑπὸ τῶν ἀναγκαιούντων βαθμοφόρων, λαμβανομένων τῶν μὲν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἐκ τῶν πλέον καταλλήλων πρὸς ἐκστρατείαν, τῶν δὲ κατωτέρων ἐκ τῶν τελευταίως ἐξελθόντων ἐκ τῶν οὐλαμῶν καὶ ἐν ἀνεπαρκείᾳ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων κλάσεων. Ὑπαξιωματικοί, καθωρίζετο ὅπως ληφθῶσιν ἐκ τῶν νεωτέρων κλάσεων. Ὡς πρὸς τὸ ὑλικόν, διετάσσετο ὅπως παραληφθῶσιν ἅπαντα τὰ δημόσια εἴδη, ὁ ὑπάρχων ὁπλισμός, ἀνὰ ἓν κλινοσκέπασμα καὶ ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα φυσίγγια. Τοὔτ' αὐτὸ διετάσσετο διὰ τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Εὐελπίδων καὶ τὸν Οὐλαμὸν Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, ὅστις ἐστρατωνίζετο εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως, ἀφίκετο διὰ νηοπομπῆς εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας τὴν 20-4-41 (4), ἤτοι 4585 ὁπλῖται τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ναυπλίου μετὰ 80 ἀξιωματικῶν, καὶ 5 ἀξιωματικοὶ καὶ 240 ὁπλῖται ἐκ τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Τριπόλεως.

Ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, μετεκινήθη ἀφιχθεῖσα εἰς Κολυμπάρι Κρήτης διὰ βενζινοπλοίων τὴν 29-4-41, οὐχὶ εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἐκδοθείσης διαταγῆς (ἄγνωστον διατὶ μὴ δοθείσης), ἀλλὰ δι' αὐθορμήτου ἐνεργείας ἐνίων ἀξιωματικῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς (5).

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν παρὰ τῇ Σχολῇ Εὐελπίδων Οὐλαμὸν Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, οὗτος διὰ νεωτέρας διαταγῆς εἶχε χρησιμοποιηθῆ ἀλλαχοῦ. (6)

Συνολικῶς, βάσει τῆς διαταγῆς περὶ μεταφορᾶς τῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως εἰς Κρήτην, ἀφίκοντο εἰς τὴν νῆσον κατὰ τον 2ον δεκαήμερον τοῦ Ἀπριλίου πέντε τάγματα ἐκπαιδεύσεως, ἤτοι τέσσαρα ἐκ τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ναυπλίου, ἅτινα ὠνομάσθησαν I, V, VI, VII Τάγματα Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἓν τάγμα ἐκπαιδεύσεως ἐκ τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Τριπόλεως, ὀνομασθὲν III Τάγμα Ἐκπαιδεύσεως. Ὁμοίως μετεφέρθησαν ἐκ τοῦ Κέντρου Ἐκπαι-

(1) Παράρτημα 7
(2) Παράρτημα 8, 9,
(3) Παράρτημα 10
(4) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 602 Β/3
(5) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 602 Β/1. Σελ. 336. Παράρτημα 11ον

δεύσεως Καλαμῶν ἕτερα τρία Τάγματα, λαβόντα τοὺς ἀριθμοὺς II, IV, VIII Τάγματα Ἐκπαιδεύσεως. Οἱ ἄνδρες ἁπάντων τῶν ἀνωτέρω Ταγμάτων, ἦσαν κληρωτοὶ κλ. 1940β καὶ 1941, παρουσιασθέντες ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, συνεπῶς εἶχον τύχει μιᾶς ἐκπαιδεύσεως ὀλιγοημέρου καὶ λόγῳ τῆς ὅλης καταστάσεως ὅλως ὑποτυπώδους. Ὁ ὁπλισμὸς τῶν μονάδων τούτων, ἦτο ποικίλλος, φυσίγγια ὑπῆρχον πέντε ἕως εἴκοσι κατὰ τυφέκιον τὸ δὲ τρίτον τῆς δυνάμεως ἦτο ἄοπλον.

Ἡ κάθοδος αὕτη τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων εἰς Κρήτην, ὡς καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ χρυσοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν νῆσον πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ὑποκατάστημα Ἡρακλείου τὴν 16ην Μαρτίου, ἐτόνωσαν τὸ ἠθικὸν τῶν κατοίκων, διότι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἐφαίνετο ὅτι ἡ νῆσος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐγκαταλειφθῇ. Ὁ ἄρρην πληθυσμὸς τῆς νήσου ἐζήτει ἐπιμόνως ὅπως ἐξοπλισθῇ, πλὴν τοῦτο δὲν καθίστατο κατορθωτόν, ἐλλείψει ὁπλισμοῦ.

Ὁ εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν ὁπλισμὸς εἶχεν ἀναληφθῆ καθ' ὅλον τὸ Κράτος, συνεπῶς καὶ ἐν Κρήτῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μαχομένου στρατεύματος. Ἦσαν τόσον σοβαραὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ ἐλλείψεις εἰς ὁπλισμόν, ὥστε καὶ ἐκ τῶν μονάδων ἡμιονηγῶν τῆς ζώνης τῶν πρόσω, εἶχεν ἀναληφθῆ ὁ ὁπλισμός, ἵνα δι'αὐτοῦ ἐξοπλισθῶσιν ὁπλῖται τῶν λόχων πεζικοῦ. (1)

Κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα εἶχον μεταφερθῆ εἰς Κρήτην 16.000 Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι, ἐκ τῶν ὁποίων 576 ἀξιωματικοί. Οὗτοι εἶχον κατανεμηθῆ εἰς τρία κέντρα αἰχμαλώτων, ἀνὰ ἓν εἰς ἕκαστον τῶν Νομῶν Χανίων, Ἡρακλείου καὶ Ρεθύμνου. (2)

Κάθοδος τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως εἰς Κρήτην.

19. Ὅτε πᾶσα ἐλπὶς δυνατότητος συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι ἐξέλειψεν, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισαν τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ οὗτος, συμφώνως πρὸς τὴν γενικὴν γραμμὴν τῆς Ἐθνικῆς καὶ ἐντίμου πολιτικῆς, ἣν ἡ Ἑλλὰς ἠκολούθησεν ἔναντι τῶν φίλων καὶ συμμάχων της καὶ ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ της.

Διὰ τοῦτο, ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Πρίγκηπος Πέτρου, ὁ Πρωθυπουργὸς καί τινα μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιβαίνοντες Βρεττανικοῦ ὑδροπλάνου Σάτερλαντ, ἀφίχθησαν τὴν 23ην Ἀπριλίου εἰς Κρήτην (3). Ἡ προσθαλάσσωσις τοῦ ἀεροσκάφους ἐγένετο εἰς τὸν ὅρμον τῆς Σούδας, ὅστις μόλις πρὸ ὀλίγου εἶχε βομβαρδισθῆ.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν διὰ διαγγέλματος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸν Κόσμον ὁλόκληρον, ὁ Βασιλεὺς διεδήλου τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἔθνους, ὅπως συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα μέχρι τῆς τελικῆς Νίκης (4).

Τὰ γραφεῖα τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ κτίριον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἡρακλείου καὶ ὡς Βασιλικὸν κατάλυμα διετέθη ἡ ἐν Κνωσῷ ἔπαυλις Ἤβανς.

Μετὰ τοῦ Βασιλέως ἀφίχθη εἰς Κρήτην καὶ ὁ ἐν Ἑλλάδι Πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 603/Α/2. Ἔγγραφα ὑπ' ἀριθ. 137,138
Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 603/Α/1. Σελ. 118

(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ε/2

(3) Τὴν προηγουμένην εἶχεν ἀφιχθῆ τὸ διαδοχικὸν ζεῦγος μετὰ τῶν τέκνων των οἵτινες τῇ διαταγῇ τοῦ Βασιλέως ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς δι' Αἴγυπτον.

(4) Παράρτημα 1.

Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἀπὸ τῶν πρώτων ὡρῶν τῆς ἀφίξεώς των εἰς τὴν νῆσον, ἤρξαντο τῶν προσπαθειῶν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν κατοίκων καὶ τοῦ ἐν Κρήτῃ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν ἰσχυροποίησιν τῶν ἐν Κρήτῃ Βρεττανικῶν δυνάμεων καὶ μάλιστα εἰς ἀεροπορίαν.

Τὴν 24ην Ἀπριλίου, εἰς συνάντησιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑποστρατήγου Weston (Οὐέστων), ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Κρήτην ὑπὸ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἀπριλίου πρὸς μελέτην τῆς ἐκεῖ καταστάσεως, ὡς καὶ μετὰ τοῦ Βρεττανοῦ Πρεσβευτοῦ, ὁ Πρωθυπουργὸς ἐξέθεσε τὰς ἐντυπώσεις τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὴν ἰσχὺν τῶν ἐν τῇ νήσῳ Βρεττανικῶν δυνάμεων, καὶ ἐπληροφόρησε αὐτούς, ὅτι ὑπῆρχε διάχυτος ἡ ἐντύπωσις, ὅτι οἱ Βρεττανοὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Κρήτην. Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἡ νῆσος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐγκαταλειφθῇ οὐδὲ ὑπῆρχε πρόθεσις ἀποχωρήσεως καὶ ὅτι, ἔστω καὶ μὲ τὰ ὑπάρχοντα μέσα, ἅτινα παρεδέχετο ὅτι δὲν ἦσαν πολλά, θὰ ἠμύνοντο αὐτῆς, ἡ δὲ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔπραττε τὸ πᾶν διὰ νὰ τὴν διατηρήσῃ.

20. Εἰς πᾶσαν ἐπαφὴν τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ μετὰ τῶν Βρεττανῶν, ἐτονίζετο ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνης καὶ ἐνισχύσεως τῆς νήσου.

Τὴν 28ην Ἀπριλίου προεκλήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως σύσκεψις ἐν Χανίοις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ παρέστησαν οἱ Στρατηγοὶ Οὐΐλσων, Οὐέστων, ὁ Στρατηγὸς Σκουλᾶς, ὁ Στρατάρχης τῆς Ἀεροπορίας Ντ' Ἀλμπιάκ, ὁ Ὑποναύαρχος Τὲρλ καὶ ὁ Πλοίαρχος Μπέμιτς, ὡς καὶ ἄλλοι Ἕλληνες καὶ Βρεττανοὶ στρατιωτικοί. Κατὰ τὰς γενομένας συζητήσεις, οἱ Ἕλληνες ἐξέθεσαν εἰς τοὺς Βρεττανοὺς τὴν ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς κατάστασιν, καθ' ἣν αἱ ἐν Κρήτῃ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις ἀνήρχοντο εἰς 11 τάγματα πεζικοῦ ἐλλειπῶς ἐφωδιασμένα, ἀποτελούμενα ἐκ 1000 ἐφέδρων, 7500 νεοσυλλέκτων καὶ 2500 χωροφυλάκων. Ἐπίσης κατὰ τὰς συζητήσεις αὐτάς, ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς ἐζήτει, ἵνα Βρεττανὸς Στρατηγὸς ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν δυνάμεων τῆς νήσου, δοθῇ δὲ Βρεττανικὸς ὁπλισμὸς εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις καὶ ἀναληφθῇ ἡ τροφοδοσία αὐτῶν. Ἐθεώρουν ἐπίσης πολὺ μικρὰν τὴν ὑπάρχουσαν ἀεροπορικὴν δύναμιν. (1) Τὴν ἑπομένην, 29ην Ἀπριλίου ἐπεδόθη εἰς τὸν Βρεττανὸν Πρεσβευτὴν τὸ κατωτέρω σημείωμα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν καθρέπτην τῆς καθ' ὅλην τὴν περίοδον ταύτην προσπαθείας καὶ ἐκθέτει λεπτομερῶς τὰς ἀπόψεις τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων βοήθειαν: (2)

«...Ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχον ἐπανειλημμένας συνομιλίας μετὰ τῶν Στρατιωτικῶν, Ἀεροπορικῶν καὶ Ναυτικῶν Βρεττανικῶν Ἀρχῶν, σχετικῶς μὲ τὴν ἀνάγκην ἵνα καταστῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ἰσχυροτέρα ἡ ἄμυνα τῆς Κρήτης ἐναντίον τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως, τόσον ἀπὸ ἀέρος, ὅσον καὶ ἀπὸ θαλάσσης, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἔνδοξος νῆσος νὰ εἶναι ἀπόρθητος. Ἡ ἐντύπωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι ὅτι ἡ παροῦσα ἀμυντικὴ ἑτοιμασία τῆς νήσου, οὐδόλως εἶναι ἱκανοποιητική. Ἐὰν συμβῇ ἐκεῖνο ὅπερ συνέβη εἰς τὴν Ἤπειρον, ἔνθα ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας, ἑκατοντάδες ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων ἐβομβάρδιζον τὰ στρατεύματά μας καὶ τὸν ἄμαχον πληθυσμόν, χωρὶς νὰ διατίθενται παρ' ἡμῶν, οὐδὲ ἓν ἀεροπλάνον πρὸς ἄμυναν ἢ ἀντεπίθεσιν, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ δημιουργηθησομένη εἰς τὴν νῆσον κα-

(1) New Zealand Official History. Τόμος Grete. Σελ. 40
Australia in the W. War 1939-1945 «Greek, Crete, Syria». Σελ. 207.

(2) Ἐμμ. Τσουδεροῦ «Διπλωματικὰ παρασκήνια». Σελ. 79.

τάστασις θὰ ἀποβῇ λίαν εὔθραυστος ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀντιστάσεως τῶν κατοίκων καὶ τοῦ στρατοῦ, τὸ ἐκ τούτου δὲ ἀποτέλεσμα θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ μοιραῖον.

Ἡ νῆσος Κρήτη, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, ἀποτελεῖ σημεῖον σημαντικὸν καὶ καίριον διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Μεσογείου ἐν τῷ συνόλῳ του. Εἶναι εὔκολον πᾶς τις νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου, ἀνοίγων ἕνα χάρτην τῆς Μεσογείου, ἔνθα δύναται νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ Κρήτη δεσπόζει τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑποστοῦν πᾶσαν θυσίαν διὰ τὸν ἀγῶνα καὶ μόνον ἡ ἀπογοήτευσις θὰ ἠδύνατο νὰ περιορίσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν των. Τούτων τεθέντων, προφανὲς τυγχάνει ὅτι ἡ πρότασις ἡμῶν, δὲν ὑπαγορεύεται ὑπὸ μόνης τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως. Ἡ Βασιλικὴ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπισύρουσα τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν δεδομένων αὐτῶν, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον ἵνα τὰ ἀμυντικὰ μέσα τῆς νήσου ἐνισχυθοῦν καὶ ὀργανωθοῦν τὸ ταχύτερον δυνατόν, φρονεῖ πρὸ παντὸς ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀεροπλάνων εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐξηθῇ, καὶ ὅτι ἡ δρᾶσις των πρέπει νὰ γίνῃ ἐντονωτέρα, τόσον ἀπὸ ἀμυντικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀντεπιθέσεως. Ἐπιβάλλονται ὁμοίως ναυτικαὶ περιπολίαι εἰς τὰς ἀνατολικὰς καὶ δυτικὰς ἀκτὰς τῆς νήσου, ἵνα ἐμποδισθοῦν ἐχθρικαὶ ἀποβατικαὶ ἐνέργειαι, εἴτε ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Κυθήρων, εἴτε ἐκ Δωδεκανήσου.

Ὁ ἐν τῇ νήσῳ εὑρισκόμενος Ἑλληνικὸς καὶ Βρεττανικὸς στρατός, δέον νὰ ἀναδιοργανωθῇ καὶ ἐφοδιασθῇ μὲ τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, ἐντὸς τοῦ βραχυτέρου δυνατοῦ χρονικοῦ διαστήματος τιθέμενος ὑπὸ ἑνιαίαν Βρεττανικὴν διοίκησιν.

Ἐνδείκνυται τέλος, νὰ ἀνατεθῇ ἡ τήρησις τῆς δημοσίας ἐσωτερικῆς τάξεως, ἥτις δύναται νὰ ἀπειληθῇ ὑπὸ ἐχθρικῶν ραδιουργιῶν, εἰς τὴν στενὴν συνεργασίαν τῆς Βρεττανικῆς καὶ Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, ἥτις δέον ἐπίσης νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἔλεγχον τῶν πολυαρίθμων αἰχμαλώτων τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς νήσου καὶ οἵτινες εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῶσιν ἐπικίνδυνοι, εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπισύρουσα τὴν προσοχὴν τῆς Α.Ε. τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, ἐπιθυμεῖ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ἡ σκέψις της ἐμφορεῖται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα ὁ κοινὸς ἐν τῇ νήσῳ ἀγών μας, μὴ παρακωλυθῇ καὶ πρὸ παντὸς ὅπως μὴ ἀποτύχῃ, γεγονὸς ὅπερ θὰ προκαλέσῃ τὴν κριτικὴν τῆς κοινῆς γνώμης τῶν δύο χωρῶν μας».

Γενικῶς Βασιλεὺς καὶ Κυβέρνησις, οὐδεμίαν εὐκαιρίαν παρέλειπον καὶ εἰς πᾶσαν μετὰ τῶν Βρεττανῶν ἐπαφήν, ἐτόνιζον τὴν ἀνάγκην τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἀμύνης καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς νήσου, ὡς καὶ τὴν ἀπόφασιν ὅπως αὐτοὶ οὗτοι παραμείνωσιν ἐν αὐτῇ ὅσον τὸ δυνατὸν μακρότερον χρόνον.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας διεβίβασε τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ τὰς ἀπόψεις τοῦ Ἕλληνος Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεώς του πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν. Ὑπάρχοντες δὲ ἐνδοιασμοὶ περὶ τοῦ ἂν οἱ Βρεττανοὶ ἔπρεπε ἢ οὔ νὰ ἀμυνθῶσι τῆς νήσου, ἔπαυσαν νὰ ὑφίστανται καὶ τὸ μόνον ζήτημα, ἦτο τὸ τῆς ἐξευρέσεως τῶν μέσων διὰ τὴν ἄμυναν αὐτῆς. (1)

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 35.

Προσπάθεια συστηματοποιήσεως τῶν Βρεττανικῶν ἐνεργειῶν.

21. Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς V Μεραρχίας, μία σειρὰ ἀλληλοσυγκρουομένων σκέψεων καὶ ἀποφάσεων διέκρινε τὰς ἐνεργείας τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς διὰ τὴν νῆσον, ἂν καὶ ὑπῆρχε πάντοτε ἡ σκέψις ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἦτο δυνατὸν νὰ καταβληθῇ καὶ ὅτι ἡ Κρήτη ἔπρεπε νὰ διασωθῇ. Ὁ Στρατηγὸς Γουέϊβελ, εἶχεν ὑπ' ὄψει τὴν προπαρασκευὴν τῆς νήσου ἀπὸ ἀπόψεως διοικητικῆς μερίμνης διὰ τὴν παραμονὴν ἐν αὐτῇ μιᾶς μεραρχίας διαθετούσης ἐπὶ πλέον ὀκτὼ μοίρας βαρέος καὶ ὀκτὼ μοίρας ἐλαφροῦ Α/Α πυροβολικοῦ, ὡς καὶ μίαν μοίραν ἐπακτίου ἀμύνης. Διὰ τὴν δύναμιν ταύτην προεβλέποντο ἐφεδρικὰ ἐφόδια δύο μηνῶν.

Ἔναντι τῶν σκέψεων τούτων, αἱ μόναι τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον εἰς τὰς ἐν Κρήτῃ Βρεττανικὰς δυνάμεις μέχρι τοῦ δευτέρου δεκαημέρου τοῦ Ἀπριλίου, ἦσαν ἡ ἄφιξις τῆς 51ης Δυνάμεως Καταδρομῶν περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῆς 50ῆς Μονάδος Καταδρομῶν ὑπὸ τοῦ Ι Τάγματος Welch (Οὐαλλῶν) κατὰ μῆνα Μάρτιον 1941. Ἡ ἰσχὺς εἰς πυροβολικὸν μέχρις Ἀπριλίου παρέμεινεν στάσιμος, ἂν καὶ ἐπίστευον, τόσον τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, ὅσον καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἐπιτελείων, ὅτι τὸ ἐλάχιστον ὅριον ἀμύνης τῆς νήσου ἐπέβαλεν τὴν διάθεσιν εἰς αὐτὴν 32 βαρέων καὶ 24 ἐλαφρῶν /Α/Α πυροβόλων καὶ 72 προβολέων.

Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὴν ἐλαχίστην ταύτην πρόβλεψιν, ἐν τῇ νήσῳ ὑπῆρχον 16 βαρέα καὶ 30 ἐλαφρὰ Α/Α πυροβόλα καὶ 24 προβολεῖς, ἐνῷ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Γερμανικὴ Ἀεροπορία ἐκυριάρχει εἰς τὸν ἐναέριον χῶρον τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Ὡς πρὸς τὴν ἀεροπορίαν, οὐδεμία σταθερὰ μονὰς καταδιωκτικῶν παρέμεινε ἐν τῇ νήσῳ μέχρι τῶν μέσων Ἀπριλίου. Τὴν 17ην Ἀπριλίου 1941, ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ ἡ 805 Μοῖρα Ναυτικῆς Ἀεροπορίας, μειωμένης δυνάμεως, ἥτις ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν προστασίαν τῆς Σούδας.

Ἀπὸ τῆς 18ης Ἀπριλίου, ἐστάθμευσαν ἐν Κρήτῃ προερχόμεναι ἐξ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἡ 30ὴ Μοῖρα Βομβαρδισμοῦ Μπλενχάϊμ καὶ μέχρι 24ης Ἀπριλίου αἱ ὑπ' ἀριθ. 33, 80 καὶ 112 Μοῖραι Διώξεως, ἀριθμοῦσαι περὶ τὰ εἴκοσι ἀεροπλάνα διώξεως ἐν συνόλῳ. Ἐπίσης ἀφίχθη ἐξ Αἰγύπτου ἡ 203 Μοῖρα Βομβαρδισμοῦ, ἥτις μετὰ τῆς 30ῆς τοιαύτης, ἠρίθμουν 23 ἐν ὅλῳ ἀεροπλάνα. Ἡ πρωτεύουσα ὅμως ἀποστολὴ τῆς ἀεροπορικῆς ταύτης δυνάμεως, δὲν ἦτο ἡ ἄμυνα τῆς νήσου ἀλλὰ ἡ προστασία τῶν ἐξ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος νηοπομπῶν ἐκκενώσεως.

Εἰς Μάλεμε, Ρέθυμνον καὶ εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Μουρνιῶν, τὰ πεδία προσγειώσεως δὲν ἐπέτρεπον τὴν προσγείωσιν τῶν καταδιωκτικῶν ἀεροπλάνων καὶ μόνον τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἡρακλείου ἦτο κατάλληλον πρὸς τοῦτο.

Διὰ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἀέρος καὶ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν εἰς τὴν ἀεροπορίαν καὶ τὸ πυροβολικόν, εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς Μάλεμε ὁ 252ος καὶ εἰς Ἡράκλειον ὁ 220ος σταθμὸς Ραντὰρ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ames (Air Ministry Experimental Station (=Πειραματικὸς Σταθμὸς Ὑπουργείου Ἀεροπορίας). Αἱ ἐλλείψεις ὅμως εἰς προσωπικὸν καὶ μέσα διαβιβάσεων, καθίστων τοὺς σταθμοὺς τούτους σχεδὸν ἀχρήστους. (1) Ἡ κατάστασις αὕτη ἀντεσταθμίζετο ἀπὸ τὸ ἀποτελεσματικὸν δίκτυον τῶν ἐν Κρήτῃ Ἑλληνικῶν Κέντρων Πληροφοριῶν καὶ Σταθμῶν Ἐπιτηρήσεως Ἀέρος Θαλάσσης τῆς ΥΕΣΑΘ (Ὑπηρεσία Ἐπιτηρήσεως Συναγερμοῦ Ἀέρος Θαλάσσης).

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 20.

Ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀμύνης τῆς νήσου, ἔσχε καὶ ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ τῶν Διοικητῶν τῶν ἐν τῇ νήσῳ δυνάμεων.

Ὁ πρῶτος Διοικητὴς τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων ἐν Κρήτῃ, ἀντικατεστάθη τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1941 ὑπὸ νέου Διοικητοῦ, ὃν διεδέχθη ἕτερος τὴν 19ην Φεβρουαρίου, ἵνα παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τρίτον.

Ἐν συνόλῳ μέχρι τῆς 29ης Ἀπριλίου, ἓξ διοικηταὶ ἀνέλαβον διαδοχικῶς τὴν διοίκησιν τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων ἐν τῇ νήσῳ μὲ ἀκαθορίστους ἑκάστοτε ἀποστολάς, αἵτινες γενικῶς περιωρίζοντο εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Σούδας ὡς ναυτικῆς βάσεως καυσίμων, τῶν ἐν τῇ νήσῳ Βρεττανικῶν δυνάμεων, ἀποτελουσῶν τὴν φρουρὰν τῆς βάσεως ταύτης (1).

Τὴν 19-3-41 ἀφίκετο εἰς τὴν νῆσον νέος Διοικητὴς τῶν ἐν αὐτῇ Βρεττανικῶν δυνάμεων ὁ Ταξίαρχος Chappel (Τσάπελ), μὲ ἐντολὰς ἀκαθορίστους ὡς πρὸς τὴν ἐν τῇ νήσῳ ἀποστολὴν αὐτοῦ, ὥστε νὰ ἀμφιβάλῃ ἐὰν τὸ Ἡράκλειον ὑπήγετο ἢ οὒ εἰς αὐτὸν ἀπὸ ἀπόψεως ἀμυντικῆς προσπαθείας.

22. Ἀπὸ τῆς 1ης Μαρτίου 1941, ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος Γερμανικὴ ἐπίθεσις ἀνεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, τῶν Γερμανικῶν ἐν Ρουμανίᾳ στρατευμάτων εἰσελθόντων εἰς τὸ Βουλγαρικὸν ἔδαφος καὶ κατευθυνομένων πρὸς Νότον. Ταυτοχρόνως, τὰ Βουλγαρικὰ ἀεροδρόμια κατελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν ἀεροπορικῶν Μονάδων. Ἡ νέα αὕτη ἀπειλή, ὡδήγησε τὸ Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἡ Κρήτη ἔδει νὰ παύσῃ θεωρουμένη ὡς μία ἁπλῆ βάσις ἐφοδιασμοῦ εἰς καύσιμα καὶ ὅτι ἔδει νὰ ὀργανωθῇ ὡς μία βάσις ναυτικὴ καὶ ἀεροπορική, ἡ δὲ σχετικὴ ἀπόφασις ἐλήφθη τὴν 1ην Ἀπριλίου(2).

Συμφώνως πρὸς αὐτήν, ἡ ἀμυντικὴ ὀργάνωσις τῆς νήσου θὰ ἐνισχύετο διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Α/Α Πυροβολικοῦ τῆς MNBDO (Mobil Naval Base Defense Organization = Ὀργανισμὸς Κινητῆς Ἀμύνης Ναυτικῶν Βάσεων) καὶ ἄλλων σχηματισμῶν αὐτῆς (3).

Τὴν 29ην Μαρτίου ἀπεστάλη εἰς τὴν νῆσον ὁ Διοικητὴς τῆς MNBDO Ὑποστράτηγος Οὐέστον, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως μελετήσῃ τὸ ὅλον θέμα τῆς ἀμύνης τῆς νήσου. Οὗτος τὴν 15ην Ἀπριλίου ὑπέβαλε σχετικὴν ἔκθεσίν του κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Σούδα καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐθεωροῦντο περιοχαὶ ζωτικῆς σημασίας.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τούτων, ἐπεβάλλετο νὰ διατεθῇ μία ταξιαρχία διὰ τὴν ἄμυναν τῆς περιοχῆς Σούδας Μάλεμε. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ὁμάδος ταξιαρχιῶν θὰ ἐκάλυπτε τὸ Ρέθυμνον, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἔδει νὰ διατεθῶσι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην καὶ τὸ Ρέθυμνον. Ἔπρεπε νὰ ὀργανωθῇ Στρατηγεῖον ὅλων τῶν ἐν τῇ νήσῳ Ἑλληνοβρεττανικῶν δυνάμεων ὑπὸ Βρεττανὸν διοικητήν, τὸ δὲ Στρατηγεῖον τῆς 14ης Ταξιαρχίας νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ τῆς ταξιαρχίας.

Ἡ Α/Α ἄμυνα τῆς νήσου, ἐπροτείνετο ὅπως ἐνισχυθῇ διὰ τριῶν μοιρῶν Α/Α πυροβολικοῦ καὶ νὰ παραμένωσι μονίμως ἐν αὐτῇ τρεῖς μοῖραι ἀεροπορίας διώξεως.

---

(1) Ὑποστρατήγου Playfair. Naval Fuelling Base (The Mediterranean and Middle East). Σελ. 226.

(2) G. Long. Australia in the War of 1939 - 1945. Volum II. «Greece Crete and Syria». Σελ. 204.

(3) Ἡ MNBDO περιελάμβανε συγκροτήματα φορτοεκφορτώσεως καὶ συντηρήσεως ὑλικοῦ καὶ ἀποβαθρῶν, κύριον ἔργον τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ ἐγκατάστασις μιᾶς πλήρους ναυτικῆς βάσεως.

Ἐπίσης μονάδας ἀντιαεροπορικοῦ, ἀντιαρματικοῦ καὶ ἐπακτίου πυροβολικοῦ καὶ μονάδας προβολέων, τέλος δὲ δυνάμεις πεζοναυτῶν ἐκ λόχων τυφεκιοφόρων, ἐλαφρῶν πυροβολαρχιῶν καὶ πολυβολαρχιῶν.

Ἡ νῆσος ἔπρεπε νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τρόφιμα καὶ πυρομαχικὰ διμήνου διαρκείας. Ἅπαντες οἱ αἰχμάλωτοι (16.000 Ἰταλοὶ) νὰ μεταφερθοῦν εἰς Αἴγυπτον.

Πρὸς τὰς προτάσεις αὐτὰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς συνεφώνησε, πλὴν ὅμως ἡ κατάστασις ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ δὲν ἐπέτρεπε τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν καὶ θὰ ἐλαμβάνετο τελικὴ ἀπόφασις μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν εἰς πυροβολικὸν καὶ τρόφιμα, αὕτη θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ὅταν τοῦτο θὰ καθίστατο δυνατόν.

Οὕτω, ἂν καὶ ἡ κατάληψις τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος προεβλέπετο καὶ ἡ ἐναντίον τῆς Κρήτης ἐπίθεσις ἐθεωρεῖτο ἐπικειμένη, ὁριστικὰ σχέδια δὲν εἶχον ἐκπονηθῇ καὶ αἱ προπαρασκευαὶ ἀμύνης τῆς νήσου κατὰ σοβαρᾶς ἐκτάσεως ἐχθρικῆς προσβολῆς, ἥτις ἐθεωρεῖτο βεβαία, δὲν εἶχον ἀρχίσει ἀκόμη μέχρι τέλους Ἀπριλίου, καίτοι ἀπὸ ἑξαμήνου ἡ Κρήτη ἐτέλει ὑπὸ Βρεττανικὴν εὐθύνην (1).

Ἡ νῆσος, παρὰ τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου ἀπόψεις τοῦ Βρεττανοῦ Πρωθυπουργοῦ ὅστις ἐφιλοδόξει νὰ ἴδῃ αὐτὴν ὠργανωμένην ὡς ἓν ἕτερον Σκάπα Φλόου (2), πόρρω ἀπεῖχεν ἀπὸ τοῦ νὰ δύναται νὰ ἀμυνθῇ κατὰ ἰσχυρᾶς ἐχθρικῆς ἐνεργείας.

23. Ἀπὸ τῆς 17ης Ἀπριλίου, ὁπότε εἶχε μελετηθῇ ἡ ἐκκένωσις τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος (Ἐπιχείρησις Δαίμων), ἀπεφασίσθη λόγῳ τῆς ἐλλείψεως σκαφῶν, ὅπως μέγα μέρος τῶν ἀποχωρούντων ἐξ Ἑλλάδος Βρεττανικῶν στρατευμάτων, ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν Κρήτην, ὥστε τὰ πλοῖα νὰ ἔχωσι τὴν δυνατότητα μιᾶς συντομωτέρας διαδρομῆς μετ' ἐπιστροφῆς (3).

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, διὰ σήματός του πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Στόλου, διέταξε (4) ἵνα ὁ ὁπλισμὸς μὴ τύχῃ προτεραιότητος εἰς βάρος τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὰς ἐπιβιβάσεις. Ὑπὸ πολλῶν ἀξιωματικῶν ἐπιβιβάσεως καὶ ἀξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ, βάσει τῆς διαταγῆς ταύτης, ἀπητήθη ὅταν ἤρχισαν αἱ ἐπιβιβάσεις ἵνα οἱ ἀνερχόμενοι ἐπὶ τῶν πλοίων ἄνδρες ἐγκαταλείψωσι καὶ τὸν ἐλαφρὸν καὶ ἀτομικὸν ὁπλισμόν των ἀκόμη. Παρὰ πλείστων ὅμως ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, ἡ ἀπαίτησις αὕτη δὲν ἐπραγματοποιήθη.

Κατὰ τὸ σχέδιον ἐκκενώσεως ἐπεδιώχθη ἵνα οἱ ἄνδρες τῶν τεχνικῶν ὅπλων καὶ μάλιστα τοῦ πυροβολικοῦ προωθηθῶσι κατ' εὐθεῖαν εἰς Αἴγυπτον· μόνον δὲ αἱ συνθῆκαι καὶ τὰ ἀπρόοπτα κατὰ τὰς γενομένας ἐπιβιβάσεις, συνετέλεσαν ὥστε ἄνδρες τῶν μονάδων τούτων νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν Κρήτην.

24. Τὴν 25ην Ἀπριλίου ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Κρήτην ἡ πρώτη σημαντικὴ δύναμις, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ὄγκου τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Ἡ δύναμις τῆς μονάδος ταύτης ὡς καὶ τῶν ἄλλων τμημάτων ἅτινα ἀφίχθησαν κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνήρχετο εἰς 5.000 ἀνδρῶν.

Κατὰ τὰς ἑπομένας ἡμέρας μέχρι καὶ 30ῆς Ἀπριλίου ἐξεκενώθησαν ἐν συνόλῳ 45.000 περίπου ἄνδρες πρὸς Κρήτην καὶ Αἴγυπτον, ἐξ ὧν παρέμειναν τελικῶς ἐν Κρήτῃ περὶ τὰς 25.000, ὧν πλεῖστοι ἄοπλοι, ἄνευ ἀτομικῶν εἰδῶν καὶ ἄνευ βαρέως ὁπλισμοῦ καὶ ὀχημάτων, ἁπάντων ἐγκαταλειφθέντων ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι.

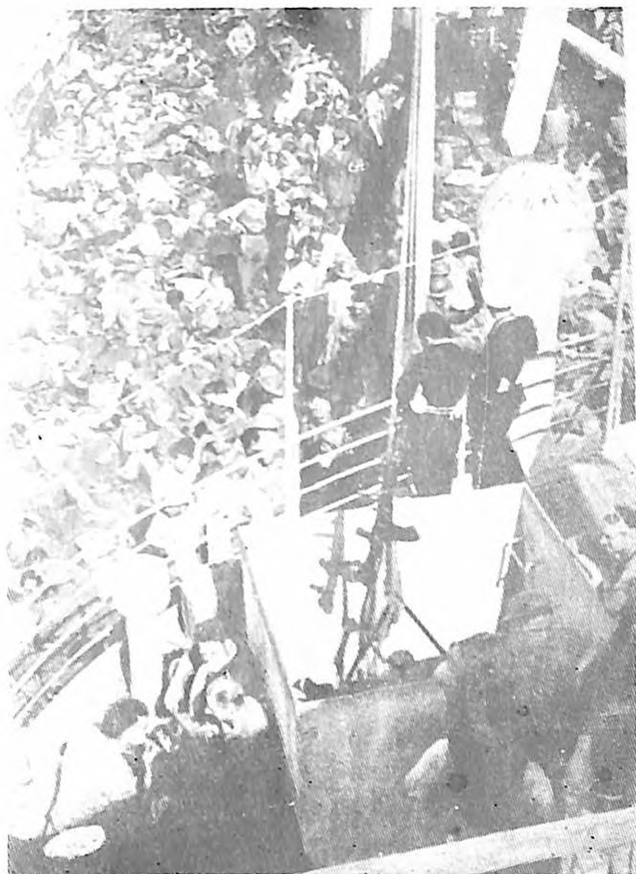
---

(1) Οὐΐστων Τσῶρτσιλ. Ἀπομνημονεύματα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τόμος ΙΙΙ. Βιβλίον Πρῶτον, Κεφάλαιον 15ον. Ἑλληνικὴ Ἐκδόσις Σελ. 269-298.

(2) Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων βάσεων τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ εἰς τὰς Ὀρκάδας νήσους.

(3) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 23

(4) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 22

5. Μεταφορὰ Βρεττανικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην.

6. Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε.

25. 'Ενῷ συνετελεῖτο ἡ ἐκκένωσις τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τὰς Βρεττανικὰς δυνάμεις, νεώτεραι σκέψεις καὶ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ Στρατηγείου Μέσης 'Ανατολῆς διὰ τὴν νῆσον.

Τὴν 27ην 'Απριλίου προερχόμενος ἐξ ἠπειρωτικῆς 'Ελλάδος, ἀπεβιβάσθη εἰς αὐτὴν ὁ Διοικητὴς τοῦ 'Εκστρατευτικοῦ Σώματος 'Ελλάδος Στρατηγὸς Οὐΐλσων. Διὰ σήματος τοῦ 'Αρχιστρατήγου Μέσης 'Ανατολῆς διετάχθη οὗτος τὴν 28ην ἵνα κατόπιν μελέτης μετὰ τῶν ἐν Κρήτῃ ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν ἀναφέρῃ ποία δύναμις ἀπῃτεῖτο διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Κρήτης ἥτις δὲν ἔπρεπε νὰ καταληφθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, καὶ ὅτι εἰς τὴν δύναμιν αὐτὴν ἔπρεπε νὰ ὑπολογισθοῦν ὅσα ἐκ τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν νῆσον στρατευμάτων ἐθεωροῦντο κατάλληλα, τῆς ὑπολοίπου δυνάμεως μεταφερομένης εἰς Αἴγυπτον ὅπου ὑπῆρχε μεγίστη ἀνάγκη στρατευμάτων.

Κατόπιν γενομένης συσκέψεως, ὁ Οὐΐλσων ἀνέφερε εἰς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης 'Ανατολῆς ὅτι ἐθεώρει δυνατὴν βιαίαν ἀπόβασιν τῶν Γερμανῶν ἀπὸ θαλάσσης ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῆς ἀεροπορίας των, ὁπότε ἡ ἐπέμβασις τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου θὰ ἦτο δύσκολος, δεδομένου ὅτι ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορικὴ ὑποστήριξις τοιαύτης ἐπιχειρήσεως ἦτο ἀπεριόριστος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς δυνατότητας τῆς Βρεττανικῆς 'Αεροπορίας. 'Υπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἡ διατήρησις τῆς νήσου ἦτο μία δυσχερὴς ἀποστολή, ἐκτὸς ἂν ἦτο δυνατὴ ἡ διατήρησις εἰς αὐτὴν μιᾶς ἐπαρκοῦς δυνάμεως στρατοῦ ξηρᾶς, ἀεροπορίας καὶ στόλου.

'Η δύναμις τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ τοιαύτη τριῶν ταξιαρχιῶν τῶν τεσσάρων ταγμάτων, ὡς καὶ ἑνὸς μηχανοκινήτου τάγματος, ἐπὶ πλέον δὲ ἡ δύναμις τῆς MNBDO διὰ τὸν κόλπον τῆς Σούδας. Πλὴν τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη πυροβολικοῦ καὶ τῆς MNBDO, ἀπῃτεῖτο εἰσέτι μία βαρεῖα καὶ μία ἐλαφρὰ Α/Α μοῖρα. Διὰ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων, θὰ ἔδει νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ κατοχὴ τῶν ζωτικῶν σημείων τῆς νήσου, ἤτοι τοῦ 'Ηρακλείου μετὰ τοῦ ἀεροδρομίου του, τῶν Χανίων, τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ τοῦ κόλπου τῆς Σούδας.

Τὰς προτεινομένας δυνάμεις, ὁ Στρατηγὸς Οὐΐλσων ἐθεώρει ὡς τὰς ἐλαχίστας ἀπαιτουμένας διὰ τὴν ἄμυναν, ἐφρόνει δὲ ὅτι χρησιμοποίησις μικροτέρων δυνάμεων, θὰ ἔφερε ὄλεθρον καὶ ὅτι ἐχρειάζετο νὰ ληφθῇ μία ἄμεσος ἀπόφασις.

26. Τὴν 28ην 'Απριλίου, ὁ 'Αρχιστράτηγος τῶν Δυνάμεων Μέσης 'Ανατολῆς, ἔλαβε τὸ κάτωθι προσωπικὸν τηλεγράφημα τοῦ Τσῶρτσιλ :

«...'Εκ τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας ἔχομεν, καταφαίνεται ὅτι θὰ ἐξαπολυθῇ συντόμως ἐναντίον τῆς Κρήτης σφοδρὰ ἐπίθεσις ὑπὸ Γερμανικῶν ἀερομεταφερομένων στρατευμάτων καὶ βομβαρδιστικῶν. Γνωρίσατέ μου ποίας δυνάμεις διαθέτετε εἰς τὴν νῆσον καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἐφόδιά σας. Λαμπρὰ εὐκαιρία μᾶς παρέχεται διὰ νὰ πλήξωμεν ἐπιτυχῶς τὰ ἀεραγήματα. Κρατερὰ ἄμυνα δέον νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν Κρήτην». (1)

'Ομοίως ὑπέδειξε διὰ τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Αὐτοκρατορικοῦ 'Επιτελείου, ἵνα εἰς τὸν Νεοζηλανδὸν 'Υποστράτηγον Freyberg (Φρέϋμπεργκ) (2) διὰ τὸ θάρρος τοῦ ὁποίου ἔτρεφε μέγαν θαυμασμὸν ἀνατεθῇ ἡ διοίκησις τῶν ἐν Κρήτῃ δυνάμεων καὶ ἡ ἄμυνα τῆς Κρήτης. (3) 'Ο Οὐέϊβελ συνεφώνησεν εἰς τοῦτο.

(1) Οὐΐνστων Τσῶρτιλ. 'Απομνημονεύματα ('Ελληνικὴ 'Έκδοσις). Τόμος III. Βιβλίον Πρῶτον. Σελ. 300.
(2) Διοικητὴς τῶν Νεοζηλανδικῶν δυνάμεων τοῦ Βρεττανικοῦ 'Εκστρατευτικοῦ Σώματος 'Ελλάδος.
(3) Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. 'Απομνημονεύματα ('Ελληνικὴ 'Έκδοσις). Τόμος III. Βιβλίον Πρῶτον. Σελ. 301.

Ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐν Λονδίνῳ Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν ἀπέστειλε κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς αὐτὸν τὴν πληροφορίαν ὅτι διὰ τῆς ἐν Ἀνατολικῇ Μεσογείῳ διατιθεμένης Γερμανικῆς ἀεροπορίας, οἱ Γερμανοὶ ἠδύναντο νὰ ἀποβιβάσουν εἰς Κρήτην 3000—4000 στρατευμάτων ξηρᾶς ἢ ἀλεξιπτωτιστῶν δύο ἕως τρεῖς διαδρομὰς ἡμερησίως ἐξ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τρεῖς ἕως τέσσαρας τοιαύτας ἐκ Ρόδου.

Ὁ Οὐέϊβελ, ἀπαντῶν εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ Τσῶρτσιλ (1) ἀνέφερε ὅτι ἐν Κρήτῃ, πλὴν τῶν ἀρχικῶν δυνάμεων, ὑπῆρχον ἤδη 30.000 ἄνδρες μεταφερθέντες ἐξ Ἑλλάδος, ὅτι πιθανὸν τὸ σχέδιον ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν νὰ ἀφεώρα προσβολὴν τῆς Συρίας καὶ τῆς Κύπρου καὶ ὅτι θὰ μετέβαινε εἰς Κρήτην καὶ εἶτα θ' ἀνέφερεν.

(1) Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. Ἀπομνημονεύματα (Ἑλληνικὴ Ἔκδοσις). Τόμος ΙΙΙ. Βιβλίον Πρῶτον. Σελ. 300-301

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ

Αἱ Βρεττανικαὶ προπαρασκευαί.

27. Τὴν 29ην 'Απριλίου, διὰ τοῦ 'Αγγλικοῦ πολεμικοῦ πλοίου Αἴας, ἀφίχθη εἰς τὴν Κρήτην ἐξ ἠπειρωτικῆς 'Ελλάδος μετὰ τοῦ 'Επιτελείου του ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

'Ο Φρέϋμπεργκ εἶχε σκοπόν, ἵνα ἀφοῦ ἐπιθεωρήσει τὴν 5ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, ἥτις εἶχε παραμείνει εἰς Κρήτην, μεταβῇ εἶτα ἀεροπορικῶς εἰς Αἴγυπτον ἵνα ἀναδιοργανώσει τὴν Μεραρχίαν του.

Τὴν πρωΐαν ὅμως τῆς ἑπομένης 30ης 'Απριλίου, εἰδοποιήθη οὗτος νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν νῆσον. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀφίχθη ὁ 'Αρχιστράτηγος Μέσης 'Ανατολῆς Στρατηγὸς Οὐέϊβελ, μὲ σκοπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν ν' ἀναθέσῃ εἰς τὸν Στρατηγὸν Φρέϋμπεργκ τὴν διοίκησιν τῶν δυνάμεων τῆς Κρήτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ν' ἀντιληφθῇ αὐτοπροσώπως τὴν ἐν τῇ νήσῳ κατάστασιν καὶ νὰ συσκεφθῇ περὶ τῆς ἀμύνης. Τὴν 1130 ἐγένετο σύσκεψις εἰς χωρίον μεταξὺ Χανίων καὶ Μάλεμε ὑπὸ τὴν προεδρίαν του. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐκείνην παρίσταντο ὁ Βρεττανὸς ἐν 'Ελλάδι Πρεσβευτής, ὁ 'Υποστράτηγος Οὐέστον καὶ ἄλλοι.

'Ο Στρατηγὸς Οὐέϊβελ, πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ σύσκεψις, ἐκάλεσε ἰδιαιτέρως τὸν Φρέϋμπεργκ, τὸν ὁποῖον ἀφοῦ συνεχάρη διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς Μεραρχίας του ἐν 'Ελλάδι, ἐγνώρισεν εἰς αὐτὸν ὅτι τῷ ἀνέθετε τὴν διοίκησιν τῶν δυνάμεων τῆς Κρήτης, καὶ ὅτι ἐπίστευεν ὅτι ἡ κατὰ τῆς νήσου ἐπίθεσις θὰ ἤρχιζεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Εἰς ἀντιρρήσεις του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὁ Οὐέϊβελ ἀπήντησε ὅτι πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτήν, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεδέχθη τελικῶς, μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ ἄλλως.

Τὸ θέμα τῆς ἐπακολουθησάσης συσκέψεως, ἦτο ἡ ἀνακοίνωσις τῆς ἀναθέσεως τῆς διοικήσεως τῶν 'Ελληνοβρεττανικῶν ἐν Κρήτῃ δυνάμεων εἰς τὸν 'Υποστράτηγον Φρέϋμπεργκ καὶ ἡ ἄμυνα τῆς νήσου, ἥτις ἔπρεπεν ὁπωσδήποτε νὰ κρατηθῇ.

Προεβλέπετο ἡ ἐπίθεσις 5000—6000 ἀνδρῶν ἀεροκινήτων δυνάμεων, ἦτο δὲ ἐνδεχομένη καὶ ἀπόβασις ἀπὸ θαλάσσης. Πρωταρχικοὶ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς ἐπιθέσεως ἐθεωροῦντο τὸ 'Ηράκλειον καὶ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε. 'Αποστολὴ τῶν δυνάμεων Κρήτης, ἦτο ν' ἀπαγορεύσουν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν χρησιμοποίησιν τῆς νήσου ὡς ἀεροπορικῆς βάσεως καὶ τοιαύτης ὑποβρυχίων. (1)

Μετὰ τὴν σύσκεψιν αὐτήν, ὁ Στρατηγὸς Οὐέϊβελ ἀνεχώρησε δι' Αἴγυπτον.

28. 'Ο 'Υποστράτηγος Φρέϋμπεργκ, ἀναλαβὼν τὴν 30ην 'Απριλίου 1941 τὴν διοίκησιν τῶν 'Ελληνοβρεττανικῶν δυνάμεων τῆς νήσου, ἐμελέτησεν αὐθημερὸν τὴν κατάστασιν καὶ διεπίστωσε τὰς τεραστίας ἐλλείψεις εἰς ὁπλισμόν, πυρομαχικὰ καὶ παντοειδῆ ἄλλα ἐφόδια. 'Ως πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, συνεφώνησε μετὰ τῶν προκατόχων του ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἀεροδρομίων καὶ τοῦ κόλπου τῆς Σούδας.

---

(1) **New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 41**

Ἡ θέσις ἣν κατεῖχον αἱ δυνάμεις Κρήτης, ὅτε ἀνέλαβε ὁ Φρέϋμπεργκ τὴν ἄμυναν αὐτῆς, ἦσαν τῶν Νεοζηλανδικῶν Δυνάμεων ἀπὸ Χανίων μέχρι καὶ Μάλεμε, τῆς 14ης Ταξιαρχίας εἰς Ἡράκλειον πλὴν τοῦ Ι Τάγματος Οὐαλλῶν ὅπερ εἶχε ἀναλάβει τὴν χερσόνησον τοῦ Ἀκρωτηρίου, καὶ τῶν Αὐστραλιανῶν δυνάμεων, αἵτινες εὑρίσκοντο εἰς τὴν νοτιοανατολικῶς τοῦ κόλπου τῆς Σούδας περιοχήν.

Ἑλληνικὰ τάγματα ἦσαν ἐγκατεστημένα εἰς Χανιά, Ρέθυμνον καὶ Ἡράκλειον (ἔμπεδα) καὶ τινα τοιαῦτα νεοσυλλέκτων εἰς Ἁγυιάν, Γαλατᾶν, Μουρνιές, Καστέλλι Κισσάμου, περιοχὴν Ρεθύμνου καὶ Ἡράκλειον. Εἰς Ρέθυμνον ἦτο ἐγκατεστημένη καὶ ἡ Σχολὴ Χωροφυλακῆς. Τὸ ὑπάρχον πυροβολικόν, ἐπάκτιον καὶ Α/Α ἦτο ἀνεπτυγμένον διὰ τὴν προστασίαν τοῦ λιμένος τῆς Σούδας καὶ ἐπάκτια τινὰ πυροβόλα εἶχον διατεθῆ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε.

Ἡ ἀεροπορικὴ δύναμις ἀπηρτίζετο ἐξ ἑξήκοντα περίπου ἀεροπλάνων διαφόρων τύπων, ἄνευ ἀνταλλακτικῶν.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ ἔλαβε παρὰ τοῦ Βρεττανικοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν δελτίον πληροφοριῶν τῆς 29ης Ἀπριλίου.

Συμφώνως πρὸς αὐτήν, ἐπίθεσις κατὰ τῆς νήσου ἔπρεπε νὰ θεωρῆται ἄμεσος ὑπὸ 3.000—4.000 ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἀερογημάτων. Αὕτη θὰ ὑπεστηρίζετο ὑπὸ 315 βομβαρδιστικῶν, 60 δικινητηρίων διώξεως, 240 ἀεροπλάνων καθέτου ἐφορμήσεως καὶ 270 μονοκινητηρίων διώξεως.

Ὑπελογίζετο ἐπίσης ὅτι ὁ ἐχθρὸς διέθετεν ἐπαρκεῖς ναυτικὰς δυνάμεις καὶ πλωτὰ μέσα διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀποβάσεων ἀπὸ θαλάσσης.

Ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ, βάσει τῶν πληροφοριῶν τούτων, ἀνέφερε ἀμέσως εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον Μέσης Ἀνατολῆς ὅτι αἱ δυνάμεις του ἦσαν τελείως ἀνεπαρκεῖς διὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀναμενομένην ἐπίθεσιν, καὶ ὅτι, ἂν δὲν ηὐξάνετο ἡ δύναμις τῆς ἀεροπορίας διώξεως καὶ δὲν διετίθετο προστασία ἀπὸ θαλάσσης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ ἀνθέξῃ μὲ δύναμιν στερουμένην πυροβολικοῦ, μὲ ἀνεπάρκειαν σκαφευτικῶν ἐργαλείων καὶ μὲ ἀνεπαρκῆ ἐφοδιασμὸν εἰς ὑλικὸν καὶ πυρομαχικά. Ὑπεδείκνυεν ὅτι, ἐὰν δὲν διατίθετο ναυτικὴ καὶ ἀεροπορικὴ προστασία, ἡ ἀπόφασις περὶ διατηρήσεως τῆς νήσου θὰ ἔδει νὰ ἀναθεωρηθῇ. Ἀνέφερεν ἐπίσης ὅτι ἐθεώρει καθῆκον του νὰ πληροφορήσῃ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Νέας Ζηλανδίας ἐπὶ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εἶχε περιαχθῆ τὸ πλεῖστον τῆς Μεραρχίας του (1). Ἐν συνεχείᾳ ἀπέστειλε σῆμα πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Νέας Ζηλανδίας, εἰς ὃ περιγράφων τὴν ὅλην κατάστασιν κατέληγεν: (1)

«...Ἐπιθυμῶ νὰ ὑποδείξω εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ἐμπλακῆ ὁ κύριος ὄγκος τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας. Συνιστῶ ὑμῖν ὅπως ἐξασκήσητε πίεσιν ἐπὶ τῶν ἁρμοδίων ἐν Λονδίνῳ κύκλων, ὅπως μᾶς ἐφοδιάσουν μὲ ἐπαρκῆ μέσα διὰ τὴν ἄμυναν τῆς νήσου, ἢ ἀναθεωρήσουν τὴν ἀπόφασίν των, ὅτι πρέπει νὰ κρατηθῇ ἡ Κρήτη...»

Ταυτοχρόνως ὅμως, δι' εἰδικῆς ἡμερησίας διαταγῆς του, προητοίμαζεν ἠθικῶς τὰ στρατεύματά του διὰ τὸν νέον ἀγῶνα τὸν ὁποῖον θ' ἀνελάμβανον ἐν Κρήτῃ.

Εἰς τὴν ἀναφορὰν τοῦ Στρατηγοῦ Φρέϋμπεργκ, ὁ Ἀρχιστράτηγος Μέσης Ἀνατολῆς ἀπήντησεν, ὅτι ἐθεώρει ὑπερβολικὰς τὰς προβλέψεις τοῦ Ὑπουργείου, παρεδέχετο ὅμως τὴν δυνατότητα σοβαρᾶς ἐπιθέσεως εἰς μεγάλην κλίμακα.

---

(1) Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. Ἀπομνημονεύματα Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου. Τόμος ΙΙΙ. Βιβλίον Ι. Κεφ. 15. Σελ. 393, 304 (Ἑλληνικῆς Ἐκδόσεως)

Τὸν ἐπληροφόρει ὅτι ἡ παροχὴ ἀεροπορικῆς βοηθείας ἦτο δύσκολος, ἀλλ' ὅτι ὁ στόλος τῆς Μεσογείου ἦτο ἕτοιμος νὰ βοηθήσῃ ἐὰν οἱ Γερμανοὶ ἐπετίθεντο κατὰ τῆς Κρήτης. Τῷ ἐγνώρισε ὅτι προσεπάθει ὥστε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰ Νεοζηλανδικὰ στρατεύματα, καὶ τελικῶς τὸν ἐπληροφόρει ὅτι τὸ Πολεμικὸν Συμβούλιον εἶχε διατάξει ρητῶς ὅπως ἡ Κρήτη διατηρηθῇ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη ἀναθεωρεῖτο μία τοιαύτη ἀπόφασις, ἦτο ἀμφίβολον ἂν θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐκκένωσις πρὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν.

29. Ἐκτὸς τῶν πρὸς τὰ ἄνω ἐνεργειῶν του, δι' ὧν ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης κατετόπιζε ἐπὶ τῶν δυνατοτήτων του καὶ ἐζήτει ἐνίσχυσιν, ἠσχολήθη οὗτος δραστηρίως διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν εἰς χεῖρας του δυνάμεων καὶ μέσων, ἐπιδιώκων, ἐλλείψει ἐπαρκῶν μέσων ἐπικοινωνιῶν καὶ διαβιβάσεων, ἵνα ἡ ἄμυνα ἑκάστης ἐκ τῶν τεσσάρων ζωτικῶν περιοχῶν τῆς νήσου, καταστῇ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνεξάρτητος.

Διὰ διαταγῆς του ἐκδοθείσης τὴν 3ην Μαΐου, ἀνέθετε τὴν ἄμυναν τῆς νήσου εἰς τέσσαρα συγκροτήματα, κατανεμημένα εἰς τοὺς τομεῖς Ἡρακλείου, Σούδας, Χανίων, Μάλεμε καὶ Ρεθύμνου (1).

Ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ἐφεδρείας του, αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ μιᾶς ταξιαρχίας καὶ ἑνὸς τάγματος πεζικοῦ, δυτικῶς καὶ νοτίως Χανίων.

Ἀποκρυσταλλωθείσης μιᾶς πρώτης διατάξεως τῶν δυνάμεων ἀμύνης, ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης, ἐν ἀναμονῇ τῶν εἰς ὑλικὸν ἐνισχύσεων ἃς ἐζήτησεν, ἐξηκολούθησε τὴν προσπάθειαν τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του ὑπαρχόντων μέσων καὶ στρατευμάτων, ὡς καὶ τὴν συνεχῆ προσπάθειαν κατασκευῆς καὶ βελτιώσεως ἔργων ἐκστρατείας.

Ἡ κατασκευὴ ἔργων ἐκστρατείας ἐδυσχεραίνετο ἐκ τῆς παντελοῦς σχεδὸν ἐλλείψεως σκαφευτικῶν ἐργαλείων.

Οἱ ὁπλῖται ἐχρησιμοποίησαν ὡς τοιαῦτα καὶ τὰ κράνη αὐτῶν ἀκόμη, ἵνα κατασκευάσωσι χαρακώματα καὶ ὀρύγματα. Διὰ τῶν πλοίων ἅτινα κατώρθωσαν νὰ φθάσουν καὶ νὰ ἐκφορτωθοῦν, μετεφέρθησαν εἰς τὴν νῆσον ἱκαναὶ ποσότητες συρματοπλέγματος δι' ὧν ἐνισχύθησαν αἱ θέσεις ἀμύνης.

30. Παρὰ τὰς δυσχερείας αἵτινες ἐδημιουργοῦντο ἐκ τῆς δράσεως τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, κατωρθώθη νὰ ἀποβιβασθοῦν εἰς τὴν νῆσον τὴν 10ην Μαΐου ἡ 1η Ἐλαφρὰ Πυροβολαρχία (4 πυροβόλα Χόβιτζερ τῶν 3,7 ἰντσῶν), διατεθεῖσα εἰς τὴν 4ην Ταξιαρχίαν.

Διὰ τῆς ἰδίας νηοπομπῆς ἀφίχθησαν τμήματα καὶ μονάδες τῆς MNBDO ἤτοι: Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ 2ου Συντάγματος Α/Α Πυροβολικοῦ τῶν Βασιλικῶν Πεζοναυτῶν. Αἱ Α' καὶ C Βαρεῖαι Α/Α Μοῖραι ἐξ ὀκτὼ πυροβόλων τῶν 3 ἰντσῶν ἑκάστη. Αἱ Χ καὶ Ζ Μοῖραι Πυροβολικοῦ ἐπακτίου ἀμύνης ἐκ 2 πυροβόλων τῶν 4 ἰντσῶν ἑκάστη. Εἷς λόχος διαβιβάσεων, διμοιρία ἐπιτηρήσεως καὶ λόχος ἀποβαθρῶν καὶ μεταφορῶν.

Διὰ τῶν ἀφικνουμένων μέσων, ὁ Φρεϋμπεργκ ἐνίσχυε συνεχῶς τὴν ἰσχὺν τῶν μονάδων του, ἀφ' ἑτέρου δὲ καθώρισε καὶ δι' ὁδηγιῶν τὴν μέθοδον διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος. Αὕτη συνίστατο εἰς ταχείας ἀντεπιθέσεις, κύκλωσιν τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ταχεῖαν κίνησιν τῶν στρατευμάτων πρὸς τὰ ἀπειλούμενα σημεῖα. Μεταξὺ ἄλλων ἀμυντικῶν μέτρων, ἐζήτησεν ὅπως ναρκοθετήσῃ τὰ ἀεροδρόμια ἀλλὰ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς δὲν ἐπέτρεψε τοῦτο ἐπὶ τῆς προόψει ὅτι ταῦτα θὰ χρησιμοποιοῦντο ἐν καιρῷ ὑπὸ τῆς φιλίας ἀεροπορίας.

---

(1) Σχεδιάγραμμα 1

31. Τὴν 13ην Μαΐου (1) συνεκροτήθη ἡ 10η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Kippenberger (Κιππενμπέργκερ), μὲ ἀποστολὴν τὴν κάλυψιν τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Γαλατᾶς ἀπὸ Δυσμῶν καὶ ἄμυναν τῆς ἀκτῆς ἀπὸ Βορρᾶ (2).

Ἡ Ταξιαρχία αὕτη ἀπηρτίσθη ἐκ τοῦ Στρατηγείου της μὲ Σταθμὸν Διοικήσεως εἰς νοτιοδυτικὴν παρυφὴν Γαλατᾶ καὶ ἐκ τῶν

—6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ.
—8ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ.
—Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἀπαρτισθέντος ἐκ πλεοναζόντων ὁπλιτῶν ὅπλων καὶ ὑπηρεσιῶν.
—Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ πεζομάχων (γνωστὸν ὡς Ἀπόσπασμα Ράσσελ ἐκ τοῦ Διοικητοῦ αὐτοῦ).

Ὑπὸ τὴν Ταξιαρχίαν ὑπήχθη καὶ τὸ 20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα Πεζικοῦ μὲ τὴν δέσμευσιν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ τοῦτο ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Τὴν 15ην Μαΐου ἀφίχθη καὶ ἕτερον κλιμάκιον τῆς MNBDO, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν 23ην Ἐλαφρὰν Α/Α Μοῖραν ἐξ ἐλαφρῶν πολυβόλων καὶ μοῖραν προβολέων μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ ΙΙ Συντάγματος προβολέων. Κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα ἀφίχθησαν 49 πυροβόλα ἐκ λαφύρων Ἰταλικὰ καὶ Γαλλικά, διαμετρήματος 75 καὶ 100 χιλιοστῶν, μετὰ τριακοσίων μέχρι τετρακοσίων βλημάτων ἕκαστον. Ὑπερδιπλάσια πυροβόλα ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶχον ἀποσταλῇ, ἀλλὰ πάρα πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶχον ἀπολεσθῇ μετὰ τῶν μεταφερόντων αὐτὰ πλοίων. Ἐπίσης κατωρθώθη νὰ περισωθοῦν ἐκ βυθισθέντων ἐν τῷ ὅρμῳ πλοίων ἐλάχιστος ἀριθμὸς νοσοκομειακῶν καὶ μεταφορικῶν ὀχημάτων.

Τὴν 16ην Μαΐου ἀπεβιβάσθη εἰς Κρήτην τὸ 2ον Τάγμα τοῦ Λαϊτσέστερ, τὸ ὁποῖον διετέθη εἰς τὸν τομέα τῆς 14ης Ταξιαρχίας εἰς τὸ Ἡράκλειον.

Κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα ἀφίχθησαν ἐξ Αἰγύπτου 10 ἐλαφρὰ ἅρματα μάχης καὶ 6 μέσα τοιαῦτα τύπου «Ι» (Infantry = Πεζικοῦ). Τὰ τελευταῖα ταῦτα κατενεμήθησαν ἀνὰ δύο εἰς τὰ ἀεροδρόμια Μάλεμε, Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου. Τὰ ἐλαφρὰ διετέθησαν εἰς τὸ Γ΄. Σύνταγμα Οὐσσάρων.

Ἡ ἐργασία διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν θέσεων συνεχίζετο ἐσυντόνως, μεγάλη δὲ μέριμνα κατεβάλλετο διὰ τὴν ἀπόκρυψιν καὶ παραλλαγήν. Δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι λόγῳ τῆς φροντίδος ταύτης εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποκρύψεως καὶ τῆς παραλλαγῆς, ἐλαχίστας ἀπωλείας ἐπέφερον οἱ σφοδρότατοι καὶ πολυήμεροι βομβαρδισμοὶ τῶν Γερμανῶν εἰς τὰς δυνάμεις τῆς Κρήτης. Τὸ ἀφιχθὲν ὑλικὸν πυροβολικοῦ ἐπηνδρώθη καὶ αἱ ἀφιχθεῖσαι μονάδες τῆς MNBDO, ὡς καὶ τὸ ἀπὸ Νοεμβρίου 1940 ὑφιστάμενον τοιοῦτον κατενεμήθησαν εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς (3).

Τὴν 16ην Μαΐου, ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης ἀνέφερεν (4) ὅτι συνεπλήρωσε τὸ σχέδιον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Κρήτης καὶ ἦτο λίαν αἰσιόδοξος. Τὰ στρατεύματά του ἦσαν εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ εἶχον ἠθικὸν ἀκμαῖον, ἤλπιζε δὲ ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Βασιλικοῦ ναυτικοῦ, θὰ ἐκράτει τὴν νῆσον (4).

---

(1) C. Baclay' S. Ἐπίσημος Νεοζηλανδικὴ Ἱστορία. Τόμος Κρήτη. Σελ. 59.
(2) Greec and Crete. Σελ. 159
(3) Βλέπε διάταξιν δυνάμεων § 40.
(4) Οὐΐστων Τσῶρτσιλ Ἀπομνημονεύματα Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τόμος ΙΙΙ. Βιβλίον Πρῶτον. Κεφάλαιον 15. (Ἑλληνικῆς Ἐκδόσεως. Σελ. 311).

Ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων.

32. Ἀπὸ τῆς 29ης Ἀπριλίου, ὁ Βασιλεὺς ἐγκατεστάθη εἰς Χανιὰ ἵνα εὑρίσκεται εἰς μεγαλυτέραν καὶ στενωτέραν ἐπαφὴν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεττανῶν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν τελευταίων τούτων, Κυβέρνησις καὶ Βασιλεὺς ἐτόνιζον πάντοτε τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως καὶ ἐπεδίωκον τὴν παροχὴν τῶν ὑλικῶν μέσων, ἅτινα ἀπητοῦντο ἵνα αἱ Ἑλληνικαὶ μονάδες καταστῶσιν ἀξιόμαχοι καὶ ἐνισχυθῶσι καὶ διὰ πολιτοφυλακῆς καταλλήλως ἐξοπλιζομένης. Ἀφ' ἑτέρου, ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πλαισίου κατεβλήθησαν προσπάθειαι διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στελεχῶν καὶ τῶν ὁπλιτῶν, διὰ τὴν ὀργάνωσιν πολιτοφυλακῆς ἐπὶ νέων βάσεων, καὶ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὅλων, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ τακτικὴ χρησιμοποίησίς των.

Ὀργανικαὶ μονάδες ὡς ἐξετέθη ἦσαν ὀκτὼ τάγματα ἐκπαιδεύσεως νεοσυλλέκτων ἀπὸ I ἕως VIII, ἡ Σχολὴ Χωροφυλακῆς, ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων καὶ τὰ Ἔμπεδα Τάγματα Χανίων, Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου.

Ὑπῆρχεν ἐπίσης καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀξιωματικῶν ἀνακληθέντων ἐκ τῆς ἐφεδρείας καὶ διαμενόντων ἐν τῇ νήσῳ ὡς καὶ ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, ἰδίᾳ πρωτοβουλίᾳ ἀφιχθέντων ἐξ Ἑλλάδος ὑπὸ μορφὴν μικρῶν ὁμάδων ἢ μεμονωμένων ἀτόμων.

Αἱ μονάδες ἦσαν πενιχρῶς ἐξωπλισμέναι, οἱ δὲ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἀνεκπαίδευτοι, δεδομένου ὅτι οἱ ἄνδρες τῶν Ταγμάτων εἶχον τύχει ὀλιγοημέρου μόνον ἐκπαιδεύσεως ὡς νεοσύλλεκτοι, καταταγέντες τὸ πρῶτον 10ήμερον τοῦ Ἀπριλίου.

Οἱ διαρρεύσαντες ἐξ Ἑλλάδος οὐχὶ μὲ ὀργανικὰς μονάδας ἄνδρες, ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἄοπλοι.

Διὰ τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν ὑπαρχουσῶν μονάδων, διετάχθη ὅπως ἅπαντες οἱ ἐξ Ἑλλάδος ὁπλῖται, οἱ ἀφιχθέντες ἀπὸ 25-3-41 καὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς ὀργανικὰ σώματα, προσκολληθῶσιν εἰς τὰ πλησιέστερα ἔμπεδα, πλὴν τῶν Κρητῶν.

Οἱ Κρῆτες κλάσεως 1929 καὶ παλαιοτέρων, προσεκολλήθησαν εἰς τὰ πλησιέστερα τάγματα καὶ ἀπεστάλησαν εἰς μηνιαίαν ἄδειαν, οἱ δὲ ἐκ τούτων τραυματίαι διετάχθη ὅπως εἰσαχθοῦν πρὸς νοσηλείαν εἰς νοσοκομεῖα. Ὁμοίως οἱ τῆς κλάσεως 1930 καὶ νεωτέρων, προσεκολλήθησαν ἐπίσης εἰς τὰ τάγματα καὶ τελικῶς διετάσσετο, ἵνα τοῦτο γίνεται καὶ διὰ τοὺς ἑκάστοτε ἀφικνουμένους εἰς τὸ μέλλον.

Ἀφ' ἑτέρου, τὴν 4ην Μαΐου τὸ Ὑφυπουργεῖον Ἀσφαλείας ἀπηγόρευσε τὴν ἀναχώρησιν πρὸς κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐδάφη οἱουδήποτε ἀτόμου, ὥστε νὰ ἀποφευχθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διαρροὴ πληροφοριῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ν' ἀποτραπῇ τελείως ἡ ἐπάνοδος εἰς ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα στρατευσίμων.

33. Τὴν 4ην Μαΐου διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν (1) ἡ Κρήτη διηρέθη εἰς τέσσαρα στρατιωτικὰ διαμερίσματα ἤτοι: Τὸ I Διαμέρισμα μὲ ἕδραν τὰ Χανιά, τὸ II μὲ ἕδραν τὸ Ρέθυμνον τὸ III μὲ ἕδραν τὸ Ἡράκλειον καὶ τὸ IV μὲ ἕδραν τὴν Νεάπολιν. Ἡ δικαιοδοσία τῶν διοικητῶν τῶν Διαμερισμάτων τούτων καθωρίσθη ὡς τοιαύτη διοικητῶν ταξιαρχίας ὑπήχθησαν δὲ ὑπ' αὐτὰ ἀπὸ διοικητικῆς, ἐκπαιδευτικῆς καὶ τακτικῆς ἀπόψεως: τὰ τάγματα ἐκπαιδεύσεως, τὰ ἔμπεδα τάγματα, τὰ φρουραρχεῖα, τὰ τμήματα πολιτοφυλα-

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/37

κῆς, ἀπὸ διοικητικῆς δὲ τὰ στρατιωτικὰ ἀναρρωτήρια πλὴν τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου Χανίων, ὑπαγομένου ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ 'Υπουργεῖον Στρατιωτικῶν. 'Η Χωροφυλακὴ καὶ τὰ τμήματα τῆς 'Υπηρεσίας 'Επιτηρήσεως Συναγερμοῦ, ἀέρος, θαλάσσης ὑπήχθησαν ὑπὸ τὰ Διαμερίσματα μόνον τακτικῶς. Δι' ἑτέρας διαταγῆς (1) καθωρίσθησαν ἐν λεπτομερείαις αἱ δικαιοδοσίαι καὶ τὰ καθήκοντα τῶν διοικητῶν τῶν Διαμερισμάτων ὡς καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν, ἥτις ἦτο: 'Η αὐστηρὰ καὶ διηνεκὴς ἐπιτήρησις τῶν σημείων τῶν ἀκτῶν τῶν προσφόρων πρὸς διενέργειαν ἀποβάσεως. Εἰς περίπτωσιν τοιαύτης ἀποπείρας, ἀπόκρουσις αὐτῆς παντὸς μέσου καὶ πάσῃ θυσίᾳ. Διὰ καταλλήλου κατανομῆς ὡσαύτως ἀναλόγων τμημάτων καὶ ἐν συνενοήσει καὶ διαρκεῖ συνδέσμῳ μετὰ τῶν 'Αρχῶν Χωροφυλακῆς καὶ τῶν τμημάτων Πολιτοφυλακῆς, ἐπιτήρησις ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς τοῦ διαμερίσματος καὶ ἰδίᾳ τῶν περὶ τὰ ἀεροδρόμια, πυροβολεῖα καὶ ἀποθήκας χώρων, καὶ ματαίωσις καὶ ἄμεσος ἐξουδετέρωσις πάσης ἀποπείρας δράσεως ἀλεξιπτωτιστῶν ἢ ἀεραγημάτων.

'Η συνεχὴς καὶ ἐντατικὴ ἐκπαίδευσις τῶν χρηζόντων τοιαύτης τμημάτων, ἡ ἀνύψωσις τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ των, ὥστε τάχιστα νὰ ἀξιοποιηθῇ ἡ ἐν Κρήτῃ στρατιωτικὴ δύναμις, ἐμπνεομένη ὑπὸ μόνης τῆς ἰδέας τῆς ὑπὲρ Πατρίδος θυσίας.

'Επειδὴ τὸ Καστέλλι Κισσάμου ἦτο μία ἐκ τῶν πλησιεστέρων πρὸς τὴν ἠπειρωτικὴν 'Ελλάδα ἀκτῶν καὶ ἀπεβιβάζετο ἐκεῖ σημαντικὸς ἀριθμὸς ἐκ τῶν ἐξ 'Ελλάδος διαφευγόντων, διετάχθη ἵνα πρὸς ἀποφυγὴν ἐκτρόπων οὗτοι συγκεντροῦνται μερίμνῃ τοῦ ἐκεῖ ἑδρεύοντος Ι Τάγματος 'Εκπαιδεύσεως καὶ ἀποστέλλονται εἰς τὸ Φρουραρχεῖον Χανίων, πρὸς διάθεσιν.

34. Λόγῳ τῆς μεγίστης ἐλλείψεως ὑπαξιωματικῶν, τὸ 'Υπουργεῖον Στρατιωτικῶν διέταξε ταχίστην προώθησιν τῶν ἐπιλοχιῶν, λοχιῶν καὶ δεκανέων εἰς τὰ τάγματα ἐκπαιδεύσεως ἐκ τῶν ἐμπέδων.

Τὴν 9ην Μαΐου συνεκροτήθησαν (2) αἱ 1η καὶ 2α Στρατιωτικαὶ Διοικήσεις, τῆς 1ης Στρατιωτικῆς Διοικήσεως περιλαμβανούσης τὸ Ι καὶ ΙΙ Στρατιωτικὰ Διαμερίσματα. 'Η 2α Στρατιωτικὴ Διοίκησις περιελάμβανε τὰ ΙΙΙ καὶ IV Στρατιωτικὰ Διαμερίσματα.

Εἰς τοὺς Διοικητὰς (ἀνωτάτους ἀξιωματικοὺς) τῶν Στρατιωτικῶν Διοικήσεων ἐδίδετο δικαιοδοσία διοικητοῦ μεραρχίας.

'Υπ' αὐτὰς ὑπήγοντο ἅπασαι αἱ Στρατιωτικαὶ Μονάδες καὶ 'Αρχαὶ αἱ σταθμεύουσαι ἐν τῇ περιοχῇ των, ὡς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τάξεως καὶ ἀσφαλείας καὶ αἱ 'Αρχαὶ Χωροφυλακῆς τῆς περιοχῆς τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως.

'Αποστολὴ τῶν Στρατιωτ.κῶν Διοικήσεων ἦτο: ἡ ὀργάνωσ ς καὶ ἡ διοίκησις τῶν εἰς τὴν περιοχήν των στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ ἡ προώθησις τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν μονάδων νεοσυλλέκτων.

"Οσον ἀφορᾷ τὴν τακτικὴν ὑπαγωγὴν τῶν μονάδων, αὗται ὑπήγοντο ὑπὸ τοὺς Βρεττανοὺς διοικητὰς τῶν τομέων. Προεβλέπετο ὁμοίως διὰ τῆς διαταγῆς ταύτης ὅτι τὸ ἐπιτελεῖον ἑκάστης Στρατιωτικῆς Διοικήσεως θ' ἀπηρτίζετο ἐξ ἑνὸς συνταγματάρχου ἐπιτελάρχου καὶ δύο κατωτέρων ἀξιωματικῶν, ὡς καὶ ἡ ἐνδεχομένη ἀνάπτυξις ὑπηρεσιῶν.

Διετάχθη ὁ Διοικητὴς τοῦ IV Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος νὰ συγκροτήσῃ εἰς Νεάπολιν ἔμπεδον τάγμα. Διὰ ἑτέρας διαταγῆς του, τὸ IV στρατιωτικὸν Διαμέρισμα καθώριζε τὰ εἰς ἀξιωματικοὺς στελέχη τοῦ τάγματος τούτου.

(1) 'Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/38.
(2) 'Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/29.

Τὴν 9-5-41 ἐξεδόθη ὁ ἀναγκαστικὸς νόμος «περὶ ἀποκαταστάσεως ἀξιωματικῶν καὶ ἀνθυπασπιστῶν ἐξελθόντων τοῦ στρατεύματος διὰ λόγους πολιτικούς», πρὸς ἀποκατάστασιν πλήρους ὁμονοίας μεταξὺ τῶν στελεχῶν καὶ πρὸς στελέχωσιν τῶν συγκροτουμένων τμημάτων διὰ τῶν ἀναγκαιούντων ἡγητόρων (1). Τὴν 10ην Μαΐου ἀπεφασίσθη ἵνα διενεργηθῶσιν ἐξετάσεις ὑπὸ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ ὑποβληθῶσι σχετικὰ πρακτικὰ μέχρις 20ης Μαΐου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν, προκειμένου οἱ Εὐέλπιδες οὗτοι νὰ πλαισιώσουν τὰς μονάδας.

35. Κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῶν Βρεττανῶν, ἐκρίθη σκόπιμον ὅπως τὰ τάγματα ἐκπαιδεύσεως ἀναπτυχθῶσιν εἰς ταυτάριθμα συντάγματα πεζικοῦ, τῆς δυνατότητος ταύτης δημιουργηθείσης ἐκ τῆς διαθέσεως εἰς αὐτὰ τῶν διαρρεόντων συνεχῶς εἰς τὴν νῆσον ὁπλιτῶν διαφευγόντων ἐξ Ἑλλάδος, καὶ ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ εὑρισκομένων πρὸ τῆς καταρρεύσεως τοῦ μετώπου ἀδειούχων, ἀσθενῶν κ.λ.π.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν τὴν 11-5-41 διέταξε ὅπως: (2)

Ἅπαντα τὰ τάγματα ἐκπαιδεύσεως μετονομασθῶσιν εἰς συντάγματα πεζικοῦ, διατηροῦντα προσωρινῶς τοὺς μέχρι τοῦδε ἀριθμοὺς αὐτῶν. Εἰς τὰ συντάγματα νὰ ἐνταχθῶσι διὰ διαταγῶν τῶν οἰκείων διοικητῶν στρατιωτικῶν Διαμερισμάτων καὶ ἀπὸ τὰ κατὰ τόπους ἔμπεδα ἡ δύναμις τῶν ἀγυμνάστων νεοσυλλέκτων ὁπλιτῶν, ὡς καὶ οἱ μὴ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν λειτουργίαν των ὁπλῖται, ὁριζομένου ἑνὸς λόχου προσκολλήσεως κατὰ φρουράν. Ἕκαστον σύνταγμα νὰ ἀναπτύξῃ προοδευτικῶς λόχους καὶ τάγματα ἀναλόγως τῆς δυνάμεως ἀνδρῶν καὶ βαθμοφόρων του. Ἕκαστον τάγμα τῶν συνταγμάτων τούτων νὰ ἀποτελεσθῇ ἀπὸ τέσσαρας λόχους πεζικοῦ δυνάμεως ἑκάστου 120 ὁπλιτῶν καὶ λόχου μηχανημάτων (πολυβόλα, ὅλμοι κ.λ.π.). Οἱ παλαιοὶ στρατιῶται νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδίους λόχους εἰς τρόπον ὥστε ἐν ἑκάστῳ συντάγματι νὰ ὦσιν σαφῶς κεχωρισμένα τὰ τμήματα ἀμέσου δράσεως (παλαιοὶ στρατιῶται) ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἐκπαιδεύσεως.

36. Διὰ διαταγῆς ἐκδοθείσης τὴν 13ην Μαΐου, ἡ Κρήτη ὑπήχθη ὑπὸ 23ης Ἀπριλίου 1941 εἰς τὴν ζώνην τῶν πρόσω (3).

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατόπιν συνεννοήσεως ἐγένετο διάθεσις τῶν Βρεττανικῶν ὁμάδων συνδέσμου εἰς τὰ τάγματα, μὲ ἀποστολὴν τὴν παροχὴν καθ' οἱονδήποτε τρόπον βοηθείας εἰς ζητήματα ἐκπαιδεύσεως καὶ διοικητικῆς μερίμνης. Τὴν 13ην Μαΐου διελύθη ἡ Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης. Τὴν 14ην Μαΐου, ὁ Ἀντιστράτηγος Τζανακάκης Ἐμμανουὴλ ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν (4).

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς ἀπέστειλε τηλεγράφημα εἰς τὸν ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅν ἐξέφραζε τὰς ἀνησυχίας του καὶ συνίστα εἰς τοῦτον ὅπως ἐκθέσῃ τὴν κατάστασιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως (5).

37. Τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν τε μονάδων καὶ τῆς πολιτοφυλακῆς, ἐξηρτᾶτο ἀπολύτως ἐκ τῶν Βρεττανῶν. Οἱ Βρεττανοὶ ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐχορή-

(1) Α. Ν. 3013/9-5-41
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/21.
(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/15.
(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΘ/14.
(5) Ἐμμ. Τσουδεροῦ. «Διπλωματικὰ παρασκήνια». Ἔκδοσις 1950. Σελ. 79.

γουν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ὁπλισμὸν ἐκ λαφύρων. Ὄντως μέχρι τῆς 7ης Μαΐου, εἶχον ἐκφορτωθῆ περὶ τὰ 40 ἐν συνόλῳ πυροβόλα τῶν 100 καὶ τῶν 75 χιλιοστῶν, 400 τόννοι πυρομαχικῶν διὰ τὸ ὑλικὸν αὐτό, ἐπίσης δὲ καὶ πυρομαχικὰ πεζικοῦ.

Τὰ πυροβόλα αὐτά, γνωστὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἦσαν τελείως ἄγνωστα εἰς τοὺς Βρεττανούς, εὑρίσκοντο δὲ ἐν Κρήτῃ 35 Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ 2000 ὁπλῖται τοῦ Ἑλληνικοῦ πυροβολικοῦ. Ὑπῆρξε σκέψις νὰ συγκροτηθῇ δι' Ἑλληνικοῦ προσωπικοῦ ὁ πυρὴν μιᾶς μοίρας αὐτοκινήτου πυροβολικοῦ ἐκ δύο πυροβολαρχιῶν, βραδύτερον δὲ σύνταγμα πυροβολικοῦ ἐξ ἐννέα πυροβολαρχιῶν (3 μοῖραι) δι' ἐπιστρατεύσεως ὁπλιτῶν πυροβολικοῦ κλάσεων 1924 καὶ 1925 καὶ μετεκπαιδεύσεως ἀνδρῶν πεζικοῦ (1). Πλήν, πυροβόλα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν δὲν διετέθησαν ἐν τέλει, διότι καὶ παρὰ τοῖς Βρεττανοῖς ὑπῆρχεν μέγας ἀριθμὸς πυροβολητῶν, ἀλλὰ μεγίστη ἔλλειψις πυροβόλων.

Διὰ τὴν εἰς πυρομαχικὰ πεζικοῦ συμπλήρωσιν, ἐγένετο ἐνέργεια ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν καὶ εἶχον ἀποσταλῆ εἰς Αἴγυπτον δείγματα φυσιγγίων Μάνλιχερ καὶ Μάουζερ διὰ τὴν παραγγελίαν τοιούτων πρὸς συμπλήρωσιν (2).

Ταυτοχρόνως ὅμως, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ κατ' αὐτὸν τὸ τρόπον λύσις τοῦ προβλήματος θὰ ἐπεβράδυνε τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν μονάδων, ὅστις ἦτο ἄκρως ἐπείγων, ἀπεφασίσθη καὶ συνεφωνήθη μετὰ τῶν Βρεττανῶν ἡ ἀντικατάστασις ὅλου τοῦ ὁπλισμοῦ Μάνλιχερ καὶ Μάουζερ διὰ τοιούτου ὅν θὰ ἐχορήγουν οἱ Βρεττανοί, σχετικὴ δὲ διαταγὴ ἐξεδόθη τὴν 18ην Μαΐου.

Ὁ οὕτω διατιθέμενος ὁπλισμός, δὲν θὰ ἦτο ὁμοιόμορφος ἐν τῷ συνόλῳ του, πλὴν ὅμως ἡ αὐτὴ μονὰς θὰ ἐφωδιάζετο διὰ τυφεκίων τοῦ αὐτοῦ τύπου. Τὰ τυφέκια θὰ ἦσαν Ἀγγλικά, ὑποδ. 303, Πολωνικὰ καὶ Ἰταλικά, ἡ δὲ παραλαβὴ τοῦ ὁπλισμοῦ καὶ τῶν πυρομαχικῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, θὰ ἤρχιζε τὴν 20ὴν Μαΐου. Ὁ ἀντικαθιστάμενος οὕτω ὁπλισμὸς θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς ἐξοπλισμὸν τῆς πολιτοφυλακῆς.

Τὴν 16ην Μαΐου διετάχθη ἵνα τὰ ὑπάρχοντα αὐτόματα ὅπλα τῶν ἐμπέδων ταγμάτων διανεμηθῶσιν εἰς τὰ συντάγματα πεζικοῦ τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὴν περιοχὴν ἑκάστου ἐμπέδου, μετὰ τῶν ὑπαρχόντων πυρομαχικῶν αὐτῶν· ταῦτα ὅμως δὲν ἀπεστάλησαν ἅπαντα (3).

38. Τὴν 20ην Μαΐου, καθ' ἣν αἱ Γερμανικαὶ δυνάμεις ἀλεξιπτωτιστῶν ἐπετέθησαν κατὰ τῆς νήσου, ὑπῆρχον ἐν Κρήτῃ αἱ κάτωθι Ἑλληνικαὶ Ἀρχαὶ καὶ στρατιωτικαὶ μονάδες: (4).

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν εἰς Χανιὰ καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τὰς διαταγάς του, ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων εἰς Κολυμπάρι.

Ἀνωτέρα Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης:

α) 1η Στρατιωτικὴ Διοίκησις εἰς Χανιά.

Ι Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα εἰς Χανιὰ ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐτέλουν διοικητικῶς, τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων, τὸ Φρουραρχεῖον Χανίων, τὰ 1ον, 2ον, 6ον, 8ον Συντάγματα Πεζικοῦ, τὸ Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον Χανίων καὶ τὸ Κέντρον Αἰχμαλώτων Χανίων.

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΗ/Σελ. 3
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΗ/Σελ. 4
(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΗ/Β/Σελ. 3
(4) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΚΑ/1

II Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα εἰς Ρέθυμνον. Ὑπ' αὐτὸ ὑπήγοντο: Τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ρεθύμνου, τὸ Κέντρον Αἰχμαλώτων Ρεθύμνου, ἡ Σχολὴ ὁπλιτῶν Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς εἰς περιοχὴν Ρεθύμνου, καὶ τὰ 4ον καὶ 5ον Συντάγματα Πεζικοῦ.

β)—2α Στρατιωτικὴ Διοίκησις εἰς Ἡράκλειον:

III Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα εἰς Ἡράκλειον. Εἰς αὐτὸ ὑπήγοντο: Τὸ Φρουραρχεῖον Ἡρακλείου, τὸ Κέντρον Αἰχμαλώτων Ἡρακλείου, τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ἡρακλείου καὶ τὰ 3ον καὶ 7ον Συντάγματα Πεζικοῦ εἰς περιοχὴν πόλεως Ἡρακλείου.

IV Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα εἰς Νεάπολιν, εἰς τὸ ὁποῖον ὠργανοῦτο τὸ ἔμπεδον Τάγμα Λασηθίου εἰς Νεάπολιν.

Ὁ Βασιλεύς, ὅστις μέχρι τῆς 19ης Μαΐου διέμενε εἰς τὸ προάστειον τῶν Χανίων Πελεκαπίνα τὴν νύκτα τῆς 19ης πρὸς 20ην Μαΐου κατέλυσεν εἰς τὸ νοτίως Περιβολίων κείμενον Μετόχι Βολάνη, ἐντὸς τῆς ζώνης τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος.

39. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μονάδων ὑφίσταντο κατὰ τὴν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν καὶ πολλὰ σώματα ἐνόπλων πολιτῶν, ἅτινα συνεκροτήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως· τινὰ ἐξ αὐτῶν ὠργανώθησαν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν, πλεῖστα παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν Χωροφυλακῆς καὶ ἕτερα αὐτομάτως διὰ τῆς συρροῆς χωρικῶν, πρὸς τὰ σημεῖα συμπλοκῶν ἢ καθόδου ἀλεξιπτωτιστῶν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς.

Τοιαῦτα σώματα συνεκροτήθησαν (1): Εἰς Καστέλλι Κισσάμου ἐκ τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως, ὁπλισθὲν δι' ἰδίων του μέσων καὶ τελοῦν ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐπιτοπίων ἀρχηγῶν. Εἰς Κάνδανον ὁμοίως, ὡς εἰς Καστέλλι. Εἰς περιοχὴν Ἀλικιανοῦ ἐκ κατοίκων τῶν χωρίων Λάκκοι, Φουρνέ, Σκηνέ, Ἀλικυανοῦ καὶ Βατολάκκων ὑπὸ ἐγχωρίους ἀρχηγούς. Εἰς Γαλατᾶν σῶμα ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου ὑπὸ ἔφεδρον ἀξιωματικόν. Ἦτο καὶ τοῦτο ὡπλισμένον δι' ἰδιωτικῶν ὅπλων μὲ περιωρισμένον ἀριθμὸν πυρομαχικῶν. Ὁμοίως συνεκροτήθησαν ὁμάδες εἰς Περιβόλια, Μουρνιές, Κεφαλιὲς καὶ Θέρισον. Αἱ ὁμάδες αὗται ὡπλισμέναι ἐκ τῶν ἐνόντων, συνειργάζοντο μετὰ τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ.

Εἰς τὸν Νομὸν Ρεθύμνης ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου Νίδας, ὠργανώθη σῶμα ἐκ 300 περίπου χωρικῶν ὑπὸ Βρεττανὸν ἀξιωματικόν.

Ἑτέρα ὁμὰς συνεκροτήθη εἰς τὴν περιοχὴν Λατζιμᾶ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ὑπὸ ἐγχωρίους ἀρχηγούς, ὡς καὶ χωροφύλακας ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐκεῖ καθόδου τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν. Εἰς χωρίον Περιβόλια, ἀνατολικῶς Ρεθύμνου συνεκροτήθη ἄλλη ὁμὰς ἐνόπλων.

Ὁμοίως ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ 60ντούτιδος ἡγουμένου τῆς Μονῆς Ἀρκαδίου καὶ ἄλλους, ὠργανώθησαν ὁμάδες χωρικῶν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων εἰς Ἐσταυρωμένον, συνεργασθεῖσαι μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων τοῦ τομέως μέχρι τέλους.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἡρακλείου σῶμα ἐκ 300 χωρικῶν εἶχε ὀργανωθῆ ὑπὸ Ἄγγλον ἀξιωματικὸν εἰς Κνωσσόν.

Ὑπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτην τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείου Θεοδοσάκην καὶ ἄλλους, ὠργανώθησαν πολυάριθμοι ὁμάδες ἐκ χωρικῶν ἐκ τῶν χωρίων Κρουσῶνα, Ἁγίου Μύρωνος, Σιτάρχου, Σάρκου, Ἁγίου Σύλλα, Σκαλάνι, Ἀρχάνες, Πεζὰ καὶ ἄλλων.

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΕ/2.

Ἐκ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ Χανίων, Ἡρακλείου καὶ Ρεθύμνου, ὁμοίως ὠργανώθησαν ὁμάδες ἐνόπλων, ἐξοπλισθεῖσαι ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ δι' ἁρπαγῆς ἀκόμη Βρεττανικοῦ ὁπλισμοῦ τὸν ὁποῖον διετήρουν οἱ Βρεττανοὶ ἐν ἀποθήκαις ἀχρησιμοποίητον, ὅπως συνέβη εἰς Χανιά, Ἡράκλειον καὶ ἀλλαχοῦ (1).

Τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν οὕτω σχηματισθεισῶν ὁμάδων, ἀπετελεῖτο ἐκ χωρικῶν καὶ κατοίκων τῶν ἀστικῶν κέντρων, οἵτινες εἶχον ἐπιλεγῆ διὰ τὰς μονάδας πολιτοφυλακῆς καὶ αἵτινες τελικῶς δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ὀργανωθῶσιν ὡς προεβλέπετο, ἐλλείψει τοῦ ἀναγκαιοῦντος ὁπλισμοῦ, ὅν εἶχον ὑποσχεθῆ οἱ Βρεττανοὶ εἰς τὰς Στρατιωτικὰς Ἀρχὰς Κρήτης, πολὺ πρὶν ἢ οἱ Γερμανοὶ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν ὁποῖον δὲν ἐχορήγησαν.

Οὗτοι εἶχον ἐφοδιασθῆ δι' εἰδικῶν προσκλήσεων, αἱ προσκλήσεις δὲ αὐταὶ ἐχρησίμευσαν μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου ὡς ἓν στοιχεῖον ἵνα περιορισθῇ ἡ πρωτοφανὴς ἀγριότης ἣν ἐπέδειξαν οἱ Γερμανοὶ κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης, ἵνα τιμωρήσωσι τούτους, ἐκδικούμενοι τὴν γενναίαν ἀντίστασίν των.

Γενικὴ διάταξις καὶ ἀποστολαὶ τῶν δυνάμεων Κρήτης.

40. Εἰς τοὺς διὰ τῆς ἀρχικῆς διαταγῆς τοῦ Φρέϋμπερκ καθορισθέντας τομεῖς οἵτινες ἀνετέθησαν εἰς τὰς διαφόρους μονάδας, ὡρισμέναι μετακινήσεις καὶ διευθετήσεις ἐγένοντο κατὰ τὸ διαρρεῦσαν μέχρι τῆς 19ης Μαΐου διάστημα—παραμονῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως — ἐνῶ διὰ τοῦ ἀφικνουμένου ὑλικοῦ κατεβάλλοντο προσπάθειαι αὐξήσεως τῆς ἰσχύος τῶν τμημάτων καὶ τῆς δημιουργίας νέων τοιούτων πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τομέων. Ἀπὸ τῆς 16ης Μαΐου ἤδη ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ, βάσει τῶν διαβιβασθεισῶν αὐτῷ πληροφοριῶν, ἀνέμενε τὴν ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης Γερμανικὴν προσβολὴν μὲ ἀρκετὴν ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν δυνάμεών του, ἐφ' ὅσον ὁ στόλος καὶ ἡ ἀεροπορία θὰ ἐβοήθουν. Ἡ γενικὴ διάταξις καὶ αἱ ἀποστολαὶ τῶν Βρεττανοελληνικῶν δυνάμεων τὴν ἑσπέραν τῆς 19ης Μαΐου ἦσαν αἱ κάτωθι :

Στρατηγεῖον Δυνάμεων Κρήτης εἰς Ἅγιον Ματθαῖον.

Δυνάμεις Κρήτης κατανεμημέναι εἰς τοὺς τομεῖς Μάλεμε, Σούδας, Ρεθύμνου, Ἡρακλείου, μὲ ἀποστολὴν νὰ ἀμυνθοῦν τῆς νήσου, ἀπαγορεύουσαι εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀεροδρομίων καὶ τῶν λιμένων αὐτῆς.

41. Ἡ ἄμυνα τοῦ τομέως Μάλεμε ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὴν 2αν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Πάττικ μὲ τὸ Στρατηγεῖον αὐτοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀλικυανοῦ—Χανίων πλησίον τῆς διχαλώσεως ταύτης μετὰ τῆς παρακτίας ὁδοῦ Μάλεμε—Χανίων. Βόρειον ὅριον τοῦ τομέως ἡ ἀκτὴ ἀπὸ Ταυρωνίτου μέχρι Κλαδισσοῦ. Δυτικὸν ὅριον ὁ ποταμὸς Ταυρωνίτης. Ἀνατολικὸν ὅριον ὁ ποταμὸς Κλαδισσός.

Τὸ νότιον ὅριον τῆς Μεραρχίας δὲν ἦτο ὡρισμένη τις ἐδαφικὴ γραμμή, ἀλλὰ ὡρίζετο ὑπὸ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν μονάδων τῆς Μεραρχίας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἀναλόγως τῆς ἰσχύος αὐτῶν καὶ τῆς ἀμυντικῆς των ἀποστολῆς, ἥτις συνίστατο εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀκτῆς τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε, τοῦ Ἀλικυανοῦ καὶ τοῦ Γαλατᾶ. Ὑπὸ τὴν Μεραρχίαν ἐτέλουν : α) ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἐκ τῶν 18ου, 19ου Ταγμάτων Πεζικοῦ, β) ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Τα-

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 676/ΙΕ/Ζ. Γ. Συλαμανάκι. «Μάχη τῆς Κρήτης». Σελ. 161-165

ξιαρχία ἐκ τῶν 21ον, 22ον, 23ον, 28ον Ταγμάτων Πεζικοῦ καὶ Ἀποσπάσματος πεζομάχων Νεοζηλανδικοῦ μηχανικοῦ, γ) ἡ 10η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἐκ τῶν 6ου, 8ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων, τοῦ μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος (1) δ) ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Μεραρχίας ὑπήγετο ὁμοίως τὸ 1ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, ἀνεπτυγμένον εἰς τὴν περιοχὴν Καστελλίου Κισσάμου, μὲ ἀποστολὴν τὴν ἄμυναν τῆς περιοχῆς καὶ ἀπόκρουσιν θαλασσίας ἀποβάσεως ἢ προσβολῆς ἀπὸ ἀέρος. Ἐν περιπτώσει συμπτύξεως, τὸ Σύνταγμα ἔδει νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ νότια ὑψώματα τοῦ Καστελλίου καὶ εἶτα κινούμενον ἀνατολικῶς, νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν 6ου καὶ 8ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων. (2)

Τὸ ἐν τῷ τομεῖ τῆς Μεραρχίας πυροβολικόν, ἀπηρτίζετο ἀπὸ τὴν Ι Ἐλαφρὰν Πυροβολαρχίαν, τὴν 27ην Μοῖραν Πυροβολικοῦ, τὴν 28ην Μοῖραν Πυροβολικοῦ, πυροβολαρχίαν καὶ οὐλαμὸν τῆς 156ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας, πυροβολαρχίαν τῆς 7ης Αὐστραλιανῆς Μοίρας Α/Α Πυροβολικοῦ καὶ τῆς Βαρείας Α/Α Μοίρας. Ἐκ τῆς Βαρείας Μοίρας ἐπακτίου Ἀμύνης καὶ ἐκ πυροβολαρχίας ἐλαφρᾶς τῆς 23ης Α/Α Μοίρας.

Ἐπίσης ἡ Μεραρχία εἶχεν ἐνισχυθῇ διὰ 2 μέσων ἁρμάτων μάχης ἅτινα διετέθησαν εἰς τὴν 5ην Ταξιαρχίαν καὶ 10 ἐλαφρῶν ἁρμάτων τοῦ 3ου Συντάγματος τῶν Οὐσσάρων, ἅτινα ἐτήρει παρ' αὐτῇ ἐντὸς τῆς ζώνης τῆς 4ης Ταξιαρχίας.

42. Αἱ δυνάμεις τοῦ τομέως Χανίων—Σούδας ὑπὸ τὸν Ὑποστράτηγον Οὐέστων μὲ τὸ Στρατηγεῖον αὐτοῦ εἰς Χανιά, εἶχον ὡς ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ λιμένος τῆς Σούδας καὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων. Τὸ βόρειον ὅριον τοῦ τομέως ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς παραλιακῆς ζώνης ἀπὸ Κλαδισσοῦ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Δράπανος (3). Τὸ δυτικὸν ὅριον καθωρίζετο ὑπὸ τοῦ Κλαδισσοῦ καὶ τοῦ Περιβολιανοῦ·, τὰ δὲ ἀνατολικὸν καὶ νότιον ἐξηρτῶντο ἐκ τῆς ἰσχύος τῶν μέχρι Δράπανος τεταγμένων τμημάτων καὶ τῶν τμημάτων τοῦ εἰς περιοχὴν νοτίως Περιβολίων καὶ εἰς Μουρνιὲς καὶ νοτίως τεταγμένου 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος (4).

Αἱ εἰς πεζικὸν δυνάμεις τοῦ τομέως, ἀπετελοῦντο ἀπὸ τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων, τὸ Ι Τάγμα τῶν Οὐαλλῶν, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης, τὸ Ι Τάγμα τῶν Ράνζερ, τμήματα πεζικοῦ τῶν 17ης καὶ 16ης Αὐστραλιανῶν Ταξιαρχιῶν καὶ ἐκ πεζομάχων τμημάτων τῆς 106ης Μοίρας Ἱπποκινήτου Πυροβολικοῦ, 2/2 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ, τοῦ 2/3 τοιούτου, ΙΙ Συντάγματος Προβολέων καὶ τῶν Οὐσσάρων τοῦ Νορθάμπερλαντ.

Τὸ πυροβολικὸν τοῦ τομέως ἀπηρτίζετο ἐκ τῶν Μ καὶ S Ὁμάδων Πυροβολικοῦ. Τὴν ὁμάδα Μ ἀπετέλουν ἡ 151η Μοῖρα Βαρέος Α/Α Πυροβολικοῦ, ἡ 129η Μοῖρα Ἐλαφροῦ Α/Α Πυροβολικοῦ, ἀνὰ εἷς οὐλαμὸς τῆς 156ης καὶ τῆς 7ης Ἐλαφρᾶς Μοίρας Α/Α Πυροβολικοῦ καὶ πολυβολαρχία τῆς 23ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας.

Ἡ ὁμὰς S ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν Α' Μοῖραν Βαρέος Α/Α Πυροβολικοῦ Πεζοναυτῶν, οὐλαμὸν τῆς C τοιαύτης, τὴν 234ην Μοῖραν Βαρέος Α/Α Πυροβολικοῦ,

(1) Τό Τάγμα τοῦτο ἀνῆκεν ὀργανικῶς εἰς τὴν 4ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῆς 10ης τοιαύτης, ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.
(2) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 71
(3) Σχεδιάγραμμα 1
(4) Ἐπίσημος Αὐστραλιακὴ Ἱστόρια. Τόμος «Crete». Σελ. 44-45

οὐλαμὸν τῆς 106ης Μοίρας Βαρέος πυροβολικοῦ, τὸ 15ον Σύνταγμα Πυροβολικοῦ μεῖον οὐλαμός, καὶ τὴν 304ην Μοῖραν προβολέων.

Τὸ Μηχανικὸν συνέκειτο ἐκ τμημάτων σκαπανέων, ἀποβαθρῶν, ἀποθηκῶν καὶ μηχανημάτων.

Ὑπῆρχον ἐπίσης ὑγειονομικοὶ σχηματισμοὶ καὶ τοιοῦτοι Σ.Ε.Μ., Σ.Υ.Π. καὶ Τεχνικοῦ Σώματος ὡς καὶ μονάδες ἐργατῶν καὶ ἐκφορτωτῶν.

43. Διοικητὴς τοῦ τομέως Ρεθύμνου—Γεωργιουπόλεως ἦτο ὁ Ταξίαρχος Βάζεϋ, ὅστις εἶχεν ἐγκατεστημένον τὸ Στρατηγεῖον του ἀμέσως δυτικῶς Γεωργιουπόλεως (1).

Ὁ τομεὺς ἦτο διῃρημένος εἰς τὸ ἀμυντικὸν Συγκρότημα Γεωργιουπόλεως καὶ εἰς τὸ Συγκρότημα Ρεθύμνου μετὰ τοῦ ἀεροδρομίου, μὲ ἀποστολὴν τὴν ἀπόκρουσιν ἐχθρικῆς ἀποβάσεως ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης. Τὸ ἀμυντικὸν Συγκρότημα Γεωργιουπόλεως περιελάμβανε τὸ Στρατηγεῖον τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας, τὰ 2/7, 2/8 Αὐστραλιανὰ Τάγματα Πεζικοῦ καὶ διμοιρίαν πολυβόλων ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῆς 10ης Βαρείας Μοίρας ἐπακτίου πυροβολικοῦ καὶ πυροβολαρχίας τῶν 7.5 τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ.

Τὸ Συγκρότημα Ρεθύμνου ἀπήρτιζον τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ρεθύμνου, τὸ Τάγμα ὁπλιτῶν Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς, ἀνεπτυγμένα εἰς τὴν ἀμυντικὴν ζώνην τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως Ρεθύμνου. Διὰ τὴν ζώνην ἀμύνης τοῦ ἀεροδρομίου Πηγῆς, εἶχον διατεθῆ τὰ 4ον καὶ 5ον Ἑλληνικὰ Συντάγματα Πεζικοῦ, τὰ 2/α καὶ 2/11 Αὐστραλιανὰ Τάγματα, δύο διμοιρίαι Αὐστραλιανῶν πολυβόλων καὶ 10 πυροβόλα τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος πυροβολικοῦ (2).

44. Ὁ τομεὺς Ἡρακλείου περιελάμβανε τὴν περιοχὴν Ἡρακλείου καὶ τὸ ἀεροδρόμιον Ρουσσῶν (3).

Ἡ διοίκησις τῶν δυνάμεων τοῦ τομέως ἀνετέθη εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Τσάππελ 14ην Ταξιαρχίαν, μὲ τὸ Στρατηγεῖον αὐτῆς εἰς τὴν Νέαν Ἀλικαρνασσὸν (προάστειον ἀνατολικῶς Ἡρακλείου).

Ὑπὸ τὴν Ταξιαρχίαν ὑπήγοντο αἱ δυνάμεις τοῦ ΙΙΙ Ἑλληνικοῦ Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος, ἀπαρτιζόμεναι ἐκ τοῦ Ἐμπέδου Τάγματος Ἡρακλείου, καὶ τῶν 3ου καὶ 7ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων Πεζικοῦ, αἵτινες εἶχον ὡς ἀποστολὴν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως Ἡρακλείου ἀπὸ πάσης προσβολῆς ξηρᾶς, ἀέρος ἢ θαλάσσης.

Αἱ Βρεττανικαὶ δυνάμεις εἶχον ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ ἀεροδρομίου. Αὗται ἦσαν τὸ 2ον Τάγμα τοῦ Λάϊτσεστερ, τὸ 2ον Τάγμα τῆ Μαύρης Φρουρᾶς, τὸ 2ον Τάγμα τῆς Ὑόρκης καὶ Λάγγαστερ καὶ τὸ 2/4 Αὐστραλιανὸν Τάγμα.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 19ης Μαΐου, εἶχεν ἀποβιβασθῆ εἰς Τυμπάκι τὸ Ι Τάγμα τοῦ Σκωτικοῦ Συντάγματος τῶν Argyl and Sutherland Highlanders (Ἄρζυλ καὶ Σάτερλαντ Χαϊλέντερς), ὡς καὶ 3 μέσα ἅρματα μάχης ἅτινα ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης διέθεσεν εἰς τὸν τομέα τοῦ Ἡρακλείου.

Εἰς τὸν τομέα τοῦτον εἶχον διατεθῆ 2 εἰσέτι μέσα ἅρματα μάχης καὶ 6 ἐλαφρὰ τοιαῦτα.

Τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τομέως πυροβολικόν, ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν 234ην Μοῖραν Πυροβολικοῦ ἐκ 13 πυροβόλων τῶν 7,5 καὶ 100 χιλιοστῶν, οὐλαμὸν 2 πυροβόλων τῶν 4 ἰντσῶν τοῦ 15ου Συντάγματος ἐπακτίου πυρο-

---

(1) Σχεδιάγραμμα 1
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Η/2
(3) Σχεδιάγραμμα 1

βολικοῦ πεζοναυτῶν, 6 πυροβόλα τῆς 7ης Αὐστραλιανῆς Α/Α Μοίρας, 4 τοιαῦτα τῆς 156ης 'Ελαφρᾶς Α/Α Μοίρας, 4 τοιαῦτα τῆς C Βαρείας Α/Α Μοίρας, καὶ μίαν πολυβολαρχίαν τῆς 23ης 'Ελαφρᾶς Α/Α Μοίρας. 'Ετέλουν ἐπίσης ὑπὸ τὸν Διοικητὴν τοῦ τομέως μικρὰ τμήματα μηχανικοῦ, ὑγειονομικοὶ σχηματισμοί, καὶ ὑπηρεσίαι (1).

45. Τῶν οὕτω κατανεμημένων μονάδων Κρήτης, ἡ ἀριθμητικὴ ἰσχὺς εἰς ἄνδρας καὶ βαρὺν ὁπλισμὸν ἦτο: Τῶν 'Ελληνικῶν δυνάμεων (Σύντάγματα Πεζικοῦ, 'Εμπεδα Τάγματα, Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, Σχολὴ ὁπλιτῶν Χωροφυλακῆς).

474 ἀξιωματικοὶ
10977 ὁπλῖται (2)

Αἱ Βρεττανικαὶ δυνάμεις ἀνήρχοντο, εἰς:

1512 ἀξιωματικοὺς
29977 ὁπλίτας
151 Πυροβόλα ἐξ ὧν 62 ἀντιαεροπορικά, 4 ἀντιαρματικὰ
16 ἐλαφρὰ ἅρματα μάχης
9 Μέσα ἅρματα (πεζικοῦ)

'Αεροπορία ἐν τῇ νήσῳ, σχεδὸν δὲν ὑφίστατο. 'Η ἀρχικῶς παραμείνασα εἰς αὐτὴν μικρὰ ἀεροπορικὴ δύναμις, ἐφθείρετο συνεχῶς. Τὴν 19ην Μαΐου, κατόπιν προτάσεως τοῦ Διοικητοῦ τῶν δυνάμεων Κρήτης τὰ ἐλάχιστα ἀπομείναντα ἀεροπλάνα ἐτράπησαν πρὸς τὰ ἀεροδρόμια τῆς Αἰγύπτου.

'Εκ τῆς ἀνωτέρω ἀνακεφαλαιώσεως τῆς δυνάμεως, καταφαίνεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν εἶναι ὄντως ἐπιβλητικός· ἀλλὰ τὰ μέσα πυρὸς τῆς δυνάμεως ταύτης ἦτο πολὺ κάτω τῆς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν παραδεκτῆς ἀναλογίας εἰς ὅλα τὰ εἴδη ὁπλισμοῦ ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ τυφεκίου μέχρι τοῦ α/α πυροβόλου.

'Επὶ πλέον, ἡ δύναμις αὕτη ἦτο ἀκάλυπτος ἀπὸ ἀπόψεως φιλίας ἀεροπορίας, ἔναντι ἐχθροῦ ὅστις θὰ ἐχειρίζετο ὡς κύριον ὅπλον ἐπιθέσεως τὴν ἰσχυροτάτην δύναμιν τῆς ἀεροπορίας του.

Γερμανικὰ σχέδια καὶ προπαρασκευαί.

46. Δέκα ἓξ ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς 'Ιταλικῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς 'Ελλάδος ἤτοι τὴν 12-11-40, ὁ Χίτλερ διὰ διαταγῆς του καθωρίζει ὅτι *«καταλαμβανομένης τῆς ἠπειρωτικῆς 'Ελλάδος ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων, ταῦτα θὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Γερμανικῶν ἐναερίων δυνάμεων ἐναντίον στόχων εἰς τὴν 'Ανατολικὴν Μεσόγειον...»* (3)

Τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1940, ἐξεδόθη ἡ ἄκρως ἀπόρρητος ὑπ' ἀριθμὸν 20 διαταγὴ γενικῶν κατευθύνσεων, ἡ ὁποία καθώριζε σαφέστερον ἐν τῇ παραγράφῳ 3, ἐδάφιον 4, ὅτι: *«'Αποστολὴ τῆς ἀεροπορίας θὰ εἶναι νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ στρατοῦ εἰς ὅλας τὰς φάσεις της καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, νὰ καταλάβῃ Βρεττανικὰ στηρίγματα ἐπὶ τῶν 'Ελληνικῶν νήσων δι' ἀποβάσεων ἀπὸ ἀέρος...»* (4) Τὴν 15ην 'Απριλίου 1941, ὁ Πτέραρχος Loehr (Λώρ), Διοι-

(1) 'Επίσημος Αὐστραλιανὴ 'Ιστορία. Τόμος «Greece, Crete and Suria». Σελ. 219
(2) Εἰς τὰς δυνάμεις ταύτας δέον νὰ προστεθῶσι περὶ τοὺς 3000 - 4000 ἐνόπλων χωρικῶν, ὡς καὶ ἡ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς (μεῖον Σχολῆς Χωροφυλακῆς) τῶν Διοικήσεων καὶ Σταθμῶν Χωροφυλακῆς Κρήτης.
(3) The Trial of Germany's major war criminals. vol 2. Σελ. 216
(4) The Trial of Germany's major war criminals. vol 2. Σελ. 219

κητὴς τοῦ 4ου 'Αεροπορικοῦ Στόλου εἰς ὃν εἶχον ἀνατεθῆ αἱ ἐν τῇ Νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ ἀεροπορικαὶ ἐπιχειρήσεις, ὑπέβαλε σχέδιον πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης εἰς τὸν Στρατάρχην Γκαῖριγκ 'Ανώτατον 'Αρχηγὸν τῆς 'Αεροπορίας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκπονηθῆ ὑπὸ τοῦ 'Αντιπτεράρχου Student (Στοῦτεντ), Διοικητοῦ τοῦ XI 'Αεροπορικοῦ Σώματος.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἡ 'Ανωτάτη Διοίκησις τοῦ Στρατοῦ διεβίβαζεν εἰς τὸν Στρατηγὸν Γιόλντ, 'Αρχηγὸν 'Επιτελείου τοῦ Στρατάρχου Κάϊτελ, σχέδιον ἀφορῶν τὴν κατάληψιν τῆς Μάλτας. 'Επειδὴ αἱ διατιθέμεναι δυνάμεις δὲν ἐπήρκουν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἀμφοτέρων τῶν σχεδίων τούτων, ὁ Χίτλερ τὴν 20ὴν 'Απριλίου ἐν συσκέψει εἰς ἣν μετέσχε καὶ ὁ 'Αντιπτέραρχος Στοῦντεντ, ἀπεφάσισε νὰ προηγηθῇ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης (1).

Βάσει τοῦ ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Λῶρ ὑποβληθέντος σχεδίου τοῦ Στοῦντεντ πρὸς κατάληψιν τῆς νήσου καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Χίτλερ ἐξεδόθη τὴν 25ην 'Απριλίου ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 28 διαταγὴ γενικῶν κατευθύνσεων, διὰ τὴν ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν Merkur ('Ερμῆς) ἐπιχείρησιν πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης «. . . . *Μὲ σκοπὸν τὴν χρησιμοποίησιν τῆς νήσου ὡς ἀεροπορικῆς βάσεως ἐναντίον τῆς 'Αγγλίας ἐν τῇ 'Ανατολικῇ Μεσογείῳ . . .* ».

Διὰ τῆς διαταγῆς ταύτης, ἡ 'Ανωτάτη Διοίκησις τῆς ἐπιχειρήσεως πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης ἀνετίθετο εἰς τὸν Στρατάρχην τῆς 'Αεροπορίας Γκαῖριγκ. 'Η τακτικὴ προπαρασκευὴ αὐτῆς εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ 4ου 'Αεροπορικοῦ Στόλου, Πτέραρχον Λῶρ. 'Η διοίκησις τῶν διὰ τὴν Κρήτην χρησιμοποιηθησομένων ἰσχυρῶν δυνάμεων τοῦ XI Σώματος 'Αεροπορίας εἰς τὸν 'Αντιπτέραρχον Στοῦτεντ. Τὸ VIII Σῶμα 'Αεροπορίας ὑπὸ τὸν 'Αντιπτέταρχον Von Richthofen (Ριχτχόφεν), θ' ἀνελάμβανε νὰ ἐξασθενήσῃ πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιθέσεως τὴν ἄμυναν καὶ εἶτα θὰ ὑπεστήριζε τὰς ἀεραποβάσεις καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐνεργούσας δυνάμεις. 'Ο 'Αντιπτέραρχος Konrad (Κόνραντ) διετάχθη νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὰς δι' ἀεροπλάνων καὶ ἀνεμοπλάνων μεταφορὰς τῶν μονάδων καὶ ἐφοδίων. Εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν ναυτικῶν δυνάμεων Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, 'Υποναύαρχον Schuster (Σχοῦστερ), ἀνετέθη νὰ ὀργανώσῃ τὰς θαλασσίας μεταφορὰς τὰς ἀφορώσας τὴν ἐπιχείρησιν δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν των μέσων (2).

Διὰ τὴν μελέτην καὶ ἀνάληψιν τῆς ἐπιχειρήσεως 'Ερμῆς ὑπὸ μόνης τῆς 'Αεροπορίας, ὁ Στρατηγὸς Χάλντερ ἀναγράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του: « . . . *"Ελεγχος τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Κρήτης. 'Ο 'Αρχηγὸς τῆς 'Αεροπορίας θὰ ἀναλάβῃ ὅλην τὴν εὐθύνην. Αἱ χερσαῖαι δυνάμεις θὰ ἐνεργήσουν ὑπὸ τὰς διαταγάς του, ἀποκλειομένης τελείως τῆς 'Ανωτάτης Διοικήσεως τοῦ Στρατοῦ (ἐπικίνδυνος ὑπόθεσις . . .)*» (3).

'Ο Μουσολίνι ἐζήτησεν, ὅπως εἰς τὴν ἐπιχείρησιν συμμετάσχῃ καὶ 'Ιταλικὸς στρατός, ἐνεργῶν ἐκ Δωδεκανήσου, θὰ διετίθετο πρὸς τοῦτο ἓν ἐνισχυμένον σύνταγμα πεζικοῦ ἀποβιβαζόμενον εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς νήσου. Τοῦτο ἐπραγματοποιήθη τὴν 28ην Μαΐου, ὅτε δηλαδὴ ἡ τύχη τῆς νήσου εἶχε κριθῆ.

47. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιχειρήσεως 'Ερμῆς, ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων τῆς ἐπιχειρήσεως Πτέραρχος Λῶρ, διέθετε:

(1) The German Campaigns in Greece. "Ἔκδοσις 'Υπουργείου Στρατιωτικῶν U.S.A. Μέρος Τέταρτον. Κεφάλαιον 20.
(2) Seibt. 'Η ἐνέργεια κατὰ τῆς Κρήτης. Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 5.
(3) 'Ημερολόγιον Χάλντερ. Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 83.

1) Τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς IV Ἀεροπορικῆς Δυνάμεως.

2) Τὰς ἀεροκινήτους δυνάμεις τοῦ XI Ἀεροπορικοῦ Σώματος ὑπὸ τὸν Ἀντιπτέραρχον Στοῦντεντ. Ἤτοι τὴν 7ην ἀεροκίνητον Μεραρχίαν ἀλεξιπτωτιστῶν, τρία συντάγματα ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ μεραρχιακὰς μονάδας καὶ σχηματισμούς.

Τὴν ἀεροπορίαν μεταφορῶν τοῦ XI Σώματος Ἀεροπορίας ὑπὸ τὸν Ἀντιπτέραρχον Κόνραντ.

Τὴν 5ην Ὀρεινὴν Μεραρχίαν, ἐνισχυμένην διὰ μονάδων τῆς 6ης Μεραρχίας, ὑπαχθεισῶν ὁμοίως ὑπὸ τὸν Στούντεντ.

3) Τὸ VIII Σῶμα Ἀεροπορίας ὑπὸ τὸν Πτέραρχον Ριχτχόφεν.

4) Τὰς ὑπὸ τὸν Διοικητὴν τῶν ναυτικῶν δυνάμεων Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, Ναύαρχον Σχοῦστερ ναυτικὰς δυνάμεις.

Τὸ σύνολον τῶν ὡς ἄνω διατεθεισῶν πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης δυνάμεων, ἀνήρχετο εἰς:

22750 ἄνδρας

1370 ἀεροσκάφη

70 σκάφη πρὸς μεταφορὰν ἀποβατικῶν δυνάμεων καὶ ἐφοδίων, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ μικροῦ ἀριθμοῦ Ἰταλικῶν ἀντιτορπιλλικῶν καὶ τορπιλλακάτων.

Ἐκ τῶν ἀνδρῶν, θὰ ἐφώρμων κατὰ τῆς νήσου 750 δι' ἀνεμοπλάνων καὶ 10.000 δι' ἀλεξιπτώτων, θὰ μετεφέροντο δὲ εἰς καταληφθέντα ἀεροδρόμια καὶ αἰγιαλοὺς 5.000 διὰ μεταφορικῶν ἀεροπλάνων καὶ 7.000 διὰ πλωτῶν μέσων.

Ἡ διατεθεῖσα ἀεροπορία: ἀπετελεῖτο ἀπὸ 60 ἀεροπλάνα ἀναγνωρίσεως, 280 βομβαρδισμοῦ, 150 βομβαρδισμοῦ καθέτου ἐφορμήσεως, 180 διώξεως, ὧν 90 μακρᾶς ἀκτῖνος, 100 περίπου ἀνεμοπλάνα καὶ περὶ τὰ 600 μεταφορικὰ ἀεροπλάνα.

48. Τὰ Ἐπιτελεῖα τῶν ὡς ἄνω ὑπὸ τὸν Πτέραρχον Λὼρ δυνάμεων, συνελθόντα εἰς τὸ ἐν Κηφισσιᾳ Στρατηγεῖον του, καθώρισαν ὡς κάτωθι τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ σχεδίου ἐπιχειρήσεων: (1).

1) Ἀπόκτησις τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀέρος. 2) Χρησιμοποίησις τμημάτων ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ προσγείωσις δι' ἀνεμοπλάνων πρὸς κατάληψιν τῶν ἀεροδρομίων Κρήτης μὲ κέντρον βάρους τὸ Μάλεμε. 3) Καταλαμβανομένων τῶν ἀεροδρομίων, ἀεραπόβασις μονάδων ὀρεινῶν κυνηγῶν πρὸς πλήρη κατάληψιν τῆς νήσου. 4) Ἐνίσχυσις τῶν δυνάμεων Μάλεμε δι' ἀποβάσεως δυνάμεων εἰς τὰς πλησίον ἀκτάς, μεταφερομένων διὰ πλωτῶν μέσων. 5) Ἀποβίβασις ἀπὸ θαλάσσης ἰσχυροῦ κλιμακίου, πυροβολικοῦ, ἁρμάτων, ὀχημάτων καὶ ἡμιόνων πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν δυνάμεων ἐδάφους.

Αἱ δυνάμεις τῶν ἀερομεταφερομένων στρατευμάτων διῃρέθησαν εἰς τρεῖς ὁμάδας ἐπιθέσεως, ἤτοι: (2)

Τὴν δυτικὴν ὁμάδα ἐπιθέσεως ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν «*Κομήτης*», ἥτις εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε. Ἡ ὁμὰς αὕτη ἀπηρτίζετο ἀπὸ τὸν ὄγκον τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου Ἀλεξιπτωτιστῶν, μεῖον ἥμισυ τάγμα.

---

(1) Στρατηγοῦ Ρίγκελ. «Ἡ κατάκτησις τῆς Κρήτης». Κεφάλαιον V.
(2) Σχεδιάγραμμα 1

Τὴν κεντρικὴν ὁμάδα ἐπιθέσεως ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν *«Ἄρης»* μὲ ἀποστολὴν τὴν κατάληψιν τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας δι' ἑνὸς κλιμακίου, καὶ τοῦ Ρεθύμνου καὶ τοῦ ἀεροδρομίου αὐτοῦ δι' ἑτέρου κλιμακίου. Τὸ συγκρότημα τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν 2ου καὶ 3ου Συνταγμάτων τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐνισχυμένων διὰ μονάδων ὅπλων ὑποστηρίξεως.

Τὴν ἀνατολικὴν ὁμάδα ἐπιθέσεως ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν *«Ὡρίων»*, μὲ ἀποστολὴν τὴν κατάληψιν τοῦ Ἡρακλείου. Ἡ Ὁμὰς αὕτη συνέκειτο ἐκ τοῦ 1ου Συντάγματος τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν ἐνισχυμένου μὲ μονάδας ὅπλων ὑποστηρίξεως.

Αἱ ὁμάδες θὰ ἐφώρμων κατὰ τῆς νήσου, ἀπὸ ἀπόψεως χρόνου, εἰς δύο κύματα.

Τὸ πρῶτον κῦμα ἔδει νὰ ἐφορμήσῃ τὴν πρωΐαν τῆς Χ ἡμέρας, ὥραν Ω κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε (Ὁμὰς ἐπιθέσεως Κομήτης, ὡς καὶ κατὰ τῆς περιοχῆς τῶν Χανίων (α' κλιμάκιον τῆς Ὁμάδος ἐπιθέσεως Ἄρης.

Τὸ δεύτερον κῦμα, ἤτοι τὸ β' κλιμάκιον τῆς Ὁμάδος Ἄρης καὶ ἡ Ὁμὰς Ὡρίων θὰ ἐπέπιπτον κατὰ τῶν πόλεων καὶ ἀεροδρομίων τοῦ Ρεθύμνου καὶ τοῦ Ἡρακλείου τὴν Ω + 8 ὥραν τῆς ἰδίας ἡμέρας. Ὁ λόγος τῆς χρονικῆς ταύτης κατανομῆς ἦτο ὅτι ἡ ἀεροπορία τοῦ VIII Σώματος Ἀεροπορίας δὲν εἶχε τὴν δυνατότητα μιᾶς ἰσχυρᾶς προπαρασκευῆς, καὶ ταυτοχρόνως ἰσχυρᾶς ὑποστηρίξεως τῆς ἀεραποβάσεως καὶ εἰς τὰς τέσσαρας ζώνας προσγειώσεως (Μάλεμε, Χανίων, Ρεθύμνου, Ἡρακλείου). Ἐπίσης ἡ ἀεροπορία μεταφορῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφέρῃ ταυτοχρόνως ἅπαντα τὰ τμήματα ἄνωθεν τῶν ζωνῶν προσγειώσεώς των, ἐλλείψει τῶν ἀναγκαιούντων διὰ μίαν τοιαύτην ἐνέργειαν, μεταφορικῶν ἀεροπλάνων.

Τὸ κλιμάκιον Ρεθύμνου, μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου καὶ τῆς πόλεως Ρεθύμνου, ἔδει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπαφὴν πρὸς Σούδαν μετὰ τῶν δυνάμεων τοῦ κλιμακίου Χανίων.

Ἡ Ὁμὰς *«Ὡρίων»*, ἀφοῦ κατελάμβανε τὸ Ἡράκλειον καὶ τὸ ἀεροδρόμιον, ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπαφὴν πρὸς Δυσμὰς μὲ τὸ κλιμάκιον Ρεθύμνου καὶ ν' ἀποστείλῃ περιπόλους πρὸς Ἀνατολὰς καὶ Νότον.

Οὕτω τὴν πρώτην ἡμέραν προεβλέπετο ἡ κατάληψις τῶν ἀεροδρομίων καὶ λιμένων Χανίων, Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου, τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν θὰ συνετελεῖτο ἡ κατάληψις τῆς Σούδας. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν (δευτέραν), μονάδες τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας, μεταφερόμεναι διὰ θαλάσσης, θὰ ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε καὶ ἄλλας καταλλήλους ἀκτὰς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἀνάληψιν ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς καταλήψεως τῆς νήσου. Ὁμοίως διὰ θαλάσσης θὰ μετεφέροντο καὶ θὰ ἀπεβιβάζοντο βαρὺ ὑλικὸν καὶ ἐφόδια εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας, εὐθὺς ὡς κατελαμβάνετο αὕτη.

49. Τὸ VIII Ἀεροπορικὸν Σῶμα, ἦτο κατανεμημένον ἤδη εἰς τὰ ἀεροδρόμια τῆς Κεντρικῆς καὶ Νοτίου Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν νήσων Μήλου καὶ Καρπάθου.

Οὕτω διὰ τὴν ἀεροπορίαν μεταφορῶν τοῦ Στρατηγοῦ Κόνραντ, ἀπέμενον πρὸς χρησιμοποίησιν βοηθητικὰ ἀεροδρόμια, ὡς καὶ τὸ ἀεροδρόμιον Παλαιοῦ Φαλήρου (Ἑλληνικοῦ) καὶ Κορίνθου. Ἐκ τούτων τὰ ἀεροδρόμια Μεγάρων, Τοπόλια, Δαδίου καὶ Τανάγρας, διετέθησαν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν στρατευμάτων, τὸ ἀεροδρόμιον Φαλήρου διὰ τὰ ἐπιτελεῖα, καὶ τὸ ἀεροδρόμιον Κορίνθου διὰ τὰς μεταφορὰς ἐφοδίων.

Χαρακτηριστικὸν μειονέκτημα τῶν πλείστων ἀεροδρομίων, ἦτο ἡ ἔλλειψις διαδρόμων προσγειώσεως ἐκ σκυροδέματος ἀσφάλτου ἢ μεταλλικῶν πλαισίων.

Ἀποτέλεσμα τούτου ἦτο ἡ ἀνύψωσις πυκνῶν νεφῶν κονιορτοῦ κατὰ πᾶσαν ἀπογείωσιν ἢ προσγείωσιν. Τοῦτο ἦτο ἐπιβλαβὲς διὰ τὰς μηχανὰς καὶ ἀπέβαινεν εἰς βάρος τῆς ταχύτητος καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀνυψώσεως τῶν ἀεροσκαφῶν, λόγῳ ἐλλείψεως ὁρατότητος εἰς τοὺς διαδρόμους ἀπογειώσεως. Κατὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐπιθέσεως, κατεβλήθη προσπάθεια διὰ τὴν ἄρσιν τοῦ κωλύματος τούτου καὶ ἐγένετο πρόβλεψις συγκεντρώσεως πυροσβεστικῶν ἀντλιῶν καὶ ἄλλων μέσων διὰ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ κονιορτοῦ. Οὐδὲν ὅμως μέτρον ὑπῆρξε λυσιτελές.

Ὑπελογίσθη ὅτι θὰ ἀπῃτεῖτο διάστημα δύο ἑβδομάδων διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ ὑλικοῦ. Αἱ μονάδες μεταφορῶν, δὲν εὑρίσκοντο ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἡ 7η Μεραρχία Ἀλεξιπτωτιστῶν, πλὴν ἑνὸς συντάγματος, εὑρίσκετο εἰς τὰ ἐν Γερμανίᾳ στρατόπεδα ἐκπαιδεύσεως. Τὸ πτωχὸν ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς Βαλκανικῆς, ἐχρησιμοποιεῖτο ἐντατικῶς ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς τοῦ Φὸν Λίστ.

Παρὰ ταῦτα, τὰ τμήματα καὶ τὸ ὑλικὸν συνεκεντρώθησαν σιδηροδρομικῶς, ἀεροπορικῶς, θαλασσίως καὶ ἐπ' αὐτοκινήτων ἐκ Γερμανίας, Βουλγαρίας καὶ Ρουμανίας εἰς τὰ ἀεροδρόμια τοῦ προορισμοῦ των. Μεταξὺ 10ης καὶ 12ης Μαΐου εἶχον καθορισθῆ τὰ ἀεροδρόμια καὶ οἱ χῶροι πλησίον τῶν ὁποίων θὰ κατηυλίζετο ἑκάστη μονάς, καὶ μέχρι τῆς 16ης Μαΐου ἐγένετο ἡ συγκέντρωσις τῶν μονάδων εἰς τοὺς χώρους τούτους.

Τὴν 18ην Μαΐου προσεγειώθησαν εἰς τὰ ἀεροδρόμια οἱ σχηματισμοὶ τῶν μεταφορικῶν ἀεροπλάνων. Τὴν 19ην Μαΐου συνεπληρώθη ἡ κατανομὴ εἰς τὰ ἀεροδρόμια τῆς ἀπαιτουμένης βενζίνης ἐπιχειρήσεων ἐκ 10.000.000 λιτρῶν ἐν συνόλῳ, ἤτοι 3535 περίπου τόννων. Διὰ τοῦτο, ἐνῶ ὡς ἡμέρα Χ εἶχε καθορισθῆ ἀρχικῶς ἡ 15η Μαΐου, μετετέθη αὕτη εἰς τὴν 18ην καὶ ἐν τέλει εἰς τὴν 20ὴν Μαΐου, ὅτε ὅλα ἦσαν ἕτοιμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΕΡΕΠΙΘΕΣΙΣ

Προπαρασκευαστικοὶ βομβαρδισμοὶ καὶ ἀποτελέσματα αὐτῶν.

50. Τὸ VIII Σῶμα 'Αεροπορίας, εἶχεν ἤδη ἀπὸ τῆς 16ης 'Απριλίου ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τὴν παρεμπόδισιν τῆς κινήσεως τῶν πλωτῶν μέσων ἐν τῇ 'Ανατολικῇ Μεσογείῳ, διὰ καταστροφῆς τούτων· ὥστε, εἶχεν ἔκτοτε ἀρχίσει ἐμμέσως ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐπιθέσεως πρὸς κατάληψιν τῆς Κρήτης, δεδομένου ὅτι καὶ οἱ λιμένες 'Ηρακλείου καὶ Σούδας συχνάκις προσεβάλλοντο.

'Από τῆς 14ης Μαΐου ὅμως, ἤρχισαν συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον οἱ συστηματικοὶ βομβαρδισμοὶ τῆς νήσου διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐπιθέσεως. Κύριοι στόχοι τῶν βομβαρδιστικῶν τούτων ἦσαν τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε, ὁ λιμὴν τῆς Σούδας, τὰ α/α πυροβολεῖα, τὰ ἀεροδρόμια Πηγῆς καὶ Ρουσσῶν, ὡς καὶ αἱ πόλεις Χανίων, Ρεθύμνου καὶ 'Ηρακλείου.

'Η Σούδα προσεβάλλετο μὲ ἐξαιρετικὴν σφοδρότητα. Ταυτοχρόνως, συνεχεῖς περιπολίαι ἀεροπλάνων καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας, ἀπηγόρευον τὴν προσπέλασιν τῶν πλοίων πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Κρήτης, προσβάλλουσαι τὰ ἐμφανιζόμενα τοιαῦτα. 'Από τῆς 14ης μέχρι 18ης Μαΐου ἐβυθίσθησαν ἐν πλῷ διὰ Κρήτην ἐμπορικὰ πλοῖα χωρητικότητος 36.152 τόννων. 'Επίσης τὸ 'Ελληνικὸν ἀντιτορπιλλικὸν *«Λέων»*, ὡς καὶ ἡ Βρεττανικὴ κορβέτα *«Σάλβια»*." Εξ ἐκ τῶν πλοίων ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ στενὸν τῶν Κυθήρων. Τὰ εἰς Σούδαν εὑρισκόμενα πλοῖα ἐβομβαρδίζοντο μέχρι καταβυθίσεώς των. 'Υπῆρξεν ἡμέρα καθ' ἣν ἐγένοντο ὀκτὼ ἀεροπορικαὶ ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ λιμένος. 'Αποτέλεσμα τῆς δράσεως ταύτης εἴς τε τὸ πέλαγος καὶ εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας, ἦτο ὅτι αἱ ἀφίξεις καὶ ἐκφορτώσεις τῶν πλοίων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, διεκόπησαν.

Τὰ πλοῖα ἐπλησίαζον εἰς Κρήτην τὰς νυκτερινὰς μόνον ὥρας, εἰσέπλεον εἰς Σούδαν περὶ τὸ μεσονύκτιον πρὸς ἐκφόρτωσιν καὶ ἀπέπλεον ἐκ τοῦ λιμένος ἐν πάσῃ ταχύτητι τὴν τρίτην ὥραν τῆς ἐπομένης. Διὰ τὰς μεταφορὰς ταύτας, ἀπητοῦντο πλοῖα μεγάλης ταχύτητος, ἤτοι καταδρομικὰ καὶ ἀντιτορπιλλικά, ἵνα καλύπτωσι τὴν ἀνάγκην τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σκότους ἀφίξεως εἰς τὴν νῆσον, ἐκφορτώσεως ἐκκενώσεως καὶ ἀπομακρύνσεως ἐκ τῶν ὑδάτων της πρὸ τῆς πρωΐας. 'Η μικρὰ χωρητικότης τῶν πλοίων τούτων, μὴ προωρισμένων διὰ μεταφορὰς καὶ τὸ μικρὸν διατιθέμενον πρὸς ἐκφόρτωσιν χρονικὸν διάστημα, μόλις ἐπέτρεπον τὴν ἐκφόρτωσιν 100 τόννων ὑλικῶν, ἔναντι τῶν ἀπαιτουμένων 600 ἡμερησίως τοιούτων. Πρὸς περιορισμὸν τῶν καταστρεπτικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀεροπορίας εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας, ὥστε νὰ αὐξηθῇ τὸ ποσοστὸν ἐκφορτώσεως διὰ τῆς συνεχίσεως ταύτης καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐμελετήθη παρὰ τῆς Βρεττανικῆς Διοικήσεως καὶ ἐγένετο τροποποίησις τοῦ σχεδίου Α/Α ἀμύνης τοῦ λιμένος. Τὸ νέον σχέδιον ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὴν 19ην Μαΐου. Διὰ τῆς τροποποιήσεως ταύτης, καθίστατο δυνατὸν νὰ προστατεύηται ἀποτελεσματικῶς διὰ θόλου ἐκ τροχιῶν βλημάτων ὁ περιωρισμένος χῶρος παραμονῆς καὶ ἐκφορτώσεως τῶν πλοίων. 'Αλλὰ ἦτο πλέον ἀργά, διότι ἤδη μέγα μέρος τῶν ἐφοδίων εἶχεν ἀπολεσθῆ διὰ τοὺς ἀμυνομένους.

Οὕτω ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία ἐπέτυχε μέχρι τῆς 20ῆς Μαΐου τὴν ἀπομόνωσιν τῆς νήσου ἀπὸ θαλάσσης, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἑκάστου εἰκοσιτετραώρου. Ἡ μικρὰ Βρεττανικὴ δύναμις ἀεροπορίας ἡ παραμένουσα ἐν τῇ νήσῳ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐξηφανίζετο, ἄλλων ἀεροπλάνων καταστρεφομένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἄλλων κατὰ τὰς συναπτομένας ἀερομαχίας. Ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης θεωρῶν ματαίαν τὴν ἄσκοπον θυσίαν τῶν ὀλίγων ἐναπομεινάντων ἐν Κρήτῃ ἀεροπλάνων, ἀνέφερεν περὶ τούτου καὶ ἐζήτησε τὴν ἐκ Κρήτης ἀποχώρησίν των, ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη, περισωθέντων εἰς Αἴγυπτον ὀλίγων Μπλένχάϊμ, τριῶν Χαρικαίην καὶ τριῶν Γκλαντιέϊτορ.

Ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου ἀπέμεινεν ἀπολύτως κυρία τοῦ ἐναερίου χώρου τῆς νήσου καὶ τῶν ὑδάτων αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ.

Μέχρι τῆς ἀποχωρήσεώς της ἐκ Κρήτης, ἡ Βρεττανικὴ ἀεροπορία εἶχε καταρρίψει ἀσφαλῶς 23 ἐχθρικὰ ἀεροπλάνα, πιθανῶς δὲ καὶ ἕτερα 9 καὶ εἶχε προξενήσει βλάβας εἰς πολλὰ ἄλλα. Τὸ α/α πυροβολικὸν δὲν ὑπέστη σημαντικὰς ζημίας διότι ἦτο καλῶς παρηλλαγμένον καὶ διότι ἀπεφεύγετο ἡ χρησιμοποίησις πολλῶν στοιχείων τούτου, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπισημάνσεώς των καὶ προώρου καταστροφῆς των ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας. Ἐκ τῶν 24 προβολέων ὅμως, μόνον 3 διεσώθησαν μέχρι τῆς 20ῆς Μαΐου. Αἱ ἐπὶ τῶν στρατευμάτων ζημίαι εἰς προσωπικόν, ὑπῆρξαν ὅλως ἀσήμαντοι.

Τοῦτο δέον νὰ ἀποδοθῇ, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν καλὴν παραλλαγὴν καὶ κάλυψιν αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς ἀνακριβεῖς πληροφορίας τῶν Γερμανῶν ἐπὶ τῆς διατάξεως τῶν δυνάμεων.

Αἱ καταστροφαὶ ὅμως καὶ αἱ ἀπώλειαι ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων εἰς Χανιά, Ρέθυμνον καὶ Ἡράκλειον ὑπῆρξαν σημαντικαί, μὲ ἀποτέλεσμα ὅτι μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων αὐτῶν κατέφυγεν εἰς τὴν ὕπαιθρον.

Συνέπεια τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς δράσεως τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ὑπῆρξεν ὅτι, πολύτιμον ὑλικὸν δὲν κατωρθώθη νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς νήσου λόγῳ τῆς ἀπομονώσεως αὐτῆς, τὸ δὲ ἀποσταλέν, κατὰ μέγα μέρος ἀπωλέσθη μετὰ τῶν πλοίων ἅτινα μετέφερον τοῦτο. Μέχρι τῆς 20ῆς Μαΐου τοῦ 1941 ἐξεφορτώθησαν ἐκ δεκαπέντε σκαφῶν περὶ τοὺς 15.000 τόννοι στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ, ἐνῶ ὀκτὼ πλοῖα ἐβυθίσθησαν ἢ ὑπέστησαν βλάβας ἐντὸς τοῦ λιμένος ὑπὸ ἀεροπορικῶν ἐπιθέσεων (1).

Ὁμοίως (2) ἐξ 27000 τόννων πυρομαχικῶν ζωτικῆς σημασίας οἵτινες ἐστάλησαν εἰς Κρήτην κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ Μαΐου ἐξεφορτώθησαν ὀλιγώτεροι τῶν 3000 τόννων. Ἐπὶ 100 ἀποσταλέντων πυροβόλων ἐξ Αἰγύπτου Ἰταλικῶν καὶ Γαλλικῶν τῶν 75 καὶ 100 χιλιοστῶν, μόνον 49 κατέστη δυνατὸν νὰ ὀργανωθῶσι πρὸς δρᾶσιν, διότι τὰ ὑπόλοιπα πυροβόλα ἢ ἐξαρτήματα τούτων ἀπωλέσθησαν μετὰ τῶν μεταφερόντων αὐτὰ πλοίων.

Ἐπίσης ἐκ βυθισθέντος εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας πλοίου, οἱ Γερμανοὶ μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου ἀνέσυραν ὑλικὸν δι' οὗ συνετέθησαν εἰκοσιπέντε αὐτοκίνητα. Τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται ὡς ἔνδειξις περὶ τῶν ἀποφασιστικῶν ἀποτελεσμάτων τὰ ὁποῖα ἐπέτυχεν ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐξόρμησιν τῆς ἀεροπορίας του».

Γενικῶς ἐκ τοῦ προβλεπομένου ὅπως ἀποσταλῇ εἰς τὴν νῆσον ὑλικοῦ ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεος ἔφθασεν εἰς αὐτήν. Συνέπεια τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἐπι-

(1) Ἔκθεσις Ναυάρχου Κάννιγκαμ Διοικητοῦ τοῦ στόλου τῆς Μεσογείου (Supplement of the London. Cazette 24-5-48. Φύλλον 3,105.
(2) Οὐΐνστων Churchill. Ἀπομνημονεύματα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τόμος Τρίτος. Βιβλίον Πρῶτον. Ἑλληνικὴ ἔκδοσις «Ἴκαρος». Σελ. 307

θέσεως ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, ὑπῆρξεν ὅτι, ὅταν αἱ ἀεροκίνητοι καὶ ἀερομεταφερόμεναι δυνάμεις αἱ ἐπιδραμοῦσαι κατὰ τῆς νήσου, ἀντιμετώπισαν ἀμυντικὰς δυνάμεις ἀτελῶς ἐξωπλισμένας καὶ ἐφοδιασμένας.

Ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορικὴ ἐπίθεσις τῆς 20ῆς Μαΐου 1941.

51. Τὴν 0630 τῆς 20ῆς Μαΐου, οἱ σταθμοὶ ἐπιτηρήσεως ἀέρος, ἀνέφερον τὴν προσέγγισιν ἀεροσκαφῶν.

Μετ' ὀλίγα λεπτά, σμήνη βομβαρδισμοῦ καὶ ἀεροπορίας διώξεως τοῦ VIII Σώματος Ἀεροπορίας, κατέκλυσαν τὸν ἐναέριον χῶρον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ τὸν τοιοῦτον τῆς περιοχῆς Σούδας—Χανίων. Τὰ σμήνη ταῦτα, ἤρξαντο σφοδροῦ βομβαρδισμοῦ καὶ πολυβολισμοῦ, κυρίως πέριξ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε κατὰ τῶν θέσεων πυροβολικοῦ καὶ τῶν τμημάτων ἀμύνης. Σφοδρῶς ἐπίσης ἐβομβαρδίζοντο τὰ Χανιά, ἔνθα πλεῖσται οἰκίαι κατεκρημνίσθησαν καὶ πυρκαϊαὶ καὶ θύματα ἐσημειώθησαν. Ὁ βομβαρδισμὸς οὗτος, τροφοδοτούμενος συνεχῶς ἀπὸ τῆς 0700 διὰ τῆς ἀφίξεως καὶ νέων σμηνῶν, ἐξειλίχθη εἰς καταιγισμὸν πυρός, καθ' ὅν, ἐνῶ τὰ βομβαρδιστικὰ ἀεροπλάνα ἐξαπέλυον τὰς δέσμας τῶν βομβῶν των κατὰ τῶν ἀμυντικῶν ἐγκαταστάσεων, πυροβολείων, πλοίων καὶ ἀποθηκῶν, τὰ ἀεροπλάνα διώξεως, ἱπτάμενα εἰς μικρὸν ὕψος, ἐπολυβόλουν πάντα κινούμενον στόχον ἔμψυχον ἢ ἄψυχον, ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἢ εἰς τοὺς ἀγρούς, μηδὲ τῶν βοῶν καὶ προβάτων ἐξαιρουμένων. Καθίστατο πλέον ἐμφανὲς ὅτι ἡ καταιγιστικὴ αὕτη δρᾶσις τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, ὑπερβαίνουσα εἰς ἔντασιν, ἔκτασιν καὶ διάρκειαν πᾶσαν προηγουμένην, ἐσκόπει τὴν προπαρασκευὴν μιᾶς ἀμέσου ἀπὸ ἀέρος εἰσβολῆς καὶ ἐπεδίωκε τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων συνθηκῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης.

Ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ, τὴν 0730 ἀπέστειλε σῆμα πρὸς τὰς μονάδας ἵνα ὦσιν ἕτοιμοι δι' ἄμεσον ἐνέργειαν. Ὁ συνεχιζόμενος καταιγισμὸς ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον, ὅταν πέντε βαρέα βομβαρδιστικὰ ἐξαπέλυσαν μίαν σειρὰν βομβῶν τῶν χιλίων κιλῶν εἰς τὴν περιοχὴν Ταυρωνίτη καὶ Πλατανιᾶ.

Ἐνῶ οἱ πίδακες τῶν τελευταίων ἐκρήξεων ἐξώρμων πρὸς τὰ ὕψη καὶ τὰ μαχητικὰ καὶ βομβαρδιστικὰ ἀεροπλάνα ἀπεχώρουν προσωρινῶς, σμήνη ἀεροπλάνων Γιοῦγκερ 52 καὶ ἀνεμοπλάνων ρυμουλκουμένων ἀνὰ δύο ἢ ἀνὰ τρία, κατέφθανον εἰς μακρὰς γραμμὰς καὶ ἐντὸς ἐλαχίστων στιγμῶν, κατέκλυσαν τὸν ἐναέριον χῶρον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Ταυτοχρόνως, ἐπιμήκη νεφύδρια ἐκ πολυχρόμων ἀλεξιπτώτων ἐσχηματίζοντο ὑπὸ καὶ ὄπισθεν τῶν ἀτράκτων τῶν μεταγωγικῶν ἀεροπλάνων, ταχέως διασκεδαζόμενα, ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζον πρὸς τὴν γῆν. Ὀλίγον πρὸ τῆς προσγειώσεως τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τὰ ἀνεμοπλάνα ἐλευθερούμενα τῆς ρυμουλκίας, δι' εὐρέων ἑλιγμῶν καὶ ἀθορύβως κατωλίσθαινον, ἵνα προσγειωθῶσιν. Καὶ ἄλλα μέν, τὰ καὶ περισσότερα προσεγειώθησαν δυτικῶς καὶ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἄλλα δὲ εἰς τὴν χερσόνησον Ἀκρωτῆρι, ὡς καὶ νοτίως καὶ δυτικῶς Χανίων.

Παρῆλθε περίπου ἓν δεκάλεπτον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἅλματος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἐκ τοῦ ἀέρος πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ὁρίζων ἐξεκαθαρίσθη ἐπ' ὀλίγον μετὰ τὴν προσγείωσίν των. Μετὰ τῶν μαχητῶν ἐρρίπτοντο δι' ἀλεξιπτώτων ἐνδεικτικοῦ χρωματισμοῦ, μεταλλικαὶ ἄτρακτοι περιέχουσαι ὁπλισμόν, πυρομαχικά, ὑγειονομικὰ ἐφόδια ὡς καὶ ὁμάδες ἀλεξιπτώτων, δι' ὧν ἐρρίπτοντο στοιχεῖα πυροβόλων, ὅλμων, μοτοσυκλεττῶν.

Τὰ μεταγωγικὰ ἀεροπλάνα, ἐκκενοῦντα τὸ φορτίον των ἀπεχώρουν, ἵνα παραχωρήσωσι τὴν θέσιν των εἰς ἄλλα ὑπό τὴν συνεχῆ κάλυψιν μεγάλου ἀριθμοῦ μαχητικῶν τοιούτων.

52. Ταυτοχρόνως ἤρξατο ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀμύνης τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν τμημάτων, τῶν μαχητῶν συνελθόντων τάχιστα ἐκ τῆς καταπλήξεως τὴν ὁποίαν προεκάλεσε εἰς αὐτοὺς τὸ καινοφανὲς θέαμα τῆς ἀπὸ ἀέρος ἐξορμήσεως τοῦ ἐχθροῦ. Τὰ πυροβολεῖα ἤρξαντο τοῦ πυρὸς των κατὰ τῶν ἀεροπλάνων καὶ ἀνεμοπλάνων καὶ αἱ μονάδες πεζικοῦ κατὰ τῶν πιπτόντων πλησίον των ἀλεξιπτωτιστῶν ἢ κατὰ τῶν ἐν τῷ ἀέρι εἰσέτι εὑρισκομένων τοιούτων. Ἰσχυραὶ περίπολοι τῶν τμημάτων ἀμύνης, ἐκινήθησαν πρὸς περίσχεσιν καὶ ἐξουδετέρωσιν σχηματισθεισῶν ἤδη ἑστιῶν ἐχθρικοῦ πυρὸς καὶ πρὸς παρεμπόδισιν σχηματισμοῦ νέων τοιούτων, δι' αἰχμαλωσίας ἢ φόνου τῶν διεσπαρμένων εἰσέτι μαχητῶν.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν πρώτων τμημάτων ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τὴν προσγείωσιν τῶν πρώτων ἀνεμοπλάνων, ἡ ὅλη περιοχὴ ἐγένετο θέατρον τοπικῶν συμπλοκῶν καὶ συγκρούσεων, ἄνευ συνδέσμου μεταξύ των καὶ μὲ αἱματηρότατα ἀποτελέσματα ἑκατέρωθεν.

Αἱ κατὰ τόπους αὗται συγκεντρώσεις καὶ συγκρούσεις ἤρχισαν νὰ λαμβάνουν σὺν τῷ χρόνῳ συγκεκριμένην μορφὴν τακτικῆς ἐνεργείας, αἱ θέσεις τῶν ἑκατέρωθεν τμημάτων ἀνεγνωρίζοντο καὶ ἐνετοπίζοντο καὶ αἱ ἀντιδράσεις τῶν τμημάτων ἀμύνης καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν τμημάτων ἐπιθέσεως ἐξεδηλοῦντο.

Ἡ ἐπιχείρησις *«Ἑρμῆς»* διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κρήτης ἐτέλει οὕτω ἐν πλήρει ἐξελίξει εἴς τε τὸν ἐναέριον χῶρον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς.

53. Ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης, παρακολουθῶν ἐκ τοῦ παρὰ τὸν Ἅγιον Ματθαῖον Στρατηγείου του τὴν ἀερεπίθεσιν, ἐσχημάτισε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἰσχυραὶ δυνάμεις ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθησαν εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε καὶ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Ἀγροτικῶν Φυλακῶν Ἁγυιᾶς καὶ μικρὰ ἐπιδρομικὰ τμήματα δι' ἀνεμοπλάνων ἐρρίφθησαν εἰς Ἀκρωτῆρι καὶ νοτίως Χανίων. Ὁ ἀγὼν ἐπὶ τοῦ παρόντος διεξήγετο ἐν τῷ τομεῖ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ δὴ εἰς τοὺς ὑποτομες τῶν Ταξιαρχιῶν 5ης καὶ 10ης καὶ μικροὶ τοπικοὶ ἀγῶνες διεξήγοντο εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ 7ου Νεοζηλανδικοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου, Ἀκρωτῆρι, καὶ 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

Πᾶσαι αἱ γραμμαὶ διαβιβάσεων μεταξὺ Στρατηγείου τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ τῶν μονάδων αὐτῆς, ὅσαι δὲν εἶχον διακοπῆ ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν, διεκόπησαν ὑπὸ τῶν ριφθέντων ἀλεξιπτωτιστῶν, ὡς καὶ αἱ μεταξὺ τοῦ Στρατηγείου τῶν Δυνάμεων Κρήτης καὶ τῶν ὑφισταμένων διοικήσεων. Μέχρι τῆς 1100 ὁ σύνδεσμος δὲν εἶχεν ἀποκατασταθῆ. Ἀκριβεῖς ὅθεν πληροφορίαι ἔλειπον, τόσον εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Κρέφορς (Δυνάμεων Κρήτης), ὅσον καὶ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς 2ας Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Οἱ ἀγῶνες εἰς τὴν ζώνην τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

54. Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Χάργκεστ, ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ταυρωνίτη μέχρι καὶ Πλατανιᾶ, εἶχεν ὡς ἀποστολήν: (1)

α) Νὰ ἀμυνθῆ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς περιλαμβανομένης ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ταυρωνίτη καὶ Πλατανιᾶ, μὲ κυρίαν ἀποστολὴν τὴν

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 66

ἄμυναν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε, β) Ἐν περιπτώσει ἀερεπιθέσεως ἢ προσβολῆς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ θαλάσσης εἴς τι σημεῖον τῆς περιοχῆς, νὰ ἀντεπιτεθῇ ἀμέσως καὶ νὰ καταστρέψῃ αὐτόν. γ) Ἡ κεντρικὴ ἰδέα ἐνεργείας τῆς Ταξιαρχίας ἦτο *«δραστηρία ἄμυνα»* (1).

Βάσει τῆς ἀποστολῆς της ταύτης, ἡ Ταξιαρχία ἦτο τεταγμένη ὡς ἑξῆς: Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα (Μαορὶ) (2) εἰς περιοχὴν Πλατανιᾶ μὲ ἀποστολὴν ἀποκρούσεως πάσης ἀερεπιθέσεως ἢ ἀποβάσεως πλησίον ἢ ἐπὶ τῆς περιοχῆς του ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ εἶναι ἕτοιμον νὰ ἀποκρούσῃ πᾶσαν προχώρησιν τοῦ ἐχθροῦ πρὸς Χανιὰ ἢ τὰ ὑψώματα νοτίως Πλατανιᾶ καὶ νὰ ἀντεπιτεθῇ.

Τὸ ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, τεταγμένον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μοδίου βορείως ἀκτῆς, εἶχεν ἀποστολὴν νὰ διατηρήσῃ τὰς θέσεις του, νὰ ἐπιτηρῇ τὴν ἀκτὴν καὶ τὰς πρὸς τὰς θέσεις του ὁδοὺς καὶ νὰ ἀποκρούσῃ ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν θέσεών του.

Εἰς τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, ἐγκατεστημένον εἰς περιοχὴν Δασκαλιανά, εἶχε δοθῇ ἀποστολή : Νὰ διατηρήσῃ τὰς θέσεις του καὶ νὰ εἶναι ἕτοιμον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ 22ου Τάγματος τῇ αἰτήσει του. (3).

Τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, κατεῖχε θέσεις εἰς τὴν περιοχὴν Κοντομάρι μὲ ἀποστολὴν ἀμύνης τῶν θέσεών του, ἕτοιμον ὅμως νὰ κινηθῇ πρὸς Ταυρωνίτην εἰς περίπτωσιν ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως ἢ νὰ καταλάβῃ τὰς θέσεις τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐν περιπτώσει ἀντεπιθέσεως τούτου πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ 22ου. (4)

Τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἦτο τεταγμένον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ τοῦ λόφου 107 μὲ δυτικὸν ὅριον τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Ταυρωνίτη, ἀνατολικὸν δὲ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ χειμάρρου Σφακορύακο. Ἀποστολὴ τοῦ Τάγματος ἦτο: α) νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς προσβολῆς ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης β) νὰ ἀπογορεύσῃ τὴν χρησιμοποίησιν τούτου ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του ταύτης, τὸ Τάγμα εἶχεν ἐνισχυθῇ μὲ δύο ἅρματα μάχης πεζικοῦ, ὡς καὶ μίαν διμοιρίαν πολυβόλων τοῦ 27ου Νεοζηλανδικοῦ Λόχου Πολυβόλων (4).

Ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ α/α ἀμύνης εἶχον διατεθῇ εἰς τὴν ἀμυντικὴν περιοχὴν τοῦ Τάγματος τούτου ἓξ κινητὰ πυροβόλα Μποφὸρς καὶ τέσσαρα σταθερᾶς βάσεως τῆς 156ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας Βασιλικοῦ Πυροβολικοῦ καὶ τῆς 7ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας Βασιλικοῦ Αὐστραλιανοῦ Πυροβολικοῦ, ὡς καὶ δύο πυροβόλα 3 ἰντσῶν τῆς Γ'. Μοίρας Βαρέος Α/Σ. Πυροβολικοῦ τῶν Βασιλικῶν πεζοναυτῶν. Ὁμοίως εἶχε διατεθῇ εἰς οὐλαμὸς πυροβολικοῦ τῶν 4 ἰντσῶν τῆς Νεοζηλανδικῆς Α/Α Μοίρας Βασιλικῶν πεζοναυτῶν. Πυροβολικὸν ἀμέσου ὑποστηρίξεως κατὰ ἐπιγείων στόχων, δὲν εἶχε διατεθῇ εἰς τὸ Τάγμα.

55. Κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε, συμφώνως πρὸς τὸ Γερμανικὸν σχέδιον ἐπιθέσεως ἐπετέθησαν τὰ τμήματα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν δυτικὴν ὁμάδα ἀερεπιθέσεως, ἤτοι τὸ σύνταγμα ἐφόδου τοῦ Στρατηγοῦ Μάϊντλ, μεῖον τάγμα τοῦ Συντάγματος καὶ λόχος ἀντιαεροπορικῶν πολυβόλων τοῦ τάγματος πολυβόλων (5) μὲ ἀποστολάς: α) Ἅμα, τῇ προσγειώσει τῶν ἀνεμοπλάνων νὰ κατα-

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 66. Σχεδιάγραμμα 2.
(2) Αὐτόχθονες τῆς Νέας Ζηλανδίας
(3) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 123
(4) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 66
(5) Στρατηγοῦ Ringell «Die Erroberung von Kreta». Κεφάλαιον VIII.

ληφθοῦν μὲ τὰ πληρώματα τούτων αἱ ἀναγνωρισθεῖσαι ἀντιαεροπορικαὶ πυροβολαρχίαι, καὶ ἡ νοτιοδυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου γέφυρα. β) Νὰ καταληφθῇ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ κατοχή του. γ) Νὰ συνδεθῇ ἡ ὁμὰς μὲ τὸ κλιμάκιον ἐπιθέσεως τῆς ὁμάδος τοῦ Συνταγματάρχου Heiderich (Χάϊντριχ) νοτιοδυτικῶς Χανίων, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς 7ης Μεραρχίας 'Αλεξιπτωτιστῶν ἡ ἑνιαία διοίκησις ἀμφοτέρων τῶν ὁμάδων ἀγῶνος. δ) Ἡ προσγείωσις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν κυνηγῶν θὰ ὑπεστηρίζετο διὰ βομβαρδισμῶν ὑπὸ τῶν μονάδων τοῦ VIII Σώματος 'Αεροπορίας (1).

56. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης, αἱ εἰς τὰ τμήματα τῆς ὁμάδος ἐντολαί, κατενεμήθησαν ὡς ἑξῆς : 1) 'Απόσπασμα Μπράουν ἐκ στοιχείων Διοικήσεων τοῦ Συντάγματος 'Εφόδου καὶ τοῦ 9ου Λόχου, προσγειουμένων δι' ἀνεμοπλάνων νοτίως γεφύρας Ταυρωνίτη, νὰ καταλάβῃ καὶ ἐξασφαλίσῃ ταύτην. 2) 'Απόσπασμα Ταγματάρχου Κὼχ ἐπὶ ἀνεμοπλάνων ἐκ τῶν 3ου καὶ 4ου Λόχων μετὰ τμημάτων Διοικήσεως τοῦ 1ου Τάγματος, κατενεμημένον εἰς τρία κλιμάκια α) Διὰ τοῦ ἑνὸς κλιμακίου (3ος Λόχος), προσγειουμένου εἰς τὰς ἐκβολὰς Ταυρωνίτη, νὰ καταστρέψῃ τὰ ἐκεῖ ἀντιαεροπορικὰ μέσα, καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης τὴν προσγείωσιν τῆς φιλίας ἀεροπορίας εἰς τὸ ἀεροδρόμιον. β) Τὰ ἕτερα δύο κλιμάκια, προσγειούμενα εἰς τὰς βορειανατολικῶς καὶ νοτίως ὑψώματος 107 κλιτεῖς, νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ νὰ καταλάβουν τὸ ὕψωμα τοῦτο. γ) Ὁ 16ος Λόχος, προσγειούμενος εἰς περιοχὴν Ταυρωνίτου δυτικῶς χωρίου Πολεμάρχοι, νὰ κινηθῇ δι' ἐπιθετικῶν ἀναγνωρίσεων πρὸς Βουκολιές. δ) Τὸ ΙΙ Τάγμα Συντάγματος 'Εφόδου εἰς περιοχὴν Ροπανιανά, ὡς ἐφεδρεία. ε) Τὸ Ι Τάγμα Συντάγματος 'Εφόδου μεῖον 16ος Λόχος ἀμέσως ἀνατολικῶς τοῦ ΙΙ Τάγματος, ὡς ἐφεδρεία. Εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν θὰ προσγειοῦτο καὶ τὸ 'Επιτελεῖον τοῦ Συντάγματος 'Εφόδου. στ) Τὸ ΙΙΙ Τάγμα Συντάγματος 'Εφόδου, προσγειούμενον εἰς ζώνην ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου, νὰ ἀπομονώσῃ τὸ ἀεροδρόμιον ἐξ 'Ανατολῶν, ἀποκόπτον τὰς ἐν αὐτῷ δρώσας Βρεττανικὰς δυνάμεις καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν κίνησιν ἐνισχύσεων πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης. Ὁμοίως νὰ λάβῃ τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ὁμάδος ἐν τῇ κατευθύνσει πρὸς Χανιά. ζ) Ὁ 6ος Λόχος τοῦ ΙΙ Τάγματος, ἐνισχυμένος διὰ πολυβόλων καὶ ὅλμων, νὰ καλύψῃ τὰς προσγειωθείσας δυνάμεις ἐκ νοτιοδυτικῶν καὶ βορειοδυτικῶν κατευθύνσεων, ἀπὸ τῆς θέσεως Κουκούλι πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτάς.

57. Ὁ ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας βομβαρδισμὸς καὶ πολυβολισμὸς τῶν ὑπὸ τῶν ταγμάτων τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας κατεχομένων θέσεων, ἦτο ἰδιαιτέρως σφοδρὸς εἰς τὰς θέσεις τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Πελώριον νέφος κονιορτοῦ, ὁρατὸν ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν χιλιομέτρων εἶχε σχηματισθῇ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου ἐκ τῶν ἐκρήξεων τῶν βομβῶν, ἀποκλεῖον τὴν παρατήρησιν. Ἡ περίμετρος τοῦ ἀεροδρομίου ἐβάλλετο ἰσχυρότατα, ἐνῶ ἀσθενέστερον καὶ κυρίως διὰ πυκνῶν πολυβολισμῶν προσεβάλλετο τὸ πεδίον προσγειώσεως τοῦ ἀεροδρομίου. Ἦτο προφανὲς ὅτι ἐπεδιώκετο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἵνα τὸ ἀεροδρόμιον μὴ καταστραφῇ, προβλεπομένης καὶ πραγματοποιηθείσης βραδύτερον τῆς χρησιμοποιήσεως αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἀερομεταφερομένων δυνάμεων καὶ ὑλικοῦ. Παρὰ τὸν σφοδρότατον βομβαρδισμόν, αἱ ἐκ τούτου ἀπώλειαι ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι, τοῦτο δὲ δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ κεκαλυμμένον καὶ ὀργανωμένον ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν θέσεων τῶν ἀμυνομένων.

58. Περὶ τὴν 0815 ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος τῆς 5ης Ταξιαρχίας τὸ Σύνταγμα 'Εφόδου, μεῖον ἥμισυ τάγμα, διὰ ὑπερπεντήκοντα ἀνεμοπλά-

(1) Σχεδιάγραμμα 2.

νων καὶ δι' ἀλεξιπτώτων. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ἀνεμοπλάνων προσεγειώθησαν εἰς τὴν κοίτην τοῦ Ταυρωνίτου. Ἡ θέσις αὕτη ἦτο λίαν πλεονεκτική, διότι ἦτο ἀπυρόβλητος ἐκ μέρους τοῦ α/α πυροβολικοῦ καὶ τοῦ πεδινοῦ τοιούτου τῶν Βρεττανῶν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνεμοδρομίαν των, τὰ ἀνεμοπλάνα ἀκολουθοῦντα πορείαν ἐκ Νότου πρὸς Βορρᾶν μὲ ἄξονα τὴν κοίτην τοῦ χειμάρρου ἐλαχίστην συνήντων ἀντίδρασιν ἐκ τοῦ α/α πυροβολικοῦ τῶν Βρεττανῶν. Τοῦτο συνέβαινε διότι τὸ πυροβολικὸν ἦτο γενικῶς προσηνατολισμένον πρὸς τὸ ἀεροδρόμιον καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν.

Πρὸς τούτοις, τὰς πρώτας προσγειώσεις ἐκάλυπτε καὶ ὁ πυκνὸς ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ κονιορτός, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποτυφλώσει τὰ παρατηρητήρια τοῦ Βρεττανικοῦ πυροβολικοῦ.

59. Ἡ προσγείωσις τῶν ἀνεμοπλάνων καὶ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἀρξαμένη τὴν 0815 τῆς 20-5-41, ἐπερατώθη περὶ τὴν 0915, ὁπότε ὁλόκληρον τὸ Σύνταγμα Ἐφόδου εἶχε θέσει πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Κρήτης ὡς κάτωθι ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς. (1)

Τὸ ΙΙ Τάγμα Ἐφόδου, εἰς περιοχὴν Ροπανιανά. Ἐκ τοῦ Τάγματος τούτου, ὁ 6ος Λόχος ἐνισχυμένος διὰ πολυβόλων καὶ μηχανημάτων συνοδείας ἐκινήθη πρὸς Δυσμὰς ἵνα καλύψῃ τὸ Σύνταγμα ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης δι' ἐπιθετικῶν ἀναγνωρίσεων. Ἡ Διοίκησις καὶ τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Συντάγματος ὡς καὶ τὸ ΙV Τάγμα (μεῖον 16ος Λόχος) μεταξὺ ΙΙ Τάγματος καὶ δυτικῆς ὄχθης Ταυρωνίτου παρὰ τὴν γέφυραν. Ἕτερα τμήματα ἐκινήθησαν πρὸς Κολυμπάρι καὶ νοτίως αὐτοῦ. Ὁ 3ος Λόχος, ἀποτελῶν τμῆμα τοῦ Ἀποσπάσματος Κὼχ, προσεγειώθη δι' ἀνεμοπλάνων παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ταυρωνίτου ἐν ἐπαφῇ σχεδὸν πρὸς τὰς θέσεις τοῦ Γ' Λόχου τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Τὸ Ἀπόσπασμα Μπράουν προσεγειώθη ἐντὸς τῆς κοίτης Ταυρωνίτου καὶ ἀμέσως νοτίως τῆς γεφύρας του, παρὰ τὰς θέσεις τοῦ Δ' Νεοζηλανδικοῦ Λόχου. Ὁ 16ος Λόχος καὶ μέρος τοῦ 11ου Λόχου προσεγειώθησαν εἰς περιοχὴν χωρίων Συρίλι καὶ Μουλέτε, παρὰ τὸν Ταυρωνίτην. Ἀπόσπασμα τοῦ 4ου Λόχου εἰς δύο κλιμάκια ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Κὼχ προσεγειώθησαν τὸ μὲν ἓν κλιμάκιον ἐπὶ τῶν νοτίως Ἁγίου Νικολάου ἀντερεισμάτων, τὸ δὲ ἕτερον μεταξὺ τῶν Α' καὶ Β' Λόχων καὶ τοῦ Λόχου Διοικήσεως τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Τμῆμα τοῦ 9ου Λόχου ἐρρίφθη ἐπί, καὶ νοτίως τῶν θέσεων τοῦ Β' Λόχου τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ὁ 11ος Λόχος ἐρρίφθη μεταξὺ τῶν 21ου, 22ου, 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, πλὴν μικροῦ τμήματος τούτου ριφθέντος ἐπὶ καὶ ἀνατολικῶς τοῦ 21ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ὁ 12ος Λόχος προσεγειώθη ἐπὶ τῶν θέσεων τῶν 21ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων. Τέλος ὁ 10ος Λόχος ἔπεσεν εἰς τὰς θέσεις τοῦ Νεοζηλανδικοῦ ἀποσπάσματος Μηχανικοῦ.

Περὶ τὴν 0930 προσεγειώθη ὁ Ὑποστράτηγος Μάϊντλ εἰς τὸν χῶρον τῶν μονάδων τοῦ Στρατηγείου του, δυτικῶς Ταυρωνίτου.

Ἡ ἀεροπορία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς ὑποστηρίξεως τῶν προσγειωθεισῶν δυνάμεων, ἐνῶ τὸ πυροβολικὸν τῆς ἀμύνης ἀντέδρα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸν ἀέρα κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων.

Ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πραγματοποιηθεῖσα ἀπὸ ἀέρος εἰσβολὴ τῶν Γερμανικῶν τμημάτων ἀφήρεσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν δυνατότητα πρωτοβουλίας τῆς Βρεττανικῆς Διοικήσεως, διότι τὰ Βρεττανικὰ τμήματα εὑρέθησαν περισσότερον ἐμπεπλεγμένα εἰς τὸν ἀγῶνα ἀφ' ἑνός, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος

(1) Σχεδιάγραμμα 2.

καὶ ἄλλων ρίψεων εἰς τὰς μὴ εἰσέτι προσβληθείσας μονάδας, αἵτινες οὕτω ἦσαν ὑποχρεωμέναι νὰ τελοῦν ἐν ἀναμονῇ εἰς τὰς θέσεις των. Ἐπὶ πλέον ὁ ἀντίπαλος διέθετε σημαντικὰς ἐφεδρείας, (ἕν καὶ ἥμισυ τάγμα), ἤδη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ δράσῃ ὅπου ἔκρινε τοῦτο ἀναγκαῖον. Ὁμοίως ἡ καταστροφὴ τοῦ ἰσχνοῦ ἄλλως τε ἐνσυρμάτου δικτύου διαβιβάσεων μεταξὺ τῶν Βρεττανικῶν μονάδων, ἀπεστέρησε τὰς Διοικήσεις τῶν τμημάτων καὶ τῆς Ταξιαρχίας τῶν μέσων διὰ τὴν ἔγκαιρον ἀπόκτησιν τῆς πληροφορίας καὶ τὸν ἀνάλογον συντονισμὸν τῶν προσπαθειῶν.

60. Εὐθὺς ὡς τὰ ἀνεμοπλάνα τοῦ Ἀποσπάσματος Μπράουν προσεγειώθησαν εἰς τὴν κοίτην τοῦ Ταυρωνίτου, ἐδέχθησαν πυκνὰ τὰ πυρὰ τοῦ Δ' Νεοζηλανδικοῦ Λόχου. Οἱ Γερμανοί, ἐξορμήσαντες ἐκ τῶν ἀνεμοπλάνων των, ἐπετέθησαν ἀμέσως κατὰ τῶν θέσεων τοῦ Λόχου καὶ δὴ κατὰ τῆς διμοιρίας τῆς γεφύρας. Κατὰ τὴν ἐξόρμησιν ταύτην, ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἀποσπάσματος ἐφονεύθη. Μετὰ βραχὺν καὶ σκληρὸν ἀγῶνα, ἡ γέφυρα κατελήφθη καὶ ἡ ἀμυνομένη αὐτῆς Νεοζηλανδικὴ διμοιρία ὑπεχώρησε εἰς ὠργανωμένας θέσεις, περὶ τὰ 500 μέτρα ἀνατολικώτερον, ὁπόθεν ἐξηκολούθει μαχομένη. Τὰ Γερμανικὰ τμήματα τοῦ Ἀποσπάσματος, ὑπερβάντα τὴν γέφυραν, ἐγκατεστάθησαν περὶ τὴν 0900 ἐν προγεφυρώματι ἀνατολικώτερον ταύτης. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς τὸ Ἀπόσπασμα ἀφ' ἑνὸς μὲν προσέβαλλε πλευρικῶς τοὺς Γ' καὶ Δ' Νεοζηλανδικοὺς Λόχους διὰ τῶν πυρῶν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ συνεκέντρου τὴν κυρίαν προσπάθειάν του κατὰ τοῦ ὑψώματος 107.

Τὸ ἀνατολικὸν κλιμάκιον τοῦ Ἀποσπάσματος Κώχ, ὑποστὰν σοβαρὰς ἀπωλείας ὑπὸ τῶν Α' καὶ Β' Λόχων, ἀπώλεσε τὴν ἐπιθετικήν του ἰσχὺν καὶ δὲν κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὸ 107 ὡς ἡ ἀποστολή του, ὠργάνωσεν ὅμως ἑστίαν πυρὸς διὰ τῆς ὁποίας παρηνώχλει τὸ ἐσωτερικὸν τῆς τοποθεσίας καὶ ἀπεμόνωσε τὸν Λόχον Διοικήσεως, ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ τάγματος.

Τὸ νότιον κλιμάκιον τοῦ Ἀποσπάσματος Κώχ, προσβληθὲν διὰ δραστικῶν πυρῶν τοῦ Β' Νεοζηλανδικοῦ Λόχου, προσεπάθει διολισθαῖνον νὰ ἑνωθῇ μετὰ τῶν εἰς Ταυρωνίτην δυνάμεων.

Τὸ προσγειωθὲν βορείως γεφύρας Ταυρωνίτου τμῆμα τοῦ Ἀποσπάσματος (3ος Λόχος), ἐλάχιστα ἠνωχλήθη κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνεμοπλάνων προσγείωσιν του καὶ ἀνέλαβε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ λόχου τοῦ ἀεροδρομίου, ἐντείνον τὰς προσπαθείας του ἵνα ἐκτοπίσῃ τοῦτον.

Τὰ τμήματα τοῦ ΙΙΙ Τάγματος Ἐφόδου, ἐμπεσόντα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Μάλεμε καὶ τῶν 21ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, ὡς καὶ τοῦ ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, ὑφίστατο μεγάλην φθοράν, ὑποκείμενα εἰς τὰ πυρὰ τῶν ἀμυνομένων καὶ τὰς προσβολὰς ἰσχυρῶν περιπόλων αὐτῶν πρὶν ἢ προλάβωσι νὰ ἀναλάβωσι τὸν δι' ἀλεξιπτώτων ριπτόμενον ὁπλισμόν των καὶ συγκεντρωθῶσιν εἰς ὀργανικὰ τμήματα. Οἱ εἰς τὸ χωρίον Μάλεμε πεσόντες ἀλεξιπτωτισταί, προσεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Λόχου Διοικήσεως τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου παντὸς φύλου καὶ ἡλικίας, ἐπιτιθεμένων ἐναντίον των διὰ πρωτογόνων μέσων, ὑπέστησαν δὲ σοβαρὰς ἀπωλείας.

Τὰ δυτικῶς τοῦ Ταυρωνίτου προσγειωθέντα τμήματα, ἤτοι τὸ ΙΙ Τάγμα Ἐφόδου (μεῖον 6ος Λόχος), αἱ μονάδες Στρατηγείου τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου καὶ τὸ ΙV Τάγμα Ἐφόδου (μεῖον 6ος Λόχος), προσεγειώθησαν ἄνευ ἀπωλειῶν.

61. Ὁ Διοικητὴς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπώλεσε τὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν λόχων του, καθ' ὅσον τὸ τηλεφωνικὸν δίκτυον κατεστράφη ἐν μέρει ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν καὶ ἡ καταστροφή του ὡλοκληρώθη ὑπὸ

τῶν ριφθέντων Γερμανικῶν τμημάτων. Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν λόχων διεξήγετο δι᾽ ἀγγελιαφόρων λίαν δυσχερῶς, λόγῳ τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς τοποθεσίας ἐχθρικῶν πυρῶν καὶ τῆς συνεχοῦς δράσεως τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Ὁ μετὰ τοῦ Λόχου Διοικήσεως σύνδεσμος δὲν ἐπετυγχάνετο οὔτε καὶ διὰ ἀγγελιοφόρων, δι᾽ ὃ ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἠγνόει τὰ κατὰ τὸν Λόχον τοῦτον.

Ὁμοίως μέχρι τῆς 1000 διεκόπη ὁ μετὰ τῆς Ταξιαρχίας δι᾽ ἀσυρμάτου σύνδεσμος, λόγῳ βλάβης αὐτοῦ.

Λόγῳ τῆς ἐλλείψεως συνδέσμου μετὰ τῶν τμημάτων του, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος δὲν ἠδύνατο νὰ λαμβάνῃ ἐγκαίρως γνῶσιν τῆς καταστάσεως αὐτῶν καὶ σαφῆ εἰκόνα τῆς τακτικῆς καταστάσεως εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ Τάγματός του. Ὁμοίως ἐστερεῖτο πληροφοριῶν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν γειτονικῶν μονάδων τῆς Ταξιαρχίας.

Εἰς τὰς ζώνας τῶν 21ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, δραστηρία καὶ ἀποτελεσματικὴ δρᾶσις ἰσχυρῶν περιπόλων ἐξεκαθάριζε τοὺς ριφθέντας εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ταγμάτων τούτων ἀλεξιπτωτιστάς.

Τοῦτ᾽ αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς τὴν ζώνην τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Ἀποσπάσματος Μηχανικοῦ.

Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, δὲν ἐσημείου δρᾶσιν τινὰ δεδομένου ὅτι εἰς τὴν ζώνην αὐτοῦ δὲν ἐσημειώθησαν ρίψεις.

Ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Ταξιαρχίας, ἐκ τοῦ παρὰ τὸν Πλατανιὰν Στρατηγείου του, ἐλλείψει μέσων διαβιβάσεων, μόνον διὰ τῆς παρατηρήσεως ἠδύναντο μέχρι τῆς 1000 νὰ λαμβάνῃ γνῶσιν τῆς καταστάσεως. Ἀντελαμβάνετο εὐνοϊκὴν τὴν ἐξέλιξιν τῆς μάχης εἰς τὰς περιοχὰς τῶν 21ου καὶ 23ου Ταγμάτων καὶ τοῦ Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, ἠγνόει ὅμως τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ζώνην τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἥτις ἀπετέλει τὸν ζωτικὸν χῶρον τῆς Ταξιαρχίας του.

Δι᾽ ὃ εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν προέβη διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

62. Ὅτε περὶ τὴν 0930 προσεγειώθη εἰς τὴν δυτικῶς Ταυρωνίτου περιοχὴν ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, ἀντελήφθη α) ὅτι εἷς Γερμανικὸς σφὴν εἶχε σχηματισθῆ εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ἀντιπάλου, καταληφθείσης τῆς γεφύρας ὑπὸ τοῦ Ἀποσπάσματος Μπράουν β) ὅτι τὸ ἀπόσπασμα Κὼχ δὲν ἠδυνήθη νὰ καταλάβῃ τὸ ὕψωμα 107 γ) ὅτι τὸ ΙΙΙ Τάγμα ἐτέλει ἐν ἀποσυνθέσει δ) ὅτι τὰ Βρεττανικὰ τμήματα ἦσαν ἐμπεπλεγμένα πανταχοῦ.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων, ἀπεφάσισε νὰ ἀφήσῃ ὡς εἶχον τὰ ἐμπεπλεγμένα τμήματά του, νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ σχηματισθὲν μικρὸν προγεφύρωμα καὶ ἐνισχύων τοῦτο, νὰ ἐπιτεθῇ πρὸς κατάληψιν τοῦ ὑψώματος 107 καὶ νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἐνέργειαν ταύτην διὰ μιᾶς ὑπερκερωτικῆς ἐνεργείας ἀπὸ Νότου κατὰ τῶν θέσεων τοῦ ὑψώματος 107.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω, διέταξεν ἵνα : α) Ὁ 8ος, 13ος, 14ος καὶ 15ος Λόχοι τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Gerike (Γκαίρικε) ἐπιτεθῶσιν ἑκατέρωθεν τῆς γεφύρας Ταυρωνίτου πρὸς Ἀνατολάς, ἵνα διευρύνουν τὸ προγεφύρωμα Μπράουν καὶ καταλάβουν τὸ ὕψωμα 107. β) Οἱ 5ος καὶ 7ος Λόχοι ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Stentzler (Στέντζλερ) νὰ κινηθοῦν καὶ διαβοῦν τὸν Ταυρωνίτην νοτίως τῶν θέσεων τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἐκεῖθεν δὲ στρεφόμενοι πρὸς Βορρᾶν, νὰ καταλάβουν τὰ νοτιοανατολικῶς τοῦ ὑψώματος 107 ὑψώματα, ὥστε νὰ ὑποβοηθηθῇ ἡ ἐκ τοῦ προγεφυρώματος ἐπίθεσις δι᾽ ἀπειλῆς τῶν ἀμυνομένων καὶ ἀπὸ Νότου.

63. Συνεχιζομένου τοῦ ἀγῶνος, περὶ τὴν 1000 τὰ ἀπομείναντα ἐν τῇ ζώνῃ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος α/α πυροβόλα ἐσίγησαν, ἐλλείψει πυρομαχικῶν. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Λόχου τοῦ ἀεροδρομίου, ὁμάδες ἀλεξιπτωτιστῶν διεισέδυσαν καὶ ἀπέκοψαν τὸν σύνδεσμον μεταξὺ τῶν διμοιριῶν τοῦ λόχου, αἵτινες ὅμως ἐσυνέχισαν τὸν ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν 1000, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἠδυνήθη νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῆς Ταξιαρχίας του διὰ τοῦ ἀσυρμάτου καὶ ἐζήτησε βολὴν πυροβολικοῦ κατὰ τῶν δυτικῶς Ταυρωνίτου Γερμανικῶν θέσεων προσγειώσεως, ἐπίσης ἀνέφερεν ὅτι στερεῖται ἐπαφῆς μὲ τὸν Λόχον Διοικήσεώς του καὶ ἐζήτησεν παρὰ τῆς Ταξιαρχίας ἵνα εἰδοποιηθῇ ὁ λόχος οὗτος καὶ τῷ ἀποστείλῃ ἐνισχύσεις.

Ἡ ζητηθεῖσα βολὴ ἐξετελέσθη τὴν 1030. Ἤδη ὅμως ὁ ὄγκος τῶν Γερμανικῶν τμημάτων εἶχε μετακινηθῇ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκτελεσθεισῶν ἀνωτέρω ἀποστολῶν του. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Ὑποστράτηγος Μάϊντλ ἐτραυματίσθη, ἐξηκολούθησεν ὅμως νὰ διοικῇ καὶ νὰ διευθύνῃ τὸν ἀγῶνα τῆς μονάδος του.

Περὶ τὴν 1100, οἱ Γερμανοὶ διηύρυνον τὸ προγεφύρωμά των πρὸς τὸ ὕψωμα 107, προωθηθέντες περὶ τὰ 1000 μέτρα βορειοδυτικῶς τούτου. Ἀποτέλεσμα τῆς νέας ταύτης διεισδύσεως ἦτο ὅτι οἱ Γ' καὶ Δ' Λόχοι ὑφίσταντο δραστικώτερα τὰ ἐκ τοῦ προγεφυρώματος πυρά. Παρὰ τοῦτο, ἡ ἄμυνα τῶν διμοιριῶν καὶ τῶν ὁμάδων τῶν λόχων τούτων ἐσυνεχίζοντο. Οἱ λόχοι Α καὶ Β παρέμενον σχεδὸν ἄθικτοι καὶ εἰς ἄμεσον σύνδεσμον μετὰ τῆς Διοικήσεως τοῦ Τάγματος.

Ἀπὸ τῆς 1200, τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀρχίζει νὰ ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῆς εἰσόδου εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀποσπάσματος Στέντζλερ. Αἱ θέσεις τοῦ Τάγματος βάλλονται ὑπὸ πυρῶν πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων ἐκ θέσεων δυτικῶς Ταυρωνίτου. Ὁ Δ' Λόχος ὑφίσταται ἰσχυρὰν πίεσιν ἐφ' ὅλου τοῦ μετώπου του. Ἀπὸ τῆς 1400, τὸ Ἀπόσπασμα Στέντζλερ καταλαμβάνει τὴν Βλαχερνίτισαν περὶ τὸ χιλιόμετρον νοτίως τοῦ ὑψώματος 107 καὶ προχωροῦν πρὸς Βορειοανατολάς, ἄρχεται νὰ παρενοχλῇ τοὺς Α' καὶ Β' Νεοζηλανδικοὺς Λόχους ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης.

64. Ἀπὸ τῆς 0815, τόσον τὸ 21ον, ὅσον καὶ τὸ 23ον Νεοζηλανδικὰ Τάγματα, καθὼς καὶ τὸ Ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, ἐνήργουν δι' ἰσχυρῶν περιπόλων ἐκκαθαρίσεις ὁμάδων ἀλεξιπτωτιστῶν τοῦ III Τάγματος καὶ ἦσαν κύρια τῆς καταστάσεως ἐν τῇ περιοχῇ των.

Τὸ III Τάγμα τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, περὶ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας εἶχεν ἀπολέσει τὰ δύο τρίτα τῆς δυνάμεώς του. Ὑπὸ μόνου τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Ἀποσπάσματος Μηχανικοῦ, 112 ἀλεξιπτωτισταὶ ἐκ τοῦ Τάγματος τούτου εἶχον φονευθῆ. Οἱ ἐναπομείναντες ἄνδρες τοῦ Τάγματος προσεπάθουν νὰ διαφύγουν πρὸς Ταυρωνίτην.

Περὶ τὴν 1200, ἓν ἀνεμοπλάνον καὶ ἓν μεταγωγικὸν ἀεροπλάνον ἐπεχείρησαν νὰ ρίψουν καὶ ἀποβιβάσουν τοὺς μαχητάς των παρὰ τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Ἀμφότερα ὅμως τὰ ἀεροσκάφη κατερρίφθησαν εἰς τὰ ἀβαθῆ τῆς ἀκτῆς καὶ τὰ πληρώματά των ἠχμαλωτίσθησαν.

65. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὁ Δ' Λόχος συνεπτύχθη περὶ τὴν 1500 ἀνατολικώτερον, ἵνα συνεχίσῃ τὴν ἄμυνάν του ἀπὸ εὐνοϊκωτέρας θέσεις καὶ ἰδίως ἵνα ἀπαλλαγῇ ἐκ τῶν πλευρικῶν πυρῶν τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ προγεφυρώματος καὶ ἀνακουφισθῇ ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν βαρέων ὅπλων δι' ὧν προσεβάλλετο. Τὴν 1550, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἀνέφερεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν του ἐπιδείνωσιν τῆς καταστάσεως καὶ ἀπώλειαν ἐδάφους ἐκ τοῦ ἀρι-

στεροῦ (Δυσμῶν) ἀλλὰ ἐπίστευεν ὅτι ἦτο εἰσέτι κύριος τῆς καταστάσεως καὶ ἐζήτει καὶ πάλιν τὴν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Λόχου Διοικήσεώς του, μέσῳ τῆς Ταξιαρχίας, πρὸς ἐνίσχυσίν του ὑπὸ τοῦ Λόχου τούτου.

Περὶ τὴν 1600, ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἤρξατο βαλλόμενος δι' ὅλμων ἐκ τοῦ προγεφυρώματος, ὡς ἐκ τούτου ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἠναγκάσθη νὰ μεταφέρῃ τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς του εἰς τὰς θέσεις τοῦ Β' Λόχου του, ὅπερ καὶ ἀνέφερεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν. Συγχρόνως ἐζήτει καὶ πάλιν ἵνα εἰδοποιηθῇ ὁ Λόχος Διοικήσεώς του καὶ τῷ ἀποστείλῃ ἐνισχύσεις, δεδομένου ὅτι ὁ ἴδιος ἐξηκολούθει νὰ μὴ ἔχῃ ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ. Ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ἡ ἐκ Ταυρωνίτη πίεσις ηὔξανε συνεχῶς καὶ ὅτι ἤρξατο ἐκδηλουμένη τοιαύτη καὶ ἀπὸ Νότου, ἐζήτησε τὴν 1700 παρὰ τῆς Ταξιαρχίας τὴν ἐπέμβασιν αὐτῆς, διὰ τῆς ἐνεργείας ἀντεπιθέσεως ὑπὸ τοῦ 23ου Τάγματος, ὡς προεβλέπετο ὑπὸ τοῦ σχεδίου ἀμύνης.

Εἰς τὴν αἴτησίν του ταύτην, ἡ Ταξιαρχία τοῦ ἐγνώρισεν ὅτι τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἦτο ἐμπεπλεγμένον εἰς μάχην ἐναντίον ἀλεξιπτωτιστῶν ἐν τῇ ζώνῃ του. Τότε ὁ Διοικητὴς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἀνέφερεν ὅτι θὰ ἐνήργει ἀντεπίθεσιν διὰ τῶν δύο ἁρμάτων μάχης καὶ διμοιρίας πεζικοῦ. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀντεπιθέσεως, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος διέταξε τὸν Δ' Λόχον νὰ διαθέσῃ τὴν ἀριστεράν του διμοιρίαν καὶ τὰ ἅρματά μάχης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐνεργείας ταύτης. Τὴν 1715 ἐξώρμησαν τὰ δύο ἅρματά μάχης, ἀκολουθούμενα ὑπὸ τῆς ἀριστερᾶς διμοιρίας τοῦ Γ' Λόχου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐξορμήσεως, ἓν ἐκ τῶν ἁρμάτων ἐπέστρεψε, διαπιστωθέντος ὅτι ἐστερεῖτο καταλλήλων πυρομαχικῶν, καὶ ὅτι ὁ πυργίσκος του δὲν περιεστρέφετο καλῶς. Ἡ ἀντεπίθεσις ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τῆς διμοιρίας καὶ τοῦ ἑτέρου ἅρματος. Τὸ μικρὸν αὐτὸ συγκρότημα, βάλλον καὶ βαλλόμενον ρίπτεται νοτίως τῆς γεφύρας, ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ Ταυρωνίτου, διέρχεται ὑπὸ τὰ τόξα τῆς γεφύρας καὶ προχωρεῖ περὶ τὰ 200 μέτρα βορείως αὐτῆς. Ἐκεῖ τὸ ἅρμα ἀνετράπη λόγῳ τῆς ἀνωμάλου κοίτης τοῦ χειμάρρου, ὁ πυργίσκος του ἠχρηστεύθη τὸ δὲ πλήρωμα τὸ ἐγκατέλειψε καὶ ἡνώθη μετὰ τῆς διμοιρίας. Ἡ διμοιρία ἄνευ προστασίας πλέον, βαλλομένη πανταχόθεν ἐτράπη πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ τοὺς ἐννέα διασωθέντας ὁπλίτας της, ὅλους τραυματίας. Ἡ ἀντεπίθεσις ἀπέτυχε καὶ μία διμοιρία καὶ τὰ δύο ἅρματα ἀπωλέσθησαν.

66. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος μετὰ τὴν 1800 ἀνέφερεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν περὶ τῆς ἀποτυχίας καὶ ἐζήτησε καὶ πάλιν ἀντεπίθεσιν ὑπὸ τοῦ 23ου Τάγματος. Ἡ Ταξιαρχία τῷ ἐγνώρισεν ὅτι θ' ἀποστείλῃ πρὸς ἐνίσχυσιν του ἀνὰ ἕνα λόχον ἐκ τῶν 23ου καὶ 28ου Ταγμάτων της. Βραδύτερον ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἀναφέρει ὅτι θὰ συμπτυχθῇ πρὸς τὰς θέσεις τοῦ Β' Λόχου, ἡ δὲ Ταξιαρχία δὲν ἀπαγορεύει τοῦτο, ἐπαφιεμένη εἰς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ.

Κατόπιν τούτου, μεταξὺ 1800 καὶ 1900 ὁ Διοικητὴς τοῦ 22ου Τάγματος ἀποστέλλει πρὸς τοὺς λόχους του δι' ἀγγελιοφόρων διαταγὴν συμπτύξεως καὶ οἱ μὲν Α' καὶ Β' Λόχοι ἔλαβον τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀλλὰ εἰς τοὺς Γ', Δ' καὶ Λόχου Διοικήσεως δὲν ἔφθασε ποτέ. Ὁ Α' Λόχος, συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν συνεπτύχθη πρὸς τὸν Β' τοιοῦτον καὶ οὕτω τὸ ζωτικὸν σημεῖον τοῦ Τάγματος ἤτοι τὸ ὕψωμα 107 ἐγκατελείφθη ἄνευ τμημάτων.

Τμήματα τοῦ Γ' Λόχου ἐξηκολούθουν μαχόμενα ἐπὶ τῆς νοτίας καὶ ἀνατολικῆς παρυφῆς τοῦ ἀεροδρομίου.

Ὁ Λόχος Δ' εἶχε καὶ αὐτὸς σὺν τῷ χρόνῳ ὑποστῇ μεγάλας ἀπωλείας, ἑκάστης διμοιρίας του ἀριθμούσης δεκάδα ἢ δεκαπεντάδα ἀνδρῶν, ἀλλὰ ἐσυνέχιζεν τὸν ἀγῶνα.

67. Ὡς πρὸς τοὺς Γερμανούς, ἡ κατάστασις εἶχε διαμορφωθῆ ὡς κάτωθι :

Ὁ 2ος Λόχος τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου ὑπὸ μορφὴν περιπόλων ἐκινήθη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς διαφόρους θέσεις ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου, δημιουργῶν ἐπικαίρους ἑστίας πυρός, μέχρι καὶ τῆς ἀνατολικῆς παρυφῆς, ἦτο ὅμως λίαν ἐξησθενημένος ἐκ τῶν ἀπωλειῶν καὶ τῆς ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἀγῶνος κοπώσεως. Τμήματα τῶν 5ου καὶ 7ου Λόχων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς νοτίας κλιτεῖς τοῦ ὑψώματος 107 καὶ μικραὶ ὁμάδες διεισέδυσαν μεταξὺ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ Δ' Λόχου. Ὁμοίως ἐκ τοῦ προγεφυρώματος ἔχουν προωθηθῆ μικρὰ τμήματα ἐπὶ τῶν βορείων κλιτύων τοῦ 107 καὶ πρὸς Ἀνατολάς. Ἅπαντα ὅμως τὰ Γερμανικὰ ταῦτα τμήματα, ἐστεροῦντο ἐπιθετικῆς ἰσχύος λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπῆρχε συντονισμὸς προσπαθειῶν ἐλλείψει μέσων διαβιβάσεων καὶ κυρίως λόγῳ ἀπωλειῶν καὶ κοπώσεως ἐκ τοῦ πολυώρου ἀγῶνος.

Ὁ Ὑποστράτηγος Μάϊντλ, ἂν καὶ διέθεσε πάσας τὰς δυνάμεις του, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου καὶ τοῦ ὑψώματος 107.

Οἱ Βρεττανοὶ ἀφ' ἑτέρου, εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην εἰς οὐδεμίαν ἐκδήλωσιν ἐνεργοῦ ἀντιδράσεως προέβησαν ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ταξιαρχίας, πλὴν τῆς ἀποστολῆς τῶν λόχων ἐνισχύσεως εἰς τὸ 22ον Τάγμα.

68. Περὶ τὴν 2200 ἀφίχθη εἰς τὰς θέσεις τοῦ Β' Λόχου τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὁ ἀποσταλεὶς πρὸς ἐνίσχυσιν Α' Λόχος τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ἅμα τῇ ἀφίξει του οὗτος διετάχθη ἵνα ἐγκατασταθῇ ἀμυντικῶς ἐπὶ τοῦ ὑψώματος 107. Οἱ Γερμανοί, ἀντιληφθέντες κίνησιν ἐπὶ τοῦ λόφου ἔβαλλον ἀμέσως κατ' αὐτοῦ, προξενήσαντες ἀρκετὰς ἀπωλείας. Ἡ ἐγκατάστασις ὅμως τοῦ Λόχου ἐπραγματοποιήθη.

Ἤδη ὁ Διοικητὴς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, εἶχε σχηματίσει τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως ὡς ἑξῆς :

Οἱ Γ' καὶ Δ' Λόχοι του εἶχον συντριβῆ καὶ αἱ θέσεις των κατείχοντο ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ (τοῦτο δὲν ἦτο ἀκριβὲς διὰ τὴν ὥραν ἐκείνην). Τὰ πολυβόλα, τὸ πυροβολικὸν καὶ τὰ ἅρματα μάχης, εἶχον ἀπολεσθῆ ἢ σιγήσει ἢ καταστραφῆ.

Ἀνεμένετο εἰς εἰσέτι λόχος ἐνισχύσεως, ὅστις ἔδει ἤδη νὰ εἶχεν ἀφιχθῆ. Σύνδεσμος μετὰ τῆς Ταξιαρχίας δὲν ὑφίστατο. Αἱ θέσεις τῶν Α' καὶ Β' Λόχων καὶ τῆς Διοικήσεως τοῦ Τάγματος, ὑπέκειντο τοῦ ὑψώματος 107 τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ κρατηθῇ ἐν περιπτώσει Γερμανικῆς ἐπιθέσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ, αἱ θέσεις αὗται θὰ κατεκλύζοντο τὴν πρωΐαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, χωρὶς οἱ Λόχοι νὰ δύνανται νὰ μετακινηθῶσιν ἐκεῖθεν.

Βάσει τῶν στοιχείων τούτων, ἀπεφάσισε νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ὑψώματος 107 καὶ ὁλοκλήρου τῆς ζώνης τοῦ Τάγματός του, συμπτυσσόμενος διὰ Ξαμμουδοχῶρι πρὸς τὰς θέσεις μεταξὺ 21ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων. Τὴν σύμπτυξιν θὰ ἐκάλυπτεν ὁ ἐπὶ τοῦ 107 ταχθεὶς λόχος τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἀποσυρόμενος τελευταῖος. Ἀπέστειλεν ὅθεν τὰς σχετικὰς διαταγὰς συμπτύξεως, αἵτινες ὑπὸ μόνων τῶν Α' καὶ Β' Λόχων του ἐλήφθησαν ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ λόχου τοῦ 23ου.

Ἡ σύμπτυξις ἤρξατο περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ μετὰ δίωρον, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ὅστις μετὰ τῶν τελευταίων τμημάτων κατῆλθεν εἰς Ξαμμουδοχῶρι, εἰδοποίησε τὸν Α' Λόχον τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποσυρθῇ ἐκ τοῦ ὑψώματος 107, ὅπερ καὶ ἐγένετο, τοῦ λόχου συμπτυχθέντος πρὸς τὸ Τάγμα του.

Εἰς τὸ Ξαμμουδοχῶρι, μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις αἵτινες ἐπεβράδυνον

τὴν ἄφιξίν του, ἐγίνετο καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἀποσταλεὶς λόχος ἐνισχύσεως. Ὁ Διοικητὴς τοῦ λόχου συνήντησεν ἐνταῦθα τὸν Διοικητὴν τοῦ τάγματος καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν διαρρεόντων τμημάτων του, ἐκινήθη πρὸς τὰς θέσεις τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

69. Τὰ τμήματα τῶν Γ' καὶ Δ' Νεοζηλανδικῶν Λόχων παρέμενον εἰς τὰς θέσεις των, ἀνεμεμιγμένα μετὰ Γερμανικῶν τμημάτων, οἱ δὲ Διοικηταὶ τῶν λόχων τούτων ἀνέμενον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ συμμεθέξωσιν εἰς ἀντεπίθεσιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τοποθεσίας, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τούτων βεβαία. (1)

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Δ' Λόχου ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρήσῃ ἐκ τῶν θέσεών του μόνον, ὅταν κατόπιν ἀποστολῆς συνδέσμων ἐπείσθη ὅτι τὸ τάγμα εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν τοποθεσίαν του, ἤτοι μετὰ τὴν 0200 τῆς 21-5-41.

Ὁμοίως ὁ Διοικητὴς τοῦ Γ' Λόχου, κατόπιν ἀποστολῆς συνδέσμων οἵτινες δὲν ἀνεῦρον τὸ τάγμα εἰς τὴν θέσιν του, διέταξε τὴν σύμπτυξιν τοῦ λόχου του, ἥτις ἤρξατο τὴν 0420 τῆς 21-5-41. (1)

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐνήργησε καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ Λόχου Διοικήσεως, πεισθεὶς καὶ αὐτὸς κατόπιν ἀποστολῆς συνδέσμου ὅτι τὰ τμήματα τοῦ ὑψώματος 107 εἶχον ἀποσυρθῆ μετὰ τῆς Διοικήσεως τοῦ Τάγματος. (2)

Τὰ τμήματα τῶν τριῶν τούτων λόχων συνηντήθησαν τὴν πρωΐαν τῆς 21-5-41 πλησίον τῶν θέσεων (2) τοῦ 21ου Τάγματος. Ἅπαντα τὰ ἐντὸς τῆς ζώνης τοῦ 22ου Τάγματος πυροβόλα καὶ τὸ ὑλικὸν τῶν δύο διμοιριῶν πολυβόλων ἐγκατελείφθησαν. Ὁμοίως ἐγκατελείφθησαν ἐν καλῇ καταστάσει καὶ αὐτοκίνητα τῆς ἀεροπορίας, ἅτινα ἐξυπηρέτουν τὸ προσωπικὸν τοῦ ἀεροδρομίου.

Τὸ σύνολον τῶν συμπτυχθεισῶν δυνάμεων ἐκ τῆς ζώνης τοῦ Τάγματος ἀνήρχετο εἰς 550 ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας. Πολλοὶ ἐκ τούτων ἀνῆκον εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ ἀεροδρομίου καὶ εἰς τὰς ἐν τῇ ζώνῃ τοῦ Τάγματος τεταγμένα στοιχεῖα πυροβολικοῦ καὶ ἁρμάτων.

Οὕτω, τὸ ὕψωμα 107 καὶ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε, ἤτοι ὁ ζωτικὸς χῶρος ὁλοκλήρου τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ζωτικῶν σημείων τῶν δυνάμεων Κρήτης, ἐγκατελείφθη.

Τὰ Γερμανικὰ τμήματα τοῦ προγεφυρώματος Ταυρωνίτου ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Γκέρικε προωθήθησαν ὑπὸ μορφὴν περιπόλων μέχρι τῆς ἀνατολικῆς παρυφῆς τοῦ ἀεροδρομίου, τὸ δὲ ἀπόσπασμα ἐλιγμοῦ τοῦ Ταγματάρχου Στέλντζερ ἐκ Νότου, κατέλαβε θέσεις μεταξὺ τοῦ ὑψώματος 107 καὶ τοῦ νοτιοανατολικῶς τούτου ὑψώματος.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης, οἱ Γερμανοὶ ἀνεδιοργανώθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν, ἀναμένοντες ἀντεπίθεσιν (3), ἐνῷ διὰ μέσου αὐτῶν διωλίσθαινον τὰ τελευταῖα τμήματα τῶν προκεχωρημένων λόχων καὶ τοῦ Λόχου Διοικήσεως τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. (4)

70. Ἀπὸ τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως ἀμέσως νοτίως Πλατανιά, τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀντελήφθη τὴν δι' ἀνεμοπτέρων καὶ ἀλεξιπτωτιστῶν προσβολὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ ἀνέφερεν εἰς τὴν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν. Ὀλίγον μετὰ τὴν 0900, ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἐπληροφορεῖτο παρὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγ-

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 118-120.
(2) New Zealand Official History. Σελ. 118-120.
(3) Ἐπίσημος Νεοζηλανδικὴ Ἱστορία. Τόμος Κρήτης. Σελ. 154.
(4) Σχεδιάγραμμα 3.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΖΩΝΗ 4ης ΚΑΙ 10ης Ν.Ζ. ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΝ ΤΗΝ ΠΡΩΪΑΝ 20ης ΜΑΪΟΥ 1941

Βρεττανικαὶ μονάδες

Περιοχαὶ πραγματοποιηθεισῶν Γερμανικῶν ρίψεων

Ὁμάδες πολιτῶν ἐν ἀναπτύξει

Ὁμάδες πολιτῶν συγκεντρωμένες

Ἑλληνικαὶ μονάδες

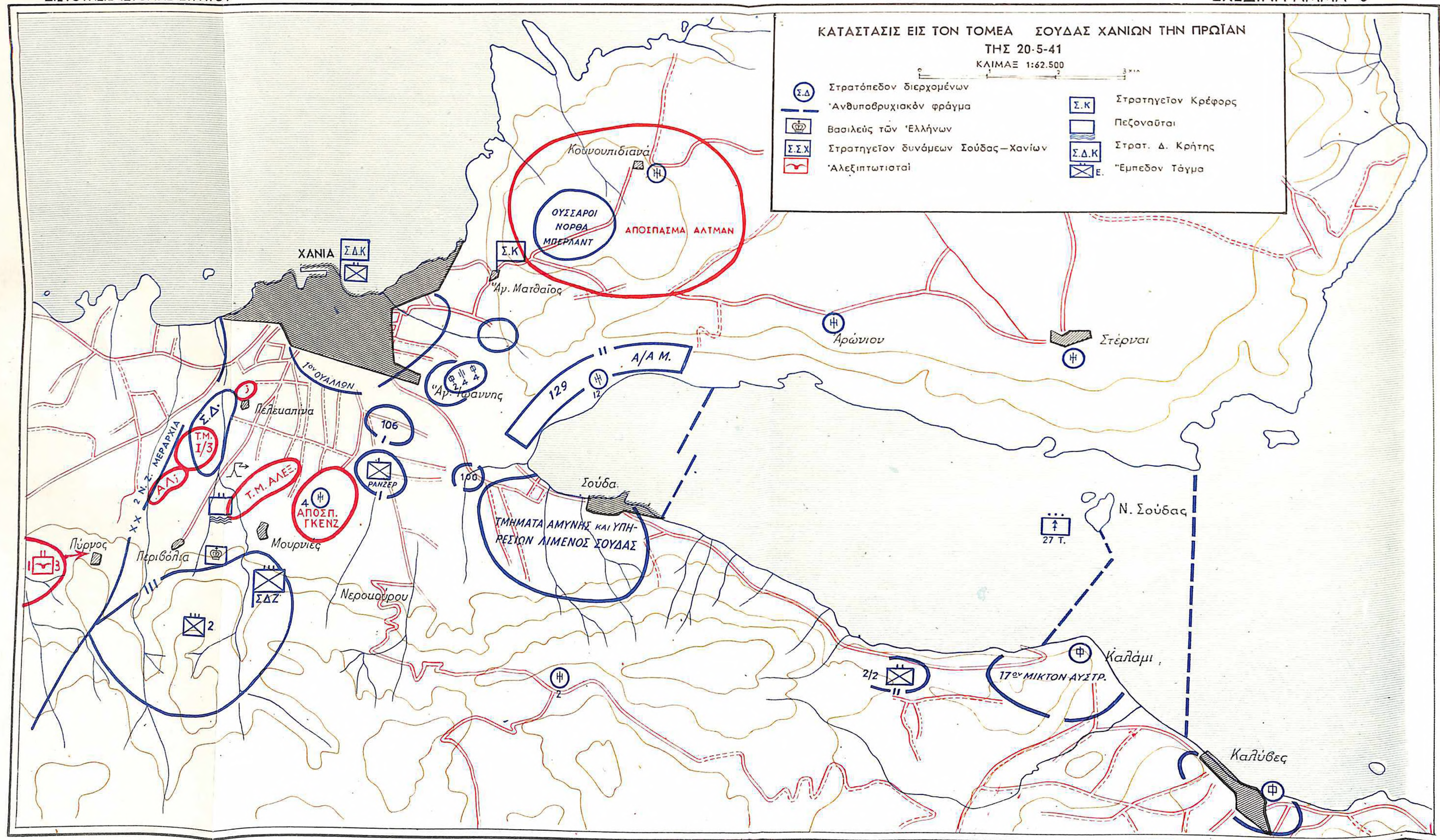
Πεζόμαχον ἀπόσπασμα Μεραρχιακοῦ ἱππικοῦ Ταγ/ρχου Ράσσελ

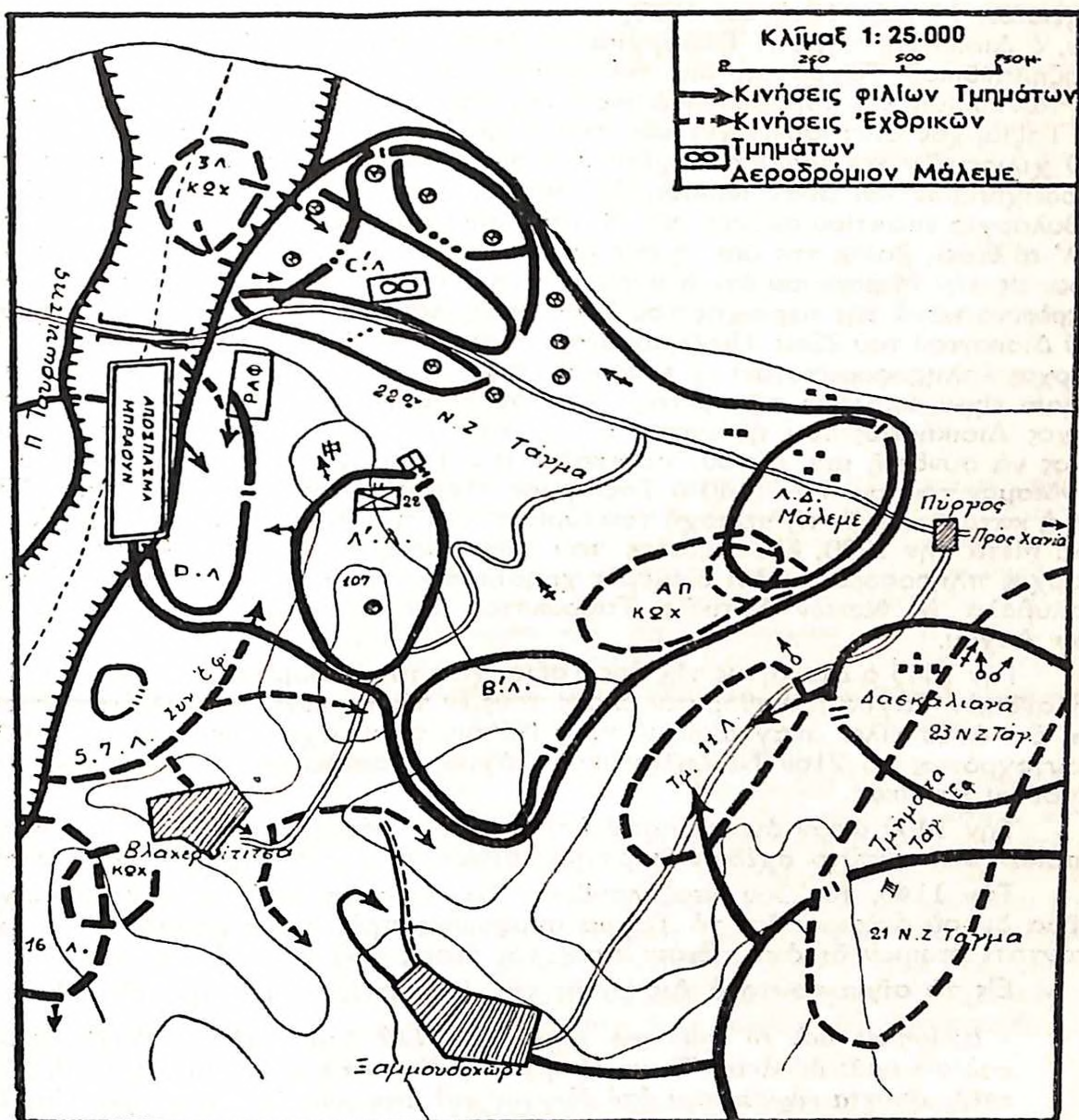
Μονὰς Μηχανικοῦ Ἀλεξιπτωτιστῶν

Α/Α Λόχος Πολυβόλων Ἀλεξιπτωτιστῶν

Ν. Θεόδωροι
Πλατανιάς
Άγ. Μαρίνα
5Ν.Ζ.
28 5Ν.Ζ
Σταλός
Άγ. Ιωάννης
Μ 10ΝΖ
Γαλατάς
Λ. Ερειπίων Αντερισμού Ερειπίων
Δάρατσος
7Γ.Ν
6ΧΕ
Γαλατάς
4ΝΖ
18 4ΝΖ
20 10ΝΖ
Άπιρα
Πρός Χανιά
ΝΖ
19 4ΝΖ
Λόφος Νεκροταφείου
Μονοδένδρι 259
Πατελάρι
Κυρτομάδος
Φυλακαί
Γαλαριά
Περιβόλια
Ύδραγ
Αγυιά
8Σ.Π.
Βαρύπετρον
Αλικιανός
Τομεύς Νεοζηλανδ. Μεραρχίας
Τομεύς Σούδας Χανίων

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Σχεδ. 3. Τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καὶ ἡ Γερμανικὴ ἀερεπίθεσις τὴν 20–9–41.

ματος, ὅτι ἀλεξιπτωτισταὶ προσγειοῦνται μεταξὺ 23ου καὶ 22ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων καὶ ὅτι ὅλα ἐξελίσσονται καλῶς. Τὴν 1000, ἡ Ταξιαρχία ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν ὅτι ἡ πτῶσις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἦτο γενική, ὅτι τὰ α/α πυροβόλα ἐτέλουν ἀκόμη ἐν δράσει, ὅτι τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καὶ τὸ Ἀπόσπασμα Μηχανικοῦ ἔχουσιν ἐμπλακῆ καὶ ὅτι ἡ κατάστασις εὑρίσκεται τελείως εἰς χεῖρας τῆς Ταξιαρχίας. Τὴν 0920 ἡ κατάστασις εἰς τὸν τομέα τῆς Ταξιαρχίας ἐφαίνετο εἰς τὸν Διοικητὴν της ἐξελισσομένη εὐνοϊκῶς. Πλὴν τοῦτο συνέβαινε διότι, μόνον μετὰ τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ὑφίστατο ἐπικοινωνία διὰ τηλεφώνου, τῶν μετὰ τῶν λοιπῶν μονάδων του ἐπικοινωνιῶν δια-

κοπεισῶν. Μεταξὺ 1015 καὶ 1030, ἀποκατασταθείσης ἐπαφῆς διὰ τοῦ ἀσυρμάτου, ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Ταξιαρχίας ἔλαβε τὸ σῆμα τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος ἐζήτει βολὴν πυροβολικοῦ ἐπὶ τῶν ὅλμων καὶ πυροβόλων ἅτινα ἔπληττον τὴν περιοχὴν τοῦ Τάγματός του. Ὁ Ταξίαρχος διατάσσει σχετικῶς τὴν 27ην Μοῖραν (7 πυροβόλα τῶν 75 καὶ 100 χιλιοστῶν καὶ πυροβολαρχίαν Χόβιτζερ) διὰ τὴν ἐκτέλεσιν βολῆς ἐπὶ τῶν ὑποδειχθεισῶν καὶ ἀναγνωρισθεισῶν θέσεων. Διετάχθη ὁμοίως καὶ ἡ Ζ' Πυροβολαρχία ἐπακτίου ἀμύνης τῶν 4 ἰντσῶν νὰ συμμεθέξῃ εἰς τὴν βολὴν ταύτην, ἀλλ' αἱ θέσεις βολῆς της δὲν τῇ ἐπέτρεψαν τοῦτο. Τὴν 1025, ὁ Ταξίαρχος ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν ὅτι ἡ κυρία ἐν τῇ περιοχῇ του ἐχθρικὴ προσπάθεια ἐστρέφετο κατὰ τῆς περιοχῆς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ἐκ σήματος τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ληφθέντος τὴν 1055, ὁ Ταξίαρχος ἐπληροφορεῖτο ὅτι αἱ ἐχθρικαὶ ἐπιθέσεις εἶχον ἀναπτυχθῆ καὶ ὅτι τὸ Τάγμα εἶχεν ἀπολέσει τὸν μετὰ τῶν Λόχων του σύνδεσμον. Ἐλπίζων ὅτι ὁ Λόχος Διοικήσεως του ἠδύνατο νὰ τῷ ἀποστείλῃ ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ συνδεθῇ μετ' αὐτοῦ, παρεκάλει τὴν Ταξιαρχίαν ἵνα μεριμνήσῃ διὰ τὸν σύνδεσμον τοῦτον. Τὴν 1140 ὁ Ταξίαρχος πληροφορεῖται ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ 23ου, ὅτι ἡ κατάστασις ἐν τῇ περιοχῇ του εὑρίσκεται ἀπολύτως εἰς χεῖρας τοῦ Τάγματος. Μετὰ τὴν 1200, διὰ σήματος τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὁ Ταξίαρχος πληροφορεῖται ὅτι ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιεῖ πυροβόλον τῶν 75 καὶ βαρέα πολυβόλα ἐκ θέσεων δυτικῶς Ταυρωνίτου καὶ φαίνεται ἐνεργῶν δεξιὰ τοῦ 4ου Λόχου.

Τὴν 1345 ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Ταξιαρχίας πληροφορεῖται ὅτι τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἐξεκαθάρισεν ὅλους τοὺς ἐν τῇ περιοχῇ του ἀλεξιπτωτιστὰς καὶ ὅτι ἀπέστειλεν ἀναγνωρίσεις πρὸς Νότον, ὅπου εἶχον ἐμφανισθῆ καὶ ἄλλοι. Ταυτοχρόνως τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀναφέρει ὅτι ἡ κατάστασις ἐξελίσσεται εὐνοϊκῶς.

Τὴν 1400 ὥραν ἀνευρέθησαν ἐπὶ νεκρῶν ἀλεξιπτωτιστῶν χάρται ἐκ τῶν ὁποίων διεπιστοῦτο σχέδιον ἐνεργείας ἐπιθέσεως πρὸς ἀνατολικὴν κατεύθυνσιν.

Τὴν 1140, τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν σῆμα δι' οὗ ἀνέφερεν ὅτι τὸ Τάγμα συμφώνως πρὸς τὴν ἀποστολήν του, ἦτο πάντοτε ἕτοιμον δι' ἀντεπίθεσιν πρὸς τὰς θέσεις τοῦ 22ου Τάγματος.

Εἰς τὸ σῆμα τοῦτο ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἀπήντησε τὴν 1425: (1)

«Ἐχάρημεν διὰ τὸ ἡμέτερον σῆμα τῆς ***1140*** *ὥρας. ΔΕΝ (NOT) θέλομεν καλέσει ὑμᾶς δι' ἀντεπίθεσιν, εἰμὴ μόνον ἐὰν κατάστασις λίαν σοβαρά. Μέχρι τοῦδε ἅπαντα εὑρίσκονται ὑπὸ ἔλεγχον καὶ ἀναφοραὶ ἀπὸ ἄλλας μονάδας ἱκανοποιητικαί».*

Τὴν 1455, ἡ Ταξιαρχία πληροφορεῖται διὰ σήματος τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ὅτι ὁ ἐχθρὸς διεισδύει πρὸς τὰς θέσεις τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τοῦ Τάγματος.

Ἐξ ἀναφορᾶς δι' ἀσυρμάτου τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος εἰς τὰς 1550, ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας πληροφορεῖται ὅτι ἡ κατάστασις ἐπιδεινοῦται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Τάγματος τούτου, ὅτι τὸ ἀριστερόν του ἔχει συμπτυχθῆ καὶ τὸ Τάγμα ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεων ἐκ τοῦ Λόχου Διοικήσεώς του, ἐν τούτοις ὅμως θεωρεῖ ὅτι ἡ κατάστασις εὑρίσκεται εἰς χεῖρας του. Τὴν 1700, ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία λαμβάνει σῆμα

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελὶς 124.

παρὰ τοῦ 22ου Τάγματος, δι' οὗ ὁ Διοικητὴς του ζητεῖ ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως ὑπὸ τοῦ 23ου Τάγματος. Ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας τῷ γνωρίζει ὅτι τὸ 23ον Τάγμα εἶναι ἀπησχολημένον μὲ τοὺς πίπτοντας εἰς τὴν περιοχήν του ἀλεξιπτωτιστάς. Τότε τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀναφέρει ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ ἀντεπίθεσιν διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μέσων, καὶ λαμβάνει τὴν ἐγκριτικὴν πρὸς τοῦτο ἀπάντησιν τοῦ Ταξιάρχου. Τὴν 1715 ἡ Ταξιαρχία ἀναφέρει εἰς τὴν Μεραρχίαν ὅτι θὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸ 22ον Τάγμα δύο λόχους, ὡς ἐνίσχυσιν. Τοῦτο δὲ βραδύτερον γνωρίζει καὶ εἰς τὸ 22ον Τάγμα.

Τὴν 1800 ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας πληροφορεῖται παρὰ τοῦ 22ου Τάγματος ὅτι ἡ γενομένη διὰ τῶν μέσων τοῦ Τάγματος ἀντεπίθεσις ἀπέτυχεν καὶ ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἀπεστάλησαν ἐνισχύσεις ἐκ τοῦ 23ου Τάγματος, θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ συμπτυχθῇ.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ταξιάρχου Χάργκεστ εἶναι : «If you must, you must» «ἐὰν πρέπει, πρέπει» καὶ ὅτι θὰ ἀποστείλῃ δύο λόχους ἐκ τῶν 23ου καὶ 28ου Ταγμάτων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Τάγματος.

71. Τὴν 2130, εἰς νέαν δι' ἀσυρμάτου ἐπαφὴν προκληθεῖσαν καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας πληροφορεῖται ἐκ νέου τὴν ἀπόφασιν περὶ συμπτύξεως τοῦ Τάγματος εἰς τὰς θέσεις τοῦ Β' Λόχου του, ἤτοι οὐσιαστικῶς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ὑψώματος 107 καὶ τοῦ ἀεροδρομίου. Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀπετέλει τὴν ζωτικὴν περιοχὴν ἀμύνης, οὐ μόνον τοῦ Τάγματος ἀλλὰ καὶ τῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς Μεραρχίας καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Διοικήσεως τῶν Δυνάμεων Κρήτης. Καὶ ἡ μὲν Ταξιαρχία ἐπληροφορήθη τοῦτο ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Τάγματος, ἡ Μεραρχία ὅμως καὶ ἡ Διοίκησις τῆς Κρέφορς ἐτέλουν ἐν ἀγνοίᾳ τούτου, ὡς μὴ ἐνημερωθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας, ἥτις εἰς οὐδεμίαν σχετικὴν ἐνέργειαν προέβη.

Τὴν 2145 ἡ Ταξιαρχία ἀνέφερε εἰς τὴν Μεραρχίαν ὅτι τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν καὶ ὁ 7ος Λόχος Μηχανικοῦ εἶναι καταπεπονημένοι ἀλλ' εἰς καλὴν κατάστασιν, ὅτι ὑπῆρχον ἑκατοντάδες νεκρῶν Γερμανῶν εἰς τὴν περιοχήν του, καὶ ὅτι αἱ μονάδες θὰ ἐπετήρουν αὐστηρῶς τὰς ἀκτὰς τὴν νύκτα. Αἱ ἀπώλειαι τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ ἦσαν ἑπτὰ νεκροὶ καὶ εἴκοσι τραυματίαι· αἱ ἀπώλειαι τοῦ 22ου ἦσαν σημαντικαί. Ἀνεφέρετο ἐπίσης ὅτι ἀπεστάλησαν δύο λόχοι εἰς 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, οἵτινες ἀνεμένοντο νὰ φθάσουν ὁ εἷς εἰς τὰς 2045, ὁ δὲ ἕτερος εἰς τὰς 2100, ὅτι ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος εἶχε διακοπῆ ἀπὸ τῆς 2030 καί ὅτι γενικῶς ἡ κατάστασις ἦτο τελείως ἱκανοποιητική (1).

Οἱ ἀγῶνες τοῦ 1ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τῆς Στρ. Σχολῆς Εὐελπίδων.

72. Τὸ 1ον Σύνταγμα Πεζικοῦ ἐκ δύο ταγμάτων καὶ λόχου πολυβόλων τὴν 20ὴν Μαΐου εἶχε τὴν ἑξῆς διάταξιν : (2)

Σταθμὸς Διοικήσεως εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ νοτίως Καστελίου ὑψώματος μονήν.

Τὸ Ι/1 Τάγμα μετὰ οὐλαμοῦ πολυβόλων, κατεῖχε τὴν ἀνατολικὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος Καστελίου καλύπτον τὸ Καστέλι καὶ τὴν περιοχήν του ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης, διὰ δύο λόχων. Εἷς λόχος τοῦ τάγματος ἐτηρεῖτο ὡς ἐφεδρεία εἰς τὴν νοτίαν παρυφὴν τοῦ Καστελίου. Τὸ ΙΙ/1 Τάγμα κατεῖχεν τὴν δυτι-

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 134
(2) Σχεδιάγραμμα 1.

κὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος Καστελίου καὶ τὴν κοιλάδα Μεσογείων διὰ δύο λόχων καὶ τριῶν πολυβόλων. Ἀποστολὴ τοῦ Συντάγματος ἦτο ἡ κάλυψις τῶν δυνάμεων τοῦ τομέως Μαλεμε ἀπὸ τῆς κατευθύνσεως ταύτης, διὰ τῆς ἀποκρούσεως πάσης ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης ἐχθρικῆς ἀποβάσεως, ἥτις ἐθεωρεῖτο λίαν πιθανή.

Περὶ τὴν 0800, ἐκ μεταγωγικῶν ἀεροπλάνων, ἐρρίφθη δι' ἀλεξιπτώτων ὑπὸ τὸν Ὑπολοχαγὸν Myerbe (Μυέρμπ) δύναμις περίπου ἑβδομήκοντα ἀνδρῶν τοῦ II Τάγματος τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, ἐνισχυμένη διὰ βαρέων ὅπλων πεζικοῦ εἰς περιοχὴν περὶ τὰ τρία χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῶν τμημάτων τοῦ I Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τοῦ Καστελίου. Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ οὗτοι συγκεντρωθέντες ταχέως, ἤρχισαν νὰ προσβάλουν διὰ δραστικοῦ πυρὸς τὰς θέσεις ἀμύνης τοῦ ἀνατολικοῦ τάγματος, ὅπερ καὶ συνεκράτησεν αὐτοὺς ἀποτελεσματικῶς, ἐνισχυθὲν καὶ ὑπὸ ὁμάδος 200 ἐνόπλων χωρικῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ ἐφεδρικὸς λόχος τοῦ Τάγματος ἐκινήθη πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γραμμῆς μάχης καὶ πρὸς τὸ τμῆμα τῆς διατάξεως, ἔνθα ἡ προσβολή. Τοῦτο ἐγένετο διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν πυρῶν τῆς ἀμύνης, ἵνα δυνηθῶσιν ν' ἀνταποκριθοῦν κάπως εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐχθρικοῦ πυρσό, δεδομένου ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἔβαλλον διὰ πυροβόλων, ὁπλοπολυβόλων καὶ ὅλμων, μέσων ἅτινα δὲν ὑπῆρχον παρὰ τῷ Συντάγματι, πλὴν πολυβόλων τινῶν Σαὶντ—Ἐτιέν.

Ἕτερος λόχος ἐκινήθη πρὸς Ἀνατολὰς δι' ὁδεύσεων νοτίως τῶν κατεχομένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ θέσεων καὶ ὑπερβὰς ταύτας ἐστράφη πρὸς Βορρᾶν καὶ ἐπετέθη ἐναντίον του ἐκ τῶν νώτων. Ἡ Γερμανικὴ δύναμις εὑρεθεῖσα ἐν μέσῳ δύο πυρῶν ἐξοντώθη, συλληφθέντων 28 αἰχμαλώτων καὶ 48 φονευθέντων. (1)

Εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων περιῆλθον :

1 πυροβόλον τῶν 57 χιλιοστῶν, 2 ὅλμοι μεγάλοι, τέσσαρες μικροί, 32 αὐτόματοι ἀραβίδες, 1 μοτοσυκλέτα, 4 α/α πυροβόλα, μία συσκευὴ ἀσυρμάτου καὶ σημαντικὴ ποσότης πυρομαχικῶν, ὧν πολλὰ ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν πρὸς ἐνίσχυσιν σπευσάντων χωρικῶν.

Οἱ αἰχμάλωτοι ἐκρατήθησαν εἰς τὸν Σταθμὸν Χωροφυλακῆς Καστελίου. Οὐδεμία ἑτέρα προσβολὴ ἐσημειώθη ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων, 57 ἐφονεύθησαν, 62 ἐτραυματίσθησαν, ἐκ δὲ τῆς Νεοζηλανδικῆς ἐκπαιδευτικῆς ὁμάδος εἷς ἐτραυματίσθη.

73. Ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων, ἐγκατεστημένη ἀμυντικῶς εἰς τὰ νοτιοδυτικῶς τῆς μονῆς Γωνιᾶς ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ροδοποῦ ὑψώματα, ἐδέχθη τὴν προσβολὴν ἰσχυρῶν περιπόλων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου. Κατόπιν πολυώρου ἀγῶνος, καθ' ὃν οἱ Γερμανοὶ ὑπέστησαν πολλὰς ἀπωλείας, ἡ Σχολὴ ὑποστᾶσα καὶ αὐτὴ ἀρκετὰς ἀπωλείας, συνεπτύχθη μαχομένη, περὶ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, εἰς τὰ βορειοδυτικῶς τῆς μονῆς ὑψώματα.

Ἐπειδὴ ἡ παραμονὴ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῆς χερσονήσου θὰ κατέληγεν ἐλλείψει πυρομαχικῶν (10—15 φυσίγγια κατὰ μαθητὴν) εἰς τὴν ἐξόντωσιν ἢ αἰχμαλωσίαν της ἐν τῷ περιωρισμένῳ χώρῳ τῆς χερσονήσου, ἡ Διοίκησις αὐτῆς ἀπεφάσισεν ἵνα ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ σκότους τὰ τμήματα κινηθοῦν πρὸς Νότον, διαφεύγοντα τὸν Γερμανικὸν κλοιόν.

Περὶ τὴν 2000 ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῆς δυνάμεως Χωροφυλακῆς Κολυμπαρίου καὶ χωρικῶν τῆς περιοχῆς, ἡ δύναμις τῆς Σχολῆς, παρακάμπτουσα τὰς Γερμανικὰς θέσεις, ἐκινήθη δι' ἀτραπῶν καὶ χαραδρώσεων καὶ ἀφίκετο τὴν 0600 τῆς 21-5-41 εἰς Δελιανά, ἔνθα καὶ διημέρευσεν, ἐγκατασταθεῖσα ἀμυντικῶς.

---

(1) New Zealand Official History «Crete». Σελ. 174

Οἱ ἀγῶνες τῆ 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

74. Ἡ 10η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἦτο τεταγμένη εἰς τὴν περιοχὴν Ἀλικυανοῦ—Ἀγυιᾶ—Γαλατᾶς, ἀκτὴ βορείως Γαλατᾶ, μὲ ἀποστολήν, τὴν κάλυψιν τῆς περιοχῆς τῶν Χανίων—Σούδας ἐκ Δυσμῶν καὶ Νότου, τὴν ἀπόκρουσιν ἀποβάσεως ἀπὸ θαλάσσης ἢ ἀέρος ἐν τῇ περιοχῇ της καὶ τὴν διατήρησιν τῶν θέσεών της. Ἡ Ταξιαρχία αὕτη συνεκροτήθη τὴν 16ην Μαΐου ἐκ τῶν 6ου καὶ 8ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων Πεζικοῦ, τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐκ πυροβολητῶν καὶ ὁπλιτῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν καὶ πεζομάχου Νεοζηλανδικοῦ Ἀποσπάσματος Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ.(1)

Ἐπίσης τῇ διετέθη ἐκ τῆς 4ης Ταξιαρχίας τὸ 20ὸν Νεοζηλανδικὸν Τάγμα Πεζικοῦ, ὅπερ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Αἱ μονάδες τῆς Ταξιαρχίας ἦσαν κατανεμημέναι εἰς δύο συγκροτήματα:

Τὸ ἓν συγκρότημα, ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸ Μικτὸν Τάγμα, τὸ 6ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ καὶ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Ταξιαρχίας, μὲ ζωτικὸν σημεῖον τὸν Γαλατᾶν, Τὸ ἕτερον συγκρότημα συνίστατο ἀπὸ τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα τὸ ὁποῖον κατεῖχε τὴν περιοχὴν Ἀλικυανοῦ. Εἰς Ἀλικυανὸν καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία εἶχον ὀργανωθῆ ὁμάδες ἐνόπλων, πολιτῶν συνεργαζόμεναι μετὰ τοῦ Συντάγματος.

Τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα ἦτο τελείως ἀποκεκομμένον ἀπὸ τὴν Ταξιαρχίαν.

Τὸ Ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ εἶχε καταλάβει θέσεις παρὰ τὸ Κυρτομάδος μὲ τὴν ἐντολὴν ἵνα ἐν περιπτώσει πιέσεως συμπτυχθῇ πρὸς τὰς θέσεις τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο συγκροτημάτων Ἀγυιᾶς καὶ Ἀλικυανοῦ κοιλάς, ἦτο κενὴ τμημάτων.

75. Τὴν ὁμάδα ἐπιθέσεως Α' κλιμακίου κατὰ τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας ἀπετέλουν τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν, καὶ αἱ μεραρχιακαὶ μονάδες καὶ σχηματισμοὶ τῆς Μεραρχίας ταύτης. Μετὰ τῶν μονάδων τούτων θὰ προσεγειοῦτο καὶ ὁ Διοικητὴς καὶ τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν.

Ἀποστολὴ τῆς ὁμάδος ἦτο, ριπτομένη εἰς τὴν κοιλάδα Ἀλικυανοῦ Ἀγυιᾶς : (2)

α) Νὰ δεσμεύῃ ἰσχυρὰς δυνάμεις ἵνα διευκολύνῃ τὸν ἀγῶνα διὰ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῆς προωθήσεως ἐχθρικῶν δυνάμεων πρὸς αὐτό.

β) Νὰ προσπαθήσῃ νὰ καταλάβῃ τὰ Χανιὰ δι' ἐγχειρήματος (Handstreich).

γ) Νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέραν συνένωσιν ἀμφοτέρων τῶν ὁμάδων ἀγῶνος (Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς).

Ἡ Ἀεροπορία βομβαρδισμοῦ καὶ διώξεως τοῦ VIII Σώματος Ἀεροπορίας, ἔδει νὰ ὑποστηρίξωσι τὰς μονάδας, τόσον κατὰ τὴν προσγείωσιν, ὅσον καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐνεργείας αὐτῶν.

---

(1) Σχεδιάγραμμα 4

(2) Ὑποστρατήγου Ringel. Die Erroberung von Creta. Κεφάλαιον VIII.

Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης διετάχθη ἵνα :

Τὰ I/3 καὶ II/3 Τάγματα 'Αλεξιπτωτιστῶν καὶ ὁ λόχος βαρέων ὅπλων, προσγειούμενα δι' ἀλεξιπτώτων ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῶς ἀγροτικῶν φυλακῶν 'Αγυιᾶς ὁδοῦ, κινηθοῦν ἐπιθετικῶς πρὸς 'Ακρωτῆρι καὶ συναντήσωσι τὸ 'Απόσπασμα "Αλτμαν, ὅπερ νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτῶν.

Τὸ III/3 ριπτόμενον βορείως καὶ βορειοανατολικῶς Γαλατᾶ νὰ καταλάβῃ τὸ Κέντρον Διερχομένων, τὰ χωρία Γαλατᾶς καὶ Δοράτσο καὶ εἶτα ἐπιτιθέμενον νὰ καταλάβῃ τὰ Χανιά.

Τὸ Μεραρχιακὸν Τάγμα Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν, προσγειούμενον βορείως 'Αλικυανοῦ, νὰ καλύψῃ τὰ νῶτα τοῦ 3ου Συντάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν, νὰ καταλάβῃ τὰς ὑδροηλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις 'Αγυιᾶς καὶ νὰ ἐκπέμψῃ ἀναγνωρίσεις πρὸς Σκηνὲ Φουρνέ, αἵτινες νὰ προβοῦν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις κρατουμένων 'Ιταλῶν αἰχμαλώτων.

Τὸ VIII Σῶμα 'Αεροπορίας διετάχθη νὰ ἐκτελέσῃ προπαρασκευαστικοὺς βομβαρδισμοὺς καταστροφῆς καὶ εἶτα νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ προσγειούμενα τμήματα κατὰ τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐνεργείας των.

῞Ωρα ἐνάρξεως ἐπιθέσεως ὡρίσθη ἡ 0815 τῆς Χ ἡμέρας.

76. Λήξαντος τοῦ βομβαρδισμοῦ προπαρασκευῆς τῆς ἀερεπιθέσεως, αἱ Γερμανικαὶ μονάδες ἤρξαντο ἀπὸ τῆς 0815 προσγειούμεναι δι' ἀνεμοπλάνων ἢ ριπτόμεναι δι' ἀλεξιπτώτων, ἐνῷ ἡ ἀεροπορία μάχης, ἱπταμένη ὑψηλότερον, ἦτο ἑτοίμη νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐνεργείας τῶν προσγειουμένων τμημάτων. Αἱ ρίψεις καὶ προσγειώσεις ἐνηργήθησαν ὡς κάτωθι :

Τὸ Τάγμα Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν ἐρρίφθη εἰς τὴν δυτικῶς τοῦ 8ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ περιοχήν, μὲ τὸν ὄγκον του εἰς 'Επισκοπήν.

Τὸ I/3 Τάγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν, μεταξὺ 6ου καὶ 8ου 'Ελληνικῶν Συνταγμάτων, ἀπὸ φυλακῶν 'Αγυιᾶς μέχρι τοῦ 8ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος.

Τὸ II/3 Τάγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν (μεῖον 7ος Λόχος), παραλλήλως πρὸς τὸ I/3 καὶ ἀμέσως βορείως τούτου.

Νοτίως καὶ ἐν ἐπαφῇ πρὸς τὸ III/3 Τάγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν, προσεγειώθησαν τὰ ἀνεμοπλάνα τὰ μεταφέροντα τὸ 'Επιτελεῖον τῆς 7ης Μεραρχίας 'Αλεξιπτωτιστῶν πλὴν ἑνός. Τὸ ἀνεμοπλάνον τοῦτο εἶχε συντριβῆ παρὰ τὴν Αἴγιναν, λόγῳ θραύσεως πτερύγων. Τούτου ἐπέβαινεν ὁ 'Υποστράτηγος Σούσμαν Διοικητὴς τῆς 7ης Μεραρχίας 'Αλεξιπτωτιστῶν. "Απαντες οἱ ἐπιβαίνοντες, ἐν οἷς καὶ ὁ Σούσμαν, ἐφονεύθησαν. Διὰ τοῦτο, τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας μέχρις ἀφίξεως τοῦ ἀντικαταστάτου τοῦ φονευθέντος Μεράρχου ἀνέλαβεν ὁ Διοικητὴς τοῦ 3ου Συντάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν Συνταγματάρχης Χάϊντριχ, μετὰ τοῦ δι' ἀνεμοπλάνου προσγειωθέντος ὑπολοίπου τοῦ 'Επιτελείου τῆς 7ης Μεραρχίας 'Αλεξιπτωτιστῶν.

'Ο 7ος Λόχος ἐρρίφθη ἀμέσως νοτίως τοῦ ὑψώματος Ντάμπια.

'Ο 9ος Λόχος καὶ τὸ 'Επιτελεῖον τοῦ III/3 Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῆς ἀμυντικῆς διατάξεως τοῦ 6ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος.

'Ο 4ος Α/Α Λόχος Πολυβόλων 'Αλεξιπτωτιστῶν, ἐρρίφθη νοτιοανατολικῶς Δαράτσος καὶ ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος παρὰ τὸ χωρίον Γαλαριᾶ, καὶ ἐγκατασταθεὶς σταθερῶς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ ὑψωμάτων καὶ τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου, ὑπεστήριξεν εἰς τὴν ἀκτῖνα ἐνεργείας τῶν πυρῶν του, τὰ τμήματα τοῦ III/3 Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν.

Ὁ 12ος Λόχος Ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθη εἰς τὰ δυτικῶς Περιβολίων ὑψώματα, ἀνατολικῶς τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος πλὴν μικροῦ τμήματος τὸ ὁποῖον ριφθὲν κανονικῶς βορείως Γαλατᾶ καὶ ἐπιτεθὲν κατὰ τῆς πολίχνης, ἐξοντώθη ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων τμημάτων τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

Ὁ 10ος Λόχος Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ διεσπαρμένοι ἀλεξιπτωτισταί, συγκεντρωθέντες ἅμα τῇ προσγειώσει των εἰς τὴν περιοχὴν προσγειώσεως τοῦ Λόχου τούτου, ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ 6ου Χειρουργείου Ἐκστρατείας καὶ τοῦ 7ου Γενικοῦ Νοσοκομείου. (1)

«...Βαρύταται ἀπώλειαι ἐμείωνον τὴν μαχητικὴν ἰσχὺν τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, οἱ ὁποῖοι τμηματικῶς ἐρρίπτοντο εἰς τὰς ὀργανωμένας θέσεις τῶν Ἄγγλων καὶ ἤδη κατὰ δωδεκάδας ἐφονεύοντο εἰς τὸν ἀέρα....» (2)

Ἐξέλιξις τῆς μάχης.

77. Τὴν 20ὴν Μαΐου, τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ μὲ Σταθμὸν Διοικήσεως εἰς Ἐκκλησίαν Ἀγυιᾶς, ἦτο διατεταγμένον παραλλήλως πρὸς τὴν ὁδὸν Ἀγυιᾶς—Ἀλικυανοῦ μὲ ἕνα λόχον εἰς Ἀγυιὰν καὶ ἕτερον εἰς τὴν γέφυραν Ἀλικυανοῦ. Τρίτος λόχος εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ ὑψώματος 145 καί εἷς τέταρτος λόχος ἐπὶ ὑψωμάτων ἀμέσως νοτιοανατολικῶς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ὁμάδες ἐνόπλων χωρικῶν κατεῖχον θέσεις εἰς τὴν βορείαν παρυφὴν Ἀλικυανοῦ, ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ εἰς γέφυραν Ἀλικυανοῦ λόχου τοῦ συντάγματος, ἕτεραι δὲ ὁμάδες κατεῖχον ἐπικαίρους θέσεις εἰς τὰ ὑψώματα τῶν χωρίων Βρύσες, Κουφός, καὶ Πατελάρι, μὲ μέτωπον πρὸς τὴν κοιλάδα Ἀλικυανοῦ Ἀγυιᾶς.

Πρὸ τοῦ Συντάγματος ἐρρίφθη τὸ Τάγμα Μηχανικοῦ τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐνισχυμένον ὑπὸ λόχου πολυβόλων καὶ α/τ διμοιρίας. Ἡ διμοιρία διαβιβάσεων τοῦ Τάγματος ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ χωρίου Πατελάρ, δεχθεῖσα ἀμέσως τὰ πυρὰ τῶν ἐνόπλων τοῦ χωρίου τούτου. Τὸ ὑπόλοιπον τάγμα προσεγειώθη δυτικῶς τῆς ὁδοῦ Ἀγυιᾶς—Ἀλικυανοῦ πρὸ τοῦ μετώπου τοῦ Συντάγματος.

Ἤδη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ προπαρασκευαστικοῦ βομβαρδισμοῦ τὸ Σύνταγμα εἶχε καταλάβει τὰς θέσεις μάχης αὐτοῦ.

78. Ὅτε ἤρχισεν ἡ κάθοδος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν οὗτοι ἐγένοντο δεκτοὶ διὰ πυρῶν *«... ἅπαντες οἱ προσγειωθέντες πλησίον τῶν γραμμῶν μας ἐφονεύθησαν. Οἱ ἄνδρες καίτοι σχεδὸν ἀγύμναστοι, διετήρησαν τὴν ψυχραιμίαν των καὶ ἐπολέμησαν γενναίως...»* (3). Ἀφ᾽ ἑτέρου διὰ τοῦ ὁπλισμοῦ τῶν νεκρῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, πολλοὶ ἄοπλοι ἄνδρες τοῦ Συντάγματος καὶ ἐκ τῶν ἀόπλων πολιτῶν ὡπλίσθησαν (4).

Τὴν 1200 ὁ 2ος Λόχος Μηχανικοῦ Ἀλεξιπτωτιστῶν ἐπετέθη κατὰ τοῦ Ἀλικυανοῦ ἀλλὰ συνήντησεν ἀποφασιστικὴν τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐνόπλων χωρικῶν, καὶ τοῦ ἐκεῖ λόχου τοῦ Συντάγματος, καθηλωθεὶς ὡς ἐκ τούτου ἓν χιλιόμετρον περίπου πρὸ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀλικυανοῦ. Ὁ 4ος Λόχος Μηχανικοῦ Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐπιχειρήσας ἀφ᾽ ἧς προσεγειώθη νὰ καταλάβῃ τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Ἀγυιᾶς, ἀπεκρούσθη μετὰ πολλῶν ἀπωλειῶν. Τὴν 1230 οὗτος

---

(1) Σχεδιάγραμμα 4
(2) Ὑποστρατήγου J. Ringel. Die Erroberung von Creta. Κεφάλαιον IX (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 37).
(3) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/ΓΕΣ Φ. 674/ΚΔ
(4) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 143. Ἀρχεῖον ΔΙΣ/ΓΕΣ Φ. 674

διετάχθη νὰ ἐνισχύσῃ τὸν 2ον Λόχον Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν νοτίως 'Επισκοπῆς καὶ 'Αγίου Γεωργίου ὑψωμάτων. Κινηθεὶς κατὰ τῶν θέσεων τούτων, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων 'Ελληνικῶν τμημάτων.

Τὴν 1400 ὑπὸ ἑπτὰ μεταγωγικῶν ἀεροπλάνων ἐγένοντο ρίψεις ὁπλισμοῦ καὶ πυρομαχικῶν, προοριζομένων διὰ τὰς μονάδας τοῦ 3ου Συντάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν. Ταῦτα ἐρρίφθησαν εἰς τὰς θέσεις ἃς κατεῖχε τὸ 8ον 'Ελληνικὸν Σύνταγμα, ὅπερ οὕτω ἐξώπλισε καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἀόπλων ὁπλιτῶν του.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος αἱ θέσεις τοῦ Συντάγματος ἐπολυβολοῦντο σφοδρῶς ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Τὸ Σύνταγμα ὑπέστη πολλὰς ἀπωλείας λόγῳ τῆς λίαν προχείρου ὀργανώσεως αὐτοῦ, ἐλλείψει ἐπαρκῶν ἐργαλείων καὶ τοῦ πετρώδους ἐδάφους.

Μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ σκότους, τὰ πρὸς 'Αγυιὰν τμήματα τοῦ Συντάγματος ἀντελήφθησαν ὅτι τὸ Τάγμα Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν συνεπτύσσετο πρὸς φυλακὰς 'Αγυιᾶς. 'Η ἐνέργεια αὔτη ἐγένετο κατόπιν διαταγῆς τοῦ Χάϊντριχ, ὅστις διέταξεν ἵνα τὸ Τάγμα τῷ ἀποστείλῃ τοὐλάχιστον ἕνα πλήρη λόχον, ὁ Γερμανὸς Ταγματάρχης ὅμως ἐπροτίμησε νὰ κινηθῇ δι' ὁλοκλήρου τοῦ Τάγματος πρὸς 'Αγυιάν.

Οὕτω τὸ Τάγμα Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του καθ' ὅλην τὴν 20ὴν Μαΐου πρὸς κατάληψιν τῆς περιοχῆς 'Αλικιανοῦ—'Αγυιᾶς καὶ μετὰ πολλὰς ἀπωλείας δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του ἀποκρουσθὲν νικηφόρως ὑπὸ τῶν νεοσυλλέκτων τοῦ 8ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος καὶ τῶν ἐνόπλων χωρικῶν τῆς περιοχῆς.

Τῆς μάχης τοῦ Συντάγματος συμμετέσχεν ἐνεργῶς, γενναίως μαχομένη καὶ ἡ Νεοζηλανδικὴ ἐκπαιδευτικὴ ὁμὰς τῆς μονάδος ταύτης, ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Οὐΐλσων, ὅστις καὶ ἐφονεύθη τὴν ἑπομένην ἡμέραν.

79. Τὸ I/3 Τάγμα μόλις προσεγειώθη, ἐφώρμησε καὶ κατέλαβε τὸ συγκρότημα τῶν κτιρίων τῶν ἀγροτικῶν φυλακῶν 'Αγυιᾶς, ἔνθα δὲν διετίθεντο δυνάμεις ἀμύνης. 'Εκεῖθεν ἐξώρμησε πρὸς τὰς θέσεις τοῦ 6ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶς 'Αγυιᾶς ὑψωμάτων. Συναντηθὲν ἐν τῇ κινήσει του ταύτῃ μετὰ τοῦ 11ου Λόχου, ἐσυνέχισεν οὕτω ἐνισχυμένον τὴν ἐπίθεσίν του πρὸς Περιβόλια.

῞Αμα τῇ προσγειώσει του, τὸ II/3 Τάγμα ἐγκατεστάθη ὡς ἐφεδρεία εἰς τὴν περιοχὴν φυλακῶν 'Αγυιᾶς. Εἰς τὸ συγκρότημα τῶν φυλακῶν ἐγκατεστάθη ἡ Διοίκησις τοῦ 3ου Συντάγματος τοῦ ὁποίου ὁ Διοικητὴς μετὰ τοῦ 'Επιτελείου τῆς 7ης Μεραρχίας ἀνέλαβεν ὡς ἐξετέθη τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας. Τμῆμα τῶν φυλακῶν μετετράπη εἰς νοσοκομεῖον ἐκστρατείας (1).

Μετὰ τοῦ II/3 Τάγματος προσεγειώθησαν καὶ οἱ 13ος καὶ 14ος Λόχοι (βαρέων ὅπλων), οἵτινες διὰ τῶν πυρῶν των προσέβαλλον τὰς ἀναγνωριζομένας θέσεις τῆς 10ης Ταξιαρχίας, ὑποστηρίζοντες τὰς ἐνεργούσας ἐπιθετικῶς μονάδας ἀλεξιπτωτιστῶν τοῦ Συντάγματος.

80. Τὸ 6ον 'Ελληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ κατεῖχε τὴν γενικὴν γραμμὴν νοτιοανατολικαὶ προσβάσεις Ντάμπιας (2)—νεκροταφεῖον Γαλατᾶ—Ποτιστήρια—Πύργος «'Ανίμπαλι» (3), τεταγμένον ὡς ἑξῆς:

'Ο Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος εὑρίσκετο εἰς τὸ νεκροταφεῖον Γαλατᾶ. 'Ο 4ος λόχος (πολυβόλων) εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς προσβάσεις Ντά-

(1) Στρατηγοῦ Ρίγκελ. «Die Erroberung von Creta». Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 37.
(2) Στρατιωτικὴ ὀνομασία Pink Hill (Ρόδινος λόφος)
(3) Στρατιωτικὴ ὀνομασία Turkich Forte (Τουρκικὸν ὀχυρὸν)

μπιας. 'Ανατολικῶς τούτου, ὁ 2ος Λόχος. 'Ανατολικῶς 2ου Λόχου ὁ 5ος Λόχος, στηρίζων τὸ ἀριστερόν του ἐπὶ τῶν δυτικῶν κλιτύων τοῦ λόφου νεκροταφείου. 'Επὶ τοῦ λόφου νεκροταφείου δὲν ὑπῆρχον δυνάμεις πλὴν α/α στοιχείου πολυβόλων τῆς 10ης Ταξιαρχίας.

'Ο 6ος Λόχος ἐστήριζε τὸ δεξιόν του (δυτικὸν) ἐπὶ τῶν νοτιοανατολικῶν προσβάσεων τοῦ λόφου νεκροταφείου, τὸ δὲ ἀριστερόν του (ἀνατολικὸν) κατεῖχε θέσεις 300 μέτρα βορειοδυτικῶς τῆς ὁδοῦ φυλακῶν 'Αγυιᾶς Χανίων.

'Ο 1ος Λόχος ἦτο ἐγκατεστημένος ἐντὸς βαθείας γραμμῆς ἀμέσως νοτιοανατολικῶς τῆς ὁδοῦ φυλακαὶ 'Αγυιᾶς—Χανιά. 'Ανατολικῶς τούτου ὁ 3ος Λόχος κατεῖχε τὸν Πύργον 'Ανίμπαλι μέχρι καὶ Ποτιστηρίων. Οὕτω οἱ λόχοι οὗτοι ἦσαν ἀποκεκομμένοι τοῦ λοιποῦ Συντάγματος καὶ μεταξύ των.

Αἱ ἐπικοινωνίαι μεταξὺ Συντάγματος καὶ λόχων διεξήγοντο δι' ἀγγελιοφόρων, ὁμοίως καὶ μεταξὺ Συντάγματος καὶ Ταξιαρχίας.

Παρὰ τῷ Συντάγματι ἦτο ἀπεσπασμένη ἐκπαιδευτικὴ ὁμὰς ἐξ εὐαρίθμων Νεοζηλανδῶν ὑπὸ ἕνα λοχαγόν. Αὕτη μετὰ τριακοντάδος ἐκπαιδευομένων ὁπλιτῶν τοῦ 6ου Συντάγματος, κατεῖχε θέσεις παρὰ τὸ νεκροταφεῖον.

Τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας τῆς 19/5 εἶχον ἀποσταλῆ εἰς τὸ Σύνταγμα πυρομαχικά, πλὴν ταῦτα δὲν εἶχον διατεθῆ εἰσέτι ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰ τμήματα.

81. Τὸ 6ον 'Ελληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, ὡς ἐκ τῆς μὴ κανονικῆς προσγειώσεως τοῦ ΙΙΙ Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν, ἐδέχθη μοιραίως τὸ μεγαλύτερον βάρος τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ καὶ ἐκ πάσης κατευθύνσεως καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν θέσεών του.

Οἱ 4ος καὶ 2ος Λόχοι του ἐδέχθησαν τὴν ἐπίθεσιν τοῦ 9ου Λόχου καὶ τῶν τμημάτων Διοικήσεως τοῦ ΙΙΙ Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν ἐκ τῶν νώτων καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν θέσεών των, ἐνῷ συγχρόνως ἐβάλλοντο ὑπὸ τοῦ 7ου Λόχου 'Αλεξιπτωτιστῶν πρὸ τοῦ μετώπου των καὶ τοῦ ἐξορμῶντος ἐκ τῶν θέσεων προσγειώσεώς του Ι/3 Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν. 'Ο 4ος Λόχος (πολυβόλων) μετὰ βραχὺν ἀγῶνα, φονευθέντος καὶ τοῦ Διοικητοῦ του 'Υπολοχαγοῦ Ξηρογιάννη Δημ., ἐσίγησε καὶ διελύθη.

'Ο 2ος Λόχος συνεπιέσθη καὶ διεσκορπίσθη. 'Ο Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ 5ος καὶ 6ος Λόχοι, ὡς καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ ὁμάς, ἐδέχθη τὴν ἐπίθεσιν τμημάτων τοῦ 9ου Λόχου 'Αλεξιπτωτιστῶν ἀπὸ βορειοανατολῶν καὶ τοῦ 12ου ἐκ νοτιοδυσμῶν ὡς καὶ πυρὰ τοῦ Α/Α Λόχου Πολυβόλων 'Αλεξιπτωτιστῶν.

'Εκ τῶν πρώτων φονεύεται ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος 'Αντισυνταγματάρχης ἔφεδρος ἐκ μονίμων Γρηγορίου Μιχαὴλ καὶ ὁ 'Υποδιοικητής του Λοχαγὸς Ψημούλης 'Ιωάννης. 'Ο λόφος τοῦ Νεκροταφείου περιῆλθεν εἰς τοὺς Γερμανοὺς καθ' ἣν ὥραν τμήματα τοῦ 6ου Λόχου ἀντεπιτεθέντα κατὰ τμημάτων τοῦ 12ου Λόχου 'Αλεξιπτωτιστῶν ἀνεκατελάμβανον τὰς ἀνατολικῶς νεκροταφείου θέσεις των. 'Ο 1ος Λόχος μτὰ τοῦ Διοικητοῦ του ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ 11ου Λόχου 'Αλεξιπτωτιστῶν καὶ τμημάτων τοῦ 1ου Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν, πλὴν διμοιρίας ἥτις διέφυγε πρὸς τὸν 3ον Λόχον.

'Ο 6ος Λόχος, ("Εφ. 'Υπ/γὸς Εὐμορφόπουλος), ἀφοῦ ἀνεκατέλαβε τὰς θέσεις του, ἐξώρμησε πρὸς τὴν ζώνην προσγειώσεως τοῦ 12ου Λόχου 'Αλεξιπτωτιστῶν, ἐφόνευσε πολλοὺς ἐκ τῶν πιπτόντων εἰσέτι ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ προώθησε δύο ἐκ τῶν διμοιριῶν του περὶ τὰ 400 μέτρα νοτίως τῶν θέσεων ἀμύνης του. Τὴν 1100 συνεπτύχθη πρὸς τὰς ἀρχικάς του θέσεις, λόγῳ τῶν δραστικῶν πυρῶν ἅτινα ἐδέχθη ἐκ τῶν ἐχθρικῶν τμημάτων τῶν φυλακῶν 'Αγυιᾶς καὶ ἐκ τοῦ δυτικοῦ πλευροῦ του. 'Εκεῖ ὅμως, ὁ λόχος ἤρξατο προσβαλλόμενος ἐκ

πάσης κατευθύνσεως. Μετὰ σκληρὰν ἄμυναν καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ὅλοι οἱ διμοιρίται καὶ ἐτραυματίσθη σοβαρῶς ὁ Διοικητής του, ὁ Λόχος διελύθη, οἱ δὲ ὁπλῖται του ἅπαντες νεοσύλλεκτοι διέρρευσαν πρὸς Γαλατᾶν.

Ὁ 3ος Λόχος προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ 11ου Λόχου Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τμημάτων τοῦ I/3 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἀμυνθεὶς μέχρι τῆς 1130, συνεπτύχθη εἶτα εἰς Πύργον Ἀνίμπαλι. Ἐκεῖ δεχόμενος καὶ φίλια πυρὰ ἐκ Βρεττανικῶν ὅλμων ἐκ Γαλατᾶ καὶ συνεχῶς προσβαλλόμενος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω τμημάτων, συνέχισε τὴν σύμπτυξίν του καὶ διέρρευσε μέχρι τῆς 1400 εἰς τὰ ὑψώματα νοτίως Μουρνιῶν, ἔνθα καὶ ἀνεσυνεκροτήθη καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ.

Ὁ πύργος Ἀνίμπαλι κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Τὸ 6ον Σύνταγμα Πεζικοῦ ἀπὸ τῶν πρώτων μεταμεσημβρινῶν ὡρῶν ἔπαυσε νὰ ὑφίσταται ὡς μονάς. Ἐκ τμημάτων τῶν διαλυθέντων λόχων τοῦ Συντάγματος ἅτινα συνεκέντρωσεν ὁ Διοικητὴς τοῦ 2ου Λόχου ὁ Βρεττανὸς σύνδεσμος καὶ ἀξιωματικὸς ἐπιτελὴς τῆς 10ης Ταξιαρχίας, συνεκροτήθη τμῆμα ἐξ ὑπερδιακοσίων ὁπλιτῶν ὑπὸ Βρεττανὸν Λοχαγὸν εἰς Γαλατᾶν καὶ ἕτερον ἐξ ὑπερπεντακοσίων εἰς τὰς θέσεις τοῦ 19ου Τάγματος. Ἕτερον τμῆμα ἀνεσυνεκροτεῖτο ὁμοίως βορείως Ντάμπιας.

Καίτοι τὸ 6ον Σύνταγμα δὲν ἀναφέρεται πλέον ὡς μονάς, τὰ νέα αὐτὰ τμήματά του διεδραμάτισαν ἀμέσως, ἅμα τῇ συγκροτήσει των, πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ μὲ ἀπόδοσιν πολὺ ἀνωτέραν τοῦ ὁπλισμοῦ των.

82. Τὸ Μικτὸν Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, ἦτο συγκεκροτημένον ἐκ πυροβολητῶν καὶ ἐκ προσωπικοῦ ἐφοδιασμοῦ καὶ μεταφορῶν, ἁπάντων χρησιμοποιουμένων ὡς πεζικοῦ.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπετέλεσαν πέντε συγκροτήματα διὰ τῶν ὁποίων ὠργανώθησαν ἰσάριθμα σημεῖα στηρίγματος (1) ἤτοι, παράκτιον σημεῖον στηρίγματος μεταξὺ ὑψώματος Ἅγιος Ἰωάννης (2) καὶ ἀκτῆς. Ἓν σημεῖον στηρίγματος μεταξὺ ὑψώματος Ἁγίου Ἰωάννου καὶ Λόφου Ἐρειπίων. Ἓν σημεῖον στηρίγματος ἐπὶ τοῦ Λόφου Σίτου. Ἓν σημεῖον στηρίγματος ἐπὶ τοῦ Λόφου Ἐρειπίων. Ἓν σημεῖον στηρίγματος παρὰ τὴν Ντάμπιαν (Ρόδινος Λόφος).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσγειώσεως τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τὸ σημεῖον στηρίγματος Ντάμπιας προσέβαλλε διὰ πυρῶν τὰ τμήματα τοῦ II/3 Τάγματος καὶ τοὺς σποραδικοὺς πλησίον του ριφθέντας ἀλεξιπτωτιστάς. Ὑποστὰν ὅμως μετὰ τοῦ δεξιοῦ τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος τὴν ἐπίθεσιν τῶν 7ου καὶ 9ου Λόχων Ἀλεξιπτωτιστῶν, συνεπτύχθη πρὸς τὰς θέσεις τοῦ σημείου στηρίγματος τοῦ Λόφου Σίτου.

Κατόπιν τούτου, τὸ Στρατηγεῖον τῆς 10ης Ταξιαρχίας ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ πρὸς τὴν λοφοσειρὰν Ἐρειπίων βορείως Γαλατᾶ, παρὰ τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Μικτοῦ Τάγματος. Τὴν 1045 ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν διακοπὴν τῶν συγκοινωνιῶν του, διάσπασιν τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ προσπαθείας ἀναδιοργανώσεώς του, ὡς καὶ ἔλλειψιν πληροφοριῶν διὰ τὸ Μεραρχιακὸν Ἱππικὸν καὶ διὰ τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα. Ταὐτοχρόνως ἐπληροφόρησε τὴν 4ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν ὅτι ὁμάδες ἀλεξιπτωτιστῶν εὑρίσκοντο εἰς Γαλατᾶν καὶ ἐζήτησε νὰ ἀποσταλοῦν περίπολοι (ἐκ τοῦ 19ου) πρὸς ἐκκαθάρισίν των.

(1) Σχεδιάγραμμα 4
(2) Στρατιωτικὴ ὀνομασία Red Hill (Ἐρυθρὸς Λόφος)

83. Κατόπιν τῆς συμπτύξεως τοῦ Νεοζηλανδικοῦ τμήματος τῆς Ντάμπιας καὶ τῆς καταλήψεως ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τῶν νοτίως Γαλατᾶ θέσεων, ἃς κατεῖχε τὸ 6ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, εὑρέθη ἀποκεκομμένον ἐκ τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως εἰς Γαλατᾶ εἶχε συγκροτηθῆ τμῆμα ἐκ 200 ἀνδρῶν τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ ἕτερον τοιοῦτον βορείως Ντάμπιας εὑρίσκετο ὑπὸ συγκρότησιν.

Ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν, ἄνευ διαταγῆς τινος τῆς Ταξιαρχίας, τὸ Ἑλληνικὸν τμῆμα Γαλατᾶ ἐκ τῆς πολίχνης ταύτης ἐφώρμησε διὰ τῆς λόγχης καὶ ἰαχῶν κατὰ τῶν Γερμανικῶν θέσεων τῆς Ντάμπιας καὶ ἐν συνεχείᾳ κατὰ τοῦ νεκροταφείου Γαλατᾶ καὶ ἀνεκατέλαβε οὕτω μέχρι τῆς ὁδοῦ φυλακῶν Ἀγυιᾶς—Χανίων τὰς προτέρας θέσεις τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Ταὐτοχρόνως καὶ ὁ συμπτυχθεὶς βορειότερον Νεοζηλανδικὸς Λόχος Ντάμπιας ἐπετίθετο καὶ αὐτὸς ἐκ Βορειοδυσμῶν πρὸς Ντάμπιαν. Οὕτω ἀπεκατεστάθη ὁ σύνδεσμος τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος μὲ τὸ Μικτὸν Τάγμα καὶ ἐσχηματίσθη μία ἀσθενὴς γραμμὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς, ἐνισχυθεῖσα καὶ διὰ τῆς ἑτέρας Ἑλληνικῆς ὁμάδος, ἥτις εἶχεν ἀναδιοργανωθῆ βορείως Ντάμπιας. Πλὴν ὅμως λόγῳ δραστικοῦ πυρὸς τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τοῦ Λόφου Νεκροταφείου, ἡ γραμμὴ αὕτη συνεπτύχθη εἰς τὸ βορείως τούτου ὕψωμα, τῶν Γερμανῶν ἀνακαταλαβόντων τὸν λόφον.

Τὴν 1415, ἀποκατασταθείσης τῆς τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας, ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν ὅτι τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας κατεῖχον τὰς θέσεις των, πλὴν τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ τὸ ὁποῖον ἦτο ἀσθενὲς καὶ ἐστερεῖτο πυρομαχικῶν. Ὑπεδείκνυεν ἐπίσης ὅτι μία ἰσχυρὰ ἀντεπίθεσις θὰ ἐξεκαθάριζε τὴν περιοχὴν τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς.

Κατὰ τῆς νέας ὡς ἄνω γραμμῆς τῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ κατὰ τῆς Ντάμπιας ἐξαπελύθη περὶ τὴν 1430 νέα Γερμανικὴ ἐπίθεσις ὑπὸ τοῦ 5ου Λόχου Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἄλλων μικροτέρων τμημάτων. Ἡ ἐπίθεσις αὕτη ἀπεκρούσθη καὶ ἡ προσπάθεια ἐξεφυλίσθη.

Κατόπιν τῆς ἀποτυχίας ταύτης, ὁ Διοικητὴς τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν διέταξε τὴν ἐνέργειαν καὶ νέας ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν 6ου Λόχου Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τῶν τμημάτων Διοικήσεως τοῦ III/3 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν. Κατ' αὐτήν, τὰ κατέχοντα τὴν Ντάμπιαν τμήματα, ἠναγκάσθησαν, ἀφοῦ ἠμύνθησαν μέχρι τοῦ σκότους, ν' ἀποσυρθῶσι μὲ τὴν πρόθεσιν ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀντεπιθέσεως τὴν αὐγὴν τῆς 21.5.41.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νέας ταύτης Γερμανικῆς ἐπιθέσεως, ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ κύριος χῶρος συγκεντρώσεως τῶν Γερμανῶν ἦτο ἡ περιοχὴ τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ τι διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων διὰ τὴν ριζικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς καταστάσεως, ἀπέστειλε καὶ νέον σῆμα πρὸς τὴν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν, ζητῶν τὴν διάθεσιν εἰς αὐτὸν τμημάτων πεζικοῦ ἵνα ἐπιτεθῇ καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι *« κάτι θὰ ἐγίνετο »* (1)

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος κατεχομένην γραμμὴν ἀνατολικῶς Ντάμπιας μέχρις ὁδοῦ Ἀλικυανοῦ Χανίων, τοῦτο ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ τὰς θέσεις του. Ἐπελθόντος τοῦ σκότους, τὸ τμῆμα τοῦτο ἐνισχύθη διὰ τῆς ὁμάδος Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ (Ράσσελ) ἥτις εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ συμπτυχθῆ εἰς τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ ἐκ τῶν εἰς Κυρτομάδος θέσεών της.

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 161.

Βραδύτερον ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ὅτι οἱ Γερμανοὶ ὀργανώνουν χῶρον προσγειώσεως πλησίον τῶν ἀγροτικῶν φυλακῶν, ὅπερ καὶ ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν τηλεφωνικῶς. Δὲν ἔτυχεν ὅμως ἀπαντήσεως διότι ἡ ἐπικοινωνία διεκόπη ἐκ νέου, ὥστε δὲν κατέστη δυνατὸν εἰς τὸν Διοιητὴν τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχία νὰ πληροφορηθῇ τὰς ἀπόψεις τοῦ Μεράρχου του ἐπὶ τῆς νέας ταύτης πληροφορίας.

84. Τὴν 1900 ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀποστέλλει δι' ἀξιωματικοῦ τὴν κάτωθι ἀναφορὰν πρὸς τὴν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται πῶς οὗτος ἀντελαμβάνετο τὴν κατάστασιν : (1)

«Ἀπόσπασμα Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ ἀφίχθη ἄνευ ἀπωλειῶν καὶ εὑρίσκεται εἰς Γαλατᾶν. Οὐδὲν νέον περὶ τοῦ 8ου Ἑλληνικοῦ. 6ον Ἑλληνικὸν ἔχει ἐξαφανισθῆ. Προσγείωσις τὴν 1700 κυρίως ἐφοδίων, ἀλλὰ αἰχμάλωτος λέγει πλεῖστα περαιτέρω τμήματα ἀφιχθῶσιν ἀπόψε.

Blackburn ἀναφέρει θέσιν ἄθικτον, ἀλλὰ μικραὶ ὁμάδες εἰς νῶτα, μὴ ἐξουδετερωθεῖσαι.

Πίεσις εἰς τὸ ἀριστερόν μου ὑπῆρξεν αὔξουσα. Ἀριστερὸς λόχος ἀπεσύρθη 200 ὑάρδας, γενόμενος ἀφορμὴ ὥστε ἑπόμενος νὰ ἀποσυρθῇ ὀπίσω. Ἀπώλειαι περὶ τοὺς 60, περιλαμβανομένων 4 ἀξιωματικῶν καὶ ἐξακολουθοῦν σταθερῶς. Τροφαὶ καὶ πυρομαχικὰ ἐν τάξει, ἔλλειψις ὕδατος. Εἰς ἀριστερὸν τὸ πᾶν ἐχάθη. Δύναμαι μεταφέρω τραυματίας εἰς ὁδὸν Μάλεμε ἐὰν δύνανται σταλῶσιν ὀχήματα.

Ἐὰν δὲν δύναται νὰ ἐξαπολυθῇ ἀντεπίθεσις πρὸς ἐκκαθάρισιν περιοχῆς φυλακῆς ὅπου ἐχθρὸς ὀργανώνει πεδίον προσγειώσεως, εἰσηγοῦμαι ὅπως μετὰ ἐπέλευσιν σκότους συμπτυχθῇ εἰς βραχυτέραν γραμμὴν βορείως—νοτίως ἱππαστὶ μετὰ Blackburn.

Καλώδιον πρὸς ὑμᾶς ἀποκεκομμένον ἐπὶ δίαρον, ἐχθρὸς δὲ εὑρίσκεται ἐπὶ παρόντος ἐντὸς βραχείας ἀποστάσεως ἀπὸ τηλεφωνικὸν κέντρον.

Παρακαλῶ μελετήσατε κατάστασιν καὶ διατάξατε. Μὴ νομίσητε ὅτι παροῦσα γραμμὴ θὰ ἐκράτει ἔναντι σοβαρᾶς ἐπιθέσεως αὔριον.

Ἠναγκάσθην ἀραιώσω ἄμυναν παραλίας».

Τὴν ἀναφορὰν ταύτην, ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ὑπέβαλεν ἀγνοῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Διοικητοῦ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας κατόπιν τῆς ἀπὸ 1415 τηλεφωνικῆς ἀναφορᾶς του. (Ὅρα παράγρ. 83).

Ὁ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν τηλεφωνικὴν ἀναφορὰν τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, δι' ἧς ἐπληροφορεῖτο ὅτι οἱ Γερμανοὶ διηυθέτουν πεδίον προσγειώσεως δυτικῶς φυλακῶν Ἀγυιᾶς, ἀπεφάσισε τὴν ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως κατὰ τῆς περιοχῆς τῶν φυλακῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα μὴ καταστῇ δυνατὸν εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ περατώσουν τὸ ἔργον τῆς κατασκευῆς πεδίου προσγειώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἠθικὴν ἐνίσχυσιν τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

Διὰ τοῦτο πρὸ τῆς 1820 ἀπέστειλε τηλεφωνικῶς τὰς διαταγάς του πρὸς τὴν 4ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, διὰ τῶν ὁποίων τῇ ἐγνώριζεν ὅτι :

«...Ἡ 10η Ταξιαρχία ἀναφέρει διευθέτησιν χώρου προσγειώσεως εἰς περιοχὴν φυλακῶν εἰς 0553 (Συντεταγμέναι χάρτου).

---

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 162.

4η Ταξιαρχία θ' ἀντεπιτεθῇ μὲ ἓν τάγμα, ἐλαφρὰ ἅρματα καὶ κάρριερ πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς τῶν φυλακῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιθέσεως, τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα τεθήσεται ὑπὸ τὴν 10ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, ἵνα καταλάβῃ θέσεις ἀριστερὰ τοῦ Μικτοῦ Τάγματος ἐπὶ πρώην γραμμῆς τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος κάτωθι τῆς ὁδοῦ Χανίων–Ἀλικυανοῦ. Ἀπὸ τοῦδε τὸ 20ον Τάγμα ὑπὸ διοίκησιν 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας...».

Οἱ ἀγῶνες τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

85. Ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Ἴγγλις μὲ τὸ Στρατηγεῖον αὐτῆς εἰς Εὐθύμι, ἀπηρτίζετο ἐκ τῶν 18ου, 19ου καὶ 20οῦ Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων καὶ τοῦ 1ου Τάγματος τῶν Οὐαλλῶν, τεταγμένον ἀντὸς τῆς ἀμυντικῆς περιοχῆς Χανίων—Σούδας. Ἡ Ταξιαρχία αὕτη ἀπετέλει τὴν ἐφεδρείαν τῆς Κρέφορς, μὲ τὴν ἐντολὴν ἵνα εἶναι ἑτοίμη νὰ κινηθῇ διὰ τῶν τριῶν ταγμάτων της τὸ ταχύτερον πρὸς οἱανδήποτε κατεύθυνσιν μὲ ἀποστολὴν τὴν ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως... *«διατιθεμένου αὐτῇ ἐνδεχομένως τοῦ 1ου Τάγματος τῶν Οὐαλλῶν»*. (1) Τὸ 20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα τακτικῶς ὑπήγετο ὑπὸ τὴν 10ην Ταξιαρχίαν ὑπὸ τὴν δουλείαν ὅτι τὸ Τάγμα θὰ ἔδει νὰ δύναται νὰ κινηθῇ εἰς πρώτην διαταγὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Τὰ τάγματα τῆς Ταξιαρχίας ἐσχημάτιζον τρίγωνον, ἀνεπτυγμένα εἰς περιοχὴν Εὐθύμι (18ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα), Ἄπτερα (20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα), Δαράτσος (19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα) (2). Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐξησφάλιζε τὴν περιοχήν της ἀπὸ πάσης θαλασσίας ἐνεργείας ἢ ἐκ τοῦ ἀέρος τοιαύτης. Ὁ ὄγκος τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἦτο διατεταγμένος νοτίως καὶ νοτιοανατολικῶς Δαράτσου. Ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ τάγματος ἦτο τεταγμένη ἡ πυροβολαρχία τῶν 75 τῆς 28ης Μοίρας, ἥτις εἶχε διατεθῆ ὡς στήριγμα τῆς 10ης Ταξιαρχίας. Ἀμέσως νοτίως τοῦ τάγματος καὶ ἀνατολικῶς τῆς ὁδοῦ Ἀλικυανοῦ—Χανίων, εἶχε ταχθῆ ἡ Ι Ἐλαφρὰ Πυροβολαρχία Χόβιτζερ.

Ἀμέσως νοτίως τοῦ 20ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν Χανίων—Σούδας, εὑρίσκετο ἐγκατεστημένον τὸ Στρατηγεῖον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

Βορειοδυτικῶς τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἦτο ἀνεπτυγμένον τὸ 7ον Γενικὸν Νοσοκομεῖον, ἀμέσως δὲ δυτικῶς Εὐθύμι τὸ 6ον Χειρουργεῖον Ἐκστρατείας.

86. Συμφώνως πρὸς τὸ Γερμανικὸν σχέδιον ἐπιθέσεως, κατόπιν τοῦ προπαρασκευαστικοῦ βομβαρδισμοῦ, θὰ ἔδει τὸ ΙΙΙ/3 Τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν, προσγειούμενον εἰς τὴν περιοχὴν Δαράτσος, νὰ ἐνεργήσῃ μετὰ τῶν παρὰ τὴν κοιλάδα φυλακῶν Ἀγυιᾶς ριπτομένων ἑτέρων ταγμάτων τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς καθήλωσιν τῶν δυνάμεων τῆς περιοχῆς ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, ἐνεργοῦντος εἰς ἀεροδρόμιον Μάλεμε, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπίθεσιν πρὸς κατάληψιν τῶν Χανίων.

Ὡς ἐξετέθη κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸν τομέα τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, τὸ ΙΙΙ/3 Τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν δὲν προσεγειώθη συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον, ἀλλὰ πολὺ νοτιώτερον τῆς προβλεπομένης ζώνης προσγειώσεως καὶ λίαν διεσπαρμένον. Οὕτω ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς 4ης Ταξιαρχίας προσεγειώθησαν μόνον ὁ 10ος Λόχος ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ 6ου Νεοζηλανδικοῦ

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 53, 163.
(2) Σχεδιάγραμμα 4.

Χειρουργείου Ἐκστρατείας καὶ νοτίως τῶν θέσεων τοῦ 7ου Γενικοῦ Νοσοκομείου. Ὁ Α/Α Λόχος Πολυβόλων ἀλεξιπτωτιστῶν παρὰ τὰς θέσεις τοῦ 19ου Τάγματος καὶ νοτίως τούτου, καὶ ὁ 9ος Λόχος μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ ΙΙΙ/3 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν δυτικῶς τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ μὲ τὸ κέντρον βάρους του ἐπὶ τοῦ Συντάγματος τούτου.

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ οἵτινες ἔπεσαν πλησίον τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἐξεκαθαρίσθησαν ταχέως ὑπὸ περιπόλων τοῦ Τάγματος, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου τὰ νοτιώτερον ριφθέντα τμήματα ἐμάχοντο κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Μέχρι τῆς 16ης περὶ τοὺς 15 ἀλεξιπτωτισταὶ εἶχον τεθῆ ἐκτὸς μάχης ὑπὸ τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Ἡ Ι Ἐλαφρὰ Πυροβολαρχία κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τῶν πλείστων πυροβολητῶν φονευθέντων. Ἓν τῶν πυροβόλων τῆς πυροβολαρχίας ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς 28ης Ἐλαφρᾶς Μοίρας, τῶν ἑτέρων τριῶν πυροβόλων ἀχρηστευθέντων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν των πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς πυροβολαρχίας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Ἀφ' ἑτέρου, ἡ 18η Μοῖρα ἀπολέσασα τὸ ἐπὶ τοῦ Λόφου Νεκροταφείου παρατηρητήριόν της, κατόπιν τῆς καταλήψεώς του ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ βάλῃ πρὸ τοῦ μετώπου τῆς 10ης Ταξιαρχίας καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ταύτης καὶ ἠρκεῖτο εἰς ἀμέσους ἐν τῇ περιοχῇ της βολάς. Φαίνεται ὅτι ἢ δὲν εἶχον προβλεφθῆ ἀνταλλακτικὰ παρατηρητήρια, ἢ ὅπερ πιθανώτερον δὲν ὑπῆρχον μέσα διὰ τὴν λειτουργίαν νέων παρατηρητηρίων.

Ὁ 10ος Λόχος Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐπιτεθεὶς κατέλαβε τὸ 6ον Χειρουργεῖον Ἐκστρατείας καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ 7ον Νοσοκομεῖον Ἐκστρατείας. Οἱ ἀλεξιπτωτισταί, παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν τοὺς δυναμένους νὰ βαδίσωσιν ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας, ἐτράπησαν περὶ τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας πρὸς Νότον ἵνα συναντήσωσι τὸν ὄγκον τῆς μονάδος των, δεδομένου ὅτι εὑρίσκοντο ἀπομεμονωμένοι ἐν μέσῳ ἐχθρικῶν τμημάτων.

Ἡ 4η Ταξιαρχία διέταξε καὶ ἐκινήθησαν κατ' αὐτῶν λόχοι τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν διάλυσιν τοῦ 10ου Λόχου Ἀλεξιπτωτιστῶν, εἰς σημεῖον ὥστε ἐλάχιστοι ἐκ τῆς δυνάμεώς του διέρρευσαν πρὸς Νότον ἑνωθέντες μετὰ τοῦ 11ου Λόχου Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ αὐτοὶ ὑπέστησαν ἀπωλείας ὑπὸ περιπόλων τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Κατὰ τὰς συμπλοκὰς μετὰ τῶν τμημάτων τοῦ Τάγματος τούτου οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἀσθενεῖς καὶ τραυματίαι ἀπηλευθερώθησαν καὶ δώδεκα ἀλεξιπτωτισταὶ ἠχμαλωτίσθησαν.

Τὴν κατάληψιν τῆς Ι Ἐλαφρᾶς Πυροβολαρχίας ἐπληροφορήθη ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας τὴν 1600. Ἀποφασίσας οὗτος τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Πυροβολαρχίας διέταξε πρὸς τοῦτο νὰ ἐνεργήσῃ ἐπίθεσιν τὸ 18ον Τάγμα δι' ἀποσπάσματος ἀπαρτιζομένου ἐξ ἑνὸς λόχου ἐνισχυμένου μὲ ἓν κάρριερ Μπρέν, καὶ ἕνα ὅλμον, ὑποστηριζομένου ἀπὸ οὐλαμὸν ἐκ τριῶν ἐλαφρῶν ἁρμάτων. Τὴν 1700 ἡ ἐπίθεσις αὕτη ἐξετοξεύθη ἄνευ ὅμως τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἁρμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἰδοποιήθησαν ἐγκαίρως. Τὸ ἐπιτεθὲν ἀπόσπασμα εὑρεθὲν πρὸ ἰσχυρᾶς ἐχθρικῆς ἀντιστάσεως καὶ βαλλόμενον ὑπὸ πυρῶν ὅλμων καὶ πολυβόλων, καθηλώθη καὶ τελικῶς ἀπεσύρθη εἰς τὰς προτέρας του θέσεις ἅμα τῇ ἐπελεύσει τοῦ σκότους. Οὕτως οἱ Γερμανοὶ παρέμειναν εἰς τὰς κατεχομένας ὑπ' αὐτῶν θέσεις τῆς Πυροβολαρχίας.

87. Τὴν 1820, ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἔλαβε τὴν διαταγὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας περὶ ἐνεργείας ἀντεπιθέσεως. Ὁ Διοικητὴς

τῆς Ταξιαρχίας ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀντεπίθεσιν διὰ τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὡς πλέον προσηνατολισμένου καὶ πλησιέστερον εὑρισκομένου πρὸς τὴν περιοχὴν εἰς ἣν ἐπρόκειτο νὰ ἐξακοντισθῇ αὕτη. Τὴν 1830 ἐκδίδει τὴν κάτωθι διαταγὴν πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος: (1)

1) Ὁ ἐχθρὸς φαίνεται προετοιμάζων πεδίον προσγειώσεως δυτικῶς φυλακῶν.

2) 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἐπιτεθήσεται κατὰ τῆς περιοχῆς ταύτης:

α) Μὲ τάγμα, ἂν κατάστασις ἐπιτρέπει.

β) Δύο λόχους ἐὰν ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος νομίζῃ ὅτι λόχος πρέπει νὰ παραμένῃ ἐπὶ τῶν θέσεών του.

3) Ἀπόσπασμα τοῦ 3ου τῶν Οὐσσάρων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος διὰ τὴν ἐπιχείρησιν.

4) Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ πεδίου προσγειώσεως, τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα θὰ ἐγκατασταθῇ ἀμυντικῶς, καλῦπτον τὸ πεδίον προσγειώσεως μὲ τὸν ὄγκον του βορείως ὁδοῦ Χανίων—Ἀγυιᾶς (0432).

Τὸ 3ον Οὐσσάρων πρὸς ὃ ἐκοινοποιήθη ἡ διαταγὴ αὕτη, διέθεσε τρία ἐλαφρὰ ἅρματα μάχης εἰς τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ὅστις ἔλαβε τὴν διαταγὴν τὴν 1830, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπίθεσιν διὰ δύο λόχων, ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὴν ἀδυναμίαν τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἀσθενοῦς μετώπου τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων. Περὶ τὴν 1915, τὰ τμήματα αὐτὰ ἐξεκίνησαν, ἐνῷ τὰ τρία ἐλαφρὰ ἅρματα κατήρχοντο διὰ Γαλατᾶ πρὸς Νότον. Κατὰ τὴν προχώρησιν τῶν λόχων ὁ μεταξύ των σύνδεσμος διεκόπη, λόγῳ τοῦ ἐπελθόντος σκότους καὶ τοῦ διακεκομμένου ἐδάφους.

Ὁ εἷς ἐκ τούτων κινούμενος πρὸς Ντάμπιαν συνεπλάκη μὲ ἰσχυρὰς φωλεὰς ἀντιστάσεως ἀλεξιπτωτιστῶν, αἵτινες κατεῖχον τὸ ὕψωμα τοῦτο. Κατὰ τὰς γενομένας συμπλοκάς, ἀριθμὸς βαρέων ὅπλων καὶ πολυβόλων κατελήφθησαν καὶ 20 Γερμανοὶ ἐφονεύθησαν καὶ ὁ λόχος ὅμως ὑπέστη πολλὰς ἀπωλείας.

Ὁ δεξιὸς λόχος ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ Γερμανικῶν ὁμάδων παρὰ τὸν Λόφον Ἐρειπίων, ἐνῷ μία διμοιρία του προωθηθεῖσα εὑρέθη εἰς περιοχὴν ἔνθα διεξήγετο συμπλοκὴ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Γερμανῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός,οἱ λόχοι συνηντήθησαν περὶ τὸ χιλιόμετρον βορείως φυλακῶν Ἀγυιᾶς. Ἐκεῖ οἱ Διοικηταί των συσκεφθέντες, ἀπεφάσισαν νὰ παραμείνουν εἰς ἣν περιοχὴν εὑρίσκοντο, ἵνα ἐκεῖθεν ἐπιτεθῶσι τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης.

88. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς 2000 περίπου ἐπληροφορήθη παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν ἁρμάτων ἅτινα εἶχον προωθηθῆ εἰς Γαλατᾶν ὅτι διετάχθη ἀντεπίθεσις καὶ ὅτι τὸ 19ον ὑπήχθη ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Ταξιαρχίας του, παρεξηγήσαντες προφανῶς τὴν διαταγὴν τῆς Μεραρχίας, ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο.

Ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἔσπευσε πρὸς τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καὶ διέταξεν ἵνα ἡ ἐπίθεσις ἀνασταλῇ καὶ οἱ λόχοι ἀνακληθῶσι, φρονῶν ὅτι οὔτε ὁ χρόνος οὔτε αἱ διατιθέμεναι δυνάμεις ἐπήρκουν διὰ μίαν τοιαύτην ἐνέργειαν. Περίπολοι ἀπεστάλησαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν λόχων, τοὺς ὁποίους καὶ ἀνεῦρον μόλις περὶ τὴν 0700 τῆς 21.5.41 καὶ μετεβίβασαν εἰς αὐτοὺς τὴν περὶ συμπτύξεως εἰς τὸ Τάγμα των διαταγήν.

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 169.

Αὐταὶ ἦταν αἱ ἐξελίξεις τῶν ἀγώνων τῆς 20ης Μαΐου ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας μὲ ἀποτέλεσμα ὅτι πλὴν μεμονωμένων μικροομάδων ἀλεξιπτωτιστῶν ἐπιχειρουσῶν νὰ ἀποσυρθῶσι πρὸς Νότον, δὲν ὑφίσταται ὀργανωμένη τις ἐχθρικὴ θέσις ἐντὸς τῆς περιοχῆς ταύτης, πλὴν τῆς θέσεως τῆς καταληφθείσης πυρ/χίας.

Αἱ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν σημαντικαὶ ἑκατέρωθεν. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ὑπὸ μόνου τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐφονεύθησαν 150 ἀλεξιπτωτισταί, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οἱ ἄνδρες τῆς Ι 'Ελαφρᾶς Πυροβολαρχίας (Βρεττανικῆς) ἐφονεύθησαν πάντες, πλὴν τεσσάρων ἐπὶ δυνάμεως 87 ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

89. 'Ο Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιθέσεως διέθετε τὴν 5ην καὶ 10ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν καὶ ἐκ τῆς 4ης τοιαύτης τὸ 20ὸν Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. 'Απὸ τῆς 1100 τῆς 20ῆς Μαΐου διατίθενται εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ἐφεδρείας τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Κρέφορς καὶ τὰ 18ον καὶ 19ον Νεοζηλανδικὰ Τάγματα.

Αἱ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας πληροφορίαι, εἶναι ἱκανοποιητικαὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 20.5.41.

Οὐδεμία δυσάρεστος πληροφορία τῷ μεταδίδεται ἐκ τοῦ ὑποτομέως τούτου τῆς Μεραρχίας του. Μόλις περὶ τὴν 0400 τῆς 21.5.41 πληροφορεῖται περὶ τῆς ἐπικινδύνου καταστάσεως εἰς τὸν τομέα τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Τὴν 1100 πληροφορεῖται διὰ τοῦ ἀπὸ 1030 σήματος τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας τὰ τῆς κρισίμου καταστάσεως ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς καὶ λαμβάνει τὴν πρώτην αἴτησιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ταξιαρχίας ταύτης διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως, ἣν ἐπακολουθοῦν καὶ ἀλλεπάλληλοι αἰτήσεις, ὡς ἐξετέθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

'Ανησυχῶν δι' ἐνδεχομένην ἀπόβασιν ἀπὸ θαλάσσης, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μετακινήσῃ τμήματα, μόνον δὲ ὅταν πληροφορεῖται τὴν διευθέτησιν χώρου προσγειώσεως εἰς περιοχὴν φυλακῶν 'Αγυιᾶς, ἐκδίδει τὴν πρὸς τὴν 4ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν διαταγὴν περὶ ἐνεργείας ἀντεπιθέσεως πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς καταστάσεως ἐν τας φυλακαῖς 'Αγυιᾶς. 'Ο Συνταγματάρχης Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, δὲν εἰδοποιεῖται σχετικῶς περὶ τῆς προπαρασκευαζομένης ἀντεπιθέσεως ἐλλείψει ἐπικοινωνιῶν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην.

'Η νὺξ εὑρίσκει τὸν Διοικητὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας αἰσιοδοξοῦντα διὰ τὸν ὑποτομέα τοῦ Μάλεμε, ἀνησυχοῦντα διὰ μίαν ἀπὸ θαλάσσης ἀπόβασιν καὶ ἀναμένοντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀντεπιθέσεως κατὰ τῶν φυλακῶν 'Αγυιᾶς, ἥτις τελικῶς δὲν ἐπραγματοποιήθη.

'Αγῶνες εἰς τὸν τομέα Σούδας - Χανίων.

90. Αἱ ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Οὐέστων δυνάμεις τῆς περιοχῆς Σούδας—Χανίων, συνίσταντο ἐκ τῶν μονάδων τοῦ 2ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ, τῶν μονάδων τῆς MNBDO καὶ τοῦ ἐμπέδου Τάγματος Χανίων, ὡς καὶ τινων μικτῶν Αὐστραλιανῶν καὶ Βρεττανικῶν τμημάτων. 'Ομοίως ἐντὸς τῆς περιοχῆς εὑρίσκετο τὸ 1ον Τάγμα τῶν Οὐαλλῶν ὡς ἐφεδρεία τοῦ Διοικητοῦ τῆς Κρέφορς. Αἱ μονάδες αὗται ἦσαν διατεταγμέναι ὡς ἑξῆς: (1)

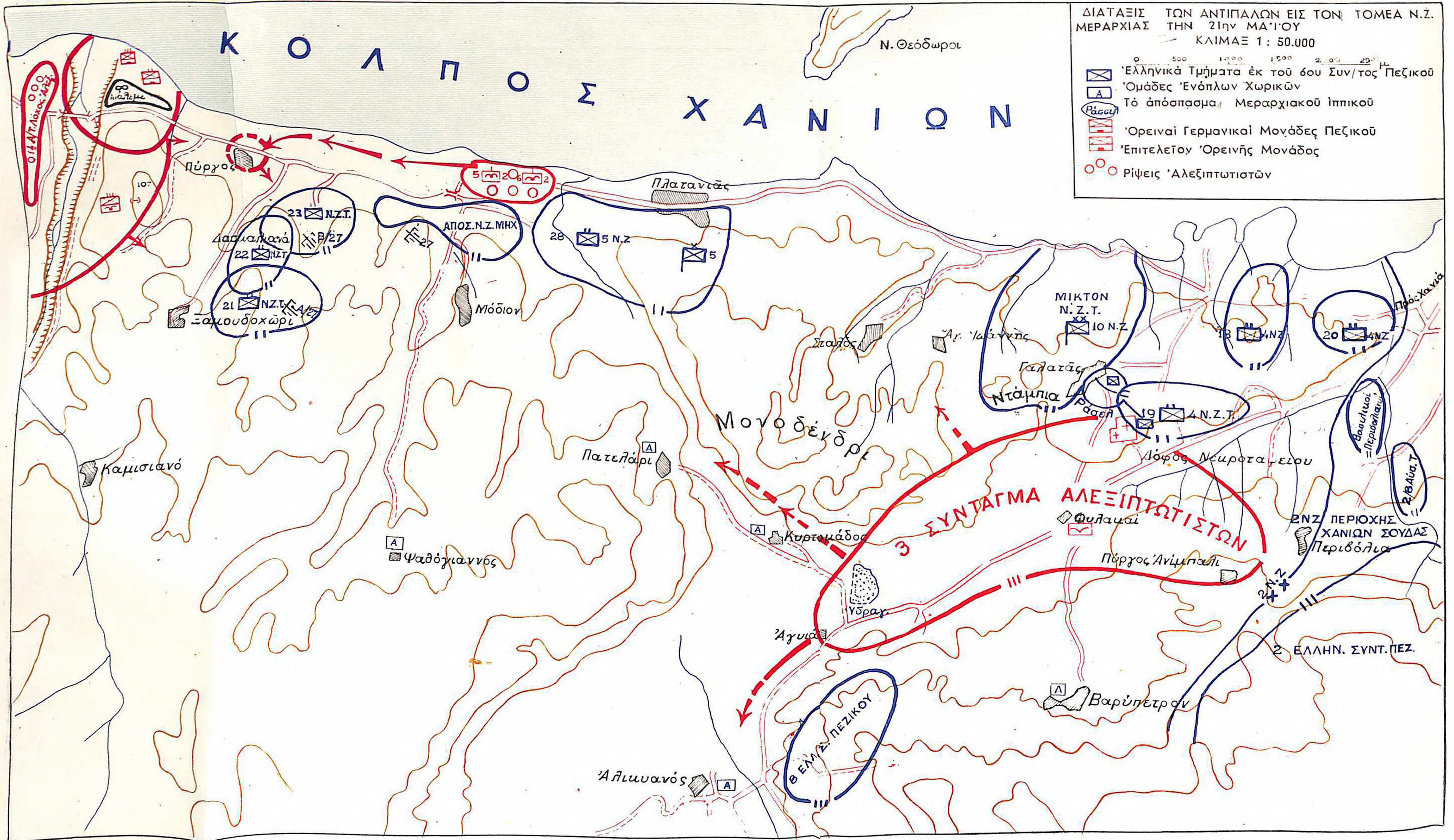
Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων κατανεμημένον εἰς ἰσχυρὰ φυλάκια ἐντὸς καὶ περὶ τὴν πόλιν.

---

(1) Σχεδιάγραμμα 5.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΙΣ ΠΡΟΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΜΕΛΕΜΕ τὴν 22-5-41

ΚΛΙΜΑΞ 1 : 30.000

- Νεοζηλανδοὶ
- Γερμανοὶ
- Γερμανικαὶ Φωλεαὶ ἀντιστάσεως
- Ἀεροδρόμιον
- Ἅρματα Μάχης
- Ἅρματα μάχης ἀχρηστευθέντα
- Θέσεις συμπτήξεως 20 Ν. Ζ. Τάγματος.

Κόλπος Χανίων
Ἀποβάσεις 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας ἀπὸ ἀέρος
Ταυρωνίτης Π.
Μάλεμε
Πρὸ 1130/22/5
D+B 20ου Ν.Ζ.
D Πρὸς Πλατανιά
B Πρὸς 23ον Ν.Ζ.
Πύργος
20 Ν.Ζ.
C Πρὸ 1130/22/5
Πρὸς 23ον
A/28
B/28
C/28
B/20
Μάλεμε
107
Πρὸ 1130/22/5
A+ΛΔ 20ου
Πρὸς 23ον ΝΖ
Πρὸς Πλατανιά
Μετὰ 1130/22/5
20(-)
Δασυαλιανά
D+ΛΔ Λόχοι
A+C Λόχοι
B 28
0330 22/5
23 ΝΖ
B/27
28 ΝΖ (-)
μετὰ 1700/22/5
B Λόχος
Ἀπόσπασμα ΝΖ Μηχ.
C/27
Βλαχερωνίτισα
Ὁμὰς Ράμκε
100ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα
Ἅγ. Νικόλαος
1515
1030
22 ΝΖ (Δύο Λόχοι)
0330 22/5
Καντομάρι
Σφακορύακο
Ἀντέρεισμα Ἀμπελώνων
Ξαμμουδοχώρι
0815
ΛΔ
21 ΝΖ
A/27
Κυπάρισσος
Μόδιον
030
28ον
Πλατανιάς
Πλατανιάς Π.
5 ΝΖ

Τὸ 1ον Τάγμα τῶν Οὐαλλῶν περιχαρακωμένον εἰς τὴν νοτίαν καὶ ἀνατολικὴν παρυφὴν τῆς πόλεως.

Τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ ἀπετέλει τὴν ἐξωτερικὴν περίμετρον τῆς ὅλης διατάξεως, προσηνατολισμένον πρὸς τὴν κοιλάδα τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς καὶ κατέχον τὴν περιοχὴν Περιβόλια — Μουρνιὲς καὶ τὸ νοτίως ταύτης ὕψωμα. Τμῆμα πεζοπόρων ἐκ τῶν Οὐσσάρων τοῦ Νορθάμπερλαντ ἦτο τεταγμένον εἰς τὰ μεταξὺ Κουνουπιδιανῶν καὶ Ἁγίου Ματθαίου ὑψώματα τοῦ Ἀκρωτηρίου μὲ κυρίαν ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ Στρατηγείου τῆς Κρέφορς.

Διὰ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ λιμένος τῆς Σούδας εἶχον διατεθῆ τὰ τμήματα τῆς MNBDO, ὡς καὶ τμήματα πυροβολητῶν χρησιμοποιούμενα ὡς πεζικόν.

Αὐστραλιαναὶ μονάδες μικταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον, ἦσαν κατανεμημέναι κατὰ τὸ παράκτιον τμῆμα τοῦ ὅρμου τῆς Σούδας ὡς στηρίγματα πυροβολικοῦ καὶ διὰ τὴν παράκτιον ἄμυναν.

Τὸ α/α πυροβολικὸν καὶ τὸ ἐπάκτιον πυροβολικὸν τῆς MNBDO ἦτο ὁμοίως τεταγμένον εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, πλὴν στοιχείων τινῶν διατεθέντων εἰς τὴν τομέα τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

91. Κατὰ τῆς περιοχῆς ταύτης οἱ Γερμανοὶ διέθεσαν ἥμισυ τάγμα, ἤτοι τοὺς 1ον καὶ 2ον Λόχους Ἀλεξιπτωτιστῶν κυνηγῶν τοῦ Ι Τάγματος τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου. Οἱ Λόχοι οὗτοι, ἐνισχυμένοι καὶ διὰ πολυβόλων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, ἀπήρτισαν δύο ἀποσπάσματα μεταφερόμενα δι' ἀνεμοπλάνων ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Altman (Ἄλτμαν) καὶ Ὑπολοχαγὸν Gentze (Γκὲνζ) μὲ τὰς κάτωθι ἀποστολάς :

Τὸ Ἀπόσπασμα Ἄλτμαν, προσγειούμενον εἰς περιοχὴν Κουνουπιδιανὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ εἰς Ἀκρωτῆρι α/α πυροβόλα καὶ διοικήσεις. Τὸ Ἀπόσπασμα Γκὲνζ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς νοτίως Χανίων α/α πυροβολαρχίας καὶ νὰ καταλάβῃ τὸν Ἀσύρματον Χανίων. Τὸ Ἀπόσπασμα Γκὲνζ, ἑνούμενον μετὰ τῶν ἐξ Ἀγυιᾶς ἀφικνουμένων ἐν τῷ μεταξὺ δυνάμεων τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν, νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν κατάληψιν τῶν Χανίων.

Ἡ κυρία ὅθεν ἀποστολὴ τῶν τμημάτων τούτων ἦτο ἡ ἐκτέλεσις προπαρασκευαστικῶν ἐγχειρημάτων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐπιτεθησομένων μονάδων.

Τὴν 0800 τῆς 20.5.41, τὰ ἀνεμοπλάνα τοῦ Ἀποσπάσματος Ἄλτμαν ἐπέδραμον μετὰ τοῦ λοιποῦ Συντάγματος Ἐφόδου εἰς Κρήτην καὶ κατηυθύνθησαν πρὸς Ἀκρωτῆρι, πλὴν λόγῳ τοῦ α/α πυροβολικοῦ τῆς περιοχῆς Σούδας ἀπηλευθερώθησαν προώρως τῆς ρυμουλκίας καὶ προσεγειώθησαν λίαν διεσπαρμένα ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκρωτῆρι, τινὰ δὲ ἐξ αὐτῶν συνετρίβησαν. Τὰ προσγειωθέντα ἐκ τῶν ἀνεμοπλάνων, λόγῳ τῆς μεγάλης διασπορᾶς των, ἀπετέλεσαν εὔκολον λεῖαν διὰ τὰς δυνάμεις ἀμύνης, αἵτινες δι' ἰσχυρῶν περιπόλων τῶν Οὐσσάρων τοῦ Νορθάμπερλαντ καὶ τοῦ Ἐμπέδου Τάγματος Χανίων, ἐπετέθησαν ἀμέσως κατ' αὐτῶν. Πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἀποσπάσματος ἐφονεύθησαν ἐν οἷς καὶ ὁ Διοικητής του, ἡ δὲ ἀποστολὴ τοῦ Ἀποσπάσματος δὲν ἐξεπληρώθη. Οἱ διασωθέντες ἐκ τῶν ἀνδρῶν κατέφυγον εἰς διαφόρους κεκαλυμμένας θέσεις εἰς ἅς συνελήφθησαν ἢ ἐφονεύθησαν σὺν τῷ χρόνῳ.

Αἱ ἀπώλειαι τοῦ Ἀποσπάσματος τούτου ἀνῆλθον εἰς 48 νεκροὺς καὶ 36 τραυματίας.

Ἐκ τοῦ Ἀποσπάσματος Γκὲνζ, ἓν ἐκ τῶν ἀνεμοπλάνων συνετρίβη κατὰ τὴν προσγείωσιν. Τὸ Ἀπόσπασμα ἅμα τῇ προσγειώσει του ἐφώρμησε κατὰ τῆς πυροβολαρχίας τῆς 234ης Μοίρας, βορειοανατολικῶς Μουρνιῶν, τῆς ὁποίας ὁλόκληρον τὸ προσωπικὸν ἐφονεύθη, πλὴν ὀκτὼ αἰχμαλωτισθέντων.

Τὸ 'Απόσπασμα παρέμεινεν εἰς τὰς θέσεις ταύτας μέχρι τῶν μεταμεσημβρινῶν ὡρῶν, ὑφιστάμενον προσβολὰς τμημάτων τοῦ 'Εμπέδου Χανίων καὶ τῶν πέριξ Βρεττανικῶν Μονάδων, ἐκτοπισθὲν δὲ ἐκεῖθεν, προσεπάθησε νὰ διολισθήσῃ πρὸς 'Αγυιάν, ἐν τέλει δὲ τὴν πρωΐαν τῆς 21ης συνηνώθη εἰς Περιβόλια μετὰ τμημάτων τοῦ 11ου Λόχου τοῦ ὁποίου, ἐκ τῶν ὑπερπεντήκοντα ὁπλιτῶν του εἶχον ἀπομείνει, ὁ Διοικητὴς μετὰ εἰκοσιτεσσάρων μόνον ὁπλιτῶν.

'Η περιοχὴ Σούδας — Χανίων δὲν ὑπέστη ἄλλην προσβολὴν καθ' ὅλην τὴν 20.5.41 ἀπὸ τμημάτων ἐπιγείου δράσεως.

Οἱ βομβαρδισμοὶ ὅμως καὶ οἱ πολυβολισμοὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας, ὑπῆρξαν σφοδρώτατοι καὶ προυξένησαν πλείστας καταστροφὰς καὶ θύματα.

Τὸ 1/3 Τάγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν μετὰ τοῦ 11ου Λόχου, συνεχίζοντα τὴν κίνησίν των πρὸς 'Ανατολὰς μετὰ τὴν σύμπτυξιν τοῦ 3ου 'Ελληνικοῦ Λόχου πρὸς τὰ ὑψώματα Πύργος 'Ανίμπαλι, ἐπροχώρησαν πρὸς Περιβόλια, ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Μουρνιές, ἀλλὰ κατὰ τὴν νέαν ταύτην ἐνέργειάν των ὑπέστησαν ὁρμητικὴν ἀντεπίθεσιν ὑπὸ τμημάτων τοῦ 2ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ συμπτυχθοῦν εἰς Περιβόλια.

'Εκεῖθεν τὰς ἑσπερινὰς ὥρας ἀνεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 3ου Συντάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν τῶν Κυνηγῶν, ἵνα ἐνισχύσωσι τὸ ἀμυντικὸν συγκρότημα 'Αγυιᾶς. Οὕτω, ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ Σούδας τὸ ἑσπέρας τῆς 20ης ἦτο ἀπηλλαγμένη οἱασδήποτε ὀργανωμένης ἐχθρικῆς δυνάμεως.

Διὰ τὸν Διοικητὴν τῆς κεντρικῆς ὁμάδος ἐπιθέσεως, ἡ κατάστασις εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας διεγράφετο ὡς ἑξῆς:

'Η προβλεπομένη κατάληψις τῶν Χανίων δὲν εἶχεν ἐπιτευχθῆ.

Τὰ ἐπιδρομικὰ τμήματα τὰ ἐπιτεθέντα δι' ἀνεμοπλάνων εἰς τὴν περιοχὴν Χανίων - Σούδας ἀπεσυνετέθησαν, χωρὶς νὰ ἐπιτύχωσι τοὺς ἀντικειμενικούς των σκοπούς. Τὸ ΙΙΙ/3 Τάγμα ἔχει ἀπολέσει τὰ δύο τρίτα τῆς δυνάμεώς του, χωρὶς νὰ καταλάβῃ τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ. Τὸ Ι/3 Τάγμα εὑρίσκετο προωθημένον πρὸς 'Ανατολάς, ἀφοῦ ἠναγκάσθη νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν περιοχὴν Περιβόλια. Τὸ Τάγμα Μηχανικοῦ 'Αλεξιπτωτιστῶν ἔσχε μερικὴν μόνον ἐπιτυχίαν εἰς τὴν περιοχὴν 'Αγυιᾶς, καταλαβὸν τὸ ἀντλιοστάσιον. 'Η προβλεπομένη ἐπαφὴ τῆς δυτικῆς ὁμάδος ἐπιθέσεως, ἤτοι τοῦ Ι Συντάγματος 'Εφόδου 'Αλεξιπτωτιστῶν μετὰ τῆς κεντρικῆς ὁμάδος (3ου Συντάγματος ἀλεξιπτωτιστῶν) δὲν ἐπετεύχθη ὑπὸ τούτου. Προβλέπει ἀντεπίθεσιν ἐκ μέρους τῶν ἀντιπάλων του, ἥτις πιστεύει ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀποκρουσθῇ εὐχερῶς ὑπὸ μόνον τῶν ἐν 'Αγυιᾷ τμημάτων.

Κατόπιν τούτου ἀποφασίζει καὶ διατάσσει ὅπως ἅπαντα τὰ προκεχωρημένα τμήματα (1) συγκεντρωθῶσι καὶ ἀναδιοργανωθῶσιν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν φυλακῶν 'Αγυιᾶς, ἐπὶ τῇ προόψει 'Ελληνοβρεττανικῆς ἐπιθέσεως. Τὰ τμήματα αὐτὰ συμπτύσσονται μηδὲ τῶν τῆς Ντάμπιας ἐξαιρουμένων καὶ ὀργανοῦνται εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην. Αἱ ἐργασίαι ὀργανώσεως τοῦ ἐδάφους ἔχουσιν ἀρχίσει ὑπὸ τοῦ ΙΙ/3 Τάγματος 'Αλεξιπτωτιστῶν καὶ ἐκλαμβάνονται ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν ὡς ἐργασία ὀργανώσεως ἀεροδρομίου, ἥτις καὶ προκαλεῖ τὴν ἀνησυχίαν αὐτῶν.

92. 'Ενωρὶς τὴν πρωΐαν τῆς 20ης Μαΐου, ἰσχυρὰ δύναμις ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθη ἐγγὺς τῆς ἐπαύλεως ὅπου διέμενεν ὁ Πρωθυπουργὸς Ε. Τσουδερὸς καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἐγκατασταθῆ ὁ Βασιλεύς, κατό-

(1) New Zealand Official History. Σελ. 172.

πιν σφοδρωτάτου ἀεροπορικοῦ βομβαρδισμοῦ τῆς ἐπαύλεως Πελεκαπίνα ὅπου ἀπὸ τῆς καθόδου του εἰς Κρήτην παρέμενεν. Ἡ πρωθυπουργικὴ κατοικία, εὑρισκομένη 2 χιλιόμετρα νοτιώτερον, παρεῖχε μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν ἀπὸ ἀεροπορικὰς ἐπιδρομάς, ἔκειτο δὲ ἐγγύτερον τῆς ὁδοῦ ὑποχωρήσεως πρὸς τὰ νότια τῆς νήσου.

Ἡ πτῶσις ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, ἔδιδε σαφῆ τὴν ἐντύπωσιν ἐπιχειρήσεως πρὸς αἰχμαλωσίαν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἄλλως τε ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὡς **ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 2 ἐχθρὸς τοῦ Ἄξονος.** Ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ παρ' αὐτῷ εὑρισκόμενος Βρεττανὸς Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος Συνταγματάρχης Blunt (Μπλὰντ), βλέποντες τὸν ἄμεσον κίνδυνον, κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν Βασιλέα περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμέσου ἀποχωρήσεως πρὸς τὴν νοτίαν παραλίαν τῆς νήσου, ὁπόθεν εἰς περίπτωσιν δυσμενοῦς τροπῆς τῆς μάχης, θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ διαπεραίωσις εἰς Αἴγυπτον πρὸς συνέχισιν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος.

Τὴν 0930 ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ συνοδεία του, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν Βασιλόπαιδα Πέτρον, τὸν Μέγαν Αὐλάρχην Συνταγματάρχην Λεβίδην, τὸν Πρωθυπουργόν, τὸν Διοικητὴν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος Ν. Βαρβαρέσσον, δύο ὑπηρέτας, ἐτέθησαν εἰς κίνησιν διὰ τῶν ὀρεινῶν πρὸς Νότον διαβάσεων. Ἡ ἀσφάλεια τῆς βασιλικῆς ὁμάδος ἀνετέθη εἰς τμῆμα τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος μέχρι καὶ νοτίως τῆς περιοχῆς του, μίαν διμοιρίαν Νεοζηλανδῶν καὶ ὁμάδα Ἑλλήνων χωροφυλάκων.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκκίνησιν, ὁμὰς ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθη ἐγγὺς τῆς συνοδείας, διασκορπισθεῖσα ὑπὸ τῶν πυρῶν τοῦ ἀποσπάσματος ἀσφαλείας. Μετὰ πεντάωρον πορείαν ἐπὶ ὀρεινοῦ καὶ δυσβάτου ἐδάφους κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας προσεβλήθη ἀπὸ ἀλλεπαλλήλους βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμοὺς ἀεροπλάνων, ἡ βασιλικὴ συνοδεία ἐστάθμευσεν ἐπ' ὀλίγον.

Τὸ ἑσπέρας ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον Θέρισσος, τὸ ὁποῖον ἦτο σχεδὸν ἔρημον ἀνδρῶν, διότι ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὅπλα εἶχον κατέλθει εἰς τὴν πεδιάδα ἵνα λάβωσι μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα. Ὁ γέρων προεστὸς τοῦ χωρίου τοὺς ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Τὴν ἑπομένην ἡ ἀνάβασις συνεχίσθη μέχρι ὕψους 2500 περίπου μέτρων καὶ τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς 22αν Μαΐου ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ συνοδεία του διενυκτέρευσαν ἐν ὑπαίθρῳ, ἐν μέσῳ χιόνων. Τὴν 22αν ἡ πορεία ἐσυνεχίσθη πρὸς Νότον. Ἡ κάθοδος ἦτο περισσότερον ἐπίπονος διὰ τῶν βραχωδῶν καὶ ἀποτόμων ἀτραπῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων.

Καθ' ὅλην τὴν καταπονητικὴν καὶ ἐξαντλητικὴν πορείαν ὁ Βασιλεὺς οὔτε πρὸς στιγμὴν δὲν ἔχασε τὸ χαμόγελόν του. Μὲ μεγαλειώδη ἁπλότητα καὶ ἀδάμαστον θάρρος ὑπέστη ὅλας τὰς στερήσεις, τοὺς κινδύνους καὶ τὰς κακουχίας. Ἐκοιμᾶτο ὀλίγας ὥρας κατὰ γῆς καὶ ἐμοιράζετο μὲ τὴν συνοδείαν του τὴν γλίσχρον τροφὴν τὴν ὁποίαν προσέφερον οἱ χωρικοί. Μὲ σχισμένες μπότες καὶ αἱματωμένα πόδια ἔφθασε τὴν μεσημβρίαν τῆς 22ας Μαΐου εἰς τὸ χωρίον Σαμαριὰ (Ὁσία Μαρία), 10 χιλ. ἀπὸ τὴν νοτίαν ἀκτὴν τῆς νήσου. Ἐκεῖ ἡ βασιλικὴ συνοδεία συνηνώθη μὲ ὁμάδα ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας Sir Michael Palairet (Σὲρ Μιχαὴλ Πάλαιρετ) μετὰ τῆς συζύγου του, τὸν Βρεττανὸν ναυτικὸν ἀκόλουθον Ναύαρχον Turle (Τέρλ), τὸν Ὑπαρχηγὸν τῆς Βρεττανικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς Στρατηγὸν Heywdod (Χέϊγουντ) καὶ τὴν ἀκολουθίαν των. Οὗτοι εἶχον φθάσει ἐκεῖ ἀναχωρήσαντες ἐκ Χανίων τὴν προηγουμένην διὰ βενζινακάτου. Τὴν νύκτα τῆς 22ας πρὸς 23ην Μαΐου ἀπὸ τὸν ὅρμον Ἁγία Ρούμελη, ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Βασιλόπαιδος Πέτρου, τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν συνοδευόντων Ἑλλήνων καὶ Βρεταν-

νῶν, ἐπεβιβάσθησαν τοῦ Βρεττανικοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ Decoy, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἔπλευσε πρὸς Ἀλεξάνδρειαν (1).

Ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειαι τῶν ἀντιπάλων Διοικήσεων.

93. Ἡ κατάστασις ὡς ἀντιλαμβάνεται αὐτὴν ὁ Διοικητὴς τῆς Κρέφορς μέχρι τῆς 2200 τῆς 20.5.41, ἐκτίθεται ὑπὸ τούτου ὡς κατωτέρω διὰ τῆς πρὸς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἀναφορᾶς του : (2)

«...Ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἦτο σκληρά. Ὑπέστημεν σοβαρὰς πιέσεις. Μέχρι τῆς στιγμῆς, ἐξ ὅσων γνωρίζω, εἴμεθα πάντοτε κύριοι τῶν ἀεροδρομίων Ρεθύμνου, Ἡρακλείου, Μάλεμε καὶ τῶν δύο λιμένων. Τὰ περιθώρια εἶναι πολὺ στενά, καὶ θὰ ἦτο σφάλμα νὰ σᾶς δώσω μίαν αἰσιόδοξον εἰκόνα τῆς καταστάσεως. Ὁ ἀγὼν ἦτο σκληρὸς καὶ ἐφονεύσαμεν μεγάλον ἀριθμὸν Γερμανῶν. Αἱ συγκοινωνίαι μας εἶναι ἐξαιρετικῶς δύσκολοι. Ἡ κλίμαξ τῶν ἀεροπορικῶν ἐπιθέσεων ἐναντίον τῶν Χανίων ἦτο μεγάλη. Πάντες ἀντιλαμβάνονται τὴν ζωτικὴν σημασίαν τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος καὶ θὰ συνεχίσωμεν ἀπτόητοι...»

Μέχρι τῆς 2200 ὅθεν, ὁ Φρέϋμπεργκ θεωρεῖ ἑαυτὸν κύριον τῶν ἀεροδρομίων καὶ λιμένων, ἀλλὰ μὲ λίαν περιωρισμένας δυνατότητας.

Δι' αὐτόν, ἐξ ὅσων γνωρίζει, ἡ κατάστασις φαίνεται νὰ εἶναι κρίσιμος εἰς τὴν περιοχὴν τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας καὶ δὲν διστάζει διὰ τὸν λόγον τοῦτον νὰ διαθέσῃ εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας τὰ 18ον καὶ 19ον Νεοζηλανδικὰ Τάγματα ἀπὸ τῆς 1100 πρωϊνῆς, ἵνα ὁ τελευταῖος οὗτος ἐν τῷ πλαισίῳ του χρησιμοποιήσῃ ταῦτα εἰς τὴν κινδυνεύουσαν περιοχήν του. Ὁ Διοικητὴς τῆς Κρέφορς ἀρκεῖται νὰ τηρήσῃ ὡς ἐφεδρείαν του τὸ 1ον Τάγμα τῶν Οὐαλλῶν καὶ διὰ κάθε ἐνδεχόμενον κινεῖ τὸ 2/8 Τάγμα ἐκ Ρεθύμνου εἰς τὴν ἀμυντικὴν περιοχὴν Σούδας-Χανίων. Τὸ Τάγμα τοῦτο, ἀφιχθὲν κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς 20ης πρὸς 21ην Μαΐου ἐγκατεστάθη σχεδὸν ἀνενοχλήτως εἰς τὴν περιοχὴν Μουρνιῶν, δεδομένου ὅτι τὰ τμήματα τοῦ Χεΐντριχ συνεσπειροῦντο (ὡς πρόσθεν εἴδομεν) πρὸς τὰς φυλακὰς Ἀγυιᾶς διὰ τὴν ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης ἀντεπιθέσεως.

Ἀφ' ἑτέρου, ἐκ περιελθούσης εἰς χεῖρας του διαταγῆς ἐπιχειρήσεων τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν κατατοπίζεται πλήρως ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν προθέσεων καὶ ἀντιλαμβάνεται οὕτω ὅτι οὐδεμία πρόβλεψις τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως ἐξεπληρώθη, ἐφ' ὅσον συμφώνως πρὸς τὰ σχέδια τὰ τρία ἀεροδρόμια καὶ τὰ τρία ἀστικὰ κέντρα Χανιά, Ρέθυμνον, Ἡράκλειον θὰ ἔδει νὰ εἶχον ἤδη καταληφθῆ ὑπὸ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν.

Ἀγνοεῖ, ὅμως τὴν σοβαρὰν κατάστασιν ἥτις ἔχει δημιουργηθῆ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε, ὥστε νὰ ἐπέμβῃ ἐγκαίρως καὶ ἀμέσως πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τοποθεσίας ταύτης.

94. Ὁ Διοικητὴς τοῦ XI Ἀεροπορικοῦ Σώματος ὅτε συνεκέντρωσε τὰς πληροφορίας του εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας τῆς 20ης Μαΐου, ἐσχημάτισεν ἐξ αὐτῶν τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως ὡς ἑξῆς : (3)

---

(1) Buklay. Greece and Crete. Σελ. 211-216. Παύλου Γύπαρη. «Ἥρωες καὶ ἡρωϊσμοὶ στὴ Μάχη τῆς Κρήτης». Σελ. 107-109.
(2) Ἀπομνημονεύματα Τσῶρτσιλ (Μετάφρασις). Τόμος III. Σελ. 317.
(3) N. Zealand Official History. Τομ. «Crete». Σελ. 182.

Οὐδεὶς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶχεν ἐπιτευχθῆ διότι οὐδὲν ἐκ τῶν ζωτικῶν σημείων εἶχε καταληφθῆ. Αἱ προσγειωθεῖσαι δυνάμεις λόγῳ τῶν τεραστίων ἀπωλειῶν καὶ τῆς διασπορᾶς αὐτῶν δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μόναι. Τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε ἦτο τὸ μόνον σημεῖον εἰς ὃ εἶχε σημειωθῆ ἐπιτυχία τις διὰ τῆς ἐκ Δυσμῶν διεισδύσεως τῶν τμημάτων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου καὶ τοῦ σχηματισμοῦ προγεφυρώματος ἀνατολικῶς τῆς γεφύρας Ταυρωνίτη.

Ὁ Στοῦντεντ ἠγνόει ὅτι οὐσιαστικῶς τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῶν τμημάτων πεζικοῦ τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας καὶ ὅτι μόνον ὑπὸ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων ἐβάλλετο.

Κατὰ τὴν δίκην τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου, ὁ Στοῦντεντ ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετικῶς μὲ τὴν νύκτα τῆς 20/21 Μαΐου.

«Ἡ νὺξ αὕτη ἦτο κρίσιμος δι᾽ ἐμέ. Ἐὰν ὁ ἐχθρὸς εἶχεν ἐπιχειρήσει μίαν καθολικὴν προσπάθειαν τὴν νύκτα τῆς 20ης πρὸς 21ην ἢ τὴν πρωΐαν τῆς 21ης, τότε τὰ κουρασμένα ὑπόλοιπα τοῦ Συν/τος δυνατὸν νὰ εἶχον σαρωθῆ».

Κατόπιν τῆς τοιαύτης ἐκτιμήσεως τῆς καταστάσεως, ὁ Διοικητὴς τοῦ XI Ἀεροπορικοῦ Σώματος ἀπεφάσισε νὰ ρίψῃ ὅλην τὴν ὑπάρχουσαν ἐφεδρείαν ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε, διὰ τὴν πλήρη κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου, ἣν θὰ ἐπηκολούθει ἡ ἀποβίβασις ἀπὸ ἀέρος τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας πρὸς ἀνάληψιν γενικωτέρων ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν, ἵνα ἡ δύναμις αὕτη συνενωθῇ μετὰ τῆς κεντρικῆς ὁμάδος, κινουμένη πρὸς Χανιά. Τὴν ἐνέργειαν ταύτην ἔδει νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατάληψις τοῦ ὅρμου Σούδας. Τὸ VIII Σῶμα Ἀεροπορίας θὰ ὑπεστήριζε τὰς ἐνεργείας αὐτάς.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης διετάχθη :

Τὸ XI Σῶμα Στρατοῦ, διὰ τῶν μὴ ριφθεισῶν εἰσέτι δυνάμεων ἀλεξιπτωτιστῶν, νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Σύνταγμα Ἐφόδου πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ ἐξασφάλισιν αὐτοῦ. Πραγματοποιουμένης τῆς καταλήψεως τοῦ ἀεροδρομίου νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀμέσως ἡ ἀπόβασις τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας ἀποβιβαζομένου πρῶτον τοῦ II/100 Ὀρεινοῦ Τάγματος καὶ τοῦ Στρατηγείου τῆς Μεραρχίας, εὑρισκομένων εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Τανάγρας (Ἀττικῆς).

Αἱ μαχόμεναι εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς, πλὴν Μάλεμε, δυνάμεις ἀλεξιπτωτιστῶν, νὰ συνεχίσουν ἄνευ ἐνισχύσεων ἐδάφους τὸν ἀγῶνα των, μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀεροπορίας, τηροῦσαι καθηλωμένας τὰς ἀμυνομένας Ἑλληνοβρεττανικὰς δυνάμεις, ὅπου εὑρίσκοντο. Συμπληρουμένης τῆς ἀποβάσεως τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας νὰ ἐνεργήσῃ αὕτη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν περιοχῆς Χανίων, ἔνθα ἑνουμένη μετὰ τῆς κεντρικῆς ὁμάδος, νὰ ἐπιτεθῇ καὶ καταλάβῃ τὴν Σούδαν.

Ἡ ἀεροπορία μάχης τοῦ VIII Ἀεροπορικοῦ Σώματος ἔλαβε τὴν ἐντολὴν τῆς ἐξουδετερώσεως τῆς ἀμύνης καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους φιλίων δυνάμεων.

Οὕτω, ἐνῷ ὁ Διοικητὴς τῆς Κρέφορς, ἀγνοῶν τὴν κατάστασιν, ἀδυνατεῖ νὰ λάβῃ ὀρθὰς ἀποφάσεις διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, ἡ Γερμανικὴ Διοίκησις ἐκτιμᾷ τὴν κατάστασιν, λαμβάνει τὰς ἀποφάσεις της καὶ ἐκδίδει βάσει τούτων τὰς διαταγάς της διὰ περαιτέρω δρᾶσιν.

Ἡ καθυστέρησις αὕτη τῆς Διοικήσεως τῆς Κρέφορς, λόγῳ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐνημερώσεώς της, ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἐχθρικὴν διοίκησιν νὰ ἀναπροσαρμόσῃ τὸ σχέδιον ἐνεργείας της, καίτοι καὶ τακτικῶς καὶ στρατηγικῶς ἔχει ἡττηθῆ. Στρατηγικῶς μὲν διότι ἀπέτυχεν ὁ στρατηγικὸς αἰφνιδιασμὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, τακτικῶς δὲ διότι οὐδεὶς τῶν ἐπὶ μέρους ἀντικειμενικῶν σκοπῶν ἐπετεύχθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΝ ΜΑΛΕΜΕ ΑΓΩΝΕΣ (21-5-41)

Τομεὺς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

95. Περὶ τὴν 0020 τῆς 21—5—41, ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἐπληροφορήθη τηλεφωνικῶς περὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ζώνης ἀμύνης τοῦ 22ου Τάγματος. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος τούτου ἔσπευδε εἰς Πλατανιᾶν, ἔνθα ἡ Διοίκησις τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἵνα ἐκθέσῃ προφορικῶς τὴν κατάστασιν. (1)

Ὁ Ταξίαρχος διέταξε τότε τοὺς Διοικητὰς τῶν Ταγμάτων (21ου, 23ου) καὶ τῆς 27ης Μοίρας Πυροβολικοῦ, ὅπως κατόπιν συσκέψεως, τοῦ ἀναφέρουν τὰς ἀπόψεις των. Οἱ τρεῖς ἀνωτέρω συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν ὅπως τὰ Τάγματα διατηρήσουν τὰς θέσεις των, ὑπὸ δὲ τῆς 27ης Μοίρας νὰ ἐκτελοῦνται βολαὶ ἀπαγορεύουσαι τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀεροδρομίου. Τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα θὰ ἀνεδιωργανοῦτο εἰς δύο ἰσχυροὺς λόχους.

Ὁ Ταξίαρχος, λαβὼν γνῶσιν τηλεφωνικῶς τῶν ἀποφάσεων τούτων, ἐνέκρινε αὐτάς.

Ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ ἐπίσημος Νεοζηλανδικὴ Ἱστορία ἀναγράφει: (2)

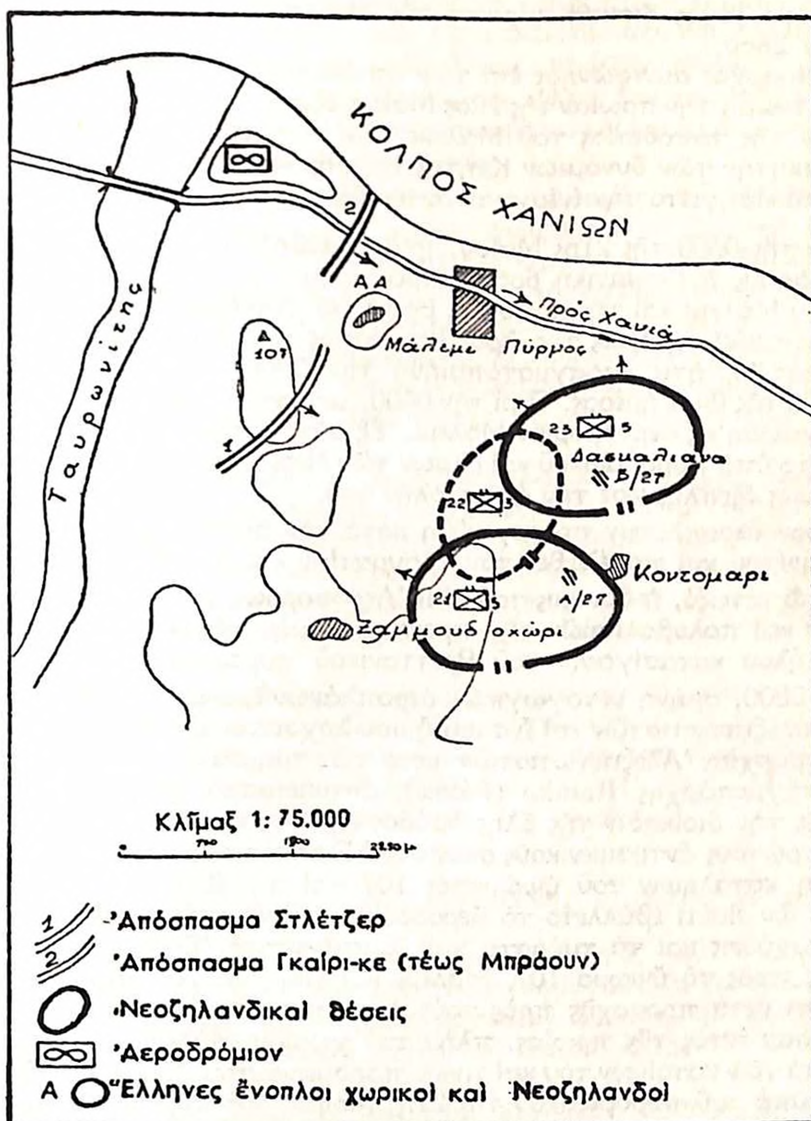
«...Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἦτο πολὺ μοιραία ἵνα ἀφεθῇ ἀσχολίαστος. Διότι ἦτο ἡ τελευταία εὐκαιρία πρὸς ἀντεπίθεσιν καὶ ἐπανάκτησιν τῶν ἀπολεσθεισῶν θέσεων, πρὶν ἢ ὁ ἐχθρὸς δυνηθῇ νὰ ἐνισχυθῇ καὶ ἀναδιοργανωθῇ. Ἐχθρὸς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ 23ου Τάγματος δὲν ὑφίστατο, ὡς ὀργανωμένη δύναμις. Τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα δὲν εἶχε ὑποστῆ σοβαρὰν πίεσιν καὶ μόνον τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα εὑρίσκετο εἰς χειροτέραν κατάστασιν λόγῳ τοῦ ἀγῶνος τῆς προηγουμένης ἡμέρας. Ἀναμφιβόλως ἡ πικρὰ πεῖρα ἣν ἀπέκτησε ὁ Ἄντριου (Διοικητὴς τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος) κατὰ τὰς τελευταίας εἴκοσι τέσσαρας ὥρας, θὰ τὸν ἔκαμε νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μιᾶς ἀντεπιθέσεως. Θὰ ἔπρεπε ὅμως νὰ ἀναμένῃ τις ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ Διοικηταὶ τῶν 21ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, θὰ ἔβλεπον τὸν κίνδυνον τοῦ ἀεροδρομίου ἀνοικτοῦ πλέον πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ ὅτι, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἀντεπίθεσις, αὕτη θὰ ἔδει νὰ ἐκτοξευθῇ ἀμέσως.

Ὑπῆρχεν ἀκόμη χρόνος νὰ ἑτοιμασθοῦν τὰ δύο σχετικῶς μὴ καταπεπονημένα Τάγματα (21ον, 23ον) ἵνα ἐπιτεθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν, ἂν ὄχι καὶ ἐνωρίτερον. Ἡ συνδεδυασμένη ἐπίθεσις τῶν Ταγμάτων τούτων θὰ ἦτο ἀρκούντως ἰσχυρά, ὥστε ἐξορμῶντα νὰ καταφέρουν ὑπὸ τὰς χειροτέρας (δι' αὐτὰ) συνθήκας ἓν ἰσχυρὸν κτύπημα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὸ τὰς καλυτέρας δὲ νὰ ἀνακαταλάβουν τὸν ὑψοδείκτην 107, τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἀναλαμβάνοντος τὴν κάλυψιν τῶν νώτων τῶν Ταγμάτων τούτων.

Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ Χάργκεστ (Διοικητὴς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας) δὲν εἶχεν ἐγκαταστήσει εἰς τὸ 23ον Τάγμα

---

(1) Σχεδιάγραμμα 6
(2) N. Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 185.

Σχεδ. 6. Νὺξ 20ῆς πρὸς 21ην Μαΐου. Ἡ κατάστασις εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε, μετὰ τὴν σύμπτυξιν τοῦ 22ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

τὸ προκεχωρημένον Στρατηγεῖον του, τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἢ ἐνωρίτερον. Ὅπως διεμορφώθη ἡ κατάστασις, ἡ ζωτικῆς σημασίας ἀπόφασις, ἔδει νὰ ληφθῇ ἀπὸ τοὺς ὑφισταμένους του...»

Περὶ τὴν 0040 ἀνέφερεν ὁ Ταξίαρχος εἰς τὴν Μεραρχίαν περὶ τῆς γενομένης συμπτύξεως τοῦ 22ου καὶ ὅτι νῦν τὸ ἀεροδρόμιον μόνον ὑπὸ πυρῶν ὅλμων καὶ πυροβολικοῦ ἐβάλλετο ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας του. Ἐν συνεχείᾳ εἰσηγεῖτο τὴν ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως διὰ τοῦ 28ου Τάγματος καὶ ἑτέρου τοιούτου μὴ τῆς ταξιαρχίας, διότι τὸ 22ον εἶχε πληγῆ σφοδρῶς, τὸ 21ον ἦτο ἠλαττωμένης δυνάμεως, τὸ δὲ 23ον συνεκράτει τὸ ὅλον μέτωπον τῆς Ταξιαρχίας πρὸς Μάλεμε. Ἐζήτει

ὁμοίως ἵνα εἷς λόχος διατεθῆ μερίμνῃ τῆς Μεραρχίας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν θέσεων τοῦ 28ου.

Ὁ Μέραρχος συνεφώνησε ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ταξιάρχου καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν τῆς 22ας Μαΐου, ἐξακοντισθῆ ἀντεπίθεσις πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τοποθεσίας τοῦ Μάλεμε. Ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν 1130 ἀνέφερεν εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν δυνάμεων Κρήτης ἐπὶ τῆς καταστάσεως, ὡς αὕτη εἶχε διαμορφωθῆ καὶ εἰσηγεῖτο τὴν ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεως κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα.

96. Ἀπὸ τῆς 0600 τῆς 21ης Μαΐου, ἤρχισεν ἐκδηλουμένη ἀπό τε τοῦ ἀέρος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἡ Γερμανικὴ δρᾶσις πρὸς πλήρη κατάληψιν καὶ κατοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ τῆς περιοχῆς, βάσει τῶν ληφθεισῶν κατὰ τὴν 20ην ἀποφάσεων, μετατεθείσης ὅμως τῆς ὥρας ἐκτελέσεως τῶν ρίψεων τῶν ἐφεδρειῶν τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἥτις ἐπραγματοποιήθη τὴν 0800 ἀντὶ τῆς ἀρχικῶς καθορισθείσης 1600 τῆς ἰδίας ἡμέρας. Περὶ τὴν 0600, μεταγωγικὸν Γερμανικὸν ἀεροπλάνον προσεγειώθη εἰς ἀεροδρόμιον Μάλεμε. Ἐξ αὐτοῦ ἐξεφορτώθησαν πυρομαχικά, ἐνῶ ἐβάλλετο ὑπὸ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων τῶν Νεοζηλανδῶν, ἐξ ὧν καὶ κατεστράφη ἀφοῦ ὅμως ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολήν του.

Ἕτερον ἀεροπλάνον προσεγειώθη κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον δυτικῶς Ταυρωνίτου καὶ παρέλαβεν τὸν τραυματίαν στρατηγὸν Μάϊντλ.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ δύναμις τοῦ VIII Ἀεροπορικοῦ Σώματος ἤρξατο διὰ βομβαρδισμῶν καὶ πολυβολισμῶν τὴν προπαρασκευὴν τῆς νέας ἐπιθέσεως καὶ τὴν ἐκ παραλλήλου κατασίγασιν τοῦ Βρεττανικοῦ πυροβολικοῦ.

Τὴν 0800, σμήνη μεταγωγικῶν ἀεροπλάνων ἔρριψαν δυτικῶς Ταυρωνίτου ἕνα λόχον ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἕνα καὶ ἥμισυ λόχον τοῦ ἀντιαρματικοῦ τάγματος τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν· μετὰ τῶν τμημάτων τούτων προσεγειώθη καὶ ὁ Συνταγματάρχης Ramke (Ράμκε), ἀντικαταστάτης τοῦ Μάϊντλ., ὅστις καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς ὅλης ὁμάδος ἀγῶνος εἰς Μάλεμε.

Ὡς πρώτους ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς ὁ Συνταγματάρχης Ράμκε καθώρισε(1) τὴν πλήρη κατάληψιν τοῦ ὑψώματος 107 καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν πυροβόλων, δι᾿ ὧν εἰσέτι ἐβάλλετο τὸ ἀεροδρόμιον. Πρὸς τοῦτο διέταξε ἵνα αἱ ἀφιχθεῖσαι ἐνισχύσεις καὶ τὰ τμήματα τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου κινηθῶσιν ἐκκαθαριστικῶς πρὸς τὸ ὕψωμα 107, Μάλεμε καὶ Πύργον. Τὰ τμήματα ἐκινήθησαν βραδέως καὶ μετὰ προσοχῆς πρὸς τοὺς ἀντικειμενικοὺς των σκοπούς, οἵτινες καὶ κατελήφθησαν ἐντὸς τῆς πρωΐας, πλὴν τοῦ χωρίου Μάλεμε, ὅπερ ἠμύνθη μέχρι τῆς 1600 διὰ τῶν κατοίκων του καί τινων παραμεινάντων Νεοζηλανδῶν, ὑποστηριζομένων ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ τῆς 27ης Μοίρας καὶ πυρῶν τῶν δυτικωτέρων τμημάτων τοῦ 23ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐβάλλετο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ διὰ δύο πυροβόλων Μποφὸρ ἐκ τῶν ἐγκαταλειφθέντων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου. Διὰ τῶν πυροβόλων τούτων ἐβάλλοντο ὁμοίως καὶ αἱ θέσεις τῆς G/27 Πυροβολαρχίας, ἐνῶ τὰ πυροβόλα ἅτινα τὴν ἔβαλλον δὲν καθίστατο δυνατὸν νὰ βληθοῦν ὑπὸ τῆς Πυροβολαρχίας ταύτης καὶ τῶν λοιπῶν πυροβολαρχιῶν τῆς 27ης Μοίρας, ὥστε νὰ ἀνακουφισθῆ τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Διὰ τοῦτο τὸ Τάγμα ἀπέσυρε τὰ δυτικῶς Σφακοριάκο τμήματά του εἰς πλέον κεκαλυμμένας καὶ ἐπικρατεστέρας θέσεις, ἀμέσως ἀνατολικῶς τούτου.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἀπογεύματος, τὰ προκεχωρημένα τμήματα τοῦ Τάγματος ὑπέστησαν ἐπὶ μίαν ὥραν πυκνὸν πολυβολισμὸν ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας.

---

(1) G. Seibt. Ἐνέργεια κατὰ τῆς Κρήτης. (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ) Σελ. 36

Ὁ Διοικητής, ἐπὶ τῇ προόψει ὅτι ὁ πολυβολισμὸς οὗτος ἀπετέλει, ὅπως καὶ πράγματι ἦτο, προπαρασκευὴν ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν, διέταξε ἵνα ὁ ἐφεδρικός του λόχος εἶναι ἕτοιμος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λόχων πρώτης γραμμῆς.

Ἡ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Τάγματος ἐξαπελύθη ἀλλὰ ἀπέτυχε πλήρως, θραυσθεῖσα διὰ τοῦ φραγμοῦ πυρὸς τῶν ὁπλοπολυβόλων καὶ τυφεκίων τοῦ Τάγματος, ἐξ οὗ οἱ Γερμανοὶ ἔσχον σοβαρὰς ἀπωλείας.

Ταυτοχρόνως μὲ τὰς ρίψεις τῆς 0800 πρὸς Δυσμὰς τοῦ Μάλεμε καὶ μετὰ προπαρασκευὴν ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας μάχης, ἐρρίφθησαν οἱ 5ος καὶ 6ος Λόχοι τοῦ II/2 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν παρὰ τὰς θέσεις τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ἡ Γερμανικὴ Διοίκησις παρεσύρθη εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο διότι «...*ἡ θέσις προσγειώσεως ἔδει ἐξ ἐδαφικῶν αἰτίων νὰ εὑρίσκεται πλησίον τῆς θαλασσίας ἀκτῆς*...» (1). Οἱ ριφθέντες λόχοι εὑρέθησαν ἐνσφηνωμένοι μεταξὺ τῆς ἀκτῆς καὶ τῶν θέσεων τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος (Μαορὶ) καὶ τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Ἀποσπάσματος Μηχανικοῦ, ἐνῶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπνίγησαν, πεσόντες εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὑφιστάμενοι μεγίστην φθορὰν καὶ προσβαλλόμενοι συνεχῶς ὑπὸ ἰσχυρῶν περιπόλων τῶν ἀνωτέρω Νεοζηλανδικῶν μονάδων, οἱ δύο οὗτοι Λόχοι ἐτράπησαν μὲ ἄξονα τὴν παραλιακὴν ὁδὸν πρὸς Πύργον εἰς τὸν ὁποῖον ἀφίχθησαν περὶ τὰς πρώτας νυκτερινὰς ὥρας, καὶ ὠργανώθησαν ἀμυντικῶς ἐκεῖ, ἑνωθέντες μετὰ τῶν τμημάτων ἅτινα εἶχον ἤδη, ὡς ἐξετέθη, καταλάβει τὸν Πύργον. Ἐκ τῶν δύο τούτων Λόχων ὀγδοήκοντα διεσώθησαν μόνον, ἅπαντες δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ 5ου Λόχου ἐφονεύθησαν.

Οὕτω καὶ ἡ νέα αὕτη ἐνέργεια τῶν Γερμανῶν, σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἡ πλήρης κατοχὴ καὶ ἐξασφάλισις τοῦ ἀεροδρομίου καὶ τῆς περιοχῆς του, ἀπέτυχε μὲ σοβαροτάτας διὰ τοὺς Γερμανοὺς ἀπωλείας, καθ' ὅσον τὸ ἀεροδρόμιον ἐξηκολούθει νὰ βάλλεται ὑπὸ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου αἱ κύριαι Νεοζηλανδικαὶ δυνάμεις διετήρουν τὰς θέσεις των τῆς πρωΐας.

Ἔναρξις ἀποβιβάσεως τῆς 5ης Γερμανικῆς Ὀρεινῆς Μεραρχίας.

97. Περὶ τὴν 0930 ὁ Ὑποστράτηγος Σλέμ, Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Στρατηγοῦ Στοῦντεντ, ἀνησυχήσας πρὸ τῆς ἀσαφοῦς ἐκ τῶν ἀναφορῶν εἰκόνος ἣν παρουσίαζεν ἡ ἐν Κρήτῃ κατάστασις, ἔσπευσεν ἀεροπορικῶς εἰς Μάλεμε ἵνα προσωπικῶς ἀντιληφθῇ ταύτην καὶ συντονίσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δυνάμεων.

Ὁ Ὑποστράτηγος Σλὲμ προσεγειώθη πράγματι εἰς τὴν ἀκτὴν δυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ πεισθεὶς ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ διὰ τῶν ὑπαρχόντων τμημάτων, ἀπεγειώθη καὶ πάλιν ὅπως ἀναφέρῃ σχετικῶς καὶ εἰσηγήθη ἵνα ἐνεργηθῇ ἀπαραιτήτως ἡ ἀπόβασις τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας πρὸς λύσιν τῆς ἐπικινδύνως ἀμφιρρόπου θέσεως τῶν Γερμανικῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τμημάτων, ἥτις θὰ ἀπέληγεν ὑπὲρ τοῦ πρώτου κινουμένου πρὸς ἄρσιν ταύτης.

Κατόπιν τούτου ὁ Στρατηγὸς Στοῦντεντ ἀπεφάσισεν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ σχεδίου ἐνεργείας διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἤτοι τὴν ἀεραπόβασιν τῶν τμημάτων τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας εἰς τὸ Μάλεμε, παρὰ τὸ ὅτι τὸ ἀεροδρόμιον δὲν ἦτο τελείως ἐλεύθερον, ὡς βαλλόμενον ὑπὸ πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων.

Πρὸς τοῦτο διετάχθη ἵνα τὰ εἰς ἀεροδρόμιον Τανάγρας ἀεροσκάφη ἐντὸς τῶν ὁποίων εὑρίσκοντο ἐν ἀναμονῇ τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ 100 Συντάγματος Ὀρεινῶν

(1) C. Seibt. «Ἐνέργεια κατὰ τῆς Κρήτης». (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ). Σελ. 36

Κυνηγῶν καὶ τὰ τμήματα τῶν II/100 Τάγματος Ὀρεινῶν Κυνηγῶν τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας ἀπογειωθοῦν τὴν 1315, ἵνα προσγειωθῶσιν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε.

Ἀπὸ τῆς 1600 οἱ σχηματισμοὶ μεταφορῶν τοῦ Στρατηγοῦ Κόνραντ ἤρχισαν νὰ προσγειοῦνται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου. Τὸ μόνον, περίπου 800 μέτρων μήκους καὶ 150 μέτρων πλάτους πεδίον προσγειώσεως, προσφερόμενον δι' ὀλίγα ἀεροπλάνα μόνον, μὴ διαθέτον οὐδένα διάδρομον ἐκ σκυροκονιάματος ἐχρησιμοποιήθη ἀπὸ ὁλόκληρα κύματα καὶ κλιμάκια ἀεροπλάνων (1).

«Πελωρία ὀσμηρὰ στήλη καπνοῦ καὶ κονιορτοῦ ἀναταρασσομένη ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις τῶν ἐχθρικῶν ὀβίδων, ἀπὸ τὰς ριπὰς τῶν πολυβόλων αἵτινες ἐκτύπων ἐπὶ τοῦ λευκοσιδήρου τῶν ἀεροπλάνων, ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις τῶν βομβῶν καὶ τοὺς πολυβολισμοὺς τῆς ἀεροπορίας ὑποστηρίξεως πρὸς προστασίαν τῆς προσγειώσεως τῶν φιλίων σχηματισμῶν· καιόμενα καὶ ἐν τούτοις προσγειούμενα Γιοῦγκερς, πρὸς τούτοις μεμονωμέναι ἐκρήξεις βομβῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων, μία κόλασις τεραστίας ἐκτάσεως. Αὐτὴ ἦτο ἡ ὑποδοχὴ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε.

«Ἀεροσκάφη ἐν ἀταξίᾳ πλησίον ἀλλήλων, συντρίμματα, λάκκοι περιώριζον τὰς δυνατότητας προσγειώσεως ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἡ μικρότης τοῦ γηπέδου ὁπωσδήποτε περιώριζεν ἤδη ταύτας. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν κινήσει σχεδὸν ἀπεβιβάζοντο ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα τὰ μεταφερόμενα τμήματα. Παντοῦ ὅπου ὑπῆρχε μικρὰ ἐπίπεδος ἐπιφάνεια ὀλίγων τετραγωνικῶν μέτρων, ἐπὶ τῆς στενῆς συνεχομένης ἀμμώδους ἀκτῆς, ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν τοῦ ἀεροδρομίου, ἀκόμη καὶ ἐντὸς θαλάσσης προσεγειοῦντο πανταχοῦ τὰ Γιοῦγκερς. Καταστραφέντα φίλια καὶ ἐχθρικὰ ἀεροσκάφη κεῖνται εἰς σωρὸν φύρδην μίγδην».

Ἐν τούτοις, ὡς ἐκ θαύματος ἡ προσγείωσις ἐπιτυγχάνεται ἔστω καὶ μὲ σημαντικὰς ἀπωλείας εἰς ἄνδρας καὶ ὑλικόν. Μόλις τὰ ἀεροπλάνα προσεγειοῦντο, ἀπεγειοῦντο πάλιν διὰ τὴν ἐπιστροφήν, διὰ νὰ παραχωρήσουν θέσιν εἰς τὰ ἑπόμενα (2).

Οὕτως ἤρχοντο ὡς ἅλυσις καὶ ὅλοι οἱ προσγειούμενοι ὀρεινοὶ κυνηγοὶ ἔπρεπε νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ καταιγιστικὸν αὐτὸ πῦρ.

Ἡ προσγείωσις ἦτο ἓν τεράστιον κατόρθωμα τῶν ὁδηγῶν καὶ τῶν πληρωμάτων τῶν ἀεροπλάνων, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τις...».

Τὴν 1700 εἶχεν ἤδη συμπληρωθῆ ἡ ἀποβίβασις τοῦ II/100 Ὀρεινοῦ Τάγματος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχαιοτέρου λοχαγοῦ, τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος τραυματισθέντος.

Ἦτο περίπου ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ τελευταῖαι Γερμανικαὶ προσπάθειαι, τόσον τῶν τμημάτων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου, ὅσον καὶ τῶν ριφθέντων ἀπὸ πρωΐας ἐνισχύσεων ἐξεφυλίζοντο καὶ ἠτόνουν.

Μετὰ τῶν τελευταίων τμημάτων τοῦ II/100 Ὀρεινοῦ Τάγματος ἀπεβιβάσθη καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ 100 Συντάγματος Ὀρεινῶν Κυνηγῶν Συνταγματάρχης Utz (Οὔτζ) μετὰ τῶν σχηματισμῶν καὶ μονάδων τῆς διοικήσεως τοῦ Συντάγματος. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος προσηνατόλισε ἀμέσως τὸ II/100 Τάγμα πρὸς Ἀνατολάς, ὅθεν διέβλεπεν ὅτι ὑπῆρχεν μεγαλύτερος κίνδυνος, ὡς ἀντελαμβάνετο ἐκ τοῦ θορύβου τῆς μάχης.

Ὅτε ὁ Διοικητὴς τοῦ 100 Ὀρεινοῦ Συντάγματος συνεδέθη μετὰ τοῦ Συνταγατάρχου Ράμκε περὶ τὴν 2100, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τούτων ἵνα τὰ τμήματα τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου διατηρήσουν ἀναδιοργανούμενα τὰς ὑπ' αὐτῶν κατε-

(1) Στρατηγοῦ Ρίγκελ. Die Eroberung von Kreta (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ). Κεφάλαιον XIII.
(2) Bukley. Greece and Krete. Σελ. 218.

χομένας, θέσεις ἐνισχυόμενα ὑπὸ ἑνὸς λόχου τοῦ II/100 Ὀρεινοῦ Τάγματος, τὸ δὲ II/100 Ὀρεινὸν Τάγμα καλύψῃ τὸ ἀεροδρόμιον ἀπὸ Νότου καὶ Δυσμῶν. Τὴν ἑπομένην, μετὰ τὴν ἄφιξιν καὶ ἑτέρων μονάδων θὰ ἔδει νὰ γίνῃ ὑπερκερωτικὸς ἑλιγμὸς ἐκ Νότου πρὸς τὸ ὕψωμα Μονοδένδρι (Στρατιωτικὴ ὀνομασία Signal Hill), νοτίως Ἁγίας Μαρίνας.

98. Τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας τῆς 21ης Μαΐου, ὁ Διοικητὴς τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων Κρήτης κατενόησεν ὅτι ἡ κατάστασις καθίστατο κρίσιμος ὡς ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης δυνατότητος τοῦ ἐχθροῦ νὰ προσγειώνῃ τὰ μεταφορικά του ἀεροπλάνα εἰς τὸ Μάλεμε. Ἀφ' ἑτέρου, ὑφίστατο πάντοτε ὁ κίνδυνος μιᾶς ἰσχυρᾶς ἐνεργείας τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων Ἀγυιᾶς πρὸς Βορρᾶν, πρὸς ἀποκοπὴν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Ὁ κίνδυνος ἐπίσης μιᾶς θαλασσίας ἀποβάσεως ἦτο πάντοτε ἐν ὄψει. Βάσει τῶν τριῶν τούτων στοιχείων, ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργηθῇ ἀντεπίθεσις πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου, ὥστε νὰ διακοπῇ ἡ δι' αὐτοῦ διοχέτευσις δυνάμεων εἰς τὴν νῆσον. Ἡ ἀντεπίθεσις θὰ ἐνηργεῖτο διὰ τῶν 20ου καὶ 28ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων. Διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἰσχύος τοῦ παρακτίου μετώπου καὶ τῆς δυνατότητος ἐπεμβάσεως πρὸς Νότον εἰς τὰς θέσεις τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, θὰ διετίθετο τὸ 2/7 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, μεταφερόμενον ἐκ Γεωργιουπόλεως μετὰ τῆς διμοιρίας τῆς 2/1 Αὐστραλιανῆς Πολυβολαρχίας. Ὁ λόχος Αὐστραλιανοῦ Μηχανικοῦ Γεωργιουπόλεως θὰ μετεφέρετο ὁλόκληρος καὶ θὰ ἐγκαθίστατο μεταξὺ Σταυροῦ καὶ Ἁγίας Μαρίνας, ὡς καὶ τὸ ἐν Γεωργιουπόλει Αὐστραλιανὸν Χειρουργεῖον Ἐκστρατείας.

Τὴν δύναμιν τῆς ἀντεπιθέσεως θὰ ἐνίσχυεν εἷς οὐλαμὸς ἐκ τριῶν ἐλαφρῶν ἁρμάτων τοῦ 1ου Τάγματος Οὐσσάρων, καὶ θὰ ὑπεστήριζε τὸ πυροβολικὸν τὸ τεταγμένον εἰς τὸν τομέα τῆς Μεραρχίας, ἐνισχυόμενον ὑπὸ τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ καὶ τῆς 106ης Αὐστραλιανῆς Μοίρας, μεταφερομένων ἐκ τοῦ τομέως Ρεθύμνου.

Ἐπὶ πλέον ἐζητήθη ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ὑποστήριξις τῆς ἀντεπιθέσεως ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς ἀεροπορίας διὰ βομβαρδισμοῦ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε, μεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου καὶ τῆς 0200 τῆς 22-5-41, ἐνῶ τὸ ναυτικὸν θὰ ἐνήργει πρὸς τὰ βόρεια ὕδατα, ἐπιτηροῦν πρὸς παρεμπόδισιν θαλασσίας ἀποβάσεως.

Μετὰ τὴν λῆψιν τῶν περὶ ἀντεπιθέσεως ἀποφάσεων, τὴν ἀνησυχίαν τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης διὰ τὸν κίνδυνον θαλασσίας ἀποβάσεως ἐπέτεινε σῆμα τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ληφθὲν πρὸ τῆς 2000, διὰ τοῦ ὁποίου καθωρίζετο ὅτι ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐπεχείρει θαλασσίας ἀποβάσεις κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα, καὶ ὅτι ὁ στόλος εἶχεν εἰδοποιηθῆ σχετικῶς. (1)

Κατόπιν τῆς πληροφορίας ταύτης, ὁ Διοικητὴς τῶν δυνάμεων Κρήτης ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν Διοικητῶν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ τῶν Δυνάμεων τῆς ἀμυντικῆς περιοχῆς Σούδας.

99. Ἐπὶ τῶν βάσει τῶν ἀποφάσεων τῆς Κρέφορς καὶ ἐκδοθεισῶν διαταγῶν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, ἡ 5η Ταξιαρχία διέταξεν ἐπίθεσιν πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου διὰ τῶν 20ου καὶ 28ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, ἐνισχυθέντων καὶ διὰ τριῶν ἁρμάτων τοῦ 1ου Τάγματος Οὐσσάρων, ἅτινα θὰ ἐκινοῦντο πρὸ τοῦ ὕψους τοῦ πρώτου κλιμακίου τῆς ἐπιθέσεως. Ἡ ἐξόρμησις θὰ ἤρχιζε τὴν 0400 τῆς 22-5-41 κατὰ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ Μάλεμε — Χανίων καὶ τὸ μὲν 20ὸν θὰ ἐπετίθετο δεξιὰ ταύτης, τὸ δὲ 28ον ἀριστερά.

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Krete». Σελ. 199-200.

Πρῶτος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἦτο τὸ χωρίον Πύργος, ὁπόθεν μετὰ 30λεπτον στάσιν πρὸς ἀνασυγκρότησιν καὶ ἀνάπαυσιν, τὰ τμήματα θὰ ἐξώρμων ἐκ νέου πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των. Κατὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐπιθέσεως τὸ 20ον θὰ κατελάμβανε τὸ ἀεροδρόμιον μέχρι Ταυρωνίτου, τὸ δὲ 28ον θὰ κατελάμβανε τὴν γραμμὴν ἀπὸ τῆς γεφύρας Ταυρωνίτου μέχρι καὶ ὑψώματος 107. Μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου, θὰ ἀπεσύρετο πρὸς τὰ βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Μάλεμε ὑψώματα καὶ ἐπεκτεῖνον τὴν διάταξίν του μέχρι 107, θὰ ἀντικαθίστα τὸ 28ον Τάγμα καὶ θὰ προώθει ὁμάδας ἵνα ἐλέγχουν τὸ ἀεροδρόμιον. Τὸ 28ον Τάγμα, ἀντικαθιστάμενον ὡς ἄνω, θὰ ἀπεσύρετο εἰς τὰς ἐν τῇ περιοχῇ Πλατανιᾶ, ἀρχικὰς θέσεις του. Τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, ἐνεργοῦν ἐκ Νοτιοανατολῶν, θὰ κατελάμβανε μίαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ ὑψώματος 107, ἔνθα θὰ συνεδέετο μετὰ τοῦ 20οῦ μέχρι Ξαμμουδοχῶρι. Κέντρον ἀναφορᾶς Ταξιαρχίας ὡρίζετο τὸ χωρίον Πλατανιᾶς.

100. Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν διαταγῶν καὶ ὁδηγιῶν, ὁ Ταξίαρχος Χάργκεστ παρηκολούθει εἰς Πλατανιὰν τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐπιθέσεως, ἐν στενῇ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὅστις τὸ μεσονύκτιον ἔταξε τὸ Τάγμα του εἰς τὰς ἐν τῇ γραμμῇ ἐξορμήσεως θέσεις του, ἀναμένων τὴν ἄφιξιν τοῦ 20ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Ἡ ἄφιξις τοῦ Τάγματος τούτου ὑπελογίζετο περὶ τὴν 0100 τῆς 22ας, ἐφ' ὅσον τὸ πρὸς ἀντικατάστασιν τούτου 2/7 Αὐστραλιανὸν Τάγμα ἀφικνεῖτο ἐγκαίρως εἰς Χανιά. Τὸ Τάγμα ὅμως, ἂν καὶ ἀναχωρήσαν ἐγκαίρως ἐκ Γεωργιουπόλεως, ἐβομβαρδίζετο συνεχῶς ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ δρομολογίου του μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀποκοποῦν οἱ δύο προηγούμενοι λόχοι, τῶν τριῶν ἑπομένων καθηλωθέντων. Κατὰ τὴν ἄφιξιν τῶν δύο λόχων εἰς Χανιά, ἐπηκολούθησαν νέαι καθυστερήσεις λόγῳ ἐσφαλμένου δρομολογίου μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰς θέσεις τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος τὴν 0245 περίπου. Δύο λόχοι τοῦ Τάγματος τούτου ἀντικατεστάθησαν ἀμέσως καὶ προωθήθησαν μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τάγματος εἰς τὴν γραμμὴν ἐξορμήσεως. Δεδομένου ὅτι οἱ ὑπόλοιποι λόχοι δὲν ἐνεφανίσθησαν καὶ ὑπῆρχε κίνδυνος ἀποτυχίας τῆς ἐπιθέσεως, λόγῳ τῆς ἐπερχομένης ἡμέρας (Ἀνατολὴ ἡλίου 0512), ἀπεφασίσθη ἡ ἐξόρμησις μὲ τὰς ὑπαρχούσας δυνάμεις.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 21ης Μαΐου, δύο Γερμανικαὶ νοηπομπαὶ ἐξ 60 περίπου πλωτῶν μέσων, βενζινοπλοίων κατὰ τὸ πλεῖστον, συνοδευόμεναι ὑπὸ δύο Ἰταλικῶν τορπιλλακάτων, ἐκινήθησαν ἀπὸ Χαλκίδα καὶ Πειραιᾶ πρὸς Κρήτην. Ἐπ αὐτῶν ἐπέβαινον τὸ III/100 Τάγμα Ὀρεινῶν Κυνηγῶν, τὸ II/85 τοιοῦτον, μετεφέρετο δὲ μεγάλος ἀριθμὸς βαρέος ὁπλισμοῦ.

Ἡ Βρεττανικὴ ἀεροπορία ἐπεσήμανε τὴν νοηπομπὴν Πειραιῶς ἐνῷ ἔπλεε νοτίως τῆς Μήλου, καὶ εἰδοποίησεν ἀμέσως τὴν εἰς τὰ βόρεια ὕδατα τῆς Κρήτης περιπολοῦσαν μοίραν τοῦ στόλου. Τὴν 2330, ἡ Βρεττανικὴ μοῖρα ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰ πολεμικὰ πλοῖα Διδώ, Ὠρίων, Αἴας, Ἰανός, Κιμπερλέϊ, Χάστεϋ καὶ Χάργουορντ, ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν νηοπομπὴν 18 μίλλια βορείως Χανίων καὶ ἐπετέθη κατ' αὐτῆς. Δώδεκα βενζινόπλοια, δύο ἀτμόπλοια καὶ μία τορπιλλάκατος κατεβυθίσθησαν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῆς νηοπομπῆς διέφυγεν εἰς Μῆλον, ὅπου εἶχε καταφύγει καὶ ἡ ἐκ Χαλκίδος νηοπομπή. Οὕτως ἡ ἐπιχείρησις θαλασσίας ἀποβάσεως τῶν Γερμανῶν, ἀπέτυχεν.

Ἀρκετοὶ ἄνδρες τοῦ III/100 Τάγματος Ὀρεινῶν Κυνηγῶν ἐπνίγησαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς βαρέος ὁπλισμοῦ ἀπωλέσθη.

Οἱ ἀγῶνες τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

101. Ἡ πρωΐα τῆς 21ης εὑρίσκει τὴν 10ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν κατέχουσαν τὰς θέσεις τῆς προηγουμένης ἡμέρας, πλὴν τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψώματος Ντάμπια, ὅπερ παραμένει κενόν, κατεχομένων τῶν βορείων προσβάσεων αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, τοῦ δὲ Λόφου Νεκροταφείου καὶ τοῦ Πύργου Ἀνιμπάλι κατεχομένων ὑπὸ τμημάτων τοῦ I/III Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐνισχυμένων διὰ πολλῶν βαρέων ὅπλων. (1)

Ἀπὸ τὰ ἀπομείναντα στοιχεῖα ἀλεξιπτωτιστῶν ἐκ τῶν διαφυγόντων ἀπὸ Βορρᾶ (περιοχὴν νοσοκομείων, Δαράτσος κ.λ.π.), ὅσα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγουν πρὸς φυλακὰς Ἁγυιᾶς καὶ παρέμειναν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς τοποθεσίας τῆς Ταξιαρχίας παρενοχλοῦντα τὰ νῶτα αὐτῆς καὶ τὸν Γαλατᾶν, ἐξεκαθαρίσθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ὑπὸ Ἑλληνικῶν ὁμάδων ἐνόπλων πολιτῶν, ὁμάδων ἐκ τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ, ὡς καὶ Νεοζηλανδικῶν περιπόλων.

Οἱ δύο λόχοι τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος οἵτινες ὡς ἐξετέθη εἶχον προωθηθῆ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς πρὸς ἐπίθεσιν περὶ τὸ χιλιόμετρον νοτίως Ντάμιας, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Τάγμα των, ἄνευ ὀχλήσεως ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν. Ὁ ἐκ τριῶν ἁρμάτων οὐλαμός, εὑρίσκετο εἰς τὸν Γαλατᾶν. (2)

Τὰ Γερμανικὰ τμήματα τὰ κατέχοντα τὸν Λόφον Νεκροταφείου, παρηνώχλουν σοβαρῶς διὰ πυρῶν ὅλμων καὶ πολυβόλων, τόσον τὸ ἀριστερὸν τοῦ Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Ἱππικοῦ, ὅσον καὶ τὸ δεξιὸν τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Διὰ τοῦτο ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἀποσπάσματος ἐζήτησε τὴν ἐνίσχυσίν του. Διετάχθη τότε καὶ εἷς λόχος τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος προωθήθη εἰς τὸ δεξιὸν (δυτικῶς) τοῦ Ἀποσπάσματος τούτου.

102. Ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας ἐν συνεχείᾳ ἀπεφάσισε τὴν ἐνέργειαν ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἐν τῷ νεκροταφείῳ Γαλατᾶ Γερμανικῶν θέσεων πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ Λόφου Νεκροταφείου, ὥστε ν' ἀποκατασταθῇ ἡ τοποθεσία τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν θέσιν ταύτην.

Ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπὸ λόχου τοῦ 19ου Τάγματος, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν πυρῶν τῶν ἐλαφρῶν ἁρμάτων, τῶν πυρῶν τῆς ἐγγυτέρας πυροβολαρχίας (F/28) καὶ τῶν ὅλμων τοῦ Τάγματος. Μετὰ σκληρὸν ἀγῶνα ὁ Λόφος κατελήφθη διὰ τῆς λόγχης.

Ἀμέσως αἱ καταληφθεῖσαι θέσεις ἤρχισαν νὰ βάλλωνται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν διὰ δραστικῶν πυρῶν ὅλμων καὶ πολυβόλων. Οἱ ἄνδρες τοῦ λόχου δὲν ἠδύναντο νὰ καλυφθοῦν διότι ὁ Λόφος ἦτο τελείως γυμνός, οἱ δὲ μαχηταὶ δὲν διέθετον σκαφευτικὰ ἐργαλεῖα ἵνα ὀργανοῦντες προχείρως τὸ ἔδαφος καλυφθῶσιν.

Διὰ τοῦτο τὰ τμήματα ἠναγκάσθησαν νὰ συμπτυχθῶσιν ἐκ νέου. Ἀλλὰ καὶ οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταλάβωσι τοῦτον. Ὁ Λόφος παρέμεινεν ὡς νεκρὰ ζώνη μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων, πάσης προσπαθείας τῶν Γερμανῶν πρὸς ἀνακατάληψιν αὐτοῦ ἀποτυχούσης. Αἱ ἀπώλειαι τῶν ἐπιτεθέντων Νεοζηλανδῶν ἦσαν ἀρκεταί. Σημαντικὸς ἐπίσης ἀριθμὸς Γερμανῶν ἐφονεύθη, πέντε ὅλμοι αὐτῶν κατεστράφησαν καὶ δέκα ὁπλοπολυβόλα περιῆλθον εἰς τοὺς Νεοζηλανδούς. (2)

103. Τὰ τμήματα τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ ἐξηκολούθησαν ἀναδιοργανούμενα εἰς Γαλατᾶν, τὸ δὲ μεγαλύτερον μέρος τῶν τμημάτων τούτων ἐτέθη ἐν ἐφεδρείᾳ εἰς τὸ χωρίον. Μία Ἑλληνικὴ διμοιρία ἐνετάχθη μεταξὺ τοῦ Ἀποσπάσματος τοῦ Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ καὶ τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ αἱ ἀπὸ τῆς προηγουμένης διατεθεῖσαι Ἑλληνικαὶ δυνάμεις εἰς τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, ἐξηκολούθησαν παραμένουσαι εἰς αὐτό. Ἕτερον Ἑλληνικὸν

(1) Σχεδιάγραμμα 7
(2) N. Zealand Official History. Τόμος Crete. Σελ. 201

τμῆμα ὠργανοῦτο ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ἅπαντα τὰ Ἑλληνικὰ ταῦτα τμήματα διωκοῦντο ὑπὸ Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν.

Τὸ λυκαυγὲς τῆς 21ης Μαΐου, ὁ Διοικητὴς τοῦ 8ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποφύγῃ (ἐφ' ὅσον αἱ θέσεις του ἦσαν ἀνεγνωρισμέναι πλέον ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας) βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμοὺς οἵτινες ἀσφαλῶς θὰ ἐξαπελύοντο κατὰ τῶν τμημάτων του ἐπὶ τῶν γυμνῶν καὶ βραχωδῶν θέσεων ἃς κατεῖχε, συνεπτύχθη ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶς Ἀλυκιανοῦ ὑψωμάτων Χοιροσπήλιο, ἔνθα εὑρίσκοντο καὶ ὁμάδες ἐνόπλων τοῦ Σώματος Γαλάνη.

Τὴν πρωΐαν τὸ Σύνταγμα ἐξέπεμψεν ἰσχυρὰς περιπόλους πρὸς κατεύθυνσιν Ἀγυιᾶς, ἀλλὰ δὲν ἦλθον αὗται εἰς ἐπαφὴν μετὰ Γερμανῶν. Ἀνευρέθη μόνον εἷς σταθμὸς ἐπιδέσεως μὲ ἀρκετοὺς Γερμανοὺς τραυματίας, ὅστις καὶ δὲν ἐθίγη. Ὁμάδες ἐνόπλων πολιτῶν ἐξηκολούθουν κατέχουσαι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τὴν πρὸ τοῦ Ἀλικυανοῦ περιοχὴν τῆς γεφύρας Κερίτη, ἣν κατεῖχεν ἀπὸ τῆς προηγουμένης. Ἐπίσης ἔνοπλοι ὁμάδες πολιτῶν συνεπλέκοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας μετὰ Γερμανικῶν περιπόλων Β. Ἀλικυανοῦ καὶ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ 8ου Συντάγματος κατεχομένης τοποθεσίας.

Αἱ ἐνέργειαι αὗται τῶν Ἑλλήνων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι προὐξένουν εἰς τὰ Γερμανικὰ τμήματα ἀπωλείας, ἔδιδον εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς κεντρικῆς ὁμάδος Συνταγματάρχην Χέϊντριχ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἦτο κυκλωμένος πανταχόθεν καὶ ἐτήρουν αὐτὸν ὑπὸ τὴν συνεχῆ ἀπειλὴν ἰσχυρᾶς Βρεττανικῆς ἀντεπιθέσεως, ὥστε νὰ μὴ προβαίνῃ εἰς ἐπιθετικὰς ἐνεργείας.

Ἐν τούτοις, καὶ διὰ τῆς καθαρῶς ἀμυντικῆς στάσεως ἣν ἐτήρει ὁ Γερμανὸς Διοικητής, ἀπησχόλει πρὸς τὴν περιοχήν του πολυτίμους δυνάμεις, αἵτινες χρησιμοποιούμεναι πρὸς Δυσμάς, θὰ συνετέλουν εἰς εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῶν ἀμυνομένων τῆς νήσου. Ἡ παρουσία τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων εἰς τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ - Ἀλυκιανοῦ, κατέστησε τὸν στρατηγὸν Φρέϋμπεργκ διστακτικὸν εἰς τὸ νὰ ἀπασχολήσῃ ἀλλαχοῦ τὰς δυνάμεις τῆς περιοχῆς Γαλατᾶ.

104. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς 4ης Ταξιαρχίας, οὐδεμία ἀξιοσημείωτος ἐνέργεια ἐσημειώθη.

Γενικῶς ἡ δρᾶσις τῶν τμημάτων τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχία, περιωρίσθη εἰς ἀποστολὰς περιπόλων διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν μεμονωμένων ἀλεξιπτωτιστῶν παραμενόντων ἐντὸς τῆς περιοχῆς των καὶ εἰς τὴν προώθησιν ἑνὸς λόχου τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος πρὸς Γαλαριάν, ἵνα καλύψῃ τὸ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην σχηματιζόμενον κενόν, εἰς τὰ νῶτα τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐκ νοτιοανατολικῆς κατευθύνσεως.

Εἰς τὸν τομέα Χανίων - Σούδας, τόσον τὸ 1ον Τάγμα τῶν Οὐαλλῶν, ὅσον καὶ οἱ Οὐσσάροι τοῦ Νορθάμπερλαντ, ἐσυνέχιζον τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν τελευταίων ὑπολειμμάτων τῶν Ἀποσπασμάτων τοῦ Γκὲνζ καὶ τοῦ Ἄλτμαν.

Ἐφ' ἑτέρου, ἐντονωτάτη ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τοῦ τομέως δρᾶσις τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, ἥτις διὰ συνεχῶν βομβαρδισμῶν καὶ πολυβολισμῶν, ἐτήρει ἐν πλήρει ἀποδιοργανώσει τὰς μεταξὺ διοικήσεων καὶ μονάδων ἐπικοινωνίας. Λόγῳ τῶν βομβαρδισμῶν τούτων, ὁ συντονισμὸς τοῦ πυροβολικοῦ τῆς ἀντιαεροπορικῆς ἀμύνης καθίστατο ἀδύνατος, δεδομένου ὅτι αἱ πάντοτε πτωχαὶ ἐπικοινωνίαι μεταξὺ τοῦ Σταθμοῦ *Ραντὰρ* τῆς Διοικήσεως Α/Α Πυροβολικοῦ καὶ πυροβολαρχιῶν εἶχον ἤδη ἀχρηστευθῆ. Συνέπεια τούτου ἦτο ὅτι τὰ α/α πυροβόλα ἔβαλλον μεμονωμένως κατὰ τὸ δοκοῦν.

Ἦτο ὅμως τοιαύτη ἡ πυκνότης τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, ὥστε καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας *«...εἶχον τόσον πολὺ νὰ δράσουν, ὥστε ἐκ τῆς συνεχοῦς βολῆς, οἱ σωλῆνες ὡρισμένων ἐκ τούτων ἠχρηστεύοντο...»* (1)

(1) New Zealand Official History. Τόμος Crete. Σελ. 204

Γερμανικαὶ ἀποφάσεις διὰ τὴν 22αν Μαΐου.

105. Αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας συνεκέντρωσεν ἡ Διοίκησις τοῦ 4ου Ἀεροπορικοῦ Στόλου, ἥτις διηύθυνε τὰς κατὰ τῆς Κρήτης ἐπιχειρήσεις, παρεῖχον εἰς αὐτὴν τὴν εἰκόνα ὅτι ἔδει νὰ ἀνησυχῇ δι᾽ ἐνδεχομένην ἀντίδρασιν ἐκ Καστελλίου (ὅπου τὸ 1ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ) καὶ ἐκ Παλαιοχώρας (ἐσφαλμέναι πληροφορίαι τῆς Ἀεροπορίας), ἔνθα παρετηροῦντο συγκεντρώσεις στρατευμάτων. Τὴν διοίκησιν ἐδυσχέραινεν ἡ ἔλλειψις βαρέων ὅπλων καὶ δὴ ἀντιαρματικῶν, καθὼς καὶ ἡ ἀποτυχία τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν θέσεων τῶν ὅπλων τῆς ἀμύνης τῶν Βρεττανῶν, ὥστε νὰ ἐξουδετερωθοῦν ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας.

Ἐπίσης ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀνευρεθέντων Γερμανικῶν σημάτων καὶ κωδίκων συνεννοήσεως Ξηρᾶς - Ἀέρος ὑπὸ τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν τμημάτων, τὰ ὁποῖα καὶ ἐχρησιμοποίουν αὐτὰ παραπλανητικῶς, παρεῖχον δυσχερείας εἰς τὴν Γερμανικὴν ἀεροπορίαν κατὰ τὰς ἀποστολὰς ὑποστηρίξεως, ἀνεφοδιασμοῦ καὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους Γερμανικῶν τμημάτων.

Ἐπίσης ἀπησχόλει τὴν Γερμανικὴν Διοίκησιν ἡ παρουσία τοῦ Βρεττανικοῦ στόλου εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος, ἥτις ὑπεχρέου τὴν ἀπασχόλησιν τῆς ἀεροπορίας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἰς βάρος τῶν δυνάμεων ἐδάφους.

Ὅλων αὐτῶν τῶν σκέψεων, προεῖχεν ἡ πλήρης καὶ ὁριστικὴ ἑδραίωσις εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀνενοχλήτου χρησιμοποιήσεως αὐτοῦ, Βάσει τῶν ἀπόψεων τούτων, ὁ Διοικητὴς τῆς 4ας Ἀεροπορικῆς Δυνάμεως Στρατηγὸς Λὼρ, καθώρισε διὰ διαταγῶν τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ ΧΙ Ἀεροπορικὸν Σῶμα νὰ συνεχίσῃ τὴν ἀποβίβασιν τῶν τμημάτων τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας εἰς Μάλεμε· νὰ ἐξασφαλίσῃ σταθερῶς τὴν κατοχήν του, νὰ προπαρασκευάσῃ ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας καὶ νὰ ἐντείνῃ τὰς ἀποστολὰς ὁπλισμοῦ, πυρομαχικῶν καὶ λοιποῦ ὑλικοῦ.

2) Τὸ VIII Σῶμα Ἀεροπορίας νὰ προσβάλῃ τὸν Βρεττανικὸν στόλον βορείως Κρήτης ἀπὸ πρωΐας, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ περιπολίας μεταξὺ Κρήτης καὶ Βορείου Ἀφρικῆς. Νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ΧΙ Ἀεροπορικὸν Σῶμα εἰς τὰς περιοχὰς Χανίων, Μάλεμε καὶ Ἀλυκιανοῦ, προσβάλλον θέσεις πολυβόλων, ἅρματα καὶ κέντρα ἀντιστάσεως. Νὰ ἐπιτηρῇ τὴν νῆσον ὁλόκληρον καὶ νὰ παρεμποδίσῃ διὰ προσβολῶν πᾶσαν κίνησιν τμημάτων τῶν ἀμυνομένων. Νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν χρῆσιν τῶν ἀεροδρομίων τῆς Κρήτης ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς Ἀεροπορίας. Νὰ μελετήσῃ ἂν καθίστατο δυνατὴ ἡ χρῆσις τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας διώξεως καὶ καθέτου ἐφορμήσεως.

3) Ὁ Ναύαρχος Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν Μῆλον δι᾽ α/α πυροβολικοῦ, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς βάσις ἀνεφοδιασμοῦ, νὰ μελετήσῃ τὴν δυνατότητα τῶν Κυθήρων διὰ παρομοίαν ἀποστολὴν καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν μεταφορὰν ἁρμάτων εἰς Μάλεμε.

4) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς τομεῖς Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου, αἱ εἰς αὐτοὺς εὑρισκόμεναι δυνάμεις, ἔδει νὰ διατηρήσουν τὰς θέσεις των. Νὰ συγκρατοῦν τὰς ἀντεπιτιθεμένας δυνάμεις διὰ πυρὸς καὶ νὰ παρεμποδίσουν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀεροδρομίων ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου.

5) Ἀποβάσεις δυνάμεων 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας εἰς Ἡράκλειον (ὡς ἀρχικῶς προεβλέπετο) δὲν θὰ ἐνηργοῦντο.

6) Τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν : α) Νὰ κρατήσῃ τὰς θέσεις του. β) Νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Δυτικῆς Ὁμάδος.

7) Ἰταλικαὶ δυνάμεις, συμμετέχουσαι τῇ αἰτήσει τῆς Διοικήσεως Δυνάμεων Δωδεκανήσου, θ᾽ ἀναλάβουν τὴν κατάληψιν τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

ΤΡΙΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ (22—5—41)

Ἡ Βρεττανικὴ ἀντεπίθεσις πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ Μάλεμε.

106. Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία, πρὸ τῆς ἀντεπιθέσεως πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Μάλεμε, εἶχε τὴν κάτωθι διάταξιν : (1)

Τὰ 21ον, 22ον καὶ 23ον Νεοζηλανδικὰ Τάγματα εἰς τὰς ἀπὸ 21ης Μαΐου θέσεις των. Τὸ Ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ ὁμοίως. Εἰς τὴν γραμμὴν ἐξορμήσεως εἶχον ταχθῆ ἀπὸ τῆς 0030 τὰ τμήματα ἀντεπιθέσεως τῶν 20οῦ καὶ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων. Ἐν αὐτῇ οἱ δύο ἀφιχθέντες λόχοι τοῦ 20οῦ Τάγματος, εἶχον ἀναπτυχθῆ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῆς ὁδοῦ πρὸς Μάλεμε. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ προστατευόμενα ὑπὸ διμοιρίας τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἦσαν τεταγμένα ἐν φάλαγγι τὰ τρία ἐλαφρὰ ἅρματα.

Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα εἶχε καταλάβει διὰ δύο λόχων τὴν γραμμὴν ἐξορμήσεως μὲ τὸ δεξιόν του εἰς τὸ νότιον πλευρὸν τῆς ὁδοῦ. Οἱ λοιποὶ λόχοι τοῦ Τάγματος ἀπετέλουν τὸ δεύτερον κλιμάκιον τούτου. Αἱ Α/27, Β/27, Γ/27 Πυροβολαρχίαι, ἦσαν τεταγμέναι εἰς τὰς ἀρχικὰς ἀπὸ 20ῆς Μαΐου θέσεις των.

Τὸ διατεθὲν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀντεπιθέσεως πυροβολικὸν τοῦ 2/3 Συντάγματος Αὐστραλιανοῦ Πυροβολικοῦ, ὡς καὶ ἡ Διμοιρία τοῦ Αὐστραλιανοῦ Λόχου πολυβόλων δὲν εἶχον ἀφιχθῆ.

Ἀποφασισθείσης τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐπιθέσεως διὰ τῶν ἤδη ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἐξορμήσεως τεταγμένων τμημάτων, ταῦτα περὶ τὴν 0330 τῆς 22-5-41, ἐκινήθησαν ἐπιθετικῶς πρὸς Δυσμὰς μὲ τὸ 20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα (δύο λόχοι) βορείως τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ Μάλεμε—Χανίων καὶ τὸ 28ον νοτίως ταύτης, πλὴν λόχου τοῦ δευτέρου κλιμακίου, ὅστις ἐκινήθη προώρως πρὸς τὰς θέσεις τοῦ 23ου. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκινοῦντο εἰς τὸ ὕψος τῶν λόχων πρώτου κλιμακίου τὰ τρία ἐλαφρὰ ἅρματα μάχης, περιβαλλόμενα ὑπὸ τῆς διμοιρίας προστασίας ἐκ λόχου τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς ἐξορμήσεως, ἀφιχθέντες ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἕτεροι δύο λόχοι τοῦ 20οῦ Τάγματος, ἠκολούθουν ἐν δευτέρῳ κλιμακίῳ ἐν τῇ ζώνῃ ἐνεργείας τοῦ Τάγματος.

Τὰ δύο Τάγματα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προελάσεώς των συνήντων μικρὰς ἐχθρικὰς φωλεὰς ἀντιστάσεως τὰς ὁποίας παρέκαμπτον ἢ ἐξουδετέρουν μὲ μικρὰς ἀπωλείας. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἐπλησίαζον πρὸς τὸν Πύργον, αἱ ἀντιστάσεις αὗται καθίσταντο ἰσχυρότεραι καὶ αἱ ἀπώλειαι βαρύτεραι.

Ἦτο πλέον ἡμέρα ὅτε τὰ ἅρματα μάχης καὶ τὰ πρῶτα τμήματα ἐπιθέσεως ...θασαν εἰς τὴν βορείως Δασκαλιανῶν διχάλωσιν τῆς ὁδοῦ Μάλεμε—Χανίων ...ρὸς Δασκαλιανά. Ἡ ἐχθρικὴ ἀεροπορία μάχης εἶχεν ἐπαναρχίσει τὴν δρᾶσιν της. Τὸ ἐπὶ κεφαλῆς ἅρμα ἐβλήθη ὑπὸ δύο α/τ πυροβόλων καὶ ἤρξατο καιόμενον, δι' ὃ καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ. Τὰ ἕτερα δύο ἅρματα ἐβάλλοντο ὑπὸ χαμηλὰ ἱπταμένων ἀεροπλάνων. Ἐκ τῶν βομβῶν, τὰ ἅρματα ὑπέστησαν βαρείας βλάβας καὶ ἔπαυσαν νὰ ὑποστηρίζωσι τὸ πεζικόν. Τμῆμα τοῦ 20οῦ Νεο-

---

(1) Σχεδιάγραμμα 8

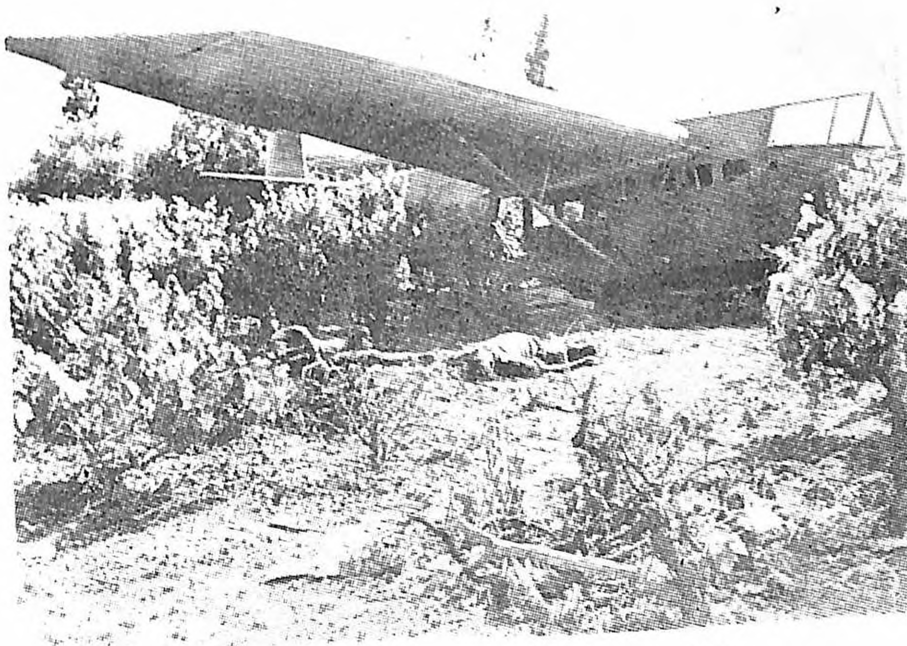
9. Εἰς τὸν χῶρον ἐπιβιβάσεως εἰς λιμένα τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, διὰ θαλασσίαν ἀπόβασιν εἰς Κρήτην.

10. Ἐπιβίβασις Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν διὰ Κρήτην.

11. Βομβαρδισμός Χανίων.

12. Κατεστραμμένον Γερμανικὸν ἀνεμοπλάνον.

ζηλανδικοῦ Τάγματος, εἰσῆλθεν εἰς Πύργον καὶ ἐμπλακὲν παρέμεινε μαχόμενον, ἐνῶ εἷς λόχος ἠδυνήθη νὰ φθάση μέχρι τοῦ ἀεροδρομίου. Ὁ λόχος οὗτος, μετὰ βαρυτάτας ἀπωλείας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήση. Τὰ λοιπὰ τμήματα τοῦ Τάγματος καθηλώθησαν ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας καὶ τὸ Τάγμα δὲν ἠδυνήθη νὰ περατώση τὴν ἀποστολήν του. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος διέταξε τὴν συμπτυξιν τῶν λόχων του ἐντὸς τῶν θέσεων τοῦ 23ου, βορειοδυτικῶς Δασκαλιανῶν.

Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καθηλώθη πρὸ τοῦ Πύργου, παρὰ δὲ τὰς ἐπιμόνους καὶ γενναίας προσπαθείας τοῦ Διοικητοῦ καὶ τῶν τμημάτων του, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ προχωρήση. Ἐνίσχυσις τὴν ὁποίαν ἐζήτησε παρὰ τοῦ 23ου δὲν τῷ παρεσχέθη καὶ τότε συνεπτύχθη εἰς θέσεις μεταξὺ 21ου καὶ 23ου Ταγμάτων. (1)

Αὐτὸ ἦτο τὸ τέλος τῆς ἐξακοντισθείσης ἐπιθέσεως πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ Μάλεμε, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ συνεχῶς ἐνισχύοντο καὶ ἡδραιοῦντο ἐπὶ τοῦ ζωτικοῦ τούτου χώρου, προπαρασκευαζόμενοι δι' ἀποφασιστικὰς ἐνεργείας.

107. Αἱ διὰ τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ὁδηγίαι, καθώριζον ὅτι τοῦτο μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ὑψώματος 107 ὑπὸ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, θὰ ἐτήρει μίαν γραμμὴν ἀπὸ τὸ ὕψωμα τοῦτο μέχρι τοῦ Ξαμουδοχῶρι. Αἱ ὁδηγίαι αὗται, δὲν καθώριζον ἐὰν αἱ ἐνέργειαι πρὸς κατάληψιν τῆς γραμμῆς ταύτης θὰ ἐγίνοντο πρό, κατά, ἢ μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ὑψώματος 107 ὑπὸ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Διὰ τοῦτο ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος, βάσει τῶν ὁδηγιῶν τούτων ἀπεφάσισε νὰ προπαρασκευάση τὴν κατάληψιν τῆς γραμμῆς, ἥτις τῷ καθωρίζετο διὰ μιᾶς σειρᾶς ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν. Κινήσας ὅθεν ἀπὸ τῆς πρωΐας τὰ τμήματά του πρὸς Δυσμάς, ἠδυνήθη νὰ φθάση μέχρι Βλαχερνίτσας. Βραδύτερον ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀεροδρομίου ἐπίθεσις ἐξεφυλίσθη καὶ τότε ἐπανέφερε τὰ τμήματά του εἰς τὰς ἀρχικὰς θέσεις των. Εἰς τὸ δεξιόν του ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον ἐγκατασταθῆ τὰ τμήματα τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, ἔχον ἀποστολὴν ἐνισχύσεως τῶν ταγμάτων ἐπιθέσεως, δι' ἐκκαθαριστικῶν ἐνεργειῶν, συμμετέσχε διὰ τοῦ δεξιοῦ του καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ τμημάτων τοῦ 22ου τῶν ἀγώνων τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος πρὸς Πύργον, τὸ δὲ ἀριστερὸν ἐτήρει τὰς θέσεις του, ἀποστέλλον ἐκκαθαριστικὰς περιπόλους τοπικῆς φύσεως.

Τὸ διατεθὲν 2/3 Σύνταγμα Αὐστραλιανοῦ Πυροβολικοῦ (τέσσαρα πυροβόλα), δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα διότι τὴν 0730 δὲν εἶχεν εἰσέτι ὑπερβῆ τὸν Πλατανιᾶν.

Αἱ πυροβολαρχίαι τῆς 27ης Μοίρας, δὲν εἶχον προωθημένους παρατηρητὰς καὶ σύνδεσμος μετὰ τῶν ἐπιτιθεμένων Ταγμάτων δὲν ὑφίστατο. Τὰ πυρομαχικὰ τῶν πυροβολαρχιῶν ἦσαν ἐλάχιστα, συνεχῶς ἐλαττούμενα καὶ μὴ ἀναπληρούμενα. Ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὑπαρχόντων, αἱ πυροβολαρχίαι ἐξηκολούθουν βάλλουσαι τὸ ἀεροδρόμιον καὶ οὐχὶ ὑποστηρίζουσαι ἀμέσως τὴν ἀντεπίθεσιν. Τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς 27ης Μοίρας, εἶχε δεχθῆ καίριον πλῆγμα ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Περὶ τὸ λυκόφως, αἱ ἀπώλειαι τῆς Γ' Πυροβολαρχίας εἶχον ἀνέλθει εἰς τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεώς της. Αἱ ἕτεραι πυροβολαρχίαι εἶχον μικροτέρας ἀπωλείας. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθίστα σὺν τῷ χρόνῳ ἀδύνατον τὴν λειτουργίαν των, ἦτο ἡ ἔλλειψις πυρομαχικῶν. (2)

(1) N. Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 223—224.
(2) N. Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 227.

108. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, ὁ Διοικητὴς τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἐνίοτε δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπικοινωνῇ ἢ ἐπεκοινώνει βραδέως μετὰ τῶν μονάδων του λόγῳ τῆς ἀποστάσεως ἥτις ἐχώριζε τὸ ἐν Πλατανιᾷ Στρατηγεῖον του ἀπὸ τὰς μονάδας καὶ τῆς ἐλλείψεως μέσων ἐπικοινωνίας μετ' αὐτῶν.

Αἱ ἀσαφεῖς καὶ ἐξ ἀναρμοδίων πηγῶν συρρέουσαι πληροφορίαι εἰς τὸν Ταξίαρχον Χάργκεστ, ἐδημιούργησαν τελικῶς ἐσφαλμένην εἰκόνα τῆς καταστάσεως, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε τὴν 1042 ὁ Ταξίαρχος ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεραρχίαν *«...'Ακατάπαυστος κίνησις ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων προσγειουμένων καὶ ἀπογειουμένων. Πιθανὸν νὰ ἐπιχειροῦν νὰ παραλάβουν στρατεύματα. Προσπαθοῦμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν...»*.(1)

Ὁ Φρέϋμπεργκ σχετικῶς ἀναφέρει εἰς τὴν ἔκθεσίν του: (1)

...«Εἰς μίαν ὡρισμένην στιγμὴν μία ἀφάνταστος ἱστορία ἐκυκλοφόρησεν· Ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἀπεχώρει ἀπὸ τὸ Μάλεμε, μέσα εἰς αὐτὰ τὰ μεταγωγικὰ (ἀεροπλάνα). Ἡ ἀληθὴς ἱστορία εἶναι ὅτι ἐνίσχυσις εἰς ἄνδρας καὶ ὑλικὸν ἔφθανεν εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ ὁ ἐχθρὸς ταχέως συνεκέντρου μεγάλην δύναμιν...»·

Ἡ ἔλλειψις ἀκριβῶν πληροφοριῶν, ἤγαγε τὸν Ταξίαρχον ν' ἀναφέρῃ τὴν 1100 εἰς τὴν Μεραρχίαν τὰ κάτωθι: *...«'Από τὴν καθόλου ἠρεμίαν καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι ἕνδεκα πυραὶ ἔχουν ἀναφθῆ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, φαίνεται ὡς ἐὰν ὁ ἐχθρὸς πιθανὸν προετοιμάζεται δι' ἐκκένωσιν. Προβαίνω εἰς περαιτέρω ἐρεύνας. Ἕτεραι ἀναφοραὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν ἐπιβεβαιοῦν τοῦτο;»*. Ἡ Μεραρχία ἀπαντᾷ: *«Δὲν ὑπάρχουν ἕτεραι ἐνδείξεις ὅπως ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ εἶναι πιθανόν»*. Τὴν 1150 ὁ Ταξίαρχος ἀναφέρει: *«ἀξιόπιστοι ἀναφοραὶ δηλοῦν ἀεροδρόμιον κατεχόμενον ὑπὸ ἡμετέρων δυνάμεων, κατεχουσῶν νῦν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἀεροδρομίου»*. (1).

Περὶ τὴν 1500, ὁ Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας πληροφορεῖται περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ 20οῦ Τάγματος καὶ τοῦ 28ου τοιούτου καὶ ὅτι τὸ 21ον προήλαυνεν. Ταυτοχρόνως ἐπληροφορεῖτο ὅτι ἐχθρικὰ τμήματα ἐθεάθησαν διεισδύοντα ἀπὸ Νότου πρὸς τὰ ὑψώματα τῆς Ἁγίας Μαρίνας καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησε ἀπὸ τὴν Μεραρχίαν ἵνα ἡ 10η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἐνεργήσῃ ἀναγνωριστικῶς πρὸς Δυσμάς.

Περὶ τὴν 1325 ἀπεφάσισε τὴν ἀποστολὴν ταγματάρχου ἐπιτελοῦς πρὸς τὰ μαχόμενα τμήματα, ἵνα οὗτος τῷ προσκομίσῃ θετικὰς πληροφορίας. Διότι, ὡς ἀνέφερε τῇ Μεραρχίᾳ, αἱ τελευταῖαι ἀναφοραὶ ἃς ἔλαβε παρουσιάζουν συγκεχυμένην τὴν κατάστασιν, ὅτι τὰ τμήματα εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲν ἦσαν τόσον προκεχωρημένα ὅσον ἐπίστευε, καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν διοικηταὶ εἶχον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ ἐχθρὸς προητοίμαζεν ἐπίθεσιν, ἀλλ' ὅτι ἡ Διοίκησις τῆς Ταξιαρχίας εἶχεν σχηματίσει ἀντίθετον ἀντίληψιν.

Γερμανικαὶ ἐνέργειαι καὶ σχέδια κατὰ τὴν τρίτην ἡμέρας τῆς μάχης.

109. Ἐκφυλισθείσης τῆς Βρεττανικῆς ἀντεπιθέσεως διὰ τὴν ἀνακατάληψιν τοῦ Μάλεμε, ἡ πρωτοβουλία περιῆλθεν ἐκ νέου εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ καὶ ὁ Πύργος, τὸ πλέον προκεχωρημένον πρὸς Ἀνατολὰς σημεῖον τὸ κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐνισχύθη διὰ δύο λόχων τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου. Τὰ τμήματα τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας κατέφθανον μὲ ρυθμὸν δώδεκα προσ-

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 229.

γειώσεων καθ' ὥραν καὶ ἀπεβιβάζοντο εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, ὅπερ ἐξηκολούθει νὰ βάλληται ὑπὸ ἀραιῶν πυρῶν πυροβολικοῦ ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν. Πεντήκοντα ἐννέα ἀεροπλάνα προσεγειώθησαν οὕτω κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπογεύματος.

Τὸ ἀεροδρόμιον ἐξεκαθαρίζετο συνεχῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἵνα καθίσταται δυνατὴ ἡ προσγείωσις, διὰ τὴν ἐργασίαν δὲ ταύτην ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ τὰ καταληφθέντα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν Βρεττανικὰ ἅρματα μάχης (1) πρὸς ρυμούλκησιν τῶν κατεστραμμένων ἀεροπλάνων ἐκτὸς τοῦ ἀεροδρομίου.

110. Τὴν 1600 τῆς 22-5-41 εἰς τὸ ἐν 'Αττικῇ Στρατηγεῖον του ὁ 'Υποστράτηγος Ringel (Ρίγκελ), Διοικητὴς τῆς 3ης 'Ορεινῆς Μεραρχίας διετάχθη ὅπως ἀναλάβη τὴν διοίκησιν τῶν ἐν Κρήτῃ δυνάμεων, μεταβαίνων τὸ ταχύτερον εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε.

Αἱ ἀνατεθεῖσαι εἰς τοῦτον ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 4ου 'Αεροπορικοῦ Στόλου ἀποστολαὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ Κρήτην, ἦσαν :

Νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κατοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε.

Νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὸν ὅρμον τῆς Σούδας.

Νὰ ἀντικαταστήσῃ τοὺς ἀλεξιπτωτιστὰς εἰς Ρέθυμνον, νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ 'Ηράκλειον, καὶ τελικῶς νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου.

'Ο 'Υποστράτηγος Ρίγκελ προσεγειώθη μετὰ τοῦ 'Επιτελείου του περὶ τὴν 2000 εἰς τὴν δυτικῶς Ταυρωνίτου ἀκτήν.

Αἱ μέχρι τῆς ὥρας ταύτης εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε συγκεντρωθεῖσαι Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἦσαν τμήματα τοῦ Συντάγματος 'Εφόδου καὶ τῶν ριφθεισῶν τὴν πρωΐαν τῆς 21ης ἀλεξιπτωτιστῶν, συνολικῆς δυνάμεως δύο ταγμάτων καὶ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἀντιαρματικῆς πυροβολαρχίας, τὰ I/100, II/100, I/85 Τάγματα 'Ορεινῶν Κυνηγῶν, μία ἐλαφρὰ πυροβολαρχία ἐξ πυροβόλων, τὸ 95ον Τάγμα Μηχανικοῦ καὶ τμήματα τοῦ 55ου Τάγματος Μοτοσυκλεστῶν.

'Ο Ρίγκελ, ἐξετάσας τὴν ὅλην κατάστασιν, διεπίστωσεν ὅτι τὸ I/85 Τάγμα ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ I/100 Τάγματος, 'Ορεινῶν Κυνηγῶν, προωθεῖτο ἀπὸ τῆς 1600 ἐκ τοῦ ὑψώματος 197 (περὶ τὰ ἓξ χιλιόμετρα νοτίως ὑψώματος 107) πρὸς Ψαθόγιαννον, ἔνθα ὑπελογίζετο ὅτι θὰ εὑρίσκετο περὶ τὴν 2200. Τελικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ Τάγματος ἦτο τὸ Μονοδένδρι. Τὸ II/100 Τάγμα 'Ορεινῶν Κυνηγῶν, ἦτο ἀνεπτυγμένον εἰς τὴν περιοχὴν Καμισιανά. 'Αλλὰ ὡς ὁ ἴδιος ἐκθέτει : (2) *«Δὲν ἤμην κατατοπισμένος σχετικῶς μὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, παρὰ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ὑποθέσεων. 'Ομοίως ἦτο ἄγνωστος καὶ ἔμενε πρὸς τὸ παρὸν ἄγνωστος δι' ἐμέ, ἡ δύναμις καὶ τὸ βάθος τῆς ἐχθρικῆς διατάξεως, ὡς καὶ ποῖα μέσα ἀντιστάσεως εἶχον προετοιμασθῆ. Εἰς τὰ ὀρεινὰ αὐτὰ καὶ μὴ δυνάμενα νὴ ἐπισκοπηθῶσιν ἐδάφη, δὲν ἠδύνατο νὰ διεισδύσῃ καμμία ἀεροπορικὴ ἀναγνώρισις. 'Υπὸ τὴν προστατευτικὴν σκέπην τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν ἐλαιώνων, ἠδύνατο νὰ εἶναι βαθέως κατανεμημένα συγκροτήματα, ἠδύναντο νὰ προωθηθῶσιν ἀπαρατήρητοι ἐφεδρεῖαι, νὰ προπαρασκευασθῶσιν ἐπιθέσεις. Πᾶσα στιγμὴ ἠδύνατο νὰ φέρῃ μίαν συντονισμένην ἀντεπίθεσιν (Βρεττανικὴν) ἀνωτέρας δυνάμεως. Ὅλα ἦσαν ἀσαφῆ, καὶ ἐν τούτοις ἔπρεπε νὰ ληφθῶσιν ἀποφάσεις.*

Οὕτω προῆλθε τὸ σχέδιον νὰ ἐξασφαλισθῇ μὲ συνεχῆ προώθησιν ἐνισχύσεων καὶ νὰ εὐρυνθῇ τὸ προγεφύρωμα, νὰ διατηρηθῇ ὁ κλειστὸς κλοιὸς πρὸς 'Ανατολὰς καὶ μία ἰσχυρὰ ὑπερκερωτικὴ ὁμὰς νὰ καταλάβῃ τὸ σπουδαῖον ναυ-

(1) Πρόκειται περὶ τῶν δύο ἁρμάτων τῶν διατεθέντων ἀρχικῶς εἰς τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα.
(2) Στρατηγοῦ Ringel. Die Erroberung von Kreta (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ). Κεφάλαιον XVI. Σελ. 59.

τικὸν ἔρεισμα τῶν Ἄγγλων τὸν κόλπον τῆς Σούδας καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου τούτου σκοποῦ, νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν μία ἐπιχείρησις δι' ὁλόκληρον τὴν νῆσον...».

Πρὸς τοῦτο, ὁ Ρίγκελ ὠργάνωσε τὰς δυνάμεις του εἰς τρία συγκροτήματα. Τὸ ἓν συγκρότημα συνεκρότησε ἐκ τοῦ 95ου Τάγματος Μηχανικοῦ ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Schete (Σέττε). Ἀποστολὴ τοῦ συγκροτήματος τούτου ἀντικαθιστῶντος τὸ II/100 Τάγμα, ἦτο ἡ ἐξασφάλισις τῆς κατοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου ἐκ Δυσμῶν καὶ Νότου, δι' ἐκκαθαρίσεως τῶν περιοχῶν Καστελλίου καὶ Παλαιοχώρας. (1)

Τὸ δεύτερον συγκρότημα συνεκροτήθη ἐκ τῶν δυνάμεων ἀλεξιπτωτιστῶν τοῦ Συντάγματος Ἐφόδου καὶ τῶν ριφθεισῶν τὴν πρωΐαν τῆς 21ης ἐφεδρειῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Συνταγματάρχου Ράμκε, συνολικῆς δυνάμεως δύο ταγμάτων μετ' α/α πυροβολαρχίας. Ἀποστολὴ τοῦ συγκροτήματος τούτου ἦτο ἡ προστασία τοῦ ἀεροδρομίου ἐξ ἀνατολικῆς κατευθύνσεως καὶ ἡ συνεργασία μετὰ τοῦ τρίτου συγκροτήματος διὰ τὴν ἐναντίον τῶν Χανίων ἐπίθεσιν. (2)

Τὸ τρίτον συγκρότημα ἀπετελέσθη ἀπὸ τὰ I/100, II/100, I/85 Ὀρεινὰ Τάγματα ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Οὒτζ. Ἀποστολὴ τοῦ συγκροτήματος τούτου ἦτο ἡ συνέχισις τοῦ ἀρξαμένου ἑλιγμοῦ πρὸς Μονοδένδρι, οὕτως ὥστε νὰ ἐξουδετερωθῇ τὸ βάλλον κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου Νεοζηλανδικὸν πυροβολικόν, ἡ ἀποκατάστασις συνδέσμου μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ὁμάδος καὶ ἡ ἀποκοπὴ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ παρὰ τὴν Ἁγίαν Μαρίναν.

Ἀπόφασις συμπτύξεως τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

111. Ἐκ τῶν τελικῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας συνεκέντρωσεν ὁ Διοικητὴς τῶν Βρεττανικῶν Δυνάμεων Κρήτης τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς 22ας Μαΐου, ἐπείσθη ὅτι ἡ ἀντεπίθεσις πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε, εἶχεν ἀποτύχει. Κατανοῶν ὅτι ἡ κατοχὴ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου ἐδημιούργει κρίσιμον κατάστασιν, ἀπεφάσισε τὴν ἐνέργειαν καὶ νέας ἀντεπιθέσεως πρὸς ἀνακατάληψιν αὐτῆς. Περὶ τὴν 1700 ἐμελέτησεν μετὰ τοῦ Ταξιάρχου Διοικητοῦ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας σχέδιον νυκτερινῆς ἐπιθέσεως, ἥτις θὰ διενηργεῖτο ὑπὸ τῶν 4ης καὶ 5ης Ταξιαρχιῶν, καθ' ἣν ἡ κυρία προσπάθεια θὰ κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ τοῦ 2/7 Αὐστραλιανοῦ τοιούτου.

Ληφθείσης τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ὁ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἐν Εὐθύμι Στρατηγεῖον του, ἵνα ἐκδόσῃ τὰς περὶ τῆς νέας ἀντεπιθέσεως διαταγάς του. Ἐκεῖ ἐπληροφορήθη ἐκ τηλεφωνικῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ὅτι Γερμανικὰ τμήματα ἐκ τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς προωθοῦντο πρὸς Βορρᾶν μὲ προφανῆ σκοπὸν τὴν ἀποκοπὴν τῶν τμημάτων τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἐξ Ἀνατολῶν. Ἐπίσης ἐπληροφορήθη ὅτι ἤδη τὸ μεταξὺ τῆς 4ης καὶ 5ης Νεοζηλανδικῶν Ταξιαρχιῶν τμῆμα τῆς ὁδοῦ Πλατανιᾶ–Χανίων ἐβάλλετο ὑπὸ πυρῶν πυροβολικοῦ ἐκ Νότου. Ἐπληροφορεῖτο ὁμοίως παρὰ τοῦ ἰδίου Διοικητοῦ τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ὅτι τὰ τμήματα τῆς Ταξιαρχίας εἶχον ὑποστῆ ἰσχυροτάτας ἐπιθέσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ τῆς μεγάλης κοπώσεώς των, δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπιθετικῶς.

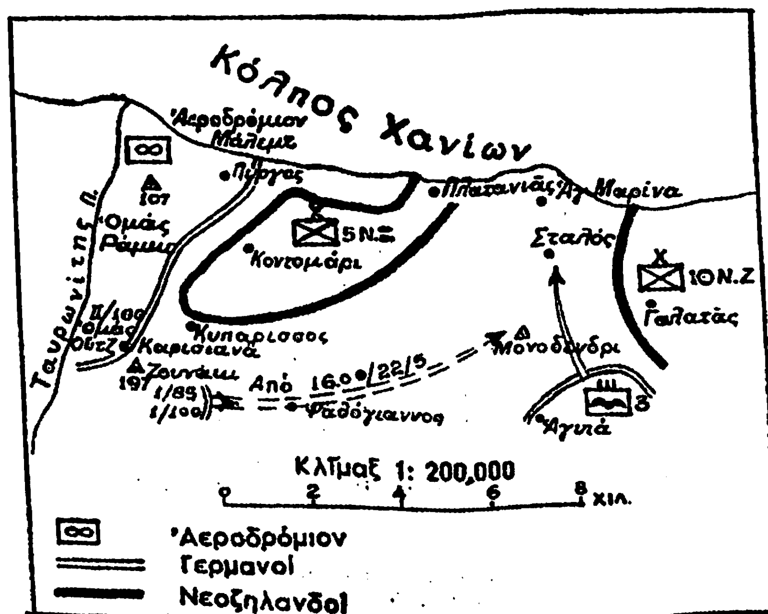
(1) Σχεδιάγραμμα 9
(2) Σχεδιάγραμμα 10

ΚΟΛΠΟΣ ΚΙΣΣΑΜΟΥ
ΚΟΛΠΟΣ ΧΑΝΙΩΝ
Κολυμπάρι
Προς Χανιά
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΕΤΤΕ
Μάλεμε
Ζαμουδοχώρι
Καστέλι
Δράπανος
Καυόπετρος
Φλώρια

Κλῖμαξ 1: 200.000

Ἀεροδρόμιον Μάλεμε
Κινήσεις τμημάτων συγκροτήματος ΣΕΤΤΕ
α) Ἀπόκρουσις ὑπὸ ἑλληνικοῦ Συντάγματος
β) Ἀπόκρουσις ὑπὸ Ἑλλήνων χωρικῶν.
γ) Ἀπόκρουσις ὑπὸ Ἑλλήνων χωρικῶν
Ἑλληνικαὶ γραμμαὶ ἀμύνης
Γερμανικαὶ γραμμαὶ

Σχεδ. 9. Περιοχὴ Καστελίου τὴν 23ην Μαΐου 1941.

Σχεδ. 10. Κατάστασις τομέως Μάλεμε τὴν 2000 τῆς 22–5–41.

Αἱ πληροφορίαι αὐταὶ καὶ τὸ ὅτι αἱ εἰς Μάλεμε ἐχθρικαὶ δυνάμεις ἦσαν ἤδη σημαντικαί, ἐνέβαλον εἰς τὸν Μέραρχον τὴν σκέψιν ὅτι μία ἀντεπίθεσις ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, εἶχεν ἐλαχίστας πιθανότητας ἐπιτυχίας, ἐνῶ μάλιστα εἶχεν ἀρχίσει ἐκδηλούμενος ὁ κίνδυνος τῆς ἀποκοπῆς τῆς 5ης Ταξιαρχίας ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων τῆς 'Αγυιᾶς. 'Αντὶ τῆς ἀντεπιθέσεως κατὰ τοῦ Μάλεμε, ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἔδει νὰ συμπτυχθῇ πρὸς 'Ανατολάς ὥστε νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀποκοπήν. Τὰς σκέψεις του αὐτὰς ἀνέφερεν εἰς τὸν 'Υποστράτηγον Φρέϋμπεργκ ἀπὸ τηλεφώνου.

'Ο Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ, λαβὼν γνῶσιν τῆς οὕτω διαμορφουμένης καταστάσεως, κατενόησεν ὅτι ἡ θέσις του ἐξησθένει ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς ἐχθρικῆς διεισδύσεως μεταξὺ 4ης καὶ 5ης Νεοζηλανδικῶν Ταξιαρχιῶν καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία συμπτυχθῇ ἀπὸ τὰς προκεχωρημένας θέσεις της χωρὶς νὰ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ ἄλλας δυνάμεις δεδομένου ὅτι : *«... καὶ ἡ μόνη διαθέσιμος Ταξιαρχία ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ ἦτο ἐξ ἴσου καταπεπονημένη, λόγῳ τοῦ ὅτι καὶ αὐτὴ μετεῖχε τῆς μάχης ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καίτοι κατενόει ὅτι διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ἀπολεσθὲν καὶ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ ἐχθρικῶν βομβαρδιστικῶν καὶ μεταφορικῶν ἀεροπλάνων».* (1)

Διὰ τὴν μελέτην καὶ ρύθμισιν τῶν τῆς συμπτύξεως, ὁ Στρατηγὸς Φρέϋμπεργκ ἀπέστειλε παρὰ τῷ Μεράρχῳ τὸν 'Επιτελάρχην του Ταξίαρχον Στιούαρτ, ὅστις περὶ τὴν 2100 συνηντήθη μετ' αὐτοῦ.

112. Τὴν 2200 ἀπεστάλη εἰς τὴν 5ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν ἡ προπαρασκευαστικὴ διαταγή. (2) *«..... Προπαρασκευάσατε σύμπτυξιν σήμερον νύκτα 22αν πρὸς 23ην Μαΐου. Τὸ 28ον Τάγμα, εἰς παλαιὰν τοποθεσίαν, τὸ ὑπόλοιπον (τῆς Ταξιαρχίας) εἰς τὰ νῶτα τοῦ 28ου Τάγματος. Λεπτομέρειαι ἀκολουθοῦν. 32 ὀχήματα προωθηθῶσιν ὑπὸ 'Αντισυνταγματάρχου Strut (Στρὰτ), εὐθὺς ὡς ὁδὸς ἐκκαθαρισθῇ. 'Αποστέλλομεν ἡμῖν ἅπαντα τὰ διατεθέντα ὀχήματα καὶ τοὐλάχιστον 10 φορτηγὰ τῶν τριῶν τόννων. Διασώσατε ὅτι δυνατόν ...».*

Τὴν διαταγὴν ταύτην ἐπηκολούθησεν ἡ διαταγὴ ἐκτελέσεως τῆς συμπτύξεως, ἥτις συνταχθεῖσα μέχρι τῆς 0015 τῆς 23-5-41 ἀπεστάλη δι' ἐκτάκτων ἀγγελιοφόρων εἰς ἐνδιαφερομένας Ταξιαρχίας. 'Η διαταγὴ αὐτη διελάμβανεν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὅτι ὁ ἐχθρὸς διαθέτει πέντε τάγματα μὲ βαρεῖς ὅλμους καὶ μερικοὺς μοτοσυκλετιστὰς εἰς τὰ περίχωρα τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ ὅτι ἡ Ταξιαρχία θὰ ἀπεσύρετο εἰς τοποθεσίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς μεταξὺ τῆς ἀρχικῆς τοποθεσίας τοῦ 28ου Τάγματος καὶ τῆς γραμμῆς περὶ τὰ 1500 μέτρα ἀνατολικῶς 'Αγίας Μαρίνας.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταχθεισῶν μετακινήσεων τὸ νέον μέτωπον τῆς Ταξιαρχίας θὰ κατεῖχε διὰ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος μίαν γραμμὴν δυτικῶς τοῦ Πλατανιᾶ μὲ τὰ λοιπὰ τάγματα ('Ανατολικῶς) τούτου, τοῦ μὲν 23ου Τάγματος πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ τοῦ 21ου νοτίως αὐτοῦ.

Διὰ τῆς νέας ταύτης συμπτύξεως τὸ ὅλον μέτωπον ἰσχυροποιεῖτο λόγῳ τῆς σμικρύνσεως αὐτοῦ, καὶ ἐξησφαλίζετο ὁ σύνδεσμος καὶ αἱ ἐπικοινωνίαι μεταξὺ τῶν μονάδων. 'Αλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐχθρὸς ἠδύνατο πλέον νὰ συγκροτηθῇ καὶ νὰ ἀνεφοδιασθῇ ἀνενοχλήτως εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ ὅπως αὐτὸς ἤθελε τὴν συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν του.

---

(1) Long. Greece and Syria ΔΙΣ/ΓΕΣ Φ. 674/ΙΣΤ. Σελ. 36α
(2) New Zealand Official History. «Crete». Σελ. 240.

Τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε θὰ ἀπεῖχεν ἤδη ἓξ χιλιόμετρα ἐκ τῆς προκεχωρημένης γραμμῆς τῆς Βρεττανικῆς ἀμύνης. Μόνον ἡ ἀεροπορία ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ προσβάλῃ τοῦτο, δι' ὃ καὶ ὁ Φρέϋμπεργκ ἐκθέτων τὴν λίαν κρίσιμον κατάστασιν εἰς τὸν Οὐέϊβελ ζητεῖ τὴν διάθεσιν ἰσχυρᾶς ἀεροπορίας διώξεως καὶ βομβαρδισμοῦ, ἥτις μόνη ἠδύνατο νὰ ἀνατρέψῃ τὰς Γερμανικὰς ἐνεργείας.

Οἱ ἀγῶνες περιοχῶν Γαλατᾶ, Ἀγυιᾶς, Ἀλικυανοῦ.

113. Τὰ τμήματα τῆς Κεντρικῆς Γερμανικῆς Ὁμάδος ἐπιθέσεως κατὰ τὴν 22αν Μαΐου, κατεῖχον πρὸς Ἀνατολὰς τὸν Πύργον Ἀνίμπαλι καὶ εἰς τὸ κέντρον τὴν Ἀγυιὰν καὶ τὰς φυλακὰς Ἀγυιᾶς μὲ προωθημένα τμήματα νοτίως Λόφου Νεκροταφείου καὶ ὑψώματος Ντάμπιας. Ἕτερα τμήματα εἶχον προωθηθῆ βορείως τοῦ Ἀλικυανοῦ μέχρι τῆς γεφύρας, ἐνῶ πρὸς Δυσμὰς προωθημέναι ὁμάδες εὑρίσκοντο εἰς χωρίον Κυρτομάδος. (1)

Ὁ Διοικητὴς τῆς Κεντρικῆς ὁμάδος Συνταγματάρχης Χέϊντριχ, εἶχε διὰ τὴν 22-5-41 τὴν ἐντολὴν ὅπως κρατήσῃ τὰς θέσεις του, ἀπασχολῶν τὰς ἐν τῇ περιοχῇ Γαλατᾶ Χανίων Ἑλληνοβρεττανικὰς δυνάμεις. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς του ταύτης, πλὴν τῆς ἐπιτυχοῦς ἀμύνης ἣν διεξῆγον τὰ τμήματά του, διέταξεν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν πρὸς κατάληψιν τῆς Ντάμπιας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν βολῶν παρενοχλήσεως δι' ὅλμων καὶ πολυβόλων καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Ἀφ' ἑτέρου, ἐπιθυμῶν νὰ ὑποβοηθήσῃ περισσότερον τὴν πρὸς κατάληψιν τῆς περιοχῆς τοῦ Μάλεμε ἐνέργειαν τῆς Δυτικῆς ὁμάδος, καὶ ἐπιδιώκων νὰ συνδεθῇ μετ' αὐτῆς, ἀπεφάσισε νὰ κινηθῇ πρὸς Βορρᾶν. Πρὸς τοῦτο συνεκρότησεν ἀπόσπασμα ἐκ τμημάτων τοῦ III/3 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τοῦ Τάγματος Μηχανικοῦ Ἀλεξιπτωτιστῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ταγματάρχου Χάϊλμαν.

Ἀποστολὴ τοῦ Ἀποσπάσματος ἦτο ὅπως, κινούμενον ἐκ τῆς κοιλάδος τῶν φυλακῶν Ἀγυιᾶς πρὸς Σταλὸν καὶ βορείως αὐτοῦ, ἀποκόψῃ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν καὶ συνδεθῇ μὲ τὰς Γερρμανικὰς δυνάμεις τὰς δρώσας εἰς Μάλεμε.

Τὸ Ἀπόσπασμα ἐκινήθη πρὸς Βορρᾶν, δυτικῶς τῶν θέσεων τῆς 10ης Ταξιαρχίας προωθῆσαν ἰσχυρὰς περιπόλους. Πρὸ τῆς 1700 αἱ περίπολοι εἶχον ἐμφανισθῆ εἰς τὰ νοτίως καὶ πέριξ Ἁγίας Μαρίνας ὑψώματα βορείως Σταλοῦ. Αἱ κινήσεις αὗται γενόμεναι ἀντιληπταὶ ὑπὸ τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀπὸ τῆς 1500, ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν.

114. Ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, κατόπιν διαταγῆς τῆς Μεραρχίας ὅπως ἐξακριβώσῃ ἐὰν ὑπῆρχον ἐνδείξεις περὶ προθέσεως τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἀποχώρησιν, ἐξέπεμψε πέντε ἰσχυρὰς περιπόλους μάχης νοτίως καὶ δυτικῶς τοῦ μετώπου τῆς Ταξιαρχίας αἱ ὁποῖαι δὲν ἐκόμισαν θετικήν τινα πληροφορίαν. Μόνον εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Ἰωάννης, βορειοδυτικῶς Γαλατᾶ, μία ἐκ τῶν περιπόλων τούτων συνεκρούσθη μετὰ τεσσαράκοντα περίπου Γερμανῶν, οἵτινες καὶ ἐξετοπίσθησαν ἐκ τοῦ χωρίου, συλληφθέντων αἰχμαλώτων τινῶν, ἐκ τῶν ὁποίων εἷς ἀξιωματικός. (1)

Ὁ Διοικητὴς τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἐπιδιώκων τὴν ἀνάκτησιν τῶν θέσεων τὰς ὁποίας κατεῖχεν τὸ 6ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα τὴν 20ὴν Μαΐου, ὥστε ν' ἀποκατασταθῇ ἡ τοποθεσία του, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ διὰ τμημάτων τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, κατὰ τῶν εἰς Πύργον Ἀνίμπαλι ἐγκατεστημένων Γερμανικῶν τμημάτων. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐνεργείας του ταύτης, ἐζήτησεν

(1) Σχεδιάγραμμα 7

παρὰ τοῦ Μεράρχου του ἵνα προκαλέσῃ διαταγὴν ὅπως ἡ ἐπίθεσις τοῦ 19ου συνδυασθῇ μὲ ἐνέργειαν τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος πρὸς Πύργον 'Ανίμπαλι. Οὗτος ὅμως ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ διατάξῃ ὅπως τὸ 17ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἀποστείλῃ κατὰ τῆς Γαλαριᾶς μίαν διμοιρίαν πρὸς ἀπασχόλησιν τῶν κατεχόντων αὐτὴν Γερμανῶν, δεδομένου ὅτι τὸ 28ον Αὐστραλιανὸν ὑπήγετο εἰς τὸν τομέα Σούδας—Χανίων.

'Η ἐπίθεσις ἐξαπελύθη τὴν 1500 ἐπὶ μετώπου 700 περίπου μέτρων ὑπὸ δύο λόχων τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῶν τριῶν πυροβόλων τῆς F Πυροβολαρχίας τῆς 28ης Μοίρας καὶ μιᾶς ὁμάδος ὅλμων (δύο ὅλμοι). Οἱ λόχοι οὗτοι, προσβληθέντες ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς ὀλίγον μετὰ τὴν ἐξόρμησίν των, καθηλώθησαν βαλλόμενοι ὑπὸ ὅλμων καὶ πολυβόλων ἐκ τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν θέσεων, ὑποστηριζομένων καὶ ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας. Μετὰ τετράωρον ἀγῶνα περὶ τὴν 1900 οἱ λόχοι συνεπτύχθησαν εἰς τὰς θέσεις ἐξορμήσεώς των, συναποκομίζοντες ἕνα ὅλμον καὶ τρία πολυβόλα. 'Ο Πύργος 'Ανίμπαλι, παρέμεινεν εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν.

'Ενῶ οὕτως ἡ πρὸς Νοτιοανατολὰς ἐπιθετικὴ ἐνέργεια τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας εἶχεν ἀποτύχει, τὴν ἰδίαν ὥραν εἰς τὸ δεξιόν της (νοτιοδυτικῶς), τὰ εἰς τὰς προσβάσεις τῆς Ντάμπιας Νεοζηλανδικὰ τμήματα, ἐδέχθησαν ἰσχυρὰν ἐπίθεσιν 400 περίπου Γερμανῶν, ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας.

Οἱ Νεοζηλανδοὶ ἐγκατέλειψαν τὰς κατεχομένας ὑπ' αὐτῶν θέσεις καὶ συνεπτύχθησαν βορείως Ντάμπιας οἱ δὲ Γερμανοὶ κατέλαβον αὐτὴν καὶ ἐγκατεστάθησαν. 'Ο Διοικητὴς τῆς Ταξιαρχίας, ἔχων πλήρη συναίσθησιν τῆς ἀξίας τῆς θέσεως ταύτης, παρεσκεύασε τάχιστα ἀντεπίθεσιν δι' ἐλαχίστων δυνάμεων, ἅς κατώρθωσε μετὰ δυσκολίας νὰ συγκεντρώσῃ πρὸς ἐκδίωξιν τῶν Γερμανῶν ἐκ τῆς Ντάμπιας.

Πρὶν ὅμως περατωθῇ ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἀντεπιθέσεως, ἐκ τῶν εἰς Γαλατᾶν ἀναδιοργανωθέντων 'Ελληνικῶν τμημάτων τοῦ 6ου 'Ελληνικοῦ Συντάγματος, δύναμις ἐξ 100 περίπου ἀνδρῶν ὡς καὶ ἔνοπλοι χωρικοὶ ἐν οἷς καὶ γυναῖκες καὶ παιδία, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Γερογιάννη Μιχαὴλ καὶ τοῦ Βρεττανοῦ συνδέσμου Λοχαγοῦ Φόρεστερ, ἐξώρμησαν ὡς θύελλα ἐκ τῆς νοτίας συνοικίας τοῦ Γαλατᾶ καὶ ἐφορμήσαντες ἐν πολεμικῇ ἰαχῇ κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐξετόπισαν καὶ ἔτρεψαν τούτους εἰς φυγὴν ἀνακαταλαβόντες τὴν Ντάμπιαν (1). Τὸ σχηματισθὲν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ρῆγμα, ἀπεκατεστάθη. Τὰ τμήματα τοῦ Μικτοῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἀντικατέστησαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς καταληφθείσας θέσεις. καὶ τὸ 'Ελληνικὸν τμῆμα ἀπεσύρθη εἰς τὰς εἰς Γαλατᾶν θέσεις του.

Ταυτοχρόνως μὲ τὴν κατὰ τῆς Ντάμπιας ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν τῶν Γερμανῶν, ἕτερα Γερμανικὰ τμήματα ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ δεξιοῦ (δυτικοῦ) τοῦ 'Αποσπάσματος Ράσσελ. Τὸ εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ 'Αποσπάσματος τούτου ἀντεταγμένον 'Ελληνικὸν τμῆμα, ἐξώρμησεν ἀμέσως εἰς ἀντεπίθεσιν καὶ διὰ τῆς λόγχης ἐξηνάγκασε τοὺς Γερμανοὺς νὰ ὑποχωρήσουν. (2)

Διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης, οὐχὶ μόνον ἀπεκατεστάθησαν αἱ θέσεις τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸ δεξιόν της, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθικὸν τοῦ Μικτοῦ Τάγματός της ἀνεπτερώθη. 'Ο Κιππενμπέργκερ, μετὰ τὴν οὕτω ἀποκατασταθεῖσαν διάταξιν εἰς τὸ δεξιὸν τῆς Ταξιαρχίας του, ὑπήγαγε τὰς ἀπὸ Ντάμπιας μέχρι τοῦ 'Αποσπάσματος Ράσσελ δυνάμεις, ὑπὸ τὸν τελευταῖον τοῦτον.Τὸ

(1) 'Αντιστρατήγου Kippenbenberger, Infantry Brigadier. Σελ. 59
New Zealand Official History. Crete. Σελ. 234.

(2) New Zealand Official History. Τόμος Crete. Σελ. 236.

19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἐξηκολούθει νὰ τηρῇ τὰς εἰς τὸ ἀριστερὸν (νοτιαλατολικὸν) τμῆμα τοῦ μετώπου θέσεις του.

Τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ μετὰ τῶν εἰς Ἀλικυανὸν προωθημένων τμημάτων, ἐξηκολούθει νὰ τηρῇ τὰς εἰς Χοιροσπήλιον θέσεις του, ἄνευ πυρομαχικῶν καὶ τροφίμων. Δυνάμεις ἐνόπλων πολιτῶν ἐκράτουν πάντοτε τὰς εἰς Ἀλικυανὸν - Κουφὸν θέσεις των. Τὸ χωρίον Κουφός, καταληφθὲν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἀνεκατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἑπτὰ Γερμανῶν φονευθέντων κατὰ τὰς συναφθείσας συμπλοκάς. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος ἀπέστειλε λοχαγὸν σύνδεσμον μετὰ μικροῦ τμήματος πρὸς Χανιά, ἵνα συνδεθῇ καὶ λάβῃ διαταγάς, τρόφιμα καὶ πυρομαχικά, ἀλλ' οὗτος ἐπέστρεψεν ἄπρακτος. (1)

Εἰς τὴν ζώνην τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας τὸ 2/7 Αὐστραλιανὸν Τάγμα εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ διὰ τὴν ἀντεπίθεσιν διατεθὲν 20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Ἡ μόνη ἐνέργεια ἐν τῷ τομεῖ τῆς Ταξιαρχίας ὑπῆρξεν ἡ ἀποτυχοῦσα ἐπίθεσις διὰ διμοιρίας τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος κατὰ τῆς ὑπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατεχομένης Γαλαριᾶς, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀποτυχοῦσαν ἐπίθεσιν τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος κατὰ τοῦ Πύργου Ἀνίμπαλι.

115. Εἰς τὸν τομέα Σούδας - Χανίων ἀπὸ τῆς 1800 τῆς 22ας Μαΐου, ὁ Διοικητὴς Δυνάμεων Κρήτης ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ταξίαρχον Βάζεϋ ὅστις εὑρίσκετο πλέον ἄνευ τμημάτων (2) τὴν διοίκησιν συγκροτήματος ἀπαρτιζομένου ὑπὸ τῶν 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τῶν 2/8 καὶ 2/7 Αὐστραλιανῶν Ταγμάτων. Τὸ τελευταῖον θὰ ἐτίθετο ὑπὸ τὰς διαταγάς του ὅταν θὰ ἐπανήρχετο ἐκ τῶν θέσεων εἰς ἃς εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ 20ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα.

Τὸ Συγκρότημα τοῦτο, ὡς 19ην Αὐστραλιανὴν Ταξιαρχίαν, ὁ Φρέϋμπεργκ ἐσκέπτετο νὰ ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὴν Νεοζηλανδικὴν Μεραρχίαν μετὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένης ἐδαφικῆς ζώνης ὑπαγομένης μέχρι τοῦδε εἰς τὸν Τομέα Σούδας - Χανίων. Μὲ τὴν προοπτικὴν ταύτην, ὁ Διοικητὴς Τομέως Σούδας Χανίων, προέβη εἰς ἀναπροσαρμογὴν τῶν δυνάμεών του ἐν τῇ ζώνῃ εὐθύνης του, ἵνα ἐνισχύσῃ τὴν ἄμυναν τῶν Χανίων ἀπὸ Νότου καὶ Δυσμῶν. Μετεκίνησεν ὅθεν νοτιοδυτικῶς Χανίων τὸ 2/2 Αὐστραλιανὸν ἀπὸ τὰ Μεγάλα Χωράφια, ἕνα λόχον Ράνζερ ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἅγιος Λουκᾶς, ὡς καὶ τὸ Τάγμα Σούδας, συγκροτηθὲν ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς μοίρας προβολέων, οἵτινες εἶχον καταστραφῆ ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, αἱ θέσεις τοῦ 1ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ ἡ κωμόπολις τοῦ Καστελλίου Κισσάμου ὑφίσταντο συνεχεῖς βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμούς. Ὁ ἐχθρὸς ἐπεδίωκεν τὴν καθήλωσιν καὶ ἀπομόνωσιν τῆς μονάδος ταύτης, ὥστε νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος ἐνδεχομένης ἀντιδράσεως ἐκ τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου.

Ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ἐκ Δολιανῶν διὰ Κακοπέτρου ἀφίχθη τὰς πρωϊνὰς ὥρας εἰς Σεμπρώνα, ἔνθα καὶ κατέλαβε θέσεις ἀμύνης. Ἅμα τῇ ἐπελεύσει τοῦ σκότους ἐκινήθη πρὸς Χωστήν, ἐπιδιώκουσα τὸν σύνδεσμον μετὰ τοῦ ὄγκου τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν δυνάμεων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Χανίων.

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΚΔ. Σελ. 6

(2) Ὑπομιμνήσκεται (α) ὅτι ὁλόκληρον τὸ Συγκρότημα Γεωργιουπόλεως μετεφέρθη διαδοχικῶς εἰς τὸν τομέα τῆς περιοχῆς Σούδας—Χανίων καὶ τὸν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, ἤτοι 2/7, 2/8, Ταγμάτων Πεζικοῦ, τμῆμα τοῦ 2/3 Συντάγματος Αὐστραλιανοῦ Πυροβολικοῦ, διμοιρία πυροβόλων. (β) ὅτι τὸ Συγκρότητα Ρεθύμνου καὶ αἱ ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Κάμπελ δυνάμεις τοῦ συγκροτήματος ἀεροδρομίου εἶχον ἀποκοπῆ ἀπὸ τῆς 20ης Μαΐου ἐκ Δυσμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΜΑΛΕΜΕ

Σύμπτυξις τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

116. Αἱ περὶ συμπτύξεως διαταγαὶ τῆς Μεραρχίας, περιῆλθον εἰς τὴν 5ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν τὴν 0100 τῆς 23.5.41. Ἡ Ταξιαρχία συνέταξε τὰς διαταγάς της μέχρι τῆς 0200 τῆς 23-5-41 καὶ ἀπέστειλε ταύτας δι' ἐπιτελοῦς της πρὸς τὸ Νεοζηλανδικὸν Ἀπόσπασμα Μηχανικοῦ καὶ τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, μερίμνῃ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπληροφοροῦντο σχετικῶς οἱ διοικηταὶ τῶν ἄλλων μονάδων. Αἱ διαταγαὶ τῆς Ταξιαρχίας καθώριζον ὅτι τὰ τάγματα θὰ ἀπεχώρουν ἐκ τῶν ἤδη κατεχομένων θέσεών των τὴν 05302 τῆς 3-5-41 διὰ δρομολογίων ἐπὶ νοτίως τῆς ὁδοῦ Μάλεμε - Χανίων ὑψωμάτων, λαμβάνοντα μέτρα ἀσφαλείας ἕκαστον δι' ἑαυτό. Περὶ τὴν 1000, τὰ τάγματα ἔδει νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰς νέας των θέσεις. (1)

Ἀπὸ τῆς 0400 εἰς τὴν γέφυραν δυτικῶς Πλατανιὰ ὠργανώθη ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας διὰ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων Δ' Λόχου καὶ τμημάτων τοῦ Λόχου Διοικήσεως τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐλαφρὸν προγεφύρωμα διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν συμπτυσσομένων τμημάτων. Διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἶχον προωθηθῆ μερίμνῃ τῆς Μεραρχίας τέσσαρα ἐλαφρὰ ἅρματα τῆς Ἴλης τῶν Οὐσσάρων μὲ ἐντολὴν ἵνα ταῦτα ἀποσυρθῶσιν εὐθὺς ὡς τὰ τελευταῖα τμήματα τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος διήρχοντο τὴν γέφυραν.

Τὸ πρῶτον κινηθὲν πρὸς τὴν νέαν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν τμῆμα, ἦτο τὸ Ἀπόσπασμα τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ. Τοῦτο συμπτυχθὲν ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ σκότους, κατέλαβε θέσεις εἰς τὴν περιοχὴν Ἁγίας Μαρίνας.

Ἡ σύμπτυξις τῶν 21ου, 22ου, 23ου καὶ 28ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, ἤρξατο περὶ τὴν 0630, ἤτοι μίαν ὥραν βραδύτερον τῆς ὑπὸ τῆς Ταξιαρχίας καθορισθείσης, ἑκάστου τάγματος κινουμένου ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων. Κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην, τὰ Τάγματα προσεβλήθησαν ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, ὑποστάντα ἀπωλείας ἐκ τῶν προσβολῶν τούτων. Τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα περὶ τὴν 0800 ἐγκατεστάθη ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶς τοῦ Πλατανιᾶ ὑψωμάτων. Μετὰ τὴν 0830 τὸ 22ον Νεοζηλανδικὸν ἀφίχθη εἰς περιοχὴν Ἁγίας Μαρίνας πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὀργανώσεως τῶν δύο λόχων ἐξ ὧν ἀπηρτίζετο. Τὰ τμήματα τοῦ 21ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος περὶ τὴν 0830 κατέλαβον θέσεις νοτίως τοῦ 23ου. Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ὠργάνωσε τμῆμα ὀπισθοφυλακῆς ἐκ τμημάτων ἐξ ὅλων τῶν λόχων ὑπὸ Ταγματάρχην. Τὸ κύριον σῶμα ἐκινήθη, ὀλίγον μετὰ τὴν 0600 καὶ δι' ὀρεινῶν δρομολογίων, ἀκολουθούντων τὴν νοτίως τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, περιοχὴν ἀφίχθη περὶ τὴν 0830 εἰς τὰς παλαιάς του θέσεις καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ, περιβάλλον τὸν Πλατανιάν. Ἡ ὀπισθοφυλακὴ τοῦ Τάγματος κινηθεῖσα βραδύτερον ἐδέχθη τὴν πρώτην ἐχθρικὴν ἐπιθετικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἡμέρας ταύτης ὑπὸ τῶν τμημάτων τοῦ II/100 Τάγματος μετὰ τὴν ἐκκίνησιν τοῦ κυρίου σώματος. Διεξάγουσα ὑποχωρητικὸν ἐπιβραδυντικὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς πιέζοντας Γερμανούς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν νέαν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν περὶ τὴν 1400.

---

(1) Σχεδιάγραμμα 8

Τὸ 2ον Τάγμα, πλὴν τῶν δύο λόχων οἵτινες ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς προηγουμένης εἶχον συμπτυχθῆ εἰς τὴν δυτικῶς Πλατανιᾶ γραμμὴν ἐξορμήσεως, ἐκινήθη καὶ αὐτὸ μεταξὺ 0600-0630 ἵνα, συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν συμπτύξεως, ἐπανέλθῃ εἰς τὰς δυτικῶς Κλαδισσοῦ θέσεις του ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ὑπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ὀργανικῶς ὑπήγετο. (1)

Τὸ πυροβολικὸν τῆς Ταξιαρχίας (27η Μοίρα), πλὴν τῶν πυροβόλων δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ μεταφερθῇ, διότι ἡ περὶ συμπτύξεως διαταγὴ περιῆλθεν εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Μοίρας τὴν 0400 τῆς 23-5-41, ὁπότε ἤρχισε νὰ φωτίζῃ καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Μοίρας δὲν εἶχε χρόνον νὰ ὀργανώσῃ μετακίνησιν τῶν πυροβολαρχιῶν του. Ἡ Α'. Πυροβολαρχία ἐγκατέλειψε τὰ πυροβόλα της, ἀχρηστεύσασα ταῦτα προηγουμένως. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ διὰ τὰ τρία πυροβόλα τῆς Β' Πυροβολαρχίας. Ἐκ τῶν τεσσάρων πυροβόλων τῆς Γ' Πυροβολαρχίας, μόνον τὰ δύο διεσώθησαν, ταχθέντα εἰς θέσεις παρὰ τὴν Ἁγίαν Μαρίναν. Οἱ ἄνευ πυπυροβόλων πυροβοληταὶ ὁλοκλήρου τῆς μοίρας συνεκρότησαν πεζομάχον τμῆμα, ἐνταχθὲν εἰς τὴν ζώνην τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Τὸ πυροβολικὸν τὸ ὁποῖον διετίθετο ἤδη εἰς τὸν ὑποτομέα τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ἀπηρτίζετο ἐκ τῶν δύο διασωθέντων πυροβόλων τῶν 75 τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος, δύο πυροβόλων Μποφὸρ τῆς 156ης Ἐλαφρᾶς Μοίρας καὶ δύο πυροβόλων τῶν δύο λιβρῶν τοῦ 106ου Συντάγματος Βασιλικοῦ Πυροβολικοῦ.

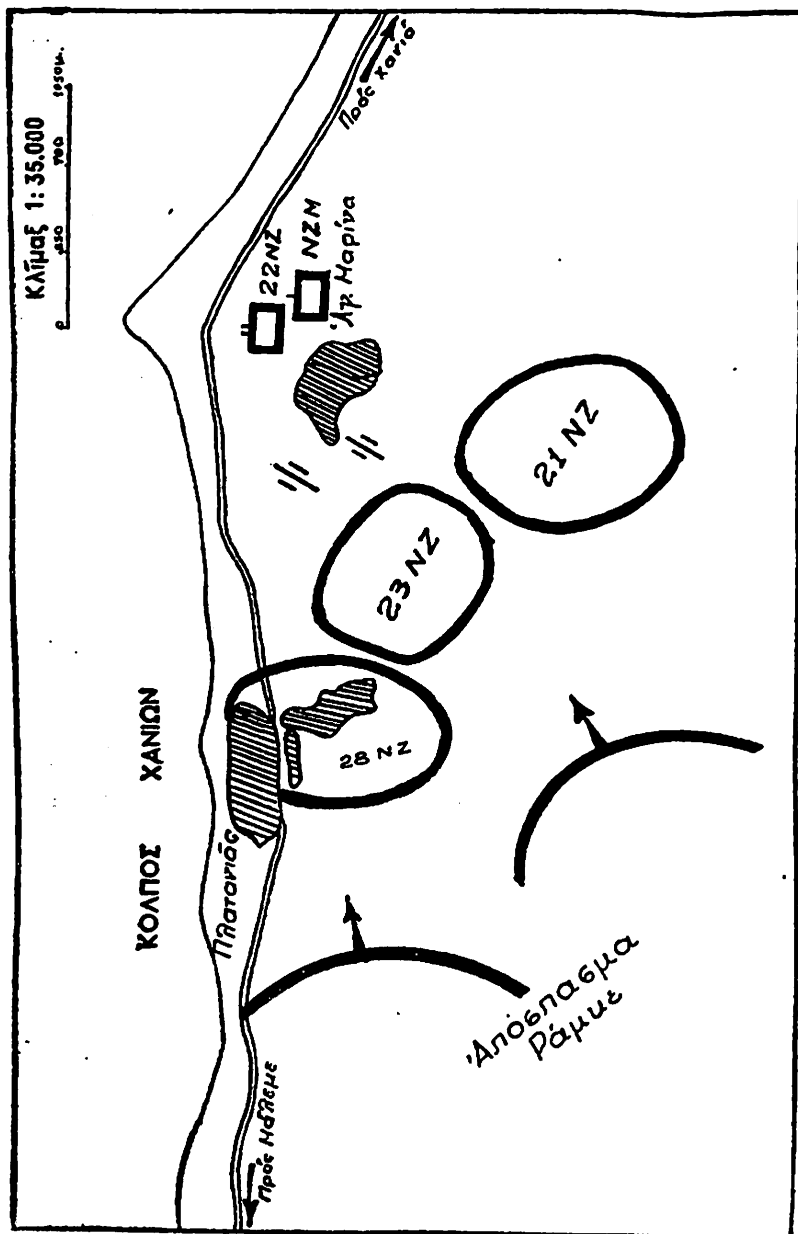
Τὴν 1000 τῆς 23-5-41, ἡ σύμπτυξις τῆς 5ης Ταξιαρχίας εἶχε συμπληρωθῆ καὶ ἡ νέα ἀμυντικὴ διάταξις εἶχε ληφθῆ. (2) Κατ' αὐτὴν τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἦτο τεταγμένον ἀμυντικῶς πέριξ τοῦ χωρίου Πλατανιᾶς, ἔχον πρὸ αὐτοῦ τὸ ἐλαφρὸν προγεφύρωμα. Ἐν ἐπαφῇ καὶ ἀνατολικῶς τούτου ἦτο τεταγμένον τὸ 23ον νοτίως τοῦ ὁποίου εἶχε λάβει ἀμυντικὴν διάταξιν πρὸς Νότον τὸ 21ον ΝΖ Τάγμα. Τὸ πυροβολικὸν εἶχε ταχθῆ ἀμέσως νοτίως καὶ δυτικῶς Ἁγίας Μαρίνας, ἀνατολικώτερον δὲ αὐτοῦ εἶχεν ἐγκατασταθῆ τὸ Ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ καὶ τὸ ὑπὸ ἀναδιοργάνωσιν 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Κενὸν 1500 μέτρων ἐχώριζε τὸ ὅλον συγκρότημα τῆς 5ης Ταξιαρχίας ἀπὸ τὸ δεξιὸν (βόρειον) τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

117. Διὰ τῆς συμπτύξεως τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν αὕτη ἀπέφυγε τὸν βέβαιον κίνδυνον ἀποκοπῆς, ἀφ' ἑτέρου ὅμως αἱ Γερμανικαὶ δυνάμεις εἶχον πρὸ αὐτῶν ἐλεύθερον τὸ μέχρι Πλατανιᾶ ἔδαφος. Μὲ τὸ πρῶτον φῶς τῆς 23ης Μαΐου, Γερμανικὰ τμήματα τῆς ὁμάδος Ράμκε ἤρχισαν προωθούμενα διὰ τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς παρακτίας ζώνης, πρὸς Πλατανιάν. Ταῦτα, κινούμενα ἐπ' αὐτοκινήτων ἐγκατελειφθέντων ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε καὶ ἐνισχυμένα εἰς πυροβολικὸν καὶ ὅλμους, ἔφθασαν περὶ τὴν 1100 πρὸς τῆς γεφύρας τοῦ Πλατανιᾶ, ἠναγκάσθησαν ὅμως νὰ σταματήσουν πρὸ τοῦ ἐλαφροῦ προγεφυρώματος καὶ τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Σφοδραὶ συγκρούσεις ἐπηκολούθησαν, καθ' ἃς συμμετέσχεν καὶ τὸ ἑκατέρωθεν ὑπάρχον πυροβολικόν. Τὰ πυροβόλα τῶν Νεοζηλανδῶν ἔβαλον μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας καὶ ἐσίγησαν Γερμανικὰ πυροβόλα καὶ σημαντικὸν ἀριθμὸν ὅλμων καὶ πολυβόλων. Τελικῶς, αὐξανομένης συνεχῶς τῆς ἰσχύος του, περὶ τὴν 1420, ὁ ἐχθρὸς εἶχεν ὑπερβῆ τὴν γέφυραν Πλατανιᾶ καὶ ὠργάνου θέσεις πυροβόλων 500 μέτρα δυτικῶς αὐτῆς.

Ὡς πρὸς τὰς ἄλλας Γερμανικὰς δυνάμεις, τὸ 1/100 Ὀρεινὸν Τάγμα ἀπὸ τῆς

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 238-241
(2) Σχεδιάγραμμα 11

Σχεδ. 11. Διάταξις 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας τὴν 10.00 τῆς 23ης Μαΐου 1941.

πρωΐας κατέλαβε τὰ δυτικῶς Μοδίου ὑψώματα. Τὸ II/100 'Ορεινὸν Τάγμα προωθήθη καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν ὡρῶν εὑρίσκετο περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα νοτιοδυτικῶς Πλατανιά, ἐνῶ τὸ 1/85 'Ορεινόν Τάγμα εἶχε καταλάβει τὸ Πατελάρι'Απὸ-τῆς 1000. 'Απὸ τῆς 0600 τὸ ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Χάϊντριχ ἐκπεμφθὲν ἀπόσπασμα Χάϊλμαν, εἶχε καταλάβει τὸν Σταλόν. 'Η παρουσία Γερμανικῶν τμημάτων εἰς τὴν περιοχὴν Σταλοῦ καὶ ἰδίως ἡ ἐκ Νότου ἐμφανιζομένη Γερμανικὴ λαβὶς τριῶν ὀρεινῶν Γερμανικῶν Ταγμάτων, ἐνέβαλον εἰς ἀνησυχίας τὸν Διοικητὴν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας ὅτι καὶ ἡ πραγματοποιηθεῖσα σύμπτυξις δὲν ἐξησφάλιζεν αὐτήν, ὑποκειμένην πάντοτε εἰς μίαν ἰσχυρὰν ἐκ Νότου καὶ Δυσμῶν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τετραημέρου ἀγῶνος, ἡ δύναμις τῆς Ταξιαρχίας εἶχε μειωθῆ λόγῳ ἀπωλειῶν καὶ διαρροῶν εἰς 600 (1), ἔναντι 2.810 ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, οὓς διέθετε τὴν 20ην Μαΐου. Οὕτω τὸ 21ον Τάγμα ἐπὶ ἀρχικῆς δυνάμεως 376 διέθετεν ἤδη 170, τὸ 22ον ἐπὶ 644 διέθετε μόνον 200, τοῦ 23ου ἐκ 571 ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἀπέμενον μόνον 250. Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, εἶχεν ἐπίσης μειωθῆ κατὰ πολύ.

'Εκ τοῦ βαρέως ὁπλισμοῦ εἶχον ἀπολεσθῆ τὰ δύο ἅρματα μάχης καὶ ὁλόκληρον τὸ πυροβολικὸν τὸ ἐνεργοῦν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Ταξιαρχίας, πλὴν δέκα πυροβόλων, ὧν δύο ἀντιαρματικὰ προωθηθέντα ἐκ τῆς περιοχῆς Σούδας Χανίων, δύο α/α Μποφὸρ καὶ τέσσαρα τῶν 75 καὶ 100 χιλιοστῶν τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος, προερχόμενα ἐκ τοῦ συγκροτήματος Γεωργιουπόλεως. Τὸ ὑλικὸν δύο διμοιριῶν πολυβόλων οἵτινες εἶχον διατεθῆ ἀρχικῶς εἰς 22ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, εἶχεν ὁμοίως ἀπολεσθῆ.

'Υπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, καθίστατο πρόδηλον εἰς τὸν Ταξίαρχον ὅτι ἐν περιπτώσει προσβολῆς ἀπὸ Νότου καὶ Δυσμῶν ὑπὸ τῶν ἀνεπάφων ὀρεινῶν ταγμάτων καὶ τῆς ὁμάδος Ράμκε, ἡ Ταξιαρχία δὲν εἶχε δυνατότητας ἀμύνης. Διὰ τοῦτο τὴν 1500 ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Μεραρχίαν ἐνισχύσεις. (2)

118. Εἰς τὴν 10ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 23ης Μαΐου οἱ ἀπὸ ἀέρος βομβαρδισμοὶ καὶ πολυβολισμοὶ ἐπανελήφθησαν κατὰ τῶν 'Ελληνοβρεττανικῶν θέσεων, ἐνῶ συγχρόνως αὗται ἐβάλλοντο διὰ πυρῶν πολυβόλων καὶ ὅλμων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, μὲ ηὐξημένην τὴν ἰσχὺν πυρῶν τῶν ὅλμων.

'Η 'Ομὰς Ράσσελ παρηνωχλεῖτο συχνάκις ὑπὸ Γερμανικῶν περιπόλων. Τὸ πυροβολικὸν καὶ τὰ πυροβόλα τοῦ τομέως τῆς Ταξιαρχίας παρηνώχλουν τοὺς Γερμανούς, βάλλοντα κυρίως κατὰ τῶν εἰς τὰς φυλακὰς 'Αγυιᾶς θέσεων αὐτῶν καὶ τὰ πρὸς Δυσμὰς τοῦ Μικτοῦ Τάγματος προκεχωρημένα Γερμανικὰ τμήματα.

Τὸ 8ον 'Ελληνικὸν Σύνταγμα, καίτοι ἦτο τελείως ἀποκεκομμένον ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου, ἐξηκολούθει νὰ φυλάσσῃ τὴν πρὸς 'Ανατολὰς καὶ Νότον διέλευσιν Γερμανικῶν δυνάμεων, προστατεῦον τὴν ὅλην διάταξιν τῆς ἀμύνης Σούδας—Χανίων ἐκ τοῦ κινδύνου ὑπερκερωτικοῦ ἑλιγμοῦ ἀνατολικῶς Σούδας καὶ ἀπετέλει μετὰ τῶν ἐνόπλων ὁμάδων χωρικῶν ἕνα σοβαρὸν κίνδυνον διὰ τοὺς Γερμανούς. 'Ο 'Αλικυανὸς κατείχετο πάντοτε ὑπὸ 'Ελληνικῶν τμημάτων.

'Απὸ τῆς 0600 τῆς 23ης Μαΐου, τὸ ἐκ περιοχῆς 'Αγυιᾶς κινούμενον 'Απόσπασμα Χάϊλμαν, καταλαβὸν τὸν Σταλόν, ἀφῆκε ἐκεῖ τὸν 1ον Λόχον Μηχανικοῦ, διὰ τοῦ ὑπολοίπου δὲ 'Αποσπάσματος ἐκινήθη πρὸς Βορρᾶν. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπικινδύνου ταύτης διεισδύσεως, διετάχθη ἵνα εἷς λόχος τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος ἐγκατασταθῇ ἐντὸς καὶ ἀνατολικῶς 'Αγίας Μαρίνας, ἵνα συνδέσῃ τὸ ἀνατολικὸν πλευρὸν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιρχίας μὲ τὸ βόρειον

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 262-263.
(2) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 264.

ὅριον τῆς 10ης, ὥστε ν' ἀποτραπῇ ὁ κίνδυνος ἀποκοπῆς. Ὁμοίως διετάχθη ὅπως ἡ τελευταία αὕτη προωθήσῃ τὰ τμήματα τοῦ δεξιοῦ της (βορείου) μέχρι τῶν νοτίως Ἁγίας Μαρίνας ὑψωμάτων.

Κατὰ τὴν προώθησιν τῶν τμημάτων τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας πρὸς τὰς νέας θέσεις, χωρικοὶ ἐπληροφόρησαν τὸν ἀξιωματικὸν μικροῦ τμήματος περὶ τῶν εἰς Σταλὸν θέσεων τῶν Γερμανῶν, καθ' ὧν ἐκινήθη οὗτος. Περὶ τὴν 1100 ἐπλησίασε καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ 18ου Ν.Ζ. Τάγματος ἀποσταλεὶς λόχος. Διὰ κοινῆς ἐνεργείας τοῦ λόχου τούτου καὶ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου μικροῦ τμήματος, οἱ Γερμανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν Σταλόν, σχόντες περὶ τοὺς πέντε νεκροὺς καὶ ἀπωλέσαντες δύο πυροβόλα. Βραδύτερον καὶ τὰ Νεοζηλανδικὰ τμήματα ἀπεσύρθησαν ἐκ τοῦ χωρίου, ὑπολογισθέντος ὅτι αἱ εἰς τὴν περιοχὴν Σταλοῦ Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἀνήρχοντο εἰς 200 καὶ ἦσαν ἑπομένως λίαν ἰσχυραὶ διὰ ν' ἀντιμετωπισθῶσιν ὑπὸ τῶν ἤδη διατεθέντων πρὸς τοῦτο Νεοζηλανδικῶν τμημάτων. Οὕτως ὁ Σταλὸς ἀνεκατελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Ὁ Ταξίαρχος Κιππενμπέργκερ, περιτρέξας ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 23ης Μαΐου τὰς θέσεις τοῦ Μικτοῦ Τάγματος, διεπίστωσεν ὅτι τοῦτο λόγῳ συνθέσεως (1), ἀπωλειῶν καὶ μειωμένου ἠθικοῦ δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς ἰσχυρὰν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ. Τὴν μεσημβρίαν, μεταβὰς εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας ἀνέφερε σχετικῶς εἰς τὸν Μέραρχον Πούττικ καὶ ἐζήτησε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Τάγματος.

Περὶ τὴν 1530, βομβαρδισμὸς τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε ὑπὸ σμήνους δώδεκα Βρεττανικῶν ἀεροπλάνων Μπλενχάϊμ, ἐπροκάλεσε τὴν καταστροφὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἓξ Γερμανικῶν ἀεροπλάνων, ἐνῶ ἄλλα ἀπεγειοῦντο ἐν τάχει ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου, ἵνα ἀποφύγωσι καταστροφήν. Ἡ ἐμφάνισις τῶν Βρεττανικῶν ἀεροπλάνων ἐνίσχυσε τὰς ἠθικὰς δυνάμεις τῶν μαχομένων, πλὴν ὅμως ἦτο λίαν περιωρισμένη διὰ νὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν τινὰ ἐπὶ τῶν Γερμανῶν, πόρρω δὲ ἀπεῖχεν τῆς ἰσχυρᾶς ἀεροπορικῆς δράσεως τὴν ὁποίαν ὁ Φρέϋμπεργκ εἶχε ζητήσει.

119. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τομέως Σούδας - Χανίων, ἐν ὄψει τῆς συμπτύξεως τοῦ ὅλου μετώπου πρὸς Ἀνατολάς, ἥτις καθίστα ἤδη πιθανωτέραν μίαν ἐπίθεσιν ἐκ Νοτιοδυσμῶν κατὰ τοῦ τομέως του, ἐπεδίωξε νὰ συντονίσῃ τὰς προσπαθείας τῶν ὑπ' αὐτῶν μονάδων τῆς περιοχῆς ταύτης, ἤτοι τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τῶν 2/8 καὶ 2/7 Αὐστραλιανῶν Ταγμάτων.

Πρὸς τοῦτο διέταξε ὅπως τὸ 2/8 Τάγμα προωθηθῇ εἰς ἀπόστασιν περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα δυτικῶς Μουρνιῶν, στηρίζον τὸ ἀριστερὸν του ἐπὶ τῶν βορείως Πύργου Ἀνίμπαλι θέσεων καὶ ἔχον τὸ δεξιόν του ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ 2/7 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, εἰς τὴν συμβολὴν τῆς ὁδοῦ φυλακῶν Ἀγυιᾶς καὶ Περιβολιανοῦ. Τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, καλύπτον τὸ ἀριστερὸν (νότιον) τοῦ ὅλου μετώπου, ἔδει νὰ συνδεθῇ μετὰ τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, τὸ 2/8 καὶ βραδύτερον τὸ 2/7 Αὐστραλιανὰ Τάγματα, ἐστοιχίθησαν εἰς τὰς νέας των θέσεις.

Τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, δὲν ἐκίνησε τμήματα ὅπως συνδεθῇ μετὰ τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντιμετώπιζε τοὺς κατέχοντας τὸν Πύργον Ἀνίμπαλι Γερμανοὺς διὰ τῶν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων Ἁγίας Βαρβάρας καὶ δυτικῶς ταύτης τμημάτων του, ἀφ' ἑτέρου δὲ προπαρεσκεύαζεν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς θέσεως ταύτης διὰ τὴν πρωΐαν τῆς 24ης Μαΐου.

---

(1) Ὡς ἐξετέθη, τὸ Τάγμα συνεκροτήθη ἐκ προσωπικοῦ μονάδων Ἐφοδιασμοῦ κ.λ.π.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος κατὰ μίαν διέλευσιν τοῦ Στρατηγοῦ Οὐέστων ἐκ τοῦ Σταθμοῦ Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος εἰσηγήθη εἰς αὐτὸν τὴν ἐν λόγῳ ἐπίθεσιν, ἥτις ἐὰν ἐπετύγχανεν θὰ ἐστέρει τοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τὸ κύριον τῶν ἐρεισμάτων εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ἀγυιᾶς. Ἐζήτει δὲ ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπίθεσις ὑποστηριχθῇ ὑπὸ πυροβολικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ συμμεθέξουν εἰς αὐτὴν τμήματα ἐκ τῆς περιοχῆς Γαλατᾶ (ὑπονοῶν τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα). Ὁ Οὐέστων, ἀπέκρουσε τὴν ὑποστήριξιν πυροβολικοῦ, ὡς καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐπίθεσιν τμημάτων τοῦ Γαλατᾶ, διότι τὰ τμήματα ταῦτα δὲν ὑπήγοντο εἰς αὐτόν. Ἐγνώρισεν εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Συντάγματος ὅτι τὸ Σύνταγμα ἔδει νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὴν ὑποστήριξιν διὰ πυρῶν πολυβόλων (ἐλαφρῶν) τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος, παρὰ ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ τὴν πρωΐαν τῆς 24ης.

Ὁ Βρεττανὸς σύνδεσμος τοῦ Συντάγματος Λοχαγὸς Γουΐλλερ εἰς Χανιά, ἐνήργησε διὰ τὸν εἰς πυρομαχικὰ ἀνεφοδιασμὸν τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν ἐνίσχυσίν του εἰς ὁπλισμόν. Οὕτω περὶ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, προσεκόμισεν εἰς τὸ Τάγμα, ἱκανὸν ἀριθμὸν χειροβομβίδων καὶ φυσιγγίων, ὡς καὶ ἑκατὸν τυφέκια καὶ δώδεκα ὁπλοπολυβόλα, ἅτινα διετέθησαν ἰδίως διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὁπλισμοῦ τοῦ 1ου Λόχου καὶ ὁμάδος τεσσαράκοντα πολιτοφυλάκων.

Τὰ τμήματα ταῦτα μετὰ διμοιρίας πολυβόλων, διοικούμενα ὑπὸ τοῦ Ταγματάρχου Τρικουράκη, ὡρίσθησαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθέσεως. Τὰ ὑπόλοιπα τμήματα τοῦ Συντάγματος θὰ ἐτήρουν προωθημένας θέσεις, ἐξ ὧν θὰ ὑπεστήριζον τὰ τμήματα ἐπιθέσεως διὰ τῶν πυρῶν των καὶ διὰ τῶν πυρῶν τῶν διατεθειμένων κατὰ λόχον διμοιριῶν πολυβόλων. Αἱ μεγάλαι ἐλλείψεις εἰς ὁπλισμὸν καὶ πυρομαχικά, δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸ Σύνταγμα νὰ χρησιμοποιήσῃ πλείονας δυνάμεις διὰ τὴν ἐπίθεσιν. Πυρὰ πολυβόλων ἐκ τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, θὰ παρείχοντο ὁμοίως διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἀποσπάσματος Ταγματάρχου Τρικουράκη. Σχετικαὶ ἔγγραφοι διαταγαὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Ὑποδιοικητὴν τοῦ Συντάγματος καὶ τοὺς λόχους μετὰ τὴν 2000 τῆς 23-5-41.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐντὸς τῆς πόλεως Χανίων καὶ εἰς τὴν Σούδαν οἱ βομβαρδισμοὶ συνεχίζοντο μὲ ἀμείωτον σφοδρότητα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν τούτων, τὰ Χανιὰ ἠρειπώθησαν καὶ μεγάλαι πυρκαϊαὶ ἐμαίνοντο εἰς τὴν πόλιν. Εἰς τὴν Σούδαν ἓν πετρελαιοφόρον ἀνεφλέγη. Ἵνα καταστῇ πλέον ἀποτελεσματικὴ ἡ ἀπὸ ἀέρος ἄμυνα τοῦ λιμένος τῆς Σούδας, μόνου σημείου ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων, ἅπαντα τὰ πυροβόλα κατέλαβον νέας θέσεις, ὥστε νὰ σχηματίζουν ἕνα προστατευτικὸν θόλον ἐκ τροχιῶν εἰς τὴν περιοχὴν φορτοεκφορτώσεως τοῦ λιμένος. Ἐξ ἄλλου, ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων, λόγῳ τῆς αὐξανομένης σφοδρότητος τῶν βομβαρδισμῶν εἰς τὰ Χανιά, μετεκίνησε τὸ Στρατηγεῖον του πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ πλησίον τῆς Σούδας Σανατορίου, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπικοινωνῇ μετὰ τῶν τμημάτων του (1).

Ἀπόφασις νέας συμπτύξεως.

120. Ὁ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Κρέφορς κατενόουν ὅτι καὶ μετὰ τὴν σύμπτυξιν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας εἰς τὴν περιοχὴν Πλατανιά—Ἁγία Μαρίνα, ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως ἦτο ὅλως προσωρινή. Ἡ Νεοζηλανδικὴ Μεραρχία εἶχεν ἀπωλείας εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ὅλης δυνάμεώς της, τὸ ποσοστὸν δὲ τῆς μειώσεως τῶν ταγμάτων ἦτο πολὺ

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 270.

μεγαλύτερον καὶ δὴ τῶν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Ἐκ τῶν συνεχῶν ἀφίξεων ἀεροπλάνων εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε, καθίστατο φανερὸν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐνισχύετο συνεχῶς καὶ συνεχῶς ηὐξάνετο καὶ ἡ πίεσις ἐπὶ τῆς 5ης Ταξιαρχίας ἀπὸ Νότου καὶ Δυσμῶν δι' ὑπερτέρων δυνάμεων, χρησιμοποιουσῶν καὶ πυροβολικόν.

Ἀφ' ἑτέρου, τὸ κενὸν μεταξὺ τοῦ βορειοδυτικοῦ μετώπου τῆς 10ης Ταξιαρχίας καὶ τῶν νώτων τῆς 5ης Ταξιαρχίας, ἐλαττωθὲν ἤδη, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαῖνον τὰ δύο χιλιόμετρα, ἐξηκολούθει ν' ἀποτελῇ ἀπειλὴν ἀποκοπῆς τῆς 5ης Ταξιαρχίας, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἦτο αὕτη ὑποχρεωμένη νὰ μάχεται ἐπὶ δύο μετώπων, ἤτοι πρὸς Δυσμὰς καὶ Νότον. Ἤδη παρετηροῦντο ἐχθρικαὶ διεισδύσεις πρὸς τὸ κενόν. Ἕνεκα τούτου, διετάχθη ἡ 10η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία καὶ τὸ 18ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα νὰ προωθήσουν τμήματα νοτίως τοῦ κενοῦ πρὸς κάλυψιν αὐτοῦ. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἀπετέλει μίαν πρόσκαιρον ἀντιμετώπισιν τοῦ κινδύνου καὶ ἐπεβάλλετο ἡ ριζικωτέρα ἀναπροσαρμογὴ τῶν δυνάμεων.

Τὴν 1100 τῆς 23-5, ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης, ἐν συσκέψει μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, ἀπεφάσισεν ἵνα μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ σκότους ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἀποσυρθῇ εἰς τὴν βορειοανατολικῶς Δαράτσος περιοχήν, ὡς ἐφεδρεία καὶ ἐκεῖ νὰ ἀναδιοργανωθῇ καὶ ἀναπαυθῇ. Ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία θὰ ἀνεπτύσσετο πρὸ τοῦ μετώπου τῆς Μεραρχίας, ἀναλαμβάνουσα τὸ μέτωπον τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς, τῆς ὁποίας τὰ τμήματα ἐτίθεντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς 4ης. Τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καὶ τὸ Ἀπόσπασμα Ράσσελ, θὰ ἐξηκολούθουν τηροῦντα τὰς νοτίως καὶ ἀνατολικῶς Γαλατᾶ θέσεις των.

Τὰ 2/7 καὶ 2/8 Αὐστραλιανὰ Τάγματα, ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Βέζεϋ, ὡς 19η Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία, θὰ ἐτίθετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας. Τὰ Τάγματα τῆς Ταξιαρχίας ταύτης, ἔδει νὰ ἐπεκτείνουν τὸ μέτωπον τῆς Μεραρχίας νοτίως τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ ἀνατολικῶς τούτου, καταλαμβάνοντα θέσεις μὲ δεξιὸν ὅριον (βόρειον) τὴν ὁδὸν φυλακαὶ Ἀγυιᾶς—Χανιὰ καὶ νότιον ὅριον ἀμέσως βορειοδυτικῶς Περιβόλια. Τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, προωθοῦν τμήματα πρὸς Περιβόλια, ἔδει νὰ τηρῇ τὴν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ νοτίου πλευροῦ τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Οὐσιαστικῶς αἱ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους θέσεις τῶν Αὐστραλιανῶν Ταγμάτων, παρέμενον ὡς εἶχε καθορίσει αὐτὰς ὁ Τομεὺς Σούδας.

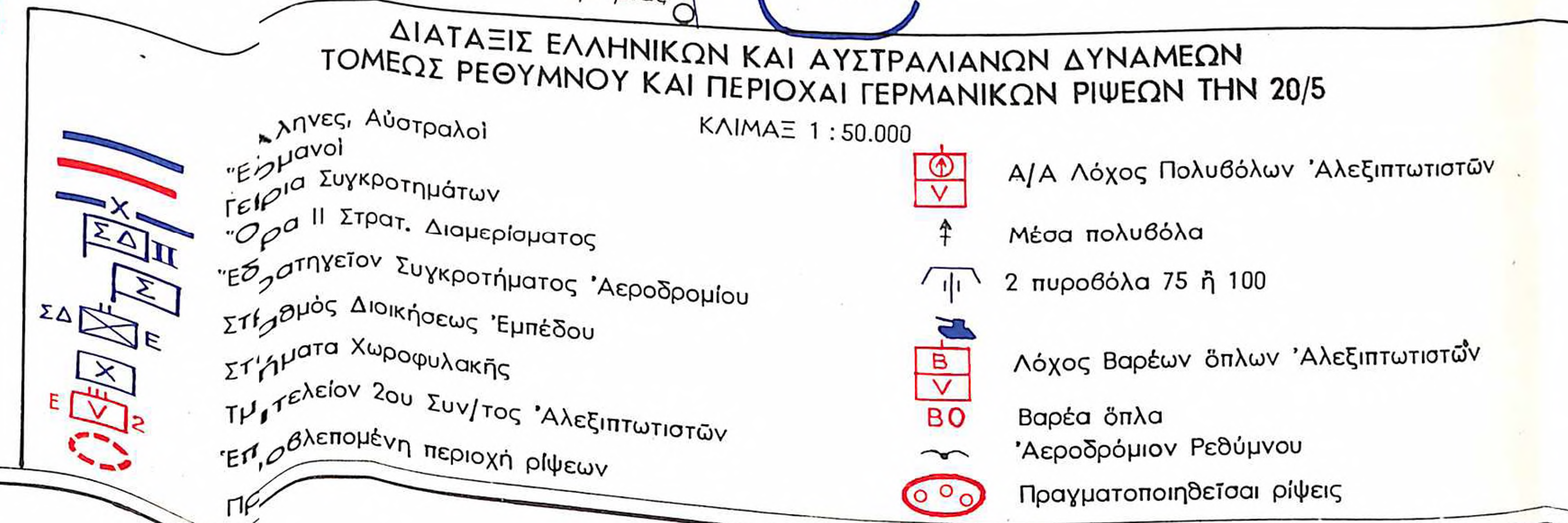
Διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν διευθετήσεων τούτων, ἐπετυγχάνετο ἡ ἐλάττωσις τοῦ μετώπου, συνεπῶς οἰκονομία δυνάμεων καὶ δυνατότης ἀντικαταστάσεως τῶν δυνάμεων τῆς γραμμῆς μάχης ὑπὸ ἑτέρων ὀλιγώτερον δοκιμασθεισῶν.

Ὅτε ὁ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἔλαβε γνῶσιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν 5ης καὶ 10ης Νεοζηλανδικῶν Ταξιαρχιῶν (παρ. 117—118) ἐγνώρισεν εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν ταξιαρχιῶν τούτων τὰς ληφθείσας ὡς ἄνω ἀποφάσεις διὰ τῶν ὁποίων ἐλύοντο τὰ προβλήματα τῶν Ταξιαρχιῶν τούτων κατὰ τὸ δυνατόν.(1)

121. Περὶ τὴν 1700 ἀπεστάλησαν λεπτομερεῖς διαταγαὶ διὰ τὴν λῆψιν τῆς νέας διατάξεως. Κατ' αὐτάς: Ἡ Νεοζηλανδικὴ Μεραρχία θὰ ἐτήρει τὴν γραμμὴν Σταλιάνα—Χανιὰ—Ἐρυθρὸς Λόφος—Λόφος Ἐρειπίων—Λόφος Νεκροταφείου (ὄχι) μέχρι Περιβολίων. Τὸ δεξιὸν τῆς γραμμῆς (βόρειον), θὰ ἐτηρεῖτο ὑπὸ τῆς 4ης

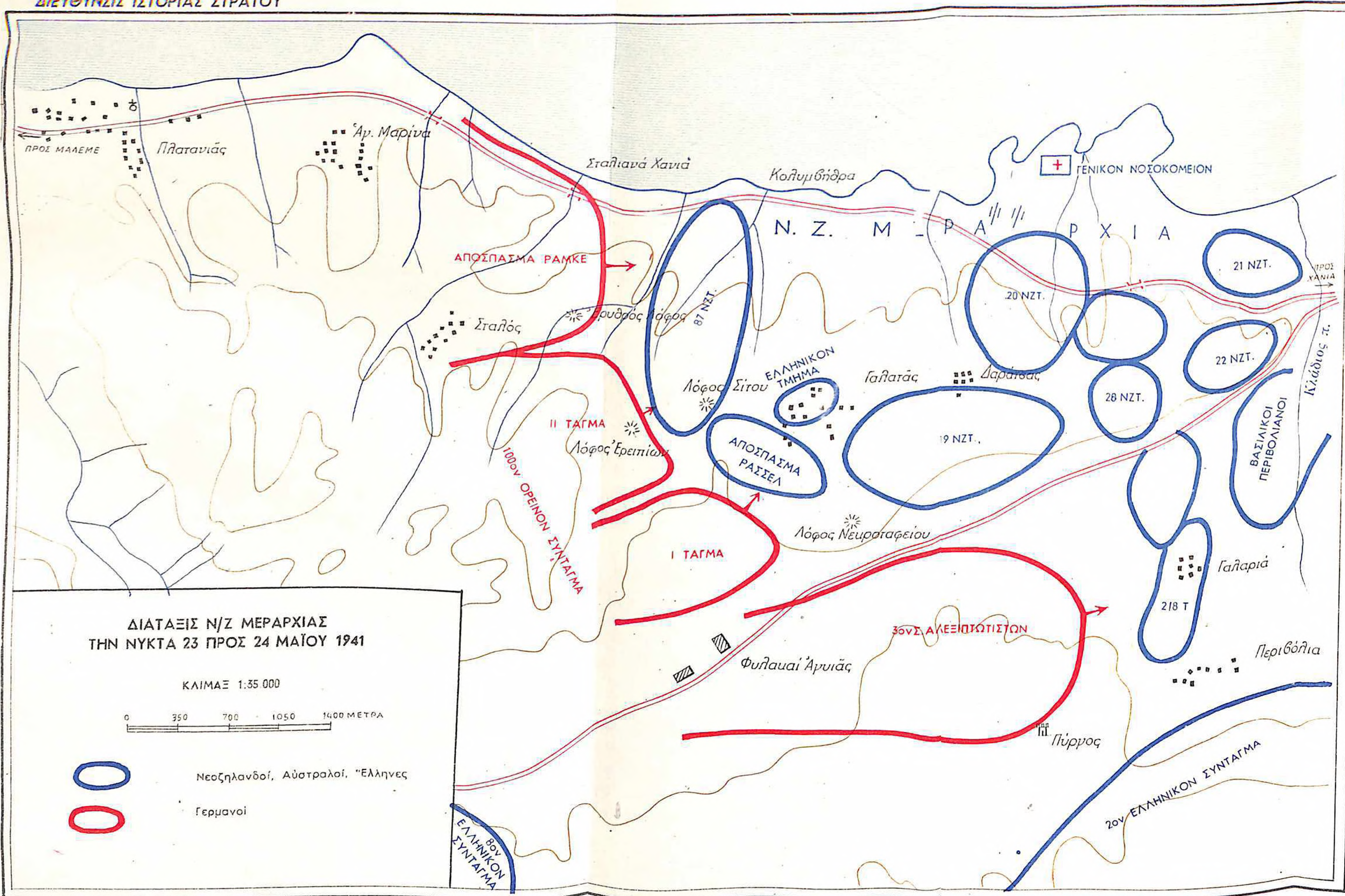
(1) New Zealand Official History. Τόμος Crete. Σελ. 278—279.

Σ.Δ. II
ΡΕΘΥΜΝΟΝ
ΣΔ E
E
X (–)
Περιβόλια
4 E
Ἁγ. Γεώργιος
C
Καστελλάκια
2
Πλατανές
Τσεσμές
III
2
Ε 2
Β
Β'
2/1
2
4
Α
2/1
Σ
D
2
Ἀντελέ
Πηγή
Ρέμα Πηγῆς
Ἁγ. Δημήτριος
5
Ἁγ. Τριάς
Μέση
Χαμαλεύρι
Παγκαλοχῶρι
+ΒΟ
2
Νέα Μαρυνσία
Κούλε
Λατζιμάς
3 χιλ.
8 χιλ.
Πάνορμος
X
E III
E X
Ἀτσιπόπουλον
Πρινές
Πλατανές π.
Χρωμοναστήρι
6 χιλ. ΑΠΟ ΡΕΘΥΜΝΟΝ
Ἀρμένοι

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12

Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας μετὰ τοῦ Μικτοῦ Τάγματος καὶ τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ. (1)

Τὸ ἀριστερὸν (νότιον) θὰ ἐτηρεῖτο ὑπὸ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς. Ὡς ὅριον μεταξὺ τῶν Ταξιαρχιῶν 4ης Νεοζηλανδικῆς καὶ 19ης Αὐστραλιανῆς, καθωρίζετο ἡ ὁδὸς φυλακῶν Ἀγυιᾶς—Χανίων. Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία, θὰ συνεκεντροῦτο ὡς ἐφεδρεία ἀνατολικῶς Δαράτσου εἰς τὴν τέως περιοχὴν τῶν 18ου καὶ 20οῦ Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων. Οὐλαμὸς τῶν 75, ἐκ τῆς 5ης Ταξιαρχίας ὡς καὶ ἓξ πολυβόλα ἐκ τῆς 10ης, ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Ἡ σύμπτυξις τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς θὰ ἤρχιζεν μετὰ τὴν 2045 τῆς ἰδίας ἡμέρας (23ης Μαΐου).

Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, προέβησαν εἰς ἀναγνώρισιν τῆς ὑπὸ τοῦ Τάγματος τούτου καταληπτέας τοποθεσίας. Ἐκ τῆς ἀναγνωρίσεως διεπιστώθη ὅτι τὸ μέτωπον ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ καλύψῃ τὸ Τάγμα ἦτο διπλάσιον τοῦ κανονικοῦ καὶ ἑπομένως θὰ ἐδημιουργοῦντο μεγάλα κενά. Ὑπελογίζετο ὅμως ὅτι τὸ εἰς ἀντέρεισμα Ἐρειπίων ἐγκαθιστάμενον Μικτὸν Τάγμα, θὰ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ ἐξουδετερώνῃ δι' ἀντεπιθέσεων Γερμανικὰς διεισδύσεις διὰ τῶν κενῶν τούτων.

Ἅμα τῇ ἐπελεύσει τοῦ σκότους, αἱ διαταχθεῖσαι μετακινήσεις συνετελέσθησαν.

Ὁ Ταγματάρχης Διοικητὴς τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἐκινήθη μετὰ τοῦ Τάγματός του τὴν 2145 ἵνα ἀντικαταστήσῃ τὸ Μικτὸν Τάγμα καὶ κατέλαβε τὰς θέσεις τούτου, πλὴν ὅμως δὲν κατέλαβε καὶ τὸν Λόφον Ἐρειπίων, φοβούμενος νὰ προωθήσῃ τὸ μέτωπόν του, λόγῳ μεγάλου ἀναπτύγματός του ἐν σχέσει πρὸς τὰς διατιθεμένας δυνάμεις.

Ἡ μὴ κατάληψις τοῦ Λόφου Ἐρειπίων, ὅστις ἐπικρατεῖ ἀπὸ Δυσμῶν τῆς περιοχῆς Γαλατᾶ, ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἵνα καταλαμβάνοντες τοῦτον ὄχι μόνον φέρωσι τὸ Τάγμα εἰς δυσχερεστάτην θέσιν, ἀλλὰ συγχρόνως χρησιμοποιήσωσι τὸν Λόφον ὡς βάσιν ἐξορμήσεως δι' ἐπιθέσεις πρὸς Βορρᾶν καὶ Ἀνατολάς. Ἐπιτυχὴς δὲ ἐπίθεσις πρὸς Ἀνατολάς, δι' ἧς ὁ Γαλατᾶς θὰ περιήρχετο εἰς τοὺς Γερμανούς, ἤνοιγεν εἰς αὐτοὺς τὰς πύλας τῶν Χανίων.

Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἐκινήθη πρὸς τὴν βορείως Δαράτσου περιοχήν.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ, λόχος ἐκ τοῦ Μικτοῦ Τάγματος, ἐνισχυμένος διὰ διμοιρίας καὶ τὸ δυνάμεως ἑξήκοντα περίπου ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τμῆμα δυνάμεως τάγματος τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ὅπερ εἶχεν ἐνταχθῇ εἰς τὸ Ἀπόσπασμα Ράσσελ παρέμειναν εἰς τὰς θέσεις των, ἀμέσως βορείως τοῦ Νεκροταφείου μέχρι καὶ Ντάμπιας.

Τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς τὰς θέσεις του.

Τὸ Ἑλληνικὸν τμῆμα Γαλατᾶ, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις ἀνήρχετο εἰς 360 ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτας, ἔδει νὰ καταλάβῃ θέσεις πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ἐξόδους τούτου. Ἐκεῖ θὰ ἐγκαθίστατο καὶ τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Διοικητοῦ τῆς 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

122. Τὸ Συγκρότημα Σέττε, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε ἀπὸ Δυσμῶν καὶ Νότου, ἐκινήθη τὴν πρωΐαν τῆς 23ης πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Τὴν 0800 παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ 1ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος τμῆμα ἐκ τριάκοντα περίπου Γερμανῶν, κινούμενον πρὸς τὰς θέ-

(1) Σχεδιάγραμμα 12.

σεις τοῦ Συντάγματος διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ καὶ καλυπτόμενον ὑπὸ ἰσαρίθμων γυναικοπαίδων. Ἕτερον τμῆμα προηγουμένου αὐτοκινήτου πλήρους στρατιωτῶν καί τινων μετοσυκλετιστῶν, ἐκινεῖτο διὰ τῆς ὁδοῦ Μάλεμε—Καστέλλι, πρὸς Καστέλλι. Τὸ διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ κινούμενον Γερμανικὸν τμῆμα, προσβληθὲν ὑπὸ τμημάτων τοῦ Συντάγματος ἐτράπη εἰς φυγήν, ὑποστὰν ἀπωλείας τινὰς εἰς ἄνδρας καὶ αὐτόματα ὅπλα.

Κατὰ τοῦ ἑτέρου τμήματος ἐπέπεσαν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Δράπανος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑποχώρησιν τῶν Γερμανῶν, ἐγκαταλειψάντων τὸ αὐτοκίνητον καὶ δύο μοτοσυκλέτας εἰς χεῖρας τῶν ἡρωϊκῶν χωρικῶν, οἵτινες καὶ παρέδωσαν τὸ ὑλικὸν τοῦτο εἰς τὸ Σύνταγμα.(1)

Κατὰ τὸν Διοικητὴν τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας Ὑποστράτηγον Ρίγκελ, «... *τὸ λυκαυγὲς τῆς 23ης Μαΐου ἀφίχθησαν περὶ τὸ Καστέλλι καὶ δυτικῶς αὐτοῦ ὀρεινοὶ σκαπανεῖς, οἵτινες ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μέ τὸν ἰσχυρῶς ὀργανωμένον ἐχθρόν ... Τὰ τμήματα ταῦτα, ἀποκρουσθέντα ἀποτελεσματικῶς ὑπὸ τῶν τμημάτων τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν ἐνόπλων ὁμάδων τῆς περιοχῆς Καστελίου ... δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συνεχίσουν τὴν προώθησίν των...*». (2)

Ἕτερα τμήματα τοῦ συγκροτήματος Σέττε, κινούμενα πρὸς Νότον καὶ τρομοκρατοῦντα τὸν ἄμαχον πληθυσμόν, κατῆλθον νοτιοδυτικῶς Κακοπέτρου εἰς Φλωριά, ἔνθα προσβληθέντα ὑπὸ τῶν ἐνόπλων χωρικῶν ἐτράπησαν (3) ὀπίσω πρὸς Κακόπετρον, ὅπερ καὶ ἐπυρπόλησαν.

Ἡ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ἀφίκετο κατόπιν ἐπιπόνου νυκτερινῆς πορείας εἰς Χωστήν, ἔνθα καὶ ἐγκατεστάθη ἀμυντικῶς. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἐπολυβολήθη ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἄνευ ἀποτελέσματος.

Αἱ ἀπὸ ἀέρος μεταφοραὶ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων εἰς Μάλεμε, ἐξηκολούθησαν ἀπροσκόπτως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 24ης Μαΐου. Ἐσημειώθησαν 200 ἀφίξεις μεταφορικῶν ἀεροπλάνων. Εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἐν τῇ νήσῳ δυνάμεις προσετέθησαν αἱ I καὶ II Μοῖραι τοῦ 95ου Συντάγματος Ὀρειβατικοῦ Πυροβολικοῦ, καὶ τὸ 95ον Τάγμα Α/Τ Πυροβολικοῦ ἐξ εἴκοσι πυροβόλων τῶν 50 χιλιοστῶν, ἐξ ὧν τὰ ὀκτὼ μηχανοκίνητα. Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε, κατόπιν συντόνου ἐργασίας, ἦτο ἕτοιμον νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς βάσις ἀεροπλάνων διώξεως.

Ἡ ἐπαφὴ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων Μάλεμε μετὰ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων Ἀλικυανοῦ καὶ Ἀγυιᾶς, δὲν εἶχε ληφθῆ εἰσέτι.

Ὁ Ὑποστράτηγος Ρίγκελ, θεωρεῖ ὡς σκληροὺς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἡμέρας ταύτης. Ἡ ἔλλειψις πληροφοριῶν περὶ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν προθέσεων τοῦ ἀντιπάλου, καθιστῶσι τοῦτον συντηρητικὸν ὡς πρὸς τὰς μελλοντικὰς ἐνεργείας του, παρὰ τὰς διατιθεμένας δυνάμεις. Διαταγή του πρὸς τὸν Συνταγματάρχην Χάϊντριχ, τῷ ἐγνώριζε περὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὑπαγωγῆς ὅλων τῶν δυνάμεων Κρήτης καὶ ἑπομένως καὶ τῶν ἰδικῶν του.

Τὴν 2000 ὁ Ὑποστράτηγος Ρίγκελ ἐξέδωκε τὰς διαταγάς του διὰ τὴν 24-5-41. Δι' αὐτῶν καθωρίζετο ὅτι ἅπαντα τὰ τμήματα θὰ ἐξησφάλιζον τὴν διατήρησιν τῶν θέσεων, ἃς ἤδη κατεῖχον. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ὁμὰς Ράμκε θὰ ἐξέπεμπε περιπόλους νοτιοανατολικῶς πρὸς Σταλόν.

Τὸ Συγκρότημα Οὔτζ ἔδει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ νὰ προελάσῃ ἱππαστὶ τῆς ὁδοῦ Ἀλικυανοῦ—Χανίων μέχρι τῶν ὀρει-

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/1 Σελ. 3
(2) Ringel. Die Erroberung von Kreta. Σελ. 63.
(3) Ι. Δ. Μουρέλλου. Ἡ μάχη τῆς Κρήτης. Σελ. 217.

νῶν προσβάσεων τοῦ Γαλατᾶ μὲ δύο τάγματα βορείως τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ τρίτον Τάγμα (1/85) ἐνεργοῦν νοτίως ταύτης. Τὸ Τάγμα τοῦτο θὰ ἐκάλυπτε τὴν ὅλην διάταξιν ἐκ τῆς κατευθύνσεως Ἀλικυανοῦ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 8ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τῶν ἐνόπλων ὁμάδων πολιτοφυλάκων. Ἐπιπροσθέτως, τὸ τμῆμα τοῦτο εἶχεν ἀποστολὴν ὅπως ἀναγνωρίσῃ τὴν ὕπαρξιν κενῶν εἰς τὴν ἀντίπαλον ἀμυντικὴν διάταξιν. Τελικῶς τὸ συγκρότημα θὰ ἐλάμβανε τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν δυνάμεων τοῦ Συνταγματάρχου Χάϊντριχ εἰς Σταλὸν καὶ νοτίως Γαλατᾶ.

Εἰς τὸ πυροβολικὸν ἐδόθη ἀποστολὴ ὑποστηρίξεως τῆς Ὁμάδος Ράμκε, δευτερεύουσα δὲ τοιαύτη ὅπως παράσχῃ πᾶσαν δυνατὴν ὑποστήριξιν εἰς τὸ Συγκρότημα Οὔτζ. Ἐζητήθη ἵνα ἡ ἀεροπορία ὑποστηρίξῃ τὰ κύρια μέτωπα διὰ μονάδων ἀεροπορίας καθέτου ἐφορμήσεως.

Τὸ Ἀπόσπασμα τοῦ 95ου Τάγματος Μηχανικοῦ, ἐνισχυμένον μὲ τὸ 55ον Τάγμα μοτοσυκλεττιστῶν καὶ πυροβολαρχίαν τοῦ 95ου Α/Τ Τάγματος. ἔδει νὰ συνεχίσῃ τὰς ἐκκαθαριστικάς του ἐνεργείας ἐν τῇ κατευθύνσει Κάνδανος—Παλαιοχῶρα καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν Παλαιοχώραν, ἀμυνόμενον αὐτῆς κατὰ πάσης ἐπιθέσεως. Εἰδικώτερον, ὡς πρὸς τὸ Καστέλλι, τοῦτο «...*ἔπρεπε νὰ βληθῇ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ καταστῇ ὥριμον πρὸς ἐπίθεσιν, καὶ πρὸς τοῦτο συνεδυάσθη διὰ τὴν ἑπομένην προσβολὴν Στούκας καὶ ἀεροπλάνων βομβαρδισμοῦ*...» (1)

Ἀναπροσαρμογὴ τῶν δυνάμεων τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας.

123. Ἡ νὺξ τῆς 23ης πρὸς 24ην Μαΐου κατηναλώθη μὲ τὴν μετακίνησιν τῶν μονάδων τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας εἰς τὰς νέας των θέσεις καὶ τὴν ἀναπροσαρμογὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ νέου μετώπου. Ἡ 24η Μαΐου κατηναλώθη διὰ τὴν ἐγκατάστασιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τῶν μονάδων, τὴν βελτίωσιν τῶν θέσεων αὐτῶν διὰ κατασκευῆς ὀρυγμάτων, τὴν τροφοδοσίαν καὶ τὴν εἰς πυρομαχικὰ ἐνίσχυσιν.

Αἱ παρατηρηθεῖσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας Γερμανικαὶ κινήσεις, αἱ συνεχεῖς κρούσεις ὑπὸ Γερμανικῶν περιπόλων πρὸ τοῦ μετώπου, ἀποκρουσθεῖσαι ἐντονώτεραι προσπάθειαι τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας καὶ συνεχεῖς βομβαρδισμοὶ ἐπὶ τῶν θέσεων, τῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας, ἀπετέλουν ἐμφανῆ προειδοποίησιν διὰ τὰς διοικήσεις καὶ τὰ στρατεύματα ὅτι ἰσχυρὰ ἐπίθεσις ἐπέκειτο.

Διὰ τὴν ἀπόκρουσιν ταύτης, αἱ μονάδες τῶν Δυνάμεων Κρήτης συνεσπειροῦντο εἰς τὰς νέας θέσεις αὐτῶν. Ἀλλ' ἐνῶ αἱ Γερμανικαὶ ἐνισχύσεις κατέφθανον συνεχεῖς καὶ ὀγκώδεις εἰς προσωπικὸν καὶ ὑλικόν, αἱ δυνάμεις τῶν ἀμυνομένων συνεχῶς ἠλαττοῦντο καὶ τὰ ἀποθέματα πυρομαχικῶν καὶ λοιπῶν ἐφοδίων ἐξηντλοῦντο. Αἱ δυνάμεις τῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς 20ῆς μέχρι 24ης Μαΐου εἶχον ὑποστῆ ἀπωλείας εἰς τὸν τομέα Μάλεμε καὶ Σούδας ἀνερχομένας εἰς 396 νεκρούς, 1118 τραυματίας καὶ 395 ἀγνοουμένους. Εἰς τὸ Ἡράκλειον, αἱ ἀπώλειαι ἀνήρχοντο εἰς 790 νεκρούς, 200 τραυματίας καὶ 178 αἰχμαλώτους. Αἱ ἀπώλειαι τοῦ τομέως Ρεθύμνου συνεποσοῦντο εἰς περίπου 500 νεκρούς, 300 τραυματίας καὶ 50 αἰχμαλώτους. Αἱ συνολικαὶ ἀπώλειαι τῶν Γερμανῶν ὑπελογίζοντο εἰς 3340. Ἀλλ' ἤδη αἱ ἀπώλειαι αὗται, κυρίως ἀπώλειαι τῶν μονάδων ἀλεξιπτωτιστῶν, εἶχον ἀναπληρωθῆ διὰ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἀθίκτων καὶ μὴ καταπεπονημένων δυνάμεων τῆς 5ης Ὀρεινῆς Μεραρχίας. Τὸ ἀγωνιῶδες πρόβλημα τῶν εἰς ὑλικὰ ἀναγκῶν τῶν ἀμυνομένων προεβάλλετο συνεχῶς, ἐνῶ ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν Γερμανῶν ἦτο ἄφθονος.

(1) Ringel. Die Erroberung von Creta. Κεφ. XVIII. (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ). Σελ. 63.

Ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ εἰς τὴν πρὸς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἀναφοράν του τῆς ἑσπέρας τῆς 24ης Μαΐου, καθ' ἣν προέβλεπεν ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν διὰ τὴν 25ην Μαΐου, ἀνέφερεν ὅτι οἱ ἄνδρες του θὰ ἔπραττον ὅ,τι ἦτο δυνατόν, μὲ τὴν παντελῆ ὅμως ἔλλειψιν ἀεροπορικῆς ὑποστηρίξεως καὶ μὲ καταπεπονημένα στρατεύματα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνος τούτου θὰ ἦσαν ἀμφίβολα. Ἐζήτει δὲ κάθε δυνατὴν ἐνέργειαν πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, κυρίως διὰ λόγους ἐνισχύσεως τοῦ ἠθικοῦ τῶν στρατευμάτων του. (1)

123. Ἡ διάταξις (2) τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας τὴν ἑσπέραν τῆς 24ης Μαΐου, ἐσχημάτιζεν τόξον τοῦ ὁποίου τὸ δεξιὸν (βόρειον) ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἀκτῆς εἰς τὸ ὕψος τοῦ Ἐρυθροῦ Λόφου, διερχόμενον δὲ διὰ τοῦ Ἐρυθροῦ Λόφου καὶ Λόφου Σίτου, ἔκαμπτε εἰς Ντάμπιαν πρὸς Ἀνατολὰς μέχρι τοῦ χειμάρρου Περιβολιανοῦ. Ἐκεῖθεν κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ Περιβολιανοῦ ἐτερματίζετο εἰς τὸ ὕψος καὶ δυτικῶς Περιβολίων. Νοτιώτερον ἡ γραμμὴ ἐσυνεχίζετο ὑπὸ τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἀνήκοντος εἰς τὸν τομέα Σούδας—Χανίων.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας παρέμεινεν εἰς τὴν ἀρχικήν του θέσιν, παρὰ τὴν διχάλωσιν τῶν ὁδῶν Μάλεμε—Χανιά, Γαλατᾶς—Χανιά. Ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία μὲ τὸ Στρατηγεῖον αὐτῆς παρὰ τὴν διχάλωσιν τῶν ὁδῶν βορείως Δαράτσος, εἶχεν ἀνεπτυγμένα τὰ τάγματά της ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον μὲ τὸ 18ον Τάγμα ἀνεπτυγμένον διὰ τριῶν καὶ ἡμίσεος λόχων ἐπὶ τῆς παλαιᾶς γραμμῆς τοῦ Μικτοῦ Τάγματος, πλὴν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος Λόφου Ἐρειπίων. Ἥμισυς λόχος καὶ πεζομάχα τμήματα, ἀπετέλουν τὴν ἐφεδρείαν του.

Νοτιώτερον ἡ διάταξις τῆς Ταξιαρχίας συνεχίζετο διὰ τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ, τὸ ὁποῖον παρέμεινεν εἰς ἃς κατεῖχε θέσεις περὶ τὴν Ντάμπιαν μὲ τὰ αὐτὰ τμήματα, ἤτοι λόχον καὶ διμοιρίαν ἐκ τοῦ Μικτοῦ Τάγματος, πεζοπόρον ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μεραρχιακοῦ Ἱππικοῦ, σὺν τμῆμα ἐκ τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ. Τὸ Ἀπόσπασμα Ράσσελ, καλῦπτον τὸν Γαλατᾶν ἀπὸ Νότου ἐξετείνετο πρὸς Ἀνατολὰς μέχρι τῆς ἀνατολικῶς Νεκροταφείου ὁδοῦ (ὄχι).

Ἀνατολικῶς τῆς ὁδοῦ αὐτῆς, παρέμενεν ἀνεπτυγμένον τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα μὲ μέτωπον βορειοανατολικῶς τοῦ Λόφου Νεκροταφείου καὶ βορείως τῆς ὁδοῦ Ἀγυιᾶς—Χανίων.

Ὄπισθεν τῆς γραμμῆς ἀμύνης τῆς Ταξιαρχίας, ἣν ἀπετέλουν αἱ μονάδες αὗται, ἦσαν τεταγμένα ἀμέσως μὲν ἀνατολικῶς τοῦ 18ου Τάγματος, τὸ Μικτὸν Τάγμα μεῖον λόχος καὶ διμοιρία, εἰς τὴν περιοχὴν βορείως Δαράτσος, ἔνθα τὸ Στρατηγεῖον τῆς Ταξιαρχίας καὶ ὡς ἐφεδρεία αὐτῆς τὸ 20όν Τάγμα, ἐπεκτεινόμενον μέχρι τῆς ἀκτῆς διὰ πεζοπόρου τμήματος ἐκ τοῦ ἄνευ ὑλικοῦ προσωπικοῦ τῆς 27ης Μοίρας. Τὸ Τάγμα ἐνισχύετο καὶ ὑφ' ἑνὸς τμήματος Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, τοῦ ὑπολοίπου του διατεθέντος εἰς τὴν 19ην Αὐστραλιανὴν Ταξιαρχίαν.

Τὴν ἄμεσον ἄμυναν τοῦ Γαλατᾶ, εἶχον ἀναλάβει Ἑλληνικὰ τμήματα τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος (3), δυνάμεως 360 ἀνδρῶν διοικούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν μετὰ δύο Βρεττανῶν συνδέσμων, ὡς καὶ ὁμάδες ἐνόπλων πολιτῶν.

Ἡ ἀποστολὴ ἡ ἀνατεθεῖσα εἰς τὰ τμήματα τῆς γραμμῆς ἀμύνης, ἦτο ἡ διατήρησις τῶν θέσεων αὐτῶν. Τὸ Μικτὸν Τάγμα εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν ἀντεπιθέσεων ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΣΤ. Σελ. 37α
(2) Σχεδιάγραμμα 12
(3) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 283

Ὁ συντονισμὸς τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Μικτοῦ Τάγματος καὶ τοῦ 18ου Τάγματος, ὡς καὶ ἡ ἄμυνα τοῦ Γαλατᾶ, ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν Συνταγματάρχην Κιππενμπέργκερ, ὅστις ἐξηκολούθει τηρῶν τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς του (τέως Στρατηγεῖον 10ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας) εἰς τὴν βορειοανατολικὴν παρυφὴν Γαλατᾶ.

Τὸ μέτωπον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐσυνεχίζετο νοτίως τῆς ὁδοῦ Ἀγυιᾶς—Χανίων διὰ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας, ἐνισχυμένης διὰ τοῦ ἑτέρου τμήματος τοῦ Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ. Ἡ Ταξιαρχία ἦτο τεταγμένη κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ Περιβολιανοῦ μὲ τὰ 2/7 καὶ 2/8 Αὐστραλιανὰ Τάγματα, ἀνεπτυγμένα ἀπὸ τῆς Γαλαριᾶς μέχρι τοῦ ὕψους τῶν Περιβολίων. Τὸ μέτωπον ἐξετείνετο νοτιοανατολικώτερον πρὸς Περιβόλια, διὰ τοῦ τμήματος τοῦ Ἀποσπάσματος Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔδει νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ, ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀμυντικὴν περιοχὴν Σούδας—Χανίων.

Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ὡς ἐφεδρεία τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, εἶχε ταχθῆ ἐντὸς τοῦ τριγώνου τοῦ σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ Κλαδισσοῦ καὶ τῶν ὁδῶν Ἀγυιᾶς—Χανίων, Πλατανιά—Χανιά, πλὴν τοῦ 21ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, τὸ ὁποῖον κατέλαβε θέσεις ἀμέσως δυτικῶς Κλαδισσοῦ μέχρι τῆς θαλάσσης.

Εἰς τὴν 5ην Ταξιαρχίαν εἶχε δοθῆ ἐντολὴ ἵνα ἀπὸ τῆς 0800 τῆς 24ης Μαΐου εἶναι ἑτοίμη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποστολῶν: α) ἀντεπιθέσεων, β) ἀμύνης τῆς ἀκτῆς, γ) δράσεως κατ' ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ δ) ἀμύνης τῶν θέσεών της. Εἰς πυροβολικὸν ἡ Νεοζηλανδικὴ Μεραρχία διέθετεν ἕνδεκα πυροβόλα, ἐξ ὧν δύο ἀντιαρματικά.

Ἐκ τοῦ πλεονάζοντος προσωπικοῦ τῆς 27ης Μοίρας ἐσχηματίσθη τὸ εἰς τὸ 18ον Τάγμα διατεθὲν πεζοπόρον τμῆμα, ὡς καὶ προσωπικὸν ὑπηρετήσεως ἐξ βαρέων πολυβόλων Μπρέντα, τὰ ὁποῖα ἀνὰ δύο κατενεμήθησαν εἰς τὰς 4ην, 5ην Νεοζηλανδικὰς καὶ τὴν 19ην Αὐστραλιανὴν Ταξιαρχίας.

Τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, δὲν ὑπερέβαινε μετὰ τῶν Ἐπιτελείων καὶ Στρατηγείων τοὺς 4400, εἰς οὓς δέον νὰ προστεθῇ, καὶ ἡ περὶ τοὺς 1170 δύναμις τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας. Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία διέθετεν περὶ τοὺς 1380 ἄνδρας, ἡ 4η περὶ τοὺς 1440 καὶ τὸ Μικτὸν Τάγμα 800 περίπου. (1) Ἑκάστη Ταξιαρχία ὅθεν, διέθετε δύναμιν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως τάγματος.

Εἰς τὴν ἀποκεκομμένην περιοχὴν Ἀλικυανοῦ, τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα καὶ αἱ ἔνοπλοι ὁμάδες χωρικῶν, κατεῖχον τὴν γενικὴν γραμμὴν Χοιροσπήλιο—Γέφυρα Κερίτη—Ἀλικυανὸς—Βατόλακος. Τὰ τμήματα ταῦτα ἐβομβαρδίσθησαν καὶ ἐπολυβολήθησαν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας. Καθ' ὅλων τῶν ἀνωτέρω Ἑλληνικῶν θέσεων, ἐξεδηλώθησαν κρούσεις ἰσχυρῶν Γερμανικῶν περιπόλων, ἀποκρουσθεῖσαι ἐπιτυχῶς. Τὸ Σύνταγμα ἔσχεν ἀπωλείας ὀκτὼ ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τραυματιῶν, πέντε δὲ ἔνοπλοι χωρικοὶ ἐφονεύθησαν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ἅπαντα τὰ τμήματα ἐτήρουν τὰς θέσεις των, αἱ δὲ Γερμανικαὶ περίπολοι ἀναγνωρίσεως ἀπεσύρθησαν πρὸς Βορρᾶν.

125. Κατόπιν τῆς ληφθείσης νέας διατάξεως ὑπὸ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας κατὰ τὴν ἑσπέρα 23ης πρὸς 24ην Μαΐου, πρὸς τὴν γραμμὴν Γαλατᾶ, ἔδει νὰ ἐπενεχθῶσι τροποποιήσεις τῆς διατάξεως διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ τομέως Σούδας—Χανίων ἐκ δυτικῆς κατευθύνσεως. Πρὸς τοῦτο διετάχθη μετακίνησις τμημάτων

(1) Συνταγματάρχου Bukley. Greece And Crete. Σελ. 237

πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, καὶ μία νέα γραμμὴ ἀμύνης ἐσχηματίσθη κατὰ μῆκος τοῦ Μουρνιανοῦ, ὅστις ἀπετέλει πλέον τὸ δυτικὸν ὅριον τοῦ τομέως Χανίων—Σούδας. Ἡ νέα αὕτη γραμμὴ κατελήφθη ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον ὑπὸ μιᾶς μοίρας Βασιλικῶν Πεζοναυτῶν καὶ τοῦ 2/2 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, κατέληγε δὲ πέριξ Μουρνιῶν εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ. Ὡς ἐφεδρεία εἶχε ταχθῆ πεζομάχον τμῆμα τῆς 106ης Μοίρας Ἐφίππου Πυροβολικοῦ (250 ἄνδρες).

Αἱ ἀνωτέρω μονάδες ἀπετέλεσαν μίαν ταξιαρχίαν δυνάμεως 2000 περίπου ἀνδρῶν, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ταξιαρχία Σούδας. Τὸ 1ον Τάγμα Οὐαλλῶν, τὸ 1ον Ἀνιχνευτῶν καὶ οἱ Οὐσσάροι τοῦ Νορθάμπερλαντ, παρέμενον εἰς τὰς ἀμέσως περὶ τὰ Χανιὰ θέσεις των.

Οἱ κατὰ τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας βομβαρδισμοὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ὑπῆρξαν κατὰ τὸν Φρέϋμπεργκ «*λυσσαλέοι*».

Τὰς νυκτερινὰς ὥρας κατέπλευσεν εἰς Σούδαν τὸ Βρεττανικὸν πολεμικὸν πλοῖον Abdiel (Ἄμπτιελ) ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεβιβάσθη τμῆμα 200 ἀνδρῶν τοῦ Α' Τάγματος τῆς Δυνάμεως Καταδρομῶν τοῦ Συνταγματάρχου Laycock (Λέϋκοκ), ἀποτελοῦν τὸ α' κλιμάκιον τῆς δυνάμεως ταύτης, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν Α' καὶ Δ' Ταγμάτων.

Εἰς τὴν ἀμυντικὴν περιοχὴν Σούδας—Χανίων, τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ ἐξετόξευσε περὶ τὴν 0530 τῆς 24-5 τὴν ἐπίθεσίν του κατὰ τῶν εἰς Πύργον Ἀνίμπαλι Γερμανικῶν θέσεων (1), ὑποστηριζόμενον καὶ ὑπὸ πυρῶν πολυβόλων τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Τμήματά τινα τῆς ἐπιθέσεως, κατώρθωσαν νὰ προσεγγίσουν πρὸς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπόν, παρὰ τὰ πυρὰ ἅτινα ἐδέχοντο ἐκ τῶν ὀργανωμένων ἐκεῖ Γερμανῶν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἀέρος βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμοὺς τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Ἕτερα ὅμως τούτων καθηλώθησαν, λόγῳ μὴ ἐγκαίρου ἐκκινήσεως, πρὶν ἢ προσεγγίσωσι τὰς ἐχθρικὰς θέσεις. Ὑπὸ τῶν πρώτων συνήφθη ἄγριος ἀγὼν διὰ χειροβομβίδων καὶ αὐτομάτων ὅπλων, ἐνῷ τὰ πυρὰ τῶν πολυβόλων, προσεπάθουν νὰ ὑποστηρίξουν αὐτά. Ἡ ὑποστήριξις ἦτο δυσχερεστάτη, ἐλλείψει συνδέσμων. Λόγῳ τούτου ὁ ἐπιτιθέμενος 1ος Λόχος, προωθηθεὶς μέχρι τοῦ καθορισθέντος ὁρίου βολῆς τῶν πολυβόλων καὶ ὑπερβὰς τοῦτο ἐβλήθη παρ' αὐτῶν. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε λίαν ἄγριος καὶ πλεῖστοι Γερμανοὶ ἐφονεύθησαν ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς χειροβομβίδας καὶ ξιφολόγχας. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν ἐπίσης βαρεῖαι. Τὴν 1700 ἡ μάχη ἐσυνεχίζετο. (2)

Ἡ διαρκέσασα ἐπὶ δωδεκάωρον ἐπίθεσις αὕτη τελικῶς ἐξεφυλίσθη, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς πλημμελεστάτης ὑποστηρίξεώς της, ἀφ' ἑτέρου δέ, λόγῳ τῆς πλήρους ἐξαντλήσεως τῶν πυρομαχικῶν τῶν τμημάτων ἐπιθέσεως. Τὴν 1700, ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ Βρεττανοῦ συνδέσμου, διέταξαν τὴν ἐπάνοδον τῶν τμημάτων ἐπιθέσεως εἰς τὰς θέσεις ἐξορμήσεώς των. Οἱ Γερμανοὶ παρέμειναν κύριοι τοῦ Πύργου Ἀνίμπαλι.

126. Τὴν πρωΐαν τῆς 24ης Μαΐου, μικραὶ Νεοζηλανδικαὶ ὁμάδες καλύψεως αἵτινες εἶχον παραμείνει ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἀμυντικῆς τοποθεσίας τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἀντιληφθεῖσαι τὴν προσέγγισιν ἐχθρικῶν τμημάτων ἀπεσύρθησαν.

Ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ περίπολοι τοῦ Συγκροτήματος Ράμκε ἀφιχθεῖσαι ἀνατολικῶς Ἁγίας Μαρίνας ἀνενόχλητοι, ἐκινήθησαν πρὸς Νότον, ἵνα συνδε-

(1) N. Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 282. Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674 ΙΑ.
(2) N. Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 282.

θῶσιν μετὰ τῶν τμημάτων τοῦ κέντρου καὶ τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ II/100 Ὀρεινὸν Τάγμα συνεδέθη εἰς Σταλὸν μὲ τὸ Ἀπόσπασμα Χάϊλμαν τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἐξέπεμψεν ἰσχυρὰς ἀναγνωριστικὰς περιπόλους πρὸς Γαλατᾶν. Αἱ περίπολοι αὗται διεπίστωσαν καὶ ἀνέφερον ὅτι ἡ περιοχὴ Γαλατᾶ κατείχετο ἰσχυρῶς. Ὁμοίως ἀποσταλεῖσαι περίπολοι τοῦ I/85 Τάγματος πρὸς Νότον, διεπίστωσαν ὅτι ὁ Ἀλικυανὸς κατείχετο ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὅτι αἱ πρὸς Νότον διαβάσεις ἐφράσσοντο ὑπὸ τούτου.

Τὴν ἑσπέραν, ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ 100 Ὀρεινοῦ Συντάγματος ἐγκατεστάθη δυτικῶς Ἀγυιᾶς. Τὸ II/100 Ὀρεινὸν Τάγμα εὑρίσκετο εἰς τὴν βορείως Τρούλου περιοχήν, τὸ δὲ I/100 εἶχε καταλάβει θέσεις ἐπὶ τοῦ Λόφου Ἐρειπίων. Τὸ I/85 εὑρίσκετο εἰς Ἐπισκοπήν, καλύπτον τὸ ἀριστερὸν τῆς ὅλης Γερμανικῆς διατάξεως ἐκ νοτίας κατευθύνσεως.

Καταλήψεις Καστελλίου, Κανδάνου καὶ Παλαιοχώρας.

127. Τὸ 1ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, ἀποκεκομμένον ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου, ἐτήρει πάντοτε τὰς εἰς περιοχὴν Καστελλίου, Κισσάμου θέσεις του, ἕτοιμον ν' ἀποκρούσῃ ἀποπείρας τῶν Γερμανῶν πρὸς κατάληψιν τοῦ Καστελλίου καὶ τῆς βορείως αὐτοῦ παραλίας.

Τὸ Σύνταγμα, οἱ ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς, αἱ ἔνοπλοι ὁμάδες πολιτῶν τοῦ Καστελλίου καὶ τῶν πέριξ χωρίων, ἐδέχοντο καθ' ἑκάστην τὰς βόμβας καὶ τοὺς πολυβολισμοὺς τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Ἡ ἄμυνα τοῦ Καστελλίου ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς Γερμανοὺς μέχρι τῆς 27ης Μαΐου, τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἐγγὺς ἀκτῆς, καταλληλοτάτης δι' ἀποβάσεις καὶ ἐκφόρτωσιν βαρέων ὑλικῶν. Διὰ τὸν ὡς ἄνω λόγον καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν νώτων των, ἐν σχέσει πρὸς τὴν περιοχὴν Μάλεμε, αἱ ἀπὸ ἀέρος καὶ ξηρᾶς προσπάθειαι τῶν Γερμανῶν κατὰ τοῦ 1ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἐνετάθησαν τὴν 24ην Μαΐου.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς 23ης Μαΐου, ἀπὸ τῆς 0700 ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία προσέβαλε μὲ ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα τὴν ζώνην ταύτην. Εἰκοσὰς ἀεροπλάνων βομβαρδισμοῦ καὶ καθέτου ἐφορμήσεως ἐβομβάρδιζε καὶ ἐπολυβόλει ἀπὸ ὕψους 150—200 μέτρων τὰς θέσεις τῶν τμημάτων τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν κωμόπολιν. Ἐκ τοῦ συνεχοῦς τούτου βομβαρδισμοῦ, τὸ ἥμισυ τῶν οἰκιῶν τῆς κωμοπόλεως κατέρρευσεν. Κατὰ τὴν 4ωρον διάρκειαν τοῦ βομβαρδισμοῦ τούτου, ἐρρίφθησαν ἄνω τῶν 1200 βομβῶν. Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἐπηρεασθέντα, συνεπτύχθησαν νοτιώτερον τῶν θέσεών των, πλὴν ἑνὸς τῶν λόχων τοῦ ἐφεδρικοῦ τάγματος, κατέχοντος θέσεις ἐπὶ τῶν νοτίως τοῦ Καστελλίου ὑψωμάτων.

Περὶ τὴν 1100 ἔμεινεν ἀκάλυπτος ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Καστελλίου, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Ὀρεινὸν Τάγμα Σκαπανέων τοῦ Ταγματάρχου Σέττε (95ον Τάγμα Μηχανικοῦ) ἐνεφανίσθη κινούμενον πρὸς τὰς ἐγκαταλειφθείσας θέσεις.

Παρὰ τὰς προσπαθείας τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος, τοῦ ὑποδιοικητοῦ καὶ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπάνοδος τῶν τμημάτων εἰς τὰς θέσεις των. Ὁ Ὑποδιοικητής, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Συνταγματάρχου ἔσπευσε πρὸς τὸν μόνον παραμένοντα εἰς τὰς θέσεις του ἐφεδρικὸν λόχον, καὶ ἐγκατέστησε αὐτὸν εἰς τὸ ἀποκαλυφθὲν μέτωπον, φράξας οὕτω ἔστω καὶ ἀτελῶς τὸ ἀποκεκαλυμμένον πλευρόν, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἤδη πλησιάσει εἰς τὴν ἀπόστασιν τῶν 500 μέτρων. Διὰ τῶν πυρῶν τοῦ λόχου τούτου, ἡ προ-

χώρησις τοῦ ἐχθροῦ ἀνεκόπη. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως λεπτῶν τινων, σφοδρὸν πῦρ πολυβόλων, ὅλμων καὶ 4 πυροβόλων τῶν 37 ἐξεπελύθη κατὰ τοῦ λόχου.

Ὁ Συνταγματάρχης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν λόχον, ἀλλ' ἀγνοῶν, ἐλλείψει συνδέσμου, ὅτι τὰ τμήματα τοῦ δυτικῶς Καστελλίου τάγματος εἶχον καὶ αὐτὰ συμπτυχθῆ, ἀπέστειλε τὸν ὑποδιοικητήν του διὰ νὰ τὰ ὁδηγήσῃ πρὸς τὸ προσβαλλόμενον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν πλευρόν. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ λόχος ἐξηκολούθησεν ἀμυνόμενος μέχρι τῶν πρώτων μεταμεσημβρινῶν ὡρῶν ὁπότε στερούμενος πυρομαχικῶν ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ πρὸς Νότον, μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Συντάγματος.

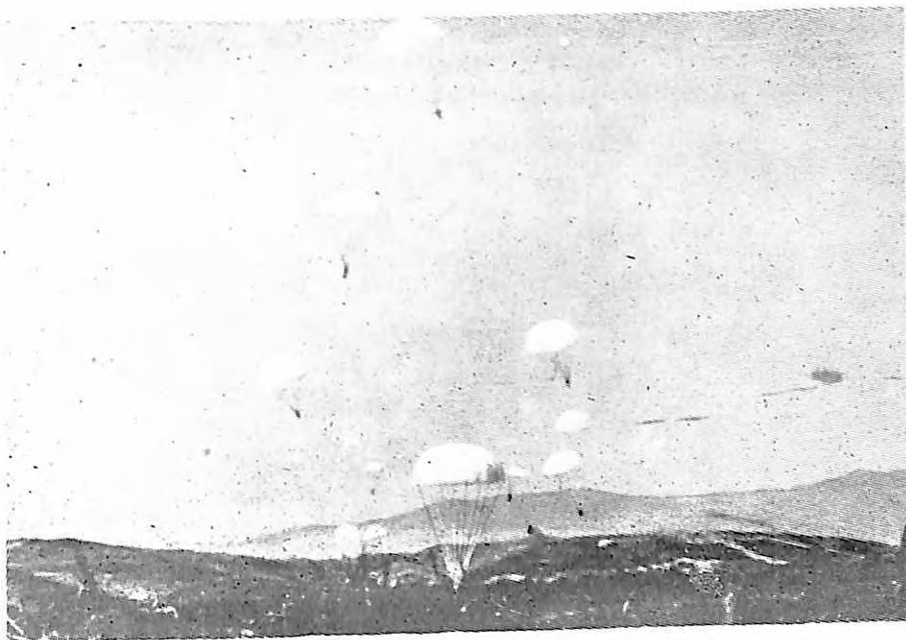
Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, οἱ κρατούμενοι εἰς τὸν Σταθμὸν Χωροφυλακῆς Καστελλίου Γερμανοὶ αἰχμάλωτοι, ἐπωφεληθέντες τῆς ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ διαρρήξεως τῆς θύρας τοῦ κρατητηρίου τῶν φυλακῶν, ἐξώρμησαν ἐξ αὐτοῦ ἥρπασαν τὰ εὑρεθέντα ὅπλα καὶ ἤρχισαν βάλλοντες ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως κατὰ παντὸς ἀτόμου. Συναντήσαντες τὸ αὐτοκίνητον τῆς Νεοζηλανδικῆς ἐκπαιδευτικῆς ὁμάδος τοῦ συντάγματος, δι' οὗ αὕτη ἔσπευδε πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἔξοδον τοῦ χωρίου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν μαχομένων, ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ. Ὁ ταγματάρχης σύνδεσμος καὶ εἷς ἀνθυπολοχαγὸς ἐφονεύθησαν, δύο δὲ ὑπαξιωματικοὶ ἐτραυματίσθησαν, οἱ ὑπόλοιποι συμπαραλαβόντες τοὺς τραυματίας ἐτράπησαν πρὸς Νότον, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τοῦ Συντάγματος, ὅστις συνήντησεν αὐτοὺς ἐπιστρέφων ἀφοῦ εἶχε διαπιστώσει ἤδη ὅτι τὰ τμήματα τοῦ δυτικοῦ πλευροῦ εἶχον διαρρεύσει πρὸς Νότον. Τὸ Σύνταγμα κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἡμέρας ταύτης, ἔσχε πέντε ἀξιωματικοὺς καὶ τριάκοντα ὁπλίτας νεκρούς, αἱ δὲ ἀπώλειαι εἰς τραυματίας ἀνῆλθον εἰς 200. (1)

Μέχρι τῆς ἑσπέρας, τὸ Καστέλλι μετὰ τῆς περιοχῆς του περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὕτως ὁλόκληρος ἡ δυτικῶς τοῦ Ταυρωνίτου περιοχὴ κατείχετο πλέον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Παρὰ ταῦτα, αἱ ἐκ μέρους μικροομάδων παρενοχλήσεις, ἡρωϊκῶς ἀμυνομένων ὅπου ἠδύναντο, δὲν ἐσταμάτησαν, ὥστε ἡ Γερμανικὴ Διοίκησις ἠναγκάσθη νὰ ἐκδώσῃ διαταγὰς περὶ περαιτέρω ἐκκαθαριστικῶν ἐνεργειῶν. (2)

Τὸ 1ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, ἔπαυσε πλέον ὑφιστάμενον ὡς μονάς, δεδομένου ὅτι οὔτε τρόφιμα καὶ ἰδίως οὔτε πυρομαχικὰ διέθετεν, ἵνα δυνηθῇ νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα, ἀφοῦ ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου ἀπησχόλησεν ἐν συνόλῳ Γερμανικὰς δυνάμεις πλέον τοῦ ἑνὸς τάγματος καὶ ἐπέφερεν εἰς αὐτὰς σημαντικὰς ἀπωλείας. Τμήματά τινα τοῦ Συντάγματος καὶ αἱ ἔνοπλοι ὁμάδες χωρικῶν, ἀπετέλεσαν μέχρι καὶ τῆς 26ης Μαΐου νέαν συνεχῆ ἀπειλὴν κατὰ τῶν πλευρῶν καὶ νώτων τῶν Γερμανῶν, ἥτις πάντοτε ὑπελογίσθη ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως καὶ ἀπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς καταλλήλου δι' ἀποβάσεις ἀκτὴν τοῦ Καστελλίου. Ἐκ τοῦ διαλυθέντος Συντάγματος περὶ τοὺς 140 ἀξιωματικοὶ καὶ ὁπλῖται διέρρευσαν εἰς Μέσην Ἀνατολήν, οἱ δὲ λοιποὶ συνελήφθησαν, ἢ κατέφυγον εἰς διάφορα χωρία.

Ἕτερον τμῆμα τοῦ Ἀποσπάσματος Σέττε, τὸ ὁποῖον τὴν 23ην Μαΐου εἶχε συμπτυχθῆ κατόπιν τῆς συμπλοκῆς περὶ τὰ Φλωριὰ εἰς τὸ Καπόπετρον τὴν πρωΐαν τῆς 24ης Μαΐου, ἐκινήθη πρὸς Νότον, ἐνισχυμένον διὰ τεθωρακισμένου τμήματος Ὀρεινῶν Κυνηγῶν καὶ ὡς ἀναφέρει ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ Στρατηγὸς Ρίγκελ καταστὰν εὐκίνητον διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτὸ μοτοσυκλετιστῶν (55ου Τάγματος Μοτοσυκλετιστῶν), ἠδυνήθη νὰ προελάσῃ κατόπιν σκληρῶν ἀγώνων

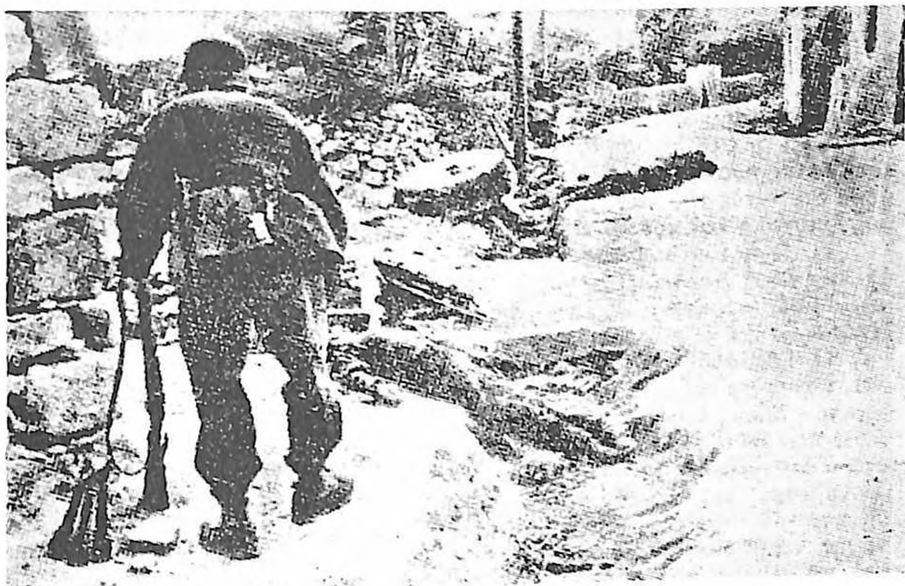
(1) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. Greece, Crete and Syria. Σελ. 240.
(2) Ringel. Die Erroberung von Kreta. Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 61.

13. Ρίψις ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς τὴν κοιλάδα Ἀλικιανοῦ.

14. Ρίψις Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς περιοχὴν Σούδας.

15. Ἀπὸ τὰς ὁδομαχίας τοῦ Γαλατᾶ.

16. Γαλατᾶς: Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἐχθροῦ.

μὲ ἀπανθρώπους ὁμάδας ἐθελοντῶν εἰς τὸ χωρίον Κάνδανος καὶ μέχρις τῆς ἑσπέρας τῆς 25ης εἰς τὴν ἰχθυόσκαλαν Παλαιοχώρα. (1)

Κατὰ τὴν κάθοδον τοῦ τμήματος εἰς Κάνδανον καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Σελιὰ νοτιοδυτικῶς Κακοπέτρου, ὁλόκληρος ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ τμήματος ἐξ εἴκοσι πέντε περίπου ἀνδρῶν, ἐμπεσοῦσα εἰς ἐνέδρας ἐνόπλων ὁμάδων ἐξοντώθη, πλὴν ἑπτὰ συλληφθέντων αἰχμαλώτων. Καὶ καθ' ὅλην τὴν πρὸς Παλαιοχώραν κίνησιν, ἡ προέλασις τοῦ ἐχθροῦ ἀνεκόπτετο ἀπὸ ὁμάδας χωρικῶν ὡπλισμένων μὲ πεπαλαιωμένα ὅπλα, τῶν ὁποίων ὅμως τὰς ψυχὰς ἐχαλύβδωνε ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἡρωϊκὴ Ἱστορία τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης ἐσυνεχίζετο.

Τὴν ἄμυναν τῶν χωρικῶν τῆς περιοχῆς καὶ τὰς σοβαρὰς ἀπωλείας τὰς ὁποίας τοὺς ἐπροξένησε, ἐξεδικήθησαν οἱ Γερμανοὶ τὴν 3ην Ἰουνίου ἰσοπεδώσαντες τὴν Κάνδανον διὰ πυρὸς καὶ ἀνατινάξεων. Ἀπετέλει τοῦτο τὴν ἀπαρχὴν συστηματικῶν καταστροφῶν κατῳκημένων τόπων, καταστροφῶν αἵτινες ἐπεξετάθησαν ἐπὶ τριετίαν καὶ πλέον ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ ἐδάφους τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος καὶ ἐποτίσθησαν μὲ τὸ αἷμα χιλιάδων Ἑλλήνων, συνεχιζόντων τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν Ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου.

128. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τῆς 24ης Μαΐου, νέαι ἐνισχύσεις ἀπεβιβάσθησαν ἀεροπορικῶς εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε. Αὗται ἦσαν τὸ III/85 Τάγμα, τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ 85ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος, τὸ 95ον Ὀρεινὸν Τάγμα Ἀναγνωρίσεως, εἷς λόχος α/α πολυβόλων, μία μονὰς διαβιβάσεων καὶ εἷς λόχος μοτοσυκλετιστῶν. Τὸ III/85 Τάγμα κατηυθύνθη μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 85ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος, Συνταγματάρχου Κράκαου εἰς τὴν περιοχὴν Ἐπισκοπῆς, Ἀλικυανοῦ, ἔνθα μετὰ τοῦ ἐκεῖ I/85 ἀπετέλεσεν νέον συγκρότημα, τὸ Νότιον.

Τὸ Κεντρικὸν συγκρότημα ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ I/100 καὶ II/100 Ὀρεινῶν Ταγμάτων ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Οὔτζ. Ἡ Ὁμὰς Ράμκε ἀπετέλει τὸ Βόρειον συγκρότημα. Αὕτη, ἀναδιοργανωθεῖσα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, ἀπετελεῖτο ἤδη ἀπὸ ἓν τάγμα ἐκ τριῶν λόχων ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Γκαίρικε, ἓν τάγμα ἐκ τεσσάρων λόχων ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Στέντζλερ καὶ ἓν τάγμα ἐκ δύο λόχων ὑπὸ τὸν Στόλτζ. Τὸ συγκρότημα διέθετεν ὁμοίως μίαν α/τ πυροβολαρχίαν ἓξ πυροβόλων τῶν 55 χιλιοστῶν καὶ εἴκοσι πολυβόλα.

Αἱ ὑπὸ τοῦ Ρίγκελ ἐκδοθεῖσαι διαταγαὶ διὰ τὴν 25ην Μαΐου, καθώριζον :

Τὸ συγκρότημα Κράκαου, ἤτοι τὸ 85ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα μεῖον τάγμα νὰ καταλάβῃ τὸν Ἀλικυανὸν καὶ τὴν ἀνατολικῶς τούτου περιοχήν, προωθούμενον δὲ ἐν συνεχείᾳ πρὸς Σούδαν διὰ Μαρινιανῶν νὰ ἀποκόψῃ τὴν ὁδὸν Χανίων—Ρεθύμνου, παρακαμπτομένων τῶν Χανίων, ἵνα ἐπιταχυνθῇ ἡ πρὸς Ρέθυμνον κίνησις.

Τὸ Συγκρότημα Οὔτζ καὶ ἡ Ὁμὰς Ράμκε θὰ ἐπετίθεντο καὶ τὸ Συγκρότημα Οὔτζ θὰ κατέβαλε τὴν κυρίαν προσπάθειαν καὶ θὰ κατελάμβανε τὸν Γαλατᾶν ἡ δὲ Ὁμὰς Ράμκε τὰ βορείως Γαλατᾶ καὶ μέχρι θαλάσσης ὑψώματα, ἐνῷ ἰσχυρὸν τμῆμα τῆς Ὁμάδος Ράμκε θὰ παρέμενεν ἐν ἐφεδρείᾳ.

Τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Χάϊντριχ, ἔδει νὰ κινηθῇ νοτίως τῆς ὁδοῦ Ἀγυιᾶς—Χανίων, ἐν συνδέσμῳ μετὰ τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος πρὸς Βορρᾶν καὶ τοῦ 85ου τοιούτου πρὸς Νότον. Τὸ 95ον Σύνταγμα Πυροβολικοῦ, ἔλαβεν ὡς κυρίαν ἀποστολὴν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν

(1) Ringel. Die Erroberung von Kreta. Κεφ. XVIII. Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 63.

ἐνέργειαν τοῦ Κεντρικοῦ συγκροτήματος δευτερεύουσαν δὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ δεξιοῦ. Ἡ 95η Ὁμὰς Ἀναγνωρίσεως καὶ τὸ 95ον Ἀντιαρματικὸν Τάγμα παρέμενον εἰς χεῖρας τῆς Μεραρχίας, ἕτοιμα ὅπως ἐπέμβουν εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐδόθη ὁδηγία ὅπως αἱ κατὰ μέτωπον ἐπιθέσεις ἀποφεύγωνται κατὰ τὸ δυνατόν, πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλειῶν. Ἐζητήθη ἵνα ἡ ἀεροπορία προπαρασκευάσῃ καὶ εἶτα ὑποστηρίξῃ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δυνάμεων εἰς τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ τὴν 0800, τὴν 1245 καὶ τὴν 1345 τῆς 25ης Μαΐου.

Ὥρα ἐνάρξεως τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ ἐπιθέσεως, ὡρίσθη ἡ 1320 τῆς 25ης Μαΐου. Ὥρα ἐνάρξεως κατὰ τοῦ Ἀλικυανοῦ ἡ 0800 25ης Μαΐου.

Εἰς τὴν δυτικῶς Ταυρωνίτη περιοχήν, τὸ 95ον Τάγμα Μηχανικοῦ καὶ τὸ 55ον Τάγμα μοτοσυκλετιστῶν (Ἀπόσπασμα Σέττε), ἔδει νὰ συνεχίσωσι τὰς ἐκκαθαριστικάς των ἐνεργείας εἰς τὰς περιοχὰς Κολυμπάρι, Καστέλλι Κισσάμου, Κάνδανος καὶ Παλαιοχώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Αἱ περὶ τὸν Γαλατᾶν μάχαι.

129. Ἀπὸ τῶν πρώτων ὡρῶν τῆς 25ης Μαΐου, αἱ Νεοζηλανδικαὶ θέσεις εἰς τὴν δυτικῶς καὶ νοτίως Χανίων περιοχήν, ἤρξαντο δεχόμεναι σποραδικῶς συγκεντρώσεις πυρῶν πολυβόλων. Ἐκπεμφθεῖσαι περίπολοι ὑπὸ τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἀνεγνώρισαν τουλάχιστον δέκα ὀκτὼ πολυβόλα πρὸ τοῦ μετώπου ἑνὸς λόχου. Βραδύτερον, ὅτε ἤρχιζε νὰ φωτίζῃ, τὰ πυρὰ ἐγενικεύθησαν ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου, ἐνισχυθέντα ὑπὸ πυρῶν ὅλμων καὶ πυροβολικοῦ· τὸ σφυροκόπημα ἐνετάθη διὰ τῆς ἐπεμβάσεως καὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, ἥτις ἀνενόχλητος ἀπὸ τῆς 0800 συνεπλήρου τὸ ἔργον τῶν ἐπιγείων μέσων πυρός, βομβαρδίζουσα καὶ πολυβολοῦσα τὰς θέσεις τῆς ἀμύνης (1).

Τὰ πυρὰ ἦσαν τόσον δραστικά, ὥστε ἐπὶ λόχου τοῦ 18ου Τάγματος, παρὰ τὴν ἐντὸς ὀρυγμάτων κάλυψιν τῶν ἀνδρῶν, ἐσημειώθησαν δέκα ὀκτὼ ἀπώλειαι. Εἰς τὰ πυρὰ αὐτὰ οἱ Νεοζηλανδοὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιδροῦν δι' ἐλαχίστων μέσων πυρός, λόγῳ ἐλλείψεως πυρομαχικῶν. Τὴν πρωΐαν ἤδη, τὸ 18ον Τάγμα διέθετε μόνον δεκάδα βλημάτων ὅλμων καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Συνταγματάγχου Κιππενμπέργκερ τὰ ὑπάρχοντα ἐν ὅλῳ τριάκοντα διαθέσιμα βλήματα.

Ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Ταξιαρχίας, διαβλέπων ὅτι ὁ Κιππεντπέργκερ θὰ εἶχεν ἀνάγκην ἐφεδρειῶν ἵνα δυνηθῇ νὰ συγκρατήσῃ τὴν γραμμήν του, διέθεσεν εἰς αὐτὸν δύο λόχους ἐκ τοῦ τάγματος τῆς ἐφεδρείας (20οῦ Νεοζηλανδικοῦ), συνολικῆς δυνάμεως 140 ἀνδρῶν.

130. Ὀλίγον πρὸ τῆς 1400, ὁ ἀεροπορικὸς βομβαρδισμὸς ἐνετάθη κατὰ τοῦ συνόλου τῶν θέσεων τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Εὐθύς, ὡς τὴν 1400 ὁ ἀεροπορικὸς βομβαρδιμὸς ἐκόπασε, τὸ Γερμανικὸν πεζικὸν ἐξώρμησεν ὑποστηριζόμενον ὑπὸ ἰσχυροῦ πυρὸς ὅλμων καὶ πολυβόλων. Ἡ ἐπίθεσις ὑπῆρξε ταυτόχρονος ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου τοῦ 18ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος καὶ τοῦ περὶ τὴν Ντάμπιαν Ἀποσπάσματος Ράσσελ.

Ἡ κατὰ τῆς Ντάμπιας ἐπίθεσις ἀνεχαιτίσθη.

Εἰς τὸν λόφον Σίτου διεξήγετο ζωηρὸς ἀγών, τοῦ ἐκεῖ μαχομένου λόχου ἐνισχυθέντος. Βορειότερον ὁ Ἐρυθρὸς Λόφος κατελήφθη περὶ τὴν 1500 μετὰ σκληρὰν μάχην, καθ' ἣν ἐτραυματίσθη καὶ ἀπεσύρθη ὁ διοικητὴς τοῦ ἐκεῖ λόχου, ἐφονεύθη δὲ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἀνθυπολοχαγός. Περὶ τὴν 1600, ἰσχυρὰ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευροῦ (δεξιοῦ) τοῦ 18ου Τάγματος, ἐπέφερε τὴν κάμψιν καὶ παράδοσιν τῶν ἐκεῖ τμημάτων. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος ἐξώρμησε τότε πρὸς ἀντεπίθεσιν, συμπαρασύρων ὅ,τι προσωπικὸν διέθετεν ἐκ τῆς διοικήσεώς του, ἤτοι εἰκοσάδα περίπου ἀνδρῶν.

Μὴ δυνηθεὶς διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης νὰ ἐπιφέρῃ ἀποτέλεσμα, ἀνέφερε σχετικῶς δι' ἀξιωματικοῦ εἰς τὸν Κιππενμπέργκερ, ζητῶν τὴν ἐπέμβασίν του ἵνα ἀποφραχθῇ τὸ δεξιόν. Ὁ Συνταγματάρχης Κιππενμπέργκερ διέταξε τότε τὴν διλοχίαν τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος νὰ ἐξορμήσῃ καὶ καταλάβῃ θέσεις ἐπὶ τοῦ ἀντερείσματος Ἐρειπίων, ὥστε νὰ φραχθῇ ἡ πρὸς Χανιὰ ἐχθρικὴ

προχώρησις ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης, ἥτις ἦτο καὶ ἡ συντομωτέρα πρὸς αὐτὸ κατεύθυνσις. Καὶ ναὶ μὲν ἐπὶ τοῦ ἀντερείσματος Ἐρειπίων ὑπῆρχεν τὸ Μικτὸν Τάγμα, ἀλλὰ τοῦτο εἶχε σχεδὸν διαρρεύσει κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν βομβαρδισμῶν τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Ἡ διλοχία κινηθεῖσα ἀμέσως, κατέλαβε θέσεις ἐπὶ τοῦ ἀντερείσματος ὑπὸ τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἡδραιώθη ἐκεῖ. Πρὸς τοὺς λόχους τούτους ἔσπευσεν ὁ Διοικητὴς τοῦ 18ου Τάγματος ἵνα ἰσχυροποιήσῃ αὐτούς, συγκεντρῶν τοὺς διαρρέοντας ἄνδρας τοῦ δεξιοῦ του.

Διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Ἐρυθροῦ Λόφου ὁ εἰς Λόφον Σίτου ἀμυνόμενος λόχος, προσβαλλόμενος ἤδη καὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ, ἤρξατο διαρρέων. Ὁ συντονιστὴς τῆς ἀμύνης Συνταγματάρχης Κιππενμπέργκερ, συνεκράτησεν ὅ,τι ἠδύνατο ἐκ τῶν διαρρεόντων καὶ δι' αὐτῶν ἐπήνδρωσε θέσεις ἐπὶ τῆς βορείως Γαλατᾶ καὶ δυτικῶς Δαράτσου ὁδοῦ. Ταυτοχρόνως δὲ ἐζήτησε τὴν ἐπέμβασιν τῆς Μεραρχίας.

Τὴν 1930, ὁ Μέραρχος διέταξεν ὅπως τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα προωθηθῇ ἐκ τῶν θέσεών του καὶ καταλάβῃ τὰς θέσεις τοῦ διατεθέντος εἰς τὴν μάχην 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος. Τὸ 21ον προωθήθη εἰς τὰς θέσεις τοῦ 23ου καὶ τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα διετάχθη νὰ εἶναι ἕτοιμον πρὸς ἐπέμβασιν τὸ λυκαυγές. Τὸ Στρατηγεῖον τῆς 5ης Ταξιαρχίας προωθήθη βορειότερον, ἵνα συγκρατήσῃ τὰ ἐκ τῶν πρόσω διαρρέοντα διαλελυμένα τμήματα, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ δημιουργηθῶσι νέαι ἐφεδρεῖαι.

Ἐκ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν Λόφου Σίτου, τὰ πρῶτα Γερμανικὰ τμήματα ἤρξαντο εἰσδύοντα εἰς Γαλατᾶν περὶ τὴν 1900 κατόπιν ἀγῶνος κατὰ τῶν μικρῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων, αἵτινες ἠμύνοντο τούτου. Διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ Γαλατᾶ, τὸ Ἀπόσπασμα Ράσσελ ὅπερ ἠμύνετο κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων ἀπὸ Νότου, Δυσμῶν καὶ Βορρᾶ δυνάμεων τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος, ἐκινδύνευε ν' ἀποκοπῇ πλήρως, δι' ὃ καὶ διετάχθη ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Κιππενμπέργκερ νὰ συμπτυχθῇ. Κατόπιν τῆς διαταγῆς ταύτης, ἄλλα μὲν τμήματα συνεπτύχθησαν εἰς τὰς θέσεις τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἄλλα δὲ εἰς βορείως Γαλατᾶ θέσεις.

131. Τὰ περὶ τὸν Γαλατᾶ τμήματα τοῦ 6ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ὡς καὶ τὸ ἔνοπλον ἀπόσπασμα πολιτοφυλάκων, εἶχον διαταχθῇ ἀρχικῶς ὅπως κινηθοῦν πρὸς Ντάμπιαν ἵνα ἐνισχύσουν τὴν ἄμυναν αὐτῆς. Κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην βαλλόμενα πλευρικῶς ἐκ Δυσμῶν διεσπάσθησαν. Ἀνασυγκροτηθέντα πλησίον τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ διετάχθησαν νὰ καταλάβουν ἀμυντικὰς θέσεις ἐγκαρσίως τοῦ δυτικοῦ μετώπου τοῦ Γαλατᾶ. Βραδύτερον ὅμως κατόπιν τῆς διαταγῆς τοῦ Κιππενμπέργκερ περὶ συμπτύξεως τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ, τῇ διαταγῇ τοῦ τελευταίου τούτου, συνεπτύχθησαν καὶ αὐτὰ πρὸς τὰς θέσεις τοῦ 19ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος.

Διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ ἀντερείσματος Ἐρειπίων, τὸ μέτωπον τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας περιωρίσθη ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον διερχομένης ἀμέσως δυτικῶς Δαράτσου καὶ τῆς ὁποίας τὸ βόρειον ὅριον ἦτο ἡ ἀκτή, νότιον δὲ ἡ ὁδὸς Ἀγυιᾶς - Χανίων. Νοτίως καὶ ἀνατολικώτερον ἡ 19η Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία ἐτήρει τὰς θέσεις της ἐπὶ τοῦ ἄξονος τοῦ Περιβολιανοῦ.

Περὶ τὴν 2000, δυνάμεις τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας δι' ὧν ἦτο ἐπηνδρωμένον τὸ μέτωπον ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, ἦσαν: τὸ πεζοπόρον τμῆμα τῆς 27ης Μοίρας Πυροβολικοῦ εἰς τὰς ἀπὸ 24ης Μαΐου παρὰ τὴν ἀκτὴν θέσεις του καὶ τὸ 20ὸν Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Νοτίως τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος εἶχεν ἀφιχθῇ καὶ ταχθῇ τὸ 23ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα μὲ βοηθητικοὺς σχηματι-

σμοὺς τῆς Ταξιαρχίας. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Τάγματος τούτου παρὰ τὴν πρὸς Γαλατᾶν ὁδόν, εἶχον ἀποσταλῆ δύο ἅρματα μάχης εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κιππενμπέργκερ ὑπὸ τῆς Μεραρχίας, ἧς τὸ Στρατηγεῖον ἦτο ἐγκατεστημένον παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην. Δύο ἕτερα ἅρματα ἐτάχθησαν εἰς τὴν δυτικὴν εἴσοδον τοῦ Δαράτσου. Τὸ Ἀπόσπασμα Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ τὸ διατεθειμένον εἰς τὸ 20ὸν Νεοζηλανδικὸν Τάγμα καὶ τὸ τμῆμα τοῦ Στρατηγείου τῆς 4ης Νεο ηλανδικῆς Ταξιαρχίας, ἦσαν τεταγμένα ἀμέσως βορείως Δαράτσου. Τὰ διαρρεύσαντα στοιχεῖα τοῦ 18ου Τάγματος καὶ τοῦ μικτοῦ Τάγματος ἤρξαντο ἀναδιοργανούμενα ἀμέσως ἀνατολικῶς Γαλατᾶ, ἐνῷ τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα τοῦ Γαλατᾶ ἦσαν τεταγμένα ὄπισθεν (ἀνατολικῶς) τούτων. Τὸ 19ον Τάγμα ἐτήρει τὰς θέσεις του, καὶ εἶχεν ἐνισχυθῆ διὰ τῶν διαρρευσάντων ἐκ νότου τμημάτων τοῦ Ἀποσπάσματος Ράσσελ.

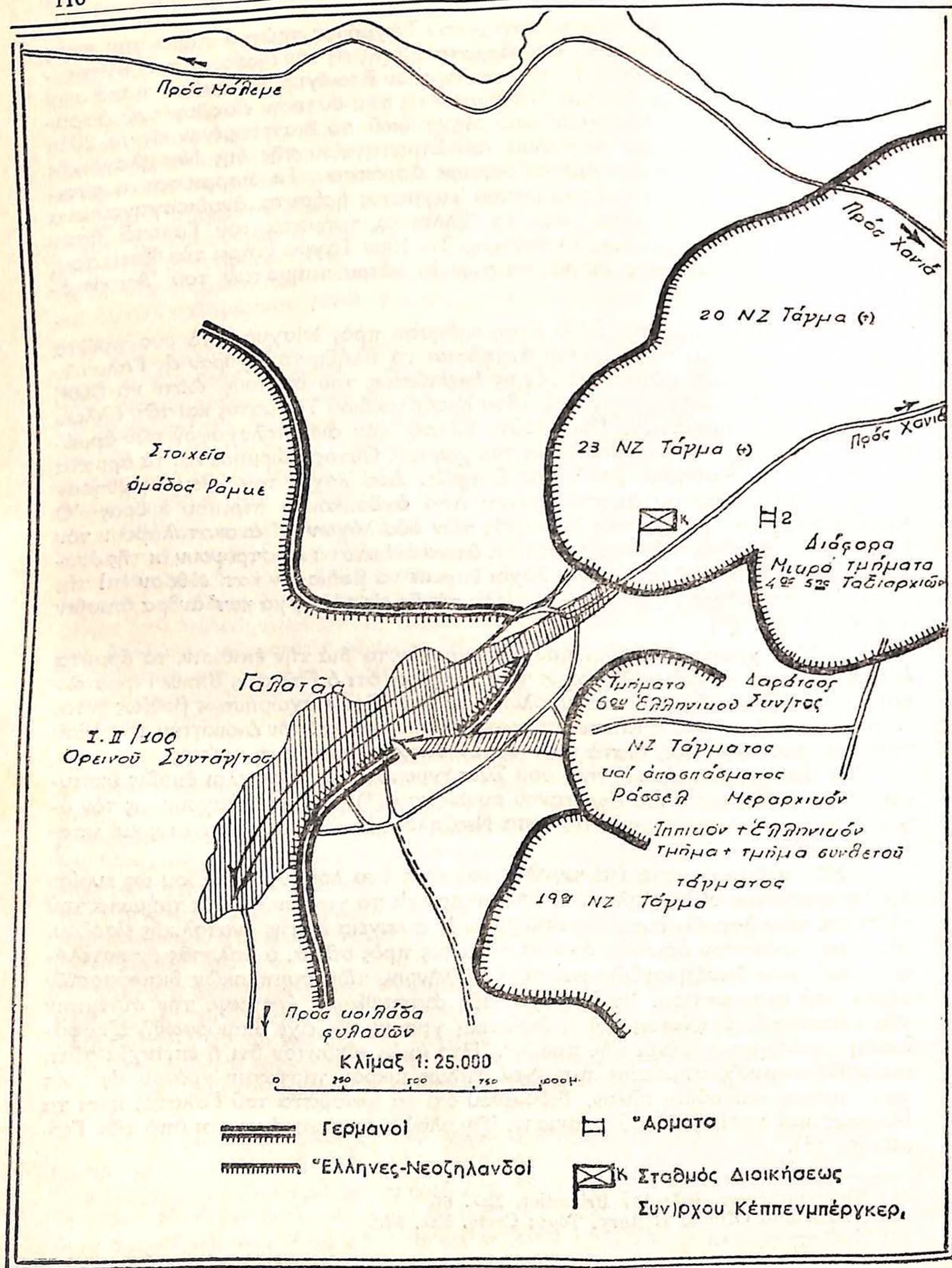
132. Ὅτε ὀλίγον πρὸ τῆς 2000 ἐνεφανίσθησαν πρὸς ἐνίσχυσιν τὰ δύο πρῶτα ἅρματα μάχης, ὁ Κιππενμπέργκερ ἀπεφάσισε νὰ πλήξῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς Γαλατᾶν διὰ νὰ συγκρατήσῃ αὐτὸν ἐκεῖ μέχρις ἐπελεύσεως τοῦ σκότους, ὥστε νὰ δοθῇ χρόνος πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ 18ου Νεοζηλανδιοῦ Τάγματος καὶ τῶν ἄλλων διαρρευσάντων τμημάτων. Πρὸς τοῦτο διέταξε τὸν ἀνθυπολοχαγὸν τῶν ἁρμάτων νὰ ἐνεργήσῃ ἀναγνώρισιν ἐντὸς τοῦ χωρίου. Οὗτος ἐξώρμησε καὶ τὰ ἅρματα μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν βάλλοντα ζωηρῶς. Δύο λόχοι τοῦ 23ου ἀφίχθησαν ἐν τῷ μεταξύ, ἑκάστου ἀποτελουμένου ἀπὸ ὀγδοήκοντα περίπου ἄνδρας. Ὁ Κιππενμπέργκερ διέταξε τοὺς διοικητὰς τῶν δύο λόχων ν' ἀνακαταλάβουν τὸν Γαλατᾶν τῇ βοηθείᾳ τῶν δύο ἁρμάτων, ἅτινα ἀνέμενε νὰ ἐπιστρέψουν ἐκ τῆς ἀναγνωριστικῆς ἀποστολῆς των. Οἱ λόχοι ἔπρεπε νὰ βαδίσουν κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἕκαστος λόχος εἰς ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς, εἰς φάλαγγα κατ' ἄνδρα ὄπισθεν τῶν ἁρμάτων. (1)

Καθ' ὃν χρόνον οἱ λόχοι προπαρεσκευάζοντο διὰ τὴν ἐπίθεσιν, τὰ ἅρματα ἐπέστρεψαν καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγός των ἀνέφερεν ὅτι ὁ Γαλατᾶς ἔβριθε Γερμανῶν καὶ ὅτι εἶχε βάλει διὰ τῶν πολυβόλων του τὴν ὁδὸν εἰσχωρήσεως βαθέως ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κιππενμπέργκερ εἰδοποίησε καὶ τὸν Διοικητὴν τοῦ 18ου περὶ τῆς ἀντεπιθέσεως, διατάσσων αὐτὸν ὅπως συμμετάσχῃ ταύτης.

Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα τοῦ 6ου Συντάγματος καὶ αἱ ἔνοπλοι ὁμάδες ἔσπευσαν ἐθελοντικῶς μετὰ τοῦ Βρεττανοῦ συνδέσμου (2) νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὡς καὶ πλεῖστα μικρὰ τμήματα Νεοζηλανδῶν ὑπὸ ἀξιωματικοὺς καὶ ὑπαξιωματικούς.

Μὲ τὰ δύο ἅρματα ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τοὺς δύο λόχους τοῦ 23ου ὡς κυρίαν ὁμάδα ἐπιθέσεως οἱ Νεοζηλανδοὶ εἰσώρμησαν εἰς τὸ χωρίον ἐνῷ τὰ τμήματα τοῦ 18ου καὶ τῶν λοιπῶν μονάδων εἰσώρμων ἐν συνεχείᾳ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς εἰσόδου. Μετὰ σκληρότατον ἡρωϊκὸν ἀγῶνα σώματος πρὸς σῶμα, ὁ Γαλατᾶς ἀνεκατελήφθη ὑπὸ τῶν Νεοζηλανδῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, τῶν συμπλοκῶν διαρκεσασῶν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀντεπιθέσεως ἐπέτρεψε τὴν συνέχισιν τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως καὶ ἡ ἀμυντικὴ γραμμὴ ὡς εἶχε διαμορφωθῆ ἐξησφαλίσθη τουλάχιστον μέχρι τῆς πρωΐας. Ἦτο ὅμως εὐνόητον ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὕτη καθαρῶς τοπικῆς σημασίας παρεῖχεν ἁπλῶς μικρὰν πίστωσιν χρόνου εἰς τοὺς ἀμυνομένους καὶ οὐδὲν πλέον, δεδομένου ὅτι τὰ ἐρείσματα τοῦ Γαλατᾶ, ἤτοι τὰ δυτικῶς καὶ νοτίως αὐτοῦ ὑψώματα ἐξηκολούθουν νὰ κατέχωνται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (3).

(1) Kippenmberger. Infantry Brigadier. Σελ. 66
(2) N. Zealand Official History. Τόμος Crete. Σελ. 312.
(3) Σχεδιάγραμμα 13

Σχεδ. 13. Ἀντεπίθεσις κατὰ Γαλατᾶ τὴν 25ην Μαΐου 1941.

133. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκδηλώσεως τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἀγωνιώδους προσπαθείας τῶν ἀμυνομένων ὅπως ἀποκρούσουν ταύτην, κατέστη σαφὲς εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ὅτι ἡ κατάστασις μετεβάλλετο ἐπὶ τὰ χείρω. Διεπίστου ὅτι αἱ ἀπώλειαι τῆς Μεραρχίας του ηὔξανον συνεχῶς, χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀναπληρώσῃ αὐτάς, ἐνῷ αἱ ὑπάρχουσαι δυνάμεις ἦσαν πολὺ μικραὶ διὰ νὰ καλύψουν τὸ μέτωπον τῆς Μεραρχίας του. Αἱ ἀναφοραὶ τὰς ὁποίας ἐλάμβανε, ἐπληροφρουν αὐτόν, ὅτι οἱ μαχηταὶ ἢ τὸ μεγαλύτερον μέρος τούτων εἶχον κλονισθῆ ἀπὸ τὰς ἀεροπορικὰς ἐπιθέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ βόμβαι χιλίων λιβρῶν, ὡς καὶ ἀπὸ τὰ πυρὰ τῶν ὅλμων πλὴν τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος δὲν διέθετεν ἄλλας ἐφεδρείας. Ἡ ὑποστήριξις πυροβολικοῦ ἦτο τελείως ἀνεπαρκής. Ἡ κατάληψις τοῦ Γαλατᾶ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπεβεβαίωσε τὴν ἀδυναμίαν τῆς Μεραρχίας του ὅπως διατηρήσῃ συνεχὲς μέτωπον, παρὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ἀνακατάληψιν τούτου.

Καθίστατο ἐμφανὲς ὅτι διὰ νὰ διατηρηθῇ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἓν ἀδιάσπαστον μέτωπον, θὰ ἔπρεπε νὰ περιορισθῇ τὸ ἀνάπτυγμα τούτου. Κατὰ ταῦτα ἔδει ν' ἀποσυρθοῦν αἱ μονάδες τῆς Μεραρχίας εἰς τὸ ὕψος τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας καὶ μέχρι θαλάσσης. Ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία θ' ἀνελάμβανε νὰ ἐπανδρώσῃ τὴν νέαν γραμμήν, ἐπεκτεινομένην βορείως Περιβολιανοῦ καὶ ἴσως τότε, θὰ καθίστατο δυνατὸν νὰ ἀποσυρθῇ ἡ 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία ἵνα ἀναδιοργανωθῇ καὶ ἀναπαυθῇ. Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας θὰ μετεκινεῖτο πλησίον τοῦ Στρατηγείου τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας. Βάσει τῶν σκέψεων τούτων περὶ ὀργανώσεως νέας γραμμῆς, ὁ Μέραρχος ἀπέστειλε περὶ τὴν 2200 ἕνα ἐπιτελῆ του εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας μὲ τὴν ἐξουσιοδότησιν νὰ ἐπιληφθῇ τῶν λεπτομερειῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ νέου μετώπου. Περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀποφάσεών του ἀπέστειλε περὶ τὴν 2300 ἀναφορὰν πρὸς τὸν Διοικητήν του.

134. Τὴν 25ην Μαΐου, τὰ παραμείναντα ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶς Ἀλικυανοῦ ὑψωμάτων τμήματα τοῦ 8ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ αἱ ὁμάδες ἐνόπλων χωρικῶν αἵτινες ἠμύνοντο τῆς γραμμῆς Ἀλικυανοῦ - Βατόλακος, κατόπιν σφοδρῶν ἀεροπορικῶν βομβαρδισμῶν, ὑπέστησαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν πίεσιν ἰσχυρῶν ἐπιθετικῶν ἀναγνωρίσεων τοῦ Συγκροτήματος Κρακάου, ὅστις τελικῶς μέχρι τῆς ἐπελεύσεως τοῦ σκότους δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιτεθῇ ἀποφασιστικῶς κατ' αὐτῶν, καθόσον παρασυρθεὶς ἀπὸ τὴν πείσμονα ἀντίστασιν, ἐξετίμησε τὰς ἐκεῖ Ἑλληνικὰς δυνάμεις ὡς πολὺ ἰσχυροτέρας ἀπ' ὅσον ἦσαν εἰς τὴν πραγματικότητα.

Μὲ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ σκότους, αἱ Γερμανικαὶ κρούσεις ἐσταμάτησαν. Οἱ ἀμυνόμενοι στερούμενοι τελείως πυρομαχικῶν καὶ ἐφοδίων ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῆς νυκτὸς τῆς 25ης πρὸς 26ην Μαΐου ἀπεχώρησαν, χωρὶς νὰ γίνωσιν ἀντιληπτοὶ εἰς τὰ νοτίως Ἀλικυανοῦ ὑψώματα. (1) Τὰ τμήματα τοῦ 8ου Συντάγματος ἀπεσύρθησαν πρὸς Φουρνὲ καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Θέρισσον.

Τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, ἀφιχθὲν τὴν 27ην Μαΐου ἐκ Θερίσσου εἰς Δρακῶνα μὲ τοὺς ἄνδρες του νύστεις ἀπὸ τριημέρου καὶ μὲ παντελῆ ἔλλειψιν πυρομαχικῶν, ἔπαυσε νὰ ὑφίσταται ὡς μονάς. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν του διεσπάρησαν, ὁ δὲ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος μετὰ εἰκοσάδος ἀξιωματικῶν καὶ περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα ὁπλίτας του παρεδόθησαν τὴν 29ην Μαΐου εἰς Χανιὰ καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς στρατόπεδον αἰχμαλώτων τῶν παιδικῶν ἐξοχῶν Χανίων, ἔνθα εἶχον ἐγκλεισθῇ καὶ ἄλλοι Βρεττανοὶ καὶ Ἕλληνες.

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΕ/1

Αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων ἀπώλειαι τοῦ Συντάγματος ἦσαν: Νεκροὶ δύο ταγματάρχαι, ὧν εἷς ὁ Νεοζηλανδός σύνδεσμος, δύο εὐέλπιδες διμοιρίται καὶ ἑξήκοντα ὁπλῖται. Τραυματίαι εἷς λοχαγός, τρεῖς ἀνθυπολοχαγοὶ ἔφεδροι καὶ περὶ τοὺς εἴκοσιν ὁπλῖται.

Τὸ 8ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα καὶ αἱ γενναῖαι ὁμάδες τῶν ἐνόπλων Κρητῶν τῆς περιοχῆς Ἀλικυανοῦ διέκοψαν οὕτω τὸν ἡρωϊκόν των ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως, ἀφοῦ μὲ μέσα σχεδὸν ἀνύπαρκτα ἀλλὰ ἀκμαίας ἠθικὰς δυνάμεις, ὡς κυριώτερον ὅπλον, ἐπὶ ἓν πενθήμερον συνεκράτησαν αὐτὸν καὶ τοῦ ἐπροξένησαν σοβαρὰς ἀπωλείας. Δύναται ἀσφαλῶς νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς πείσμονος ἀντιστάσεώς των εἰς τὸ ἀσταθὲς τοῦτο τμῆμα τοῦ μετώπου, εἶχον καθυστερήσει μίαν ἐπικίνδυνον προώθησιν. (1)

Ἡ ἄμυνα Χανίων - Σούδας, καταρρέει.

135. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τοῦ τομέως Σούδας - Χανίων, αἱ προσπάθειαι διὰ τὴν ἄμυναν περιωρίσθησαν ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ἐδημιούργει ἡ ἀπὸ ξηρᾶς Γερμανικὴ ἐπίθεσις. Αἱ δυνάμεις τοῦ Στρατηγοῦ Οὐέστων ἀπὸ τῆς 24ης Μαΐου προσηνατολίζοντο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην καὶ τινες ἐξ αὐτῶν μετετοπίζοντο πρὸς Δυσμάς. Διὰ τῶν μετακινήσεων τούτων, μία δευτέρα γραμμὴ ἀμύνης ἐσχηματίζετο κατὰ τὸν ἄξονα τῆς χαράδρας τοῦ Μουρνιανοῦ, ὄπισθεν τῆς τοιαύτης τοῦ Περιβολιανοῦ. (2)

Τὴν 25ην Μαΐου, αἱ μετακινήσεις τῶν τμημάτων συνεπληροῦντο. Τὸ 1ον Τάγμα Οὐαλλῶν ὡς ἐφεδρεία τῶν δυνάμεων Κρήτης, συνεκεντρώθη εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἀμέσως νοτιοανατολικῶς Χανίων. Οἱ Οὐσσάροι τοῦ Νορθάμπερλαντ καὶ τὸ 1ον Ἀνιχνευτῶν ἀπετέλεσαν ὑπὸ τὸν Διοικητὴν τοῦ δευτέρου, τὸ Συγκρότημα Ἀκρωτηρίου. Εἰς τὸ Συγκρότημα τοῦτο ἀνετέθη ἡ ἀποστολὴ τῆς παρακτίου ἀμύνης τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀκρωτηρίου, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως ἀποκρούσῃ πᾶσαν ἀπὸ θαλάσσης ἢ ἀέρος ἀπόβασιν ἐπ᾽ αὐτῆς.

Τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ ἐξηκολούθει τηροῦν τὰς θέσεις του, πλὴν ὅμως ἡ ἔλλειψις τροφίμων καὶ ἰδίως πυρομαχικῶν, καθίστων προβληματικὸν ἐὰν καὶ ἐπὶ πόσον θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν, ἥτις ἐφαίνετο προσεγγίζουσα τοῦτο. Ὁ Νεοζηλανδὸς σύνδεσμός του ἀντιλαμβανόμενος τὴν κατάστασιν τοῦ Συντάγματος μετέβη τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς 25ης εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Φρέϋμπεργκ, ἵνα ζητήσῃ πυρομαχικὰ καὶ τροφάς, ἀναφέρων ὅτι ἐλλείψει τοιούτων τὸ Σύνταγμα εὑρίσκετο εἰς τὰ πρόθυρα τῆς διαλύσεως. Ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ ὑπεσχέθη τὴν ἀποστολήν, ἥτις ὅμως δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἐκ τῆς ὅλης στάσεως τοῦ Στρατηγοῦ ὁ σύνδεσμος κατενόησεν ὅτι οὗτος εἶχεν ἀποφασίσει τὴν ἐκ Κρήτης ἀποχώρησιν ἵνα περισώσῃ τὰ στρατεύματά του (3).

Τὸ Στρατηγεῖον τοῦ τομέως Σούδας - Χανίων ἐγκατεστάθη ἐντὸς χαράδρας παρὰ τὴν ὁδὸν Τσικελαρία - ὕψωμα Χριστὸς μεταξὺ Σούδας καὶ Χανίων.

136. Τὴν 25ην Μαΐου, ἡ ἐν Χανίοις Ἑλληνικὴ Ἀνωτέρα Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης, εἶχεν ἀπολέσει πᾶσαν ἐπαφὴν μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν μονάδων λόγῳ τῆς ἐκ τῶν συνεχῶν βομβαρδισμῶν καὶ πολυβολισμῶν ἀποκοπῆς τῶν ἐπικοινωνιῶν. Τὰς ἑσπερινὰς ὥρας, ἡ πόλις εἶχε σχεδὸν καταστραφῆ καὶ πυρκαϊαὶ ἐμαί-

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 323.
(2) Σχεδιάγραμμα 14
(3) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 326.

νοντο εἰς τὰς συνοικίας αὐτῆς. Ἡ παρουσία τῆς Γενικῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως ἐν τῇ πόλει, ἐφ' ὅσον τὰ μέσα ἐπικοινωνιῶν δὲν ὑπῆρχον, εἰς οὐδὲν ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ. Ἀντιθέτως ἡ συγκέντρωσις πλησίον τῶν τμημάτων ἦτο πλέον ἐνδεδειγμένη. Αὕτη ἀπεφασίσθη ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Βρεττανικῆς Δ οικήσεως τοῦ τομέως Σούδας - Χανίων καὶ ἀπὸ τῆς 2200 ἡ Ἀνωτέρω Στρατιωτικὴ Διοίκησις καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν μετεκινήθησαν εἰς Νεροκούρου. Τὰ τμήματα Χωροφυλακῆς καὶ τὸ Ἔμπεδον Τάγμα θὰ παρέμενον πρὸς ἄμυναν τῆς πόλεως.

Εἰς Νεροκούρου ἐπίσης συνεκεντροῦντο καὶ οἱ ἐκ τῶν Συνταγμάτων 2ου, 6ου, 8ου καὶ ἄλλων μονάδων διαρρέοντες ἄνδρες. Οὗτοι ἀνήρχοντο εἰς ἀρκετὰς ἑκατοντάδας, ἀλλὰ ἡ ἀναδιοργάνωσις αὐτῶν ἐλλείψει μέσων δὲν ἦτο δυνατή.

Ὁ Ὑποστράτηγος Σκουλᾶς, ὡς διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ὑποστράτηγον Φρέϋμπεργκ ἀναφοράν, ληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ τὴν 26ην, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος ἐπληροφόρει τοῦτον ὅτι λόγῳ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως πολεμικοῦ ὑλικοῦ, τροφίμων καὶ ὑγειονομικῶν ἐφοδίων καὶ τοῦ συνεχοῦς ἀγῶνος ἡ θέσις τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἶχε περιέλθει εἰς λίαν δυσχερὲς σημεῖον, καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἀποσύνθεσις αὐτῶν καὶ ἐπέραινεν ὅτι μόνον ἂν ἀπεστέλλοντο ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν σημαντικαὶ δυνάμεις, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργός, αὐταὶ πιθανὸν νὰ ἀποδειχθοῦν ὡς ἀποφασιστικὴ βοήθεια διὰ τὴν νίκην (1).

137. Τὴν 2100 τῆς 25ης Μαΐου, ὁ Στρατηγὸς Ρίγκελ ἐξέδωκε τὰς διαταγάς του διὰ τὴν ἑπομένην ἡμέραν. Ἡ ἐπίθεσις θὰ συνεχίζετο. Ἡ Ὁμὰς Ράμκε βορείως, τὸ 100ὸν Ὀρεινὸν Σύνταγμα εἰς τὸ κέντρον καὶ τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν νοτίως τοῦ Γαλατᾶ, θὰ προήλαυνον βραδέως καὶ μεθοδικῶς πρὸς Ἀνατολάς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἀπεβιβάσθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε καὶ τὸ ΙΙ/85 Τάγμα, τὸ ὁποῖον ἡνώθη μὲ τὸ Σύνταγμά του (Συγκρότημα Κρακάου). Τὸ Συγκρότημα Κρακάου οὕτως ἐνισχυόμενον θὰ ἐπετίθετο ἐκ νέου κατὰ τοῦ Ἀλικυανοῦ, ὥστε νὰ διανοιγῇ ἡ ὁδὸς δι' ἧς τὸ Συγκρότημα τοῦτο θὰ ἀπέκοπτε τὰς Βρεττανικὰς δυνάμεις καὶ θὰ ἔσπευδε πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν εἰς τὸν τομέα Ρεθύμνου ἀποκεκλεισμένων Γερμανῶν. Ἰσχυρὸς ἀπὸ ἀέρος βομβαρδισμὸς θὰ προηγεῖτο τῆς ἐπιθέσεως ταύτης.

138. Ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τῆς 25ης Μαΐου ἐστερεῖτο εἰδήσεων ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως. Εἰς τοῦτο συνετέλουν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ βαρύτατοι βομβαρδισμοὶ καὶ πολυβολισμοὶ τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ ἀέρος, οἵτινες ἀπηγόρευον τὰς ἐπικοινωνίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ συντελουμένη μετακίνησις τοῦ Στρατηγείου του καὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὸ ὑπηρεσιῶν νοτίως Σούδας. Ἐπίστευεν, ἐξ ὅσων ἠδύνατο ν' ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ γραμμὴ ἐκρατεῖτο εἰσέτι· κατενόει ὅμως ὅτι ἐν περιπτώσει διαρρήξεως αὐτῆς, ἐδημιουργεῖτο τὸ θέμα οὐχὶ πλέον περὶ τοῦ πῶς θὰ κρατηθῇ ἡ Κρήτη, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς τὰ στρατεύματά του θὰ διεσώζοντο ἀπὸ τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν (2).

Περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 25ης πρὸς 26ην, ἔλαβε τὴν ἀναφορὰν τοῦ Μεράρχου Πούττικ ἐξ ἧς ἐπληροφορεῖτο τὴν διάρρηξιν τοῦ μετώπου εἰς τὴν περιοχὴν Γαλατᾶ καὶ τὴν ἀπόφασιν του περὶ συμπτύξεως εἰς νέαν γραμμήν. Ταυτοχρόνως ἔλαβε τὴν πληροφορίαν ὅτι οἱ Ἕλληνες εὑρίσκοντο εἰς τὰ πρόθυρα διαλύσεως

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΣΤ/Ι. Σελ. 46.
(2) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 328.

διότι κατὰ τὰς ἀναφορὰς τῶν Βρεττανῶν συνδέσμων ἐστεροῦντο ὁπλισμοῦ καὶ ἐφοδίων. (1)

'Εκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνησύχησε περισσότερον τὸν Φρέϋμπεργκ, ἦτο ἡ ἐκφραζομένη εἰς τὴν ἀναφορὰν τοῦ Πούττικ ἀμφιβολία περὶ τῶν δυνατοτήτων καὶ τῆς νέας ἀμυντικῆς γραμμῆς νὰ ἀνθέξῃ διὰ τὴν 26ην Μαΐου.

Διὰ τοῦτο, περὶ τὴν 0200 τῆς 26ης Μαΐου ἀπέστειλεν ἀναφορὰν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης 'Ανατολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτων τὴν πλήρη ἀνησυχιῶν ἡμέραν καὶ τὴν προσπάθειαν σταθεροποιήσεως εἰς νέαν γραμμήν, περαίνει ἐκφράζων φόβον περὶ τοῦ ἐὰν θὰ ἐπιτευχθῇ σταθεροποίησις τῶν δυνάμεών του καὶ εἰς τὴν γραμμὴν ταύτην. 'Αφ' ἑτέρου διὰ διαταγῆς του πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἀπήτει παρὰ αὐτοῦ τὴν καταβολὴν πάσης δυνατῆς προσπαθείας, ὥστε ἡ γραμμὴ εἰς ἣν θὰ συνεπτύσσοντο αἱ δυνάμεις του κρατηθῇ ὁπωσδήποτε κατὰ τὰς προσεχεῖς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας.

139. Ἦτο εἰσέτι σκότος, ὅτε τὰ τμήματα τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐπραγματοποίησαν τὴν σύμπτυξίν των ἐπὶ τῆς νέας γραμμῆς τὴν ὁποίαν καθώριζον αἱ διαταγαὶ αἱ σταλεῖσαι εἰς τὰς μονάδας της, περὶ τὴν 0100 τῆς 26ης Μαΐου.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τούτων, τὸ νέον μέτωπον τῶν Νεοζηλανδῶν ἐπήνδρωσεν (2) ἡ 5η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία διὰ τῶν 21ου, 22ου, 23ου, 28ου, 19ου Ταγμάτων, μόλις ὑπερβαινόντων ἑκάστου δύναμιν λόχου. Τὸ μέτωπον τοῦτο ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς εἰς τὸν μυχὸν τῆς χερσονήσου τῶν ἐκεῖ 'Ελληνικῶν ἀποθηκῶν πυρομαχικῶν (2) καὶ ἐξετείνετο πρὸς Νότον μέχρι τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας. Τὸ δεξιὸν τῆς νέας γραμμῆς ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι καὶ τῆς ὁδοῦ Μάλεμε - Χανίων, κατεῖχε τὸ 21ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα, συνεπτυγμένον εἰς ἕνα λόχον καὶ ἐνισχυμένον διὰ τῶν περισωθέντων ἀνδρῶν τοῦ 'Αποσπάσματος Ράσσελ, λόχου τοῦ 20οῦ Τάγματος καὶ ἀνδρῶν τοῦ Νεοζηλανδικοῦ Μηχανικοῦ. Τὸ κέντρον κατεῖχε τὸ 19ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα. Εἰς τὸ ἀριστερόν, ἐν συνδέσμῳ μετὰ τοῦ 19ου ἦτο ἐγκατεστημένον τὸ 20ον Νεοζηανδικὸν Τάγμα μέχρι τῆς ὁδοῦ 'Αγυιᾶς - Χανίων, ἔνθα συνεδέετο μετὰ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας. 'Εφεδρεία τῆς Ταξιαρχίας ἐκ τῶν 22ου καὶ 23ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων καὶ τὸ Στρατηγεῖον αὐτῆς, κατεῖχον θέσεις παρὰ τὴν διχάλωσιν τῆς ὁδοῦ 'Αλικυανοῦ - Χανίων καὶ Μάλεμε - Χανίων. 'Η δύναμις τῆς οὕτω διατεταγμένης 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, δὲν ὑπερέβαινε τὴν δύναμιν ἑνὸς κανονικοῦ τάγματος ὡς ἐκ τῶν μεγάλων ἀπωλειῶν εἰς νεκρούς, τραυματίας καὶ ἀγνοουμένους.

'Η 4η Νεοζηλανδικὴ Ταξιαρχία, ἀποτελουμένη ἤδη ἐκ τῶν 18ου καὶ 20οῦ Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων καὶ τῶν περισωθέντων ἀνδρῶν τοῦ Μικτοῦ Τάγματος ἀπεσύρθη ἀνατολικῶς Κλαδισσοῦ πρὸς ἀνασυγκρότησιν.

'Εν συνδέσμῳ καὶ νοτίως τοῦ 28ου Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, ἡ 19η Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία ἐτήρει τὸ κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ Περιβολιανοῦ μέτωπόν της.

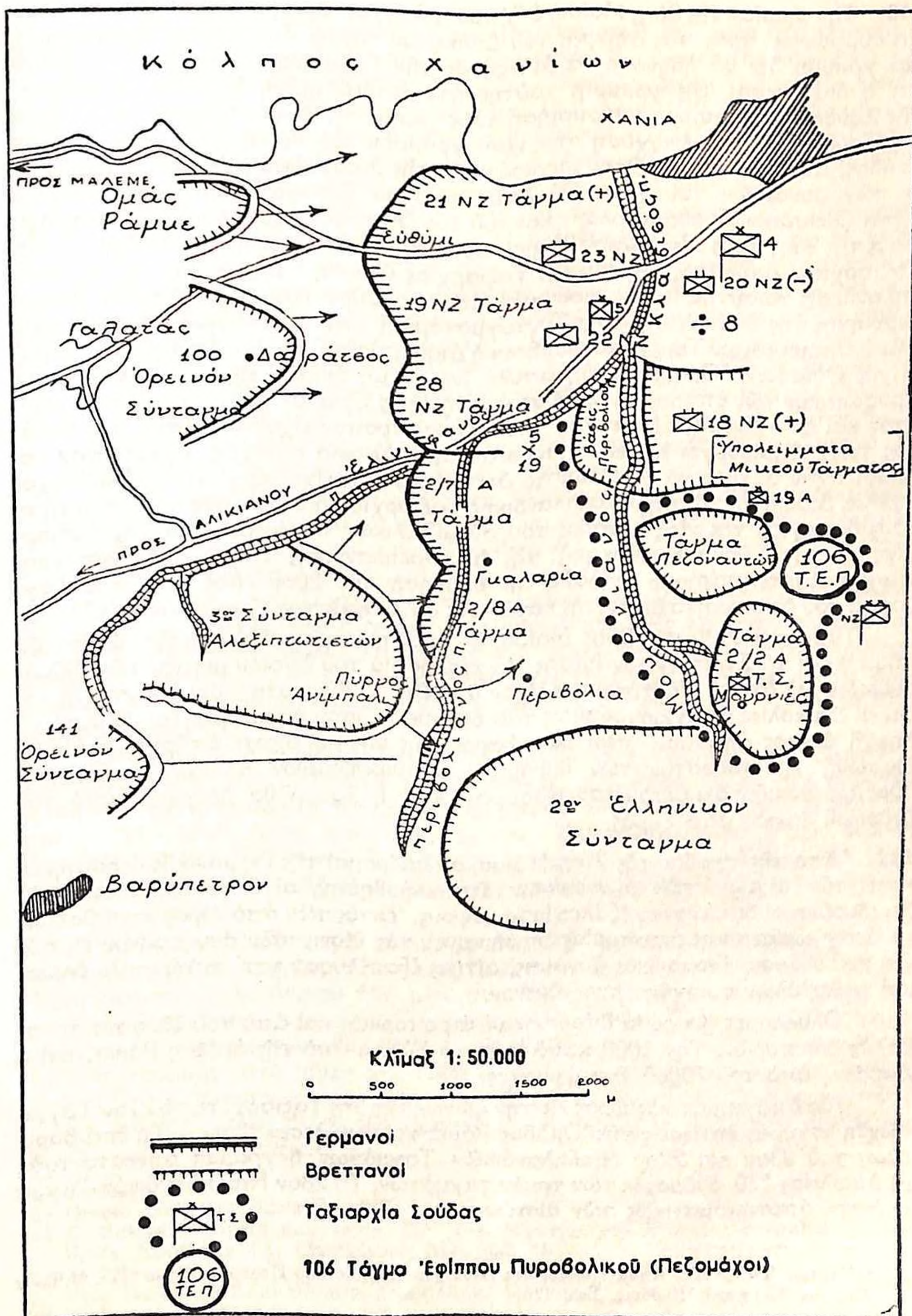
Τὸ πυροβολικὸν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας, ἀποτελούμενον ἐξ ὀκτὼ ἐν συνόλῳ πυροβόλων, ἐτάχθη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Κλαδισσοῦ παρὰ τὴν Πελεκαπίναν. 'Επίσης ἡ Μεραρχία διέθετεν καὶ τέσσαρα ἐναπομείναντα ἐλαφρὰ ἅρματα μάχης.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐγκατεστάθη περὶ τὸ ἓν χιλιόμετρον βορειανατολικῶς Μουρνιῶν, ἐντὸς τῆς ἀμυντικῆς περιοχῆς Σούδας, Χανίων.

---

(1) Greece, Crete and Suria ('Επίσημος Αὐστραλιανὴ 'Ιστορία). Σελ. 427.
'Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΙΣΤ/Ι. Σελ. 45.

(2) Σχεδιάγραμμα 14.

Σχεδ. 14. Κατάστασις εἰς τὸν τομέα τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας τὴν πρωΐαν τῆς 26ης Μαΐου 1941.

140. Τὴν πρωΐαν τῆς 26ης Μαΐου, ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ, ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ Διοικητοῦ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἡ νέα γραμμὴ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν Γερμανικὴν πίεσιν, πιστεύων δὲ ὅτι ἡ διατήρησις τῆς γραμμῆς ταύτης ἦτο ἐπιβεβλημένη διὰ τὴν προστασίαν τῆς Σούδας, ἀπεφάσισε νὰ ἑνοποιήσῃ τοὺς τομεῖς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ Σούδας, καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν νέαν γραμμὴν διὰ δυνάμεων ἐκ τοῦ τομέως Σούδας. Διέταξε διὰ τοῦτο τὴν συγκρότησιν τῆς ὀνομασθείσης Μικτῆς Ταξιαρχίας ἐκ τῶν δυνάμεων τοῦ 10ου Οὐαλλῶν καὶ τοῦ Συγκροτήματος Ἀκρωτηρίου (ἤτοι Οὐσσάροι Νορθάμπερλαντ καὶ τοῦ 1ου Ἀνιχνευτικοῦ), ἥτις τὰς νυκτερινὰς ὥρας τῆς 26ης πρὸς 27ην Μαΐου θὰ ἀντικαθίστα τὰς δυνάμεις τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας. Διοικητὴς τῆς Μικτῆς Ταξιαρχίας ὡρίσθη ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς τοιαύτης, ἧς τὴν διοίκησιν (18ον καὶ 20ον Τάγματα) θ' ἀνελάμβανε ὁ Διοικητὴς τῆς διαλυθείσης 10ης Συνταγματάρχης Κιππενμπέργκερ. Τὴν διοίκησιν τῶν ἑνοποιουμένων Τομέων ἀνελάμβανε ὁ Διοικητὴς τοῦ τομέως Σούδας Ὑποστράτηγος Οὐέστων. Ὁμοίως ἐδόθη ἐντολὴ ἵνα τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς μαχίμους μονάδας προσωπικὸν τῶν ὑπηρεσιῶν Σούδας κινηθῇ πρὸς Σφακιά. Τοῦτο γενόμενον γνωστὸν καὶ ἀπὸ ἄνδρας οἵτινες καθ' οἱονδήποτε τρόπον εἶχον ἀπολέσει τὰς μονάδας των, ἐδημιούργει ἓν ρεῦμα κινήσεως πρὸς Σφακιὰ συνεχῶς ὀγκούμενον καὶ φῆμαι εἶχον ἀρχίσει νὰ διαδίδωνται ὅτι ἡ ἐκκένωσις εἶχεν ἀρχίσει. Ὁ Ταξίαρχος Ἴγκλις, Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας δὲν ἠδυνήθη νὰ συναντήσῃ τοὺς διοικητὰς τῆς νέας μονάδος του, οὕτω τελικῶς παρέμεινε μετὰ τῆς Ταξιαρχίας του, ὁ δὲ ὁρισθεὶς Διοικητὴς τῆς 4ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας Συνταγματάρχης Κιππενμπέργκερ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ 20οῦ Νεοζηλανδικοῦ Τάγματος, τοῦ ὁποίου ἦτο διοικητὴς κατὰ τοὺς ἀγῶνας εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα.

Περὶ τὴν 0930 τῆς 26ης Μαΐου, ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ ἀπέστειλε σῆμα πρὸς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς διὰ τοῦ ὁποίου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνέφερεν (1) ὅτι τὰ στρατεύματα εἶχον ὑπερβῆ τὸ ἀνώτατον ὅριον ἀντοχῆς καὶ ὅτι αἱ δυσκολίαι ἀπαγκιστρώσεως τῶν δυνάμεων ἦσαν ἀνυπέρβλητοι· ἔπρεπε νὰ ληφθῇ ἄμεσος ἀπόφασις περὶ ἐκκενώσεως τῆς νήσου, ὁπότε ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ διασωθῇ ἓν ποσοστὸν τῶν δυνάμεων, ἐπιβιβαζόμενον πλοίων εἰς Σφακιά. Ὁμοίως ἐτόνιζεν ὅτι μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἡ Σούδα θὰ ἠλέγχετο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς ἀπὸ ξηρᾶς.

141. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 26ης Μαΐου, αἱ ἐπιδρομαὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας κατὰ τῶν θέσεων τῶν ἀμυνομένων ἐπανελήφθησαν, οἱ δὲ πολυβολισμοὶ καὶ βομβαρδισμοὶ διεξήγοντο ἐξ ἐλαχίστου ὕψους. Ἐκτὸς τῶν ἀπὸ ἀέρος προσβολῶν, αἱ ἀναγνωρίσεις τῆς ἀεροπορίας ἐπεσήμαινον τὰς θέσεις τῶν ἀμυνομένων εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους Γερμανικὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐξαπέλυσαν κατ' αὐτῶν πῦρ ὅλμων καὶ πολυβόλων συνεχῶς ἐπιτεινόμενον.

Ὁλόκληρος ἡ πρωΐα διέρρευσε μὲ ἀεροπορικὰς καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους προσβολὰς διὰ πυρῶν. Τὴν 1000 κατελήφθη τὸ Εὔθυμι ὑπὸ τῆς ὁμάδος Ράμκε, καὶ ὁ Δαρᾶτος ὑπὸ τοῦ 100οῦ Συντάγματος.

Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας εἰς τὴν ζώνην τῆς 5ης Ταξιαρχίας, τὸ 21ον Τάγμα ἐδέχθη ἰσχυρὰς ἐπιθέσεις τῆς Ὁμάδος Ράμκε καὶ ἀπώλεσεν ἔδαφος. Τῇ ἐπεμβάσει ὅμως τοῦ 23ου καὶ 22ου Νεοζηλανδικῶν Ταγμάτων, ἡ γραμμὴ ἀπεκατεστάθη μὲ ἀπωλείας 120 ἄνδρας ἐκ τῶν τριῶν ταγμάτων. Τὸ 28ον Νεοζηλανδικὸν Τάγμα ἠμύνετο ἀποτελεσματικῶς τῶν θέσεών του.

---

(1) Οὔϊνστων Τσῶρτσιλ. Ἀπομνημονεύματα Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τόμος III. Βιβλίον Πρῶτον Ἑλληνικὴ Ἔκδοσις. Σελ. 326.

Νοτιώτερον ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Περιβολιανοῦ (1), ἔνθα ἦτο τεταγμένη ἡ Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία καὶ τὸ 2ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐσημειώθη ἡ αὐτὴ ὡς καὶ εἰς τὴν 5ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν καταιγιστικὴ δρᾶσις τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας. Περὶ τὴν 1030 ἐξεδηλώθη ἰσχυρὰ ἐπίθεσις τοῦ 3ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τοῦ I/141 Ὀρεινοῦ Τάγματος μὲ κυρίαν προσπάθειαν κατὰ τοῦ 2/8 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Ρῆγμα ἐδημιουργήθη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἐπίθεσις ἐπεξετάθη ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ μετώπου τῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Ἡ διείσδυσις τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ κενὸν μεταξὺ Αὐστραλιανοῦ τάγματος καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐξηνάγκασε τὸ πρῶτον νὰ συμπτυχθῇ, ἐνῷ ἐχθρικὰ τμήματα εἰσέδυσαν πέριξ τῶν Περιβολίων. Μετὰ νέαν προπαρασκευὴν ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας καὶ βαρέων ὅπλων, ἡ Γερμανικὴ ἐπίθεσις συνεχίσθη πρὸς Βορειοανατολάς. Περὶ τὴν 1700 τὸ ὑποχωροῦν 2/8 ἔφθασε παρὰ τὸ χωρίον Μουρνιές.(2) Ἀποτέλεσμα τῆς συμπτύξεως ταύτης ἦτο ὅτι τὸ 2/7 Τάγμα ἐκτὸς τῆς κατὰ μέτωπον προσβολῆς, ἐδέχετο ἤδη καὶ πλευρικὰ πυρά. Οἱ Γερμανοὶ περὶ τὴν 1830 κατέλαβον τὰ Περιβόλια καὶ τὴν Γαλαριάν.

Πολλὰ τῶν τμημάτων τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐλαχίστων πυρομαχικῶν των ἀπεσύρθησαν βαθμηδὸν μέχρι τῶν νοτίως Ἁγίας Βαρβάρας ὑψωμάτων. Ἄλλα τμήματα, ὁμάδες πολυβόλων καὶ διμοιρία πεζικοῦ, διαθέτοντα φυσίγγια τινα, ὡς καὶ ὁμάδες πολιτῶν τῆς περιοχῆς ἐσυνέχιζον τὸν ἀγῶνα καὶ μόνον ἀργὰ τὴν νύκτα διωλίσθησαν διὰ μέσου τῶν Γερμανικῶν θέσεων πρὸς Νότον καὶ Ἀνατολάς.

Τὰ τμήματα τοῦ Συγκροτήματος Κρακάου ἐπροχώρησαν διὰ δυσβάτων ὀρεινῶν δρομολογίων, ἐνῷ συχνάκις προσεβάλλοντο ὑπὸ ἐνόπλων ὁμάδων, καὶ ἠγωνίζοντο κατὰ τοπικῶν ἀντιστάσεων καὶ αἰφνιδιασμῶν. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς (3) ἠδυνήθησαν νὰ προελάσουν καὶ μέχρι τῆς ἐπελεύσεως τῆς νυκτὸς ὁλόκληρον τὸ Συγκρότημα Κρακάου εἶχε προωθηθῇ εἰς περιοχὴν Ἁγίας Βαρβάρας—Μουρνιὲς (4).

Μέχρι τοῦδε, ὁ ἐκ Νότου ἑλιγμὸς τῶν Γερμανῶν πρὸς ἀποκοπὴν τοῦ τομέως Χανίων - Σούδας εἶχε ματαιωθῇ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον λόγῳ τῆς εὐψύχου Ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὰς ζώνας τῶν 8ου καὶ τοῦ 2ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων (5). Ἡ πτῶσις ὅμως τοῦ Γαλατᾶ, τοῦ Ἀλυκιανοῦ καὶ τέλος τῶν θέσεων Μουρνιὲς τοῦ 2ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἐπέτρεψαν εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ προπαρασκευασθῇ ἵνα ἐπιτεθῇ μὲ μεγαλυτέραν ἀποφασιστικότητα κατὰ τὴν ἑπομένην, 27ην Μαΐου.

142. Ὁ Μέραρχος Πούττικ, ἐκ τῶν ἀναφορῶν τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς καὶ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως κατενόει, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς Μεραρχίας του κατεχόμενον ἤδη μέτωπον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ καὶ κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα τῆς 26ης πρὸς 27ην Μαΐου. Περὶ τὴν 1800 ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ὑποστρατήγου Οὐέστων ὅπως αἱ Ταξιαρχίαι αὗται ἐγκατασταθῶσιν ἐπὶ νέας γραμμῆς κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ Χριστὸς - Τσικαλαριᾶς γνωστῆς ὡς 42ας ὁδοῦ. (6) Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων τῷ ἐγνώρισεν ὅτι θὰ ἐπρότεινε τοῦτο εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν Δυνάμεων Κρήτης, μὴ δυνάμενος νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην μιᾶς τοιαύτης συμπτύξεως.

(1) Σχεδιάγραμμα 14.
(2) Greece Crete and Suria Σελ. 24β.
(3) C. Bukley's. Greece and Crete. Σελ. 264. Ὑποτρατήγου Ringel. Die Eroberung von Kreta. Κεφάλαιον XX. (Μετάφρασις ΔΙΣ. Σελ. 78.
(4) Σχεδιάγραμμα 15.
(5) New Zealand Official Hictory. Τόμος Crete. Σελ. 362.
(6) Σχεδιάγραμμα 16.

Τὴν 1930, ὁ Οὐέστων συναντηθεὶς μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης ἀνέφερεν ὅτι τὰ Νεοζηλανδικὰ στρατεύματα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συγκρατηθοῦν μίαν ἀκόμη νύκτα εἰς τὴν ἤδη κατεχομένην γραμμήν. Κατόπιν τούτου, διετάχθη ἡ Μικτὴ Ταξιαρχία νὰ εἶναι ἑτοίμη πρὸς ἐκκίνησιν ἀπὸ τῆς 2030 ἵνα ἀντικαταστήσῃ τὴν 5ην Νεοζηλανδικὴν Ταξιαρχίαν, ἐνῷ ἡ 19η Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία θὰ ἠμύνετο τῆς περιοχῆς τῶν Μουρνιῶν.

Ὁ Μέραρχος Πούττικ, ἀδημονῶν καὶ ἐπιδιώκων μέχρι τῆς 2210 τὸν σύνδεσμον μετὰ τῆς Διοικήσεως τῶν Δυνάμεων Κρήτης πρὸς λῆψιν διαταγῶν, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἦτο ἁρμόδιος πρὸς τοῦτο.

Ἐπειδὴ σύνδεσμος μετ' αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ, ὁ Πούττικ ἀπεφάσισε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμπτύξεως τῶν δυνάμεών του, ὡς εἶχεν εἰσηγηθῆ ταύτην καὶ τὴν 2230 ἐξέδωκε σχετικὰς διαταγάς, καθ' ἃς ἡ 4η Ταξιαρχία θὰ ἀπεσύρετο εἰς Στῦλον πρὸς ἀνασυγκρότησιν, αἱ 5η καὶ 19η τοιαῦται, θὰ ἐγκαθίσταντο ἀμυντικῶς ἐπὶ τῆς 42ας ὁδοῦ, ἡ μὲν 19η καταλαμβάνουσα τὸ βόρειον τμῆμα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ἡ δὲ 5η Νεοζηλανδικὴ τὸ νότιον μέχρι καὶ Τσικαλαριᾶς. Τὰ τρία ἅρματα τοῦ 3ου τῶν Οὐσσάρων, θὰ ἐκάλυπτον τὴν σύμπτυξιν τῶν 5ης καὶ 19ης Ταξιαρχιῶν.

143. Τοιουτοτρόπως τὸ σχέδιον τοῦ Ὑποστρατήγου Φρέϋμπεργκ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς γραμμῆς Μουρνιὲς - περιοχὴ δυτικῶς Χανίων διὰ τῆς Μικτῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς ἐματαιοῦντο, καὶ νέα γραμμὴ ἐσχηματίζετο πρωτοβουλίᾳ τοῦ Μεράρχου Πούττικ μεταξὺ Χανίων καὶ Σούδας κατὰ τὸν ἄξονα τῆς 42ας ὁδοῦ, ὡς εἶχεν προτείνει οὗτος.

Λόγῳ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς γραμμῆς Μουρνιὲς—Δυτικὴ περιοχὴ Χανίων ὑπὸ τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἀνωτέρων διοικήσεων, ἡ Μικτὴ Ταξιαρχία διαταχθεῖσα ἐν τῷ μεταξύ, ἐκινεῖτο πρὸς τὰς ἐκκενωθείσας ἤδη θέσεις τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας μὲ πλευρὸν καὶ μέτωπον ἀκάλυπτα χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τοῦτο. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὰς μετακινήσεις αὐτάς. Τὴν σύμπτυξιν οἱ Γερμανοὶ ἀντελήφθησαν ἅμα τῇ ἕῳ τῆς 27ης Μαΐου(1)

Αἱ συμπτυχθεῖσαι 5η καὶ 19η Ταξιαρχίαι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς νέας των θέσεις μεταξὺ 0300 - 0400 τῆς 27ης Μαΐου. Τὸ δεξιὸν τῆς νέας ἀμυντικῆς γραμμῆς κατέλαβε ἡ 19η Ταξιαρχία, τὸ δὲ ἀριστερὸν μέχρι τῆς Τσικαλαριᾶς, ἡ 5η τοιαύτη(2). Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ ἡ 4η Ταξιαρχία ἐγκατεστάθησαν εἰς Στῦλον. Τὰ τρία ἅρματα μάχης τοῦ 3ου Οὐσσάρων, ἐκ λάθους ἠκολούθησαν καὶ αὐτὰ τὴν πρὸς Στῦλον κίνησιν τῆς 4ης Ταξιαρχίας ἥτις ἐπερατώθη τὴν 0900 τῆς 27ης, λόγῳ ἐσφαλμένου δρομολογίου ἑνὸς τῶν ταγμάτων της. Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων, πληροφορηθεὶς περὶ τῆς πραγματοποιουμένης συμπτύξεως περὶ τὴν 0100, ἀπέστειλε διαταγὴν πρὸς τὴν Μικτὴν Ταξιαρχίαν, ἥτις ἐκινεῖτο πρὸς τὰς νέας της θέσεις νὰ ἀναστείλῃ τὴν προώθησίν της, ἀλλ' ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν ἔφθασε ποτὲ εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Ταξιαρχίας καὶ οὕτω, αὕτη συνέχισε τὴν πρὸς Κλαδισσὸν κίνησίν της.

Τὴν σύμπτυξιν τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας ἐπηκολούθησεν ἡ διαρροὴ τῆς ἐν τῇ περιοχῇ Μουρνιῶν Ταξιαρχίας Σούδας πρὸς Νότον κατὰ μῆκος τοῦ Μουρνιανοῦ.

144. Εἰς τὰ Χανιά, οἱ βομβαρδισμοὶ καὶ οἱ πολυβολισμοὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἐμαίνοντο καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 26ης Μαΐου, συμπληροῦντες τὸ ἔργον

(1) Ringel. Die Erroberung von Kreta. Κεφάλαιον XXI.
(2) Σχεδιάγραμμα 16

τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρειπώσεως. Ἡ πόλις ἦτο σχεδὸν κενὴ κατοίκων. Τὴν 2300 διετάχθη ὅπως τὰ ὑπάρχοντα ἐν τῇ περιοχῇ Ἑλληνικὰ τμήματα τοῦ Ἐμπέδου Τάγματος συμπτυχθῶσι πρὸς Νερόκουρον καὶ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὸ ὕψος καὶ βορείως αὐτοῦ, πρὸς κάλυψιν τῆς ὁδοῦ Χανίων - Σούδας ἐκ δυτικῆς κατευθύνσεως. Τὸ Τάγμα ἀφιχθὲν εἰς βορείως Νεροκούρου περιοχήν, ἐτάχθη παρὰ τὰ Κατσιφαριανά.

Ἡ Ἀνωτέρα Στρατιωτικὴ Διοίκησις καὶ αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, μετεκινήθησαν εἰς Κοντόπουλα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Στῦλον.

Περὶ τὴν 0100 τῆς 27ης Μαΐου κατέπλευσαν εἰς Σούδαν Βρεττανικὰ πολεμικά, ἐξ ὧν ἀπεβιβάσθησαν τὸ Ἐπιτελεῖον, τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Α'. Τάγματος καὶ τὸ Δ'. Τάγμα Καταδρομῶν τοῦ Συνταγματάρχου Λέϋκοκ, ἤτοι περὶ τοὺς 750 ἄνδρας. Τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, συμπαραλαβόντα 930 ἄνδρας, μὴ καταλλήλους πρὸς μάχην (1).

Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἐγκατέστησε δύναμιν 200 ἀνδρῶν τοῦ Α' Τάγματος Καταδρομῶν εἰς Σούδαν διὰ τὴν προστασίαν τῆς πόλεως καὶ τῶν ἀποβαθρῶν. Αὕτη ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ ἀμύνης τῆς Σούδας, διαθέτοντος ἐπὶ πλέον καὶ μικρὰ τμήματα ἐκ διαφόρων μονάδων, ὀργανωμένα προχείρως, ὡς καὶ δύναμιν Ἑλλήνων χωροφυλάκων καὶ ἐνόπλων πολιτῶν. Ἅπαν τὸ ἐκτὸς τῶν τμημάτων τούτων προσωπικόν, ἀπαρτιζόμενον ἐκ πυροβολητῶν καὶ ἀνδρῶν ὑπηρεσιῶν, διέρρευσε πρὸς τὴν ὁδὸν Σφακίων κατόπιν διαταγῆς τοῦ Οὐέστων.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Α' Τάγματος Καταδρομῶν, δυνάμεως λόχου, κατέλαβε θέσεις εἰς τὴν περιοχὴν Βεριτιανά, πρὸς κάλυψιν τῆς πρὸς Σφακιὰ ὁδοῦ, ὁλόκληρον δὲ τὸ Δ'. Τάγμα μετὰ δύο ἁρμάτων ἐκινήθη πρὸς Μπαμπαλῆ Χάνι, διαταχθὲν νὰ ἐγκατασταθῇ ἀμυντικῶς, ἵνα ἐν περιπτώσει καταρρεύσεως τῆς ἀμύνης Βεριτιανῶν, δεχθῇ καὶ συγκρατήσῃ Γερμανικὰς προσβολάς, καλύπτον τὴν ὁδὸν διαφυγῆς πρὸς Νότον.

Ἀπόφασις ἐκκενώσεως τῆς Κρήτης.

145. Ἐντὸς τῆς 26ης Μαΐου, ὁ Ἀρχιστράτηγος Μέσης Ἀνατολῆς, λαβὼν σῆμα τοῦ Ὑποστρατήγου Φρέϋμπεργκ περὶ ἀνάγκης ἐκκενώσεως, διέταξεν τοῦτον ὅπως δι' ἀντεπιθέσεως συγκρατήσῃ τὴν κατάστασιν, χρησιμοποιῶν τὰ νεωστὶ ἀφιχθέντα καὶ τὰ πλέον ἀνέπαφα τμήματα. Ἐὰν τοῦτο δὲν καθίστατο δυνατόν, νὰ συμπτυχθῇ, χρησιμοποιῶν τὰ ἀνωτέρω τμήματα ὡς ὀπισθοφυλακάς (2).

Ὁ ἴδιος ἀνέφερεν εἰς τὸ Λονδῖνον ὅτι τὸ μέτωπον τῶν Χανίων κατέρρευσεν καὶ ὅτι ὁ ὅρμος τῆς Σούδας δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ κρατηθῇ πλέον τοῦ ἑνὸς εἰσέτι εἰκοσιτετραώρου. Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε δυνατότης ἀποστολῆς ἐνισχύσεων, εἶχε διατάξει τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκκενώσεως. Ἐξέφρασεν τὴν βαθεῖαν του λύπην διὰ τὴν ἀποτυχίαν, κατανοῶν πλήρως τὴν βαρεῖαν ἐπίδρασιν ἣν θὰ εἶχεν αὕτη ἐπὶ τῶν ἄλλων προβλημάτων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς (3). Προσέθετεν ὅτι ἡ παράτασις τῆς ἀμύνης θὰ ἐξήντλει καὶ τὰ τρία ὅπλα καὶ θὰ ἐδημιούργει τοιουτοτρόπως κινδύνους διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, σοβαρωτέρους τῆς ἀπωλείας τῆς Κρήτης.

Οἱ ἐν Λονδίνῳ ἐπιτελάρχαι, ἐνέκριναν τὴν ἐκκένωσιν μὲ τὴν ὁδηγίαν ὅτι

---

(1) Ἔκθεσις Ναυάρχου Κάνιγκαμ. «Ἡ Μάχη τῆς Κρήτης» ἐκ τοῦ Supl. To The London Gazette. Φύλλον τῆς 21-5-1948. Παράγρ. 72.
(2) Official History of New Zealand. Τόμος Crete. Σελ. 364.
(3) Mediterranean and Middle East. Τόμος 11. Σελ. 142.

κυρίως ἔδει νὰ καταβληθῇ προσπάθεια διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνδρῶν ἀμελουμένου τοῦ ὑλικοῦ.

Ἡ διαταγὴ ἐκκενώσεως ἀπεστάλη εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν Δυνάμεων Κρήτης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μέσης Ἀνατολῆς τὴν 1550 τῆς 27ης Μαΐου.

146. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς 26ης Μαΐου ἀπεβιβάσθησαν εἰς περιοχὴν Μάλεμε τὸ I/141 Ὀρεινὸν Τάγμα, ὅπερ ἑνωθὲν μετὰ τοῦ III/141 ἀπετέλεσε τὸ Συγκρότημα τοῦ Συνταγματάρχου Jais (Γιάϊς). Ὁμοίως ὑπόλοιπα τμήματα τῆς 95ης Ὁμάδος Ἀναγνωρίσεως, ἅτινα συνήντησαν τὴν μονάδα των εἰς τὴν περιοχὴν Μεσκλῶν, τὰ βαρέα ὅπλα τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ 95ου Συντάγματος Πυροβολικοῦ.

Τὸ ἑσπέρας τῆς 26ης, αἱ Γερμανικαὶ δυνάμεις ἦσαν διατεταγμέναι ὡς ἑξῆς (1):

Τὸ Συγκρότημα Ράμκε ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῆς βορείας παρυφῆς τοῦ Δαράτσου. Ἡ διάταξις συνεχίζετο διὰ τοῦ 100οῦ Συντάγματος Ὀρεινῶν Κυνηγῶν (Συγκρότημα Οὔτζ), τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο πρὸς Νότον μέχρι τῆς ὁδοῦ Ἀλικυανοῦ - Χανίων μὴ συμπεριλαμβανομένης. Νοτιώτερον τὸ 3ον Σύνταμα Ἀλεξιπτωτιστῶν ἦτο τεταγμένον ἱππαστὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀλικυανοῦ - Χανίων.

Τὴν γραμμὴν τοῦ μετώπου ἐσυνέχιζε τὸ 141ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα (Συγκρότημα Γιάϊς) προωθημένον μέχρι Γαλαριᾶς καὶ Περιβολίων (ναί). Ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ Συντάγματος τούτου, τὸ 85ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα ἐπεξετείνετο πρὸς Νότον, καὶ ἐπὶ τῶν νοτίως Περιβολίων ὑψωμάτων καὶ ἦτο προωθημένον μέχρι τῆς χαράδρας τοῦ Μουρνιανοῦ.

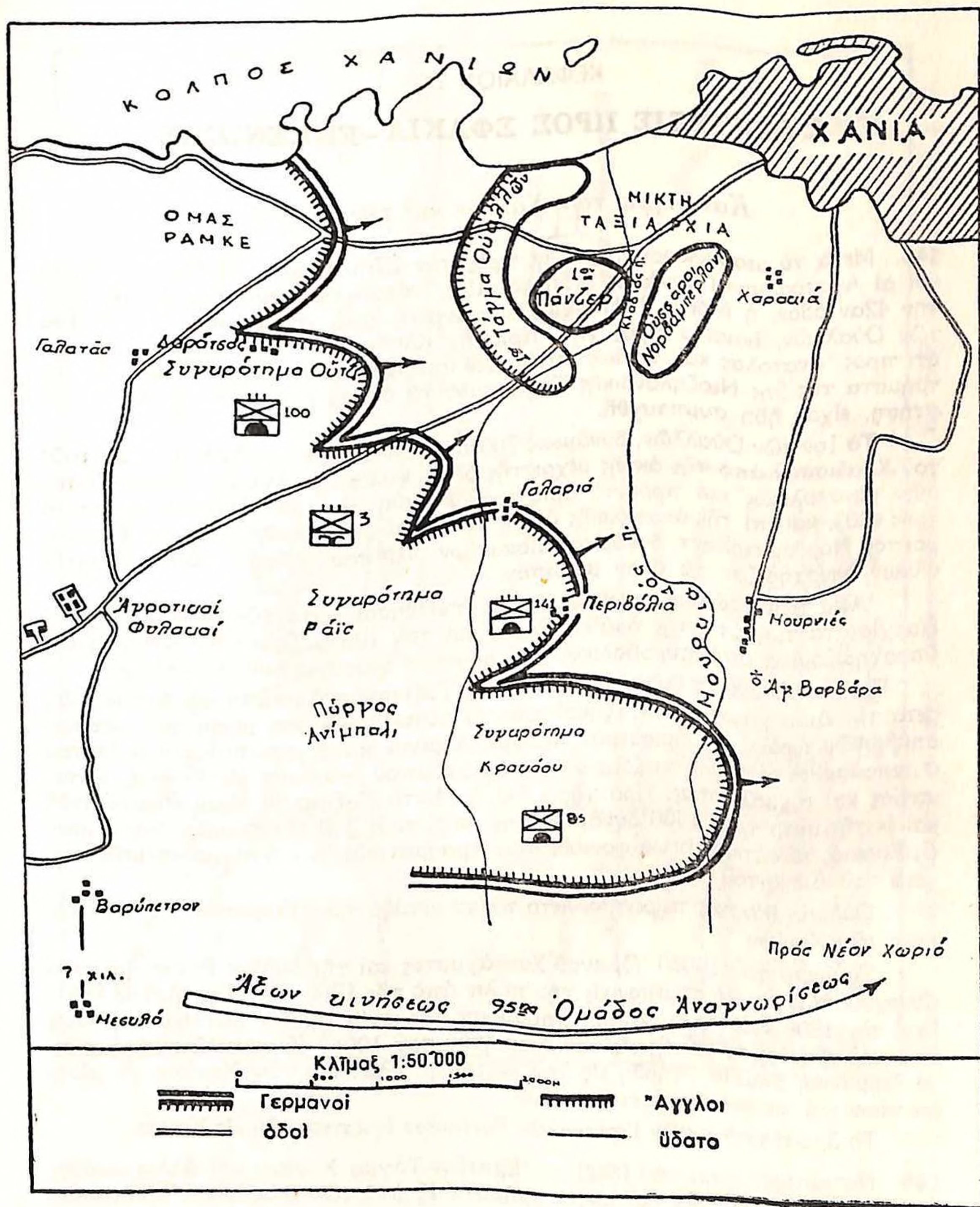
Τὸ νότιον πλευρὸν τῆς ὅλης διατάξεως ἐκάλυπτεν ἡ 95η Μονὰς Ἀναγνωρίσεως εἰς περιοχὴν Μεσκλᾶ.

147. Διὰ τὴν 27ην Μαΐου, ὁ Ρίγκελ ἀπεφάσισε μίαν συγκλίνουσαν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Χανίων μὲ σκοπὸν τὴν καθήλωσιν τῶν ἐκεῖ ἐνεργουσῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων, ἐνῷ τὸ Συγκρότημα Κρακάου θὰ συνέχιζε τὸν εὐρὺν πρὸς Βορειοανατολὰς ἑλιγμόν του διὰ ἀποκοπὴν τῶν δρομολογίων ὑποχωρήσεως τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων.

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν, ὁ Ὑποστράτηγος Ρίγκελ ἐξέδωκε περὶ τὴν 2100 τὰς διαταγάς του ἐπιχειρήσεων διὰ τὴν 27ην Μαΐου. Κατ' αὐτὰς ἔδει τὸ πυροβολικὸν νὰ προωθηθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς καὶ νὰ ὀργανωθῶσι προωθημένα παρατηρητήρια διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ἑπομένης.

Τὸ 100ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα (Συγκρότημα Οὔτζ) τὴν πρωΐαν τῆς 27ης θὰ προήλαυνε πρὸς Χαρακιᾶν, νοτιοδυτικὸν προάστειον τῶν Χανίων, ἐν συνδέσμῳ μετὰ τοῦ εἰς τὸ ἀριστερὸν (βορείως) ἐνεργοῦντος Συγκροτήματος Ράμκε. Τὸ 3ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν, θὰ προήλαυνε δεξια, βορειοανατολικῶς τοῦ 100ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος, ἐν συνδέσμῳ μετὰ τοῦ Συγκροτήματος Γιάϊς (141ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα). Τὸ Συγκρότημα Κρακάου (85ον Σύνταγμα Πεζικοῦ), θὰ ἐκινεῖτο κατὰ τῶν Μαρινιανῶν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Στύλον καὶ Μεγάλα Χωράφια, ἤτοι μέχρι τῆς ἀκτῆς ἀνατολικῶς Χανίων. Ἡ 95η Μονὰς Ἀναγνωρίσεως, καλύπτουσα τὸ νότιον πλευρὸν τῆς ὅλης Γερμανικῆς διατάξεως, θὰ ἐκινεῖτο ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως Μεσκλᾶ - Νέο Χωριὸ πρὸς κατάληψιν τούτου (2).

(1) Σχεδιάγραμμα 15
(2) New Zealand Official History. (Crete). Σελ. 369

Σχεδ. 15. Νὺξ 26ης πρὸς 27ην Μαΐου δυτικῶς Χανίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IX

ΣΥΜΠΤΥΞΙΣ ΠΡΟΣ ΣΦΑΚΙΑ - ΕΚΚΕΝΩΣΙΣ

Κατάληψις τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας.

148. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 26ης πρὸς τὴν 27ην Μαΐου, αἱ Νεοζηλανδικαὶ καὶ αἱ Αὐστραλιαναὶ δυνάμεις (15η καὶ 19η Ταξιαρχίαι), συνεπτύσσοντο πρὸς τὴν 42αν ὁδόν, ἡ Μικτὴ Ταξιαρχία, διοικουμένη ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 1ου τῶν Οὐαλλῶν, ἐκινεῖτο πρὸς τὴν περιοχὴν Κλαδισσοῦ. Ἡ Ταξιαρχία ἠγνόει ὅτι πρὸς Ἀνατολὰς καὶ νοτίως αὐτῆς, δὲν ὑπῆρχον φίλια τμήματα καὶ ὅτι τὰ τμήματα τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ ἀντικαταστήσῃ, εἶχον ἤδη συμπτυχθῆ.

Τὸ 1ον τῶν Οὐαλλῶν, δυνάμεως 700 περίπου ἀνδρῶν, ἐτάχθη (1) δυτικῶς τοῦ Κλαδισσοῦ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῆς ὁδοῦ φυλακῶν Ἀγυιᾶς - Χανιά. Ὄπισθεν (ἀνατολικῶς καὶ πρὸς τὸ ἀριστερὸν ἐτάχθη τὸ 1ον Ἀνιχνευτῶν (περὶ τοὺς 400), καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Κλαδισσοῦ ἐτάχθησαν οἱ Οὐσσάροι τοῦ Νορθάμπερλαντ, δυνάμεως διακοσίων περίπου ἀνδρῶν. Δύο στοιχεῖα ὅλμων ὑπεστήριζαν τὸ ὅλον μέτωπον.

Ἀπὸ τῶν πρώτων πρωϊνῶν ὡρῶν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν θέσεων τῆς Ταξιαρχίας τὰ τμήματα τῆς ὁμάδος Ράμκε καὶ τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ πυροβολικοῦ καὶ δράσεως μεμονωμένων ἀεροπλάνων.

Περὶ τὴν 0800, τὸ δεξιὸν (βόρειον) τῆς Ταξιαρχίας ἀπεκόπη καὶ ἀπεμονώθη μετὰ τῆς Διοικήσεως αὐτῆς, ἐξηκολούθει δὲ οὕτω μαχόμενον μέχρι τῶν μεταμεσημβρινῶν ὡρῶν. Τὸ ἀριστερόν, προσβαλλόμενον κατὰ μέτωπον καὶ ἐκ Νότου συνεπτύσσετο συνεχῶς, πιεζόμενον καὶ ὑφιστάμενον ἀπωλείας εἰς νεκρούς, τραυματίας καὶ αἰχμαλώτους. Πρὸ τῆς 1700, ἡ Μικτὴ Ταξιαρχία εἶχεν ἀποσυντεθῆ καὶ ἐκ τῆς ὑπὲρ τοὺς 1300 δυνάμεώς της, περὶ τοὺς 350 (2) τελικῶς διέρρευσαν εἰς Σφακιά, τῶν ὑπολοίπων φονευθέντων, τραυματισθέντων ἢ αἰχμαλωτισθέντων μετὰ τοῦ Διοικητοῦ της.

Οὐδεμία δύναμις παρενεβάλλετο πλέον μεταξὺ τῶν Γερμανῶν καὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων.

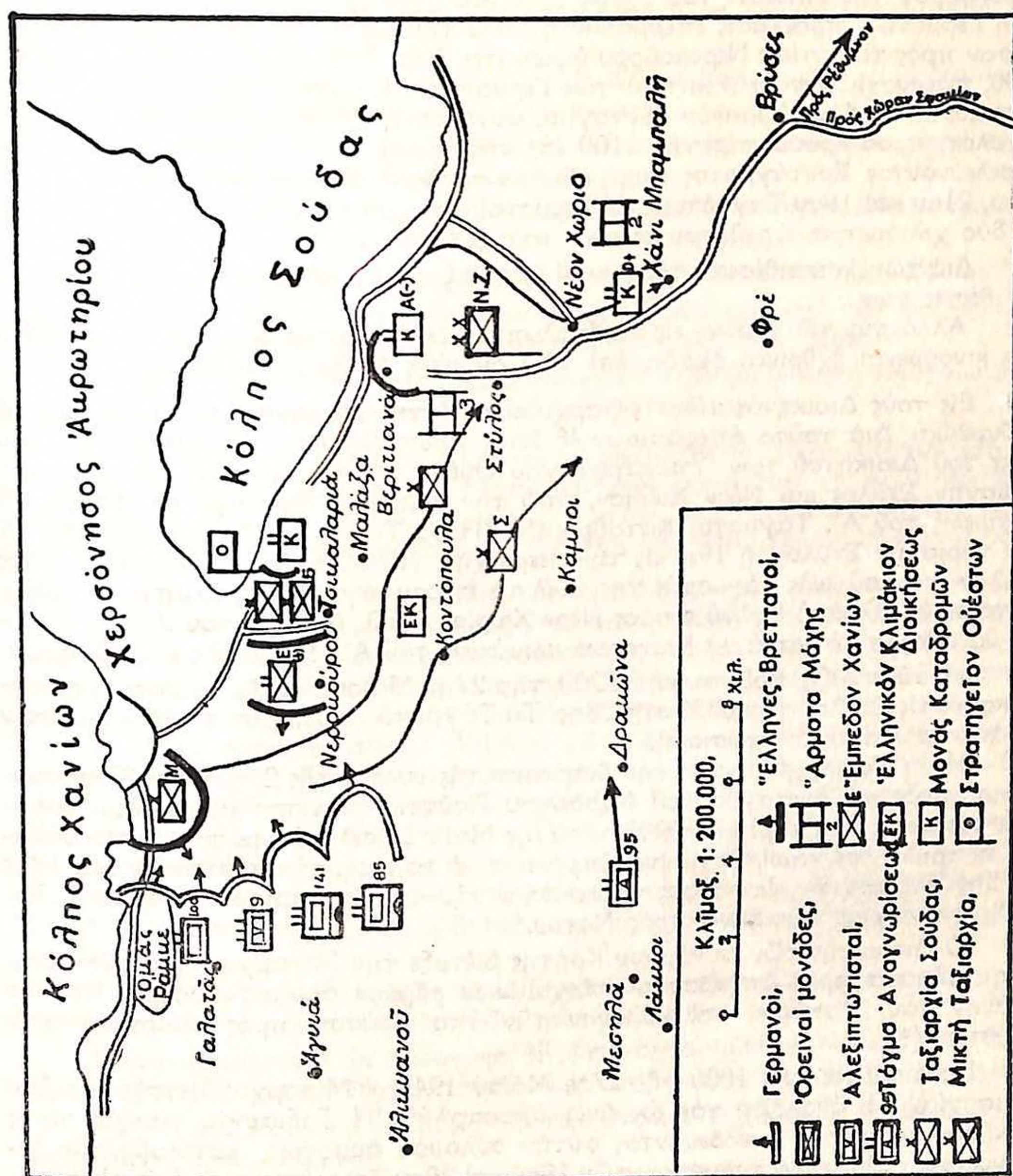
Τμήματα τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος καὶ τῆς ὁμάδος Ράμκε ἤρξαντο εἰσερχόμενα ἐκ τριῶν σημείων εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς 1700 τῆς 27ης Μαΐου 1941. Περὶ τὴν 1800 ἐγένετο ἡ τοπικὴ παράδοσις τῆς κενῆς σχεδὸν κατοίκων πόλεως ὑπὸ τοῦ Δημάρχου αὐτῆς εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος, Ἡ Γερμανικὴ σημαία ἐπήρθη εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τῶν Χανίων, ἐν μέσῳ ἐρειπίων καὶ καιομένων εἰσέτι κτιρίων.

Τὸ Στρατηγεῖον τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων ἐγκατεστάθη εἰς Χανιά.

149. Νοτιώτερον περὶ τὴν 0900, τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων καὶ ἄλλοι ὁμάδες ἐξ ἐνόπλων πολιτῶν ὡς καὶ μικρὰ τμήματα ἐξ ὁπλιτῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν

---

(1) Σχεδιάγραμμα 16.
(2) C. Bukley. «Greece and Crete». Σελ. 263

Σχεδ. 16. Κατάστασις περιοχῆς Χανίων–Σούδας περὶ τὴν 0400 τῆς 27ης Μαΐου 1941.

μονάδων, πενιχρῶς ἐφωδιασμένων εἰς πυρομαχικά, συνεκράτησαν (1) βορείως Νεροκούρου τὴν ἐπίθεσιν τοῦ 141ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος. Κατόπιν μάχης δι' ἧς ἡ Γερμανικὴ προέλασις ἐπεβραδύνθη ὑπὲρ τὴν ὥραν, τὰ τμήματα αὐτὰ ἐτράπησαν πρὸς τὰ νοτίως Νεροκούρου ὑψώματα, ἔνθα διεξήγαγον ἀγῶνα μέχρι τῆς 2000, παρενοχλοῦντα τὴν κίνησιν τῶν Γερμανικῶν τμημάτων τοῦ Συγκροτήματος Κρακάου. Τὸ 141ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα, συνεχίσαν τὴν προέλασίν του πρὸς Ἀνατολάς, προσέκρουσε περὶ τὴν 1100 ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς 42ας ὁδοῦ. Κατὰ τοῦ προελεύνοντος Συντάγματος ἐνηργήθησαν σφοδραὶ ἀντεπιθέσεις ὑπὸ τῶν 2/7, 28ου, 21ου καὶ 19ου Ταγμάτων. Οἱ Γερμανοὶ ἀνετράπησαν καὶ ὑπεχώρησαν περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα, ἀπολέσαντες περὶ τοὺς 300 νεκρούς (1).

Διὰ τῶν ἀντεπιθέσεων τούτων αἱ δύο Ταξιαρχίαι ἠδυνήθησαν νὰ τηρήσωσι τὰς θέσεις των.

Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, εἰς τὸ ἀκάλυπτον ἐκ νότου πλευρόν των ἐνεφανίσθησαν κινούμεναι ἐχθρικαὶ ὁμάδες ἐπὶ τῶν δυτικῶς Μαλάξας ὑψωμάτων.

150. Εἰς τοὺς Διοικητὰς τῶν Ταξιαρχιῶν κατέστη προφανὲς ὅτι ἐκινδύνευον νὰ κυκλωθῶσι. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἐλλείψει συνδέσμου μετὰ τοῦ Διοικητοῦ των Ὑποστρατήγου Οὐέστων, νὰ συμπτυχθῶσι πρὸς τὴν περιοχὴν Στύλος καὶ Νέον Χωρίον, ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῆς περὶ τὰ Βεριτιανὰ δυνάμεως τοῦ Α'. Τάγματος Καταδρομῶν. Ἡ 5α Ταξιαρχία θὰ ἐγκαθίστατο εἰς τὴν περιοχὴν Στύλος, ἡ 19η εἰς τὴν περιοχὴν Νέον Χωρίον, συνδεομένη πρὸς Στύλον διὰ τοῦ ἑνὸς τάγματός της, ἐνῷ τὸ ἕτερον τάγμα θὰ ἐκάλυπτε τὴν ὅλην διάταξιν ἐκ τῆς ἀπὸ Καλύβες πρὸς Νέον Χωρίον ὁδοῦ. Διλοχία τοῦ 28ου Τάγματος θὰ ἐνίσχυε τὸ παρὰ τὰ Βεριτιανὰ κλιμάκιον τοῦ Α'. Τάγματος Καταδρομῶν.

Ἡ σύμπτυξις ἤρξατο τὴν 2200 τῆς 27ης Μαΐου, τὰ δὲ πρῶτα τμήματα ἀφίκοντο εἰς Στῦλον τὴν 0330 τῆς 28ης. Τὰ Τάγματα κατέλαβον τὰς θέσεις αὐτῶν ὡς ἀνωτέρω εἶχεν ἀποφασισθῆ.

Ἡ 4η Ταξιαρχία, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς τῆς 26ης πρὸς 27ην συμφώνως πρὸς τὰ διαταγὰς τοῦ Μεράρχου Πούττικ, συνεπτύχθη πρὸς Στύλον ἔνθα συνεκεντρώθη περὶ τὴν 0900 τῆς 27ης Μαΐου, ἀκολουθουμένη καὶ ὑπὸ οὐλαμοῦ ἐκ τριῶν ἁρμάτων, ὅστις ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ καλύψῃ τὴν σύμπτυξιν τῶν 19ης καὶ 5ης Ταξιαρχιῶν, ἐκ λάθους ἠκολούθησε τὴν 4ην Ταξιαρχίαν. Ἐκεῖθεν ἡ Ταξιαρχία συνέχισε κινουμένη πρὸς Νότον.

Ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης διέταξε τὴν Μεραρχίαν ἵνα αὕτη διαθέσῃ τμήματα πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένων ρίψεων ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀσκύφου καὶ κάλυψιν τῆς ἀπὸ Βρύσσες πρὸς Γεωργιούπολιν ὁδεύσεως (2).

Πρὸς τοῦτο, τὴν 1000 τῆς 27ης Μαΐου 1941, ὁ Μέραρχος διέταξε τὴν 4ην Ταξιαρχίαν νὰ ἀναλάβῃ τὰς ὡς ἄνω ἀποστολάς. Ἡ Ταξιαρχία ἐκινήθη πρὸς Ἀσκύφου μετὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὴν οὐλαμοῦ ἁρμάτων, κατέλαβε τὰς ἐνδεικνυομένας θέσεις διὰ τμημάτων τῶν 18ου καὶ 20ου Ταγμάτων της, ἐνῷ τὰ προηγούμενα πρὸς Νότον ταύτης τμήματα (πεζομάχοι ὁμάδες πυροβολικοῦ καὶ ὑπολείμματα τοῦ Συνθέτου Τάγματος καὶ στοιχείου τοῦ 22ου Τάγματος), ἐσυνέχιζον τὴν πορείαν των πρὸς Σφακιά.

151. Ἡ διάταξις τῶν δυνάμεων τῶν Βρεττανῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Κρήτῃ μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 27ης πρὸς 28ην Μαΐου, ἦτο ἡ ἑξῆς : (3)

---

(1) New Zealand Official History. Τόμος «Crete». Σελ. 374—376.
(2) Σχεδιάγραμμα 16
(3) Σχεδιάγραμμα 17

Ἕν συγκρότημα ὀπισθοφυλακῶν εἰς Βεριτιανὰ (Τμῆμα Α' Τάγματος Καταδρομῶν, καὶ διλοχία 28ου Τάγματος)

Ἕν συγκρότημα εἰς τὰς περιοχὰς Στῦλος καὶ Νέον Χωρίον (5η καὶ 19η Ταξιαρχίαι).

Ἕν συγκρότημα εἰς Μπαμπαλῆ Χάνι (Δ'. Τάγμα Καταδρομῶν μετὰ δύο ἁρμάτων πεζικοῦ) ἀφιχθὲν ἐκεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον.

Ἕν συγκρότημα τῆς 4ης Ταξιαρχίας εἰς περιοχὴν Ἀσκύφου μετὰ τριῶν ἐλαφρῶν ἁρμάτων τοῦ Γ' τῶν Οὐσσάρων.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας εἰς Ἀσκύφου, ἔνθα μετεκινήθη κατόπιν διαταγῆς τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης.

Τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Ὑποστρατήγου Οὐέστων, κινούμενον πρὸς Σφακιά.

Τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, μετεκινοῦντο ἐκ Φρὲ πρὸς Σφακιά.

Μονάδες, τμήματα ἢ ὑπηρεσίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν περιελαμβάνοντο ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω συγκροτημάτων, ἐκινοῦντο ἐν διαλύσει πρὸς Νότον.

Αἱ Ἑλληνικαὶ μονάδες, ἐλλείψει οἱουδήποτε μέσου, εἶχον ἀποσυντεθῆ καὶ κατεβάλλετο προσπάθεια συγκροτήσεως μικρῶν τμημάτων ἐκ τῶν λειψάνων τῶν Συνταγμάτων μετὰ ὁμάδων ἐνόπλων Κρητῶν, ἵνα χρησιμοποιηθῶσιν αὗται ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῶν εὑρισκομένων δυτικῶς τῆς πρὸς Σφακιὰ ἀγούσης ὁδοῦ.

152. Ὁ Ὑποστράτηγος Ρίγκελ, μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας, ἐπεδίωξε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταδιώξῃ καὶ ἀποσυνθέσῃ τὰ Βρεττανικὰ στρατεύματα ἅτινα ὑπελόγιζεν ὅτι συνεπτύσσοντο πρὸς Ρέθυμνον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸ ταχύτερον τὸ εἰς τὴν περιοχὴν Ρεθύμνου ἐγκλωβισμένον Γερμανικὸν κλιμάκιον. Πρὸς τοῦτο διέταξε τὴν συγκρότησιν ἑνὸς ταχυκινήτου ἀποσπάσματος ὑπὸ τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Witman (Βίττμαν), ἀπαρτιζομένου ἐκ τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τοῦ 95ου Τάγματος μοτοσυκλεττιστῶν, τῆς 25ης Μονάδος Ἀναγνωρίσεως, δύο πυροβολαρχιῶν τοῦ 95ου Α/Α Τάγματος, τριῶν μηχανοκινηθέντων ὀρειβατικῶν πυροβόλων, καὶ μιᾶς διμοιρίας μηχανικοῦ ἐπὶ ὀχημάτων. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀποσπάσματος ἦτο, ἵνα κινούμενον κατὰ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ Χανίων - Ρεθύμνου, καταδιώξῃ καὶ μὴ ἐπιτρέψῃ ἀνάπαυσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν ὅσον δὲ τὸ δυνατὸν ἀπελευθερώσῃ τὰς ἐν Ρεθύμνῳ πολιορκουμένας δυνάμεις ἀλεξιπτωτιστῶν. (1)

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀφίχθη τὸ ΙΙ Τάγμα τοῦ 141ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος, ὁπότε τὸ Σύν/μα τοῦτο διέθετεν ἤδη τρία τάγματα.

Μὲ τὴν πεποίθησιν, ὡς προαναφερθῆ, ὅτι ὁ ὄγκος τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων διέρρεε πρὸς Ρέθυμνον, ὁ Ρίγκελ τὰς ὑπολοίπους δυνάμεις του κατηύθυνεν ὡς ἑξῆς:

Τὸ 85ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα διὰ τῶν χωρίων Ἀρμένοι (Ἀποκορώνου) καὶ Ἐπισκοπῆς πρὸς Ρέθυμνον.

Τὸ 141ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα διὰ Καλάμι καὶ Βάμου ἐπίσης πρὸς Ρέθυμνον.

Τὸ 100ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα, ἀκολουθοῦν τὸ 141ον τοιοῦτον μέχρι τῆς περιοχῆς Ἀλικάμπου, Ἐπισκοπῆς, νὰ ἀναλάβῃ τὴν κάλυψιν τῆς δυτικῶς καὶ νοτίως τοῦ Ἀκρωτηρίου Δράπανος περιοχῆς καὶ διὰ νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν ὁδὸν ἀπὸ Ἀρμένοι μέχρι τῶν Σφακίων καὶ τοῦ λιμένος τοῦ Λουτροῦ.

---

(1) Ὑποστρατήγου Ringel. Die Erroberung von Creta. Κεφάλαιον XXIII. Σελ. 94 (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ)

Τὸ 3ον Σύνταγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν νὰ ἐνεργήσῃ ἐκκαθάρισιν τῆς χερσονήσου τοῦ 'Ακρωτηρίου ἐξ ὑφισταμένων φωλεῶν ἀντιστάσεως.

Ἡ Ὁμὰς Ράμκε νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν περιοχὴν Χανίων, εἶτα δὲ νὰ ἀναλάβῃ τὴν παράκτιον ἄμυναν ἀπὸ Μάλεμε μέχρι Χανίων.

'Εν συμπεράσματι τὸ μηχανοκίνητον 'Απόσπασμα Βίτμαν, τὸ 85ον 'Ορεινὸν Σύνταγμα καὶ τὸ 141ον τοιοῦτον, θὰ προήλαυνον πρὸς Ρέθυμνον.

Τὰ λίαν ἐξησθενημένα τμήματα τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἤτοι ἡ Ὁμὰς Ράμκε καὶ τὸ 3ον Σύνταγμα 'Αλεξιπτωτιστῶν, θὰ ἀνελάμβανον τὴν ἐξασφάλισιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῆς παραλιακῆς ζώνης ἀπὸ Μάλεμε μέχρι καὶ τοῦ 'Ακρωτηρίου.

Τὸ 100 'Ορεινὸν Σύνταγμα, θ' ἀνελάμβανε τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀκτῆς τοῦ ὅρμου τῆς Σούδας μέχρις 'Ακρωτηρίου Δράπανος καὶ 'Επισκοπῆς, καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς πρὸς Σφακιᾶ ὁδοῦ.

Ὁ ὄγκος ὅθεν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων προσηνατολίζετο πρὸς Ρέθυμνον, ἐνῶ ἅπασαι αἱ Βρεττανικαὶ δυνάμεις τῆς Δυτικῆς Κρήτης διέρρεον πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐπιβιβάσεως τῶν Σφακίων, ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῶν πλέον ἀξιομάχων τμημάτων των.

'Εκκένωσις τῆς Δυτικῆς Κρήτης (28 Μαΐου — 1 'Ιουνίου 1941).

153. 'Απὸ τῆς 0600 τῆς 28ης Μαΐου, ἡ περὶ τὴν Βεριτιανὰ δύναμις Καταδρομῶν καὶ τῆς διλοχίας τοῦ 28ου Τάγματος(1), ἐδέχθησαν τὴν ἐπίθεσιν τοῦ 'Αποσπάσμασματος Βίτμαν. Ἡ δύναμις καταδρομῶν, ὑποστᾶσα πλείστας ἀπωλείας εἰς νεκρούς, τραυματίας καὶ αἰχμαλώτους συνεπτύχθη ὄπισθεν τῶν τμημάτων τοῦ 28ου καὶ πρὸς Νότον περὶ τὴν 1100. Οἱ λόχοι τοῦ 28ου ἀμυνθέντες μέχρι τῆς 1230 συνεπτύχθησαν πρὸς 'Αρμένους καὶ ἐκεῖθεν πρὸς συνάντησιν τοῦ Τάγματός των ὅπερ καὶ κατώρθωσαν, διασπάσαντες τὰς πρὸς Νότον ἐνεργούσας Γερμανικὰς δυνάμεις.

'Απὸ τῆς 0630, αἱ 5η καὶ 19η Ταξιαρχίαι ὑπέστησαν εἰς Στύλον τὴν ἐπίθεσιν τοῦ 85ου 'Ορεινοῦ Συντάγματος. Τὰ τμήματα ἀνθίσταντο ἀλλὰ οἱ Ταξίαρχοι προβλέποντες ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ ἄμυνα νὰ παραταθῇ καὶ εἶτα νὰ συνεχισθῇ ἡ σύμπτυξις, ἀπεφάσισαν ὅπως αἱ Ταξιαρχίαι συμπτυχθοῦν διὰ Μπαμπαλῆ Χάνι πρὸς Βρύσες ὥστε νὰ καλυφθοῦν ἐκεῖ διὰ τοῦ ἤδη εἰς Μπαμπαλῆ Χάνι ἐγκατεστημένου Δ' Τάγματος Καταδρομῶν μετὰ τῶν δύο ἁρμάτων. Τὸ Δ' Τάγμα καταδρομῶν θὰ ἐνισχύετο ὑπὸ τοῦ 2/8 Τάγματος, ὅταν τοῦτο θὰ ἔφθανε εἰς τὴν τοποθεσίαν αὐτήν.

Ἡ σύμπτυξις ἐγένετο, τῶν Γερμανῶν παρακολουθούντων συνεχῶς τὴν ὀπισθοφυλακήν, ἣν ἀπετέλει τὸ 2/7 Τάγμα. Ὅτε ἡ 5η Ταξιαρχία διῆλθε νοτίως τῆς γραμμῆς 'Αμύνης τοῦ Δ' Τάγματος Καταδρομῶν, ἠκολούθησε ταύτην τὸ 2/7 Τάγμα, ἐνῶ τὸ 2/8 περὶ τὴν 1400 ἐνίσχυε τὴν ἄμυναν τῶν Καταδρομῶν.

Τὰ τμήματα τοῦ 85ου Γερμανικοῦ 'Ορεινοῦ Συντάγματος, ἐνισχυμένα ἤδη καὶ ὑπὸ τμημάτων τοῦ 'Αποσπάσματος Βίττμαν καὶ μηχανοκινήτου περιπόλου τοῦ 141ου 'Ορεινοῦ Συντάγματος, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς τοποθεσίας τοῦ Μπαμπαλῆ Χάνι τὴν 1515. Τὸ Δ' Τάγμα Καταδρομῶν μετὰ τοῦ 2/8 Τάγματος καὶ τῶν δύο ἁρμάτων μάχης, ἠμύνθησαν μέχρι καὶ τῆς 2115, ὁπότε ἤρξαντο συμπτυσσόμενα πρὸς Βρύσες, ἐνῶ τὰ ἅρματα μάχης κατεστράφησαν.

---

(1) Σχεδιάγραμμα 18

Ἐν τῷ μεταξύ, αἱ 5η καὶ ἡ 19η Ταξιαρχίαι (μεῖον 2/8 Τάγμα), ἀφοῦ ἀνεπαύθησαν περὶ τὴν ὥραν εἰς Βρύσες, ἐσυνέχισαν τὴν πρὸς Νότον πορείαν των.

Εἰς Ἀμυγδαλοχῶρι ἐγκατεστάθη τὸ 23ον Τάγμα καλῦπτον τὸν ὁδὸν συμπτύξεως, εἰς δὲ τὴν βορείαν εἴσοδον τῆς Λεκάνης τοῦ Ἀσκύφου τὸ 2/7 Τάγμα, τῶν ὑπολοίπων τμημάτων καλυφθέντων νοτίως τῆς ἀνεπτυγμένης 4ης Ταξιαρχίας.

Τὰ συμπτυχθέντα ἐκ Μπαμπαλῆ Χάνι Δ' Τάγμα Καταδρομῶν καὶ 2/8 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, συνέχισαν ἐκ Βρύσες τὴν πρὸς Νότον κίνησίν των καὶ τὸ μὲν 2/8 ἐστάθμευσε λόγῳ κοπώσεως εἰς Κερατὲς περὶ τὴν 0500 τῆς 28-5-41, ἡ δὲ δύναμις Καταδρομῶν συνέχισε τὴν κίνησίν της πρὸς Ἴμβρον νοτίως τῆς Λεκάνης Ἀσκύφου.

Οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἀναστείλει τὴν καταδίωξιν. Τὰ τμήματά των ἐστάθμευσαν εἰς Βρύσες καὶ βορείως αὐτῶν.

154. Ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ, εὐθὺς ὡς ἔλαβεν τὴν διαταγὴν περὶ ἐκκενώσεως τῆς νήσου προσεπάθησε νὰ εἰδοποιήσῃ σχετικῶς τὴν Φρουρὰν Ρεθύμνου. Μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ συνδεθῇ, ἐζήτησε ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ὅπως πράξῃ αὐτό. Τὴν φρουρὰν Ἡρακλείου εἰδοποίησεν ἀπ' εὐθείας τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς 27ης Μαΐου.

Τὰς πρώτας πρωϊνὰς ὥρας τῆς 28ης, ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης, βάσει τῶν ὁδηγιῶν ἐκκενώσεως ἃς εἶχε λάβει ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς, ἀπέστειλε ἐκ τοῦ ἐν περιοχῇ Ἀσκύφου Στρατηγείου του διαταγὴν πρὸς τὸν Ὑποστράτηγον Οὐέστων ἐπὶ τῆς ἐκκενώσεως καὶ εἶτα ἐκινήθη πρὸς Σφακιά, ἔνθα παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐγκατέστησε ἐντὸς σπηλαίου τὸ Στρατηγεῖον του. Διὰ τῆς διαταγῆς ταύτης, ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἐπληροφορεῖτο ὅτι ὡρίσθη Διοικητὴς ὅλων τῶν Δυνάμεων τῶν παλαιῶν τομέων Μάλεμε καὶ Σούδας - Χανίων. Καθωρίζετο ὅτι σκοπὸς τῶν περαιτέρω ἐπιχειρήσεων ἦτο ἡ ἐκκένωσις τῶν δυνάμεων ἐκ τῆς ἀκτῆς Σφακίων καὶ Λουτροῦ, ἥτις προεβλέπετο νὰ συντελεσθῇ μὲ ρυθμόν.

1000 κατὰ τὴν νύκτα 28ης πρὸς 29ης Μαΐου
6000 κατὰ τὴν νύκτα 29ης πρὸς 30ης Μαΐου
3000 κατὰ τὴν νύκτα 30ης πρὸς 31ης Μαΐου
3000 κατὰ τὴν νύκτα 31ης Μαΐου πρὸς 1ην Ἰουνίου

Ἐτονίζετο ὅτι πρῶτον θὰ ἀπεβιβάζοντο τὰ στρατεύματα ἐπιχειρήσεων καὶ οἱ τραυματίαι καὶ εἶτα θὰ κατεβάλλετο προσπάθεια διὰ τὴν ἐκκένωσιν τῶν ἀνδρῶν τῶν βοηθητικῶν σωμάτων καὶ σχηματισμῶν.

Αἱ 5η καὶ 19η Ταξιαρχίαι, κατερχόμεναι εἰς τὸν χῶρον ἐπιβιβάσεως ἐντὸς τῆς 30 πρὸς 31ην Μαΐου, θὰ ἀπεβιβάζοντο ἐντὸς τῆς νυκτός.

Ἡ 4η Ταξιαρχία ὑπελογίζετο ὅτι θὰ προσεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς 29ης Μαΐου. Ἡ Ταξιαρχία ἔδει νὰ συγκρατήσῃ τοῦτο μέχρι βαθείας νυκτὸς τῆς 29ης πρὸς 30ὴν Μαΐου, ὁπότε ὑπὸ τὴ κάλυψιν τοῦ σκότους ὑπῆρχε δυνατότης νὰ κινηθῇ πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ ἀμέσως νὰ ἐπιβιβασθῇ.

Ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Οὐέστων, θὰ παρέμενεν ἡ δύναμις καταδρομῶν καὶ οἱ βασιλικοὶ πεζοναῦται, διὰ τὴν προστασίαν τῆς ἐκκενώσεως τῶν ὑπολοίπων τμημάτων. Οὗτοι θὰ κατελάμβανον πρὸς τοῦτο θέσεις ἐπὶ τῆς πεδιάδος Ἀσκύφου καὶ θὰ ἀπεσύροντο τὴν νύκτα τῆς 31ης πρὸς 1ην Ἰουνίου. Ἐὰν ἡ κατάστασις ἐπέτρεπε ἦτο δυνατὸν ἡ ἐπιβίβασις νὰ ἐπιταχυνθῇ, ὁπότε δὲν θὰ παρίστατο ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῇ γραμμὴ καλύψεως νοτίως τῆς πεδιάδος Ἀσκύφου, ὡς ἀνωτέρω προεβλέπετο.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 28ης Μαΐου, ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἐξέδωκε τὰς διαταγάς του, καθ' ἃς :

Ἡ 4η Ταξιαρχία διετάχθη νὰ τηρήσῃ θέσεις ἀμύνης εἰς τὴν νοτίαν εἴσοδον τῆς κοιλάδος Ἀσκύφου ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ 23ου Τάγματος μέχρι τῆς 29ης, ὁπότε θὰ συνεπτύσσοντο πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐπιβιβάσεως. Ἡ 19η Ταξιαρχία ἐντὸς τῆς πρωΐας τῆς 29ης, ἔδει νὰ καταλάβῃ θέσεις ἀμύνης εἰς τὰ ὑψώματα Βιταλόκουμος μετὰ τμήματος πεζοναυτῶν ὡς καὶ δύο πυροβόλων, ἅτινα μόνα εἶχον διασωθῆ. Πρὸ αὐτῆς διετάχθη ἡ διάθεσις τῶν τριῶν ἐλαφρῶν ἁρμάτων, ὡς καὶ τριῶν διασωθέντων κάρριερ δι᾿ ἐπιβραδυντικὸν ἀγῶνα, περὶ τὰ 1500 μέτρα βορείως Ἴμβρου.

Ἡ μονὰς καταδρομῶν (τὸ Δ' Τάγμα καὶ ὅτι διεσώθη ἐκ τοῦ Α' Τάγματος) διετάχθη νὰ ἐγκατασταθῇ ἀμυντικῶς διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ἀνατολικῶς τῆς ὁδοῦ χαράδρας, παρὰ τὸ χωρίον Κομιτάδες.

Ἡ 5η Ταξιαρχία θὰ ἐκινεῖτο πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐπιβιβάσεως ἐκ τῶν νοτίως κοιλάδος Ἀσκύφου θέσεών της, πλὴν τοῦ 23ου Τάγματος, ὅπερ παρέμενε ὑπὸ τὴν 4ην Ταξιαρχίαν εἰς τὰς κατεχεμένας παρ᾿ αὐτοῦ θέσεις.

Παρὰ τὴν ἀκτὴν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως της κινήσεως καὶ τῆς ἐπιβιβάσεως ἐτάχθη τμῆμα πεζοναυτῶν.

Περὶ τὴν 2200 κατέπλευσαν εἰς τὰ ὕδατα τῶν Σφακίων τέσσαρα πολεμικὰ πλοῖα, ἐφ᾿ ὧν ἐπεβιβάσθησαν περὶ τοὺς 1100, ἐκ τῶν ὁποίων 230 τραυματίαι καὶ ἄνδρες τῆς περιοχῆς Σούδας καὶ προσωπικὸν ἐκ τῆς Ἀεροπορίας.

155. Ὁ Στρατηγὸς Ρίγκελ, ἀγνοῶν τὴν πρὸς Νότον κίνησιν τοῦ ὄγκου τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων οὐδεμίαν, τροποποίησιν ἐπέφερε εἰς τὴν διαταγὴν ἣν εἶχε ἐκδώσει τὴν 28ην τρέχοντος. Οὕτω τὸ ἀπόσπασμα Βίττμαν, τὸ 85ον Σύνταγμα, καὶ τὸ 141ον Σύνταγμα, ἀνασυγκροτηθέντα καὶ ἀναπαυθέντα τήν νύκτα τῆς 28ης πρὸς 29ην Μαΐου, συνέχισαν τὴν 29ην τὴν πρὸς Ρέθυμνον κίνησίν των, ἐνῶ τὸ 100ον Ὀρεινὸν Σύνταγμα ἐκίνησε τμήματα πρὸς Νότον, διὰ μίαν ἁπλῆν ἐκκαθάρισιν τῆς ὁδοῦ πρὸς Σφακιά. Τὴν 0715 τῆς 29ης Μαΐου, τμήματα τοῦ 100οῦ Ὀρεινοῦ Συντάγματος ἐθεάθησαν κινούμενα βραδέως πρὸς τὰς εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀσκύφου θέσεις τοῦ 23ου Τάγματος, χωρὶς νὰ λάβωσιν ἐπαφὴν μετ᾿ αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀπογευματινῶν ὡρῶν. Τὸ 23ον Τάγμα ἤρξατο τότε τὴν σύμπτυξιν αὐτοῦ, ὄπισθεν τῶν θέσεων τῆς 4ης Ταξιαρχίας, ἥτις καὶ ἐπερατώθη τὴν 2100 ἄνευ ἐχθρικῆς ἐνοχλήσεως.

Ἡ 5η Ταξιαρχία συνέχισε τὴν κίνησίν της πρὸς τὴν ἀκτὴν ὅπου συνεκεντρώθη τὴν πρωΐαν τῆς 30ης Μαΐου. Ἡ 4η Ταξιαρχία ἤρξατο καὶ αὐτη συμπτυσσομένη πρὸς Σφακιὰ ἀμέσως μετὰ τὸ πέρας τῆς συμπτύξεως τοῦ 23ου Τάγματος, ἀποκαλύπτουσα οὕτω τὴν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ βορείως Ἴμβρου προωθημένου μηχανοκινήτου τμήματος.

Περὶ τὴν 2230 τῆς 29ης Μαΐου κατέπλευσαν εἰς τὰ ὕδατα τῶν Σφακίων ὀκτὼ πολεμικὰ πλοῖα. Ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων ἐπεβιβάσθησαν περὶ τοὺς 6000, ὧν 550 τραυματίαι καὶ ἡ νηοπομπὴ ἀπέπλευσε τὴν 0320 τῆς 30ης Μαΐου. Διὰ τῆς νηοπομπῆς ταύτης ἀνεχώρησε καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας μετὰ τοῦ Στρατηγείου της.

Ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης καὶ τὸ κλιμάκιον τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως μετὰ τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, παρέμειναν εἰς Σφακιά, καίτοι ἀπὸ τῆς 28ης Μαΐου εἶχε διαταχθῆ ἵνα ὁ πρῶτος ἀναχωρήσει τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

156. Περὶ τὴν 0500 τῆς 30ῆς Μαΐου, Γερμανικὰ τμήματα τοῦ 100ου Ὀρεινοῦ Συντάγματος μετὰ ἐλαφρῶν ἁρμάτων, προσέβαλον τὸ βορείως Ἴμβρου μηχανοκίνητον προωθημένον τμῆμα τῆς τοποθεσίας τῆς 19ης Ταξιαρχίας. Τὸ τμῆμα

τοῦτο, ἀγωνιζόμενον ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, ἠμύνθη μέχρι τῆς 1600 περίπου, ὁπότε κατόπιν διαταγῆς συνεπτύχθη ὄπισθεν τοῦ 2/7 Τάγματος ἀφοῦ ἐπροξένησε σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τὸν ἐχθρόν.

Βραδύτερον, τὰ πρῶτα τμήματα τοῦ Γεραμανικοῦ Συντάγματος προσέβαλον ἄνευ ἀποτελέσματος τὰς θέσεις τῶν 2/7 καὺ 2/8 Ταγμάτων. Ὁ Διοικητὴς τοῦ 100 ὀρεινοῦ Συντάγματος πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλειῶν διέταξε νὰ ἐνεργηθῶσι ὑπερκερωτικαὶ κινήσεις διὰ τῶν ὀρέων, ἐγκαταλειπομένης τῆς κατὰ μέτωπον κατὰ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ ἐπιθέσεως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων τούτων, τὰ πρὸς ἐπιβίβασιν τμήματα τῆς 4ης καὶ 5ης Ταξιαρχιῶν συνεκεντροῦτο πλησίον τῶν χώρων ἐπιβιβάσεως.

Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἔλαβε διαταγὴν ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅτι μόνον 2000 θὰ καθίστατο δυνατὸν νὰ παραληφθοῦν κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα (30 - 31 Μαΐου) διὰ τεσσάρων ἀντιτορπιλικῶν, ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ πρὸς Σφακιᾶ, ἕν πολεμικὸν ὑπέστη βλάβας ἐκ βομβαρδισμοῦ, ἕτερον δὲ ὑπέστη βλάβην μηχανῆς, τὰ δύο αὐτὰ πλοῖα διετάχθησαν νὰ ἐπιστρέψουν. Οὕτω εἰς τὰ ὕδατα τῶν Σφακίων κατέπλευσαν μόνον δύο ἀντιτορπιλικά. Ἐπ' αὐτῶν ἐπεβιβάσθησαν ἡ 4η Ταξιαρχία καὶ τμῆμα ἐκ τοῦ 28ου Τάγματος τῆς 5ης Ταξιαρχίας, ὡς καὶ ὁ Ταξίαρχος Ἴγκλις μετὰ τοῦ Στρατηγείου του. Τὰ δύο ἀντιτορπιλλικά, μεταφέροντα 1500 ἄνδρας, ἀπέπλευσαν τὴν 0300 τῆς 31-5-41.

Διὰ δύο ἀερακάτων, κατόπιν καὶ νεωτέρων διαταγῶν, ἀνεχώρησαν ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης, ὡς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν κλιμάκιον καὶ ἐπιτελεῖς τῶν Στρατηγείων τῶν Στρατηγῶν Φρέϋμπεργκ καὶ Οὐέστων. Ὁ Ὑποστράτηγος Φρέϋμπεργκ πρὸς τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀνέθεσε τὴν διοίκησιν ὅλων τῶν Δυνάμεων Κρήτης εἰς τὸν Ὑποστράτηγον Οὐέστων.

157. Κατὰ τὴν 31ην Μαΐου ὑπελογίζετο ὅτι ἡ συνολικὴ πέριξ τῶν Σφακίων δύναμις ἥτις ἀπέμενε πρὸς ἐπιβίβασιν, περιελάμβανε ἑκατοντάδας τινὰς Ἑλλήνων ἐκ τῶν διαλυθέντων ταγμάτων καὶ ἐξ ἐνόπλων πολιτῶν, καὶ περὶ τὰς 4.000 Νεοζηλανδούς, Αὐστραλοὺς καὶ Βρεττανούς, ἅπαντας μαχίμων τμημάτων, ὡς καὶ 5.000 ἄνδρας τῶν σωμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν.

Ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων καθώρισε ὅτι κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα πρὸς τὴν 1ην Ἰουνίου θὰ ἐπεβιβάζετο μέρος τῶν Νεοζηλανδικῶν Ταξιαρχιῶν (1400 ἄνδρες), 700 ἄνδρες τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας καὶ 850 ἄνδρες ἐκ Βρεττανικῶν τμημάτων. Ἡ 19η Αὐστραλιανὴ Ταξιαρχία διετάχθη ὅπως ἄρξηται κινουμένη πρὸς τὴν παραλίαν μεταξὺ 2100 καὶ 2115 τῆς 31ης Μαΐου, ὡς καὶ τὸ τμῆμα πεζοναυτῶν τὸ ὑπαγόμενον εἰς τὴν Ταξιαρχίαν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐπεχείρησαν ἐπιθέσεις, ἀλλὰ μόνον παρηνώχλουν διὰ πυρῶν τὰς προκεχωρημένας θέσεις τῶν Αὐστραλῶν καὶ τὰς δυνάμεις καταδρομῶν καὶ τῶν πεζοναυτῶν.

Τὴν ἑσπέραν, τρία καταδιωκτικὰ ἐπολυβόλησαν καὶ ἔρριψαν βόμβας κατὰ τῶν σχηματισμῶν ἐπιβιβάσεως.

Περὶ τὴν 2320 κατέπλευσαν εἰς τὰ ὕδατα τῶν Σφακίων τὰ πρὸς ἐπιβίβασιν τῶν ἀνδρῶν τέσσαρα πολεμικὰ πλοῖα. Ἐπ' αὐτῶν ἐπεβιβάσθησαν τὰ τάγματα τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας, τὸ 2/8 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας μὲ τὸ Στρατηγεῖον του, 100 πεζοναῦται καί τινες ἐξ ἄλλων μονάδων, ὡς καί τινες δεκάδες Ἑλλήνων, ὧν 40 τοῦ 1ου Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ ὁμάδες ἐνόπλων πολιτῶν ἢ στρατιωτῶν μετά τινων ἀξιωματικῶν. Ἐν συνόλῳ διὰ τῆς νηοπομπῆς ταύτης ἀπεχώρησαν ἐκ Κρήτης 4050 ἄνδρες.

Τὴν 2130 ὁ Ὑποστράτηγος Οὐέστων ἐνεχείρησε ἔγγραφον διαταγὴν εἰς τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Κόλβιν, δι' ἧς ἀφοῦ τῷ ἐγνώριζε ὅτι τρόφιμα δὲν

ὑπῆρχον, ὅτι σύνδεσμος μετὰ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον, διότι ἐξαντληθέντων τῶν συσσωρευτῶν ὁ ἀσύρματος θὰ ἔπαυε μετ' ὀλίγον λειτουργῶν, καὶ ὅτι ἡ τελευταία ἐπιβίβασις ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ κατὰ τὴν παροῦσαν νύκτα, ὑπεδείκνυε νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς παραμένοντας ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτοὺς ὅπως ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ πρὸς παράδοσιν κατὰ τὴν ἑπομένην 1ην Ἰουνίου.

Κατὰ τὴν ἰδίαν νύκτα δι' ἀερακάτου ὁ Στρατηγὸς Οὐέστων ἀπεχώρησε τῆς νήσου μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς 5ης Νεοζηλανδικῆς Ταξιαρχίας.

158. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς πρὸς 31ην Μαΐου, τὰ Γερμανικὰ τμήματα τοῦ 100 Ὀρεινοῦ Συντάγματος προσέβαλον συστηματικῶς τὴν ἀκτὴν Σφακίων, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑψώματος 892 περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα βορειανατολικῶς Κομιτάδων, οὕς κατέλαβον, ἀντελήφθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅτι ὁ ὄγκος τῶν ἀμυνομένων στρατευμάτων τῆς Δυτικῆς Κρήτης δὲν εἶχε κινηθῆ πρὸς Ρέθυμνον πρὸς ὅ ὁ Ὑποστράτηγος Ρίγκελ κατηύθυνε πάντοτε τὴν κυρίαν του προσπάθειαν. Πρῶτον τότε τὸ ἀντελήφθησαν οἱ Γερμανοί, ὅτι τὸ κύριον σῶμα τῶν Βρεττανῶν εὑρίσκετο ἀπέναντι τοῦ παρατηρητηρίου των ἐπὶ τῆς ἀκτῆς.

Ἡ Ὁμὰς Οὔτς διέθετε δύο τάγματα, ἅτινα τὴν 1ην Ἰουνίου μετὰ προπαρασκευὴν ἀεροπλάνων βομβαρδισμοῦ, καὶ ὑποστηριζόμενα παρ' ἑνὸς μοναδικοῦ πυροβόλου, προωθήθησαν πρὸς τὴν ἀκτήν. (1) Ἡ προσβολὴ αὕτη κατὰ τῶν συγκεντρωμένων εἰς περιοχὴν Σφακίων δυνάμεων ἦτο ἄσκοπος πλέον. Λευκαὶ σημαῖαι ὑψώθησαν καὶ αἱ ἀπομονωθεῖσαι ἐν τῇ ἀκτῇ δυνάμεις παρεδόθησαν κατὰ τὸ σύνολον αὐτῶν, ἐνῶ ἑκατοντάδες τινὲς διέφυγον πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαφυγόντων, ὡς καὶ ἐκ τῶν ὅλων Βρεττανικῶν δυνάμεων Κρήτης μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1941 διέφυγον εἰς Μέσην Ἀνατολὴν περὶ τοὺς 600.

Οἱ αἰχμαλωτισθέντες ὡδηγήθησαν εἰς στρατόπεδα αἰχμαλώτων, ἅτινα ὠργανώθησαν εἰς περιοχὴν Μάλεμε καὶ Παιδικῶν ἐξοχῶν Χανίων.

(1) Ὑποστρατήγου Ringel. «Die Errяoberung von Kreta».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Χ

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Διάταξις καὶ ἀποστολαὶ Ἑλληνοβρεττανικῶν δυνάμεων.

159. Τὰ Ἑλληνοβρεττανικὰ στρατεύματα τὰ διατεθέντα διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ τομέως Ρεθύμνου, ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ταξιάρχου Βάζεϋ Διοικητοῦ τῆς 19ης Αὐστραλιανῆς Ταξιαρχίας. Ταῦτα ἦταν κατανεμημένα εἰς τρία ἀμυντικὰ συγκροτήματα(1) ἤτοι τὸ τῆς Γεωργιουπόλεως, τῆς Ρεθύμνου καὶ τοῦ ἀεροδρομίου Πηγῆς, ἀνατολικῶς Ρεθύμνου. Ὅριον μεταξὺ τοῦ συγκροτήματος Ρεθύμνου καὶ τοῦ συγκροτήματος τοῦ ἀεροδρομίου Πηγῆς ἦτο ὁ χείμαρρος Πλατανές.(2)

Τὸ συγκρότημα Γεωργιουπόλεως ἀπηρτίζετο ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς 19ης Ταξιαρχίας καὶ ἀπὸ τὰ 2/7 καὶ 2/3 Αὐστραλιανὰ Τάγματα μετὰ διμοιρίας πολυβόλων ἀνεπτυγμένα ἀπὸ τῆς νοτιοδυτικῆς παρυφῆς αὐτῆς μέχρι τοῦ συνοικισμοῦ τῆς λίμνης Κουρνᾶ. Ἡ δύναμις αὐτὴ ὑπεστηρίζετο ὑπὸ δύο ἐπακτίων πυροβόλων τῶν 4 ἰντσῶν τῆς 10ης Πυροβολαρχίας Βασιλικῶν Πεζοναυτῶν καὶ πυροβολαρχίας τῶν 75 χιλιοστῶν τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ. Τὰ ἐπάκτια πυροβόλα ἦσαν τεταγμένα εἰς τὴν νοτίαν παρυφὴν τῆς Γεωργιουπόλεως, τὰ δὲ πυροβόλα τῶν 75 χιλιοστῶν εἶχον ταχθῆ εἰς χῶρον Μαδοῦρι.

Ἀποστολὴ τοῦ συγκροτήματος ἦτο ἡ ἀπόκρουσις πάσης προσβολῆς ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης.

160. Τὸ συγκρότημα Ρεθύμνου, ἀποτελούμενον ἐξ Ἑλληνικῶν μόνον τμημάτων διῴκει ὁ Διοικητὴς τοῦ 11ου Στρατιωτικοῦ διαμερίσματος Συνταγματάρχης Ποθουλάκης Σταμάτιος. Ἀπηρτίζετο ἀπὸ τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ρεθύμνου καὶ τὸ Τάγμα Σχολῆς ὁπλιτῶν Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς.

Τὸ Ἔμπεδον Τάγμα, ἦτο διατεταγμένον μὲ τέσσαρας λόχους τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ χωρίου Περιβόλια (3), ἕνα λόχον εἰς Ἀτσιπόπουλον καὶ λόχον προσκολλήσεως ἐντὸς τῆς πόλεως. Ὁμὰς πολυβόλων Σαὶντ - Ἐτιὲν εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως, εἰς τὴν θέσιν Φορτέτζα μὲ ἀποστολὴν α/α ἀμύνης. Ἀποστολὴ τῶν τμημάτων τούτων ἦτο ἡ τελεία καταστροφὴ καὶ ἐκμηδένισις τοῦ ἐχθροῦ ἢ αἰχμαλωσία τούτου, εἰς ἣν περίπτωσιν ἀπεπειρᾶτο νὰ ἀποβιβασθῇ ἀπὸ θαλάσσης ἢ ἀέρος.

Συγκεκριμέναι διαταγαί, ἐντολαὶ καὶ ὁδηγίαι σαφεῖς περὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς ἀποστολῆς ἑνὸς ἑκάστου τμήματος δὲν εἶχον ἐκδοθῆ. Τὰ εἰς περιοχὴν Περιβόλια τμήματα, ἔδει νὰ τελῶσιν ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων. Τὸ Τάγμα Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς εἶχε τὸν κύριον ὄγκον αὐτοῦ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τῆς πόλεως, ἕνα λόχον εἰς Ἀτσιτόπουλον καὶ ἕνα εἰς Πάνορμον.

161. Τὸ συγκρότημα τοῦ ἀεροδρομίου Πηγῆς ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ 2/11 καὶ 2/1 Αὐστραλιανῶν Ταγμάτων καὶ τῶν 4ου καὶ 5ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων Πεζικοῦ, δύο Αὐστραλιανῶν διμοιριῶν πολυβόλων καὶ πυροβολικοῦ ἐκ τεσσάρων

---

(1) Σχεδιάγραμμα 19
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Η/2. Σελ. 24
(3) Ταγματάρχης Κύρκας.

πυροβόλων τῶν 100 χιλιοστῶν καὶ ἓξ τῶν 75 χιλιοστῶν τοῦ 2/3 Συντάγματος Πυροβολικοῦ. Αἱ δυνάμεις αὗται ἐτέλουν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος Ἀντισυνταγματάρχου Κάμπελ. Ἐπὶ τῶν νοτιοανατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου ὑψωμάτων, ἦτο ἐγκατεστημένον ἀμυντικῶς τὸ 2/1 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, μὲ ἕναν λόχον ἐπὶ τοῦ ζωτικοῦ σημείου λόφος Α, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ταχθῆ τέσσαρα πυροβόλα τῶν 75 χιλιοστῶν καὶ δύο πυροβόλα τῶν 100 χιλιοστῶν, ὡς καὶ μία διμοιρία μέσων πολυβόλων. Τὸ ὑπόλοιπον Τάγμα ἤτοι τέσσαρες λόχοι - τοῦ Λόχου Διοικήσεως χρησιμοποιουμένου ὡς λόχου τυφεκιοφόρων, ἐλλείψει τῶν προβλεπομένων διὰ τὸν Λόχον Διοικήσεως μέσων, (κάρριερ, μέσα διαβάσεων, ὀχήματα κ.λ.π.) — ἐτάχθη ἐπὶ τοῦ συνεχομένου πρὸς τὸν λόφον Α καὶ νοτιώτερον τούτου λόφον Δ, ἔνθα καὶ ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τοῦ Τάγματος καὶ τῶν ὅλων δυνάμεων τοῦ συγκροτήματος. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ὅριον τοῦ τάγματος εἶχον ὁμοίως ταχθῆ δύο πυροβόλα τῶν 75 χιλιοστῶν καὶ δύο πυροβόλα Βίκερς. Μεταξὺ τῶν λόφων Α καὶ Β καὶ πρὸς Νότον τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ ἀεροδρομίου, ἦτο ἐγκατεστημένον τὸ 4ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ. Ἔτι νοτιώτερον ἦτο ἐγκατεστημένον ἐν ἐφεδρείᾳ τὸ 5ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ εἰς τὴν περιοχὴν Ἄδελε - Πηγὴ - Ἅγιος Δημήτριος. Δυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου μὲ ζωτικὸν σημεῖον τὸν λόφον Β ἦτο τεταγμένον τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα μετὰ διμοιρίας πολυβόλων καὶ οὐλαμοῦ τοῦ 2/3 Αὐστραλιανοῦ Συντάγματος Πυροβολικοῦ.

Μεγάλη φροντὶς εἶχε καταβληθῆ διὰ τὴν ἀπόκρυψιν καὶ παραλλαγὴν τῶν θέσεων τῶν τμημάτων. Τὸ ἔδαφος καλυπτόμενον ὑπὸ ἀμπελώνων, ἐλαιοδένδρων καὶ καρποφόρων δένδρων, διηυκόλυνε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ληφθέντων πρὸς τοῦτο μέτρων. Ἐκ Γερμανικῶν ἀεροφωτογραφιῶν θέσεων, περιελθουσῶν εἰς χεῖρας τῶν Βρεττανῶν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς, ἐφαίνετο ὅτι μία μόνον θέσις εἶχεν ὑποπέσει εἰς τὴν ἀντίληψιν τούτων ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ τομεῖ Ρεθύμνου, ἥτις καὶ ἐγκατελείφθη. Πρὸ τῆς 17ης Μαΐου ἅπαντα τὰ τμήματα εἶχον εἰδοποιηθῆ ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπέκειτο ἡ ἀπὸ ἀέρος εἰσβολή.

Τὴν 20ὴν Μαΐου ἀπὸ τῶν πρωϊνῶν ὡρῶν, τόσον ἐκ πληροφοριῶν ἐκ Χανίων, ὅσον καὶ ἐκ τῶν ὑποκόφων συνεχῶν κρότων οἵτινες ἠκούοντο ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης, αἱ δυνάμεις Ρεθύμνου ἐπληροφοροῦντο ὅτι ἡ ἀναμενομένη ἀπὸ ἀέρος εἰσβολὴ ἐν Κρήτῃ ἤρξατο, δι' ὃ διετάχθησαν τὰ τμήματα νὰ καταλάβουν τὰς θέσεις μάχης αὐτῶν.

162. Κατὰ τῆς περιοχῆς Ρεθύμνου καθωρίσθη παρὰ τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως ὅπως ἐπιτεθῶσι τὰ Ι καὶ ΙΙΙ Τάγματα τοῦ 2ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν Κυνηγῶν τῆς 7ης Μεραρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν κατόπιν ἰσχυροῦ βομβαρδισμοῦ τῆς περιοχῆς. Ἐπειδὴ ἡ ἀεροπορία βομβαρδισμοῦ δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ δράσῃ ἀποτελεσματικῶς ἐφ' ὅλων τῶν τομέων προσβολῆς τῆς νήσου, ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ προσβολὴ κατὰ τοῦ Ρεθύμνου πραγματοποιηθῇ ὀκτὼ ὥρας μετὰ τὴν προσβολὴν τοῦ Μάλεμε καὶ τῶν περιοχῶν Χανίων καὶ Σούδας, ἤτοι τὴν Ω σὺν 8 τῆς Η ἡμέρας.

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον ἐνεργείας, τὸ Ι Τάγμα τοῦ 2ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν (μεῖον δύο λόχοι) μετὰ λόχου πολυβόλων καὶ βαρέων ὅπλων, προσγειούμενον ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου, ἔδει νὰ καταλάβῃ τοῦτο.

Τὸ ΙΙΙ Τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν μετὰ δύο πυροβολαρχιῶν καὶ λόχου πολυβόλων, προσγειούμενον εἰς περιοχὴν μεταξὺ χειμάρρου Πλατανὲς καὶ χωρίου Περιβόλια (ἀνατολικῶς Ρεθύμνου, εἶχεν τὴν ἐντολὴν νὰ καταλάβῃ τὸ Ρέθυμνον.

Συγκρότημα ἐκ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ 2ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν μετὰ λόχου πεζικοῦ τοῦ Ι Τάγματος καὶ μιᾶς διμοιρίας ἐξ ἑκάστου τῶν βαρέων

λόχων (13, 14) θὰ προσεγειοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν μεταξὺ χωρίου Πλατανὲ καὶ ἀεροδρομίου.

Αἱ ἀνωτέρω δυνάμεις ὑπελογίζετο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ὅτι ἦσαν ἀπολύτως ἐπαρκεῖς διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των.

Εἰσβολὴ καὶ ἐξελίξεις τῆς μάχης.

163. Τὴν 1600 περὶ τὰ εἴκοσι καταδιωκτικὰ καὶ βομβαρδιστικὰ ἀφίχθησαν ἄνωθεν τοῦ Ρεθύμνου, τὰ ὁποῖα ἐβομβάρδισαν καὶ ἐπολυβόλησαν τὴν πέριξ τοῦ ἀεροδρομίου περιοχήν, ἄνευ ἀποτελέσματος ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ ὑλικοῦ, λόγῳ τῆς ἀρίστης ἀποκρύψεως τῶν θέσεων.

Ἀπὸ τῆς 1615 σμήνη μεταγωγικῶν ἀεροπλάνων ἔρριψαν τὰ τμήματα τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν τῆς κατὰ τοῦ τομέως Ρεθύμνου δυνάμεως ἀερεπιθέσεως. Αἱ ἀφίξεις τῶν μεταφορικῶν ἀεροπλάνων ὕπερθεν τῶν ζωνῶν προσγειώσεως τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν δὲν ὑπῆρξαν σύγχρονοι ὡς προεβλέπετο, ἀλλὰ διήρκεσαν ἐπὶ δίωρον περίπου. Ὁ ἀποσυγχρονισμὸς ὠφείλετο εἰς τὸ ὅτι τὰ εἰς ἀεροδρόμια ἐξορμήσεως πυκνὰ νέφη κονιορτοῦ ἐγειρόμενα κατὰ τὴν τροχοδρόμησιν ὑπὸ τῶν ἑλίκων τῶν ἀπογειουμένων ἀεροσκαφῶν, παρημπόδιζον τὴν ἔγκαιρον ἐκκίνησιν τῶν ἑπομένων τοιούτων. Ἡ ἀνωμαλία αὕτη, ἀπέκλεισε τὸν τακτικὸν αἰφνιδιασμὸν τῶν ἀμυνομένων, καὶ ἀφήρεσεν ἀπὸ τοὺς ριπτομένους ἀλεξιπτωτιστὰς τὴν δυνατότητα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν προηγηθέντων βομβαρδισμῶν καὶ πολυβολισμῶν τῆς ἀεροπορίας των.

Αἱ ρίψεις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τοῦ ὑλικοῦ των ἐπραγματοποιήθησαν δι' 161 συνολικῶς ἀεροπλάνων, ὡς κάτωθι : Δύο λόχοι τοῦ ΙΙΙ/2 Τάγματος προσεγειώθησαν ἀμέσως ἀνατολικῶς Περιβολίων. Εἷς λόχος τοῦ Ι/3 Τάγματος πλησίον καὶ ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος καὶ τοῦ 4ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ. Οἱ 10ος καὶ 12ος Λόχοι τοῦ ΙΙΙ/2 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν ἐπὶ καὶ ἀνατολικῶς τῶν θέσεων τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος ἐρρίφθησαν ἐπὶ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Σταυρωμένος, βορειοανατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς. Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Ι/2 Τάγματος μετὰ τοῦ 3ου Λόχου ἐρρίφθησαν πολὺ ἀνατολικώτερον, βορείως τοῦ ὑψοδείκτου 217 (Κοῦλες) καὶ Λατζιμᾶ, ἤτοι περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Σταυρωμένος.

Εἰς τὴν περιοχὴν Γεωργιουπόλεως, οὐδεμία ἐχθρικὴ ἐνέργεια ἐσημειώθη. Διὰ τοῦτο ὁ Διοικητὴς τῶν Δυνάμεων Κρήτης ἔσχε τὴν δυνατότητα νὰ κινήσῃ ὡς εἴδομεν τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς 20-5-41 τὸ 2/8 Τάγμα τοῦ Συγκροτήματος Γεωργιουπόλεως πρὸς τὴν περιοχὴν Σούδας καὶ νὰ τὸ θέσῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Οὐέστων. Τὴν 21ην ἐκινήθη καὶ ἡ ὑπόλοιπος δύναμις τοῦ Συγκροτήματος Γεωργιουπόλεως μετὰ τοῦ Ταξιάρχου Βάζεϋ.

164. Εἰς τὸ Συγκρότημα Ρεθύμνου, τὰ ριφθέντα ἀνατολικῶς Περιβολίων τμήματα τοῦ ΙΙΙ/2 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐπετέθησαν ἀμέσως κατὰ τοῦ ἀόπλου σχεδὸν Ἐμπέδου Τάγματος, διέλυσαν τοῦτο ᾐχμαλώτησαν τὸν Ταγματάρχην καὶ ὁλόκληρον τὸν 2ον Λόχον, κατέλαβον δὲ τὰ Περιβόλια καὶ τὰ Καστελάκια· εἶτα ἡ δύναμις αὕτη συνέχισε τὴν ἐπίθεσίν της πρὸς Ρέθυμνον.

Οἱ λόχοι χωροφυλακῆς, ἐξορμήσαντες ἐκ τῶν προχείρως ὠργανωμένων θέσεών των, καθήλωσαν τοὺς ἐπιτιθεμένους πρὸ τῆς ἀνατολικῆς παρυφῆς τῆς πόλεως. Διὰ σειρᾶς αἱματηρῶν ἀντεπιθέσεων ἠνάγκασαν τούτους νὰ συμπτυχθῶσι πρὸς Περιβόλια, ἔνθα καὶ ὠργανώθησαν μὲ κέντρον τῆς ἀμύνης των τὴν ἐκκλησίαν τοῦ

῾Αγίου Γεωργίου καὶ τὸ νεκροταφεῖον Περιβολίων. Αἱ ἑκατέρωθεν ἀπώλειαι κατὰ τὰς ἡρωϊκὰς αὐτὰς ἀντεπιθέσεις, ὑπῆρξαν σημανττικαί. ᾿Εκ τῶν δυνάμεων τῆς χωροφυλακῆς ἐφονεύθησαν ὁ ᾿Ανθυπομοίραρχος Χλεμπογιάννης καὶ τριάκοντα κοντα πέντε ὁπλῖται, δύο δὲ ἀξιωματικοὶ καὶ ἑξήκοντα ὁπλῖται ἐτραυματίσθησαν.

᾿Αλλὰ καὶ οἱ πολῖται τοῦ Ρεθύμνου καὶ τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς ἐξώρμησαν διὰ τὴν προάσπισιν τῆς πόλεως, μηδὲ τῶν γερόντων ἐξαιρουμένων, παρέχοντες γενναίαν βοήθειαν εἰς τὰ μαχόμενα τμήματα.

Οὕτως ἡ 20η Μαΐου πρώτη ἡμέρα τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἔληξε μὲ νίκην τῶν ἀμυνομένων τῆς πόλεως ῾Ελληνικῶν τμημάτων, κατὰ ἐχθροῦ ἐξωπλισμένου μὲ σύγχρονον ὁπλισμὸν καὶ διαθέτοντος πυροβολικὸν καὶ ἀφθονίαν πυρομαχικῶν. Εἰς χεῖρας τῶν ῾Ελλήνων περιῆλθον δύο ὄλμοι μικροί, ἕν α/τ ὅπλον, δύο ἐλαφρὰ πυροβόλα, πολλαὶ αὐτόματοι ἀραβίδες ὡς καὶ πυρομαχικά. Πλεῖστοι Γερμανοὶ ἐφονεύθησαν καί τινες συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς τὰ ῾Ελληνικὰ τμήματα Ρεθύμνου ἀνεδιωργανώθησαν ἐπὶ τῶν θέσεών των ἐν ἀναμονῇ τῆς ἑπομένης.

165. Εἰς τὸ συγκρότημα ἀεροδρομίου Πηγῆς, ὁ 2ος Γερμανικὸς Λόχος ᾿Αλεξιπτωτιστῶν, ἐμπεσὼν εἰς τὰς θέσεις τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος καὶ τοῦ 4ου ῾Ελληνικοῦ Συντάγματος παρὰ τὸν λόφον Β, ὑπέστη τεραστίαν φθορὰν καὶ διελύθη. Τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα μέχρι τῆς ἑσπέρας εἶχε συλλάβει ἄνω τῶν ὀγδοήκοντα ἀλεξιπτωτιστῶν.

Τὸ σημεῖον στηρίγματος τοῦ Λόφου ὑπέστη τὴν μεγαλυτέραν πίεσιν διότι κατ' αὐτοῦ ἐπετέθησαν οἱ 1ος, 3ος, 4ος, 10ος, καὶ 12ος Λόχοι ᾿Αλεξιπτωτιστῶν μετὰ τοῦ Λόχου Πολυβόλων καὶ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ι Τάγματος ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τάγματος. Οἱ ἐγγὺς πεσόντες ἀλεξιπτωτισταὶ ἐξουδετερώθησαν ἀμέσως φονευθέντες, ἀλλὰ τὰ ἀνατολικώτερον ριφθέντα τμήματα συνέχισαν τὴν κατὰ τοῦ Λόφου καὶ τοῦ ἀεροδρομίου ἐπίθεσίν των. Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ σημείου στηρίγματος τοῦ λόφου Α ὁ Συνταγματάρχης Κάμπελ διέταξεν νὰ ἐξορμήσουν τὰ δύο ἅρματα μάχης ἐκ τῶν ἐν τῷ χειμάρρῳ Πηγῆς θέσεών των. Πλὴν ὅμως ἐκ τῶν ἁρμάτων τούτων λόγῳ κακῆς ὁδηγήσεως τὸ μὲν ἕν καθηλώθη εἰς ἀμμώδη χάνδακα παρὰ τὴν βορείαν παρυφὴν τοῦ ἀεροδρομίου, τὸ δὲ ἕτερον ὑπερβὰν τὸν λόφον Α κατέπεσεν ἐντὸς βαθέως χειμάρρου. Διὰ νυκτερινοῦ ἐγχειρήματος οἱ Γερμανοὶ κατέλαβον τὰ ἀκινητοῦντα ἅρματα καὶ ἠχμαλώτισαν τὰ πληρώματα αὐτῶν. Πλὴν μιᾶς μικρᾶς φωλεᾶς ἀντιστάσεως τῶν Αὐστραλῶν, παραμενούσης κυκλωμένης ἐπὶ τοῦ βορείου πρανοῦς τοῦ λόφου Α, ἡ ὑπόλοιπος δύναμις αὐτῶν συνεπτύχθη εἰς τὰς νοτίους προσβάσεις τοῦ λόφου, τὰ δὲ πυροβόλα περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν, τοῦ Λόφου καταληφθέντος ὑπὸ τούτων.

Οὕτως ἡ νὺξ τῆς 20ης πρὸς 21ην Μαΐου εὑρίσκει τοὺς Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστὰς κατέχοντας τὸ χωρίον Περιβόλια, τὰ Καστελλάκια, τὸν λόφον Α καὶ τὸν ᾿Εσταυρωμένον, οὐχὶ ὅμως κυρίους τοῦ ἀεροδρομίου. Αἱ ἀπώλειαί των ἀνῆλθον εἰς 400 περίπου νεκροὺς καὶ ἄγνωστον ἀριθμὸν τραυματιῶν, ἤτοι περὶ τὸ ἕν τρίτον τῆς δυνάμεώς των, χωρὶς οὐδένα ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ καταλάβωσιν.

166. ῾Ο Συνταγματάρχης Κάμπελ ἀπεφάσισεν ἀντεπίθεσιν διὰ τὴν ἑπομένην πρὸς πλήρη ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς του. ᾿Επικοινωνήσας δι' ἀσυρμάτου μετὰ τῆς Διοικήσεως τῶν Δυνάμεων Κρήτης, ἐζήτησεν ἐνισχύσεις πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του. ᾿Αλλὰ τὸ Στρατηγεῖον του ἀπήντησεν ἀρνητικῶς ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τοιούτων. Κατόπιν τούτου ὁ Κάμπελ ἐσχεδίασε δύο ἀντεπιθέσεις διὰ τῶν ἰδίων του δυνάμεων.

Τὴν μίαν ἀντεπίθεσιν ἔδει νὰ ἐνεργήσῃ τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα,

ἐνεργοῦν πρὸς τὴν βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῶν θέσεών του μέχρι θαλάσσης πεδινὴν ζώνην, καὶ τμῆμα ἐκ τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ, ἔδει νὰ καλύψῃ τὴν ἐνέργειαν ἐκ τῆς κατευθύνσεως Περιβολίων, ἐνεργοῦν δυτικώτερον μὲ κατεύθυνσιν τὸ χωρίον Πλατανέ. Ἡ ἑτέρα ἀντεπίθεσις, ἀντικειμενικὸν σκοπὸν εἶχε, τὴν ἀνακατάληψιν τοῦ λόφου Α ὑπὸ τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Ἕτερον τμῆμα τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἐνεργοῦν ἐπιθετικῶς πρὸς Σταυρωμένον διὰ τὴν κατάληψιν τούτου, θὰ ἐξησφάλιζε διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τὸ δεξιὸν (ἀνατολικὸν πλευρὸν) τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος καὶ τῆς ὅλης διατάξεως τοῦ συγκροτήματος.

Ἡ ἐπίθεσις τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ λόφου Α ἤρξατο τὸ λυκαυγὲς τῆς 21ης Μαΐου.

Πρῶτος ἐξώρμησεν ὁ συμπτυχθεὶς κατὰ τὴν προηγουμένην λόχος ἐνισχυμένος μὲ δύο διμοιρίας πεζικοῦ. Ὁ λόχος οὗτος ὑποστηριζόμενος ἐν τῇ προσπαθείᾳ του καὶ ὑπὸ ἑτέρων λόχων τοῦ τάγματος, κατέλαβε μέχρι τῆς μεσημβρίας τὸν λόφον Α, ἀνακτηθέντων τῶν ἐπ' αὐτοῦ πυροβόλων καὶ συλληφθέντων ἑξήκοντα αἰχμαλώτων.

Δι' ὑπερβάσεως λόφου Α καὶ προελάσεως μέχρι θαλάσσης, οἱ Αὐστραλοὶ ἀνέκτησαν καὶ τὰ ἅρματα μάχης, ἅτινα καὶ κατώρθωσαν νὰ φέρωσι πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ τὰ ἐπισκευάσωσιν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιθέσεώς των, οἱ Αὐστραλοὶ ὑπεστηρίχθησαν (ἀκουσίως βεβαίως) καὶ ὑπὸ ἑνὸς Γερμανικοῦ βομβαρδιστικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔρριψεν ἕξ βόμβας ἐπὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου Α Γερμανικῶν θέσεων.

Οἱ μεμονωμένοι ἀλεξιπτωτισταὶ καὶ αἱ μικροομάδες αἱ προσγειωθεῖσαι ἢ διεισδύσασαι πρὸς Νότον τοῦ ἀεροδρομίου ἐξεκαθαρίσθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ὑπὸ ἰσχυρῶν περιπόλων τοῦ 4ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ τῶν Αὐστραλιανῶν δυνάμεων. Τὴν αὐτὴν τύχην ὑπέστησαν καὶ οἱ μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ λόφου Α διαφυγόντες ἐκεῖθεν Γερμανοί. Ἐκ τῶν μικροομάδων τούτων, ὅσαι δὲν συνελήφθησαν ἢ ἐξοντώθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν τμημάτων, κατέφυγον εἰς Σταυρωμένον, ὅστις ἀπετέλεσεν ἓν ἰσχυρὸν Γερμανικὸν σημεῖον στηρίγματος, μὲ ζωτικὸν σημεῖον αὐτοῦ τὸ ἐκεῖ ἐργοστάσιον ἐλαιουργίας, λόγῳ τῆς ἀνθεκτικῆς οἰκοδομῆς του καὶ τοῦ περιφράσσοντος αὐτὸ μανδροτοίχου.

Ἡ ἀντεπίθεσις ἡ ἐκτοξευθεῖσα ὑπὸ τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος εἰς τὴν βορείως τοῦ λόφου Β πεδινὴν ζώνην, ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας διότι τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα Γερμανικὰ τμήματα δὲν ἠδύναντο νὰ κινηθῶσιν, καθηλούμενα ὑπὸ τῆς διμοιρίας πολυβόλων, τῶν ὁποίων αἱ τροχιαὶ ἐπεκράτουν τῆς γυμνῆς πεδινῆς ἐκτάσεως. Οἱ εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην Γερμανοί, ὅσοι δὲν ἐφονεύθησαν, συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ κατὰ τῆς Ρεθύμνου κλιμακίου ἐπιθέσεως τῆς κεντρικῆς Ὁμάδος Συνταγματάρχης Στούρμ. Ἐπ' αὐτοῦ ἀνευρέθησαν καὶ τὰ σχέδια καὶ αἱ διαταγαὶ ἐνεργείας του, ἐξ ὧν ὁ Κάμπελ ἐπληροφορεῖτο ὅτι τὸ ἀεροδρόμιον καὶ τὸ Ρέθυμνον ἔδει νὰ εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του ἀπὸ τῆς προηγουμένης.

167. Ἀπὸ τῆς 0300 τῆς 21-5-41 τὰ δύο ἀποσπάσματα τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἐκινήθησαν ἐπιθετικῶς ἐν τῇ καθορισθείσῃ πρὸς Ἐσταυρωμένον καὶ Πλατανὲς κατευθύνσεις. Ἡ ἐπαφὴ μετὰ τὴν εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας ἐγκατεστημένων Γερμανικῶν τμημάτων, ἐλήφθη περὶ τὴν 04002 τῆς 1-5-41.

Τὸ δυτικὸν ἀπόσπασμα ἐξεκαθάρισε πλήρως τὴν καθορισθεῖσαν αὐτῷ περιοχήν, κατέλαβε τὸν Πλατανὲ καὶ ἔφθασε μέχρι τῆς ἀνατολικῆς παρυφῆς τοῦ χωρίου Περιβόλια.

Τὸ ἀνατολικὸν ἀπόσπασμα, ἐκκαθαρίζει τὰς συναντωμένας ἐχθρικὰς φωλεὰς καὶ φθάνει ὅταν ἦτο πλέον ἡμέρα πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου ἔνθα οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἑδραιωθῆ ἀπὸ τῆς προηγουμένης.

Τὸ ἀπόσπασμα καθηλώθη, καὶ ὁ Διοικητὴς του ἐζήτησε τὴν βοήθειαν πυροβολικοῦ καὶ τὴν διάθεσιν ἑνὸς ἅρματος μάχης ἵνα καταλάβῃ τὸν Ἐσταυρωμένον.

Ἀντὶ τούτου, ὁ Συνταγματάρχης Κάμπελ διέταξε τότε ἵνα εἷς μὲν λόχος τοῦ τάγματος παραμείνῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ 2/1 Τάγματος, ἡ δὲ λοιπὴ δύναμις ἀποσυρθῇ εἰς τὰς θέσεις της, ἐνῶ συγχρόνως συνεχάρη τὴν μονάδα διὰ τὰς ἐνεργείας της. Τὸ σχετικὸν σῆμα ἐνέγραφεν ὅτι «... *Οἱ Αὐστραλοὶ ἀναφέρουν ὅτι εἶναι ὑπερήφανοι πολεμοῦντες παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Κρητῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων. Θερμὰ συγχαρητήρια διὰ την λαμπρὰν ἐπιτυχίαν σας. Ἀποσπάσατε ἕνα τῶν λόχον σας εἰς τὸ Αὐστραλιανὸν Τάγμα καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὰς ἀρχικὰς θέσεις σας*» (1).

Κατόπιν τῆς διαταγῆς ταύτης, τὸ 5ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα ἀφῆκεν εἰς τὸ ὕψωμα βορειοανατολικῶς Χαμαλεῦρι τὸν 2ον Λόχον του, τὰ δὲ ὑπόλοιπα τμήματα ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν περιοχὴν Μέση, Ἁγία Τριὰς καὶ ἀνατολικῶς μὲ Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος εἰς Ἁγίαν Τριάδα.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἦσαν σημαντικά, διότι ἀπήλλαξαν τὰ πλευρὰ τῶν ἀμυνομένων τῆς περιοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου Αὐστραλιανῶν τμημάτων ἀπὸ πᾶσαν πλευρικὴν Γερμανικὴν ἐνέργειαν ἐξ Ἀνατολῶν, τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐπιτηρουμένου ὑπὸ τοῦ 2ου Λόχου τοῦ Συντάγματος. Σημαντικὸς ἀριθμὸς αἰχμαλώτων συνελήφθη, ὡς καὶ κιβώτια πλήρη ὅπλων, μυδραλλίων, χειροβομβίδων καὶ φυσιγγίων, ἅτινα προσηρμόζοντο εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα 7.92.

Αἱ συνολικαὶ ἀπώλειαι τῶν Γερμανῶν κατὰ τὴν 21ην Μαΐου ηὐξήθησαν εἰς 70 νεκρούς, 300 τραυματίας καὶ 200 αἰχμαλώτους, ἐν οἷς καὶ ὁ Διοικητὴς τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων τοῦ τομέως Ρεθύμνου Συνταγματάρχης Στούρμ. Τὴν ἑσπέραν τῆς 21-5-41, τὸ ἀεροδρόμιον ἦτο πλήρως ἐξησφαλισμένον, τὰ Ἑλληνοβρεττανικὰ τμήματα εἶχον ἐνισχυθῆ εἰς μέσα πυρὸς ἐκ τῶν καταληφθέντων λαφύρων. Τὸ Γερμανικὸν σχέδιον πρὸς κατάληψιν τῆς περιοχῆς Ρεθύμνου, τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἀεροδρομίου, εἶχεν ἀποτύχει ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐνῶ τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως εἰσβολῆς εἶχε τεθῆ ἐκτὸς μάχης.

Οἱ Γερμανοὶ κατεῖχον ἤδη δύο ἰσχυρὰ σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἠμύνοντο, ἤτοι τὰ Περιβόλια καὶ τὸν Σταυρωμένον, καὶ μικροομάδες ἀλεξιπτωτιστῶν εἶχον ὀργανωθῆ εἰς φωλεὰς ἀντιστάσεως νοτιοανατολικῶς Ρεθύμνου, παρακωλύουσαι τὰς μετὰ Ρεθύμνου, Γεωργιουπόλεως καὶ Χανίων ἐπικοινωνίας τοῦ συγκροτήματος ἀεροδρομίου.

Κατὰ τῶν δύο κυρίων Γερμανικῶν θέσεων, ὁ Συνταγματάρχης Κάμπελ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ τὴν 22/5 καὶ ἐξέδωκε τὰς πρὸς τοῦτο διαταγάς του.

168. Ὁ ἀγὼν τοῦ Συγκροτήματος Ρεθύμνου ἐσυνεχίσθη ζωηρῶς κατὰ τὴν 21ην Μαΐου, ἐνῶ ἡ πόλις ἐβομβαρδίζετο ὑπὸ τῆς ἀεροπορίας. Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἐτήρουν τὰς θέσεις των εἰς τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τῆς πόλεως, ἀμυνόμενα ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῶν ἀπὸ τῆς κατευθύνσεως Περιβολίων ἐνεργούντων Γερμανῶν, παρὰ τὰς σημαντικὰς ἰδίως ἐκ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἀπωλείας των (ἐκ μιᾶς καὶ μόνον βόμβας ἐφονεύθησαν δέκα ἓξ ὁπλῖται τοῦ 11ου Λόχου Χωροφυλακῆς). Τελικῶς τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα καὶ οἱ ὡπλισμένοι κάτοικοι τῆς πόλεως,

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/ΚΓ/Ι. Σελ. 29.

ἐξηνάγκασαν τὰ τμήματα τῶν ἀλεξ πτωτ στῶν νὰ συμπτυχθοῦν εἰς τὰς εἰς Ἅγιον Γεώργιον καὶ Καστελάκια θέσεις των.

Τὴν 1715, διὰ σκληρᾶς ἐπιθέσεως τοῦ 11ου Λόχου Χωροφυλακῆς καταλαμβάνονται τὰ Καστελάκια καὶ οἱ Γερμανοὶ σπεύδουσι νὰ ἐγκλεισθῶσιν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον Περιβολίων. Κυριευθεῖσα ποσότης Γερμανικῶν φυσιγγίων, ὑπῆρξε πολύτιμον λάφυρον, διότι τὰ φυσίγγια αὐτὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τεσσάρων λόχων τοῦ τάγματος Χωροφυλακῆς, ὡπλισμένων δι' ἀμερικανικῶν ὅπλων εἰς τὰ ὁποῖα προσηρμόζοντο τὰ φυσίγγια ταῦτα.

169. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 22ας Μαΐου 41 συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως, ἡ Γερμανικὴ Ἀεροπορία μάχης καὶ βομβαρδισμοῦ ἤρξατο νέων βομβαρδισμῶν καὶ πολυβολισμῶν εἰς ὁλόκληρον τὸν τομέα Ρεθύμνου, ἵνα ἀνακουφίσῃ τὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δυνάμεις ἀλεξιπτωτιστῶν. Εἰς τὸ Ρέθυμνον ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν τούτων κατεκρημνίσθησαν πλεῖστα κτίρια, ἐν οἷς καὶ τὸ μέγαρον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφονεύθησαν οἱ συνεργαζόμενοι τὴν ὥραν ἐκείνην Νομάρχης Ρεθύμνου Τσαγρῆς Γ., ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Ἀντισυνταγματάρχης Μηνουδάκης Στυλιανὸς καί τινες πολῖται.

Πᾶσα κίνησις ἦτο ἀδύνατος λόγῳ τῶν βομβαρδισμῶν, δι' ὃ καὶ τὰ τμήματα παρέμεινον καθηλωμένα εἰς τὰς θέσεις των.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν, χαλαρωθείσης κάπως τῆς δράσεως τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, αἱ εἰς τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τῆς πόλεως δυνάμεις χωροφυλακῆς, Ἐμπέδου Τάγματος καὶ ἐνόπλων πολιτῶν, προωθοῦνται καὶ περισφίγγουσι τοὺς ἐν Ἁγίῳ Γεωργίῳ Περιβολίων ὡργανωμένους Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστάς. Κατὰ τὴν ἐνέργειαν ταύτην φονεύεται ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ ἐμπέδου Μιαούλης Νικόλαος καὶ εἷς χωροφύλαξ, ἐνῶ δύο χωροφύλακες ἐτραυματίσθησαν σοβαρῶς.

Ἀνθυπασπιστὴς ἐκ τῆς αἰχμαλωτισθείσης τὴν 20ην Μαΐου εἰς Περιβόλια Ἑλληνικῆς δυνάμεως, δραπετεύσας παρουσιάσθη εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Ἐμπέδου καὶ ἀνέφερεν ὅτι οἱ εἰς Ἅγιον Γεώργιον Περιβολίων ὠχυρωμένοι Γερμανοὶ ἀνήρχοντο εἰς 220 καὶ ὅτι εἶχον μεθ' ἑαυτῶν γυναικόπαιδα ὡς ὁμήρους.

Δεδομένου ὅτι λόγῳ τῶν συνεχῶν βομβαρδισμῶν, ἡ ἐργασία εἰς τὰ ἀρτοποιεῖα τοῦ Ρεθύμνου ἦτο ἀδύνατος, τὰ μαχόμενα τμήματα ὑπέφερον ἀπὸ ἔλλειψιν ἄρτου. Μετὰ δυσκολίας κατωρθώθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 22ας, ἡ παρασκευὴ ἄρτου εἰς Ἀρμένους καὶ ἡ προμήθεια ξηρῶν τροφῶν ἀπὸ τὰ πλησίον χωρία.

170. Εἰς τὸ συγκρότημα ἀεροδρομίου, συμφώνως πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Κάμπελ ἐκδοθείσας διαταγάς, τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, τὴν πρωΐαν τῆς 22ας Μαΐου ἐνήργησεν ἐπιθετικῶς διὰ τὴν κατάληψιν τῶν Περιβολίων. Εἷς λόχος τοῦ Τάγματος, ὁ λόχος τοῦ Λοχαγοῦ Honer (Ὄννερ) (1), προήλασεν ἄνευ ἀντιστάσεως διὰ τοῦ Τσεσμὲ πρὸς τὸν χείμαρρον Πλατανέ, ἐκεῖ δὲ ἐμπεσὼν εἰς πυρὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἀνατολικωτέρων οἰκιῶν τῶν Περιβολίων ἐσταμάτησεν ἐπ' ὀλίγον. Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τάγματος, ὁ λόχος συνεχίσας τὴν προχώρησίν του ὑποστηριζόμενος ὑπὸ δύο ὅλμων, κατέλαβεν οἰκίας τινὰς κειμένας εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέτρου περίπου ἀπὸ τὰς περὶ τὸν Ἅγιον Γεώργιον οἰκίας τῶν Περιβολίων, ἔνθα ἦτο ὀργανωμένη ἡ κυρία Γερμανικὴ ἄμυνα. Ὁ Αὐστραλιανὸς Λόχος διὰ Γερμανικῶν πλαισίων καὶ σχετικοῦ

(1) Ἐν τῇ ἐπισήμῳ Αὐστραλιανῇ Ἱστορίᾳ ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς δι' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν δρᾶσιν τῶν Αὐστραλιανῶν δυνάμεων, οἱ λόχοι καθορίζονται διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν διοικητῶν αὐτῶν καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ των. Δὲν ἀνευρέθησαν δὲ στοιχεῖα καθορίζοντα τὸν ἀριθμὸν ἑκάστου λόχου.

νετο δι' ἑνὸς τῶν ἁρμάτων, προχείρως ἐπισκευασθέντος, ἀναγνώρισις πρὸς τὸ ἐργοστάσιον ἐλαιουργίας καὶ βορείως αὐτοῦ. Τὸ ἅρμα τοῦτο τὰς νυκτερινὰς ὥρας διετέθη εἰς τὸ 2/11 Τάγμα ἵνα ὑποστηρίξῃ τοῦτο εἰς ἐπίθεσιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐνήργει τὴν ἑπομένην 25ην Μαΐου, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Συγκροτήματος.

Τὴν 25ην Μαΐου, τὸ 2/11 Τάγμα ἦτο ἕτοιμον νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Περιβολίων ὑποστηριζόμενον ὑπὸ τοῦ ἅρματος μάχης, πλὴν ὅμως τοῦτο κατέπεσε ἐντὸς χαράδρας. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος στερουμένου τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ ἅρματος, ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἑπομένην.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τοῦ ἀεροδρομίου τὸ 2/1 Αὐστραλιανὸν Τάγμα, χρησιμοποιοῦν κυριευθέντα ὅλμον μὲ χειριστὰς Ἕλληνας, ἐβομβάρδισεν μίαν οἰκίαν ἐπὶ ὑψώματος ἀνατολικῶς Σταυρωμένου ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦσαν ὀχυρωμένοι τριάκοντα Γερμανοί· ὁ προκεχωρημένος 2ος Λόχος τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἐκμεταλλευόμενος τὰ πυρὰ τοῦ ὅλμου, ἐξώρμησε καὶ κατέλαβε τὴν οἰκίαν ταύτην. Ἰσχυροτέρα ἐνέργεια δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ὅσον λόγῳ τῆς δραστηριότητος τῶν Γερμανικῶν βομβαρδισμῶν, τὸ Αὐστραλιανὸν Πυροβολικὸν δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ παράσχῃ ὑποστήριξιν τινά.

174. Ὁ Κάμπελ ἀπεφάσισε μίαν τελικὴν ἐπίθεσιν διὰ τὴν 26ην Μαΐου πρὸς κατάληψιν τοῦ Σταυρωμένου. Πρὸς τοῦτο τὸ 5ον Σύνταγμα Πεζικοῦ διετάχθη νὰ προωθήσῃ δυνάμεις πρὸ τοῦ χωρίου, ἵνα ἐπιτεθῶσι τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης.

Τὸ Σύνταγμα προώθησεν τὸν 3ον Λόχον, ὅστις περὶ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, παρὰ τὴν συνεχῶς περιϊπταμένην ἐχθρικὴν ἀεροπορίαν ἔφθασε πρὸ τοῦ χωρίου ἔνθα καὶ κατέλαβε θέσεις ἐπὶ τῶν Βορείως Νέας Μαγνησίας μικρῶν ἀντερεισμάτων καὶ δεξιὰ (Ἀνατολικῶς) τοῦ 20οῦ Λόχου ὅστις πάντοτε κατεῖχε τὸ ὕψωμα Βορειοανατολικῶς Χαμαλεῦρι.

Τὴν 0900 πρωϊνὴν τῆς 26-5-41, ὁ Συνταγματάρχης Κάμπελ ἀντιληφθεὶς ὅτι τὰ πυρὰ τῶν ἐν τῷ ἐργοστασίῳ ἐλαιουργίας ἐγκατεστημένων Γερμανῶν εἶχον ἐλαττωθῆ, ἐξέπεμψε μίαν ἐπιθετικὴν ἀναγνώρισιν ἐκ διμοιρίας καὶ ἑνὸς ἅρματος μάχης, ὑποστηριζομένην ὑπὸ τοῦ εἰς τὸν λόφον Α τεταγμένου πυροβολικοῦ. Τὴν ἰδίαν ὥραν, τὸ 5ον Σύνταγμα πεζικοῦ διὰ τῶν 2ου καὶ 3ου Λόχων του ἐξορμῆσαν κατέλαβε τὸν Σταυρωμένον. Εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων περιῆλθε σημαντικὴ ποσότης ὑλικοῦ διαβιβάσεων ὁπλισμὸς καὶ ἱματισμός.

Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Αὐστραλῶν συνελήφθησαν περὶ τοὺς 100 αἰχμάλωτοι, ἐξ ὧν 42 τραυματίαι. Ἐν συνόλῳ μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης, τὸ Συγκρότημα τοῦ ἀεροδρομίου εἶχε συλλάβει περὶ τοὺς 500 αἰχμαλώτους.

Εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ Συγκροτήματος, τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα ἦτο καὶ πάλιν ἕτοιμον πρὸς ἐξόρμησιν. Τὸ εἰς τὴν διάθεσίν του ἅρμα μάχης, ἐπισκευασθὲν ἐκινήθη ἵνα ὑποστηρίξῃ τὰ τμήματα, ἅτινα θὰ διενήργουν τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Περιβολίων, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀκόμη τὸ πεζικὸν κινηθῆ, τὸ ἅρμα ἠχρηστεύθη ὑπὸ Γερμανικοῦ βλήματος, τραυματισθέντος τοῦ πληρώματός του καὶ ἡ ἐπίθεσις τοῦ 2/11 ἐματαιώθη καὶ πάλιν.

Τὸ Συγκρότημα Ρεθύμνου, τόσον κατὰ τὴν 25ην ὅσον καὶ κατὰ τὴν 26ην Μαΐου ἐξηκολούθει νὰ τηρῇ τὰς δυτικῶς καὶ νοτίως Περιβολίων θέσεις του, παρενοχλοῦν τὸν ἐχθρὸν διὰ περιπόλων.

Ἡ δρᾶσις καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἦσαν συνεχεῖς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Ἡ ἀεροπορία ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Ἕλληνες ὅμηροι οἱ κρατούμενοι ἐν Περιβολίοις ἀφ' ἑτέρου, καθίστων δυσχερῆ μίαν ἰσχυρὰν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τῆς 25ης ἡ Διοίκησις τοῦ Β' Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος ἐγκατεστάθη εἰς Χρωμοναστῆρι, τὴν δὲ 26/5 μετεκίνήθη

ἐκεῖ καὶ τὸ φρουραρχεῖον Ρεθύμνου, παρέμεινε δὲ ἐν τῇ πόλει ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Μοίραρχος Χαλκιαδάκης Γεώργ. μετὰ ὑπερεκατὸν χωροφυλάκων.

174. Τὴν 27ην Μαΐου, οἱ εἰς Περιβόλια περιχαρακωμένοι Γερμανοὶ ὑποστηριζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς ἀπὸ μικροῦ ὕψους δρώσης ἀεροπορίας των ἐξώρμησαν κατὰ τῶν εἰς Καστελάκια δυνάμεων τοῦ 11ου Λόχου Χωροφυλακῆς ἵνα καταλάβωσιν αὐτά. Ἡ ἐπίθεσις αὔτη ἀπέτυχε, συναντήσασα σθεναρὰν ἄμυναν καὶ οἱ Γερμανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν καὶ πάλιν εἰς τὸ ὁρμητήριόν των.

Κατὰ τὴν ἐνέργειαν ταύτην, ἐφονεύθη εἷς ἀξιωματικὸς καὶ ἐτραυματίσθησαν πολλοὶ χωροφύλακες. Ματαιωθείσης ὡς ἐξετέθη καὶ τῆς δευτέρας ἀποπείρας ἐπιθέσεως τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος κατὰ τὴν 26ην Μαΐου πρὸς κατάληψιν τῶν Περιβολίων, ὁ Κάμπελ ἀπεφάσισεν ἵνα αὔτη πραγματοποιηθῇ τὴν ἑπομένην 27ην Μαΐου ὑπὸ τοῦ ἰδίου Τάγματος. Πρὸς τοῦτο διέθεσε κατὰ τὴν νύκτα τῆς 26ης πρὸς 27ην Μαΐου εἰς τὸ 2/11 Αὐστραλιανὸν Τάγμα καὶ τὸ ἕτερον ἅρμα μάχης ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ 2/1 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, ἐνῷ τὸ ἀνατραπὲν τὴν προηγουμένην, εἶχεν ἐπισκευασθῇ.

Ἡ ἐπίθεσις θὰ διεξήγετο ὑπὸ τῶν δύο προκεχωρημένων πρὸς Περιβόλια Λόχων Ὄννερ καὶ Γοὺντ, τῇ ὑποστηρίξει τῶν ἁρμάτων. Ἐκ τῶν προκεχωρημένων Λόχων ὁ Λόχος τοῦ Ὄννερ ἀπὸ τῶν νυκτερινῶν ὡρῶν τῆς 26ης πρὸς 27ην Μαΐου εἶχε κινηθῇ χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς καὶ εἶχε καλυφθῇ περὶ τὰ 70 μέτρα ἀπὸ τὰς Γερμανικὰς θέσεις, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξορμήσεως τῶν ἁρμάτων.

Κατὰ τὸ λυκαυγὲς τῆς 27-5-41, τὰ δύο ἅρματα ἐκινήθησαν διοικούμενα ὑφ' ἑνὸς ἀξιωματικοῦ ἕκαστον. Τὸ ἓν ἐκ τῶν ἁρμάτων, ὅτε ἐπλησίασε πρὸς τὰς Γερμανικὰς θέσεις, βληθὲν ἀνεφλέγη. Τὸ ἕτερον ἅρμα, πλησιάζον πρὸς τὸν προκεχωρημένον Λόχον τοῦ Ὄννερ καὶ μὴ γνωρίζον ὅτι ἐπρόκειτο περὶ φιλίων τμημάτων ἔβαλε κατ' αὐτοῦ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπώλειαν δύο ὁπλιτῶν. Ὁ Λόχος τότε προσεπάθησε διὰ σημάτων ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ ἅρματος ὡς φίλιον τμῆμα. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπέτυχεν, ἀλλὰ οὕτως ἐσημείωσε τὴν θέσιν του εἰς τοὺς Γερμανούς, οἵτινες ἤρξαντο προσβάλλοντες τοῦτον διὰ πυρῶν. Τὸ ἅρμα, συνεχίζον τὴν πρὸς τὴν ἐχθρικὴν θέσιν κίνησίν του, ἵνα καλύψῃ τὴν ἐπικειμένην ἐξόρμησιν τοῦ Λόχου τὸν ὑπερέβη, μετ' ὀλίγον ὅμως βληθὲν ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς ἠκινήτησεν, ἐῷν ἐξηκολούθησε βάλλον, μέχρις ὅτου ὁ ὁπλισμός του ἠχρηστεύθη ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν βλημάτων.

Παρὰ τὴν ἀχρήστευσιν ἀμφοτέρων τῶν ἁρμάτων μάχης, ὁ Λόχος τοῦ Ὄννερ ἐπροχώρησε, ὑποστὰς πολλὰς ἀπωλείας.

176. Εὐθὺς ὡς ἀνεφέρθη εἰς τὸν Κάμπελ ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπιθέσεως, διέταξε τὴν ἀναστολὴν ταύτης καὶ τὴν ὀργάνωσιν νέας διὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα τῆς 27ης πρὸς 28ην Μαΐου).

Κατὰ τὴν νέαν ἐπίθεσιν, οἱ δυὸ προωθημένοι Λόχοι Ὄννερ καὶ Γοὺντ θὰ ἀπησχόλουν τοὺς Γερμανοὺς ἐκ τῶν κατεχομένων θέσεων διὰ περιπόλων καὶ πυρῶν, ἐνῷ δύο νέοι λόχοι ἐκ τοῦ λόφου C, θὰ ἐξώρμων ἑκατέρωθεν τῆς ἐκ Νότου πρὸς Περιβόλια ὁδοῦ. Ἐκ τῶν Λόχων τούτων ὁ ἀριστερός, λόχος Zackson (Τσάκσον), καταλαμβάνων τὴν πρὸ τῶν Περιβολίων ὁδικὴν διασταύρωσιν θὰ συνέχιζε τὴν ἐπίθεσίν του μέχρι τῆς ἀκτῆς, ἐνῷ ὁ ἕτερος λόχος Wood (Γοὺντ) θὰ κατελάμβανε τὰς ἀνατολικῶς τῆς διασταυρώσεως οἰκίας.

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον τοῦτο, ὁ Λόχος Τσάκσον ἐξώρμησεν τὴν 0320 τῆς 28-5-41. Τὰ προπορευόμενα τμήματα τοῦ Λόχου ἐγένοντο δεκτὰ διὰ σφοδροῦ πυρὸς ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως. Παρὰ ταῦτα, ὁ Λόχος διὰ ταχείας ἐνεργείας κατέλαβε τὴν διασταύρωσιν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκινήθη ἐκκαθαριστικῶς πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ὁ Λόχος Γοὺντ ἐπροχώρησεν ὁμοίως καὶ ἔβαλεν κατὰ τῶν οἰκιῶν τῆς διασχιζούσης τὰ Περιβόλια ὁδοῦ, Ρεθύμνου - Ἡρακλείου. Ἐνέπεσεν ὅμως εἰς τὰ πυρὰ τῶν ἀμυνομένων Γερμανῶν, καὶ ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ πρὸς Ἀνατολάς, ἀπολέσας πλέον τοῦ ἡμίσεως τῆς δυνάμεώς του, ἐν οἷς τὸν Λοχαγὸν καὶ δύο ἀξιωματικοὺς τραυματίας.

Τὴν ἰδίαν ὥραν, οἱ προκεχωρημένοι Λόχοι τοῦ δεξιοῦ ἐδέχθησαν δραστικὰ πυρὰ πολυβόλων καὶ οὕτω δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκπέμψωσι περιπόλους, ὡς προεβλέπετο.

Ὁ Λόχος τοῦ Τζάκσον κατέλαβε τὰς δυτικῶς Περιβολίων καὶ πρὸς τὴν ἀκτὴν οἰκίας, ἔνθα καὶ παρέμεινε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, βαλλόμενος ὑπὸ πυρῶν ὅλμων καὶ πολυβόλων, τόσον ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ἀκτῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς 28ης - 29ης, ὁ Λόχος ἐπεχείρησε νὰ διαφύγῃ πρὸς Ἀνατολάς, ἀλλὰ κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην ἐνέπεσεν εἰς πυρὰ αὐτομάτων ὅπλων ἐκ φωλεᾶς ἀντιστάσεως ἐγκατεστημένης εἰς κατεστραμμένον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀεροπλάνον. Κατόπιν τούτου, τὸ τμῆμα ἀνέστρεψε πρὸς Δυσμὰς καὶ ἐκινήθη πρὸς Ρέθυμνον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ἔφθασε πλησίον τοῦ Ρεθύμνου καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ἀποστάσεως Ρεθύμνου - Περιβόλια, ἐστράφη πρὸς Νότον καὶ εἶτα πρὸς Ἀνατολὰς ἀφοῦ κατῆλθε περὶ τὸ ἓν καὶ ἥμισυ χιλιόμετρον νοτίως Καστελακίων. Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 29ης ἀφίκετο εἰς τὰς θέσεις τοῦ τάγματός του παρὰ τὸν λόφον C. Αἱ ὁλικαὶ ἀπώλειαι τοῦ Λόχου ἀπὸ τῆς ὥρας τῆς ἐξορμήσεώς του μέχρι τῆς ἐπανόδου του, ἀνῆλθον εἰς 12 τραυματίας ἐπὶ δυνάμεως 70 ἀνδρῶν.

177. Τὴν ἑσπέραν τῆς 28ης Μαΐου ἐρρίφθησαν ὑπὸ Βρεττανικῶν ἀεροπλάνων, ἱπταμένων ἐξ Αἰγύπτου, φόρτοι τινὲς τροφίμων εἰς τὸ συγκρότημα τοῦ ἀεροδρομίου. Ἤδη τὰ ὑπάρχοντα παρὰ τοῖς Αὐστραλοῖς τρόφιμα, καίτοι ἡ μερὶς περιωρίσθη εἰς τὸ ἥμισυ τῆς κανονικῆς, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσουν πέραν τῆς ἑσπέρας τῆς 30ης Μαΐου. Τὰ βλήματα πυροβολικοῦ εἶχον σχεδὸν ἐξαντληθῆ, τὰ δὲ πυρομαχικὰ τῶν ἄλλων ὅπλων ἐπικινδύνως ἐλαττωθῆ.

Ἀντιθέτως, ὁ εἰς τρόφιμα καὶ πυρομαχικὰ ἐφοδιασμὸς τῶν εἰς Περιβόλια Γερμανῶν, διενηργεῖτο ἀκόπως ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, μὴ παρασυρομένης πλέον ὑπὸ τῶν παραπλανητικῶν σημάτων, ἅτινα διὰ τῶν εἰς χεῖρας των Γερμανικῶν πλαισίων ἐξέπεμπον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους οἱ Αὐστραλοί.

Ἐπίσης οἱ βομβαρδισμοὶ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, λίαν καταστρεπτικοὶ διὰ τὴν πόλιν τοῦ Ρεθύμνου, κατηυθύνοντο καλῶς. Καίτοι δὲν εἶχον σοβαρὰ ὑλικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Αὐστραλῶν, ἠνάγκαζον ὅμως τὰ τμήματα νὰ παραμένουν καθηλωμένα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Οὕτως οἱ Γερμανοὶ ἐπέτυχον, καίτοι πολὺ ὀλιγώτεροι ἀπομείναντες, νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐν Περιβολίοις ὠργανωμένην θέσιν των μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν διὰ ξηρᾶς ἀπὸ Δυσμῶν προελαυνουσῶν δυνάμεων.

178. Εἰς τὸ Συγκρότημα Ρεθύμνου, ἡ Διοίκησις τοῦ II Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος ἐπληροφορήθη ἀπὸ τῆς 28ης Μαΐου, δι' ἀφιχθέντος ἐκ Χανίων ἀξιωματικοῦ, τὴν κατάρρευσιν τῆς ἀμύνης εἰς τὸν τομέα Χανίων, καὶ τὴν σύμπτυξιν τῶν Βρεττανῶν πρὸς Σφακιά.

Διὰ πρώτην φορὰν ἐπληροφοροῦντο ἐπίσης ὅτι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶχον ἀποχωρήσει ἐκ Κρήτης. Αἱ πληροφορίαι αὗται ἐπέφερον μεγίστην πτῶσιν τοῦ μέχρις ὥρας ἀρίστου ἠθικοῦ τῶν μαχομένων τμημάτων καὶ τοῦ πληθυσμοῦ, διότι ἀνεμένετο ἤδη ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, ἡ ἀπὸ τῆς κατευθύνσεως Χανίων ἄφιξις Γερμανικῶν ἐνισχύσεων εἰς τὸν τομέα Ρεθύμνου.

Τὴν 1000 τῆς 29ης Μαΐου, ὁ εἰς Χρωμοναστῆρι ἐγκατασταθεὶς Φρούραρχος Ρεθύμνου ἐπληροφορεῖτο ἐξ Ἐπισκοπῆς τηλεφωνικῶς, ὅτι Γερμανοὶ μοτοσυκλετισταὶ διήρχοντο τὴν ὥραν ἐκείνην ἐκ τῆς κωμοπόλεως, κατευθυνόμενοι εἰς Ρέθυμνον. Τὴν πληροφορίαν ταύτην ὁ Φρούραρχος μετέδωκεν εἰς τὴν Διοικητὴν τοῦ διαμερίσματος.

Κατόπιν τῆς πληροφορίας ταύτης, ἐπεκράτησεν ἡ ἄποψις τῆς ἀνάγκης συνθηκολογήσεως, πρὸς ἀποφυγὴν ἀσκόπων πλέων καταστροφῶν καὶ ἀπωλειῶν, ἰδίᾳ εἰς ἄμαχον πληθυσμὸν ἐκ τῶν συνεχῶς ἐντεινομένων ἀεροπορικῶν βομβαρδισμῶν.

Ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ Σχολὴ Χωροφυλακῆς τῆς ὁποίας οἱ ὁπλῖται κατήγοντο κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐξ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, παραδοθῇ, δεδομένου ὅτι ἡ διάλυσις καὶ διασπορὰ αὐτῶν θὰ καθίστα προβληματικὴν τὴν συντήρησίν των. Ὡς πρὸς τὸ Τάγμα τοῦ Ἐμπέδου, ἀπαρτιζόμενον κυρίως ἐξ ἐντοπίων ἀπεφασίσθη ἵνα τὰ τμήματά του συγκεντρωθοῦν εἰς Βρύσινα καὶ διαλυθοῦν, τῶν ἀνδρῶν μεταβαινόντων εἰς τὰ χωρία των.

Ἡ πόλις τοῦ Ρεθύμνου θὰ παρεδίδετο εἰς τὸν ἐχθρόν. Διὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως καὶ τοῦ Τάγματος Χωροφυλακῆς, διετάχθη ὁ Ταγματάρχης Χανιώτης Διοικητὴς τοῦ Τάγματος, νὰ προέλθῃ εἰς σχετικὰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν Γερμανῶν, οὗτος ὅμως ἠρνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν περὶ παραδόσεως διαταγήν.

Ἡ κατάρρευσις τοῦ τομέως Ρεθύμνου.

179. Τὴν νύκτα τῆς 29ης πρὸς 30ην Μαΐου, τὸ ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Βίτμαν, μηχανοκίνητον ἀπόσπασμα, εἰσήρχετο καὶ κατελάμβανε τὸ Ρέθυμνον ἄνευ ἀντιστάσεως τινός.

Ἀνατολικῶς τῆς πόλεως, τὰ τμήματα Χωροφυλακῆς, αἱ ὁμάδες τῶν ἐνόπλων, καὶ ὁμάδες τινὲς ἐξ ὁπλιτῶν τοῦ Ἐμπέδου, ἀνέμενον τοὺς Γερμανοὺς μὲ τὰ ἐλάχιστα ἀπομένοντα πυρομαχικά των διὰ μίαν τελευταίαν ἀντίστασιν «...*Μόλις ἐξῆλθεν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἐκ τῆς πόλεως, εὑρέθη πρὸ ἰσχυροῦ πυρὸς πολυβόλων καὶ ὅλμων*» (1). Μετὰ μικρὰν ὅμως ἀντίστασιν, τὰ τμήματα ταῦτα ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθοῦν.

Εἰς τὸ συγκρότημα ἀεροδρομίου, οἱ Διοικηταὶ τῶν 4ου καὶ 5ου Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων ἐπληροφορήθησαν τὴν ἑσπέραν τῆς 29ης Μαΐου τὰ τῆς καταρρεύσεως τῆς ἀμύνης εἰς τὴν Δυτικὴν Κρήτην, καθὼς καὶ τὴν προσέγγισιν εἰς Ρέθυμνον Γερμανικῶν δυνάμεων προερχομένων ἐκ Χανίων, ὡς καὶ τὴν περὶ παραδόσεως ἀπόφασιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ II Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος.

Κατόπιν τούτου, ὁ Διοικητὴς τοῦ 5ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, μὴ διαθέτων τρόφιμα καὶ πυρομαχικὰ καὶ κρίνων ὅτι περαιτέρω ἀγὼν θὰ ἦτο ἄσκοπος καὶ μάταιαι αἱ θυσίαι, ἀπεφάσισε καὶ διέταξε τὴν 2200 τῆς 29-5-41 ἵνα τὰ τμήματα τοῦ Συντάγματος συμπτυχθῶσι πρὸς Ἀρκάδι. Ἐκεῖ τὸ Σύνταγμα διελύθη καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν, οἱ μὲν ἐντόπιοι ἐτράπησαν πρὸς τὰ χωρία των, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατενεμήθησαν εἰς τὰς διαφόρους κοινότητας.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, τὸ 4ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ σύνολον τῶν ὁπλιτῶν κατήγετο ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος συνεπτύχθη εἰς

(1) Ὑποστρατήγου Ringel. Die Erroberung von Creta. Κεφ. XXV.
Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ Σελ. 101.
Ἐπίσημος Αὐστραλιακὴ Ἱστορία. Τόμος «Crete and Suria». Σελ. 277.

Ἄδελε μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διοικητοῦ του ὅπως παραδοθῇ, καθισταμένης προβληματικῆς τῆς διατροφῆς τῶν ἀνδρῶν ἐὰν κατενέμοντο εἰς διάφορα χωρία, ὡς ἀπεφασίσθη διὰ τὰς ἐξ ἐντοπίων ἀποτελουμένας μονάδας.

180. Ἐκ τῶν περὶ ἐκκενώσεως διαταγῶν τῆς Διοικήσεως Κρέφορς, καὶ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, οὐδεμία περιῆλθεν εἰς τὸν Συνταγματάρχην Κάμπελ. Διὰ τοῦτο ὅτε τὴν νύκτα τῆς 29ης Μαΐου, μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ συγκροτήματος Ρεθύμνου, οἱ Γερμανοὶ προσήγγιζον πρὸς τὰς θέσεις του, προτιθέμενος νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα διέταξεν ἵνα τὸ 2/11 Τάγμα καταλάβῃ τὰς θέσεις τοῦ συμπτυχθέντος 4ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, πλὴν τοῦ Λόχου Ὄννερ, ὅστις παρέμεινεν εἰς τὰς προκεχωρημένας πρὸς Περιβόλια θέσεις, του. Τὸ ὑπάρχον πυροβολικὸν ἐτάχθη ἐπὶ τοῦ λόφου Β.

Τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 30ης Μαΐου, ὁ Λόχος Ὄννερ ἐδέχετο βολὴν πυροβολικοῦ καὶ ὅλμων ἐκ Περιβολίων ἀπὸ τῶν πρωϊνῶν ὡρῶν, ἐνῷ δυτικῶς αὐτῶν ἠκούετο θόρυβος κινητήρων. Περὶ τὴν 0930, Γερμανικὸν ἀπόσπασμα ἐκ τριάκοντα μοτοσυκλεττιστῶν, δύο ἁρμάτων καὶ ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ, ἐνεφανίσθη εἰς τὸ ἀριστερὸν (δυτικῶς) τοῦ 2/11 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος. Βραδύτερον τὰ Γερμανικὰ τμήματα εἶχον προελάσει νοτίως τοῦ λόφου D. Ἦτο πλέον σαφὲς ὅτι τὸ συγκρότημα τοῦ ἀεροδρομίου ἐκυκλοῦτο ταχέως.

Ὁ Συνταγματάρχης Κάμπελ, ὑπελόγισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τῶν νέων Γερμανικῶν δυνάμεων μόνον ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ μὲ θυσίας μεγάλας. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀσκόπου αἱματοχυσίας καὶ μὴ διαθέτων τροφὰς διὰ τὴν μέχρι Σφακίων τριήμερον πορείαν, ἵνα διαφύγῃ ἐκεῖθεν, ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῇ μετὰ τῆς μονάδος του. Τοῦτο ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπ' αὐτῶν. Τὴν ἀπόφασίν του ταύτην ἐγνωστοποίησε καὶ εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ 2/11 Τάγματος, ὅστις ὅμως καλέσας τοὺς ἀξιωματικούς του τοὺς ἐδήλωσεν ὅτι ἀφήνει ἐλευθερίαν ἐνεργείας εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄνδρας του, ὅσοι μὲν ἐπιθυμοῦν νὰ παραδοθῶσιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὑπολοίπων θὰ διάφευγεν εἰς τὰ ὄρη καὶ θὰ ἐπεχείρει νὰ φθάσῃ πρὸς Νότον ἵνα διαφύγῃ τελικῶς εἰς Ἀφρικήν.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν, τὰ τμήματα τοῦ Λόχου Ὄννερ γενναίως μαχόμενα κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων ἀπὸ Περιβόλια Γερμανῶν, συνεπτύχθησαν πρὸς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Τάγματος, ὅστις ἤδη προσεβάλλετο ὑπὸ τοῦ μηχανοκινήτου Γερμανικοῦ ἀποσπάσματος.

Ἐκεῖ κατεβλήθη μία τελευταία προσπάθεια ἀμύνης, τελικῶς δὲ ἄλλοι μὲν παρεδόθησαν, ἄλλοι δέ, ἐν οἷς καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος, διέφυγον εἰς τὰ ὄρη. Ἡ ὑπόλοιπος Αὐστραλιανὴ δύναμις μὲ τὸν Διοικητὴν τοῦ συγκροτήματος παρεδόθη, καθὼς καὶ τὸ 4ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ.

Ἡ πρὸς Ἡράκλειον ὁδὸς ἦτο πλέον ἐλευθέρα διὰ τὸ Ἀπόσπασμα Βίτμαν.

17. Βομβαρδισμὸς Ἡρακλείου.

18. Ὁδὸς Ἡρακλείου μετὰ τὸν βομβαρδισμόν.

19. Σφακιά : Ἡ ἀκτὴ ἐκκενώσεως.

20. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Γ. Δημητρακάκης, παρασημοφορῶν τὸν Φρεΰμπεργκ εἰς στρατόπεδον τῆς περιοχῆς Καΐρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XI

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ἑλληνοβρεττανικαὶ δυνάμεις. Διάταξις, ἀποστολαί.

181. Ἡ ἄμυνα τοῦ τομέως Ἡρακλείου εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Ταξίαρχον Chappelle (Τσάπελλ) 14ην Βρεττανικὴν Ταξιαρχίαν μὲ τὸ Στρατηγεῖον της εἰς Νέαν Ἀλικαρνασσόν, καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις τοῦ ΙΙΙ Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην τοῦ Πεζικοῦ Παπαθανασόπουλον Χαράλαμπον, ὑπαγόμενον τακτικῶς ὑπὸ τὸν Βρεττανὸν Ταξίαρχον. Ἐπίσης ἤδρευεν ἐν Ἡρακλείῳ ἡ 2α Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης, ὑπὸ τὸν Ὑποστράτηγον Λιναρδάκην Μιχαὴλ μὲ εὐάριθμον ἐπιτελεῖον.

Ἀποστολὴ τῶν δυνάμεων τοῦ τομέως ἦτο ἡ ἀπόκρουσις πάσης ἀπὸ θαλάσσης ἢ ἀπὸ ἀέρος ἐπιθέσεως πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου (1).

Πρὸς τοῦτο, αἱ δυνάμεις εἶχον κατανεμηθῆ εἰς δύο συγκροτήματα. Τὸ δυτικὸν συγκρότημα τὸ ὁποῖον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις, εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τῆς πόλεως Ἡρακλείου, καὶ τὸ ἀνατολικὸν συγκρότημα ἀποτελούμενον ἐκ τῶν μονάδων τῆς 14ης Βρεττανικῆς Ταξιαρχίας ἐνισχυμένης διὰ πυροβολικοῦ καὶ ἁρμάτων μάχης, ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ ἀεροδρομίου καὶ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου.

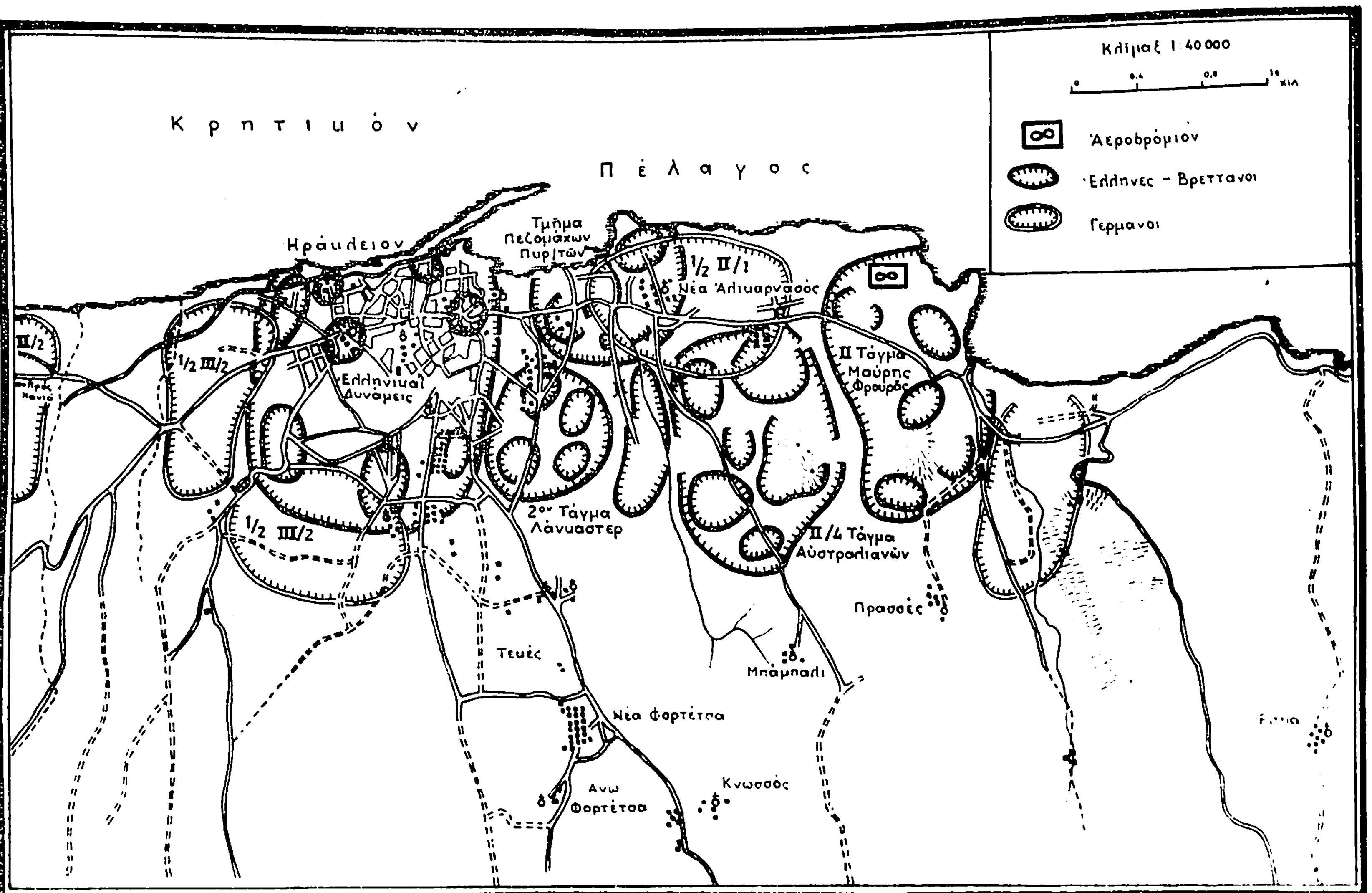
182. Εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ δυτικοῦ συγκροτήματος ἀνῆκον, τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ἡρακλείου ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Δημήτριον Κασιμάτην, τὸ 7ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ ὑπὸ τὸν Ἀντισυνταγματάρχην τοῦ Πεζικοῦ Χαιρέτην Εὐάγγελον καὶ τὸ 3ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ ὑπὸ τὸν Ἀντισυνταγματάρχην τοῦ Πεζικοῦ Μπετεινάκην Α. Τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Ἡρακλείου, πλὴν μικρῶν τμημάτων ἅτινα εἶχον ταχθῆ εἰς ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς πόλεως, ἦτο τεταγμένον ἐπὶ καὶ πρὸ τῶν δυτικῶν τειχῶν τοῦ Ἡρακλείου, κατέχον θέσεις μέχρι τοῦ ποταμοῦ Γιόφυρο πρὸς Δυσμάς, μὲ τὸ ἀριστερὸν (βόρειον) ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ τὸ δεξιόν του (νότιον) εἰς Θέρισσον, ἀνατολικῶς Ἡρακλείου. Εἰς τὸ Θέρισσον ὡς ἐφεδρεία τοῦ διαμερίσματος ἦτο τεταγμένον τὸ 7ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ μεῖον διλοχία.

Νοτίως Θερίσσου μὲ Σταθμὸν Διοικήσεως εἰς Μασταμπᾶν, ἀνεπτύσσετο τὸ 3ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα Πεζικοῦ, καλῦπτον τὴν πόλιν ἀπὸ Νότου διὰ τῆς κατοχῆς τῆς περιοχῆς μεταξὺ τῶν ὁδῶν Ἡρακλείου - Κνωσσοῦ καὶ Ἡρακλείου - Φοινικιᾶς.

Διλοχία τοῦ 7ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἀπὸ τῆς 19-5-41 εἶχεν ἐγκατασταθῆ, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Βρεττανοῦ Διοικητοῦ τοῦ τομέως εἰς τὴν περιοχὴν Κακὸν ὄρος, τέσσαρα χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου. Ὁμοίως ὑπῆρχον στρατόπεδα αἰχμαλώτων συνολικῆς δυνάμεως 5000 Ἰταλῶν περίπου εἰς Ἅγιον Θωμᾶν καὶ Χουντέτσι. (2)

---

(1) Σχεδιάγραμμα 19
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ζ/Ι. Σελ. 10.

Σχεδ. 19. Κατάστασις εἰς τὴν περιοχὴν Ἡρακλείου τὸ ἀπόγευμα τῆς 20ῆς Μαΐου 1941.

Τὸ ἀνατολικὸν συγκρότημα ἀποτελούμενον ἐκ τῆς 14ης Ταξιαρχίας ἐνισχυμένης διὰ πυροβολικοῦ καὶ ἁρμάτων μάχης, περιελάμβανε τέσσαρα τάγματα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ 2ον Τάγμα τῆς Μαύρης Φρουρᾶς ἦτο τεταγμένον εἰς τὸ ἀεροδρόμιον καὶ τὰ νοτιοανατολικῶς τούτου ὑψώματα. Τὸ 2/4 Αὐστραλιανὸν Τάγμα κατεῖχε θέσεις ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς παρυφῆς τοῦ ἀεροδρομίου μὲ ζωτικὸν σημεῖον τὸ Δίδυμον ὕψωμα 134. Ἀμέσως δυτικῶς τούτου ἦτο τεταγμένον τὸ 2ον Τάγμα τοῦ Λέϊτσεστερ, ὅπερ μὲ ἀποστολὴν ἐφεδρείας εἶχεν ἐντολὴν ἀντεπιθέσεως κατὰ ἀλεξιπτωτιστῶν ριπτομένων ἐπὶ τοῦ ἀεροδρομίου ἢ ριπτομένων νοτιοδυτικῶς ἢ βορειοδυτικῶς τούτου. Δυτικῶς τοῦ ἀνωτέρω Τάγματος μέχρι τῆς ὁδοῦ Ἡρακλείου - Κνωσσὸς (ὄχι), εἶχεν ἀναπτυχθῆ τὸ 2ον Τάγμα τῆς Ὑόρκης καὶ Λάγκαστερ.

Τμῆμα πεζομάχων τοῦ 7ου Συντάγματος μέσου πυροβολικοῦ, δυνάμεως τριακοσίων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, κατεῖχε θέσεις εἰς τὴν περιοχὴν Νέας Ἁλικαρνασσοῦ μέχρι Χρυσουπόλεως.

Τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τομέως πυροβολικόν, ἀπηρτίζετο ἐκ τῆς 234ης Μοίρας Πυροβολικοῦ μὲ δέκα τρία πυροβόλα τῶν 75 καὶ 100 χιλιοστῶν Ἰταλικὰ ἢ Γαλλικά, ἑνὸς οὐλαμοῦ τοῦ 15ου Συντάγματος Βασιλικοῦ Πυροβολικοῦ ἐπακτίου ἀμύνης ἐκ δύο πυροβόλων 4 ἰντσῶν, τῆς 7ης Ἐλαφρᾶς Ἀντιαεροπορικῆς Μοίρας (μεῖον τρεῖς οὐλαμοί), ἤτοι ἓξ πυροβόλα Μποφόρ, ἀπὸ μίαν πυροβολαρχίαν τῆς 156ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας Βασιλικοῦ Πυροβολικοῦ ἐκ τεσσάρων Μποφόρ, δύο οὐλαμῶν τῆς Βαρείας Α/Α Μοίρας Βασιλικῶν Πεζοναυτῶν ἐκ τεσσάρων πυροβόλων τῶν 3 ἰντσῶν καὶ τέλος μιᾶς πολυβολαρχίας ἀπὸ ἐλαφρὰ πολυβόλα τῆς 23ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Μοίρας Βασιλικῶν Πεζοναυτῶν.

Ὁ ὄγκος τοῦ πυροβολικοῦ ἦτο τεταγμένος νοτιοδυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου. Τὰ τέσσαρα Μποφὸρ τῆς 156ης Ἐλαφρᾶς Α/Α Πυροβολαρχίας καὶ τὰ ἓξ Μποφὸρ τῆς 7ης Α/Α Μοίρας περιέβαλον τὸ ἀεροδρόμιον. Ὁλόκληρον ἑπομένως τὸ πυροβολικὸν ἦτο διατεθειμένον εἰς τὸ ἀνατολικὸν συγκρότημα. Ἓξ ἐλαφρὰ ἅρματα εἶχον ταχθῆ νοτιοανατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου, δύο δὲ ἅρματα πεζικοῦ κατεῖχον θέσεις ἀνὰ ἓν κατὰ τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τοῦ ἀεροδρομίου.

Σταθμὸς Ραδιοεντοπισμοῦ (Ames) ἦτο ἐγκατεστημένος ἐπὶ τῶν βορείων προσβάσεων τοῦ ὑψώματος 182 (Κόπραινα).

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων, εὑρίσκοντο εἰς Τυμπάκι ἀποβιβασθέντα ἐκεῖ τὸ ἑσπέρας τῆς 19ης Μαΐου, τρία ἅρματα πεζικοῦ καὶ τό 2ον Τάγμα Πεζικοῦ τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ (μονὰς Σκωτική).

Οὕτω τὰ Βρεττανικὰ στρατεύματα τοῦ τομέως Ἡρακλείου ἦσαν διατεταγμένα ἐπὶ μετώπου ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς 4 μιλλίων καὶ βάθους 2 μιλλίων ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον μὲ τὸ κέντρον βάρους αὐτῶν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον καὶ μὲ ἓν τάγμα μετὰ τριῶν ἁρμάτων πεζικοῦ εἰς Τυμπάκι.

Αἱ ἐκδοθεῖσαι ὁδηγίαι διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀμύνης, καθώριζον ὅτι τὰ τμήματα πεζικοῦ ἔδει νὰ ἐξορμήσουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς προσγειώσεώς των, παραμένοντα κεκαλυμμένα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν βομβαρδισμῶν.

Τὸ Α/Α Πυροβολικὸν διετάχθη νὰ βάλῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν πυροβολητῶν. Τὸ πυροβολικὸν τῶν 75 καὶ 100 χιλιοστῶν ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ μὴ βάλῃ κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου, εἰμὴ μόνον κατόπιν διαταγῆς τοῦ Διοικητοῦ τοῦ τομέως.

Σύντονοι προσπάθειαι εἶχον καταβληθῆ πρὸς προστασίαν καὶ ἀπόκρυψιν τῶν τμημάτων διὰ κατασκευῆς χαρακωμάτων καλῶς παρηλλαγμένων, ἐν οἷς διέμενον οἱ ἄνδρες, καὶ περιβαλλομένων διὰ συρματοπλέγματος. Ἡ ὀργάνωσις

αὕτη ἐπέτρεψεν ὥστε τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῶν προσβολῶν τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἐπί τε τῶν στρατευμάτων καὶ τοῦ ὑλικοῦ των νὰ ὦσι μηδαμινά, παρὰ τοὺς ἀπὸ 14ης Μαΐου συστηματικοὺς βομβαρδισμούς.

183. Διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου, τῆς πόλεως, καὶ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου, οἱ Γερμανοὶ διέθεσαν τὸ 1ον Σύνταγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 1ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν Συνταγματάρχου Brauer (Μπρόγερ).

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον, κατόπιν προπαρασκευαστικοῦ βομβαρδισμοῦ διαρκείας μιᾶς ὥρας, αἱ μονάδες αὗται ἔδει νὰ ριφθῶσι ταυτοχρόνως τὴν 1615 τῆς 20ης Μαΐου μὲ ἀποστολάς: Τὸ I/1 Τάγμα, προσγειούμενον ἀνατολικῶς ἀεροδρομίου καταλάβῃ τὸν Σταθμὸν Ἀσυρμάτου εἰς Γοῦρνες καὶ καλύψῃ τὴν ἀνατολικὴν πτέρυγα τῆς κυρίας ἐπιθέσεως. Τὸ II/1 Τάγμα νὰ καταλάβῃ τὸ ἀεροδρόμιον Ἡρακλείου. Τὸ III/1 Τάγμα νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου, ἐπιτιθέμενον ἐκ Δυσμῶν καὶ Νότου. Τὸ II/2 Τάγμα, προσγειούμενον δυτικώτερον τοῦ III/1, ἔδει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἐπίθεσιν τούτου.

Εἰσβολὴ καὶ ἀγῶνες εἰς τὴν περιοχὴν Ἡρακλείου.

184. Ἀπὸ τῆς 1500 τῆς 20ης Μαΐου περὶ τὰ πεντήκοντα ἀεροπλάνα βομβαρδισμοῦ καὶ διώξεως ἤρξαντο βομβαρδίζοντα καὶ πολυβολοῦντα σφοδρῶς τὴν περιοχὴν τοῦ τομέως μὲ μηδαμινὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν τμημάτων καὶ σημαντικὰς καταστροφὰς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου. Ἀπὸ τῆς 1600 ἤρχισαν καταφθάνοντες οἱ μεταφορικοὶ σχηματισμοί, ἐξ ὧν ἐρρίπτοντο οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ.

Λόγῳ ἐπιβραδύνσεως τῆς ἀπογειώσεως ἐκ τῶν ἀεροδρομίων τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος τῶν μεταφορικῶν ἀεροπλάνων, ἡ ἀπὸ ἀέρος ὑποστήριξις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν κατὰ τὴν προσγείωσιν των δὲν κατέστη δυνατή. (1) Οὕτως ἐνῷ ὁ βομβαρδισμὸς ἐπραγματοποιήθη τὴν καθορισθεῖσαν ὥραν, αἱ προσγειώσεις τῶν τμημάτων διήρκεσαν ἐπὶ τρίωρον περίπου, ἤτοι μέχρι τῆς 1900, ἐνῷ τὰ ἀεροπλάνα διώξεως ἅτινα ἔδει νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ προσγειούμενα τμήματα, ἠναγκάσθησαν ν' ἀποχωρήσουν ἀπὸ τῆς 1715, λόγῳ ἐξαντλήσεως καυσίμων.

Ὁ ἀποσυγχρονισμὸς αὐτὸς μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν κλιμακίων μεταφορῶν, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν κλιμακίων μεταφορῶν καὶ τῆς ἀεροπορίας ὑποστηρίξεως, ὑπῆρξεν ἀποφασιστικῆς σημασίας διὰ τὴν δυσμενῆ τύχην τῶν τμημάτων τῆς ὁμάδος ἐπιθέσεως Ἡρακλείου, ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς προσγειώσεώς των.

185. Ἀμέσως δυτικῶς καὶ νοτίως τῶν θέσεων ἃς κατεῖχον τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα, οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ τοῦ III/2 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ταγματάρχου Schulz (Σούλτζ) ἐπὶ τῶν περιοχῶν Μασταμπᾶ, Θερίσσου, Γιόφυρο, ὡς καὶ ἐγγύτατα τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἐνῷ τὸ II/2 Τάγμα προσεγειώθη εἰς Γάζι, πλὴν τῶν 5ου καὶ 6ου Λόχων του, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν εἰς τὰ ἐν ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι ἀεροδρόμια. Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἦσαν ἕτοιμα διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐπιδρομέων. Οὕτω μόλις ἐρρίφθησαν οἱ πρῶτοι ἀλεξιπτωτισταί, ἤρξατο τὸ πῦρ καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν πρὶν ἀκόμη φθάσουν εἰς τὸ ἔδαφος. Διὰ συνεχῶν ἐξορμήσεων ἐναντίον τῶν προσγειουμένων τμημάτων,

(1) Ὑποστρατήγου Ringel. «Die Erroberung von Kreta». Κεφ. IX.

ταῦτα διεσκορπίζοντο, ἐλάχιστα δὲ ἐκ τούτων ἠδυνήθησαν νὰ ὀργανωθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ τόσον τὰ τμήματα αὐτά, ὅσον καὶ τὰ μακρότερον τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν προσγειούμενα, ἀπώλεσαν τὴν ἐπιθετικὴν ὁρμήν των, λαβόντα ἀμυντικὴν στάσιν μακρὰν τῶν Ἑλληνικῶν θέσεων. Σημαντικώτερον ἐκ τῶν τμημάτων τούτων ἦτο τμῆμα τοῦ ΙΙΙ/2 Τάγματος, τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη περὶ τὸ ἥμισυ χιλιόμετρον δυτικῶς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ τῶν θέσεων τούτων, τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἐνήργησαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν σκληροὺς ἀγῶνας, οἵτινες διεκόπησαν λόγῳ τοῦ σκότους, πάσης προσπαθείας πρὸς κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀποκρουσθείσης ἀποτελεσματικῶς.

Περὶ τὴν 1900, τμῆμα ἐξ 150 ἐφέδρων εὑρισκομένων ἀόπλων ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐξοπλισθὲν μερίμνῃ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 3ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, δι' ἀμερικανικῶν ὅπλων ἅτινα τυχαίως ἀνευρέθησαν τὴν τελευταίαν στιγμὴν εἰς μίαν ἀποθήκην τοῦ Ἐμπέδου, ἐξώρμησε πρὸς Μασταμπᾶ καὶ ἀπώθησε τὰ Γερμανικὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα καταλαβόντα τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τοῦ συνοικισμοῦ εἶχον κυκλώσει τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ 3ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος εὑρίσκετο κατὰ τὴν ὥραν τῆς πτώσεως τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ὁ δὲ Διοικητὴς τοῦ Διαμερίσματος Συνταγματάρχης Παπαθανοσόπουλος, εἶχε σπεύσει πρὸς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος τούτου εἰς Μασταμπᾶν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καὶ κυκλωθεὶς ἐκεῖ μετὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ ἀξιωματικῶν τῆς Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος ἀπηλευθερώθη ὡς ἀνωτέρω.

Ἐπελθόντος τοῦ σκότους, τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἀνεδιωργανώθησαν ἐπὶ τῶν θέσεών των.

Διὰ τοῦ περιελθόντος εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ὁπλισμοῦ, μέγα μέρος ἀόπλων ἐξωπλίσθη καὶ ὁ ἀγὼν ἔπαυσε νὰ εἶναι ἄνισος ἀπὸ ἀπόψεως ὁπλισμοῦ, τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων ἐξοπλισθέντων διὰ Γερμανικῶν ὅπλων, ὁπλοπολυβόλων, χειροβομβίδων, ὅλμων καὶ πολυβόλων. Δὲν ὑπῆρχον ὅμως διὰ τὰ ὅπλα αὐτὰ τὰ ἀνάλογα πυρομαχικά, ὥστε ὁ ἀγὼν νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολύ.

Τὸ ΙΙ/2 Ἀλεξιπτωτιστῶν δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἡμέρας ταύτης, πλὴν ὅμως, τοῦτο ἦτο ὑποχρεωμένον νὰ τηρῇ ἀμυντικὴν στάσιν κατὰ τῶν παρενοχλήσεων, ἃς ὑφίστατο ὑπὸ τολμηρῶν ἐνόπλων ὁμάδων. (1).

186. Τὸ ΙΙ/1 Τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν μετὰ α/α Λόχου Πολυβόλων ἐρρίφθη εἰς δύο κλιμάκια δυτικῶς καὶ νοτίως τοῦ ἀεροδρομίου. Κατὰ τοῦ δυτικοῦ κλιμακίου ἐπέπεσαν τὰ τμήματα τοῦ 2/4 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος καὶ οἱ πεζομάχοι τοῦ 7ου Συντάγματος Μέσου Πυροβολικοῦ, ἐνῶ τὸ ἀνατολικὸν κλιμάκιον ἐξεκαθαρίσθη ὑπὸ τοῦ Τάγματος Μαύρης Φρουρᾶς καὶ τῶν ἁρμάτων μάχης. Μέχρι τῆς 2130, ἐλάχισται μικροομάδες ἐκ τοῦ ΙΙ/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν εἶχον διασωθῆ καὶ τὸ Τάγμα δὲν ὑφίστατο πλέον διότι 12 ἀξιωματικοὶ καὶ 300 ὁπλῖται εἶχον φονευθῆ, 8 δὲ ἀξιωματικοὶ καὶ 100 ὁπλῖται εἶχον τραυματισθῆ. Οἱ περισωθέντες ἐκ τοῦ Τάγματος περὶ τοὺς 70 ἀλεξιπτωτισταί, συνεκεντρώθησαν κατὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ σκότους ὑπὸ ἕνα λοχαγὸν εἰς τὸ ὕψωμα 182 (Κόπραινα) νοτιανατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου, ὡς καὶ ἀριθμός τις πολυβόλων.

Ἐκ τοῦ Ι/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, μόνον ὁ 3ος Λόχος Ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθη τὴν ὡρισμένην ὥραν εἰς περιοχὴν Γούρνες καὶ κατέλαβεν αὐτὰς ἀνυπερασπίστους. Οἱ ἕτεροι δύο λόχοι, 1ος καὶ 2ος προσεγειώθησαν τρεῖς

(1) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία «Crete—Syria». Σελ. 286

ὥρας βραδύτερον ἀνατολικῶς τοῦ 3ου Λόχου μετὰ τῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ 1ου Συντάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν. Ὁ 4ος Λόχος δὲν ἐκινήθη ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἀεροδρομίου του.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος ἅμα τῇ προσγειώσει του ἐπεδίωξεν ἵνα διὰ τοῦ I/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν ὑποστηρίξῃ συμφώνως πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Τάγματος τούτου, τὴν κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου ἐνέργειαν τοῦ II/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν, δι' ὃ ἐκινήθη πρὸ Δυσμὰς μετὰ τῶν τμημάτων τούτων, ἀφοῦ συνεκέντρωσεν αὐτὰ εἰς Γοῦρνες. Ἀλλὰ τόσον κατὰ τὴν συγκέντρωσιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἀεροδρόμιον κίνησιν, τὰ τμήματα προσεβάλλοντο συνεχῶς ὑπὸ ὁμάδων ἐνόπλων πολιτῶν, τῶν εὐαρίθμων χωροφυλάκων τῶν Σταθμῶν Χωροφυλακῆς τῶν πέριξ χωρίων καὶ τελικῶς τῆς διλοχίας τοῦ 7ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἥτις ἦτο τεταγμένη εἰς τὴν περιοχὴν Κακὸν Ὄρος, ἀνατολικῶς ἀεροδρομίου. Ἀποτέλεσμα τῶν συγκρούσεων τούτων ἦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ καθυστέρησις τῆς ἀφίξεως τῆς Γερμανικῆς ταύτης δυνάμεως εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ὅτι ἡ δύναμις αὕτη ὑπέστη ἀπωλείας ἄνω τοῦ λόχου. (1)

Ὁ Συνταγματάρχης Μπρόγερ ἐπίστευεν ὅτι, ὡς προεβλέπετο ὑπὸ τοῦ σχεδίου, τὸ ἀεροδρόμιον θὰ εἶχεν ἤδη καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ II/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς 0030 τῆς 21ης Μαΐου, ὅταν ἔφθασε πλησίον τῆς ἀνατολικῆς παρυφῆς τοῦ ἀεροδρομίου, ἠφνιδιάσθη, δεχθεὶς ἰσχυρὰ πυρὰ ἐκ τῶν θέσεων τοῦ Τάγματος τῆς Μαύρης Φρουρᾶς.

Μόνον μία διμοιρία ὑπὸ τὸν Ὑπολοχαγὸν Bleucher (Μπλύχερ) κατώρθωσε νὰ διεισδύσῃ καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τοὺς ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου λόφους.

187. Ὁ Συνταγματάρχης Μπρόγερ, παρὰ τὴν τεραστίαν φθοράν, ἣν ὑπέστησαν αἱ δυνάμεις του, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς τῆς 20ης πρὸς 21ην Μαΐου, καὶ ἐκ Δυσμῶν τοῦ Ἡρακλείου καὶ ἐξ Ἀνατολῶν τοῦ ἀεροδρομίου, πρὸς κατάληψιν τούτων.

Εἰς τὴν δυτικῶς Ἡρακλείου περιοχὴν διέθετε πρὸς τοῦτο ἔναντι τοῦ ἀσθενοῦς ὡς ὑπελόγιζεν Ἑλληνικοῦ συγκροτήματος τὸ εἰς τὴν περιοχὴν Γάζι ἠλαττωμένης δυνάμεως II/2 Τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τὸ περὶ τὴν πόλιν προσγειωθὲν καὶ σημαντικὰς ἀπωλείας ὑποστὰν III/2 Τάγμα, οὗτινος τὸ ἰσχυρότερον τμῆμα εἶχε συγκεντρωθῆ περὶ τὸ ἥμισυ χιλιόμετρον δυτικῶς τοῦ τείχους τῆς πόλεως ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Σούλτζ. Ἀνατολικῶς διέθετε τὸ I/1 Τάγμα μὲ ἠλαττωμένην δύναμιν, κατόπιν τῶν συγκρούσεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ Γούρνες μέχρι Κακοῦ ὄρους καὶ πέντε βαρέα πολυβόλα διασωθέντα ἐκ τοῦ λόχου πολυβόλων, ὅστις εἶχε προσγειωθῆ μετὰ τοῦ II/1 Τάγματος Ἀλεξιπτωτιστῶν.

Ὁ Μπρόγερ, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης διέταξεν ἄμεσον ἐπίθεσιν τοῦ Σούλτζ κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν σχετικὴν διαταγὴν διὰ τοῦ ἀσυρμάτου, ἥτις δὲν ἐξετελέσθη, μὴ ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σούλτζ.

Ὡς πρὸς τὰς ἀνατολικῶς τοῦ ἀεροδρομίου δυνάμεις, προώθησε ταύτας διαδοχικῶς πρὸς τὰς Βρεττανικὰς θέσεις, πλὴν αἱ προσπάθειαι τῶν τμημάτων τούτων πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου ἀπέτυχον, ἐξουδετερωθεῖσαι ὑπὸ πυρὸς πεζικοῦ, ὅλμων καὶ πυροβολικοῦ.

Αἱ σπασμωδικαὶ αὗται ἐνέργειαι τοῦ Γερμανοῦ Διοικητοῦ Μπρόγερ τῶν ἄνευ προπαρασκευῆς διαδοχικῶν κρούσεων διὰ τῶν διαθεσίμων τμημάτων, ὠφείλοντο εἰς τὴν σκέψιν του ὅτι ἐν ἡμέρᾳ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τι, ἡ δὲ

(1) Greece, Crete, Syria. I. Μουρέλου. «Μάχη τῆς Κρήτης». Σελ. 134

διαφεύγουσα νύξ, δὲν τοῦ ἔδιδε χρόνον διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν τμημάτων καὶ προπαρασκευὴν μιᾶς συντονισμένης ἐπιθέσεως, ἥτις ἐπίστευεν ὅτι ἔδει νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ σκότους.

Τοιουτοτρόπως ἡ κατὰ τοῦ τομέως Ἡρακλείου ἐπίθεσις τῆς ὁμάδος ἀλεξιπτωτιστῶν Ὡρίων συνετρίβη ἀπὸ τῶν πρώτων ὡρῶν, χωρὶς οὐδεὶς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς νὰ ἐπιτευχθῇ, τῶν Γερμανῶν ἀπολεσάντων περὶ τοὺς 1000 ἀλεξιπτωτιστάς.

Διὰ τῶν περιελθόντων εἰς χεῖρας τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν τμημάτων μέσων πυρὸς ἐκ λελανθασμένων ρίψεων καὶ περισυλλογῆς, ἡ εἰς πυρὰ δύναμις αὐτῶν ηὐξήθη σημαντικῶς.

188. Ἅμα τῷ ἔῳ τῆς 21ης Μαΐου, ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν ἄνωθεν τοῦ ἐναερίου χώρου τοῦ τομέως καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν Γερμανικαὶ ἀεροπορικαὶ ἀναγνωρίσεις κατετοπίσθησαν περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους θέσεων τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ταύτας δὲ τὴν 0900 ἐπηκολούθησεν ἡ ἄφιξις μεταφορικῶν ἀεροπλάνων, ἅτινα προέβησαν εἰς τὸν διὰ ρίψεων ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους Γερμανικῶν τμημάτων.

Τόσον αἱ ἀναγνωρίσεις, ὅσον καὶ αἱ ρίψεις καὶ βομβαρδισμοὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἐδυσχεραίνοντο ὑπὸ τῶν Ἑλληνοβρεττανικῶν τμημάτων, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ὑπὸ τούτων φωτοβολίδων καὶ πλαισίων σηματοδοσίας, ἅτινα μετὰ σχετικῶν κωδίκων χρήσεως εἶχον περιέλθει εἰς αὐτούς (1). Εἰς μίαν περίπτωσιν, τῇ αἰτήσει τῶν Βρεττανῶν πρὸς τοὺς Γερμανούς, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς Βρεττανικὰς θέσεις πολυβόλα, συσκευαὶ ἀσυρμάτου, ὅλμοι, μία μετοσυκλέττα μετὰ καλάθου, καθίσματα καὶ τράπεζαι καὶ πολλὰ τρόφιμα καὶ πυρομαχικά.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ συγκροτήματος, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἰσχυραὶ Βρεττανικαὶ περίπολοι ἠσχολήθησαν μὲ τὴν ἐκκαθάρισιν μικροομάδων ἀλεξιπτωτιστῶν, ὧν αἱ σπουδαιότεραι ἐσημειώθησαν εἰς Μπάμπαλι καὶ Πρασσές. Δι' ἐνεργείας ἁρμάτων μετὰ τμημάτων πεζικοῦ κατεβλήθη καὶ ἡ προκεχωρημένη διμοιρία τοῦ Μπλύχερ, ὅστις καὶ ἐφονεύθη. Κατὰ τὸ λυκόφως ὁ Μπρόγερ συνέπτυξε τὰς δυνάμεις τῶν δύο ταγμάτων καὶ ἐγκατεστάθη ἐν σχηματισμῷ «Ἐχίνου» ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τοῦ ὑψώματος 182 (Κόπραινα), παρεμβάλλων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Βρεττανῶν τὸν χείμαρρον Καρτερό.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δυτικοῦ συγκροτήματος, ὁ Ταγματάρχης Σοῦλτζ πληροφορηθεὶς τυχαίως ἐκ σήματος διὰ τοῦ ἀσυρμάτου (μὴ ἀπευθυνομένου εἰς αὐτὸν) ὅτι ἀπὸ 0900 - 1000 ἐπρόκειτο νὰ βομβαρδισθῇ τὸ Ἡράκλειον, ἀπεφάσισε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸν βομβαρδισμὸν τοῦτον, ἵνα καταλάβῃ τὴν πόλιν.

Πράγματι ἀπὸ τῆς 0900, σφοδρὸς βομβαρδισμὸς ἐξαπελύθη κατὰ τῆς περιοχῆς τοῦ τομέως. Τὰ τείχη τοῦ Ἡρακλείου καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ λιμένος του ὑπέστησαν πολλὰς καταστροφάς, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν μικραὶ δυνάμεις τῶν ὁπλιτῶν τοῦ ἐμπέδου, ἔσχον πολλὰς ἀπωλείας. Εἰδικῶς αἱ παρὰ τὰς πύλας τῆς πόλεως δυνάμεις, αἵτινες ὑπεστήριζον αὐτάς, ὑπέστησαν τὴν μεγαλυτέραν φθοράν, τῶν θέσεων αὐτῶν εὐκόλως προσβαλλομένων, μαντευομένων διὰ τῶν δι' αὐτῶν πρὸς τὴν ὕπαιθρον ἐξερχομένων ὁδῶν, εὐκόλως ἀντιληπτῶν εἰς τὴν ἀεροπορίαν.

Περὶ τὴν 1000 ὁ Σοῦλτζ ἐπετέθη κατὰ τῆς πόλεως.

Ἡ ἐπίθεσις ἐπραγματοποιήθη διὰ δύο ὁμάδων αἵτινες κατώρθωσαν νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν πόλιν, καμφθείσης τελικῶς τῆς ἤδη ἐξησθενημένης ἐκ τῶν βομ-

(1) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. «Crete, Syria». Σελ. 283.

βαρδισμῶν ἀμύνης διὰ συγκεντρώσεως πυρῶν ὅλμων καὶ πολυβόλων. Κατὰ τῶν εἰσβολέων ἀντεπεξῆλθεν πᾶσα διαθέσιμος ἐν τῇ πόλει δύναμις, ὡς καὶ πλῆθος ἐνόπλων πολιτῶν. Κατὰ τὰς ἐπακολουθησάσας ὁδομαχίας αἵτινες διήρκεσαν μέχρι τῆς νυκτός, πλεῖστοι ἐφονεύθησαν ἑκατέρωθεν, τελικῶς δὲ ἐπερχομένου τοῦ σκότους ὁ Σοὺλτ μετὰ τοῦ τμήματός του συνεπτύχθη διὰ τῆς βορείας εἰσόδου πρὸς τὰς ἐκτὸς τῆς πόλεως θέσεις, εἰς τὰς περιοχὰς Τσαλικάκι καὶ Σταυρωμένος ἀνατολικῶς χωρίου Γαζί.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁδομαχιῶν, ὁ Διοικητὴς τοῦ 3ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἐνίσχυσε τὰς ἐντὸς τῆς πόλεως μαχομένας δυνάμεις δι᾽ ἑνὸς λόχου εἰσελθόντος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς νοτίας πύλης αὐτῆς. Ἀφ᾽ ἑτέρου δι᾽ ὅλων τῶν διαθεσίμων δυνάμεών του συνεκρότησε τὰ μὴ εἰσελθόντα εἰς τὴν πόλιν Γερμανικὰ τμήματα, ἅτινα οὕτω ἀπεμονώθησαν καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προσέλθωσιν πρὸς βοήθειαν τοῦ Σούλτζ. (1)

Πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ταξίαρχος Τσάπελ ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ Βρεττανικοῦ συγκροτήματος δύο διμοιρίας ἐκ τῶν διαθεσίμων αὐτῷ πέντε ταγμάτων.

Αἱ εἰς νεκροὺς ἑκατέρωθεν ἀπώλειαι ὑπῆρξαν βαρεῖαι. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων νεκρῶν ἦσαν καὶ ὁ Ταγματάρχης Πεζικοῦ Τζολάκης Μιχαήλ, ὁ Ἀνθυποχαγὸς Μανωλαράκης Ἰωάννης καὶ ὁ Ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ Μαρινέλης Ἰωάννης, πεσόντες ἡρωϊκῶς μαχόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. Περὶ τοὺς πεντήκοντα Γερμανοὶ συνελήφθησαν, ἐν οἷς καὶ δύο ἀξιωματικοί.

Τὴν 22-5-41 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δυτικοῦ συγκροτήματος ἐσυνεχίσθη δι᾽ ἰσχυρῶν περιπόλων, κυρίως ἐκ τοῦ 3ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ ὁμάδων ἐνόπλων πολιτῶν, ἡ ἐκκαθάρισις τῆς περιοχῆς ταύτης μέχρι χειμάρρου Γιόφυρο πρὸς Δυσμὰς καὶ μέχρι Φοινικιᾶς - Ἀρχάνες πρὸς Νότον.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, τὸ ἐκκαθαριστικὸν τοῦτο ἔργον εἶχε περατωθῆ καὶ οὐδεὶς Γερμανὸς ἀλεξιπτωτιστὴς εὑρίσκετο ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀμυντικῆς περιοχῆς. Ἐκ τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς ἡμέρας, περὶ τοὺς 150 ἀλεξιπτωτισταὶ ἐφονεύθησαν ἢ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ ἐφονεύθησαν, ἐν οἷς καὶ οἱ τέσσαρες προμνημονευθέντες ἀξιωματικοί.

Τὰ σημαντικώτερα Γερμανικὰ τμήματα ἐκ τῶν III/2 καὶ II/2 Ταγμάτων συνολικῆς δυνάμεως πεντακοσίων ἀλεξιπτωτιστῶν, εὑρίσκοντο ἐν ἀμυντικῇ διατάξει, καθηλωμένα εἰς τὴν περιοχὴν Τσαλικάκι - Σταυρωμένος.

189. Μεταξὺ τῶν τμημάτων τούτων καὶ τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου παρενεβάλλοντο πάντοτε τὰ τμήματα τοῦ 7ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ἅτινα εἶχον ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τὴν ἄμυναν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως, καὶ τὸ Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τὴν ἄμυναν τῆς βορείας πλευρᾶς καὶ τοῦ Ἐνετικοῦ λιμένος, ὡς καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως.

Προκεχωρημένα τμήματα χωροφυλακῆς καὶ ἐνόπλων πολιτῶν, εἶχον ἐκπεμφθῆ μέχρι τοῦ χειμάρρου Γιόφυρο, ἵνα ἐπιτηροῦν τὰς Γερμανικὰς θέσεις εἰς Τσαλικάκι καὶ Σταυρωμένος.

(1) Τόσον ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Στρατηγοῦ Φρέϋμπεργκ, ὅσον καὶ ὑπὸ Γερμανῶν συγγραφέων μνημονεύεται ὅτι ὁ Ἕλλην Ταγματάρχης ἐπρότεινε τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Ἡ πληροφορία δέον ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν γεγονότων νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσύστατος, ἐφ᾽ ὅσον κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἦσαν νικηταὶ καὶ ἑπομένως δὲν ὑφίστατο περίπτωσις μιᾶς ψυχολογικῆς καταστάσεως τοιαύτης, ἥτις νὰ προκαλέσῃ ἐκ μέρους του μίαν τοιαύτην πρότασιν.

Οἱ Γερμανοὶ τὴν 23ην Μαΐου προτείνουσιν εἰς τὸν Ἕλληνα Διοικητὴν τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως, ἐπὶ ἀπειλῇ καταστρεπτικοῦ βομβαρδισμοῦ καὶ οὗτος δὲν ἐδίστασεν νὰ ἀπορρίψῃ ταύτην. Οἱ ἐπακολουθήσαντες βομβαρδισμοί, ἐπιβεβαιοῦσι ταῦτα.

Ἡ εἰς τὰς θέσεις ταύτας ὀργανωμένη Γερμανικὴ δύναμις, ἥτις εἶχε συγκεντρώσει πρὸς κάλυψίν της καὶ πλῆθος γυναικοπαίδων, ἀπετέλει μίαν συνεχῆ ἀπειλὴν κατὰ τοῦ Ἡρακλείου. Διὰ τοῦτο, ὁ Διοικητὴς τῆς 2ας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ὑποστράτηγος Λιναρδάκης ἐζήτησε παρὰ τῆς Βρεττανικῆς Διοικήσεως τοῦ τομέως ὑποστήριξιν ἁρμάτων καὶ πυροβολικοῦ διὰ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Γερμανῶν, καὶ ἀπαλλάξῃ τὴν περιοχὴν ἐκ τῆς ἀπειλῆς ταύτης. Πλὴν ὅμως «...*οὐδεμία ἐνίσχυσις τοῦ ἀπεστάλη. Πυροβόλα τινὰ ἔβαλλον κατὰ τῶν πυρήνων ἀντιστάσεως σποραδικῶς, ἀλλὰ τὰ πυρὰ ταῦτα οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἔφερον, ἐφ' ὅσον λόγῳ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν καθίστατο δυνατὸς ὁ συντονισμὸς ἐνεργείας μετὰ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων πεζικοῦ*...» (1).

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειάν τῆς ἡμέρας, οἱ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους Γερμανοί, ἐτήρουν ἀμυντικὴν στάσιν, ἀλλ' οἱ βομβαρδισμοὶ καὶ πολυβολισμοὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἐσυνεχίσθησαν, πληττομένων κυρίως τῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν τῶν ἀγουσῶν ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τὴν ὕπαιθρον.

190. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ συγκροτήματος, τμήματα τοῦ τάγματος τῆς Μαύρης Φρουρᾶς ἐξεκαθάρισαν καὶ ἀπώθησαν μεμονωμένας φωλεὰς ἀλεξιπτωτιστῶν ἐγκατεστημένας παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τοῦ ἀεροδρομίου. Ἐξ ὅλων τῶν μονάδων τοῦ συγκροτήματος, ἰσχυραὶ περίπολοι καὶ μικρὰ ἀποσπάσματα ἠσχολήθησαν μὲ τὴν πρὸς Νότον τοῦ ἀεροδρομίου ἐκκαθάρισιν μέχρι Κνωσσοῦ μεμονωμένων ἀλεξιπτωτιστῶν, μικρῶν ἀποσπασμάτων καὶ κατεσπαρμένων μικροομάδων ἐκ τούτων.

Ἐπὶ λόφου 182 (Κόπραινα) καὶ μέχρι τῆς τομῆς τῆς ὁδοῦ Ἡρακλείου—Ἅγιος Νικόλαος ὑπὸ τοῦ χειμάρρου Καρτερός, οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἑδραιωθῆ ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ λόφου, ἔχοντες πρὸ αὐτῶν τὸ κώλυμα τοῦ χειμάρρου. Τὰς κατεχομένας θέσεις των εἶχον καταστήσει λίαν ἰσχυράς, ἐνισχυθέντες δι' ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ὅλμων καὶ πολυβόλων ριφθέντων κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας πρὸς ἀναπλήρωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἀπολεσθέντων.

Ἕνεκα τούτου, τὸ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἰσχυρὸν Γερμανικὸν ὁρμητήριον τάγμα τῆς Μαύρης Φρουρᾶς, ἀπέφυγε νὰ προβῇ εἰς ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν. Ὁ Ταξίαρχος Τσάπελ ὅμως, κατανοῶν ὅτι ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ τούτου Ἐχίνου ἠπειλεῖτο συνεχῶς τὸ ἀεροδρόμιον, διέταξε τὸ τάγμα τῆς Μαύρης Φρουρᾶς ὅπερ εἶχεν ἐνισχύσει καὶ δι' ἑνὸς λόχου τοῦ Τάγματος Λέϊτσεστερ νὰ ἐπιτεθῇ πρὸς κατάληψιν τοῦ λόφου. Τὸ Τάγμα ἀνέφερεν ὅτι ἠδυνάτει νὰ πράξῃ τοῦτο, ἐλλείψει δυνάμεων ἐπαρκῶν διὰ μίαν τοιαύτην ἐνέργειαν.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, συνεργεῖα ἠσχολήθησαν μὲ τὴν περισυλλογὴν καὶ ταφὴν πτωμάτων ἀλεξιπτωτιστῶν, Ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς 22ας περὶ τὰ 300 πτώματα ἐτάφησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ περὶ τὰ 950 ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν. Ἐκτὸς αὐτῶν, πλεῖστοι παρέμενον ἄταφοι, κατακείμενοι εἰς σημεῖα βαλλόμενα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (2).

Μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τάγματος Μαύρης Φρουρᾶς νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ συνεχῶς ἐνισχυομένου Γερμανικοῦ ἐχίνου, εἰς οὐδεμίαν πλέον ἐνέργειαν προέβη ὁ Ταξίαρχος Τσάπελ πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς τόσον ἀπειλητικῆς διὰ τὸ ἀεροδρόμιον καὶ τὰς πρὸς Νότον συγκοινωνίας του, Γερμανικῆς Βάσεως.

191. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 23ης Μαΐου προσήρχοντο εἰς τὸν Σταθμὸν Διοική-

---

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/0/1
(2) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. Τόμος «Crete Syria». Σελ. 286.

σεως τῆς 2ας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως κάτοικοι τῆς πόλεως Ἡρακλείου καὶ ἀνέφερον ὅτι οἱ συγγενεῖς των, γυναικόπαιδα κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐγκατεστημένοι διὰ τὸν φόβον τῶν βομβαρδισμῶν εἰς τὴν ὕπαιθρον, εἶχον αἰχμαλωτισθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς προπέτασμα ὑπὸ τῶν ἐπιχειρούντων νὰ προελάσουν πρὸς τὴν πόλιν ἐχθρῶν.

«...*Κατόπιν τούτου διετάχθη ὁ Φρούραρχος Ταγματάρχης Τσαγκαράκης νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Γερμανικὰς γραμμὰς καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερα τὰ γυναικόπεδα διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἐπεβάλλοντο ἀντίποινα ἐπὶ τῶν αἰχμαλώτων....*» (1).

«... *Τότε παρεκάλεσα* (2), *ἐκθέτει ὁ Τσαγκαράκης, τὸν κατὰ τὴν προηγουμένην αἰχμαλωτισθέντα Γερμανὸν Ταγματάρχην νὰ ἀπευθύνῃ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν εἰς Σταυρωμένον Διοικητὴν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ τονίζῃ τὸ μάταιον τῆς ἀντιστάσεώς του, ὅτι καὶ παρὰ τῶν Ἄγγλων καὶ παρ' ἡμῶν κρατοῦνται ἀρκετοὶ αἰχμάλωτοι, ὅτι ὁ ἀγὼν δι' αὐτοὺς ἐχάθη ἐφ' ὅσον πᾶσαι αἱ ἀντιστάσεις των ἐξουδετερώθησαν, ὅτι ἐφ' ὅσον θέλει νὰ μὴ παραδοθῇ δύναται νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα, ὑπὸ τὸν ὅρον ν' ἀφήσῃ τὰ γυναικόπαιδα ἐλεύθερα καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζεται αὐτὰ ὡς ἀσπίδα κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις...*».

Ὁ Ταγματάρχης Σούλτζ, λαβὼν γνῶσιν τῆς περὶ ἀπευλευθερώσεως τῶν γυναικοπαίδων ἀπαιτήσεως καὶ τῆς περὶ παραδόσεώς του προτάσεως, ἀπεδέχθη τὴν πρώτην, ἐπὶ τῆς δευτέρας δὲ ἀνταπαντῶν, ἀπήτησεν ἵνα τῷ παραδοθῇ ἡ πόλις ἐντὸς δύο ὡρῶν, ἄλλως αὕτη θὰ ἐβομβαρδίζετο ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ βομβαρδιστικῶν. Ἐπιπροσθέτως ἐπληροφόρει ὅτι ὁλόκληρος ἡ Κρήτη εἶχεν ἤδη καταληφθῆ καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες τοῦ Ἡρακλείου δὲν εἶχον ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως, ὥστε νὰ προβαίνουν εἰς τοιαύτας προτάσεις.

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἀπέρριψεν ἀσυζητητεὶ τοὺς περὶ παραδόσεως ὅρους καὶ διέταξε τὴν μέχρις ἐσχάτων συνέχισιν τῆς ἀμύνης, ἐνῷ περὶ πάντων τούτων ἐπληροφόρησε τὸν Βρεττανὸν Ταξίαρχον, διὰ Βρεττανῶν ἀξιωματικῶν.

192. Τὴν 1600, ἀλλεπάλληλα κύματα ἀεροπορίας βομβαρδισμοῦ ἤρξαντο ἑνὸς ἀπηνοῦς βομβαρδισμοῦ τῆς πόλεως μὲ ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴν ὁλοκλήρων τετραγώνων ἐκ κατακρημνίσεων καὶ πυρκαϊῶν. Ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς εἶχε προληπτικῶς ἐξέλθει εἰς τὴν ὕπαιθρον, ἄλλοι δὲ εἶχον καταφύγει ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰς τὰς στοὰς τῶν τειχῶν, καὶ οὕτω αἱ εἰς ἔμψυχον ὑλικὸν ἀπώλειαι ὑπῆρξαν μικραί.

Πᾶσα τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων διεκόπη. Οἱ στρατιωτικοὶ κλίβανοι κατεστράφησαν, οἱ ἀρτεργάται ἐγκατέλειψαν τὴν πόλιν μετὰ τῶν λοιπῶν κατοίκων καὶ οὕτω διεκόπη ἡ παρασκευὴ ἄρτου. Αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἶχον ἀποφραχθῆ ἐκ τῶν ἐρειπίων καὶ οὐδὲν μεταφορικὸν μέσον ἠδύνατο νὰ κυκλοφορήσῃ. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν τμημάτων εἰς ἄρτον καὶ τρόφιμα καθίστατο προβληματικός. Τὸ πρόβλημα ἐπίσης τῆς ὑδρεύσεως, λόγῳ καταστροφῆς τῶν δικτύων ὑδρεύσεως καθίστατο ἄλυτον. Τὰ πάντοτε ἐλλειπῆ πυρομαχικὰ εἶχον σχεδὸν ἐξαντληθῆ, τὰ δὲ τμήματα λόγῳ τοῦ ἀδιακόπου ἄνευ ἀναπαύσεως, ἐλλείψει ἐφεδρειῶν, τετραημέρου ἀγῶνος, εἶχον καταπονηθῆ εἰς μέγα βαθμόν.

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς κατέστησεν ἐνήμερον, τὸν Βρεττανὸν Διοικητὴν τοῦ τομέως ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ ἐζήτησεν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν Ἑλληνι-

---

(1) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. «Crete Syria». Σελ. 286.
Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Θ/Ι. 674/Ζ/Ι.
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ζ/Ι.

κῶν τμημάτων ὑπὸ Ἀγγλικῶν. Κατόπιν τούτου ἀπεφασίσθη ἵνα τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα συγκεντρωθῶσιν εἰς τὴν περιοχὴν Κνωσσὸς - Σπήλια πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ μὲ ἀποστολὴν τῆς προστασίαν τοῦ νοσοκομείου Κνωσοῦ καὶ διατήρησιν ἀνοικτῆς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο. Δύο λόχοι τῆς Ὑόρκης καὶ Λάγκαστερ θὰ ἀνελάμβανον τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, ἡ δὲ ἔξοδος τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων θὰ ἐπραγματοποιεῖτο τὴν νύκτα τῆς 24ης πρὸς 25ην Μαΐου.(1)

193. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ συγκροτήματος περὶ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἀφίχθησαν δύο ἅρματα πεζικοῦ τοῦ ἀποσπάσματος Τυμπακίου, ἵνα συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς Κρέφορς μεταφερθῶσιν διὰ φορτηγίδος εἰς Σούδαν. Τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ὅμως ἀπέμεινεν εἰς τὸν τομέα Ἡρακλείου μετὰ δύο πυροβόλων τῶν 75 χιλιοστῶν.

Ταυτοχρόνως ἐκινεῖτο πρὸς Ἡράκλειον καὶ τὸ εἰς Τυμπάκι εὑρισκόμενον I Τάγμα τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ, πλὴν ἑνὸς λόχου, ὅστις εἶχεν ἀφεθῇ εἰς Τυμπάκι καὶ Ἁγίους Δέκα.

Τὰς πρώτας ἀπογευματινὰς ὥρας ἐνεφανίσθησαν ἄνωθεν τοῦ τομέως ἓξ ἀεροπλάνα Χαρρικαίην. Ταῦτα ἐκληφθέντα ὡς ἐχθρικὰ ἐβλήθησαν ὑπὸ τοῦ α/α πυροβολικοῦ τῶν Ἄγγλων μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταρριφθοῦν δύο ἐκ τούτων. Τότε τὰ τρία ἐκ τῶν ὑποληφθέντων ἀπεχώρησαν, ἐπιστρέψαντα εἰς Αἴγυπτον ἓν δὲ προσεγειώθη.

Βραδύτερον καὶ ἐνῷ ἡ πόλις ἐβομβαρδίζετο σκληρῶς ὑπὸ πεντηκοντάδος ἀεροπλάνων, ἐνεφανίσθη καὶ ἕτερον σμῆνος ἀπὸ ἓξ Χαρρικαίην, τὰ ὁποῖα ἐνεπλάκησαν εἰς ἀερομαχίαν μετὰ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, προσγειωθέντα τελικῶς εἰς τὸ ἀεροδρόμιον. Τὰ τέσσαρα ἐξ αὐτῶν εἶχον βλάβας εἰς τὸ οὐραῖον σύστημα προσγειώσεως, ἕτερον δὲ κατεστράφη βραδύτερον ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

194. Ὅτε τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Στοῦντεντ ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν δώδεκα Χαρρικαίην εἰς τὸν ἐναέριον χῶρον τοῦ Ἡρακλείου καὶ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον αὐτοῦ, ἀνησύχησε μήπως τὸ ἀεροδρόμιον ἐπρόκειτο νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν. Ἐπίσης παρίστατο ἀνάγκη, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπεκλείετο ὁ διὰ θαλάσσης ἀνεφοδιασμός, ἑνὸς εἰσέτι ἀεροδρομίου, δεδομένου ὅτι τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε ἦτο ἀνεπαρκοῦς ἀποδόσεως διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιχειρούντων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους Γερμανικῶν τμημάτων. Ἀφ' ἑτέρου θὰ ἔδει ἡ ἀεροπορία μάχης καὶ βομβαρδισμοῦ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν νῆσον, ὥστε νὰ προκύψῃ οἰκονομία χρόνου διαδρομῶν καὶ συνεπῶς μεγαλυτέρα ἀπόδοσις πρὸς ὄφελος τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους στρατευμάτων.

Διὰ τοῦτο διετάχθη ὁ Συνταγματάρχης Μπρόγερ ἵνα, συγκεντρῶν τὰς δυνάμεις του πρὸς τὸ ἀεροδρόμιον, ἀπαγορεύσῃ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν, ἐνισχυόμενος δὲ δι' ἀποσταλησομένων αὐτῷ ἐνισχύσεων, νὰ καταλάβῃ τοῦτο. (2)

Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 24ης, ὁ βομβαρδισμὸς καταστροφῆς κατὰ τῆς πόλεως Ἡρακλείου ἐπανελήφθη μὲ μικρὰς διακοπάς. Αἱ καταστροφαὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπῆρξαν τεράστιαι. Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα τῆς πόλεως, παρὰ τὸν καταιγισμὸν τοῦ πυρός, παρέμειναν εἰς τὰς θέσεις των.

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Θ/Ι/. Σελ. 12. Φ. 674/Ζ.
Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. Τόμος «Crete Syria». Σελ. 287.
(2) Στρατηγοῦ Ρίγκελ. Ἡ Κατάληψις τῆς Κρήτης. Κεφάλαιον VIIII (Μετάφρασις ΔΙΣ/ΓΕΣ. Σελ. 73).

Γερμανικὰ ἀεροπλάνα ἔρριψαν προκηρύξεις, δι' ὧν ἠπείλουν μὲ ἐκτέλεσιν πάντα Ἕλληνα ὅστις ἐσυνέχιζε τὴν ἀντίστασιν κατ' αὐτῶν. (1) Πλὴν ὅμως ἡ ἀπειλὴ αὕτη οὐδόλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν τμημάτων καὶ τῶν ἡρωϊκῶν κατοίκων, δι' οὓς κυρίως προωρίζετο. (1)

Ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου ἤρξατο ἡ σύμπτυξις τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων εἰς τὴν περιοχὴν Σπήλια, ὡς ἀπὸ τῆς προηγουμένης εἶχε καθορισθῆ. Δύο λόχοι τοῦ τάγματος Ὑόρκης καὶ Λάγκαστερ ἀντικατέστησαν τὰ συμπτυχθέντα τμήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ πρὶν ἢ ἀρχίσει ἡ μετακίνησις αὕτη, ὁπλῖται ἐξ ὅλων τῶν τμημάτων, στερούμενοι πυρομαχικῶν καὶ ἐλλείψει τροφίμων καὶ ὕδατος, εἶχον διαρρεύσει μεμονωμένως πρὸς τὴν περιοχὴν ταύτην.

Τὰ τμήματα τοῦ 3ου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος Πεζικοῦ ἐξηκολούθουν τηροῦντα τὰς νοτίως τῆς πόλεως θέσεις των λίαν καταβεβλημένα ἐκ τῶν στερήσεων καὶ μὲ ἐλάχιστα πυρομαχικά, ἡ δὲ δύναμις τοῦ Συντάγματος λόγῳ ἀπωλειῶν καὶ ἀγνοοουμένων, εἶχεν ἐλαττωθῆ εἰς τὸ ἥμισυ. Διετάχθη ὅθεν ἵνα τὴν νύκτα τῆς 25ης πρὸς τὴν 26ην Μαΐου καὶ τὰ τμήματα ταῦτα συμπτυχθῶσιν πρὸς Σπήλια δι' ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἐφοδιασμόν.

195. Εἰς τὸ Ἀνατολικὸν συγκρότημα, ἡ ἐκ Τυμπακίου κίνησις τοῦ Τάγματος τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ πρὸς τὸν τομέα Ἡρακλείου, ἐσυνεχίζετο μὲ μεγίστην βραδύτητα λόγῳ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας καὶ Γερμανικῶν ἀποσπασμάτων, ἅτινα ἀνέκοπτον τὴν κίνησιν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συμπλοκῆς μετὰ Γερμανικῶν τμημάτων ἐγκατεστημένων ἱππαστὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κνωσσὸς - Τυμπάκι, ἐνεφανίσθησαν περὶ τὰ τεσσαράκοντα μεταγωγικὰ ἀεροπλάνα ἐκ τῶν ὁποίων ἐρρίφθησαν περὶ τοὺς 400 ἀλεξιπτωτισταί, ἀπαρτίζοντες τάγμα ἐκ δύο λόχων βαρέων ὅπλων καὶ δύο λόχων τυφεκιοφόρων. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Τάγματος τούτου μετὰ τοῦ Διοικητοῦ του Λοχαγοῦ Φῶγκελ, ἐρρίφθη δυτικῶς Ἡρακλείου, ἓν δὲ μικρότερον τμῆμα ἐρρίφθη εἰς τὸν χῶρον τῆς συμπλοκῆς καὶ ἐπετέθη ἀμέσως κατὰ τῶν Βρεττανῶν. Κατὰ τὸν ἐπακολουθήσαντα ἀγῶνα ἐναντίον τῆς νέας ταύτης δυνάμεως, τὸ Τάγμα τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῆ, ἀφοῦ ἀπώλεσε δύο ἀξιωματικοὺς καὶ εἴκοσι ὁπλίτας, ἐνῶ μικρὸν προκεχωρημένον τμῆμα τούτου κατώρθωσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀμυντικὴν περίμετρον.

196. Ὑπὸ τοῦ Βρεττανοῦ Διοικητοῦ τοῦ τομέως ἀπεστάλη εἰς Ἁγίους Δέκα ἀπόσπασμα ἐπ' αὐτοκινήτου, ἀποτελούμενον κυρίως ἐξ ἀνδρῶν τῆς ἀεροπορίας ἵνα βοηθήσῃ τὰ ἐκεῖ παραμείναντα τμήματα τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς πεδίου προσγειώσεως. Τὸ τμῆμα τοῦτο ἀφίκετο εἰς τὸν προορισμόν του, παρὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀτυχῆ σύγκρουσιν, ἐνῶ τὴν προηγουμένην ἡμέραν, αὐτοκίνητον σταλὲν εἰς Κνωσσὸν δὲν ἠδυνήθη λόγῳ παρουσίας Γερμανικῶν τμημάτων νὰ διέλθῃ, δύο δὲ ἕτερα μεταφέροντα τρόφιμα διὰ τὸ Τυμπάκι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦσαν ἐνδεικτικὰ τῆς ρευστότητος τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ἐκτὸς τῆς ἀμυντικῆς ζώνης τοῦ τομέως περιοχήν, ἀναμφισβητήτως δὲ ἐπιστοποίουν ὅτι Γερμανικὰ τμήματα ἐκινοῦντο δραστηρίως ἐκτὸς τῆς ἀμυντικῆς περιμέτρου.

Τὴν πρωΐαν τῆς 25ης Μαΐου, οἱ βομβαρδισμοὶ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἐπανελήφθησαν. Αἱ δυτικῶς τῆς πόλεως Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἐνήργησαν ἐπιθέσεις πρὸς κατάληψιν τοῦ Ἡρακλείου, ἐνισχυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ. Αὗται, σκοπὸν εἶχον τὴν ἀπασχόλησιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων Βρεττανικῶν δυνάμεων εἰς τὰ Ἡράκλειον ὥστε νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ συγκρότημα ἀεροδρομίου, καθ' οὗ θὰ διεξήγετο ἡ κυρία Γερμανικὴ ἐπίθεσις. Αἱ ἐπι-

---

(1) Bakley. Greece and Crete. Σελ. 257.

θέσεις αὐταὶ ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῆς ἐγκατασταθείσης (ὡς παράγρ. 193) ἐκεῖ Βρεττανικῆς διλοχίας.

Εἰς τὸν Ἀνατολικὸν τομέα, ὁ ἐκ δύο λόχων ὄγκος τοῦ τάγματος τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὠχυρωμένην Βρεττανικὴν περίμετρον κινηθεὶς κατὰ τὴν νύκτα διὰ μέσου τῶν λόφων δυτικῶς τῆς ὁδοῦ Ἡρακλείου - Κνωσσὸς - Τυμπάκι. Ἡ δύναμις αὕτη κατέλαβε τὰς θέσεις τοῦ τάγματος τοῦ Λάϊτσεστερ τοῦ ὁποίου τὰ τμήματα ἀπετέλεσαν κινητὴν ἐφεδρείαν, πλὴν τῶν ἤδη διατεθειμένων εἰς διαφόρους ἀποστολάς. Ὑπὸ τοῦ 2/4 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος προωθήθη εἰς τὸν λόφον Ἅγιος Ἠλίας ἰσχυρὸν φυλάκιον δυνάμεως διμοιρίας μὲ ἀποστολὴν νὰ ἀναφέρῃ περὶ τῶν ἐχθρικῶν κινήσεων, Τοῦτο εἶχεν ἐντολὴν συμπτύξεως, ἐφ' ὅσον ἤθελε δεχθῆ ἐπίθεσιν ἰσχυρῶν δυνάμεων.

Τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα τὰ συγκεντρωθέντα εἰς τὴν περιοχὴν Σπήλια καὶ Ἀρχάνες, ἠσχολήθησαν μὲ τὴν ἀνασυγκρότησιν αὐτῶν. Κατὰ τὴν νύκτα ἐστάλησαν εἰς Ἡράκλειον αὐτοκίνητα πρὸς παραλαβὴν τροφίμων καὶ διακομιδὴν τῶν τραυματιῶν, οἵτινες μετεφέρθησαν εἰς τὸ διασκευασθὲν εἰς νοσοκομεῖον σχολεῖον τῶν Ἀρχανῶν.

Ὁ Σταθμὸς Διοικήσεως τῆς 2ας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Κρήτης μετετοπίσθη τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀπὸ Σπήλια εἰς Ἀρχάνες, ἔνθα ὑπάρχει τηλεφωνικὸν κέντρον δι' οὗ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐπαφὴ μετὰ τοῦ IV Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος (Λασηθίου) καί τινων τῶν χωρίων νοτίως τῆς περιοχῆς ταύτης. Τὰς νυκτερινὰς ὥρας τῆς 25/26 Μαΐου κατέφθασεν ἐκεῖ καὶ τὸ 3ον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀνεφοδιασμόν. Τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων ἀνεδιωργανώθη εἰς δύο συντάγματα τῶν χιλίων ἀνδρῶν ἕκαστον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ III Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος, Συνταγματάρχου Παπαθανασοπούλου.

197. Τὴν ἑσπέραν τῆς 25ης Μαΐου τὰ ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Σούλτζ τμήματα τοῦ III/2 καὶ II/2 Ταγμάτων Ἀλεξιπτωτιστῶν, ὡς καὶ τὸ Τάγμα Φόλγκερ, ἤρξαντο κινούμενα πρὸς Ἀνατολὰς συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ, ἐπιδιώκοντος τὴν συγκέντρωσιν τῶν δυνάμεών του πρὸς ἐπίθεσιν διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου. Τὰ τμήματα ταῦτα, παρακάμψαντα τὰς συναντωμένας ἀσθενεῖς Ἑλληνικὰς ἀντιστάσεις νοτίως Ἡρακλείου, ἐπλησίασαν τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 26ης τὸν Λόφον τοῦ Προφ. Ἠλία καὶ ἐπιτεθέντα περὶ τὴν 0700 κατὰ τῆς ἐκεῖ εὑρισκομένης διμοιρίας τοῦ 2/4 Αὐστραλιανοῦ Τάγματος, κατέλαβον τὸν λόφον κατόπιν μικρᾶς ἀντιστάσεως, ἐγκατεστάθησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὁ Ταγματάρχης Σούλτ ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ. Ἡ Αὐστραλιανὴ διμοιρία συμπτυχθεῖσα, εἰσῆλθεν εἰς τὰς θέσεις τῆς ἀμυντικῆς Βρεττανικῆς περιμέτρου.

Ὁ εἰς Σπήλια Διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων Συνταγματάρχης Παπαθανοσόπουλος, βλέπων ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ Λόφου Ἁγίου Ἠλία ὑπὸ τῶν Γερμανῶν θὰ καθίστα ἀδύνατον τὴν διατήρησιν τῆς θέσεως Σπήλια ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διέταξεν τὸ 7ον Σύνταγμα νὰ ὀργανώσῃ τμῆμα τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιτεθῇ καὶ καταλάβῃ τὸν Ἅγιον Ἠλίαν. Ἡ ἐπιθετικὴ προσπάθεια τῶν Ἑλλήνων ἀπέτυχε λόγῳ ἀσθενῶν μέσων πυρός, ἅτινα διέθετον τὰ τμήματα ἐπιθέσεως. Λόγῳ τελείας ἐξαντλήσεως τῶν πυρομαχικῶν, τὰ τμήματα ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ὑποχωρήσουν εἰς Σπήλια, ὑποστάντα ἀρκετὰς ἀπωλείας, τραυματισθέντος καὶ τοῦ Διοικητοῦ του Ἀντισυνταγματάρχου Χαιρέτη καὶ τοῦ διαδεχθέντος τοῦτον Λοχαγοῦ Χαρδαλάκη.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπιθέσεως καὶ ἐπελθόντος τοῦ σκότους, αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑποστρατήγου Λιναρδάκη συνεπτύχθησαν πρὸς Μετόχι Καπνιστοῦ καὶ νοτίως αὐτοῦ, ἐγκαταστήσασαι προφυλακὰς εἰς

Μετόχι Καπνιστοῦ, ἐνῶ τὰ λοιπὰ τμήματα ἐγκατεστάθησαν ἐπὶ τῶν βορειοανατολικῶς καὶ βορειοδυτικῶς Ἀρχανῶν ὑψωμάτων μὲ ἀποστολὴν τὴν κάλυψιν τῶν ὁδῶν Ἡρακλείου - Ἀρχανῶν καὶ Ἡρακλείου - Μεσσαρᾶς (Ἅγιοι Δέκα, Τυμπάκι κ.λ.π.).

Δὲν ὑπῆρχε πλέον δυνατότης ἀναλήψεως ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ἐλάχιστα ὑπάρχοντα φυσίγγια δὲν ἐπέτρεπον τοῦτο.

Ἐκκένωσις τοῦ τομέως Ἡρακλείου.

198. Ὁ Ταξίαρχος Τσάπελλ, καίτοι διέθετεν ἀρχικῶς πολὺ ἰσχυροτέρας τοῦ ἐχθροῦ δυνάμεις, ἐτήρησε συνεχῶς ἀμυντικὴν στάσιν περιορισθεὶς εἰς τὴν προσπάθειαν ἐξασφαλίσεως τῆς κατοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου καὶ τοῦ λιμένος τοῦ Ἡρακλείου.

Κατόπιν ὅμως τῆς συνεχοῦς ἐνισχύσεως τοῦ ἐχθροῦ, ἀνησυχῶν διὰ τὴν τύχην τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατευμάτων, ἀπέστειλε τὴν νύκτα τῆς 26ης πρὸς 27ην Μαΐου σῆμα μέσω Καΐρου πρὸς τὸν Στρατηγὸν Φρέϋμπεργκ, δι' οὗ ἀνέφερεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐγκαθίστατο σταθερῶς ἱππαστὶ ἐπὶ τῆς ἀγούσης πρὸς Νότον ὁδοῦ (Ἡράκλειον — Κνωσσὸς — Ἀρχάνες), ὅτι αἱ προσγειώσεις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἐλάμβανον χώραν ἐκτὸς τῶν δυνατοτήτων ἀποκρούσεως τούτων, αἱ θέσεις του ἐδεσπόζοντο ὑπὸ ἐχθρικῶν στρατευμάτων, εὑρισκομένων ὑψηλότερον καὶ τὰ πυρομαχικὰ ἤρχισαν ἐξαντλούμενα. Περαίνων ἐζήτει ὁδηγίας κατὰ πόσον θὰ ἔδει νὰ ἐπιτεθῇ καὶ διανοίξῃ τὴν πρὸς Δυσμὰς ἢ Νότον ὁδόν.

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, ἠρώτησεν ἐὰν τὸ Τάγμα τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάττερλαντ εἶχε φθάσει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ τομέως, ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐπίθεσις πρὸς διάνοιξιν τῆς ὁδοῦ πρὸς Τυμπάκι καὶ ἐὰν ὁ λιμὴν Ἡρακλείου ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ. Ὁ Τσάπελ ἀνέφερε καταφατικῶς ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα χρησιμοποιήσεως τοῦ λιμένος Ἡρακλείου (1).

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον ἀπήντησε διὰ τῆς λέξεως «*ἐκκένωσις*» Ἡ ἐντολὴ αὕτη δὲν ἐκοινοποιήθη εἰς τὰ τμήματα τὴν ἡμέραν ταύτην· ἀντιθέτως, διετάχθη ἡ ἐκτέλεσις ἐπιθετικῶν κρούσεων, ὅπου παρουσιάζετο εὐκαιρία πρὸς τοῦτο.

Διὰ τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ἡ 27η Μαΐου διῆλθεν ἐν ἠρεμίᾳ τῶν τμημάτων συνεχιζόντων τὴν ἐγκατάστασίν των ἐπὶ τῶν νέων θέσεων μὲ Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ΙΙΙ Στρατιωτικοῦ Διαμερίσματος εἰς Κάτω Ἀρχάνες. Τὰ τμήματα ὑπέφερον πολὺ ἐκ πείνης καὶ ἐλλείψεως πυρομαχικῶν, καὶ πολλοὶ ἄνδρες ἐκ τῶν ἐντοπίων διέρρεον ὡς ἐκ τούτου εἰς τὰ χωρία των.

Τὰ Γερμανικὰ τμήματα ἀφ' ἑτέρου συνεκεντροῦντο εἰς τὰς θέσεις των προπαρασκευαζόμενα διὰ τὴν τελικὴν κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου ἐξόρμησιν, ἐνῶ ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία ἀνεφωδίαζε ταῦτα εἰς πυρομαχικὰ καὶ παντοειδῆ ἐφόδια. Αἱ εἰς Λόφον Ἁγίου Ἠλία δυνάμεις τοῦ Ταγματάρχου Σοὺλτζ, ἐνισχύθησαν δι' ἑνὸς ἐλαφροῦ πυροβόλου μετὰ τῶν πυρομαχικῶν του, τὸ ὁποῖον ἐξεφορτώθη ἀπὸ ἓν Γιούγκερ 52 προσγειωθὲν εἰς τὸν λόφον. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἓν ἀκόμη τμῆμα δυνάμεως τάγματος ἀπεβιβάσθη ἐξ ἀεροπλάνων περὶ τὶς Γούρνες πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων. Ἀπεστάλησαν ταυτοχρόνως ὁδηγίαι ἵνα τὴν 28ην Μαΐου μετὰ προπαρασκευαστικὸν ἀπὸ ἀέρος βομβαρδισμὸν καταληφθῇ τὸ ἀεροδρόμιον καὶ διατηρηθῇ ἐλεύθερον διὰ τὰ Γερμανικὰ ἀεροσκάφη.

Οὐδεμία πληροφορία εἶχε περιέλθει εἰς τοὺς Γερμανοὺς περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν ἐπικειμένης ἐγκαταλείψεως τῆς περιοχῆς. Ὁ Συνταγματάρχης Μπρό-

(1) «Creece Crete And Syria». (Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία). Σελ. 290—291.

γερ, θεωρῶν ἀνεπαρκῆ τὸν μεσολαβοῦντα χρόνον ἵνα περατώσῃ τὰς προπαρασκευάς του, ἐζήτησε νὰ ἐπιτεθῇ τὸ ἑσπέρας τῆς 29ης Μαΐου, ὅπερ καὶ ἐγένετο ἀποδεκτόν.

Ἡ 27η Μαΐου διέρρευσε, τῶν Ἑλλήνων προσπαθούντων νὰ ἀνασυγκροτηθῶσι καὶ ἀνεφοδιασθῶσι πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν Γερμανῶν παρασκευαζομένων διὰ τὴν τελικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἀεροδρομίου, ἐνῷ ἡ Βρεττανικὴ Διοίκησις τοῦ τομέως προητοίμαζεν ἐν πάσῃ μυστικότητι τὴν ἐκκένωσιν.

199. Τὴν πρωΐαν τῆς 28ης Μαΐου, ἐν συγκεντρώσει τῶν Διοικητῶν τῶν μονάδων, πλὴν τῶν Ἑλλήνων οἵτινες ἔμειναν ἀπληροφόρητοι μέχρι τέλους, ὁ Ταξίαρχος Τσάπελ ἐκοινοποίησε τὰς περὶ ἐκκενώσεως ἐκ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου ἐντολάς του, ἐν αἷς καθωρίζετο ὅτι πάντα τὰ τμήματα θὰ ἐπεβιβάζοντο πλοίων κατὰ τὴν ἐπερχομένην νύκτα, ὡς καὶ ἡ σειρὰ καὶ τὸ δρομολόγιον κινήσεως τῶν τμημάτων πρὸς τὸν λιμένα διὰ τὴν συγκέντρωσιν εἰς τὸν χῶρον ἐπιβιβάσεως. Καθωρίζοντο ὁμοίως τὰ ληπτέα μέτρα ἀσφαλείας, ὡς καὶ αἱ ἀναγκαιοῦσαι καταστροφαὶ ἔργων καὶ ὑλικοῦ. Βάσει τῶν ἐντολῶν τούτων, τὰ ὀχήματα ἠχρηστεύθησαν καὶ αἱ ἀποθῆκαι κατεστράφησαν. Ἐκρηκτικαὶ ὕλαι ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰς ἀποθήκας καυσίμων καὶ πυρομαχικῶν, ρυθμισθεῖσαι ὅπως ἐκραγῶσι τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Μαΐου.

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον ἐκκενώσεως τὴν 28ην Μαΐου, ἅμα τῇ ἐπελεύσει τοῦ σκότους, ἤρχισεν ἡ κίνησις τῶν τμημάτων πρὸς τὸν κυματοθραύστην τοῦ λιμένος. Τὴν 2330 κατέπλευσαν δύο καταδρομικὰ καὶ ἓξ ἀντιτορπιλλικὰ (1) διὰ τὴν ἐπιβίβασιν τῶν τμημάτων. Τέσσαρα ἐκ τῶν ἀντιτορπιλλικῶν εἰσῆλθον ταυτοχρόνως ἐντὸς τοῦ λιμένος καὶ παρέλαβον τὰ ἤδη ἀναμένοντα τμήματα.

Ὁ οὕτως ἀπελευθερωθεὶς χῶρος ἐπὶ τῆς προκυμαίας, κατελαμβάνετο ὑπὸ συνεχῶς προσερχομένων τμημάτων, διασχιζόντων τὴν πόλιν εἰς φάλαγγα κατ' ἄνδρα λόγῳ τῶν ἐρειπίων ἅτινα ἐπλήρουν τὰς ὁδούς. Περὶ τὴν 0100 τῆς 29-5-41, αἱ τελευταῖαι θέσεις ἐγκατελείφθησαν, πλὴν μικροῦ ἀποσπάσματος εὑρισκομένου εἰς τὴν θέσιν Χουντέτσι, ὅπου εἶχεν ἀνεγερθῇ ὁδόφραγμα καὶ τοῦ εἰς Κνωσσὸν χειρουργείου ἐκστρατείας ἀποκλεισμένου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὡς καὶ τῶν εἰς περιοχὴν Μεσσαρᾶς (Τυμπάκι, Ἅγιοι Δέκα) τμημάτων τοῦ Τάγματος Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ.

Τὴν 0300 τῆς 29-5-41, ἡ νοηπομπὴ ἀπέπλευσεν πρὸς Ἀφρικήν. «. . . *Οἱ Ἕλληνες δὲν ἔλαβον γνῶσιν τῆς ἐπιβιβάσεως καὶ τῆς ἀποχωρήσεως, δεδομένου ὅτι ἡ δρᾶσις τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν περιοχήν των, καθίστα ἀδύνατον τὴν ἀσφαλῆ μετάδοσιν τῶν διαταγῶν καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ πλοῖα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μεταφέρουν περισσοτέρους ἄνδρας. Ἡ ἀπόφασις ἴσως φανῇ σκληρά, ὅταν τὴν ἐξετάσῃ τις ἐξ ἀποστάσεως, ἀλλὰ δυσκόλως θ' ἀμφισβητηθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ τυχὸν ἀπόπειρα τῆς ἐπιβιβάσεως τῶν ἡμιεκπαιδευμένων Ἑλλήνων, δυνατὸν νὰ ἔθετεν ἐν κινδύνῳ ὁλόκληρον τὴν λεπτὴν ταύτην ἐπιχείρησιν*» (2).

200. Εἰς τὰς 28 Μαΐου, ὁ Διοικητὴς τῆς Γερμανικῆς ὁμάδος Συνταγματάρχης Μπρόγερ, ἐξηκολούθησε τὰς προπαρασκευάς του διὰ τὴν ἰσχυρὰν του ἐπίθεσιν πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀεροδρομίου.

Ἡ ἀεροπορία ἐβομβάρδιζε πλείστους κατῳκημένους τόπους περὶ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ Ἡρακλείου - Τυμπάκι, ἡ δὲ ὁδὸς ἐπολυβολεῖτο καὶ ἐπετηρεῖτο συνεχῶς.

---

(1) Εἶχον σταλῆ τρία καταδρομικά, ἀλλὰ τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν πλοῦν, προσβληθὲν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας καὶ βληθὲν διετάχθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

(2) Ἐπίσημος Αὐστραλιανὴ Ἱστορία. «Greece, Crete, Syria». Σελ. 291.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, οἱ Γερμανοὶ ἀντελήφθησαν τὴν κίνησιν πλοίων ἀνοικτὰ τῆς ἀκτῆς, πλὴν τοῦτο δὲν φαίνεται ὅτι τοὺς ἐνέβαλε εἰς σκέψιν τινά.

Ὅτε τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης 29ης Μαΐου, περίπολοι ἀναγνωρίσεως ἐκινήθησαν πρὸς τὴν Βρεττανικὴν περίμετρον, αὗται εὑρέθησαν πρὸ κενοῦ, καὶ οὐδεμίαν ἀντίστασιν συνήντησαν, τόσον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως ὅσον καὶ πρὸς τὸ ἀεροδρόμιον. Τότε αἱ δυνάμεις τοῦ Μπρόγερ ἐκινήθησαν πρὸς τό ἀεροδρόμιον καὶ τὸ Ἡράκλειον, ἅτινα καὶ κατελήφθησαν ἄνευ ἀντιστάσεως τινός. Ἡ Διοίκησις τῶν Γερμανικῶν τμημάτων ἐγκατεστάθη εἰς τοὺς στρατῶνας τοῦ 43ου Συντάγματος Πεζικοῦ.

201. Καθ' ὅλην τὴν 28ην Μαΐου, τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα παρέμεινον εἰς τὰς θέσεις των, εἰς οὐδεμίαν προβαίνοντα ἐνέργειαν λόγῳ πλήρους ἀδυναμίας πρὸς τοῦτο.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ Ὑποστράτηγος Λιναρδάκης συνέταξε ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Διοίκησιν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐν συνεχείᾳ πρὸς προηγούμενα ἔγγραφά του περιέγραψε τὴν ἀνάγκην ἀνεφοδιασμοῦ εἰς τρόφιμα καὶ πυρομαχικά. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπεστάλη τὴν ἑπομένην εἰς τὸ εἰς Ἁγίους Δέκα εὑρισκόμενον τμῆμα τῶν Ἄρτζυλ καὶ Σάτερλαντ, ἄνευ ἀποτελέσματος ὡς ἦτο φυσικόν.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 28ης πρὸς 29ην Μαΐου κατέφθανον εἰς Ἀρχάνες ἀξιωματικοὶ ἐκ τῆς περιοχῆς Χανίων, οἵτινες ἐπληροφόρησαν περὶ τῆς καταλήψεως τοῦ ἀεροδρομίου Χανίων καὶ τῆς Σούδας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ τῆς διαρροῆς τῶν Βρεττανῶν πρὸς Σφακιά. Τὴν πρωΐαν δὲ τῆς 29ης διεπιστώθη ὅτι καὶ οἱ Βρεττανοὶ τοῦ τομέως Ἡρακλείου εἶχον ἐκκενώσει διὰ νυκτὸς τὴν περιοχήν.

202. Οἱ εἰς τὰ στρατόπεδα Χουδέτσι καὶ Ἅγιον Θωμᾶν Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι διέρρεον ὠθούμενοι ὑπὸ τῆς πείνης καὶ ἐλυμαίνοντο τὰ χωρία πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς.

«...*Κατόπιν τῆς οὕτω διαμορφωθείσης καταστάσεως (ἐκθέτει ὁ Ὑποστράτηγος Λιναρδάκης) καὶ λόγῳ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως πυρομαχικῶν, συσκεφθεὶς μετὰ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς μου, ἀπεφάσισα νὰ ζητήσω ἀνακωχήν, ἀναθέσας εἰς τὸν Ταγματάρχην Τσαγκαράκην νὰ μεταβῇ εἰς Ἡράκλειον πρὸς συνάντησιν τοῦ Διοικητοῦ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπεβάλλετο καὶ διὰ νὰ παύσουν οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν χωρίων τὰ ὁποῖα ἐβομβαρδίζοντο συνεχῶς ἐπὶ δύο ἡμέρας*»....(1)

Ὁ Ταγματάρχης Τσαγκαράκης μετὰ Γερμανομαθοῦς ἀξιωματικοῦ, μετέβη εἰς τοὺς στρατῶνας τοῦ 43ου Συντάγματος τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Συνταγματάρχην Μπρόγερ ἐπρότεινε ἀνακωχὴν ὑφ' οὓς ὅρους συνήφθη τοιαύτη διὰ τὰ στρατεύματα τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ὁ Γερμανὸς Διοικητὴς ἀπέρριψε τὴν πρότασιν ταύτην καὶ ἀπήτησε τὴν ἄνευ ὅρων παράδοσιν, ἄλλως θὰ ἐσυνεχίζοντο οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν χωρίων, καὶ θὰ διέττασε τὸ μηχανοκίνητον ἀπόσπασμα Βίτμαν ἐκκινήσαν ἤδη ἐκ Ρεθύμνου, ἵνα κατευθυνθῇ ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων.

Κατόπιν τούτου, ὁ Ἕλλην Ταγματάρχης παρεκάλεσε νὰ διαταχθῇ τουλάχιστον ἡ κατάπαυσις τῶν βομβαρδισμῶν τῶν χωρίων, ἐφ' ὅσον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς δὲν ἐμάχετο πλέον. Εἶτα δὲ ἀπεχώρησε συνοδευόμενος ὑπὸ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, ἵνα οὗτος ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Ὑποστρατήγου Λιναρδάκη καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ἔγγραφον περὶ ἄνευ ὅρων παραδόσεως, δι' ἣν δὲν εἶχεν ἐξουσιοδότησιν ὁ Τσαγκαράκης (2).

(1) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ζ/Ι. Σελ. 16.
(2) Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ζ/Ι. Σελ. 10.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ περὶ παραδόσεως ἐγγράφου τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ εἰς τὸν Ὑποστράτηγον Λιναρδάκην, οὗτος ἀποδεχθεὶς τοῦτο περὶ τὴν 2215 ἐξέδωκε τὰς περὶ καταθέσεως καὶ συγκεντρώσεως τῶν ὅπλων διαταγάς του, πλὴν τῶν φρουρούντων τοὺς Ἰταλοὺς αἰχμαλώτους τμημάτων, μέχρι παραδόσεως τούτων εἰς τοὺς Γερμανούς. Αἱ διαταγαὶ αὗται ἀπηυθύνοντο τόσον πρὸς τὰ στρατιωτικὰ τμήματα, ὅσον καὶ τὰς Ἀστυνομικὰς ἀρχὰς τῶν νομῶν Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου.

203. Τὴν 30ην Μαΐου, ὁ Ὑποστράτηγος Λιναρδάκης μετέβη εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ 43ου Συντάγματος Πεζικοῦ πρὸς συνάντησιν τοῦ Διοικητοῦ τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων καὶ ὑπογραφὴν τῆς ἀνακωχῆς. Κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ἐζήτησε καὶ πάλιν ὅπως ἐφαρμοσθῶσι καὶ διὰ τοὺς ἐν Κρήτῃ οἱ ὅροι οἱ ἰσχύοντες καὶ διὰ τοὺς ἐν ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι ἀξιωματικούς, ὡς καὶ τὴν ἄμεσον κατάπαυσιν τῶν βομβαρδισμῶν καὶ τὴν ὑπὸ τὴν Γερμανικῆς Διοικήσεως ἀνάληψιν τῆς διατροφῆς τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων. Τὰ τμήματα ταῦτα ἀνήρχοντο εἰς χιλίους περίπου ἐξ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, κυρίως κατόπιν τῆς ἀθρόας διαρροῆς τῶν ἐντοπίων στρατιωτῶν πρὸς τὰ χωρία των. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, τὸ ἀπόσπασμα Βίτμαν κινούμενον ἐκ Ρεθύμνου συνήντησεν εἰς Ἡράκλειον τὰ τμήματα τοῦ Συνταγματάρχου Μπρόγερ, ἐκεῖθεν δὲ συνεχίσαν τὴν κίνησίν του ἔφθασε κατὰ τὴ νύκτα εἰς Ἱεράπετραν, ἔνθα συνηντήθη μετὰ τῶν Ἰταλικῶν τμημάτων.

Τὴν 31ην Μαΐου τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα μετεστάθμευσαν εἰς Πεζά. Ἐκεῖθεν, τὴν 1ην Ἰουνίου, δύο λόχοι κατόπιν διαταγῆς τῆς Γερμανικῆς Διοικήσεως μετεστάθμευσαν εἰς Ἡράκλειον, ἡ δὲ λοιπὴ δύναμις μετά τινων ἀξιωματικῶν εἰς Μεσαρᾶν.

Οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ παρέμειναν ὑπὸ ἐπιτήρησιν εἰς Πεζὰ καὶ Ἀρχάνες, ὁπόθεν τὴν 9ην Ἰουνίου μετήχθησαν δι' αὐτοκινήτων εἰς τὸ στρατόπεδον αἰχμαλώτων Μάλεμε, καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον Παιδικῶν ἐξοχῶν Χανίων. Ἀπὸ τῆς 20ης Ἰουνίου μέχρι τέλους Νοεμβρίου, ἤρχισε καὶ συνετελέσθη τμηματικὴ ἀπόλυσις ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν, μεταφερομένων εἰς ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα.

Ἐκ τῶν διαρρευσάντων μετὰ τοῦ ὁπλισμοῦ των ὁπλιτῶν καὶ ἀξιωματικῶν ὡς καὶ τῶν ἐνόπλων ὁμάδων πολιτῶν, ἐσχηματίσθησαν βραδύτερον καθ' ἅπασαν τὴν Κρήτην αἱ δυνάμεις ἀντιστάσεως, αἵτινες διὰ τῶν ἀγώνων των καὶ τῶν θυσιῶν των ἐβοήθησαν τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ συγχρόνως προεκάλεσαν τὴν μῆνιν τοῦ κατακτητοῦ, ὅστις ἐπέβαλε σκληροτάτας κυρώσεις ἐπὶ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τῆς ἡρωϊκῆς Μεγαλονήσου.

204. Μετὰ δεκαήμερον σκληρὸν ἀγῶνα, ἔληξεν ἡ μάχη τῆς Κρήτης, μὲ πλήρη ἐπικράτησιν, τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων. Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὸν δεκαήμερον αὐτὸν ἀγῶνα, ἦσαν τόσον σοβαραὶ αἱ ἀπώλειαι τοῦ ἐκλεκτοῦ Σώματος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ὥστε μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου, οἱ Γερμανοὶ οὐδέποτε ἐτόλμησαν νὰ ἀναλάβουν τοιούτου εἴδους ἐπιχείρησιν. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Χίτλερ, αἱ μονάδες Ἀλεξιπτωτιστῶν μετετράπησαν εἰς μονάδας κανονικοῦ στρατοῦ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Διάγγελμα τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως 23-4-41

Τὰ σκληρὰ πεπρωμένα τοῦ πολέμου ἀναγκάζουν Ἡμᾶς σήμερον ὅπως, μετὰ τοῦ Διαδόχου τοῦ Θρόνου καὶ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως τῆς Χώρας ἀπομακρυνθῶμεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μεταφέρομεν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους εἰς Κρήτην, ὁπόθεν θὰ δυνηθῶμεν νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον ἡ θέλησις τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου καὶ τὸ καθῆκον τῆς περιφρουρήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας ἐπέβαλλον ἡμῖν νὰ ἀναλάβωμεν μετὰ τὴν ἀπρόκλητον ἐπίθεσιν ἣν ὑπέστημεν ἐκ μέρους δύο αὐτοκρατοριῶν.

Ἡ θέλησις Ἡμῶν, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ποικιλοτρόπως διατρανωθεῖσα μέχρι σήμερον, προϋπέθετε τὴν μέχρις ἐσχάτων ἀντίστασιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ἅτινα παρὰ τὸν ἄνισον ἀγῶνα, ἰδίως μετὰ τὴν Γερμανικὴν εἰσβολὴν εἰς τὰ ἐδάφη μας, πεισμόνως ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἔχοντα συνεπίκουρα καὶ τὰ Βρεττανικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν μας καὶ τὰ ὁποῖα λαμπρῶς ἠγωνίσθησαν καὶ ἀγωνίζονται ἀκόμη ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ὑπὲρ μιᾶς δικαίας ὑποθέσεως.

Τὰ στρατεύματα ἡμῶν, ἐξηντλημένα ἐκ τοῦ τραχέως καὶ νικηφόρου πολέμου τὸν ὁποῖον διεξῆγον ἐπὶ ἓξ μῆνας ἐναντίον κατὰ πολὺ ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ, γράψαντα τὰς ἐνδοξοτέρας σελίδας τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ἐσυνέχισαν τὸν κατὰ τῆς Γερμανίας ἀγῶνα μετ᾽ ἀφαντάστου ἡρωϊσμοῦ.

Ἀγνοοῦμεν ὑπὸ ποίας συνθήκας ἐπακριβῶς εὑρεθεὶς ὁ στρατὸς τῆς Ἠπείρου ὑπέγραψεν ἀνακωχὴν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ πρᾶξις αὕτη, κατ᾽ οὐδὲν δεσμεύει τὴν ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ Ἔθνους, τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, δι᾽ ὅλων τῶν ὑπολοιπομένων ἡμῖν δυνάμεων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑπάτων Ἐθνικῶν συμφερόντων.

Ὑποχρεούμενοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ μεταβῶμεν εἰς Κρήτην, δὲν τὸ πράττομεν εἰμὴ ἵνα ἐλευθέρως καὶ ἀπὸ ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς γῆς συνεχίσωμεν τὸν κατὰ τῶν εἰσβολέων ἀγῶνα μέχρι τῆς ὁριστικῆς νίκης, ἥτις καὶ θὰ ἐπιβραβεύσῃ πλήρως τὰς μεγάλας θυσίας τοῦ Ἔθνους.

Μὴ ἀποθαρρύνεσθε Ἕλληνες, οὐδὲ κατὰ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν στιγμὴν τῆς ἱστορίας μας, Θὰ εἶμαι πάντοτε μεταξὺ ὑμῶν. Τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος καὶ ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσουν ὅπως ἐπιτύχωμεν δι᾽ ὅλων τῶν μέσων τὴν τελικὴν νίκην, παρὰ τὰς δοκιμασίας, τὰς θλίψεις, τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀπὸ κοινοῦ ἐδοκιμάσαμεν καὶ θὰ δοκιμάσωμεν ἐν τῷ μεταξύ.

Μείνατε πιστοὶ εἰς τὴν ἰδέαν μιᾶς ἡνωμένης, ἀδιαιρέτου, ἐλευθέρας πατρίδος. Ἐντείνατε τὰς θελήσεις σας. Ἀντιτάξατε τὴν Ἑλληνικήν σας ὑπερηφάνειαν κατὰ τῆς ἐχθρικῆς βίας καὶ τὸν ἐχθρικὸν δελεασμόν. Θαρρεῖτε, αἱ καλαὶ ἡμέραι θὰ ἐπανέλθουν. Ζήτω τὸ Ἔθνος.

Γεώργιος Β'.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Διάγγελμα Α.Μ. τοῦ Βασιλέως 23-5-41

Καθ᾽ ὃν χρόνον εἴμεθα ἀκόμη ἀπησχολημένοι ἐν Κρήτῃ μὲ τὴν ἀναδιοργάνωσιν ὅλων τῶν ἐπ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ ἐδάφους διαθεσίμων Ἐθνικῶν δυνάμεων, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστήσωμεν αὐτὰς ἱκανὰς νὰ ἀγωνισθῶσιν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν γενναίων Βρεττανῶν συμμάχων μας, ὁ ἐχθρὸς ἤρχισεν ἐπιχειρήσεις εἰς εὐρεῖαν κλίμακα κατὰ τῆς νήσου.

Μετὰ ἔντονον δι᾽ ἀεροπλάνων δρᾶσιν αὐτοῦ, διαρκέσασαν πολλὰς ἡμέρας, ἡ μάχη διὰ τὴν Κρήτην εἰσῆλθεν εἰς κρίσιμον φάσιν ὅταν τὴν πρωΐαν τῆς Τρίτης 20ης Μαΐου ὁ ἐχθρὸς ἐξαπέλυσεν ἀπόβασιν στρατοῦ ἀπὸ ἀέρος.

Ἕνας ἐκ τῶν κυρίων ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ὑπῆρξεν ἡ περιοχὴ εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο ἡ κατοικία μου καὶ ἡ κατοικία τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Πράγματι δὲ ἡ πρώτη ὁμὰς τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν προσεγειώθη εἰς ἀπόστασιν

ὀλίγων μέτρων ἀπὸ τῆς οἰκίας μου, ἀμέσως δὲ ἤρχισεν ἡ μάχη μεταξὺ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ τῶν Συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς περιοχῆς ταύτης. Ἐπειδὴ ἡ κυρία δύναμις τοῦ ἐχθροῦ μᾶς ἐχώριζεν ἀπὸ τῶν στρατευμάτων μας ἦτο ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἀποχωρήσωμεν διὰ νὰ ματαιώσωμεν τὰ ἐναντίον ἡμῶν ἐχθρικὰ σχέδια. Ἀπὸ τὴν Παναγίαν καὶ βραδύτερον ἀπὸ τὸ Θέρισσον, ὅπου ἐσταθμεύσαμεν διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν τῆς μάχης, ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπικοινωνήσωμεν, εἴτε μὲ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε μὲ τὸ συμμαχικὸν Στρατηγεῖον.

Μεταγενεστέρως ἐξηκριβώσαμεν, ὅτι αἱ Ἐθνικαὶ καὶ Συμμαχικαὶ στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ ἡμᾶς ἄνευ ἐπιτυχίας. Κατὰ συνέπειαν συνεχίσαμεν τὴν πορείαν μας πρὸς ὀρεινότερα διαμερίσματα.

Κατόπιν προσεκτικῆς ἐρεύνης μετὰ τῶν ὑπευθύνων ἡμῶν συμβούλων, ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως, ἐπείσθημεν ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῆς παρομονῆς μας ἐν Κρήτῃ καθίστατο ἐμπόδιον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Διὰ τοῦτο ἀπεφασίσαμεν μετὰ βαθείας λύπης νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴν νῆσον, ὅπου τὰ Συμμαχικὰ στρατεύματα μαζὺ μὲ ὅλους τοὺς Κρῆτας ἀνεξαρτήτως φύλου καὶ ἡλικίας, ἐξηκολούθουν νὰ ἀγωνίζονται μὲ ἀξιοθαύμαστον θάρρος πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας των κατὰ τῶν ἀνεπιτυχῶν προσβολῶν τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ μὲ τὴν γνωστήν του ἀγριότητα κάθε μαχητικὸν μέσον ποὺ ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του.

Ἀπομακρυνόμεθα προσωρινῶς τῆς νήσου διὰ νὰ μεταβῶμεν ἐπὶ Βρεττανικοῦ ἐδάφους ὅπου ἔχομεν προσκληθῆ. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς ἡ ὁποία θὰ καταστήσῃ εἰς ἡμᾶς δυνατὸν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπιβάλλουν τὰ Ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἡ πρόθεσις ἡμῶν εἶναι νὰ ἀφιερώσωμεν καὶ ἐκεῖ ὁλόκληρον τὴν δραστηριότητά μας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγαπητῆς μας Πατρίδος, τὴν ὁποίαν ὑπερήσπισαν τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπὸ τῶν Ἀλβανικῶν καὶ Βουλγαρικῶν συνόρων μέχρι τῆς Κρήτης μετὰ παραδειγματικῆς ἀνδρείας κατὰ τῆς ἀπειλῆς τῆς ὑποδουλώσεως.

Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι τὰ συμφέροντα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐπιβάλλουν, ὅπως ἡ νόμιμος ἡμῶν Κυβέρνησις ἐξακολουθήσῃ λειτουργοῦσα ἐν στενωτάτῃ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος καὶ νὰ συμμερισθῇ μετὰ τοῦ γενναίου Βρεττανικοῦ Λαοῦ καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους ὑφίστανται οὗτοι μετὰ πάσης εὐψυχίας καὶ τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας καταβάλλει μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Μεγάλου Βρεττανικοῦ Λαοῦ, πρὸς θρίαμβον τῆς ἰδέας τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας.

Εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Μεγαλονήσου, τοῦ ὁποίου αἱ πατροπαράδοτοι ἀρεταὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς γενναιότητος καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας εὗρῆκαν καὶ πάλιν τὴν δύσκολον εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ τόσην ἀποφασιστικότητα καὶ αὐτοθυσίαν, ἡ ὁποία ἐπέσυρε τὸν γενικὸν θαυμασμόν.

Εἶμαι εὐγνώμων πρὸς πάντας τοὺς εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα συγκεντρωθέντας ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μου ἐθνικῶν δυνάμεων διότι κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμὴν μαζὶ μὲ τοὺς κατοίκους συνησπίσθησαν πέριξ τῆς Ἐθνικῆς Σημαίας διὰ νὰ μὲ συντρέξουν ὁμοφώνως εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν μέσων τοῦ ὑπερτάτου ἀγῶνος, διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος καὶ διὰ τὴν τελικὴν Νίκην. Ἡ Κρήτη κατέστη ἐκ νέου τὸ σύμβολον τῆς ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς ἑνότητος ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀδελφῶν μας καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἐθνικῆς Τιμῆς.

Ἀπευθυνόμενος πρὸς πάντας τοὺς ἀκμαίους τούτους ὑπερασπιστὰς τῆς Πατρίδος, συνιστῶ ἀγάπην καὶ ἀλληλεγγύην, ἡ ὁποία θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τὴν αὐτοθυσίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀγῶνος.

Ἔχετε πίστιν εἰς τὴν τελικὴν νίκην ἡ ὁποία εἶναι ἰδική μας. Ἡ τιμὴ ἡ ὁποία σᾶς περιμένει εἶναι μεγάλη διότι εἶσθε ἡ τελευταία ἀλλὰ ἔνδοξος καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀνίκητος ὕπαρξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ Ἔθνος ἔχει πρὸς σᾶς ἐστραμμένα τὰ βλέμματα μὲ ἐμπιστοσύνην καὶ θαυμασμόν.

Λευκὰ Ὄρη Κρήτης 23-5-41

Γεώργιος Β΄.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Σύνθεσις καὶ δύναμις Ἑλληνικῶν Μονάδων Κρήτης.

1. *Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων.*

Συνεκροτήθη τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1940 εἰς χωρίον Κουφός. Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου μετεκινήθη εἰς Χανιά.
Δύναμις: (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοί: 10
Ὁπλῖται : 300 (ληξιαδειοῦχοι)
Ὁπλισμός: 90 τυφέκια Γκρᾶ (10 φυσίγγια ἕκαστον)
Τὸ Τάγμα εἶχε κατανεμηθῆ εἰς φυλάκια ἐντὸς καὶ πέριξ τῆς πόλεως. Ἐπίσης ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς κέντρον ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν μονάδων τῆς περιοχῆς Χανίων.

2. *Ἔμπεδον Τάγμα Ρεθύμνου.*

Συνεκροτήθη ὑπὸ τοῦ 44ου Συν/τος Πεζικοῦ τὴν 12ην Νοεμβρίου 1940, βάσει τοῦ σχεδίου ἐπιστρατεύσεως.
Δύναμις: (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοί: 30
Ὁπλῖται : 800
Ὁπλισμός: 161 τυφέκια Μάνλιχερ (45 φυσίγγια ἕκαστον)
178 τυφέκια Γκρᾶ (100 φυσίγγια ἕκαστον)
11 ὁπλοπολυβόλα ὑποδ. 1915
4 πολυβόλα Σαὶντ Ἐτιὲν (ἐπαρκῆ πυρομαχικά, ἀλλὰ περιωρισμένος ἀριθμὸς γεμιστήρων καὶ ταινιῶν).
Ὀργάνωσις: Ἐπιτελεῖον καὶ Ὁμὰς Διοικήσεως.
Λόχος Προσκολλήσεως.
Τέσσαρες Λόχοι Πεζικοῦ.
Λόχος Πολυβόλων.

3. *Ἔμπεδον Τάγμα Ἡρακλείου.*

Συνεκροτήθη εἰς Πηγὴν τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940 καὶ μετεστάθμευσεν εἰς Ἡράκλειον τὴν 31ην Ὀκτωβρίου.
Δύναμις: (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοί: 30
Ὁπλῖται : 800
Ὁπλισμός: 380 τυφέκια Γκρᾶ
48 τυφέκια Μάουζερ
(100 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον)
20 ὁπλοπολυβόλα ὑπ. 1915
4 Πολυβόλα Σαὶντ Ἐτιέν.
Ὀργάνωσις: Ἐπιτελεῖον καὶ Ὁμὰς Διοικήσεως.
Τρεῖς Λόχοι Πεζικοῦ
Λόχος Πολυβόλων.

4. *Σχολὴ Ὁπλιτῶν Β. Χωροφυλακῆς.*

Μετεφέρθη εἰς Κρήτην τὸν Μάρτιον τοῦ 1941.
Δύναμις: (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοί 16
Ὁπλῖται 900
Ὁπλισμός: Τυφέκια Ἀμερ. τύπου 400
Τυφέκια Μάλιχερ 500
(Μὲ ἐπαρκῆ ἀριθμὸν φυσιγγίων)
Ἀριθμὸς αὐτομάτων Στάγερ
Ὀργάνωσις: Ὀκτὼ λόχοι

5. *1ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).*

Συνεκροτήθη ἐξ ἑνὸς Τάγματος τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ναυπλίου καὶ ὁπλιτῶν διαφυγόντων ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ἀρχικῶς 1ον Τάγμα Ἐκπαιδεύσεως, μετωνομασθὲν εἰς Σύνταγμα διὰ τῆς Ε.Π. 44/11-5-41 Διαταγῆς Υ.Σ.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941):
Ἀξιωματικοὶ 30
Ὁπλῖται 1.000 (περίπου)

'Οργάνωσις: Δύο Τάγματα
Έκαστον Τάγμα :
Τέσσαρες Λόχοι
Λόχος Πολυβόλων
'Οπλισμός : Τυφέκια διαφόρων τύπων 1000
Πολυβόλα Σαίντ 'Ετιὲν 5

6. *2ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).*

Συνεκροτήθη ἀρχικῶς ἐξ ἑνὸς τάγματος τοῦ Κέντρου 'Εκπαιδεύσεως Καλαμῶν ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὴν 20-4-41, ὀνομασθὲν ΙΙ Τάγμα 'Εκπαιδεύσεως.
Μετωνομάσθη εἰς 2ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, διὰ τῆς Ε.Π. 44/11-5-41 Δ.Υ.Σ.
Διοικητὴς 'Αντισυνταγματάρχης Φιωτάκης.
Δύναμις (20 Μαΐου) : 'Αξιωματικοὶ 30
'Οπλῖται (περίπου) 900
Άπαντες οἱ ὁπλῖται νεοσύλλεκτοι προερχόμενοι ἐξ ὅλης τῆς 'Ελλάδος.
'Οπλισμός : Τυφέκια διαφόρων τύπων περίπου 500
Κατὰ μέσον ὅρον 200 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον.
'Οργάνωσις: Δὲν ὑπάρχουσι στοιχεῖα.

7. *3ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).*

Συνεκροτήθη ἐκ τάγματος τοῦ Κέντρου 'Εκπαιδεύσεως Τριπόλεως ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὸ τρίτον δεκαήμερον 'Απριλίου 1941, ἀρχικῶς ΙΙΙ Τάγμα 'Εκπαιδεύσεως, μετωνομάσθη βραδύτερον εἰς Σύνταγμα.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941) : 'Αξιωματικοί 56
'Οπλῖται 600
'Οργάνωσις: Τάγμα (3 λόχοι σὺν δύο λόχοι πολυβόλων)
'Οπλισμός : Τυφέκια Στάγκερ 600
(15 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον)
Πολυβόλα Σαίντ 'Ετιὲν 10

8. *4ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).*

Συνεκροτήθη ἐκ Τάγματος τοῦ Κέντρου 'Εκπαιδεύσεως Καλαμῶν, ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὸ δεύτερον δεκαήμερον 'Απριλίου 1941.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941). Περίπου 1300, ἅπαντες νεοσύλλεκτοι κλάσεως **1940.**
(Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα περὶ τῆς εἰς ἀξιωματικοὺς δυνάμεως)
'Οπλισμός : Τυφέκια Στάγκερ 850
(15 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον)
Πολυβόλα Σαίντ 'Ετιὲν 4
('Επαρκὴς ἀριθμὸς ταινιῶν καὶ φυσιγγίων)
'Οργάνωσις: 'Οκτὼ λόχοι πεζικοῦ.
λόχος πολυβολων.

9. *5ον Σύνταγμα Πεζικοῦ.*

Συνεκροτήθη ἐκ νεοσυλλέκτων κλάσεως 1941 ἐκπαιδευομένων εἰς Κέντρον 'Εκπαιδεύσεως Ναυπλίου. 'Απεβιβάσθη εἰς Κρήτην κατὰ μῆνα 'Απρίλιον ὀνομασθὲν ἀρχικῶς V Τάγμα 'Εκπαιδεύσεως. Διὰ τῆς Ε.Π. 41/11-5-41 μετωνομάσθη εἰς Σύνταγμα Πεζικοῦ.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941) περίπου 1200.
(Δὲν ὑπάρχουσι στοιχεῖα περὶ τῆς εἰς ἀξιωματικοὺς δυνάμεως).
'Οπλισμός : Τυφέκια Μάνλιχερ 800
(15—20 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον)
'Οπλοπολυβόλα ὑπ' 1915 20
Πολυβόλα Σαίντ 'Ετιὲν 5
(Τὰ αὐτόματα ὅπλα ἐστεροῦντο πλήρως πυρομαχικῶν, καθ' ὅσον ταῦτα κατόπιν διαταγῆς τοῦ Βρεττανοῦ Διοικητοῦ τομέως εἶχον παραδοθῆ εἰς τὸ 4ον Σύνταγμα Πεζικοῦ).
'Οργάνωσις : Τρεῖς λόχοι πεζικοῦ
λόχος πολυβόλων

10. *6ον Σύνταγμα Πεζικοῦ.*

Συνεκροτήθη ἐκ Τάγματος τοῦ Κέντρου 'Εκπαιδεύσεως Ναυπλίου VI, ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὴν 26 'Απριλίου 1941. 'Αρχικῶς VI Τάγμα 'Εκπαιδεύσεως, μετονομασθὲν εἰς Σύνταγμα διὰ τῆς Ε.Π. 44/11-5-41 διαταγῆς Υ.Σ.

Δύναμις (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοὶ 39
Ὁπλῖται 1350
Ὁπλισμός : Δὲν ὑπάρχουσι ἀκριβῆ στοιχεῖα. Τὸ ἥμισυ περίπου τῆς δυνάμεως ἦτο ἄοπλον.
Ὀργάνωσις : Πέντε λόχοι πεζικοῦ
Λόχος Πολυβόλων

11. *7ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης)*

Συνεκροτήθη ἐκ Τάγματος τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ναυπλίου ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὸ τρίτον δεκαήμερον τοῦ Ἀπριλίου 1941. Ἀρχικῶς VII Τάγμα Ἐκπαιδεύσεως, μετωνομασθὲν εἰς Σύνταγμα διὰ τῆς Ε.Π. 44/11-5-41 διαταγῆς Υ.Σ. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ Πομάκους μὲ μειωμένον ἠθικόν, καταταγέντας τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἀπριλίου.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοὶ : 27
Ὁπλῖται 870
Ὁπλισμὸς τυφέκια Στάγκερ 850
(15 φυσίγγια ἕκαστον)
Πολυβόλα Σαὶντ Ἐτιὲν 5
(ἄνευ πυρομαχικῶν)
Ὀργάνωσις : Τρεῖς λόχοι πεζικοῦ.
Λόχος πολυβόλων.
Τὴν 18 Μαΐου τὸ Σύνταγμα ἐνισχύθη διὰ διλοχίας δυνάμεως 250 περίπου, ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Τζολάκην.

12. *8ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).*

Συνεκροτήθη ἐκ Τάγματος τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Καλαμῶν, ἀποβιβασθέντος εἰς Κρήτην τὴν 22αν Ἀπριλίου 1941. Ἀρχικῶς VIII Τάγμα Ἐκπαιδεύσεως, μετωνομάσθη εἰς Σύνταγμα διὰ τῆς Ε.Π. 44/11-5-41 Διαταγῆς Υ.Σ.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοὶ 40
Ὁπλῖται 800
Ὁπλισμός : Τυφέκια Μάνλιχερ 500
Τυφέκια διαφόρων τύπων
(Μάουζερ-Μαρτίνι-Γκρὰ) 300
(50 περίπου φυσίγγια κατὰ τυφέκιον)
Πολυβόλα Σαὶντ Ἐτιὲν 4
(1500 φυσίγγια κατὰ πολυβόλον).
Ὀργάνωσις : Δὲν ὑπάρχουσι στοιχεῖα.

13. *Στρατ. Σχολὴ Εὐελπίδων.*

Ἡ Σχολὴ ἀπεβιβάσθη εἰς Κρήτην τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Ἀπριλίου.
Δύναμις (20 Μαΐου 1941) Ἀξιωματικοὶ : 17
Εὐέλπιδες : Ι Τάξις - ΙΙ Τάξις 300
Ὁπλῖται 20
Ὁπλισμός : Τυφέκια Μάουζερ 320
(περίπου 80 φυσίγγια κατὰ τυφέκιον), 3000 ἐφεδρικὰ
Ὁπλοπολυβόλα ὑπ. 1915 5
(150 φυσίγγια κατὰ ὁπλ/λον)
Πολυβόλα Σαὶντ Ἐτιὲν 1
Χειροβομβίδες 200
Ἐκ τῶν 5 ὁπλοπολυβόλων ἓν μόνον ἐλειτούργησε
Ὀργάνωσις : Δύο λόχοι εὐελπίδων. Διμοιρία Διοικήσεως ὁπλιτῶν.

14. *Ἔμπεδον Τάγμα Λασηθίου.*

Ἤρξατο συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ 4ου Στρ. Διαμερίσματος, διατεθέντων τῶν ἀναγκαιούντων στελεχῶν, πλὴν ἡ συγκρότησις δὲν κατέστη δυνατή, καθ' ὅσον μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιθέσεως οὐδὲν εἶδος ὁπλισμοῦ καὶ λοιπῶν ὑλικῶν τῷ ἀπεστάλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

('Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 603/Α/2 Ἔγγρ. 75)

Βρεττανικὴ Στρατ. Ἀποστολὴ

Ἀριθμ. 27

Ἐμπιστευτικὴ

Μετάφρασις

Ἀθῆναι τῇ 21-1-41

Πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν Συνδέσμου Γ. Σ.
Ἐπιχειρήσεις Ἑλλ. Στρατοῦ.

Εἰς ἀπάντησιν προφορικοῦ σας ἐρωτήματος, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Μέσης Ἀνατολῆς συγκατατίθεται εἰς τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τῶν τριῶν Ἑλληνικῶν ταγμάτων ἐκ Κρήτης.

Salisbury Jones
(Σώλσμπερυ Τζῶνς)

902/36/118 Γ
21-1-41

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

(Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 676/ΘΕ/1)

Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης.
Ἐπιτ. Γραφεῖον ΙΙΙ
Ἀριθμ. Πρωτ. Α.Π. 55

Διαταγὴ

Ὀργάνωσις Σώματος Πολιτοφυλακῆς

Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 13424/25-11-40 διαταγῆς τῶν Ὑπουργείων Στρατιωτικῶν, Ὑφυπουργείου Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ Γενικοῦ Στρατηγείου καὶ τῆς ὑπ ἀριθμ. Α.Π. 659/3-12-40 διαταγῆς τῆς Α'. Ἀνωτέρας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως.

Συγκροτῶ

Σῶμα Πολιτοφυλακῆς ἐν Κρήτῃ, ὡς κάτωθι:

1. Σκοπὸς

α) Δρᾶσις κατὰ ἐχθρικῆς ἐνεργείας, ἤτοι ἀποβάσεως ἐχθρικῶν δυνάμεων καὶ προσγειώσεως ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ στρατευμάτων ἐξ ἀεροσκαφῶν (διαταγαί μου ὑπ' ἀριθμ. Α.Π. 549/22-12-40 καὶ Α.Π. 550/22-12-40.

β) Ἐνίσχυσις τῶν τακτικῶν δυνάμεων, ἡμετέρων καὶ συμμαχικῶν, καὶ συνεργασία μετ' αὐτῶν.

2. Δύναμις

α) Ὁπλῖται: 3050, κληθέντες κατ' ἐπιλογὴν ἐκ τῶν κλάσεων 1920-1915 καὶ κατανεμόμενοι ἐν τῇ νήσῳ ὡς ἑξῆς :

Νομὸς Χανίων	1200
Νομὸς Ρεθύμνης	550
Νομὸς Ἡρακλείου	900
Νομὸς Λασηθίου	400
Σύνολον	3050

β) Στελέχη: Ἀξιωματικοὶ Χωροφυλακῆς, ἔφεδροι ἐκ μονίμων.
γ) Συμμετοχὴ τῆς Ε.Ο.Ν. Εἰς ὑπηρεσίας παρατηρητῶν (ἡμέραν καὶ νύκτα) καὶ συνδέσμων (δρομέων, ἐφίππων, ποδηλατῶν καὶ μοτοσυκλετιστῶν κ.λ.π.)

3. *Ὀργάνωσις.*

Θὰ ἀποτελέσουν ἀποσπάσματα ὑπὸ ὑπαξιωματικούς, ἐγκατεστημένα εἰς ὡρισμένας περιοχὰς πλησίον τῶν χώρων, εἰς οὓς ἢ ἐξ ὧν προβλέπεται ἐξόρμησις πρὸς δρᾶσιν διαταγή μου ὑπ' ἀριθμ. Α.Π. 54/4-1-41). Τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα, θὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τῶν πλησίον χωρίων.

4. *Διοίκησις.*

Τὸ Σῶμα διατελοῦν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως, θὰ διοικῆται ὑπὸ τῶν Διοικήσεων τῆς Χωροφυλακῆς ἐκπαιδευόμενον καὶ ἐνεργοῦν ὑπὸ τοὺς ἀξιωματικούς του.

5. *Στέγασις.*

Τ' ἀποσπάσματα θὰ στεγάζωνται κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς Σχολεῖα καὶ ἄλλα οἰκήματα, κατάλληλα εἰς τοὺς τόπους συγκεντρώσεώς των, μερίμνῃ τῆς Χωροφυλακῆς. Ἕκαστος ἀνὴρ θὰ χρησιμοποιῇ ἰδικά του σκεπάσματα.

6. *Τροφή.*

Συσσίτιον ὁπλίτου εἰς χρῆμα εἴκοσι (20) δραχμὰς ἡμερησίως μερίμνῃ τῆς Χωροφυλακῆς. Ἐν δράσει ξηρὰ τροφὴ ἐντὸς ἐγχωρίων σακκιδίων. Ἕκαστος θὰ φέρῃ τὸ σακκίδιόν του (σακκοῦλι).

7. *Ὁπλισμός.*

Τυφέκια ἐπὶ τοῦ παρόντος.
Αὐτόματα ὅπλα (ὁπλοπολυβόλα καὶ πολυβόλα) καὶ ὅλμοι ἐν καιρῷ.
Ὁ ὁπλισμὸς θὰ φυλάσσεται ὑπὸ τῆς Χωροφυλακῆς, θὰ χορηγῆται δὲ εἰς τοὺς ἄνδρας δι ἐκπαίδευσιν, μεθ' ἣν ἑκάστοτε θὰ καθαρίζεται ὑπ' αὐτῶν καὶ θὰ φυλάσσηται αὖθις.

8. *Στολή.*

Πολιτικὴ περιβολὴ μὲ δίκωχον κυανοῦν καὶ περιβραχιόνιον ἐπίσης κυανοῦν, εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, φέρον ἔμβλημα καθορισθησόμενον ἐν καιρῷ.

9. *Ἐκπαίδευσις.*

Τὰ προγράμματα ἀσκήσεων βολῆς καὶ τακτικῆς ἐκπαιδεύσεως θὰ συντάσσονται ἐπὶ τῇ βάσει κατευθύνσεων τῆς Στρ. Διοικήσεως.

Χανιὰ τῇ 4η Ἰανουαρίου 1941

Ἰ. Ἀλεξάκης
Ἀντ/γος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

(Ἀρχεῖον ΔΙΣ Φ. 676/ΙΕ/2)

Στρατιωτικὴ Διοίκησις Κρήτης.
Γραφεῖον ΙΙΙ
Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 54

Διαταγή

«Κατανομὴ δυνάμεως πολιτοφυλακῆς»

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθμ. Σ.Π. 473/19-12-40 διαταγῆς μου κοινοποιῶ κατωτέρω πίνακα εἰς ὃν καθορίζω τὴν δύναμιν τῆς ὀργανωθησομένης κατὰ τόπους πολιτοφυλακῆς.

Α'. Νομὸς Χανίων

1. Σταθμὸς Πατσιανοῦ Σφακίων	25
2. Σταθμὸς 'Ασκύφου Σφακίων	100
3. 'Υποδ/σις Χώρας Σφακίων	25
4. Σταθμὸς Παλαιοχώρας Σελίνου	25
5. Σταθμὸς Λαρδᾶς Κισσάμου	25
6. 'Υποδ/σις Χωρ. Καστελλίου Κισσάμου	100
7. Σταθμὸς Πανεθύμου Κισσάμου	100
8. Σταθμὸς Βουκολιῶν Κισσάμου	100
9. 'Υποδ/σις Χωρ/κῆς 'Αλικιανοῦ Κυδωνίας	100
10. Σταθμὸς Θερίσου Κυδωνίας	100
11. Σταθμὸς Στερνῶν Κυδωνίας	100
12. Σταθμὸς Γέρω Λάκκου Κυδωνίας	100
13. Σταθμὸς Φρὲ 'Αποκορώνου	100
14. 'Υποδ/σις Χωρ/κῆς Βάμου 'Αποκορώνου	100
15. Σταθμὸς 'Εμπροσνέρου	100
	1200

Β'. Νομὸς Ρεθύμνου

1. 'Υποδ/σις 'Αργυρουπόλεως Ρεθύμνης	100
2. Σταθμὸς Χωρ/κῆς 'Αρμένων Ρεθύμνης	100
3. Σταθμὸς Χωρ/κῆς Χρωμαστῆρι Ρεθύμνης	100
4. 'Υποδ/σις 'Επισκοπῆς Μυλοποτάμου	100
5. 'Υποδ/σις 'Ανωγείων	100
6. Σταθμὸς Κοξαρὲ 'Αγ. Βασιλείου Ρεθυμνης	25
7. Σταθμὸς Σελλίων 'Αγ. Βασιλείου Ρεθύμνης	25
	550

Γ'. Νομὸς 'Ηρακλείου

1. Σταθμὸς Τυλίσσου Μαλεβυζίου	100
2. 'Υποδ/σις 'Αγ. Μύρωνος Μαλεβιζίου	100
3. Σταθμὸς 'Επισκοπῆς Πεδιάδος	100
4. Σταθμὸς Χερσονησου Πεδιάδος	50
5. 'Υποδ/σις Καστελλίου Πεδιαδος	50
6. Σταθμὸς Μοχοῦ Πεδιάδος	100
7. Σταθμὸς Σχοινιᾶ Μονοφατσίου	50
8. 'Υποδ/σις Πύργου Μονοφατσίου	50
9. Σταθμὸς 'Αγ. Δέκα Καινουρίου	100
10. 'Υποδ/σις Μοιρῶν Καινουρίου	100
11. Σταθμὸς Τυμπακίου Πυργιωτίσσης	100
	900

Δ'. Νομὸς Λασηθίου

1. 'Υποδ/σις Νεαπόλεως Μεραμβέλλου	100
2. Σταθμὸς Κριτσᾶς Μεραμβέλλου	100
3. Σταθμὸς Καλοῦ Χωριοῦ Μεραμβέλλου	125
4. Σταθμὸς Παχειᾶς "Αμμου 'Ιεραπέτρας	25
5. 'Υποδ/σις Σητείας, Σητείας	50
6. 'Υποδ/σις 'Ιεραπέτρας 'Ιεράπετρα	100
	500

'Ο ἀνωτέρω πίναξ ἐμφαίνει τὰς 'Υποδιοικήσεις καὶ Σταθμοὺς Χωροφυλακῆς, εἰς τὰς ἕδρας τῶν ὁποίων θὰ γίνεται ἡ συγκέντρωσις τῶν Πολιτοφυλάκων πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ δρᾶσιν. Θὰ συγκροτοῦνται οὕτω ἀποσπάσματα, περιλαμβάνοντα ἄνδρας ἐκ τῶν πλησιεστέρων χωρίων.

Κατόπιν ὅθεν τῆς κατανομῆς, δύναται νὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἀνδρῶν ἐκ τῶν κλάσεων 1920—1915.

'Η ἐπιστράτευσις τῶν ἀξιωματικῶν, ὑφ' ὧν θὰ στελεχωθῇ τὸ Σῶμα, ἐζητήθη ἐκ τοῦ 'Υφυπουργείου 'Ασφαλείας.

'Ο ὁπλισμὸς θὰ κατανεμηθῇ λίαν προσεχῶς.

'Η κατασκευὴ τῶν κυανῶν δικώχων πηλικίων καὶ τῶν ἐπίσης κυανῶν περιβραχιόνων διετάχθη καὶ συνεχίζεται, ἅμα δὲ τῷ πέρατι τῆς κατασκευῆς των θὰ διανεμηθῶσιν.

"Οθεν αἱ Διοικήσεις Χωροφυλακῆς ἔχουσιν ἤδη τ' ἀναγκαιοῦντα στοιχεῖα διὰ τὸ ἔργον των ἐν προκειμένῳ.

'Η 'Ανωτέρα Διοίκησις Χωρ/κῆς παρακαλῶ νὰ ἐκδώση τὰς ἀναγκαιούσας λεπτομερειακὰς διαταγάς της.

Χανιὰ τῇ 14η 'Ιανουαρίου 1941
'Ι. 'Αλεξάκης
'Αντιστράτηγος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

('Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 664/Β/24Α)

'Υπουργεῖον Στρατιωτικῶν
Γεν. 'Επιτελεῖον Στρατοῦ
'Αριθ. Πρωτ. Α.Π. 13224 *'Επείγουσα*

Πρὸς
Τὴν Α. 'Ανωτ. Στρ. Διοίκησιν
(Γραφ. ΙΙΙ)
'Ενταῦθα

....

....

IV) 'Αναφορικῶς μὲ τὴν δύναμιν τῶν Πολιτοφυλάκων ἐν Κρήτῃ, ἔχοντες ὑπ' ὄψει ἀφ' ἑνός, ὅτι ὑπὸ τὰς κρατούσας νῦν ἐν τῇ Μεσογείῳ συνθήκας δὲν διαφαίνεται καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἡ ἐπίτευξις καταλήψεως ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ὅτι αἱ ἐν τῇ νήσῳ Βρεττανικαὶ δυνάμεις στρατοῦ, ἀέρος καὶ θαλάσσης αὐξάνονται βαθμηδὸν ὁσημέραι καὶ κατὰ συνέπειαν μετὰ τῶν ἐκεῖ ἡμετέρων δυνάμεων, καθίσταται εὐχερὴς ἡ ἐξουδετέρωσις πάσης ἐνεργείας τοῦ ἀντιπάλου, ὁρίζομεν, ὅπως ἡ συνολικὴ δύναμις τῶν πολιτοφυλάκων ἐν τῇ νήσῳ μὴ ὑπερβῇ τοὺς 1500 ἄνδρας, ἀτονούσης ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ὑπ' ἀριθμ. Α.Π. 132041/14-1-41 Δ/γῆς μας.

'Η Σ.Δ. Κρήτης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τούτου νὰ ἀναπροσαρμόσῃ τὴν σύνθεσιν καὶ κατανομὴν τούτων κατὰ περιοχάς, ὡς καὶ τὸ σχέδιον ἐνεργείας της, μὴ παραλείψῃ δὲ αὕτη νὰ ἐνεργήσῃ δεόντως διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκ μέρους του ἐκεῖ "Αγγλου Διοικητοῦ χορήγησιν τοῦ ἀπαιτουμένου ὁπλισμοῦ (τυφέκια, ξίφη) μετὰ πυρομαχικῶν, ὃν οὗτος ὑπεσχέθη εἰς τὸν Σ. Διοικητὴν καὶ εἰς τὸν ὁποῖον εἰ δυνατὸν νὰ προστεθῇ καὶ ἀνάλογος ἀριθμὸς αὐτομάτων ὅπλων καὶ ὅλμων.

'Αθῆναι τῇ 9 Φεβρουαρίου 1941
'Εντολῇ 'Υπουργοῦ
'Ο 'Αρχηγὸς τοῦ ΓΕΣ
Κ. Πάλης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

('Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 664/Ε/30)

Γενικὸν 'Επιτελεῖον Στρατοῦ
Γραφεῖον Ι—ΙΙΙ/Τμῆμα Δ'.
'Αριθμ. Πρωτ. Α.Π. 120293 'Επεῖγον

Πρὸς
Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον
Δ/νσιν Πυροβολικοῦ

'Ενταῦθα

'Εν συνεχείᾳ πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθμ. Α.Π. 87111/21-1-40 ἡμέτερον ἔγγραφον, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὅτι καθ' ἃ ἀναφέρει ἡ Α'. Σ. Διοίκησις διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 1167/21—1—41 ἀναφορᾶς της, διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ Σώματος Πολιτοφυλάκων τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἀπαιτεῖται ὁ κάτωθι ὁπλισμός:

1. Ὅπλα 10.000
2. Ξιφίδια 10.500
3. ἀνὰ 100 φυσίγγια δι' ἕκαστον ὅπλον μὲ πρόβλεψιν καὶ σχετικῆς ἐφεδρείας.
4. 350-375 ὁπλοπολυβόλα μὲ ἀνάλογον ἀριθμὸν φυσιγγίων.
5. 50—60 πολυβόλα μὲ ἀνάλογον ἀριθμὸν φυσιγγίων.
6. 'Αριθμὸς ὅλμων καθορισθησόμενος ἐν καιρῷ ἀναλόγως τῶν διαθεσίμων.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω ὁπλισμὸν δὲν συμπεριλαμβάνεται ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ Σώματος Πολιτοφυλάκων τῆς νήσου Κρήτης, ὃν ἀνέλαβεν νὰ διαθέσῃ ὁ ἐν αὐτῇ Ἄγγλος Διοικητής.

'Επίσης γνωρίζομεν ὅτι τὸ 'Υφυπουργεῖον Δημοσίας 'Ασφαλείας δὲν διαθέτει ὁπλισμὸν καὶ πυρομαχικὰ πρὸς τὸν ἄνω σκοπόν.

'Αθῆναι τῇ 24 'Ιανουαρίου 1941
'Ο 'Αρχηγὸς
Κ. Πάλης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

('Αρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 674/Ε/5. Σελ. 2)

....

7ον) Πολιτοφυλακὴ

'Εν τῷ μεταξὺ ὁ ἀστικὸς πληθυσμός, ἀπήτει νὰ τοῦ δοθοῦν ὅπλα καὶ οὕτω ἀπεφασίσθη σχηματισμὸς τῆς Πολιτοφυλακῆς. 'Η ἀνάπτυξις τῆς Πολιτοφυλακῆς ἀνετέθη εἰς τοὺς τέσσαρας Ἕλληνας Διοικητὰς Περιφερειῶν. 'Η ἀπάντησις εἰς τὴν πρόσκλησιν πρὸς κατάταξιν ὑπῆρξε ἄμεσος, πλὴν καὶ πάλιν ἡ χορήγησις ὅπλων ἦτο δύσκολος. 'Επρόκειτο νὰ ἐξοπλισθοῦν οἱ ἄνδρες τῆς Πολιτοφυλακῆς μὲ οἱαδήποτε παλαιὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διατεθοῦν παρὰ τῶν Ταγμάτων μετὰ τὴν παραλαβὴν 'Αγγλικῶν, 'Ιταλικῶν καὶ Πολωνικῶν τυφεκίων. Αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας προσέφερεν ἡ Πολιτοφυλακὴ δυνατὸν νὰ γνωσθοῦν ποτέ. Πλήν, ἡ παρ' αὐτῆς παρασχεθεῖσα βοήθεια ἦτο τόσον ἀποτελεσματικὴ ὥστε ν' ἀναγκασθοῦν οἱ Γερμανοὶ νὰ ρίπτουν προκηρύξεις, ἀπειλοῦντες ὅτι θὰ προβοῦν εἰς ὠμὰς ἀντεκδικήσεις.

Salisbury Jones
(Σώλσμπερυ Τζώνς) (1)

---

(1) Σημ. ΔΙΣ/ΓΕΣ. Ἔκθεσις Συνδέσμου 'Ελληνικοῦ καὶ Βρεττανικοῦ Στρατηγείου ἐν Κρήτῃ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

(Ἀρχεῖον ΔΙΣ/Φ. 602/Β3/ἔγγρ. 506)

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν
Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ
Γραφεῖον ΙΙΙ καὶ Ι Τμῆμα
Ἀριθ. Πρωτ. Α.Π. 121332

Ἐξαιρ. Ἐπείγουσα

Π ρ ὸ ς

Τ ὴ ν Α' Ἀ ν ω τ έ ρ α ν Σ τ ρ . Δ ι ο ί κ η σ ι ν

Ἐνταῦθα

Ι. Ἅπαντες οἱ εἰς τὰ Κ.Ε. Πελοποννήσου ἐκπαιδευόμενοι ὁπλῖται τῶν κλάσεων 1940β'. καὶ 1941 νὰ ἑτοιμασθῶσιν ἐπειγόντως πρὸς ἀναχώρησιν.

Οἱ ἀνωτέρω ὁπλῖται, συγκροτούμενοι εἰς ὀργανικὰ τμήματα, νὰ πλαισιωθοῦν ὑπὸ τῶν ἀναγκαιούντων βαθμοφόρων, λαμβανομένων ὡς ἑξῆς :

Ἀ ν ώ τ ε ρ ο ι ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ο ί : Οἱ μᾶλλον κατάλληλοι δι' ἐκστρατείαν.

Κ α τ ώ τ ε ρ ο ι ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ο ί : Κατὰ πρῶτον λόγον οἱ ἐσχάτως ὀνομασθέντες ουλαμῖται καὶ ἐν ἀνεπαρκείᾳ τούτων οἱ ἐκ τῶν νεωτέρων κλάσεων.

Ὑ π α ξ ι ω μ α τ ι κ ο ί : Οἱ τῶν νεωτέρων κλάσεων τοιοῦτοι.

Οἱ ὁπλῖται θὰ ἐφωδιασθῶσι μὲ ἅπαντα τὰ δημόσια αὐτῶν εἴδη, ὁπλισμὸν καὶ ἓν κλινοσκέπασμα.

Τόπος καὶ χρόνος ἐπιβιβάσεως ὁρισθήσεται ὑπὸ τοῦ Γ.Ε.Σ. ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Α' Ανωτ. Στρ. Διοικήσεως.

ΙΙ. Μετὰ τῆς ἀνωτέρω ἀποστολῆς θὰ συναποκομισθῶσι καὶ ἅπαντα τὰ εἰς τὰ Κ.Ε. ὑπάρχοντα βολιδωτὰ φυσίγγια.

ΙΙΙ. Ἡ αὐτὴ προπαρασκευὴ νὰ γίνῃ καὶ ὑπὸ τῆς Στρ. Σχολῆς Εὐελπίδων διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ Σχολείου της καὶ διὰ τοὺς τοιούτους τοῦ παρ' αὐτῇ λειτουργοῦντος Ἐκτάκτου Οὐλαμοῦ, οἵτινες πλαισιωθήσονται ὑπὸ τῶν παρὰ τῇ Σχολῇ ὑπηρετούντων ἀξιωματικῶν.

ΙV. Ἡ ἐκτέλεσης τῆς παρούσης ἄμεσος.

Ἀθῆναι τῇ 15 Ἀπριλίου 1941

Ὁ Ὑφυπουργὸς

Ν. Π α π α δ ή μ α ς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11

(Ἐκ τοῦ Ἐγκολπίου τοῦ Εὐέλπιδος 1964)

Π ό λ ε μ ο ς 1 9 4 0

Ἡ πρωϊνὴ μελέτη τῶν Εὐελπίδων τὴν ἡμέραν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου διεκόπη ἀπὸ ζητωκραυγὰς τῶν ἐνθουσιώντων Εὐελπίδων τῆς ΙΙΙης Τάξεως, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεκοινώθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἡ κήρυξις τοῦ ὑπὲρ πάντων ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ τοποθέτησίς των εἰς τὰς Μονάδας τοῦ Στρατοῦ Ἐκστρατείας ὡς ἀνθυπολοχαγῶν.

Τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως διὰ τὴν Σχολὴν εἶχε τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκπαιδευταί, πλὴν ἐλαχίστων, ἀνεχώρουν διὰ τὰς Μονάδας καὶ οἱ νέοι πλέον ἀθυπολοχαγοὶ ἀνεχώρουν καὶ αὐτοὶ διὰ τὰς Μονάδας των,διὰ νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὸ πνεῦμα τῆς Σχολῆς καὶ νὰ πέσουν διὰ τὰ ἰδανικά, μὲ τὰ ὁποῖα αὕτη τοὺς ἔθρεψε.

Οἱ Εὐέλπιδες ΙΙας Τάξεως ἐξῆλθον καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς Σχολῆς, προσωρινῶς ὡς ἀνθυπασπισταὶ Εὐέλπιδες, οἱ δὲ πρωτοετεῖς ἔλαβον μικρὰν ἄδειαν διὰ νὰ ἐπανέλθουν τὰ μέσα Νοεμβρίου καὶ συνεχίσουν τὰς σπουδὰς των εἰς τὴν Σχολήν, μὲ μοναδικὸν πόθον νὰ συμμετάσχουν

καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν ἀγῶνα. Αἱ νῖκαι τοῦ Στρατοῦ διεδέχοντο ἡ μιὰ τὴν ἄλλην, ὁ Μοράβας, τὸ 'Ιβὰν, Κορυτσᾶ, τὸ 'Αργυρόκαστρον, ἡ Κλεισοῦρα.

'Η 'Ελληνικὴ λεβεντιὰ καὶ ἡ λόγχη ἔλαμπον εἰς τὰ ὑψίπεδα τῶν 'Αλβανικῶν ὀρέων, ὅταν ἐνέσκηψεν ἡ θύελλα.

Τὴν 23ην 'Απριλίου 1941 ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Σχολῆς 'Αντ/ρχης Πυρ/κοῦ Καμαρινὸς Εὐστάθιος ἐν συγκεντρώσει ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς Εὐέλπιδας τὴν δραματικὴν τροπὴν τῆς Μάχης τῆς 'Ελλάδος, ἀμυνομένης ἐναντίον δύο αὐτοκρατοριῶν καὶ τὴν ἐπικειμένην εἴσοδον τῶν Γερμανῶν εἰς 'Αθήνας.

'Ενῶ ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Χώρας ὑπὸ δραματικὰς συνθήκας ἀνεχώρουν διὰ τὴν Κρήτην πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, ἡ ἐγκατασταθεῖσα τότε ὑποτυπώδης Διοίκησις τῶν 'Αθηνῶν, ἐσκόπει νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς Εὐέλπιδας δι' ἀστυνομικὰ ἐντὸς τῆς πρωτευούσης καθήκοντα.

'Η Σχολὴ ὅμως, πιστὴ εἰς τὴν 'Εθνικὴν παράδοσιν, ἀπεφάσισε τὴν θυσίαν.

'Αποκλεισθείσης τῆς κινήσεως εἰς Θερμοπύλας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐκεῖ μαχομένων 'Ελληνικῶν καὶ Βρεταννικῶν τμημάτων, κατόπιν τῆς συντριβῆς τῆς ἀμύνης των, οἱ ὀλίγοι ἀξιωματικοὶ ἐκπαιδευταὶ καὶ οἱ 300 Εὐέλπιδες, ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθήσωσι διὰ παντὸς μέσου τὸν Βασιλέα των εἰς τὴν Κρήτην.

Παραλαβόντες τὴν Σημαίαν τῆς Σχολῆς καὶ τὰ ὅπλα των καὶ ἀφοῦ ἐπάλαισαν πρὸς μυρίας δυσκολίας καὶ κινδύνους, βομβαρδισθέντες τρὶς κατὰ τὴν διαδρομὴν των μέχρι Γυθείου καὶ ἐν πλῷ κατὰ τὸν διάπλουν τοῦ Κρητικοῦ Πελάγους μὲ πλοιάρια, ἀπεβιβάσθησαν τὴν 28ην 'Απριλίου εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Χανίων.

'Εκεῖ ἐσυνέχισαν ἐντατικῶς τὴν ἐκπαίδευσιν των εἰς τὸ Πεζικὸν ἐπὶ ἕνα σχεδὸν μῆνα, ἔδωσαν ἐξετάσεις καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν διὰ τὰς Μονάδας, ὅτε ἐξαπελύθη ἡ Γερμανικὴ ἐπίθεσις.

Τὸ στρατόπεδον τῆς Σχολῆς εἰς τὸ Κολυμπάρι τῶν Χανίων, εὑρέθη κυκλωμένον ὑπὸ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως, οἱ 300 Εὐέλπιδες ἔλαβον τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς κατὰ τὸν πλέον δραματικὸν τρόπον.

Μαχόμενοι ἐκ τοῦ συστάδην καὶ προκαλοῦντες τεραστίας ἀπωλείας εἰς τὸν ἐχθρὸν, οἱ Εὐέλπιδες διέσπασαν τὸν κλοιὸν καὶ τελικῶς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν διάβασιν πρὸς Κίσσαμον, τὴν ὁποίαν ἀπέφραξαν διὰ τὸν ἐχθρὸν. 'Ο Εὔελπις 1 Κωστόπουλος Πέτρος τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατεβίβασε τὴν Χιτλερικήν σημαίαν ἀπὸ μίαν θέσιν καὶ ἐφόνευσε καὶ τοὺς τέσσαρας Γερμανοὺς οἱ ὁποῖοι ἀπεπειράθησαν νὰ τὴν ὑψώσουν ἐκ νέου. 'Ο ἥρως αὐτὸς Εὔελπις ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τὸ 1942 εἰς τὴν Μυτιλήνην, συλληφθεὶς ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ διαφύγῃ διὰ Τουρκίας εἰς Μ. 'Ανατολὴν.

Αἱ ἀπώλειαι τῆς πρώτης ἡμέρας ἦσαν 5 Εὐέλπιδες νεκροί.

Τὸ Τμῆμα τῶν Εὐέλπιδων, μαχόμενον συνεχῶς, ὑπεχώρει τὰς ἑπομένας ἡμέρας πρὸς τὰ Λευκὰ Ὄρη καὶ τὰ Σφακιὰ, ὅπου, ἀποκλεισθείσης πάσης δυνατότητος διαφυγῆς εἰς Αἴγυπτον, διελύθη τῇ διαταγῇ τοῦ Διοικητοῦ του Συνταγματάρχου Κίτσου Λουκᾶ. Κρυπτόμενοι μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Κρητικῶν χωρίων οἱ Εὐέλπιδες, ἄλλοι μὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγουν ἀτομικῶς πρὸς Μ. 'Ανατολὴν, τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν 'Ελλάδα.

'Η Σημαία τῆς Σχολῆς κοσμεῖται σήμερον μὲ τὸν Ταξιάρχην τοῦ 'Αριστείου 'Ανδρείας καὶ τὸν Πολεμικὸν Σταυρὸν Α' Τάξεως, διὰ τὴν ἡρωϊκὴν προσπάθειαν τῶν Εὐελπίδων, κατὰ τὴν Μάχην τῆς Κρήτης.

Κατὰ τὴν ἐπάρατον κατοχήν, πολλοὶ Εὐέλπιδες ἐπλαισίωσαν τὰς 'Εθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδας εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς 'Εθνικὰς ὀργανώσεις εἰς τὰς πόλεις. 'Ο Εὔελπις Πετροπουλάκης Λ. κατέστη ἥρως τῆς 'Ηπείρου, ὅπως καὶ ὁ δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν κομμμουνιστῶν Εὔελπις Παπαγεωργίου Ν. ἥρως τῶν 'Αθηνῶν. Παντοῦ ὅπου Ἕλληνες ἐκράτουν τὴν Σημαίαν τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους, οἱ Εὐέλπιδες ἔδιδον τὸ παρὸν.

Εἰς τὸ 'Ελ 'Αλαμέϊν, τὸ Ρίμινι, τὰς νήσους τοῦ 'Αρχιπελάγους.

'Η ἔνδοξος ὅμως μοῖρα των τοὺς ἐπεφύλασσε καὶ ἑτέραν ἀποστολὴν.

Τὴν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἱεροῦ τεμένους τοῦ χώρου τῆς Σχολῆς των ἀπὸ τὸν μυσαρώτερον ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον ἀντεμετώπισε ποτὲ ἡ 'Ελλὰς, τοὺς κομμουνιστοσυμμορίτας.

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ, ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ
ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΤΡΑΤ. ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Διοικητὴς : Ὑποστράτηγος Σκουλᾶς Ἀχιλλεύς.
Ἐπιτελεῖς : Ἀντ/ρχης Κλάδος Πολύδωρος.
: Ταγ/ρχης Προυκάκης Χρῆστος.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Χανιά.
26-5-41. Νεροκούρου.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

20-5-41. 1η Στρατιωτικὴ Διοκησις.
20-5-41. 2α Στρατιωτικὴ Διοίκησις.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

27-29/5/41. Κίνησις διὰ Στύλος Φρὲ πρὸς Σφακιά, διάλυσις καὶ διαφυγὴ ἐλαχίστων ἀξ/κῶν καὶ ὁπλιτῶν διὰ τοῦ τελευταίου Βρετ. πολεμικοῦ εἰς Αἴγυπτον.

1η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Διοικητὴς : Ὑποστράτηγος Γαγάρας Νικόλαος.
Ἐπιτελάρχης : Ἐπίλαρχος Βάχλας Ἀπόστολος.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Χανιά.
26-5-41. Νεροκούρου.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

I Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα.
II Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

27-29/5/41. Κίνησις διὰ Στύλος Φρὲ πρὸς Σφακιά, διάλυσις.

2α ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Διοικητής : Ὑποστράτηγος Λιναρδάκης Μιχαήλ.
Ἐπιτελάρχης : Ἐπίλαρχος Δουμπιώτης Ἀθανάσιος.
Ταγ/ρχης Μηχανικοῦ Κουντάκης Γεώργιος.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

30-5-41. Ἡράκλειον.
23-5-41. Ἀρχάνες.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

20-5-41. III Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα.
20-5-41. IV Στρατιωτικὸν Διαμέρισμα.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Προσπάθεια διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν της Μονάδων. Νικηφόρος ἀντίδρασις κατὰ τῶν ριφθέντων πρὸς κατάληψιν τῆς πόλεως ἀλεξιπτωτιστῶν.

25-5-41. Κατόπιν καταστροφικῶν βομβαρδισμῶν τῆς πόλεως, ἐγκατάλειψις αὐτῆς καὶ συγκέντρωσις εἰς περιοχὴν 'Αρχάνες.

29-5-41. Κατόπιν τῆς λήξεως τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν λοιπὴν νῆσον, τῆς ἀνειδοποιήτου ἀποχωρήσεως τῶν Βρεταννικῶν στρατευμάτων καὶ τῆς ἐλλείψεως πολεμικῶν ἐφοδίων, συνεννόησις πρὸς παράδοσιν.

I ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα διὰ τὴν Διοίκησιν αὐτήν.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

20-5-41. Ἔμπεδον Τάγμα Χανίων.
20-5-41. 1ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).
20-5-41. 2ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).
20-5-41. 6ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).
20-5-41. 8ον Σύνταγμα Πεζικοῦ (Κρήτης).

II ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

Διοικητὴς : Συντ/ρχης Πεζικοῦ Ποθουλάκης Σταμάτιος.
'Επιτελεῖς : Ταγματάρχης Τζιφάκης 'Εμμανουήλ.
Ταγματάρχης Σταμαθιουδάκης Εὐάγγελος.
Ταγματάρχης Σαββάκης Γεώργιος.
Ταγματάρχης Λογιάκης 'Ιωσήφ.
Ταγματάρχης Κουκουδέας.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Ρέθυμνον.
26-5-41. Χρωμοναστήρι.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

20-5-41. Ἔμπεδον Τάγμα Ρεθύμνου.
20-5-41. 4ον Σύνταγμα Πεζικοῦ Κρήτης.
20-5-41. 5ον Σύνταγμα Πεζικοῦ Κρήτης.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

'Ως εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ρεθύμνου ἀναγράφονται (α).

III ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

Διοικητὴς : Συντ/ρχης Πεζικοῦ Παπαθανασόπουλος Χαράλ.
Ταγ/ρχης Πεζικοῦ Μεντές.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. 'Ηράκλειον.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

'Ως εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως 'Ηρακλείου ἀναγράφονται. (α)

(α) Σημείωσις: Τόσον εἰς τὸ ΙΙ Στρ. Διαμέρισμα, ὅσον καὶ εἰς τὸ ΙΙΙ καὶ τὰς μονάδας αὐτῶν, τὰ σημαντικὰ γεγονότα, λόγῳ τῆς μορφῆς τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαχωρισθοῦν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ἀναγνώστης παραπέμπεται εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων εἰς τοὺς οἰκείους τομεῖς.

IV ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

Διοικητής : Συνταγματάρχης Πεζικοῦ Μηλιαρᾶς.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Νεάπολις.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Ἔμπεδον Τάγμα ὑπὸ ὀργάνωσιν. Διοικητὴς Ταγματάρχης Περιφεράκης.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Προσπάθεια δι' ὀργάνωσιν τμημάτων, ἥτις τελικῶς ἀτονεῖ, ἐλλείψει μέσων.
29-30/5/41. Παῦσις τοῦ ἀγῶνος ἐν τῇ νήσῳ.
Παράδοσις.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ (α)

Διοικητής : Ἐτοποθετήθη ἅμα τῇ καθόδῳ της ἐν Κρήτῃ ὁ Ἀντ/ρχης Κῖτσος Λουκᾶς καὶ διώκησε ταύτην μέχρι τῆς διαλύσεώς της. Ἔδρασε ὡς τάγμα ἐκ δύο λόχων καὶ διμοιρίας διοικήσεως.
Ὑποδιοικητής : Ὁμοίως ὡς ἄνω Λοχαγὸς Πεζικοῦ Ρογκάκος Παναγιώτης.
Διοικητὴς 1ου Λόχου Εὐελπίδων : Λοχαγὸς Πεζικοῦ Κωνσταντόπουλος.
Διοικητὴς 2ου Λόχου Εὐελπίδων : Ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ Εὐθυμόπουλος Ἠλίας.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Μονὴ Γωνιᾶς.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Τὸ Τάγμα Εὐελπίδων, ἅμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐχθρικῆς προσβολῆς ἐξορμᾷ πρὸς κατάληψιν τῶν θέσεών του μάχης. Μετὰ ὁλοήμερον ἀγῶνα κινεῖται πρὸς Δελιανά, ἔνθα ἐγκαθίστανται ἀμυντικῶς καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σεμπρῶνα Λάκκους (25-5-41), ἐλθοῦσα ἐπανειλημμένως εἰς σύγκρουσιν μετὰ τῶν ἐξ ἀέρος ἐπιδρομέων.

29-5-41. Κατόπιν διαταγῶν τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ Στρατηγοῦ Φρέϋμπεργκ, μὴ ἐξασφαλίζοντος τὴν ἀποχώρησιν τῆς Σχολῆς διὰ πλωτῶν μέσων, ἡ Σχολὴ διαλύεται εἰς περιοχὴν Ἐμπρὸς Νερὸν—Ἀσκύφου.

1ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

Διοικητής : Συνταγματάρχης Πεζικοῦ Παπαδημητρόπουλος Ἱπποκράτης.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Καστέλλι Κισσάμου.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Ι Τάγμα Δ/τής : Ταγματάρχης Σκορδίλλης Γεώργιος.
ΙΙ Τάγμα Δ/τής : Ταγματάρχης Κουρκούτης Ἐμμανουήλ.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41 Τὸ Σύνταγμα, τεταγμένον εἰς τὴν περιοχὴν Καστέλλι Κισσάμου, ἐξολοθρεύει προσγειωθέντα λόχον ἀλεξιπτωτιστῶν, πάντων φονευθέντων πλὴν 23 συλληφθέντων αἰχμαλώτων.

(α) Ἡ Σχολὴ ἐτέλει ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ Διοικητοῦ τῶν Δυνάμεων Κρήτης.

23-5-41. Νέα τμήματα ἐπιτίθενται ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Ἀνατολῶν ἅτινα τρέπονται εἰς φυγὴν ἐγκαταλείποντα 4 νεκρούς.

24-5-41 ἕως 29-5-45. Μετὰ μάχην διαρκέσασαν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν καὶ κατόπιν συνεχῶν βομβαρδισμῶν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, τὰ τμήματα τοῦ Συντάγματος διαρρέουν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ Νότον (Σφακιά), ἐκεῖθεν δὲ περὶ τοὺς 100 διαφεύγουν εἰς Μέσην Ἀνατολὴν διὰ Βρεταννικοῦ πολεμικοῦ.

2ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

Διοικητὴς : Συνταγματάρχης Φιωτάκης Χρῆστος.
Δ/τὴς Τ/τος : Ταγματάρχης Πεζικοῦ Παπαθανασίου.
Δ/τὴς Τ/τος : Ταγματάρχης Τρικουράκης.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Μουρνιές.
Κοντόπουλα.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-29/5/41. Τὸ Σύνταγμα δι' ἀγῶνος ἐκκαθαριστικοῦ, ἐξουδετεροῖ ὅλας τὰς ἐναντίον του ἐπιθέσεις τῶν ριφθέντων ἀλεξιπτωτιστῶν μέχρι 26ης Μαΐου, ὁπότε ἄρχεται ἡ διάλυσις καὶ διαρροὴ τῶν τμημάτων, ἀφοῦ μετὰ τοῦ 8ου Συντάγματος Πεζικοῦ συνεκράτησεν τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τῆς περιοχῆς Ἀγυιᾶς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μὲ σημαντικὰς ἀπωλείας διὰ τοῦτον.

27-5-41. Τὸ Σύνταγμα ἔχει πλέον παύσει νὰ ὑφίσταται ὡς μονάς.

3ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

Διοικητὴς : Ἀντισυνταγματάρχης Μπετινάκης Ἀντώνιος.
Δ/τὴς Τ/τος : Ταγματάρχης Πεζικοῦ Φιλιππάκης Μιχαήλ.
Δ/τὴς Τ/τος : Ταγματάρχης Πεζικοῦ Μαρκομανωλάκης Ἀνδρέας.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Μασταμπᾶς Ἡρακλείου.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ἡρακλείου ἀναγράφονται.

4ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

Διοικητὴς : Ἀντισυνταγματάρχης Τρύφων Μιχαήλ.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Νοτίως ἀεροδρομίου Ρεθύμνου.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ρεθύμνης ἀναγράφονται.

5ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

Διοικητὴς : Ἀντισυνταγματάρχης Σέρβος Ἰωάννης.
Ταγματάρχης Καλωνᾶς Στυλιανός.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Πηγή.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ρεθύμνου ἀναγράφονται.

6ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

20-5-51. Διοικητής: Ἀντ/ρχης Πεζικοῦ Γρηγορίου Μιχαήλ.
20-5-51. Διοικητής: Ταγματάρχης Πεζικοῦ Ἀθηνέλλης.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Γαλατᾶς.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Ὡς ἐμφαίνηται εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 Παράρτημα.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Τὸ Σύνταγμα, κατόπιν γενναίας ἀντιστάσεως κάμπτεται καὶ ὑπὸ τὴν πίεσι- ἰσχυρῶν μονάδων ἀλεξιπτωτιστῶν ριφθέντων ἐπὶ καὶ πρὸ τῶν θέσεών του, φον νευθέντος καὶ τοῦ Διοικητοῦ του, διαρρέει πρὸς Γαλατᾶν. Ἔκτοτε παύει μὲν νὰ ὑφίστανται ὡς Σύνταγμα, ἰσχυρὰ ὅμως τμήματα τούτου συμμετέχουν μέχρι τέλους τῶν ἀγώνων καὶ κατὰ ἀποτελεσματικὸν τρόπον εἰς τὰς μετέπειτα ἐπιχειρήσεις μέχρι τέλους τοῦ ἀγῶνος.

7ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

20-5-41. Διοικητής : Συνταγματάρχης Πεζικοῦ Χαιρέτης Εὐάγγελος.
Δ/τὴς Τ/τος: Ταγματάρχης Πεζικοῦ Τζολάκης Μιχαήλ.
Δ/τὴς Τ/τος: Ταγματάρχης Πεζικοῦ Δροσίτης.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ἡρακλείου ἀναγράφονται.

8ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

20-5-41. Διοικητής : Ἀντισυνταγματάρχης Κάρκουλας Παναγιώτης.
Δ/τὴς Τ/τος: Ταγματάρχης Βελεγράκης Ι.
Δ/τὴς Τ/τος: Ταγματάρχης Βάμβουκας Γ.
Δ/τὴς Τ/τος: Ταγματάρχης Παπαδάκης.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Ἀλικυανός.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Τὸ Σύνταγμα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης διὰ σκληρῶν ἀγώνων κρατεῖ ἀπαραβιάστου τὰς θέσεις του μέχρι τῆς 25ης Μαΐου, ὁπότε τὸ Σύνταγμα στερούμενον τροφῶν καὶ πυρομαχικῶν συμπτύσσεται πρὸς ΝΑ. Κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην τὴν 27ην Μαΐου πληροφορεῖται τὴν πλήρη κατάρρευσιν τοῦ Τομέως Σούδας Χανίων καὶ τὴν πρὸς Σφακιὰ διαρροήν, ὁπότε διαλύεται, ἄλλων καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη καὶ ἄλλων παραδοθέντων εἰς Χανιὰ τὴν 29ην Μαΐου.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Χανιά.
29-5-41. Νεοκούρου Φρέ.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

20-5-41. Ἐπιτυχεῖς ἐκκαθαριστικαὶ ἐπιχειρήσεις.
26-5-41. Τὸ Τάγμα ἐγκαταλείπει τὴν καιομένην πόλιν τῶν Χανίων καὶ κινεῖται πρὸς Νεροκούρου, ἔνθα διαλύεται ἐλλείψει τροφίμων καὶ πυρομαχικῶν.

ΕΜΠΕΔΟΝ ΤΑΓΜΑ ΧΑΝΙΩΝ

Διοικητής : Ταγματάρχης Πεζικοῦ Βιδάκης Ἰωάννης.

ΕΜΠΕΔΟΝ ΤΑΓΜΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Διοικητής : Συνταγματάρχης Πεζικοῦ π.δ. Νικολακάκης Γεώργιος.
Ταγματάρχης Τζιφάκης Χρ.
Ταγματάρχης Σαββάκης.
Ταγματάρχης Σταμαθιουδάκης Εὐάγ.
Ταγματάρχης Λογιάκης.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Ρέθυμνον.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ τομέως Ρεθύμνου ἀναγράφονται.

ΕΜΠΕΔΟΝ ΤΑΓΜΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

20-5-41. Διοικητής: Ταγματάρχης Τσαγκαράκης Ἐμμανουήλ.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

20-5-41. Ἡράκλειον
24-5-41. Σπήλια
26-5-41. Μετόχι Καπνιστοῦ
27-5-41. Ἀρχάνες.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ἡρακλείου ἀναγράφεται.

ΣΧΟΛΗ ΟΠΛΙΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Διοικητής : Ταγματάρχης Χωρ/κῆς Χανιώτης Ἰάκωβος.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ὡς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τομέως Ρεθύμνου ἀναγράφονται.

Π Ι Ν Α Ξ

ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

ΑΔΤΑ	Ἀνωτέρα Διοίκησις Τοπικῆς Ἀμύνης
AMES	Air Ministery Experimental Station (Πειραματικὸς Σταθμὸς Ὑπουργείου Ἀεροπορίας) (τὸ καθιερωθὲν εἶτα *PANTAP)*
MNBDO	Mobil Naval Base Defense Organization (Ὀργανισμὸς Κινητῆς Ἀμύνης Ναυτικῶν Βάσεων)
CREFORS	Δυνάμεις Κρήτης (ἐκ τῶν λέξεων Créte + Fors)
ANZAC	Αὐστραλονεοζηλανδικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα
A/A	Ἀντιαεροπορικὸν
A/T	Ἀντιαρματικὸν

ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΥΕΛΠΙΔΕΣ ΑΠΟ 20—31 Μαΐου 1941.

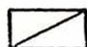
Α/Α	Βαθμὸς	Ὅπλον	Ὀνοματεπώνυμον	Παρατηρήσεις
1	Ἀντ/ρχης	Πεζ.	Γρηγορίου Μιχαὴλ Δ/τὴς 6ου Συντ/τος Πεζικοῦ.	Ἐφονεύθησαν κατὰ τὸ ἀπὸ 20 μέχρι 29 Μαΐου διάστημα.
2	Ἀντ/ρχης	Χωρ.	Μανιουδάκης Στυλιανός.	
3	Ἀντ/ρχης	Πεζ.	Στρατουδάκης Θεόδωρος.	
4	Ταγ/ρχης	Πεζ.	Σταματόπουλος Γεωργ.	
5	Ταγ/ρχης	Πεζ.	Παπαδάκης Ἐμμανουήλ.	
6	Ταγ/ρχης	Πυρ.	Μανωλαράκης Ἰωάννης.	
7	Ταγ/ρχης	Στρατ	Καλαϊτζῆς Γεώργιος.	
8	Ταγ/ρχης	Πεζ.	Τζολάκης Μιχαήλ.	
9	Λοχαγὸς	Πεζ.	Ψιμούλης.	
10	Λοχαγὸς	Πεζ.	Πουλάκος.	
11	Λοχαγὸς	Πεζ.	Σουργιαδάκης Γεώργιος.	
12	Λοχαγὸς	Πεζ.	Κονδολάκης Μύρων.	
13	Λοχαγὸς	Πυρ.	Κουλουμπῆς Ἀλέξ.	
14	Λοχαγὸς	Πεζ.	Λιακόπουλος.	
15	Ὑπολοχ.	Πυρ.	Ρουσάκης Γ.	
16	Ὑπολοχ.	Πεζ.	Μαρινέλλης Γεώργιος.	
17	Ἔφ. Ὑπολοχ.	Πεζ.	Ζαχαρουδάκης Μιχαήλ.	
18	Ὑπολοχ.	Πεζ.	Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης.	
19	Ἔφ. Ὑπολοχ.	Πεζ.	Ξηρογιαννάκης.	
20	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Φράγκου Νικόλαος.	
21	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Βασιλειάδης Ἰωάννης.	
22	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Βαμβακᾶς Μ.	
23	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Κούκης Παναγιώτης.	
24	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Δερβέντης.	
24α	»	»	Μιαούλης Ἰ.	
25	Ἀνθυπομ/ρχος		Καρακατσάνης Γεώργιος.	
26	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Βαγγῆς Διονύσιος.	
27	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Μανωλαράκης Ἰωάννης.	
28	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Βουτυρίτσας Γεώργιος.	
29	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Κωστάκος.	
30	Ἀνθ/τρος		Καθοπούλης Μιχαήλ.	
31	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Σταματόπουλος.	
32	Ἀνθυπομ/ρχος		Χλεμπογιάννης.	
33	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Παπαγιαννάκης Γεώργιος.	
34	Ἀνθ/γὸς	Πεζ.	Δημητριάδης.	
35	Εὔελπις		Ἰατρούλης Νικόλαος.	
36	»		Κούτσιας Δημήτριος.	
37	»		Πιπέρης Μιχαήλ.	
38	»		Μόραλης Γεώργιος.	
39	»		Παπαπαναγιώτου Ἰωάννης.	
40	»		Παπαγεωργίου Γεώργιος.	
41	»		Καραμπάτης Ἰωάννης.	
42	»		Ρέβας Γεώργιος.	
43	»		Ἰατρίδης Ἀλέξανδρος.	
44	»		Κουβελίδης Γεώργιος.	

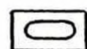
ΒΑΣΙΚΑΙ ΣΥΝΘΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΜΟΝΑΔΕΣ–ΟΠΛΑ–ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΑ–ΣΗΜΕΙΑ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

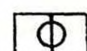
Τὸ τετράγωνον εἶιαι ἡ βασικὴ συνθηματικὴ παράστασις μιᾶς μονάδος, τὸ τρίγωνον ἑνὸς παρατηρητηρίου καὶ ὁ κύκλος ἑνὸς σημείου ἐφοδιασμοῦ. Τὸ ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω σχημάτων σύμβολον δεικνύει τὸ Ὅπλον ἢ Σῶμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ἡ μονάς, τὸ παρατηρητήριον ἢ τὸ σημεῖον ἐφοδιασμοῦ.

 Πεζικὸν

 Ἱππικὸν

 Τεθωρακισμένον

 Ἱππικὸν Μηχανοκίνητον (μονὰς ἀναγνωρίσεως)

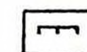
 Τεθωρακισμένον Σύνταγμα Μεταφορῶν

 Πυροβολικὸν

 Ἀντιαεροπορικὸν Πυροβολικὸν

 Ἀντιαρματικὸν Πυροβολικὸν

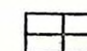
 Ἐπάκτιον Πυροβολικὸν

 Μηχανικὸν

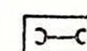
 Διαβιβάσεις

 Ἀεραγήματα

 Σῶμα Ἐφοδιασμοῦ καὶ Μεταφορῶν

 Ὑγειονομικὸν Σῶμα

 Σῶμα Ὑλικοῦ Πολέμου

 Τεχνικὸν Σῶμα

 Κτηνιατρικὸν Σῶμα

M.P.	Μονὰς Στρατιωτικῆς Ἀστυνομίας
⚓	Ναυτικὸν
∞	Ἀεροπορία
	Στρατιωτικὴ Διοίκησις
△	Παρατηρητήριον
○	Σημεῖον Ἀνεφοδιασμοῦ

ΚΑΤΑΔΕΙΞΙΣ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΜΟΝΑΔΟΣ

Τὰ κατωτέρω σύμβολα τίθενται ὑπεράνω ἢ ἐντὸς τῆς βασικῆς συνθηματικῆς παραστάσεως τῆς μονάδος, παρατηρητηρίου, ἢ σημείου ἐφοδιασμοῦ καὶ δεικνύουν τὸ μέγεθος αὐτῆς.

.	Στοιχεῖον
..	Ὁμὰς
...	Διμοιρία
I	Λόχος, Ἴλη, Πυροβολαρχίας ἢ ἀντίστοιχος μονὰς
II	Τάγμα ἢ ἀντίστοιχος μονὰς
III	Σύνταγμα ἢ Συγκρότημα διοικούμενον ὑπὸ Συν/ρχου
X	Ταξιαρχία ἢ Συγκρότημα διοικούμενον ὑπὸ Ταξιάρχου
XX	Μεραρχία
XXX	Σῶμα Στρατοῦ
XXXX	Στρατιὰ

ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΕΙΣ–ΑΠΟΣΠΑΣΕΙΣ

(+)	Μονὰς ἐνισχυσμένη οὐσιαστικῶς.
(–)	Μονὰς ἔχουσα ἀπεσπασμένον σημαντικὸν αὐτῆς τμῆμα.

ΟΡΙΑ ΜΟΝΑΔΩΝ

——— ——— Μία γραμμὴ εἰς τὸ διάκενον τῆς ὁποίας τίθεται ἡ συνθηματικὴ παράστασις τοῦ μεγέθους τῆς μονάδος καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῆς. Ὁσάκις τὸ ὅριον χωρίζει μονάδας ἀνίσου μεγέθους, τότε χρησιμοποιεῖται τὸ ὅριον τῆς μεγαλυτέρας μονάδος.

ΕΙΔΗ ΟΠΛΩΝ

Πολυβόλον ἐλαφρόν, μέσον, βαρὺ

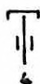

Ὅλμος ἐλαφρός, μέσος, βαρὺς

Ἀντιαερ. Πολυβ. ἐλαφρόν, μέσον βαρὺ

Ἀντιαρματικὸν ὅπλον πεζικοῦ

Πολυβόλον ἐλαφρόν, μέσον, βαρὺ

Πολυβόλον μὲ ἀντιαρματικὴν ἀποστολήν, ἐλαφρόν, μέσον, βαρὺ

Ἀριθμὸς ὅπλων μεγαλύτερος τοῦ ἑνός, τεταγμένων πρὸς βολήν.

ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΣ

Οἱ κατωτέρω χρωματισμοὶ χρησιμοποιοῦνται πρὸς κατάδειξιν εἰδικῶν λεπτομερειῶν, ὡς ἀκολούθως :

Περιγραφὴ	*Χρωματισμὸς*
α) Ἡμετέρα ἢ συμμαχικὰ τμήματα, αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ πυρά των, ἀλλὰ ΟΥΧΙ καταστροφαὶ προπαρασκευασθεῖσαι ἀπὸ ἡμέτερα, συμμαχικὰ ἢ ἐχθρικὰ τμήματα ...	Κυανοῦς
β) Ἐχθρικὰ τμήματα, αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ πυρά των.	Ἐρυθρὸς
γ) Περιοχαὶ καλυφθεῖσαι ἢ μολυνθεῖσαι ὑπὸ ἀερίων (ἡμετέρων ἢ ἐχθρικῶν)	Κίτρινος
δ) Καταστροφαί, ναρκοπέδια καὶ κωλύματα προπαρασκευασθέντα ὑφ' ὅλων τῶν στρατευμάτων (ἐχθρικῶν καὶ φιλίων)	Πράσινος

ε) Ὅταν εἰς ἓν σχεδιάγραμμα ἢ διάγραμμα χρησιμοποιῆται εἷς μόνον χρωμα-

τισμός, αἱ συνθηματικαὶ παραστάσεις αἱ ἀφορῶσαι τὸν ἐχθρὸν σχεδιάζονται διὰ διπλῆς γραμμῆς, ἐνῷ αἱ ἀφορῶσαι ἡμέρα ἢ συμμαχικὰ τμήματα δι' ἁπλῆς γραμμῆς π.χ.

'Εχθρικὸς λόχος πεζικοῦ.

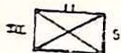

'Ημέτερος λόχος πεζικοῦ.

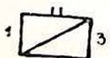
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

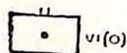
Δεύτερος Λόχος τοῦ 25ου Συντάγματος Πεζικοῦ.

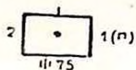
Τρίτον Τάγμα τοῦ 5ου Συντάγματος Πεζικοῦ.

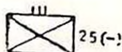
Πρώτη 'Επιλαρχία τοῦ 3ου Συντάγματος 'Ιππικοῦ.

Μοῖρα 'Ορειβατικοῦ Πυροβολικοῦ τῆς ἕκτης Μεραρχίας.

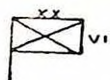
Δευτέρα Πυροβολαρχία τοῦ 1ου Συντάγματος Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ τῶν 75.

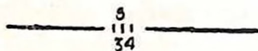
25ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, ἔχον ἀπεσπασμένον σημαντικὸν τμῆμα του.

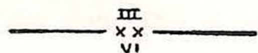
Παρατηρητήριον τοῦ 50οῦ Συντάγματος Πεζικοῦ.

Θέσεις Στρατηγείου τῆς VI Μεραρχίας.

"Οριον μεταξὺ 5ου καὶ 34ου Συνταγμάτων Πεζικοῦ.

"Οριον μεταξὺ VI καὶ III Μεραρχιῶν.

Σημεῖον ἀνεφοδιασμοῦ Τεχνικοῦ Σώματος.

Παρατηρήσεις : 'Εφ' ὅσον εἰς τὰ σχεδιαγράμματα χρησιμοποιοῦνται συνθηματικαὶ παραστάσεις, εἴτε μὴ συμπεριλαμβανόμεναι εἰς τὸ παρόν, εἴτε αὐτοσχέδιον, αὗται ἐπεξηγοῦνται εἰς τὸ «*'Υπόμνημα*» τοῦ σχεδιαγράμματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

— N. Zealand Official History. Τόμος Crete.

— C. Burkley. Greece and Crete.

— History of the Second W. War. (Mediterranean and Middle East).

— Στρατηγοῦ J. Ringel. Die erroberung von Kreta.

— G. Long. Australia in the war 1939—1945. (Greece, Crete and Syria).

— Ἔκδοσις Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν Η.Π.Α. The Germany campaings in Greece.

— W. Churchill. Ἀπομνημονεύματα. (Τόμος III).

— Ε. Τσουδεροῦ. Διπλωματικὰ Παρασκήνια.

— Παύλου Γύπαρη. Ἥρωες καὶ Ἡρωϊσμοὶ στὴ Μάχη τῆς Κρήτης.

— Γ. Συλαμιανάκη. Ἡ Μάχη τῆς Κρήτης.

— Στρατηγοῦ Freyberg. Ἔκθεσις Ἀρχηγοῦ Δυνάμεων Κρήτης.

— Στρατηγοῦ Student. Ἔκθεσις Ἀρχηγοῦ Γερμανικῶν Δυνάμεων Εἰσβολῆς.

— Ἐκθέσεις Διοικητῶν Ἑλληνικῶν Μονάδων καὶ λοιπὰ στοιχεῖα, εὑρισκόμενα εἰς τὰ Ἀρχεῖα ΔΙΣ/ΓΕΣ.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

Λ

Μ

Ν

Ο

Π

Ρ

Σ

ΠΙΝΑΞ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελὶς	Στῖχος	Ἀντὶ	Εἰς τὸ ὀρθὸν
15	3	ἐγκατάστασις	ἐγκατάστασις
16	30	εὐθείαν	εὐθεῖαν
33	Ὑποσ. (1)	Στρατηγοῦ Ρίγκελ	Ὑποστρατήγου Ρίγκελ
40	Ὑποσ. (5)	» »	» »
56	Ὑποσ. (1)	» »	» »
74	Ὑποσ. (1)	» »	» »
83	Ὑποσ. (2)	» »	» »
99	19	προσβολὴν	προσβολὴ
101	Ὑποσ. (1)	Συνταγματάρχου Bukley	Buckley
112	39	Τσικελαρία	Τσικαλαριὰ
131	35	Ἀτσιτόπολον	Ἀτσιπόπουλον

Διορθώσεις ἐπὶ τῶν Σχεδιαγραμμάτων

Σχεδ.	2ον	Κομισιανὰ	Καμισιάτα
»	»	Σπιλιά	Σπήλια
»	»	Καντομάρι	Κοντομάρι
Σχεδ.	3ον	Λ' Λ	Α' Λ (Βορ. Ὑψ. 107)
»	5ον	Τὸ νοτίως Μουρνιῶν συνθηματικὸν	Συν/τος ΣΔΖ νὰ διαγραφῇ
»	6ον	Κκαίρικε	Γκαίρικε
»	7ον	Κομισιανὸ	Καμισιανὰ
»	8ον	ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΜΕΛΕΜΕ	ΑΝΑΚΑΤΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΜΑΛΕΜΕ
»	12ον	87 ΝΖΤ	18 ΝΖΤ
»	15ον	1ον Πάνζερ	1ον Ράνζερ
»	16ον	Συγκρότημα Ράϊς	Συγκρότημα Γιάϊς

Ο ΠΑΡΩΝ ΤΟΜΟΣ ΕΞΕΤΥΠΩΘΗ ΚΑΙ ΕΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΞΕΤΥΠΩΘΗΣΑΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἐπὶ τοῦ ἐκδοθέντος Τόμου «Ο ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1940–1941. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ»

Εἰς τὴν σελίδα 111 μετὰ τὸ γ' ἐδάφιον νὰ προστεθῇ:

Ἡ Διοίκησις τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ μεταξύ τῶν πρώτων ἐνεργειῶν εἰς ἅς προέβη ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς της τήν ἑσπέραν τῆς 5ης Νοεμβρίου εἰς Καλαμπάκαν, ἦτο ἡ προώθησις τοῦ Ἀποσπάσματος Ἀώου. Τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀντισυνταγματάρχου Φριζῆ Μορδοχαίου Ἀπόσπασμα τοῦτο, εὑρισκόμενον εἰς τὴν περιοχὴν Βρυσοχωρίου τοῦ Ἄνω ροῦ τοῦ Ἀώου, διετάχθη ὅπως διαβαῖνον τὸν ποταμὸν Ἀῶον, κινηθῇ ἐν τῇ κατευθύνσει Παλαιοσέλιον—Ἐλεύθερον, ἵνα ἀποκόψῃ τὴν πρός Κόνιτσαν ὁδὸν συμπτύξεως τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ἀνωτέρω ἐνέργεια εἶχε διαταχθῆ προγενεστέρως, ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς 5ης Νοεμβρίου, ὑπὸ τοῦ Β'. Σώματος Στρατοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη, Τὸ πιθανώτερον εἶναι νὰ μὴν εἶχε περιέλθει εἰς τὸ Ἀπόσπασμα. Πάντως ἡ Διοίκησις τοῦ Α'. Σώματος Στρατοῦ, δὲν εἶχε γνῶσιν τῆς δίαταγῆς τοῦ Β'. Σώματος, ὅταν ἐξ ἰδίας ὅλως πρωτοβουλίας διέτασσε τήν προώθησιν τοῦ Ἀποσπάσματος.

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

'Επὶ τοῦ ἐκδοθέντος Τόμου «ΧΕΙΜΕΡΙΝΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ— ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1941 (7 'Ιανουαρίου—26 Μαρτίου 1941)

Σελὶς	Στῖχος	'Αντὶ	Εἰς τὸ ὀρθὸν
219	14	Συν. 'Ιππ. Χρυσοχόου 'Αλέξανδρος	Συν.'Ιππ. ΧρυσοΧόου 'Αθανάσιος

225 'Εν τῇ σειρᾷ τῶν Συνταγμάτων καὶ μεταξὺ τῶν 39ου καί 42ου Συν/των Πεζικοῦ, νὰ παρεντεθῆ τὸ κάτωθι :

40ον Σύν/μα Εὐζώνων Συν/ρχης Τσακαλῶτος Θρασ. μέχρι 19-3-41
I/40 Τάγμα Ταγ/ρχης Χρυσοχόου 'Αλεξ. μέχρι 27-3-41
II/40 Τάγμα "Εφ. Ταγ/ρχης Μηλολιδάκης Γεώργ.
III/40 Τάγμα Ταγ/ρχης Βαζαῖος 'Εμμ.